LUCERNA MYSTICA PRO DIRECTORIBUS ANIMARUM QUÆ OMNIA PRORSUS DIFFICILIA &...

Jose : de Ezquerra Lopez, Josè Maria Fonseca de Evora

43
4 G
6

LUCERNA MYSTICA
PRO DIRECTORIBUS ANIMARUM

Quæ omnia prorsus difficilia & obscura quæ in dirigendis Spiritibus evenire solent mira dexteritate clarificat,

QUAQUE

Cuncta ad Scientiam Mysticam necessaria, rerumque supernaturalium quidditates, ubicationes, causæ, ac effectus breviter & compendiose clarescunt.

ACCESSIT AD CALCEM

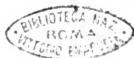
MANUDUCTIO PRACTICA BREVIS

In Gratiam Directorum juxta ejusdem Operis Doctrinam.

AUCTORE

JOSEPHO LOPEZ EZQUERRA

PRESBYTERO CANTABRO ÆSOPOLENSI.

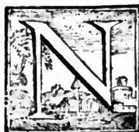

NEAPOLI,
MDCCLXI.

Apud Simeonem Pellechia;
SUPERIORUM PERMISSU.

B E A T I S S I M I S

Totius Cantabriæ Tutelaribus Divo IGNATIO ONNEZ DE LOYOLA, Patriarchæ Inclyti Ordinis Societatis JESU, ejusque Divo Filio FRANCISCO XAVERIO, Orientis præclarissimo Apostolo.

On grati pectoris egregium facinus undique circumfusi (MOECENATES CANTABRI CÆLESTES) *inclytos tales quæsitare Patronos; cum haud solum materies vobis debita jure, sed etiam Cantabria nostra (immo & vestra) quidquid possidet, quidquid influit, quidquid denique a suis genitis producit, vestro creditum obsequio, debitum cultui, & venditum beneficiis, potius solvere habet, quam elargiri. Non ergo gratitudini, sed justitiæ adscribenda venit hujus operis affectuosa dicatio, quod a Concive vestro, a reverenti Filio, atque humillimo servo, e thesauris Sacræ Scripturæ, Sanctorum Patrum, & Mysticorum depromptum, vestris submittitur almis cothurnis.*

TU IGNATI SANCTISSIME, *Jesuiticæ Phalangis inclyte vexillare, qui e nostratibus a Nobilissima de Onnez exortus progenie, primum armis terrestrem Orbem, deinde Cælestem precibus, & virtutibus tuis, tuorumque tutasti; projectis nimirum, atque suspensis humanæ militiæ tegumentis, ac stellantis Mariæ ad pedes in Serrato Monte omnino abdicatis, horridaque Athanagriæ Urbis deserta petens, lacrymarum profluviis, & Contemplationis imbribus (ut iterum Mundo restitutus uberius proficeres) tuum prius spiritum irrigasti.*

Relicta igitur, vel melius tecum procedente eremo, Romam (assumptis Lutetiæ XAVERIO, *aliisque Comitibus) Ordini tuo fundamenta jacturus, divino amore ardens appulisti; ubi Sol Urbis effectus, & Orbis, velut a Zona torrida, tot Mundum fulgidis clarigasti radiis, quot Socios & tuæ Religionis Alumnos immisisti. Ubi denique dierum, & virtutum plenus, in senectute prorsus bona temporalem vitam cum æterna commutasti, atque in Divorum numerum relatus, stirpem tuam Nobilissimam, Cantabriam nostram & utramque sphæram, gloriosis honoribus cumulasti.*

Pariter & tu XAVERI SANCTISSIME, *tanti Patris, & Concivis parilis imago, qui ex consimili Xaveriorum collucenti stirpe, apud nostrates progenitus, cum jam apud Parisios fuisses sacræ scientiæ laurea redimitus,* SANCTISSIMUM IGNATIUM, *ejus Sociis adscriptus, adiisti; ubi tot rigoribus, tot virtutibus, totque divinis charismatibus ornatus, adeo vastam admiratione rapuisti tellurem, quod remotas Lusitaniæ oras, ejusque Regis aures stupenti clangore infecisti. Quamobrem a tuo* IGNATIO, *Barbaris Orientalium Regionibus facem fidei delaturus, efficacibus, summisque fuisti precibus expetitus. Romæ itaque vale dicens, & Lusitania novis tui Ordinis fundationibus ornata, Goam, Piscariam, Bengalam, Japoniam, fereque totius Orientalis orbis Regionem, innumerabilibus conversionibus, laboribus, & portentis perlustrasti.*

Exinde ab ardenti penetrandi Synas desiderio, potius quam a gravissima

ægritudine oppressus, & a penetrabili charitatis mucrone, magis quam a dirissimæ invaletudinis gladio confossus, haud solum confessoris diademate apud Ecclesiam canonice cingeris, sed etiam (ut credi potest) inclyta apud Deum Martyrii palma coronaris.

Merito igitur (GLORIOSISSIMI PATRES) *Mysticæ hujus opellæ, in Patronos vos, atque Mæcenates assumo; cum a tuis* (IGNATI SANCTISSIME) *cælesti doctrina refertis libris, veluti ab amœnissimo viridario nonnullos flores collegerim: Et in te* (XAVERI BEATISSIME) *mirabiles ecstases, raptus, divinæque unctionis charismata, totus stupens Orbis conspexit. Interdum enim tot consolationum imbribus irrigatus, ac illius fluminis impetu, qui lætificat Civitatem Dei, fuisti circumdatus; quod exuberante, atque ebulliente cordis vase,* SUFFICIT DOMINE, *iteratis vocibus inclamasti. Ad quos ergo, si non ad vos, opus nostrum, quo universa Mystica in unum collecta, de extraordinariis omnibus, & raris, quæ in toto spiritualis vitæ cursu solent occurrere, dicari poterat, & consecrari? Cum haud solum animas innumeras, verum etiam Magistrorum Magistros, vestra cælesti disciplina imbuistis?*

Quid enim aliud est ordo vester (quem ut mihi clarissimum veneror, sanctissimum colo, & doctissimum miror) nisi scientiarum, virtutumque adeo excellens Gymnasium, quod in eo nullus sit parvus, nullus incipiens videatur; sed omnes magni sunt, omnes perfecti, omnes denique consummati Magistri; qui dum suis omnium facultatum Mundum implent voluminibus, in scientia Mystica, & practica, per innumerabilium animarum directionem se se exhibent expertissimi.

Quibus (obsecro) fatetur DIVA MATER THERESIA A JESU, *sui sublimis spiritus instructionem debuisse? Nonne & ipsis? Quos habuit Magistros, & Ductores inter obscuras supernaturalium rerum procellas, nisi vestræ Religionis expertissimos viros? Eos candidis signis, & immarcescibili gloria convestitos, quasi Catholicæ fidei vexillarios, in excessu mentis conspexit. Ipsi per totum terrarum Orbem, summis cum laboribus Evangelium portantes, ubi nec Phœbus suo jubare clarescit, Divini solis splendores communicant; quorum plurimi cruore proprio, gloriosa sibi Mausolæa construxere. Nec adeo solicite ministerium exercent Marthæ, quod Maria maneat querulosa, quod Soror ejus reliquit eam solam ministrare: Nulli siquidem ex Religiosis Cætibus sunt, qui pluris eis (animarum ministerio intercapedine facta) orationis, & contemplationis (indefectibilibus quotidie horis) exercitio vacent.*

Merito igitur vobis IGNATIO, ET FRANCISCO SANCTISSIMIS, *quasi Magistrorum instructoribus, libelli hujus instructionem consecro, atque in meæ devotionis pignus, totiusque Cantabriæ debitum obsequium offero; enixe orans, quod legentibus optatum fructum, mihique servo, ac concivi vestro, optatum felicitatis portum attingere, vestris precibus assequi dignemini.*

Apud Flaviobrigam Cantabriæ VI. Id. Apr. 1690.

Vester humillimus Servus
Josephus Lopez de Ezquerra.

Rev-

Rev. admodum Patris Fr. Nicolai a Sancto Elia, Carmelitarum Discalceatorum observantissimi Alumni; in Oscensi Collegio olim Primarii Sacræ Theologiæ Lectoris, terque sui Ordinis Definitoris Generalis munere decorati, & Provinciæ Aragoniæ Exprovincialis, Censura, & Approbatio.

LIbrum inscriptum *Lucerna Mystica* a D. Josepho Lopez Ezquerra, Presbytero Cantabro Æsopolensi elaboratum semel, atque iterum magna animi mei voluptate legi, pervolvi, & lectitavi: legisse namque iterum, atque iterum legendi aviditatem excitavit. Hæc enim *Mystica Lucerna* animarum Directoribus (ne inter æfluas erroris alicujus undas, quæ effervescenti veluti Euripo, liberius hac tempestate, quam retroactis unquam sæculis æstuant, ac longe acrius pugnant; neve in turpissimam Quietistarum Scyllam, execrandamve Molinistarum Carybdim incidant, sed omnium vortices, & scopulos procul evitent) tutius, quam portum navigantibus Pharos Ægyptia, veritatis tramitem indicat, quas declinare, quasve vias debeant premere ostendens. In hac ergo *Mystica Lucerna* viæ spiritualis Duce, quid non dubitare sit illis necessarium, & scire nullatenus sit ipsis injucundum invenient. Hic vias spiritus ambulantes, si alicujus erroris scrupulis anxiantur, quid eorum conscientias taliter consolidet, reperient, ut novam sibi putent apparuisse lucem; non secus ac in tempestate periclitantibus, dum Santelmus apparet, ejus consolatricem lucem alacriter intueri non cessant. Hic denique omnes quod ad recte, & secure in via Domini incedendum Christiana expostulat disciplina taliter reperire gaudebunt, ut alibi forsan, & si summo studio indagitent, clarius, & brevius invenire non possint. Jure ergo hoc Opus *Lucerna* nuncupatur: lucis namque officium exercere Librum, qui dubitationes exorientes in directiones spirituum fugat, & declarat, quis non videat? Jure *Lucerna*: si namque Lucernæ illæ militum Gedeonis ita hostes fugarunt, ut amplius contra Domini exercitum apparere non auderent, sic qui hac Mystica Lucerna illluminatus fuerit, victoriam contra hostes spiritus, ingruentesque errores consequi neutiquam dubitet. Jure *Lucerna*, qua si quis ducatur a veritatis tramite nunquam aberrabit. Jure *Lucerna*, de qua cum Marciano, forsan verius, dicam,

Ista peritis tribuit cura vigil lucernis.

Seu clarius cum Architremio:

Prævia noctifugas ferat insopita lucernas.

Hanc ergo Lucernam matutinis, vespertinisque temporibus accensam, non aliter, ac illam templi celeberrimam debet, quisquis suæ, & alienæ conscientiæ consulit, habere: est namque hujus Lucernæ lumen animarum Directoribus apprime necessarium, ut suæ, & aliorum conscientiis tutissimum possint præstare ducatum. In hac ergo Lucerna nihil offendet, quod vel dogmatibus orthodoxis, vel morum probitati adversetur. Digna igitur est Lucerna, ut quantocius ad animarum utilitatem edatur in lucem; ut si qui forte sacratissima Theologiæ Mysticæ caligine cæcutiunt, viam spiritus lumine illius assequantur securam: quapropter hanc *Mysticam Lucernam* aureos, non æreos typos promereri concludo. Sic censeo, salvo, &c. in hoc Discalceatorum Carmelitarum Cæsaraugustano Conventu, die 14. Decembris 1691.

Fr. Nicolaus a Sancto Elia.

Approbatio Rev. P. Magistri Fr. Andreæ de Maya & Salaberria, Cæsaraugustanæ Universitatis Primarii Sacræ Theologiæ meritissimi Moderatoris, Regis Hispaniarum Concionatoris, & Archiepiscopatus Cæsaraugustani Synodalis Examinatoris.

LUcernam hanc Mysticam, pro Directoribus animarum, licet aciem suam imparem esse meis oculorum radiis sentirem, ex regione sui oppositi libentissime vidi: Jussu tamen *Illustris admodum Domini Doct. D. Bartholomæi Sanz de Vera, Dignitatis, & Canonici Sanctæ Gathedralis Ecclesiæ Oxomensis, & in spiritualibus, & temporalibus Vicarii Gen. Officialis & Provisoris Ecclesiastici, Gubernatoris, & Judicis Metropolitani Civitatis, & Archiepiscopatus Cæsarau-*

saraugustæ, *per Illustrissimum Dominum D. Antonium Ibannes de la Riva Herrera*, *Archiepiscopum Cæsaraugustanum*, &c. Cui simile opus a me, jamdiu desideratum, nebulam Molinistarum totam terram tegentem collustrans, inveni, *a Josepho Lopez Ezquerra*, *Presbytero Cantabro Æsopolensi* elaboratum? Merito luci, Lucernæ, & Soli in caliginoso loco coruscantibus comparatum Mysticum hoc Volumen reperio. Cui igitur adæquabo Lucernam illam, cum in superiorum sphæra luminarium collocatam aspiciam? Inter plurima quæ meretur Elogia, *Psalterium* ei nomen impono. Africanus namque Sol sic effatur: *Opus nostrum*, *Psalterium nostrum est*. In ipso Deo altissimo dulciter ejus Auctor psallit; *Nam quicumque manibus operatur bona*, *opera psallit Deo* (*S. August. supra Psalm.* 91.) Psallit etiam in nomine Domini, quia non excellentiam, non nomen, nec propriam quærit gloriam: *Tunc psalles nomini Domini Altissimi* (prosequitur Augustinus) *quærens gloriam Dei*, *non tuam*; *nomen ipsius*, *non tuum*: *Si enim tu quæris nomen Dei*, *quærit & ipse nomen tuum*.

Ad quid, o Domine, Psalterium hoc in lucem prodit? Non ad aliud, nisi *ad annuntiandum mane misericordiam tuam*, *& veritatem tuam per noctem* (*Ps* 91.) Quandoquidem juxta Augustinum, *mane dicitur*, *quando nobis bene est*. Et bene omnibus est hujus Lucernæ lux, charitatis siquidem flammam in cordibus accendit. Misericordiam Dei etiam annuntiat, viam etenim veritatis ostendit, sine errore omnes expellit errores, & in veram pacem gressus nostros dirigit. Per noctem denique veritatem ostendit: *Nox dicitur* (ait Augustinus) *quando tristitia tribulationis est*. Et quæ major tribulatio, cum his temporibus mystica luminaria, ob Quietistarum tenebras, fere nubilosa appareant? Ad sonum igitur veritatis hujus Psalterii, fulgentemque splendorem hujus Mysticæ Lucernæ, errores fallacium Prophetarum confutati, symbola, & ænigmata Mysticorum Librorum exsoluta, pericula, damna, spiritualia commoda, tenebræ, anfractus, illusiones Dæmonum, immo & universa, quæ animabus in via spirituali eveniunt, clarificata, & acutissime edocta; necnon & Magistris spiritualibus, in arduis, & obscurissimis omnibus, quæ in dirigendis animabus occurrunt, claræ, faciles, ac securæ notitiæ, practicæque instructiones mirifice eruditæ comparent.

Hujus operis Concinnator similis Danieli Prophetæ visus est, si Augustinum consulamus: *In nocte erat Daniel*, *quando orabat*, *erat enim in captivitate Hierusalem*; *tunc ipse in lacum Leonum missus est*: *tunc tres Pueri in ignem præcipitati sunt*, *hæc patiebatur in captivitate Populus Isr. Nox erat*: *Per noctem confitebatur Daniel veritatem Dei*: *Sic enim veritatem Dei annuntiabat per noctem*: *Dicebat in oratione peccavimus*, &c. Sic Populus Christianus, & vere Israeliticus; necnon & hujus Lucernæ Auctor, orando, & scribendo complet sicut Prophetas. Quapropter cum in Lucerna hac Mystica nihil Sacræ Scripturæ, Sanctis Patribus, & probis moribus oppositum invenerim; imo & his omnibus doctrinam valde consonam, ut par est Psalterio spirituali, nam *Psalterium* (ait Augustinus) *præcepta legis significat*: ideo dignam ut Typis mandetur judico. In Collegio Sancti Vincentii Ferrerii die 17. Dec. Anno 1691.

Fr. Andreas Maya, *& Salaberria*

Rev. Admodum Patris Philippi Aranda Societatis Jesu, *Sacræ Theologiæ in Cæsaraugustano Collegio Publici Professoris*, *Inquisitionis Hispanæ in Aragonia Qualificatoris*, *& in Archiepiscopatu Cæsaraugustano Examinatoris Synodalis*, *Censura*, *& Approbatio*.

EX Commissione Perillustris, Domini D. Bartholomæi Sanez de vera, Oxomensis Ecclesiæ Primicerii, & pro Illustrissimo, ac Reverendissimo Domino D. Antonio Ibannes de la Riva Herrera, Archiepiscopo Cæsaraugustano, magno Castellæ Præside, Archiepiscopatus Gubernatoris, Librum, cui titulus est, *Lucerna Mystica pro Directoribus Animarum cum manuductione Practica*, Auctore *Josepho Lopez Ezquerra*, Presbytero Cantabro, legi diligenter, & cunctanter evolvi. Non contentus, Auctor, in rebus hisce sensum adeo prætervecti, atque adeo obscuris, accendisse *Lucernam*; *manum* exhibuit. Pronum est aliquando, nisi *manuducaris*, etiam *in luce Media*, cespitare. Ut illustret *in via multiplici*, *Lucernam* accendit; ne *Lucernæ* desuper irradiantis illustrationis ex inexperto gressu subrepere possit *illusio*, *manuducit*. Ardet ipse zelo *manuducendi*, qui simul lucet industria *dirigendi*: Coeunt hæc simul munera in Auctorem, & Librum: ut in Librum simul, & in Auctorem apposite cadat illud Joannis Elogium, *Lucernæ ardentis*, *& lucentis*. *Accedite ad eum* (exclamabo cum Regio Vate) *accedite*, *& illuminamini*, *& facies vestræ non confundentur*: id est, exponente Dionysio Carthusiano, *corda vestra non fraudabuntur spe sua*.

Et

Et quidem novissimis hisce temporibus, in quibus, ut cum fletu quærebatur Apostolus ad Philippenses, *Inimici Crucis Christi, quorum finis interitus, & Deus venter, & gloria in confusione ipsorum, qui terrena sapiunt*, ardentes maligni spiritus tædas, Illuminatorum sectam suscitaturi, in obcæcationem potius, quam in ductum simplicium animarum, accendere conati sunt; Opus erat *Lucerna Mystica*, quæ, discussis, fugatisque Tenebrionum istorum umbris, tutam, solideque calcabilem ingressuris *ad Sancta Sanctorum*, sua luce, viam ostenderet. Et certe Cherub ille, qui juxta Ezechielem *intra Sancta Sanctorum*; id est, exponente Hieronymo, intra delicias spiritus, & in contemplationis arcano describitur, *duas* tantum dicitur habuisse *facies*, Hominis, & Leonis: cum extra Sancta Sanctorum, & in atriis Templi, nempe, in spiritualis vitæ quasi vestibulo, & in Orationis præliminaribus exercitiis, *quatuor* habuisse *facies*, Hominis, Bovis, Leonis, & Aquilæ, deprehendatur. Hæsi non semel ad disparem hujus Cherubini, intra, & extra Sancta Sanctorum, adumbrationem, imaginemque. Eccur, ajebam, si Scholæ Affectus præest, & Orationis, vel atria, Incipientibus, & Proficientibus; vel Arcana Perfectis ostendit, non potius Seraphini ardentis, quam scientis Cherubini præsefert imaginem? Non Seraphinos Deus in Duces inaugurat, sed Cherubinos: qui *Lucerna* mentis irradiante præpolleant. Hos vult in Ecclesia Deus ad Directores Animarum: sed, qui Incipientibus, & Proficientibus, modo collaborent ut Boves; modo dimicent ut Leones, modo, ut Aquilæ, prævolent: modo tandem compatiantur ut homines: Perfectis vero, & jam in Mysticarum Rerum arcanitatem admissis, Aquilæ volatibus, id est, ingenii proprii conatibus intercisis, & Bovis terræ hærentis relicta imitatione, maneant Homo solum, & Leo. Leo, ad perseverantiam fortis; ad prudentiam Homo: nihil enim in hac via spiritus nocere magis unquam potest, quam amisso vel omisso Prudentiæ gubernaculo, temere se, ad cujuslibet auræ leniter adflantis motum, adjicere. Qui ad Lucernæ hujus lumen adnaviget, facile declinabit hos scopulos.

Tria maxime placent in Auctore, & in Opere: Ordo, soliditas, & claritas. Ordo, methodicus est, & per portam *Aquilonis*, ut ajebat Hieronymus in quadragesimum Ezechielis, id est, purgato frigore Delictorum, *ad Austrum*, ubi jam incalescit meditationis igne, virtutum fervor in Proficientibus, & exinde ad Orientalem portam, ubi sese Contemplativis affundit Divinitatis exortus sol, Animas, sine discrimine *Occasus*, inducit. Soliditas, ejus videtur esse Lapidis, super quem apud Zachariam septem oculi sunt. Qui sunt oculi, nisi Doctores Ecclesiæ: quos ita video ab Auctore diligenter expensos ad accendendam hanc Lucernam suam, ut ejus calamus, Omnium Auctorum, & Doctorum, qui suam in hanc rem symbolam obtulere, principiis nixus, & doctrina perfusus, non tam mihi Calamus scribentis, quam Dirigentis Virga illa vigilans & plena oculis videatur. Jam de claritate, quæ in hac, ut ajebat magnus Dionysius, Caliginosa Theologia, non est facilis, non est cur loquar. Lucernæ splendor sua se luce prodet. Quare totum Opus in Animarum bonum, in Bonorum morum excitationem; & in Directorum indeficiens lumen, publica luce dignum censeo.

Cæsaraugustæ. Ex hoc Collegio Societatis Jesu. Die 18. Decemb. ann. 1691.

Philippus Aranda Soc. Jesu.

Approbatio R. P. Fr. Hieronymi de Lorte, & Escartin, in Sacra Theologia Lectoris Jubilati, Sanctæ Inquisitionis Qualificatoris, Illustrissimi Domini Nuncii Theologi, Examinatoris Apostolici, Nunciaturæ Hispaniarum, Archipræsulatus Cæsaraugustani Synodalis Examinatoris, atque Provinciæ Aragonum S. P. N. Francisci Definitoris.

LIbrum hunc, haud abs re, *Lucerna Mystica pro directoribus animarum* indigitatum, a Venerabili *Josepho Lopez Ezquerra Presbytero Cantabro Æsopolensi* compilatum; *a Perillustri Domino D. Bartholomæo Sanz de Vera, Cantore, Dignitate, & Canonico S. Cathedralis Ecclesiæ Oxomensis, & in spiritualibus, & temporalibus Vicario Generali, Officiali, & provisore Ecclesiastico, Gubernatore, & Judice Metropolitano Civitatis, & Archiepiscopatus Cæsaraugustæ, per Illustrissimum Dominum D. Antonium Joannem de la Riva Herrera, Archiepiscopum Cæsaraugustanum, &c.* mihi commissum, confestim legi, crebro evolvi, & impense sophum, altaque differentem, inveni. Ejus Epigraphe *Lucerna*, nam *pedibus, & semitis peccatoris*

lumen

lumen (*Psalm.* 118.) *ardens*, & maſſaliter *lucens*. (*Joan.* 5.). Ut *ardens*, facula eſt, corda circumquaque uſque ad imum ureſcens. Ut *lucens*, ab itinere Patriæ Cæleſtis deviantibus, limpide propalat, & arctam viam hæſitantibus, gnaviter enodat: Et ſi *lux juſtorum lætificat*, *Lucerna autem impiorum extinguetur* (*Proverb* 13.) hujus Lucernæ luce exultabit probus, & Lucerna pravorum peribit: nam ſi Pſalmiſtæ Regi aſciſcitur felicitas fruendi ſplendore Hieruſalem, juxta illud: *Propter David dedit Dominus Deus tuus Lucernam in Hieruſalem* (3. *Reg.* 15.) propter hunc Auctorem gaudet myſtica Hieruſalem, quæ eſt anima juſti, ſplendida Lucerna, quæ profectui virtutum eſt proficua, Directoribus animarum perutilis, juſtorum greſſibus appoſita, probis moribus conſona, pravis feralis, orthodoxæ fidei prona, Sanctis Patribus uſitata, Sacris Paginis nixa, in omnibus ſuis verbis inſimulata, & cunctis fidelibus œcumenica. Et quia *nemo Lucernam accendens operit eam vaſe, aut ſubtus lectum ponit, ſed ſupra Candelabrum ponit, ut intrantes videant lumen* (*Lucæ* 8. 16.) idcirco Lucernam hanc, ut intrantes viam perfectionis lumen videant, quod typis mandetur, ſeu ut in lucem publicam prodeat, fore dignam cenſeo.

In hoc Regali Cæſarauguſtano Sancti Franciſci Conventu die 19. Dec. 1691.

Fr. Hieronymus de Lorte, & Eſcartin.

Cen-

Censura R. P. Fr. Antonii Perez, Sacræ Theologiæ eximii Lectoris, Sanctæ Inquisitionis Qualificatoris & Collegii Sancti Didaci Guardiani.

HAnc aspexi Mysticam Lucernam, quam accendit D. Josephus Lopez Ezquerra, Presbyter Cantabriensis pro Directoribus animarum, & de sub modio ponere studet super candelabrum Presbyter Anonymus, profectus animarum cupidus: Et dum laudo scientiam, & charitatem in utroque, ipsis gratias refero, pro tam divina luce.

Lucerna pedibus meis verbum tuum, clamabat Propheta Rex, & ait Nicolaus de Lyra: *Hic ponitur Directio contemplationis*. Pedibus meis dixit; id est: *Progressui meo in operibus bonis*. Ut proportione servata in hac Lucerna Mystica, *Directio contemplationis* laudetur ex mirabili scientia D. Josephi Lopez Ezquerra, pro Directoribus Spirituum; & *animarum progressus*, cupiditati Anonymi debeatur. En miraculum: Cupiditas radix omnium bonorum, dum levare Lucernam satagit, luceque perfundere gressus, ut illuminet hos, qui in tenebris ignorantiæ sedent, ad dirigendos pedes eorum in viam pacis. Propterea additur: *& lumen semitis meis*, quia hujus Lucernæ lumine semitæ apparent planæ, Purgativa, Illuminativa, & Unitiva, ut attendens Director, securus possit incedere. Opus sane mirabile, tanquam Stella fulgida apparet in Oriente, ut ante oculos sapientium Directorum posita, tres viæ aperte demonstrentur, ad Regem Regum purius, & altius adorandum. In Oceano orationis fluctuat Contemplativus, in campo certaminis cum Diabolo congreditur, & in tenebris purgationis angitur spiritus: Gaudeat gaudio magno valde, quia apparuit stella, quæ in mari est via, in campo dux, & in tenebris Lucerna.

Neminem jam terreant tenebrosæ confusiones, quibus de scientia mystica communiter scribitur, & loquitur, quia accensa hac Lucerna, & in altum rationis collocata, dicere possumus: *Sicut tenebræ ejus, ita & lumen ejus*. Lucerna est præfulgida, & Stella orientalis & mystica lucens, & flagrans, intendens, & illuminans, iter securum pandens ad sublimiorem gloriam, dum mentes docet, & arripit ad altiorem contemplationem, & vias parat, & planat ad puriorem Dei amorem. Amoris flamma in humano pectore accensa, non nisi ægerrime occultari potest; canebat Ovidius:

Quis enim celaverit ignem?
Lumine qui semper proditur ipse suo.

Amor incensus in corde Auctoris difficillime obnubilabitur. Ipsemet ignis in Anonymo cupido manifeste proditur, & in hac Mystica Lucerna pro animarum directione semper ardebit Charitas utriusque. Ab Apostolo Paulo acceptam habuerunt hanc Christiferam methodum erudiendi omnes, ut testatur Divus Gregorius Homil. 17. in Ezechielem: Docentes, quæ Dei sunt quærere; falsa devitare; vera ut sunt invenire, vere amabilia ardentius appetere, & in difficilibus viæ mysticæ gressibus pedes figere, dirigere, manuducere, ut securius, & abundantius possit anima proficere.

Christum Dominum Cruci affixum altissimæ Lucernæ accensæ similem intelliges, addito lemmate: *Ut luceat omnibus*. Utique lucernæ ista, illius ardore succensa, ad illam inextinguibilem, in qua inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter, charitatis ardore ducit, elevat, rapit, docet mentes, & corda fidelium; accenditur enim, ut luceat omnibus. Aliam Lucernam accensam, & radiis solaribus expositam in mundo symbolico invenio, hoc Hemistichio insignitam: *Geminus me conspicit ardor*. Et hæc Lucerna, quasi geminata luce, Deum inspicit, & Proximum, juxta Divum Paulum: *Coarctor e duobus*: Ut primo diligatur Deus toto corde, & hinc proximus diligatur solicite.

De Sacro Apostolo Gentium hanc concinit strophам Sanctus Petrus Damianus in quodam Hymno:

Micantis more lampadis,
Perfundit Orbem radiis,
Fugat errorum tenebras,
Ut sola regnet veritas.

Ad cujus similitudinem more lampadis, accensa ista Lucerna, animas perfundit radiis, fugans errorum tenebras, ut sine hæsitatione, & periculo dirigantur ad solam Regiam veritatem adorandam, in eo qui est via, veritas, & vita: Ideoque eo splendidior conspicietur, quo altior, & superior elevabitur: siquidem tanto uberiorem diffundet splendorem, quo sublimiorem occupabit gradum. Altissima igitur petit; lucet, & ardet, dirigit potentias; manuducit mentes, erudit animas; docet omnes, flagrat amore corda; mereturque audire: *Festinas extinctos reddere luci*, quod de Lucerna accensa extinctas illuminante, dixerat Engelgrave. Age ergo;

go; festina in publicam lucem, ut suscites defunctos affectus; illumines obcæcatos spiritus; ignescas congelidas animas; Directores dirigas; Magistros doceas; spargens omnibus lumina claritatis, & charitatis, ad fervide orandum, pure contemplandum, & secure amandum.

Ergo mirabilis, & plausibilis erit ista Lucerna, dum omnia bona veniunt pariter cum illa. Ardeat igitur quasi Fanale æternum, ut orantes, & contemplantes mare profundissimum, & immensum adorabilis Deitatis, inducat feliciter in desideratum portum Divini amoris. Ardeat inextinguibilis in manibus omnium Directorum animarum. Ardeat, & fulgeat, non extinguatur in tentationis, & purgationis nocte lumen illius, & nox sicut dies illuminabitur. Et ad rem præsentem dicamus cum Symbolographo:

Nos tenebra sumus, & picea caligine tecti
Undique, & ex nobis gratia nulla micat.
Sed mihi, dum splendet tua lux, Deus, omnia splendent:
Hinc lux grata mihi; vita que grata venit.

Videns, & legens explevi mandatum Perillustris admodum Domini D. Antonii Blanco & Gomez, Regentis Regiam Cancellariam, & omnia perlustrans, nihil inveni prudentiæ dissonum, rationi oppositum, aut bonis moribus contrarium: Imo omnia maxime cohærentia Sanctæ Ecclesiæ consuetudini; communi Theologiæ; vestigiis Sanctorum, & ipsorum scriptis, aliorumque Doctorum, quos in scientia Mystica, tanquam peritos, & laudabiles Magistros veneramur: Et toto cælo, quantum distat lux ab umbris, distat hæc directio practica ab immundis Hæreticorum fraudibus, præsertim nostri temporis, qui turpissimam, & otiosam quietem in sua falsa oratione constituunt. Ideoque libens rogo, ut hanc Mysticam Lucernam ad publicam lucem prodire permittat. Sic sentio, salvo semper &c.

In Collegio Sancti Didaci, die 3. Decembris, Anno 1691.

Fr. Antonius Perez.

PRÆ-

PRÆFATIO

EVULGATORIS.

CUM meum munus obeundi causa, totam fere Mysticorum voluminum congeriem diligenter revolverim; ex quibus fateor, potius confusionem, quam fundatam notitiam excerpsisse, quandoquidem in diversis diversa, in nullis omnia, in omnibus denique involutam symbolis, vestitam metaphoris, & occultam labyrinthis, supernaturalium rerum veritatem invenerim: Omnes fere de communibus loquuntur, communicationes narrant, effectus depingunt, impenetrabilem ad divina accessum exaggerant, tandemque in adeo sublimem regionem certant animas collocare, quod potius ad eam languescat animus, quam excitetur. Vix eorum ullus quidditates, ubicationes, & favorum causas, facili calamo describit; nec rationalis animæ, ejusque omnium facultatum, virium, & operationnm (licet valde necessariam) integram præbent notitiam. Quidam quidem ad distinguendos spiritus generalem indicationem afferunt; nulli specialiter in omnibus offerunt signa, & integram in eis pro Directoribus indicationem præstant; quæ si ab eis adæquate quæsitanda est, ab innumeris proculdubio libris, immenso prorsus labore, necessarium est investigare. Quamobrem ardenti optabam desiderio, totius scientiæ Mysticæ materiam, atque hanc pretiosam Margaritam, exigua brevis voluminis concha penitus inclusam intueri, ubi nulla deficerent, & radicitus omnia, absque impenetrabilibus phrasibus, & metaphoris breviter tractarentur: Anima rationalis, ejusque organa, & facultates, comprincipia, atque rerum omnium supernaturalium quidditates, ubicationes, causæ & effectus, & in eorum singulis doctrina practica pro Directoribus, ad omnia discernenda, & gubernanda, facili stylo, & compendioso calamo explicarentur; tandemque quod hujus mystici templi velum, tot obscurissimis phrasibus obclusum, per facilem veritatis ostensionem reseraretur.

Sed Divina clementia sinceris meis votis annuit, & librum istum manuscriptum ad manus devenire disposuit, quem ex Doctorum, spiritualiumque virorum consilio, & prece, typis committere ad utilitatem Directorum decrevi. Ejus quidem Concinnator ostendit scientiam, demonstrat experientiam; qui licet in Cantabriæ specubus, in rupibus Vasconiæ omen lateat, nomen patet: Liber loquitur, dum Auctor adhuc a bonis siluit, ut melius postea verbum bonum eructaret; Lector erit Judex, vel potius experientia. Omnia hic desideranda reperies; libros enim omnes comprehendit, & compendiat, & quæ sparguntur in omnes, in hoc mixta fluunt, & quæ diversa Beatos efficiunt, collecta tenet. Vale, & fruere.

SERIES
TRACTATUUM, ET CAPITUM
Hujus Voluminis.

CAP.

TRACTATUS QUARTUS.

TRACTATUS QUINTUS.

TRACTATUS SEXTUS.

MANUDUCTIO

VIA PURGATIVA

VIA ILLUMINATIVA

VIA UNITIVA

STATUS

PRO

PROLOGUS
AUCTORIS.

IN *domo Patris mei mansiones multæ sunt* (ait divina veritas *Jo.* 14. 2.) Permultas namque, & diversas ad sui cognitionem animas adducit. *Ego sum ostium ovium* (iterum ait *Joan.* 10. 9.) *Si quis per me intraverit, salvabitur, & pascua inveniet ;* in eo quippe sunt *omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi* (*Ad Coloss.* 2. 3.) Nullus equidem Directorum ambigit, quod in respectiva Christi imitatione, tota animæ perfectio consistat: Nullus hanc cælestem januam ignorat; sed per omnes vias tuto ad eam ducere, rari intelligunt. Sunt aliquæ tritæ satis, & faciles: aliæ e converso, difficiles, & obscuræ, per quas absque supernaturali lumine, vix poterit Director, absque errore, aut offendiculo animas conducere. Ad faciles utique multi extant Doctorum libri; ad difficiles, non ita. Quamvis enim multa de contemplatione, ejusque supernaturalibus effectibus scripta sint, tamen sub obscurissimis locutionibus, phrasibus, & metaphoris, earum ad instar, quæ in asterismo chymicæ artis reperiuntur; ubi licet de modo extrahendi spiritus loquatur, obscurissimis tamen figuris utendo eadem quæ explanare intendunt, obscurant.

Idem fere in Mysticis Libris conspicimus: Quidam enim quia suæ experientiæ adæquatos non habent terminos, comparationibus, vel similitudinibus valde impropriis utuntur. Alii volentes Theologiam Mysticam omnino esse absimilem Scholasticæ, novos terminos inveniunt, quos novis etiam symbolis concludunt: Ex quibus omnibus ingens in Directoribus confusio, & animarum non exiguum dispendium enascitur, & magistri experientia carentes in tortuosum labyrinthum irretiuntur. Putant namque contemplationem, & unionem divinam esse rem imperceptibilem, dum eam vident tot difficilibus nominibus insigniri. Rapiuntur in admirationem ad materialia deliquia, ecstases, raptus, luminis infusionem, elevationem corporis, aliaque hujusmodi; ignorant quidem eorum quidditatem, modum, causam, & ubicationem, quare nec bonum, nec malum spiritum in eis distinguere, & quæ retinenda, aut rejicienda sint, intelligere valent. Ignorant pariter quid homo sit, secundum omnes vires suas, & potentias; virtutum, & donorum habitus ubi subjectentur, modos infusionis divinæ, status animarum, & genios; signa infusarum purgationum, pericula, errores, & offendicula, quæ incurrere valet spiritus; nam licet a Mysticis multa doctissime, & expertissime pertractentur, pro inexpertis Magistris vix sufficiunt; quamvis expertis, & doctis satis abunde provideant. Quamobrem in hoc manuali Volumine, omnia quæ in hac obscurissima via, a li-

a limine usque ad verticem evenire contingunt, compendiatim exprimere decrevimus, ut tam expertis, & doctis Directoribus, quibus pauca sufficient, quam inexpertis, & indoctis, quibus omnia necessaria sunt, occurrere valeamus. *Sapientibus* enim (ut ait Apostolus) & *insipientibus debitores sumus. Ad Rom.* 1. 14.

In sex igitur Tractatus hanc partimur materiem, in quibus omnia, quæ ad Mysticam Theologiam spectant, differuntur. In primo, quidditatem, & differentiam unionis mysticæ ostendimus; dotes, seu qualitates spirituali Magistro necessarias exponimus; ac denique modos dignoscendi genios, & aptitudines animarum, cum ceteris ad suum perfecte munus obeundum attingentibus, declaramus. In secundo, brevem animæ rationalis damus notitiam; eam nimirum, quæ ad directionem Magistri necessaria est. In tertio, quidditates, differentias, & ubicationes, sive subjectationes virtutum, & donorum exponimus. In quarto, de gratiis gratis datis agimus. In quinto, de omnibus favoribus supernaturalibus, plene cum omnibus ad praxim, & directionem necessariis. In sexto denique, de omnibus passivis purgationibus: & ad calcem operis, in gratiam Directorum, brevis adducitur manuductio practica, juxta hujus Voluminis doctrinam.

Nonnulla scholastice tractantur (valde enim necessarium est) quia non in captu mentis, sed in solida Theologia Scholastica Mysticam fundare, & fulcire debemus. Sententias Sanctorum Patrum, & auctoritates Doctorum, ne legentium oculis ob diversitatem characteris obstaculum sint, his notulis („) signamus, & distinguimus. Doctrina est omnibus communis, & contemplativis specialis, ad omnes enim instruendus est Magister, licet scopus noster sit, eum pro difficilioribus, & supernaturalibus instruere. Sume igitur, pie Lector, in manu tua Lucernam hanc, si forte propter tepidi mei spiritus inefficaciam, non lucentem, ardentem tamen propter tui profectus, & Dei gloriæ avidum desiderium! a qua si pia, simplicique manu sumpseris, forte lucem capies. Si vero obscuræ, aut tremulæ lucis tibi visa sit, eam tuis flatibus extingue. Non enim quæro gloriam meam, cum humanam laudem, vel vituperationem flocci æstimem; unde ab omnibus paratus sum corrigi, & emendari; non solum correctioni almæ Matris Ecclesiæ Catholicæ, & venerando Sanctæ Inquisitionis Tribunali, me in omnibus submittendo, sed cuilibet etiam, qui meliori intelligentia polleat. Vale.

PRO-

PROLEGOMENÆ ANIMADVERSIONES

Ad hujus Libri plenam intelligentiam apprime necessariæ.

Erito quidem retrahi poterat calamus hanc aggredi pertractare materiam, cum hisce temporibus aliquorum Dogmatistarum temeraria præsumptio, ad Mysticam animæ cum Deo unionem, novas vias, inusitatos gressus, & erroneos anfractus, potius a Diabolico quam a Divino Spiritu ducti, ad animarum perditionem, & morum corruptelam (Mundo scandalis infecto) docere & practicare, non erubuerunt. Quinimmo, & propterea viris spiritualibus, & doctis visum est, hanc nostram opellam debere Typis mandari, ut tam Directores, quam directi gressus suos tuto figere possint in viis Justitiæ, & Sanctitatis, quas Beati Patres ab initio nascentis Ecclesiæ docuerunt, & in praxim deduxerunt; non parvulis ministrando escam perfectorum, sed observando indoles, habitudines, motus, & habilitates animarum, ut unaquæque per illam viam, quæ magis ei conveniens sit, incedere possit.

2. Qui enim in mysticis libris sit mediocriter versatus, facile cognoscere poterit aliquam in pertractandis hujusmodi rebus confusionem; quia nimirum quod in se est facile, & valde difficillimum, & inaccessibile depingunt. Quamobrem ob exiguam aliquorum intelligentiam, veniunt animæ in otia turpissima, allucinationes Diabolicas, & errores execrabiles, quando tota christianæ disciplinæ perfectio consistit in cognoscendo, & amando Deum super omnia, eique inserviendo, & obtemperando, quin (ut aliqui volunt) sint aliqui phantastici Paradisi, funda, illapsus, & labyrinti; nisi tantum recedere a malo, facere bonum, Deum diligere, ejusque præceptis obedire. Nec ad id major suppetit difficultas, quam quod anima se disponat, & in seipsam per respectivam imitationem induat Dominum Jesum Christum. Alia vero sunt phantasiæ præcipitia, & per altissimam, & delicatam funem ambulare, ex qua cadere (turbato capite) valde contingens est.

3. Cum autem animæ, quæ efficaciter viam perfectionis arripiunt, & suas inordinatas passiones fideliter mortificant, exercitium virtutum solicite procurant, & tam in oratione, quam extra faciem Domini quærunt semper, tot, & talia supernaturaliter experiri soleant, quorum si Director careat experientia, vel doctrina, facile poterit cum earum detrimento deplorabiliter errare: Quamobrem, sicut animabus necessarium est Magistro ductore procedere, ita Magistris necessarium est, nihil eorum quæ in hac via virtutis, & perfectionis occurrere possunt, penitus ignorare, ut in tam diversis eventibus laboribus, obscuritatibus, tentationibus, & purgationibus, eas ducere, consolari, & proficere valeant.

4. Propterea oportet, quod hæc nostra Lucerna Mystica omnia hæc majori qua possit claritate perfundat: Quare non solum facilia, & communia, verum etiam difficilia, & singularia ostendere debet; quin admiretur Lector, quod hisce temporibus sermonem faciat de contemplatione, tam activa, quam passiva, de tentationibus vehementibus, de internis, & obscurissimis purgationibus, de visionibus, revelationibus, ceterisque supernaturalibus favoribus; cum hæc omnia habeant, & patiantur animæ spirituales, & Mysticæ; quarum causas, & effectus, si Director ignoret, nullum in eis remedium adhibere, & exiguum progressum facere potest; quinimmo & affligere, & forsitan perdere, & illaqueare.

5. Curavimus quod in hoc volumine, non solum experientia loqueretur, sed etiam solicite adesset cura referendi omnia ad Theologiam Scholasticam, & ad pondus validissimæ rationis, ut legenti pervium erit. Tamen animadvertere oportet, quod doctrina pro consectanda spirituali via, videlicet, pro modo exercendi virtutes, sectandi mortificationem, debellandi vitia, & compescendi deordinatas passiones, adeo accurate, diserteque in multis libris spiritualibus habetur, quod supervacaneum prorsus esset, ea quæ ab illis doctius, & melius exprimuntur, nostro imposito calamo repetere.

9. Noster igitur scopus est, solum de necessariis ad directionem animarum instruere Directores, & præcipue circa eas quæ vere, & tuto per viam difficilem, & supernaturalem incedunt, quæ per multum temporis debent exercere meditationem, sanctasque & pias considerationes, accommodatas illis viis in quibus versantur; scilicet, Purgativæ, Illuminativæ, & Unitivæ, quin ullo unquam modo nisi urgente necessitate meditationem relinquant. Itaque

que dum a Deo non moventur, vel ad tranquillam pacem in termino meditationis non vocantur, debent semper meditari, quousque illum teneant, quin vacuæ, & otiosæ motionem Divinam præstolentur; sed dum affectu ad aliquam veritatem Catholicam carent, eam solicite investigare satagant, quia ut bene notat P. Paulus Segneri, ex Societate Jesu, nullum extremum sequendum est; scilicet, nec semper meditari, nec semper meditationem relinquere; sed medium, videlicet meditandi quousque affectus excitetur ad quiescendum in termino meditationis, in quo ab ulterioribus discursibus cessandum est, ut communiter docent omnes.

7. Plures vero sunt qui ex assidua meditatione habitum sibi adeo compararunt, quod absque actualibus discursibus faciliter in termino (qui Deus) conquiescunt, ac retrohabiti sui laboris fructum percipiunt, manentes in pacifica, simplicique Dei notitia, & amore; quæ communiter dici solet oratio fidei, vel activa contemplatio, quam anima ex vi præteritarum meditationum acquisivit, & ex assiduitate persistendi in illa, diu perseverare potest in ipsa sancta quiete, & simplici, & amatoria Dei notitia; nam ut ait Bernardus: (*De oct. punc. punct. 2.*) *Noscere debes, quod Divina virtus plus facere potest, quam homo cogitare; & quomodo frequentia actus similem sibi habitum generare consuevit, inde sæpius contigit, quod ad illud ad quod fortasse se homo a principio adstrinxit, cum quadam violentia, & difficultate, postea faciliter operabitur; & tamen cum magna delectatione, dummodo non desistat.* Et alibi (*De flor. c. 55.*) affirmat, quod debemus *assuescere contemplationi*, quæ proculdubio debet esse activa, & non passiva, de qua non possumus habitum acquirere.

8. Placet pro confirmatione afferre verba valde notanda B. Joannis a Cruce: (*Ascensio Mont. Carmeli, lib. 2. c. 14.*) *Finis* (inquit) *meditationis, & discursus, in rebus Divinis est, extrahere aliquam notitiam & amorem Dei; & quoties anima eam extrahit, agit unum actum; & sicut multi actus in anima habitum generant, ita plures actus hujus amatoriæ notitiæ, quos anima divisim elicit, adeo veniunt continuati per usum, quod de eis habitus fiat: Itaque quod antea anima extrahebat per partes, suo labore meditando in particularibus notitiis, jam per usum versum est in habitum, & substantiam unius notitiæ amatoriæ, & generalis, non distinctæ, & particularis ut antea: Quare anima illico, ac in oratione ponitur, sicut ille, qui aquam habet collectam absque labore, bibit in suavitate, quin eam iterum haurire necesse sit per canales præteritarum considerationum, formarum, & figurarum; eodem modo illico invenitur in actu notitiæ confusæ, amatoriæ, pacificæ, & quietæ, in qua sapientiam, amorem, & saporem bibit; & hæc est causa quare anima magnum laborem, & insaporem patitur, cum in hujusmodi quiete consistens, ad meditandum, laborandumque in particularibus notitiis revocatur; quia nimirum ei contigit sicut infanti, qui sugiens lac quod in materno ubere collegit, ab illo aufertur, ut iterum attractione manuum sibi recolligat: & veluti illi, qui dum corticem abstulit, & substantiam degustat, si eam relinquere cogeretur, ut iterum eandem corticem ablatam auferret, neque corticem reperiet, nec substantiam quam e manibus solvit degustaret; parilis illi qui rem habitam relinquit, ut iterum teneat: Sic evenit multis hunc statum ingredi incipientibus, qui putantes totum negotium consistere in discurrendo, & intelligendo particularia per imagines, & formas, quæ sunt cortices spiritus; easque non reperientes in illa amatoria, & substantiali quiete, sese perditos credunt, tempusque orationis vane consumere: Itaque quærere redeunt illam corticem suæ imaginis, & discursus; quam (quia ablata est) nullatenus reperire valent; unde nec gaudent substantia, nec meditationem inveniunt, subindeque turbantur, ac ab arrepta via putant recalcitrasse.* Hactenus Beatus Doctor.

9. Quem locum, & alios similes B. Joannis a Cruce, plures intelligere certant de passiva contemplatione, & non de activa; sed male, cum hic sermo fiat de contemplatione, de qua per repetitionem actuum generatur habitus; Passiva autem contemplatio, habitum generare non potest, cum per nullos actus assequi ab homine possit, sed omnino pendet a mera gratia, & largitate Divina. Supponit insuper S. Doctor quod ex prædicta contemplatione quieta, & amatoria potest homo ad meditationem exilire; quod fieri repugnat in contemplatione passiva, cum ab ea dum passiva est, impossibile sit animæ exire, ob intensissimam scilicet occupationem, qua tota immergitur, & absorbetur. Unde cum de modo acquirendi habitum contemplationis per repetitos actus loquatur, similiterque suadeat ita in illa permanere, quod pro illo tunc ad meditationem non redeat, manifeste de activa contemplatione loquitur, & non de passiva; & ita hunc locum intelligunt Fr. Antonius a Spiritu Sancto, Fr. Thomas a Jesu, Fr. Philippus a SS. Trinitate, Fr. Joannes a Jesu Maria, Fr. Nicolaus a Jesu, Fr. Josephus a Spiritu Sancto, & alii ex filiis B. Doctoris.

10. Meditatio igitur quæ in hanc contemplationem non transit, aut infructuosa, aut periculosa est, quatenus animam habet ligatam ad id quod in vita spirituali minus fructificat; ut expresse docet Fr. Thomas a Jesu (*De contemplat. divina lib. 1. cap. 13.*) per hæc verba: *Infructuosam meditationem debemus facile credere, & existimare, quæ in contemplationem, quæ illius finis est, non transit; erit enim tunc, sicut via sine termino, navigatio sine portu, corpus sine anima.*

11. Ex quibus infert quidam doctus Antistes (*Archiepisc. Caller. cens. n. 6.*) per evidentem con-

consequentiam, valde periculosam, singularem, & plurium damnorum radicem, esse doctrinam affirmantem, non dari contemplationem acquisitam, distinctam a meditatione discursiva, utpote tenaciter confundentem terminos Theologicos meditationis, & contemplationis. Itaque inquit doctissimus Suarez (*De Relig. tom. 2. lib. 2. c. 9. n. 4.*) *Contemplatio Theologica non significat inquisitionem, aut meditationem, sed terminum ex communi usu, & doctrina Divi Thomæ, & Bernardi proxime citata*. Videatur obsecro per totum caput.

12. Hæc contemplatio acquisita illa est, quam Theologi vocant orationem fidei; non quia sola fides concurrat, quia simul concurrit charitas in illo affectiva, & amatoria Dei notitia, & pariter concurrit spes summi boni. Dicitur autem oratio fidei, quia fides proponit objecta revelata, quæ contemplanda sunt.

13. Hæc oratio fidei, & activa contemplatio, nuper inventa est, sed ab antiquis Patribus ab initio nascentis Ecclesiæ valde usitata, & edocta. De illa profundissime loquitur Divinus ille Dionysius Areopagita (*Epist. 9. & in c. 1. de Myst. Theolog.*) non solum in illo vulgari textu a pluribus adducto, qui incipit: TU AUTEM TIMOTHEE, &c. sed in multis sui divini operis libris, quod longum foret enumerare. Pro exemplo sufficiat ille (ex *Epist. 9.*) *Opere pretium est* (inquit) *ut symbolis quæ sensum movent, Divina mysteria exeuntes, ea per se nuda, & pura, oculo fidei intueamur: Si enim sic spectemus, venerabimur fontem vitæ in se ipsum diffusum, in se ipso stantem; cernimus etiam quandam vim simplicem, per se mobilem, per se agentem, se non deserentem, sed scientiam quæ omnium scientiarum est scientia, & semper per seipsam semetipsam contemplatur*. Hæc Dionysius, & nihil clarius.

14. De eadem pariter contemplatione activa, seu fidei oratione, loquuti sunt S. Ignatius Martyr, (*In Epist. 4. ad Ephes.*) S. Cyprianus, (*in Cant. cap. 6.*) S. Maximus Martyr, (*In cent. de virt. & vit. Cant. 5. cap. 24.*) S. Idacius Syrus, (*Lib. de Mundi contempt. in Bibliot. tom. 5. fol. 222.*) S. Proclus, (*In Epist. ad Armen. in Biblioth. tom. 2. in princip.*) S. Basilius, (*In Isai. cap. 5. & 8.*) S. Hilarius, (*Lib. 1. de Trinit.*) S. Joannes Damascenus, (*Orthodox. fidei, lib. 4. c. 12.*) S. Athanasius, (*In vita S. Antonii*) S. Gregorius Nazianzenus, (*In carmin. de vita sua, & orat. 34.*) S. Gregorius Nissenus, (*Homil. 6. in Cantic.*) S. Hieronymus, (*Homil. 2. in Cant.*) S. Ambrosius, (*In cap. 11. Lucæ*) S. Augustinus, (*Lib. 9. conf. & lib. medit. c. 27.*) S. Gregorius Magnus, (*Lib. 16. Moral. cap. 15. & 75. in Job; & Homil. 17. in Ezechiel.*) S. Joannes Chrysostomus, *Serm. de fide, spe, & charit.*) S. Cyrillus Hierosolymitanus, (*Cath. 9. 5. de fide.*) S. Cæsarius Arelatensis, (*Homil. 7. de Pascha.*) S. Marcus Eremita, (*De leg. spirit. c. 3. nu. 135.*) S. Anselmus, (*In Epist. 2. ad Corint. cap. 5.*) S. Bernardus, (*Serm. 28. in Cant.*) D. Thomas, (*In Dionys. de Div. nomin. cap. 1. lect. 1. & cap. 7. lect. 1.*) & S. Laurentius Justinianus. (*De compunct. cap. ult.*) Hi sunt Sancti Patres, qui orationem fidei, & activam contemplationem coluerunt, & suis scriptis commendatam reliquerunt, & quam a communi Ecclesiæ praxi ab ipsius Apostolis deducta, accepisse fatentur. Et si temporum chronologia attendatur, constabit, a tempore Apostolorum usque ad hoc nostrum devenisse.

15. Ex recentioribus fere omnes hujusmodi orationem, unanimi calamo docent, ut sunt Bonaventura, Richardus, Hugo a S. Victore, Dionysius Carthusianus, Joannes Gerson, B. Joannes a Cruce, S. Franciscus Salesius, Henricus Suson, Joannes Taulerus, Henricus Arpius, Franciscus Suarez, Jacobus Alvarez de Paz, P. D. Hieronymus Spert, Fr. Thomas de Valgomera, & fere omnes communiter. Unde constat, quod prædicta fidei oratio seu activa contemplatio non sit de novo inventa, sed valde senex, & usitata in Ecclesia Dei, ne aliquis parum doctus, aut consideratus audeat ejusmodi nomen orationis, aut damnare, aut fastidire.

16. Sed ad ejus perfectum exercitium plura requiruntur, ne anima propter sui immoderationem, & indispositionem, in otium, aut in errorem prolabatur. Primo quod per longum tempus se exercuerit in viis Purgativa, & Illuminativa, per sanctas, & pias considerationes, prædictis viis accommodatas: ut enim tuto, & fructuose possit in illa simplici, & amatoria Dei notitia perseverare, necessario debet habere comparatum jam habitum persistendi in illa, ex frequentia præteritarum meditationum generatum; alioquin frustra laborabit, in ea conquiescere velle, quia ut ait Suarez: (*de Relig. to. 2. lib. 2. cap. 11. n. 9.*) *Contemplationem, quæ spectat ad viam Unitivam, esse propriam perfectorum, quia talis contemplatio, non quasi per occasionem, & in transitu exercetur, sed per se quasi ex habitu*. Si ergo est exercitium perfectorum, necessario debent vias Purgativam, & Illuminativam pertransiisse.

17. Secundo, quod anima sit nimis studiosa, & perfecta in omni virtute, & mortificatione, & per omnia, & in omnibus compescere, & mortificare studeat inordinatos passionum affectus, quia nimirum impossibile est in illa tranquilla, & sancta quiete perseverare, si ejus inordinatæ passiones suis motibus spiritum obturbant; quare ajebat Basilius: (*Orat. 21. de felic.*) *Nobis integrum est vitam quietam, omnique vacantem perturbatione constituere, si nimirum internos tumultus, qui ab affectionibus terrenis proficisci solent, sedaverimus, & mentem his, quæ extrinsecus accidunt, altiorem constituerimus*. Quod si forte animæ, non penitus mortificatæ, aliquam (sue videri) pacem habuerint, non utique vera pax erit, sed ficta; non ope-

operoſa quies, ſed turpe otium: *En appetis* (ait Bernardus *Serm. 46. in Cant.*) *& ipſe contemplationis quietem, & bene facis, tamen ne obliviſcaris flores, quibus lectulum ſponſæ legis aſperſum: ergo & tu cura tuum ſimiliter circundare bonorum operum floribus, & virtutum exercitio, tanquam flore fructum, ſanctum otium prævenire, alioquin delicato ſatis otio quieſcere voles, ſi non exercitatus quieſcere appetis.* Idem tenent Gregorius Nazianzenus, (*Orat. 29.*) Gregorius Magnus (*Lib. 9. Moral. cap. 17.*) D. Thomas, (*1. 2. q. 63. art. 2.*) & Richardus. (*De præp. ad contempl. c. 76.*)

18. Tertio, neceſſarium eſt, quod ad exercitium contemplativæ quietis habeat anima genium aptum, (quos genios aptos, & ineptos infra declarabimus) quia licet Deus poſſit ineptos genios in aptos mutare, communiter tamen eis ſe accommodat, nec naturalem aptitudinem mutat: *Quamvis enim Divina gratia* (verba ſunt Suarii *de Relig. tom. 2. c. 12. n. 9.*) *ſuperare poſſit naturalem ſubjecti incapacitatem, ordinarie vero illi ſe accommodat; & ideo in hujuſmodi contemplationis uſu, ratio naturalis complexionis, & capacitatis habenda eſt, quod ſuo modo in toto uſu mentalis orationis habendum eſt.* Adeo namque diverſæ ſunt animorum converſationes, & indoles, quod multi ſint qui nullo modo poſſint in quiete durare; quare indigent honeſtis in operibus occupari. Alii e converſo, ita otioſæ mentis ſunt, quod ex labore, & occupatione deterrentur. *Sed inter hæc* (ait Gregorius *Lib. 6. Moral. c. 26.*) *magnopere ſciendum eſt, quia valde inter ſe diverſæ ſint converſationes animorum: Nonnulli autem hominum ita otioſæ mentis ſunt, ut ſi eos labor occupationis excipiat, in ipſa operis occupatione ſuccumbunt: & nonnulli ita inquieti ſunt, ut ſi vacationem laboris habuerint, gravius laborent, quia tanto deterius cordis tumultus tolerant, quanto eis licentius ad cogitationes vacant. Unde neceſſe eſt, ut quieta mens ad exercitationem ſe immoderati laboris dilatet; nec inquieta ad exercitium contemplationis anguſtet. Sæpe enim qui contemplari Deum quiete poterant, occupationibus preſſi ceciderunt; & ſæpe qui occupati bene humanis uſibus viverent, gladio ſuæ quietis extincti ſunt.*

19. Quarto, quod non habeat occupationes, & negotia omnino contemplationi contraria; videlicet negotiorum geſtiones, lites, mercimonium, vel villicationem, & his ſimilia, quæ maximopere quieti, & pacificæ contemplationi opponuntur, quippe omnia hæc mentem diſtrahunt, & in varias partes circumferunt. Hæc ſunt ſpinæ ſecus viam mundanæ converſationis, ubi ſemen Divinæ illuminationis ſuffocatur, ac propterea evidentibus ſignis debent a Deo ad contemplationem vocari, ut Magiſter valeat eos in ſancta quiete, & pacifico orationis fidei exercitio conſtituere. Quare ajebat Chryſoſtomus: (*Homil. in c. 8. Lucæ*) *Quomodo credendum eſt in vepribus, & in via, & in lapide, prudentem hominem ſeminare? In agris quidem, & ſeminibus quæ terræ traduntur, ſtulte factum videretur.*

20. Quinto, & ultimo requiritur ad hujuſmodi contemplationem vocatio Divina, & ſpecialis; non enim ſufficit indoles apta, negotiorum carentia, & omnimoda mortificationis & virtutis exercitatio; ſed inſuper neceſſarium eſt, ut temeritatis judicium evadat, quod ad ſanctam quietem, atque ad ſimplicem, & amatorium Divinæ veritatis intuitum, vocetur a Domino, ne poſtea accedenti animæ, & non vocatæ dicatur: *Quomodo huc intraſti non habens veſtem nuptialem?* (*Matth. 22. 12.*) Et illud: *Noli altum ſapere, ſed time.* (*Ad Roman. 11. 20.*) Unde ut in Proverbiis habetur: *Melius eſt ut dicatur tibi, aſcende huc, quam quod humilieris coram Principe.* (*Prov. 25.7.*)

21. Ad prædictam autem Divinam vocationem dignoſcendam, trina illa ſigna oſtendit B. Joannes a Cruce *Lib. 2. aſcenſ. Montis Carmel. cap. 13.* (quæ & nos infra afferemus) quibus omnibus exactiſſime ſervatis, fructuoſa erit tunc, & excellens actio, amatoria quies contemplationis: *Sic enim vacare Deo* (ait Laurentius Juſtinianus *in faſcicul. amor. cap. 1. n. 3.*) *eſt omnium actionum præcellens actio, atque omnium occupationum præcipuum opus, dignum Deo, gratum omnibus Angelis, univerſæque Cæleſti Curiæ placidiſſimum.*

22. Sed ut in hac Lucerna noſtra omnia clara ſint, nullaque dubietatis tenebra immiſceantur; animadvertere debemus, quod cum in ea dicimus, ut anima in exercitio fidei, vel contemplationis activæ, vel in ſimplici, & amatorio Divinæ veritatis intuitu collocetur, vel quod eam Magiſter collocare procuret; hoc intelligimus de oratione fidei, modo hic prælibato; & ſimiliter quod anima cui ſuadetur, vel ſuadenda eſt, habet omnia requiſita, & præſertim habitum, & facilitatem ex vi præteritarum meditationum adeptam; alioquin ad meditationem juxta ſtatum ſuum ordinarium debet revertere.

23. Similiter cum dicimus, quod ab ipſo perfectionis limine animæ ducantur ad perfectionis faſtigium, quod eſt Divina, & Myſtica contemplatio, per meditationes, & exercitia in viis Purgativa, Illuminativa, & Unitiva, videlicet, per pondus rationis, & diſcurſuum brevitatem, tam in conſiderationibus Noviſſimorum, quam Vitæ, & Paſſionis Domini noſtri Jeſu Chriſti, & ceterarum meditationum, illas tantum intelligimus animas, quæ judicio Directoris habeant genium aptum contemplationi: Sed nullatenus intendimus, quod a limine in exercitio ſanctæ quietis conſtituantur, nam eſſet error manifeſtus, quinimmo & conſuademus, quod in quatuor Noviſſimis, in Vita, & Paſſione Domini, omnibuſque

que fidei nostræ Mysteriis, diu prius exerceantur; solumque necessitati cedentes, vi impulsus, & Divinæ vocationis, cum ceteris connexis, meditationem relinquant, ut clare infra suis locis patebit. Et vehementer reprobamus, quod ab ipsis perfectionis crepundiis, nec per aliquod tempus, animæ immature collocentur in otio, & quiete contemplationis activæ; sed ex secura præhabita cognitione, quod in eis prælibata omnia requisita inveniantur. Debent similiter in omnibus gradibus, & statibus, quantumvis perfectis, mortificationem, pœnitentiam, & virtutes sollicite exercere; aliter enim omnis contemplatio, & quies erit otium, & allucinatio; vera siquidem contemplatio directe ordinatur ad vitæ reformationem, & ad faciliorem usum virtutum.

24. Deinde animadvertimus, quod quotiescunque in hoc opere proferimus, quod anima in exercitio fidei se collocet, vel eam Magister collocare studeat, intelligimus de exercitio fidei, simulque spei, & charitatis; Cum enim orationem fidei vocamus, non excludimus spem, & charitatem, quæ inseparabiles comites sunt Christianæ contemplationis: & consequenter animadvertimus, non intendere quod anima sit in uno solo actu fidei, semper in illo consistens, quamvis dicamus, quod in quantum ei possibile sit, in exercitio fidei perseveret; quod valde diversum est, quia in exercitio fidei diu permanere possumus, multiplicando actus hujus Theologicæ virtutis; in uno autem actu diu perseverare (ut volunt nostri temporis Pseudoquietistæ) impossibile est, quia ut docet D. Thomas: (2. 2. *q.* 180 *art.* 8. *ad* 2.) *Licet vita contemplativa possit esse diuturna, quia pertinet ad illam partem animæ incorruptibilem, & quia in operibus vitæ contemplativæ, ut sunt exercitia sancta, & virtutes, possumus per totum vitæ spatium durare; sed in actu contemplationis, quod summum est vitæ contemplativæ, non possumus diu perdurare absque contemplativorum actuum multiplicatione.*

25. Et ratio est ejusdem Angelici: *Quia nulla actio potest diu durare in suo summo; summum vero contemplationis diu durare non potest, quanquam ad alios contemplationis actus possit diu durare.* Et alibi (2. 2. *q.* 88. *art.* 12. *ad* 2.) *Dicendum, quod mens humana propter infirmitatem naturæ, diu stare in altum non potest; pondere enim infirmitatis deprimitur anima ad inferiora, & ideo contingit, quod quando mens orantis ascendit in Deum per contemplationem, subito vagetur ex quadam infirmitate.* Quod similiter dixerat Gregorius (*Homil.* 14. *in Ezechiel.*) per hæc verba: *Anima dum contemplari Deum nititur, velut in quodam certamine posita, modo quasi exuperat, quia intelligendo, & sentiendo aliquid ab incircumscripto lumine degustat; modo succumbit, quia ex degustato iterum deficit.*

26. Sed notandum est cum D. Thoma: (2. 2. *q.* 180. *art.* 7. *ad* 2.) *Quod non est in contemplatione contentio, & certamen ex contrarietate virtutis quam contemplamur, sed ex defectu nostri intellectus, & ex corruptibili corpore, quod nos ad inferiora trahit, secundum illud Sapientiæ: Corpus quod corrumpitur aggravat animam* (*Sapien.* 9. 15.) Intelligimus ergo exercitium fidei, illud quod fit per multorum actuum repetitionem, non diu perseverando in unico actu (quod quidem impossibile est); sequeretur enim ex eo otium, & omnimoda potentiarum vacatio, atque proxima dispositio ad errores, & diabolicas illusiones.

27. Denique prælibatis omnibus his animadversionibus, inoffensa claritate potest exhiberi Lucerna nostra, sine quibus hisce temporibus miseris aliquorum censorum poterant mentes caligare, quia a nomine adhuc orationis fidei auferunt lumina, cum ejus exercitium a primordiis Ecclesiæ, a Sanctis Patribus, velut ab Apostolis acceptum, satis commendetur; & æquum non est quod propter pravam intelligentiam, & perversam Quietistarum malitiam, a tam salubri, tamque altissimo exercitio, aliquis arceatur.

28. Nostram igitur concludimus sententiam cum ea quam quædam sacra Infula Hispaniæ (*Archiepisc. Caller. in cens. ad satis. num.* 30.) circa prædictam orationem, & activam contemplationem protulit: *Hæc pessima intelligentia orationis fidei nullum debet vitium inferre solido, & Catholico exercitio contemplationis, & veræ fidei orationis, quia cognita zizania majori cum æstimatione manet triticum ad escam. Temporibus quippe Zenonis Imperatoris fuerunt Hæretici vocati Pacificantes, ut refert Evagrius* (*Lib.* 3. *cap.* 14. & 30.) *nec propterea infestum fuit nomen eorum qui pacem veram in Ecclesia Sancta introducunt. Tempore etiam S. Vincentii Ferrerii, ad annum scilicet* 1400. *orta fuit hæresis Flagellantium, ut refert Bernardus de Lucemburg:* (*In cathal. hæres.*) *Nec exinde instituere destitit Vincentius laudabilem, & pœnitentem ceremoniam in publicis Ecclesiæ processionibus, tam in majori Hebdomada, quam in ceteris Missionibus Apostolicis: cum veritatem disjunxisset ab errore, illæsa remanente pœnitentia devota, & exemplari. Error Flagellantium erat affirmare, neminem posse salvari, absque imitatione Christi in hac cruenta flagellatione: & adversus hunc errorem prædicans Vincentius, conservavit quod bonum habebat illa pœnitens mortificatio. Tandem fuerunt Hæretici qui B. Virginem Mariam, tamquam Deum colebant, teste Epiphanio* (*in lib. de hæres.*) *Quem excessum contraxit Ecclesia ad adorationem Hyperduliæ, quæ valde cedit in beneficium animarum. Ergo licet perfidus Molinos suam perfidam orationem mentalem vocet orationem fidei, & contemplationem acquisitam; non videtur vitiandam esse per suum pestilentem anhelitum veram orationem fidei, quæ in optima, & Catholica intelligentia exercetur* Hactenus ille, qui nihil amplius nobis dicendum reliquit.

Quam anguſta porta, & arcta via eſt quæ ducit ad vitam, & pauci ſunt qui inveniunt eam? Matth. 7.

Si quis vult poſt me venire, abneget ſemetipſum, & tollat Crucem ſuam, & ſequatur me: Qui enim voluerit animam ſuam ſalvam facere, perdet eam: Qui autem perdiderit animam ſuam propter me, inveniet eam. Matth. 16.

LUCERNA MYSTICA.

TRACTATUS PRIMUS.

Quæ, & quotuplex sit unio Mystica: Quæ debeant esse Dotes magistri spiritualis: Et quænam sint animarum, & geniorum genera.

Difficilem prorsus Mysticarum rerum tractationem aggredimur; quæ si omni tempore necessaria, nunc propter multorum malitiam est necessarissima. Sed quia in Libris Mysticis, interdum obscure, interdum ænigmatice, interdum denique divisim hujusmodi materies pertractantur; quamobrem unusquisque in suo sensu abundans, potius pro captu mentis, quam fundamentali notitia ductus, unionem Mysticam sibi fingat, quasi rem penitus inaccessibilem, & impenetrabilem, atque mentem quasi ad spatia imaginaria elevandam credat; nos prædictam dubietatem eliminare cupientes, quæ, & quotuplex sit unio Mystica, facile, & aperte explicare nitemur. Et quia animarum Magisterium nunc, quasi vulgare ministerium a multis insumi non veretur; summatim ostendemus, qui, & quales debeant esse, qui tuto hoc difficillimum ministerium assumere valeant; pariterque qui, & quales sint animarum genii, habilitates, conversationes, & aptitudines, & similiter quomodo illos agnoscere, dirigere, & proficere possit Magister, ut minus solito in tam obscuro negotio errare valeat.

CAPUT PRIMUM.

Quæ, & quotuplex sit unio Mystica, & specialiter de unione intellectus creati, cum intellectu Divino.

1. UT clarius possit cognosci, quæ sit vere unio Mystica animæ cum Deo, scire debemus, quod cum illo nequit anima uniri per illam unionem physicam, & substantialem, de qua tractant Philosophi; sed per illam tantum unionem intentionalem, & similitudinis, de qua loquuntur Mystici; hoc est, non se copulando substantia creata cum substantia Divina physice, & realiter, ita quod ex his duabus substantiis fiat unum compositum, sed tantum se assimilando respective substantia humana substantiæ Divinæ. Primus namque unionis modus factus fuit tantum cum Sanctissima Humanitate Christi: In ceteris vero creaturis tantum fit per secundum modum intentionis, & similitudinis. Ita tenent Bernardus, (*Medit. c.* 8.) D. Thom. (*Opusc.* 61. *& ibid. ex August. &* 2. 2. *q.* 104. *art.* 4. *ad* 2. *& in Epist. ad Corinth.* 1. *c.* 3. *lect.* 3. *in fin. & ad Coloss. c.* 2. *lect.* 2. *prop. fin.*) B. Joan. a Cruce (*lib.* 2. *ascens. Montis Carm. c.* 16. *§. propterea*,) Suarez, (*de Relig. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 1.) Rusbrochius (*in spec. æstern. salut. cap.* 24. *in med.* Arpius (*Theolog. Myst. part.* 5. *lib.* 1. *cap.* 101.) & P. D. Hieronymus Spert (*Select. myst. par.* 3. *cap.* 5. *n.* 19.)

2. Hæc unio dividitur in activam, & passivam, ambæque in unionem intellectus, & voluntatis. Unio intellectus dividitur in unionem objectivam, & formalem. Objectiva in hoc consistit; scilicet, quod intellectus cognoscat objectum eo modo quo est in se, cognoscendo videlicet id quod vere, & realiter est in objecto, nullo enim alio modo uniri valet potentia cognoscitiva cum objecto, nisi per cognitionem se accommodans, & assimilans objecto cognito, & hæc cognitio est unio intellectus cum objecto, quia est ratio, modus, & medium quibus intellectus cum objecto conformatur. Igi-

tur unio objectiva intellectus creati cum objecto Divino, nihil aliud erit, niſi quod intellectus creatus proportionabiliter cognoſcat Deum, eo modo quo eſt in ſe; puta cum eum cognoſcit, ut Incomprehenſibilem, Immenſum, Sanctum, &c. & hæc cognitio dicitur unio, quia eſt ratio, modus & medium, quibus intellectus humanus proportionabiliter conformatur Deo.

3. Unio formalis intellectus, tam activa, quam paſſiva, eſt quædam conformitas inter duas potentias cognoſcitivas in cognoſcendo aliquod objectum, ſive illud cognoſcant ut eſt in ſe, ſive aliter ac eſt in ſe, dummodo ambæ in cognitione conformentur. Itaque cum intellectus affirmet Petrum eſſe hominem, & quidem alius intellectus affirmet; proculdubio ambo erunt uniti, quia ambo cognoſcunt idem objectum, & in illius cognitione conformantur: Si autem unus affirmet Petrum eſſe hominem; & alius affirmet, Petrum eſſe brutum; erunt utique diſconformes, & inuniti; quia licet in attingendo idem objectum concordant, in modo autem illud cognoſcendi diſcordant. Cum autem ambo in objecto, & cognitione concordes ſunt, unio formalis eorum conſiſtit in utroque eorum actu, quia uterque eſt ratio, modus, & medium, quibus ambo intellectus in cognitione objecti conformantur.

4. Igitur intellectus humanus dicitur unitus intellectui Divino, cum intellectus humanus proportionaliter Deum cognoſcit, eo modo quo ipſe Deus ſe ipſum cognoſcit: Cum autem Deus ſe ipſum cognoſcat ut eſt in ſe; cum intellectus humanus cognoſcit proportionabiliter Deum ut eſt in ſe, erit unitus intellectui Divino per unionem formalem, & potentiarum. Hæc cognitio Dei ut eſt in ſe, non poteſt ab homine comparari per ſuas vires naturales: unde indiget elevari per habitum ſupernaturalem fidei, ut tenet D. Thom. (2. 2. *q.* 130. *art.* 1. *ad* 2. *apud Spert ſelect. myſt. p.* 3. *c.* 8. *n.* 2.) dicens: „ Divina, & immortalia „ ſecundum ordinem naturæ ſunt ſupra hominem; homini tamen inſunt quædam potentiæ „ naturales, per quas poteſt conjungi immortalibus, & Divinis, ſi ſimplici luce fidei, charitate formatæ, informatæ ſint. Per exercitium ergo fidei, vel juxta fidem, poteſt humanus intellectus conjungi cum intellectu Divino: „ Ordinatum eſt nobis a Deo (ait D. „ Thomas *in Dionyſ. de Divin. nominib. cap.* 2. *lect.* 4.) ut his quæ ſuper intellectum noſtrum ſunt, uniamur adhærentes per fidem; „ altioribus enim quam ſint ea ad quæ ratio naturalis pertingit per fidem conjungimur; ut certius adhæreamus.

CAPUT II.

Quæ, & quotuplex ſit unio Miſtica voluntatis.

5. UNio voluntatis, tam activa, quam paſſiva, conſiſtit ſimiliter in conformitate, & ſimilitudine voluntatis creatæ cum voluntate Divina; Unioni vero voluntatis, non poſſunt adaptari differentiæ objectivæ, & formales, quia nimirum unio objectiva, vel ex potentia, & objecto, poteſt habere diſcordantiam cum alia voluntate, cui unienda, & copulanda eſt: Quare in hac potentia ſolummodo dabimus unionem formalem, ſive duarum potentiarum.

6. Ad quam non ſolum neceſſarium eſt, quod ambæ voluntates ament idem objectum, ſed quod illud ament propter eundem finem, & motivum; nam ſi una voluntas amaret pallium ſibi, & altera pallium amaret Franciſco; quamvis in objecto amato convenirent, differrent tamen in motivo amandi; ſubindeque licet ambæ voluntates eſſent unitæ unione objectiva, inunitæ eſſent, & contrariæ in unione formali; itaque differentia objectiva, & formalis nequit in Myſtica accommodari voluntati.

7. Voluntas humana tunc dicitur unita voluntati Divinæ, quando non ſolum diligit Deum, ſed etiam illum diligit propter eundem finem, propter quem Deus diligit ſemetipſum. Quem finem ſi ſcire velimus, proculdubio reperiemus, Deum ſe ipſum, & omnia diligere propter ſemetipſum, hoc eſt, propter ſuam bonitatem increatam: Divinæ enim voluntati (ut docent Theologi) attribui oportet motivum perfectius ſe amandi, & diligendi; quod cum ſit ejus bonitas increata, quando voluntas humana Deum & omnia amaverit propter Divinam, & increatam bonitatem, tunc abſque dubio erit unita voluntati Divinæ, ut expreſſe tenent Bernardus (*in meditat. c.* 8.) dicens: *Cum Deo vero uniri non poſſum, niſi per charitatem*, & D. Thom. (2. 2. *q.* 30. *art.* 4.)

8. Ex quibus clare conſtat, quod unio animæ cum Deo non ſit aliud, quam cognoſcere Deum per fidem, & amare per charitatem; quod a pueris decantatur, cum dicunt Hiſpanice: FE, Y CARIDAD CAMINO DEL CIELO; FE, Y CARIDAD CAMINO DE ALLA. Nec quidquam aliud eſt hæc unio; de ea enim factum eſt primum Deuteronomii præceptum, & prima veteris teſtamenti tabula, ſcilicet: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota mente tua, & ex tota fortitudine tua* (*Deut.* 6. 5. 6. 7. & 68.) Ubi præcipitur per fidem cognoſcere Deum, & amare per charitatem: Cui addit textus: *Mandatum hoc, quod ego præcipio tibi hodie, non ſupra te eſt, nec procul poſitum, nec in Cælo ſitum, ut poſſis dicere: Quis noſtrum valebit ad Cælum aſcendere, ut deferat illud ad nos, & audiamus, atque opere compleamus? Neque trans Mare poſitum eſt, ut cauſeris, & dicas: Quis ex nobis poterit transfretare Mare, & illud ad nos uſque deferre, ut poſſimus audire, & facere quod præceptum eſt? Sed juxta te ſermo valde in ore tuo, & in corde tuo, ut facias illum.* Non ergo fingamus unionem

hanc

hanc esse extraordinariam, & inaccessibilem, cum supposita gratia justificante, omnibus conceditur, quia omnibus præcipitur (ut docet D. Thomas 2. 2. *q.* 44. *art.* 1.) & hoc intelligat Magister spiritualis, ne obscurissimis terminis, quibus in Mysticis libris hæc unio involvitur, confusionem capiat: videndus est Angelicus Præceptor (1. 2. *q.* 67. *art.* 6. & 2. 2. *qu.* 44. *art.* 4. *ad* 4. & *in* 1. *ad Corin.* 13. 8.)

9. Sed ut Mysticorum terminos calleat Magister, dividere debemus unionem hanc in totalem, & partialem. Totalis est quando non solum objecto, & sibi invicem unitæ sunt potentiæ, verum etiam per omnes suos actus unitæ sunt. Partialis dicitur, quando non secundum omnes actus, sed secundum aliquos unitæ sunt. Dividitur etiam unio in actualem, & habitualem: Actualis est ipse actus unionis: Habitualis est, quando adest facilitas se uniendi.

10. Sed ad unionem Mysticam (de qua nobis impræsentiarum specialis est sermo) animadvertendum est, quod ubicunque dicimus, animam curare debere Deo suo, & fini ultimo copulari, intelligimus eam uniendam esse per unionem totalem, idest, objecti, & potentiarum, secundum omnes suos actus; hoc est, Deum solum habeat pro objecto, illumque cognoscat proportionabiliter ut est in se; per habitum fidei, vel secundum fidem; eumque solum diligat per charitatem, quin aliud quidquam pro tunc cum Deo diligat. Itaque cum anima Deum cognoscit per habitum fidei, vel Donorum sapientiæ, & intellectus, quæ juxta fidem sunt, eumque solum diligat per charitatem, vere unita est mystice cum Deo; quod iterum repetere oportuit, ne Magistri spirituales falso putent, unionem Mysticam esse rem impenetrabilem, obscuram, & alterius vitæ, cum revera nihil aliud sit. Hæc est rigorose Theologia Mystica (licet per hoc nomen intelligatur a Mysticis unio passiva) simplex Divinæ veritatis intuitus, & conceptus Dei universalis. Hæc denique super variis conceptibus, nominibus, phrasibus, & symbolis quoad ejus effectus (& non quoad ejus substantiam) a multis Auctoribus exprimitur.

11. Hæc unio dividitur in activam, & passivam: Activa illa est, QUÆ PER GRATIAM ORDINARIAM SANCTIFICANTEM, ET PER HABITUS SUPERNATURALES FIDEI, ET CHARITATIS, POTEST HOMO EFFICERE QUOTIESCUNQE VOLUERIT. Et dicimus per gratiam ordinariam sanctificantem, quia homo dum in peccato mortali consistit, nequit facere actus unionis; quia licet hic possit Deum cognoscere per fidem, quam per peccatum non amittit; tamen per charitatem quam amittit, non potest Deum amare; & cum in utroque actu unio consistat, exinde absque gratia justificante cum Deo uniri, & copulari nequit.

12. Item diximus per habitus supernaturales fidei, & charitatis, quia nimirum absque illis non potest intellectus, & voluntas Deum cognoscere, & amare proportionabiliter ut est in se per cognitionem, & amorem supernaturalem, quia absque illis remanet homo in statu pure naturali, in quo solum potest cognoscere, & amare id quod sub sensum cadit, juxta illud axioma Philosophicum: NIHIL EST IN INTELLECTU, QUIN PRIUS FUERIT IN SENSU. Cum autem Deus eo modo quo est in se, nec sit materialis, nec materiali similis; nec ut ait Apostolus (1. *ad Corint.* 2. 9.) potest sub sensum cadere; ideo in statu pure naturali non potest homo Deum cognoscere, & amare eo modo quo est in se, & ut requiritur ad prædictam unionem Mysticam.

13. Requiritur igitur, quod mens hominis elevetur per aliqua comprincipia supernaturalia, sive habitus ad statum supernaturalem, ut producere possit actus cognitionis, & amoris supernaturalis, & de ordine supernaturali, ut cum omnibus tenet Suar. (*p.* 3. *de grat. lib.* 6. *c.* 5. *a n.* 1. & *deinceps.*) Comprincipia autem quæ ad intellectum spectant, Deumque repræsentant ut est in se, sunt habitus virtutis fidei Theologicæ, & Donorum sapientiæ, & intellectus, ut suo loco fusius explicabimus. Quod vero ad voluntatem spectat, solum est habitus virtutis Charitatis Theologicæ; unde exercitium hoc fidei, & charitatis, quod homo in gratia constitutus potest habere quotiescunque voluerit, est vere & realiter unio Mystica, & activa contemplatio; ita D. Thomas, (1. 2. *q.* 68. *art.* 8)

14. Sed forsan objiciet spiritualis Magister, quod si hæc ita se habent, & homo justificatus potest ad libitum suum facere actus unionis, non erit necessaria tanta mortificatio, & exercitium virtutum, nec tam stricta, & exacta animæ purgatio, sicut communiter Mystici prærequirunt, sed absque prædictis adminiculis poterit homo vocari unitus, & contemplativus. Ad quod respondemus, quod ut homo justus possit facere unum, aut alterum actum unionis, aut contemplationis, pauca sufficiunt; Ut autem possit in hoc exercitio unionis diu perdurare, eumque habitualiter, & quasi ex statu habere; omnia hæc, & alia amplius requiruntur.

15. Cum autem homo assuetus sit cognoscere per sensus materiales, & per species materiales, & corporeas, est ei valde difficile perseverare in simplici cognitione, per species pure spirituales, & extra suum naturalem modum cognoscendi: Ad quod, non solum requiritur exercitium fidei, sed etiam purgatio passiva intellectus, ut relicto modo naturali cognoscendi, in obscura, & simplici fidei cognitione possit habitualiter consistere.

16. Voluntas pariter assueta erat amare objecta propter sensibile motivum propriæ convenientiæ, obsequens appetitum brutalem, & sensitivum; quæ quidem ut possit Deum amare, non.

non propter suum commodum, sed propter ejus bonitatem increatam, nullo proprio expectato lucro, indiget utique omnimoda mortificatione, & strictissima purgatione, qua ei amarissime sapiant omnia oblectamenta sensibilia, ut solum Deum propter se ipsum (ut oportet) sapiat.

17. Præterquamquod indiget anima sui ipsius dominium acquirere, ut possit habitualiter, & fructuose in sancta quiete unionis consistere: Ad quod (ut docet D. Thomas ex Dionysio) (*in Dionys. de Divin. nominib. cap. 3. lect. 1.*) „ Tria requiruntur: Primo, quod sensualitas „ sit munda ab omnibus carnalibus, & mundanis „ affectionibus, quibus illecti trahimur inferius; „ & hoc tangit cum dicit, castissimis orationi- „ bus: Secundo, ut intellectus noster non „ obumbretur caligine phantasmatum quod ac- „ cidit illis qui spiritualia non capere volunt „ supra corporalia; ut qui posuerunt Deum „ effiguratum figura humanæ corporis; pro- „ pter quod etiam impeditur ab ascensu in „ Deum, & quantum ad hoc dicitur re- „ velata mente: Tertio, ut voluntas nostra „ per charitatem, & devotionem sit ordinata „ ad Deum; & hoc est quod subdit, & aptat „ ad Divinam unionem.„ Hæc D. Thomas; ex quo cuilibet pervium erit cognoscere, quanto exercitio, mortificatione, & purgatione, opus sit ad consistendum habitualiter in hac unione, & activa contemplatione.

CAPUT III.

Quæ sit unio passiva animæ cum Deo.

18. UNio passiva, & omnino supernaturalis, illa est, QUÆ POSITA GRATIA SANCTIFICANTE, ET HABITIBUS INFUSIS VIRTUTUM, ET DONORUM SPIRITUS SANCTI, ADHUC HOMO AD LIBITUM HABERE NON POTEST, SED A DEO LIBERALITER, ET CIRCA MERITUM PROPRIUM ACCIPIT, QUIN IN EJUS RECEPTIONE SE HABEAT HOMO UT AGENS, SED OMNINO UT PATIENS. Quamobrem passiva vocatur; & licet post ejus infusionem homo possit suis potentiis libere operari, nequit tamen libere eam accipere, & retinere.

19. Oportet autem animadvertere, quod omnis contemplatio, & unio hujus vitæ ut ait quidam Mysta (*P. D. Hieronymus Spert select. Mystic. p. 3. c. 5. n. 3.*) quantumcumque alta sit, non est aliud quam usus quidam, & exercitium fidei, & charitatis; quod idem fatetur Suarez (*De Relig. Tom. 2. lib. 2. cap. 9. num. 13.*) nam licet hæc frequentius fiat per habitus Donorum sapientiæ, & intellectus, hæc Dona intra fidem sunt, & fidem supponunt. Exercitium autem voluntatis, quantumcumque ferventissimum, delicatissimum, & altissimum sit, procedit semper a virtute Theologica charitatis. Itaque sibi persuadeat Magister, quod contemplatio passiva in sui substantia, eadem est ac activa, & solum in modo, & intensione distinguitur: In modo scilicet; quia eam recipit homo, & non agit. In intensione, quia cum principalis agens sit Deus, lumen quod infunditur validissimum est, & altissimum, & amor similiter fortis, ardentissimus, & suavissimus, ut expresse docent Bonaventura (*De itin. ætern., itin. 3. dist. 3.*) sequens Ricardum a S. Victore, Hugo Victorinus (*Homil. 1. in Eccl.*) Dionysius Carthusianus (*De Mystic. Theol. lib. 1. c. 36.*) Fr. Thomas a Jesu Maria, Hieronymus Spert (*Ubi supra*) & cum multis doctissimus Franciscus Suarez *Ubi supra* (quidquid immerito dicant alii) & hoc lumen infusum, una cum amore infuso, insolitos, & admirabiles in animabus, juxta earum dispositionem, pariunt effectus, de quibus infra dicemus. Cum autem in hac unione infusa adeo altissima lux accipi debeat, & amor similiter intensissimus, & mirabilis; indiget anima multimodis purificationibus, & horribilibus purgationibus disponi, & præparari ad eam recipiendam.

20. Intelligat etiam Magister, quod omnia quæ animabus contingunt in spirituali via, licet rarissima, & extraordinaria, ut sunt Visiones Revelationes, Purgationes, Extases, Raptus, & his similia; omnia hæc operatur unus atque idem spiritus, per prædictum lumen, & amorem, dividens singulis prout vult, vel prout in eis invenit capacitatem, ut infra late probabimus, ne in terminis, & phrasibus Misticorum confundatur.

21. Itaque prædictum lumen, & amor sive unio, vel contemplatio, dum activa est vocari solet a Mysticis (in animabus, & proficientibus) & præsentia Dei intellectualis, recollectio potentiarum, elevatio mentis in Deum, silentium, aut interior solitudo. In perfectis autem, dum est activa, vocatur contemplatio, sive unio activa, oratio fidei, simplex, & amatorius Divinæ veritatis intuitus: cognitio indistincta, & universalis, oratio quietis, otiumque sanctum.

22. Cum autem passiva est, vocatur contemplatio, sive unio infusa, & passiva, Mystica Theologia, Divina caligo, radius Cælestis, Divinum silentium, somnus, ebrietas, & his similia. In animabus denique perfectioribus, & purgatis, vocatur raptus, extasis, ardens elevatio, Paradisus animæ, flamma amoris viva, telum Divini amoris, languor Divinus, Sibilus auræ tenuis, deiformitas, desponsatio, spirituale matrimonium, & alia nomina quæ desumuntur ab effectibus, quos causat hujusmodi infusio luminis, & amoris, secundum majorem, vel minorem subjecti dispositionem; sed revera nihil aliud est, nec aliter Deus mystice se communicat creaturis in hac vita, nisi mediantibus prædicto lumine, & amore, & emanantibus a prædictis

dictis habitibus infusis fidei, & charitatis, vel Donorum sapientiæ, & intellectus, ut fusius infra videbitur. Hoc itaque animadvertimus, ne Magister in similibus phrasibus, & locutionibus (quibus plures obscurantur) confuse procedat. Mystici enim Doctores utuntur his terminis, & metaphoris effectus melius explicare valeant.

CAPUT IV.

De dotibus, & conditionibus, quibus pollere debet Magister spiritualis.

23. NEcessarium omnino erit, quod ille qui ministerium animarum assumere appetit, priusquam aliorum speculator efficiatur, se ipsum attentissime speculetur, ne forte sui ipsius deficiente obtuitu, victimas Deo offerendas in profundum præcipitet, suumque ministerium in propriam ruinam, & miserum suspendium convertatur: *Quia vobis judicium est* (ait Dominus per Oseam) *quoniam laqueus facti estis speculationi, & victimas declinastis in profundum, & ego eruditor omnium eorum. Osee* 5. 1. 2.)

24. Debet igitur antequam aliorum eruditionem accipiat, per multum temporis in oratione, & virtutum exercitio solicite insudare, jamque in se ingentem profectum intueri; ac demum ut securius postea accedere valeat, debet requirere consilium sui Directoris, qui nulla passione ductus ei constituat, an sit aptus, vel ineptus ad tale ministerium. Director autem a quo petendum est consilium, debet esse doctus, & spiritualis. Quod si hujusmodi proprium non habuerit, debet aliunde his dotibus pollentem adire, ut eum possit (ut æquum est) convenienter examinare; alioquin merito de temeritate argui posset; discipulorum enim profectus, regulariter per virtutem, & peritiam Magistri consequuntur, ut docet Ambrosius, dicens: *Primus discendi ardor, nobilitas est Magistri*. Et ideo Christus (dicente Apostolo, efficax remedium tentatis effectus est, quia per id dicit, per quod passus fuit ipse, & tentatus: *In eo enim* (inquit *Ad Hebr.* 2. 18.) *in quo passus est ipse, & tentatus, potens est & eis qui tentantur auxiliari.* Quamobrem stultum esset alios docere, si prius in ea facultate quam docet, non sit peritus; cum adhuc in mechanicis artibus nullus constituitur Præceptor, qui non sit de sua sufficientia rigorose examinatus; quanto magis fieri debet in scientia mystica, tot periculis, anfractibus, & obscuratibus constipata?

25. Debet ergo Magister in omni exercitio virtutum esse valde perfectus, & vias spiritus (experientia duce) bene calcatas habere, ut per easdem alios tuto dirigere valeat. Quare oportet, quod a creaturis abstractus, atque in externa saltem solitudine constitutus, multo tempore tacuerit antea, ut postea dirigendis animabus verba bona, & salubria eructare possit; ad exemplum Domini nostri Jesu Christi, qui priusquam ministerium hoc per tres solos annos palam assumeret, per triginta in subjectione Parentum, ætatisque & sapientiæ profectu clam latere edocuit. (*Luca* 2. 52.)

26. Itaque cum admiratione, & dolore conspicitur, quod nonnulli vix recollectionem, & exercitium virtutum attigerunt, & ab eorum laxa vita conversi sunt, quando hoc difficile munus assumere non perhorrescunt; quamobrem sibi durissimum judicium, & animabus magnum dispendium præparant; scriptum est enim: *Cæcus autem si cæcatum præstet, ambo in foveam cadunt* (*Matth.* 15. 14) nam qui imperite ad alios regendos se ingerit, alienum damnum in se ipso refundit.

27. Qui igitur hujusmodi sunt, magnum inferunt virtuti ludibrium, & ministerio opprobrium, & contemptum, dum putant sæculares, viam virtutis, & orationis esse rem infimam, despectam, & nugatoriam; siquidem ille qui heri laxæ vitæ visus est, hodie potest effici orationis Magister; quapropter eos irrident, suasque admonitiones, & doctrinas quasi nugas, & fabulationes habent; sciant namque quod non quotidie Deus creat Paulos, & Magdalenas; quinimo, & licet miraculose a Deo scientia Pauli essent imbuti, ipsis consuaderemus, quod non statim ministerium animarum assumerent, sed post aliquod tempus, ut Mundus inspiceret eos quasi discipulos, pœnitentes, mortificatos, & a creaturis abstractos, magisterium comparare potuisse; quamvis enim in illis esset virtus ad alios regendos, ab aliis tamen æstimatio, & conceptus capacitatis eorum abesset; & utrumque necessarium est, ut debitus directionis fructus percipiatur.

28. Oportet etiam Magistrum esse docilem, & inaffectum; hoc est, quod nullo modo habeat adhæsionem, vel deordinatum affectum regendi animas; immo si videns clientulum peritiori quam sua directione indigere, ad alium qui scientius illo possit eum instruere, mittere debet, quia ad hujusmodi animam jam factus est cæcus director, cum viam per quam illa incedit ignorat, quod quidem valde necessarium est, præcipue in rebus supernaturalibus unionis passivæ; in eis namque absque directoris experientia, fere est impossibile non errare; viæ quippe supernaturales sunt obscuræ, milleque anfractibus consitæ, & multis tenebris circumseptæ; quomodo ergo in tam lubrica via poterit januam, & exitum ostendere, si exitus, & januam penitus ignorat? Nullus potest aliquem ducere per Civitatem in tenebrosa nocte, si calles illius non habuerit bene calcatas; & cum via contemplationis sit nox obscura (ita eam vocat B. Joannes a Cruce nullatenus poterit absque tota i animæ rein

per hanc obscuram noctem ducere, qui nec noctem scit, nec ejus offendicula cognoscit. Tanta est viarum Domini diversitas; tanti animarum difficiles gressus; tanta denique sunt animorum studia, & pericula, quod fere impossibile sit quod unus, atque idem Magister pro omnibus sufficere valeat; tametsi (non absque dolore inspicitur) rarissimum esse, qui de se non præsumat, idoneum esse pro omnibus dirigendis: Et licet anima difficilis sit gubernationis, ob suam superbiam, vel ignorantiam, nec de ea cum doctis, & expertis viris consulit, nec studet quid facere debeat, nec ad alios peritiores eam remittit.

29. Numquam videmus quod idem Artifex ad omnes Artes sit aptus, & peritus; nec imaginem materialem unus, atque idem Sculptor incipit, & illuminatione perficit; unus siquidem lignum cædit, alter ferreo scalpro dolat, & format, alter denique deaurat, illuminat, & perficit. Si igitur opus materiale, & visibile, non unus Artifex a cardine usque ad postem perficere audet; quanto minus unus Director opus mysticum spirituale, & arcanum, incipere, proficere, & perficere audebit? Antequam ergo ministerium hoc arripiat, legat obsecro B. Joannem a Cruce *in lib. Flammæ Amoris viv.*, *cant.* 3. ubi de spiritualibus Magistris agit: ibi enim inspicere poterit, quot & quibus se exponat damnis, si prædicta careat docilitate.

30. Debet etiam Magister in sui, & aliorum conversatione esse irreprehensibilis, juxta Augustinum dicentem: *Oportet Episcopum irreprehensibilem esse.* (*S. Augustin. lib.* 1. *ad Mar.*) Et hoc quod est esse irreprehensibilem, plus dicit quam doctum, & sanctum; potest enim interius habere scientiam, & sanctitatem, & exterius aliquid reprehensione dignum; unde ea quæ specialiter ad irreprehensibilitatem spectant, notare necessarium duximus.

CAPUT V.

De his quæ attinent ad irreprehensibilitatem Magistri spiritualis.

31. PRimum sit, quod Magister spiritualis debet esse modestus, & gravis, juxta Apostolum dicentem: *Modestia vestra nota sit omnibus hominibus*, (*ad Philipp.* 4. 5.) nam si inquietæ indolis est, aut vagus oculis; quamvis multas habeat interiores virtutes, exterius tamen reprehensibilis erit; & cum nullus adeo inscius sit quod ignoret, modestiam esse custodem virtutum; dum illum aspicit immodestum, proculdubio, & virtutis vacuum judicabit, atque in exigua æstimatione habebit; & cum alios modestiam docere debeat, infructuosum erit aliis commendare, quod id ipse in se negligit; & multo potius cum mulieribus indiget magna modestia, & gravitate, ne animæ suæ detrimentum inferat, dum eas directionis causa tractat, & earum interiora, & fragilitates inspicit.

32. Secundo, quod sit taciturnus, & strictissimi silentii observator, ad exemplum Moysis, qui dum Populo Israelitico factus est rector, & ductor, tardioris, & impeditioris linguæ effectus est: (*Exod.* 4. 10.) Magister namque est animarum archivium, & secretorum receptaculum, quæ quidem si viderint favores suos, aut defectus aliis ipsos palam facere, proculdubio Magistrum verebuntur, & exinde res suas non aperient, cum hoc sit maximum earum dispendium. Itaque quod ab uno secreto accipiat, caveat ne alicui manifestet; maxime si possit in subjecti cognitionem devenire, quia pro certo habebit idem cum aliis facere de his quæ ejus notitiæ committit.

33. Si autem ad ædificationem, vel utilitatem aliorum necessarium sit (quod raro continget) poterit hoc agere suppresso nomine, dicens QUÆDAM PERSONA QUÆ CUIDAM DIRECTORI COMMUNICAT (tacendo quod ipse sit) HOC, VEL ILLUD AGIT, AUT EI CONTINGIT. Et hoc modo celata persona, ejusque Directore, consequi poterit fructus prætensus. Nos tamen semper suadebimus, quod Magister sic se habeat, ac si interiora animarum per sigillum Confessionis recepisset: hac enim de causa non modica scandala visa sunt; ideoque fere semper tutius aget Magister exempla proponendo quæ in Sacra Scriptura, & in Vitis Sanctorum referuntur, ad omnia quæ ad animarum profectum necessaria sunt, aut utilia; quare superfluum erit, & vanum, ea a privatarum personarum eventibus emendicare.

34. Tertio, debet Director esse in operatione temperatus, & ponderosus; non velox, aut præceps: *Omne enim quod agimus* (ait Gregorius *Homil.* 37. *in Evang*) *prævenire per studium considerationis debemus*: & nihil est quod majori pensitatione, & consilio indigeat, quam id quod semper præ manibus habet; & Salomon inquit: *Ne temere quid loquaris, neque cor tuum sit velox ad proferendum sermonem.* (*Eccles.* 5. 1.) Quia nimirum omnia quæ sic aguntur, immaturitatis, & inconsiderationis suspicionem afferunt; & dum illa exequi oportet, remisse, & absque satisfactione operantur. Præterquamquod nullam in Directore mortificationem, & spiritum supponit, cum in verbis suis, vel factis, minus ponderosus, & tardus ostenditur.

35. Si negotium illi consultum grave sit, licet statim possit illud recte absolvere, tempus sibi sumat, quo illud Deo commendare valeat; sic enim securius Divinum consilium consequetur, & consulens ejus consilium obsequi non dubitabit, videns omnia impensa fuisse quæ ad obsequendum optimum effectum adhiberi poterant; & multoties quod prima

ma fronte ſecurum videtur, poſtea maturius conſideratum apparet nocivum. Si vero negotium illico agendum eſt, nec ſuppetit tempus ad maturius deliberandum, debet Magiſter in ſe ipſo recollectus petere a Deo, ut ſibi det conſilium bonum, quo animam illam ad majorem ejus gloriam, & illius profectum, conſilio ſuo dirigere, & illuminare valeat.

36. Quarto, debet eſſe modeſte hilaris, quia ad aliorum utilitatem valde neceſſarium eſt; cum enim Doctorem virtutis vident triſtem, & melancholicum, falſo concipiunt perfectionis exercitium eſſe triſtitiæ ſinum, & melancholiæ voraginem: ſubindeque animæ hilares ejuſmodi Philoſophiam aggredi perhorreſcunt. E converſo vero, ſi Directorem cernunt modeſte affabilem, trahuntur exercere id, quod tam hilarem, & humanum facit exteriorem; ex quo conjiciunt, interiorem eſſe humaniorem, majorique lætitia perfuſum; ad quod referri poteſt illud Eccleſiaſtici: *Triſtitiam longe repelle a te; multos enim occidit triſtitia, & non eſt utilitas in ea.* (*Cap.* 30. 2. 25.)

37. Quinto, ut ſit valde circumſpectus & ſolitarius, atque a ſuperfluo hominum conſortio ſegregatus, nec cum filiis ſuis ſpiritualibus nimiam familiaritatem exerceat, nec eos in ſuis domibus frequenter viſitet; alioquin ex tali frequentia Directorum ſuſpicatur eos, vel cupiditate duci, vel ex nimia regendi immoderata adhæſione moveri: Unde evenit quod quaſi importunas muſcas, & vulgares homines irrideant, & contemnant, & ab eis nullum fructum capiant, ipſique Directores repleantur ſpeciebus, inquietudinibus, negotiis, & occaſionibus labendi in vanitatem, diſtractionem & luxuriam; quos Baſilius (*in quaſt. diſp.* 32.) increpans dicit: *Nam ſuper hoc quod nullam utilitatem exhibemus, inſuper & noſtram ipſorum vitam tumultibus, & turbatione implemus, & peccatorum occaſione trahimur.*

38. Magiſter aſſidue inveniatur in loco Confeſſionum, in cella, vel in domo; & ſi aliis forſan neceſſarius ſit, illic requiratur; æquum enim eſt quod ſapientia non exhibeatur quaſi venalis, & deſpecta, ſed quaſi theſaurus abſconditus quæratur; & Director abſconditus, & abſtractus, magnam ſibi comparat reverentiam, & venerationem, quæ ad hujuſmodi miniſterium eſt valde conveniens, ut ejus conſilia, & increpationes in majori æſtimatione habeantur.

39. Cum filiabus autem ſpiritualibus majori circumſpectione, & abſtractione utendum eſt, quas raro, aut nunquam niſi urgentiſſima neceſſitate viſitare debet; nam præter periculum, cui ſe exponit, labendi in turpia, quia earum fragilitates cognoſcit, magnum eis inferret præjudicium, quia fœminæ ex natura ſua ſunt molles, teneræ, faciles, & affectuoſæ, & per aſſiduum cum eis commercium, generatur in illis ingens amor qui facilitet in paſſionem deordinatam, ac demum in luxuriam tranſire poteſt, ut multoties vidimus; quarum tantummodo diuturnus confeſſus viſum eſt Tertulliano ſufficere ad excitandos motus libidinis: *Ipſa confeſſio* (inquit), *ipſa in ſenſuum favoribus aut conſpiratio, aut diſſenſio inter ſe de commercio, ſcintillas libidinum conflaverat.* (*De expect. c.* 25.)

40. Nec ſe reputet ſecurum ex eo, quod fœminæ ſint valde ſpirituales, cum eiſdem enim majori periculo ſe exponit, quia nimirum virtus, ac ſancta converſatio, quamdam addit fœminis amabilem pulcritudinem; quæ ſi familiariter tractentur, ſenſim ad libidinis impuritatem alliciunt. Dolendum igitur eſſet, ſi aliqui Directores ita eis eſſent affecti, quod frequenter inveniantur in domibus, vel ſtatibus filiarum ſuarum ſpiritualium, non formidantes periculum quod ſæpius vidimus viros egregios incurriſſe.

41. Ceterum ſpiritualibus viris compaſſivum inferunt dolorem, ſæcularibus ſcandalum, laxis murmurationem, & omnibus generaliter eorumdem Magiſtrorum irriſionem, & contemptum, cum adhuc Chriſtus Dominus, dum a Diſcipulis ſuis impeccabilis colebatur, non ſine admiratione viſus fuit ſolus cum muliere Samaritana colloquium habere: *Mirabantur* (inquit Joannes 4. 27.) *quod cum muliere loquebatur.* Cui addit Cyrillus (*In Lib. de ſing. Cleri.*) *Quia non illis ſatis honeſtum videbatur, quod cum muliercula ſedens loqueretur.* Oritur denique ex hac familiaritate, quod Directores fiunt ita vulgares, & manuales, quod neque timor, nec reverentia (in fœminis apprime neceſſaria) illis exhibetur, neque ullum in fœminis fructum percipiunt.

42. Sexto, debet Magiſter quaſi Sol eſſe omnibus æqualis, nec magis lumen doctrinæ exhibere diviti quam pauperi; quinimmo, & magis inopi quam potenti propter majorem ejus neceſſitatem; ſed generaliter omnibus occurrat, quia contrarium abominabile erit coram Domino, propter quod ſcriptum eſt: *Non habebis in ſacculo diverſa pondera, majus, & minus; nec erit in domo tua modius major, & minor; abominatur enim Dominus tuus eum qui facit hæc.* (*Deuter.* 25. 13. 14. & 16.) Non debet igitur Magiſter affabiliorem ſe oſtendere uni quam alteri; nec magis ferri in directionem fœminarum quam virorum, quia ſunt nonnulli ita directioni fœminarum, vel Monialium dediti, quaſi viri ſpiritum non haberent, vel a ſpirituali directione eſſent prorſus alieni, quandoquidem eorum ſpiritus capaciores ſint ſpiritibus mulierum, & poſſunt abſque periculo dirigi, & gubernari.

43. Hos profecto movet occulta luxuria, & fucata libido, quæ ſenſim eos in ruinam, & præcipitium trahet: Quamobrem, illis neceſſarium eſt a directione mulierum penitus ſe arcere, & omnino earum converſationem vitare, quia hujuſmodi directioni inepti ſunt, utpote quaſi

car-

carne, & non spiritu ducti, ex quibus nullus fructus potest sperari. Qui autem æquali animo & nulla sexus facta differentia directionem libere exercent; æqualiter viris, & mulieribus assistant, & quantum in ipsis est, plus velint viros quam fœminas dirigere: tutius namque cum illis ministerium exercetur; cum fœminis vero cum magna cautela, circumspectione, & inviolabili severitate procedant.

44. Septimo, quod sit Magister sine affectatione excultus & mundus, nam præterquamquod externa munditia, juxta Bernardum, una ex virtutibus sit, internæ munditiæ curam supponit, æstimationem gignit, & a sui communicatione delicatos, & limpidos non arcet: solent namque isti horrere immunditiam; & cum nullus ignoret, hanc sanctitatem non esse, nec illius signum, eos quasi spurcos, desides, & pannosos despicit, & abhorret, & hoc spirituali profectui animarum est valde nocivum.

CAPUT VI.

De aliis dotibus generalibus spiritualis Magistri.

45. Necessarium prorsus est, quod Magister sit doctus: non in vana scientia quam docuerunt Plato, & Aristoteles, sed in illa Divina sapientia quam docuerunt Petrus, & Paulus: ideoque ejus studium, non tam Theologiæ Scholasticæ, quam Mysticæ, & spiritualis sit: Verumtamen in Theologia Scholastica debet esse sufficienter instructus, per regulas namque ejusmodi Theologiæ discernitur veritas spiritus; unde in rebus obscuris viæ spiritualis est apprime necessaria, ne animæ in errores, & scandala prolabantur.

46. Præcipue tamen debet esse doctus in scientia spiritus, ut fundamentaliter noscat modos quibus anima suas operationes producit; ad quos notitiam omnium virium, potentiarum, & habilitatum ejus habere debet, simulque modum quo in eis spiritualia infundantur, & scopulos, pericula, & procellas, quæ in hoc Mare magno spiritus evenire contingunt. Insuper debet cognoscere animorum conditiones, genios, aptitudines, & humores; quia cum fere nulla sit, quæ sit alii consimilis, & Dominus earum aptitudini, & capacitati se accommodet, ideo eas per diversas vias ad se trahit, & necessarium est quod Magister aliquam saltem notitiam habeat singularum: Quare debet plures Mysticorum libros revolvere, in quibus per assiduum studium versatus sit, ut id de quo experientiam non habet, a Doctorum experientia, & doctrina accipiat, & pro certo habeat quod his non obstantibus, quotidie multa reperiet, quæ neque in libris legerit, nec in se ipso expertus sit, & tunc opus erit alios interrogare, in quibus licet aliquando lucem non inveniat, propter suam humilitatem a Deo liberaliter illuminabitur.

47. Nolit igitur omnia per rigorem scholasticum metiri, quia quamvis ambæ Theologiæ germanæ sint, habet tamen Mystica alia principia, diversos modos, & non paria studia, quæ regulariter magis per experientiam quam per scientiam discernenda sunt. Itaque studeat, *non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem* (*Ad Rom.* 14. 3.) & necessaria non tam per librorum studium, quam per orationis, & virtutum exercitium comparare, quia in his potius, quam in illis lucem accipit: Propterea, ut ait B. Theresia, potior est Magister mediocriter doctus, sed expertus, quam doctissimus, sed inexpertus: Si vero ejusmodi non reperiatur, eligatur doctus, si humilis sit, quia tunc si quid ignoraverit, expertorum sensui facile subjicietur.

48. Præcipua Magistri spiritualis virtus debet esse prudentia, tam in modo se gerendi cum discipulis, quam cum semetipso; nec sit severus, nec facilis, sed medium teneat, neque semper quod melius sit exequi velit, quia ut ait proverbium Hispanicum: *Non semper melius est melius*, quod enim uni melius est, alteri forsan erit nocivum; quare inspicere debet animæ capacitatem, humorem, & temporis statusque conditionem, nam si illam, quæ in virtutis tyrocinio posita est, vel laboribus, & obscurationibus consita, vel melancholico humore infecta, oneret nimia pœnitentia, vel prolixo orationis exercitio, vel rigida mortificatione, terrebit eam profecto, & interdum ab orationis exercitio arcebit, vel in ægritudinem, aut tædium inducet; & propterea, vel illam mortificationem relinquet, vel vitam suam deliciis, & oblectamentis indulgebit: Quapropter viribus animæ, & corporis attendendum est. *Corpus enim quod corrumpitur aggravat animam* (*Sapient.* 9. 15.) *habemus autem thesaurum istum in vasis fictilibus* (2. *ad Corint.* 4. 7.) quæ si franguntur, vel conquassantur, deperdi, & effundi thesaurum necessarium est.

49. Ideo nimis errant Magistri, qui nihil sibi facere putant, si animas maximis rigoribus non onerant; tantoque eas proficere existimant, quanto inauditis rigoribus se macerant: Sciant isti, quod pœnitentia non est finis, sed medium, quo caro subjugatur spiritui, & in tantum necessaria est, in quantum hunc finem consequitur; quæ quidem non ad destruendum corpus instituta est, sed ad illud mortificandum, ut ordinate adjuvare possit spiritum: *Corporalis exercitatio* (ut ajebat Apostolus 1. *ad Timoth.* 4. 8.) *ad modicum utilis est; pietas autem ad omnia*. Cui S. Ambrosius (*hic apud Lyran.*) *Jejunare, & a cibis abstinere non multum prodest, nisi addatur pietas: Corporis enim exercitium, nihil aliud quam carnis fræna sunt.* Videatur Cyprianus *Lib. de dupl. Mart.*

50. Cer-

50. Certum vero est, quod deficiente pœnitentia, non potest dari tranquillitas spiritus tam necessaria contemplationi, quia si immoderatæ passiones non cohibentur, & juxta rectitudinem rationes non diriguntur, earum pondere oppressus spiritus, nequit ad cælestia consurgere; quamobrem necessarissima est earumdem passionum sedula coertio, & mortificatio; quæ omnino regulanda est per prudentiam, juxta vires, & genium, & statum animarum, ut non omne quod ferre possunt, sed minus aliquid injungatur, ut bene notat P. D. Antonius Molina in suo aureo libro orationis; (*Molina Carthus. tr. 2.*) quia natura quamvis robustissima sit, non valet assidue portare omne id ad quod suæ vires extenduntur; sicut nec brutum animal, quod toto illo pondere, ad quod ejus vires sufficiunt, oneratur, potest diu onustum permanere, qui in terram onere depressum concidat: Unde necessarium est aliquid indulgere naturæ, ut possit diu cum onere pœnitentiæ perdurare.

51. Alii Magistri e converso contrariam arripiunt viam, & omnino pœnitentiam despiciunt, qui profecto pejus errant; quamvis enim pœnitentia non sit ad sanctitatem simpliciter necessaria, est tamen secundum quid; scilicet, inquantum conducit ad rectam ordinationem, & tranquillitatem spiritus; si quidem habitus vitiorum qui destruendi sunt, quamvis in anima subjectentur, tamen ad suos actus exequendos, & producendos habent organa in humano corpore, & præcipue in appetitu inferiori, ubi plures eorum subjectantur (ut infra videbimus) & in statu naturæ lapsæ, ut ad regulam rectæ rationis reducantur, indigent coertione, & violentia, quæ per pœnitentiam, & mortificationem fit. Cum autem sine extirpatione vitiorum nequeat consistere perfectio sanctitatis, subinde necessaria admodum est rationalis, & prudens pœnitentia.

52. Fatemur vero, quod si aliquis inveniretur illa sanctitate præditus, qua polluit Beatissima Virgo Maria, & fomite careret concupiscentiæ, haberetque passiones ita rectæ rationi ordinatas, quod nec minimam earum repugnantiam, vel deordinationem obsentiret, non indigeret præcise pœnitentia, in quantum scilicet ordinatur ad moderandas deordinatas passiones; sed in quantum pœnitentia est una ex virtutibus moralibus; deberet tunc agere pœnitentiam, ne hujus virtutis specificatione, & exercitio careret. Quamobrem Beatissima Virgo magno studio semper, & ubique pœnitentiam exercuit.

53. Debet etiam Magister observare tempora, & humores, simulque animæ statum, & perfectionem. Quod si illam aspiciat teneram, debilem, afflictam, vel in purgationibus positam, aut aliquam bonorum vel honoris jacturam, vel mortem parentum, liberorum, aut uxoris patientem, & tunc eam omni consolatione destituat, vel reprehensionibus, aut increpationibus cumulet, esset nimis imprudens; quinimmo in his, & similibus eventibus, debet eam exhilarare, consolari, & humaniter in bonam spem erigere; alioquin in tædium virtutis, in desuetudinem vitæ spiritualis, & interdum in desperationem adduceret. Si autem anima, cui hæc contingunt, sit fortis, perfecta, & viam omnimodæ negationis, & nuditatis ingressa est, non erit imprudentia eam in silentio, spe, & mortificatione ad hæc omnia sustinenda stabilire, quia hujusmodi animæ suppetunt vires, & ex vi sui status tenetur omnia ad exemplum Christi sustinere.

54. Ministrare debet Magister ad exemplum Apostoli (1. *ad Corint.* 3. 2.) parvulis in Christo lac suave, & non escam; nondum enim possunt alium cibum concoquere: Proficientibus autem solidum cibum, sicut & perfectis durum ministret. *Sicut enim Crux Christi* (ait Augustinus) *aliis stultitia est, aliis scandalum; vocatis autem est virtus Dei: Itidem aliis est lac, aliis cibus est, secundum quod capacitas eorum plus, aut minus capit.* (*S. August. tract. 98. in Joan.*)

55. Tempus similiter orationis debet viribus animæ, ejusque statui respondere; ita ut nec tempore, nec modo, ei aliquod tædium inferat; in quo sæpius errant Magistri, videlicet longum orationis tempus præscribendo his, quibus ad id vires deficiunt: & e converso, his quibus diuturna oratio necessaria erat, modicam injungendo, & in utrisque dispendium causant: In primis quia sub tanto orationis pondere ingementes, eam veniunt odire, & fastidire, in qua nimis inquieti, & quasi catuli ad stipitem assistunt: In secundis vero, quia opus Divinum, quod in eis mystice agitur, quod per diuturnam orationem consummandum erat, interrumpunt; & exinde evenit animabus anxietas, & nausea spiritualis, ad instar illius cui duæ dormitionis horæ ad sumptum cibum concoquendum erant necessariæ; qui si brevi tempore a somno excitetur, magnam capitis, & stomachi turbationem sentiet: Ita in ejusmodi casu prædictis animabus continget.

56. Aliquos forsan inveniet qui sic horrent, & formidant exercitium orationis, quasi tunc cum aliqua sævissima fera luctamen inirent: quos equidem cum suavi lentitudine debet pedetentim ad orationem allicere, eos scilicet rogans, quod saltem per unum, vel dimidium quadrantem in consideratione mortis, vel Judicii persistant, & paulatim tempus procrastinent, quousque ipsum exercitium, & auxilium Divinum doceat eos in oratione perseverare. Si autem adeo rudes, vel melancholici sint, quod neque ad id peragendum convincantur, faciat saltem quod ad pedes alicujus

Cruci-

Crucifixi se præsentent, considerando illum Dominum, immensa charitate dirissimæ mortis supplicio se ipsum pro illis obtulisse; cujus ingens beneficium reciproca in eis officia, recteque vivendi solicitudinem exposcit. Quod si nec hoc facere possint, quia hebetudine mentis oppressi nihil valent considerare, hortetur eos ut ad Jesu Christi pedes per aliquod spatium perseverent, oculis corporis illa vulnera, & dolores quos Imago repræsentat intuentes, & credentes quod pro illorum salute talia & tanta perpeti dignatus est, atque ad hunc modum eos in exercitio orationis introducat, quia invium est naturæ ad ea quæ spiritualia sunt (citra morem) erigere animum, maxime cum Diabolus adversus exercitium orationis semper insistat.

57. Nolit Magister, quod anima omnes suas deordinatas passiones collective destruat, quia hoc erit omnino impossibile, sed disjunctive, & divisim: hoc est, destruant unam, & illa destructa, insurgat adversus aliam. Neque illæ, quas debellare incipiat, sint ex difficilioribus, sed ex facilioribus, nisi sint passiones graviter peccaminosæ, aut occasiones graviter peccandi, quæ primo, & statim recusandæ sunt; alioquin per faciliora vitia incipiat; hic est enim naturalis rerum ordo de minoribus ad majora procedere, & de facilibus ad difficilia properare: aliter quippe anima difficultate oppressa succumbet.

CAPUT VII.

De aliis dotibus prudentiæ, quibus insigniri debet Magister.

58. NESCIT IMPERARE, QUI NESCIT DISSIMULARE: Quod si hoc verum est in temporalibus, longe verius est in spiritualibus, & præcipue cum incipientibus introire viam perfectionis, qui quasi parvuli sunt fluctuantes, & omni tentationum vento circumferuntur; ideo Dominus cum apparuisset Discipulis suis juxta Mare Tyberiadis, vocavit illos pueros, non obstante quod inter illos erant Petrus, Andreas, & Philippus ætate senili confecti: *Pueri nunquid pulmentarium habetis?* (*Joan.* 21. 5.) Nondum quippe Spiritum Sanctum, ejusque Donum fortitudinis acceperant. Et alibi eisdem dixit: *Adhuc & vos sine intellectu estis?* (*Matth.* 15. 16.) Quia nimirum incipientes, & interdum proficientes ita perturbati, & parvuli ostenduntur, quod videantur ratione, & intellectu carere: unde Magistro magna dissimulatione, & prudentia cum illis uti necessarium est.

59. Et primo debet defectus eorum dissimulare, non eos affligendo, sed humaniter confovendo, quin ullo unquam modo ad eorum lapsus, & culpas expavescat: hæc enim imprudentia erit valde nociva, quæ in Directore regulariter oritur ab exigua humilitate, vel a nulla sui ipsius cognitione, vel ab imperitia, vel ignorantia regendi. Curet igitur nulla peccata animarum, etiam gravia, admirari; scriptum est enim: *Qui se existimat stare, videat ne cadat:* (1. *ad Corinth.* 10. 12.) Qui proculdubio animas terrebit, confundet, atque a debita interioris manifestatione arcebit; sed illis se exhibeat humanæ fragilitati affabiliter compatientem, & humaniter hortetur, quod omnino non concidant, quinimmo & majori aviditate (dolentes prius humiliter de peccato) viam perfectionis prosequantur: Persuadetque etiam eis, quod forte id Deus permisit ob aliquem defectum, quem emendare negligunt (hæc enim solet esse causa) & quod in posterum majori cum cautela, & humilitate procedant, scientes omnia bona Deo tribuere, cum ex se tantum habeant miserias, & peccata, & exinde prædictis hilariorem, & humaniorem solito se exhibeat, ne unquam conjectari possint, quod propter peccatum illi detectum in aliquem earum contemptum, vel minorem æstimationem devenit, quia hoc valde perniciosum est.

60. Secundo, quamvis videat animas tepidas, & remissas, caveat ne eis pronuntiet quod nimis perditæ sunt, vel quod nullum profectum consequentur, vel quod nunquam erunt spirituales, quia hoc eas perturbat, exanimat, & aliquando desperat; sed caute eas confirmet, atque aliquo modo eas excusando, humaniter, & efficaciter corrigat, quippe in exordio vitæ spiritualis animæ sunt nimis debiles, & ad passionum coertionem pusillæ; quia ut erudite ait Tullius (*pro Marco Marcello*) cujus locus inoffense hic adduci valet: *Nulla enim est tanta vis, tanta copia, quæ non ferro, aut viribus debilitari, frangique possit: Verum animum vincere, & iracundiam cohibere, hæc qui facit, non ego eum cum summis viris comparo, sed simillimum Deo judico.* Et longe egregius Spiritus Sanctus: *Melior est patiens viro forti, & qui dominatur animo suo, expugnatore Urbium.* (*Prov.* 16. 32.) Cum autem animum superare arduum, & supra vires negotium sit, mirari non debet Magister de animarum fragilitatibus, præsertim illarum quæ in virtutis tyrocinio consistunt.

61. Aliquando vero indigebit eas regere in virga ferrea; illas scilicet, quæ ita tepidæ, & negligentes sunt, quod multoties animadversæ, & correctæ, non solum non resipiscunt, verum etiam correctionem arridendo, medium ad assequendam virtutem rejiciunt: Cum eisdem namque rigide se gerere debet, temperando tamen rigorem, juxta Christi Spiritum, & extrema severitatis, & lenitatis fugiendo; sed lenis sit cum severitate, & dum severus esse debet, aliquam lenitatem immisceat.

62. Tertio, cautissime procedat in rebus supernaturalibus; nempe. Visionibus, Reve-

la-

lationibus, &c. Nunquam eas applaudat, nec despiciat, multoque minus nutu, aut verbis ostendat, quod eas in aliquo pretio, vel æstimatione habeat, sed dissimulet, observet, & examinet, quales sint, unde procedant, quos effectus pariant, & quomodo animum ad Deum erigant, de quibus omnibus infra disseremus. Ordinet in eis animas, & juxta revelationem nunquam operari permittat absque solicito examine, & matura discussione.

63. Caveat etiam eas illico, quasi Dæmonis fallacias damnare; sed animas doceat nullum in eis fundamentum ponere; Et quamvis clare a Dæmone factas fuisse cognoscat, nunquam tamen animabus dicat fuisse a Dæmone deceptas, sed quod ejusmodi visiones omnino renuntient, & signo Crucis se muniant, quia valde obnoxiæ sunt fallaciis Dæmonum; alioquin eas terrebit nimis, atque a via orationis avertet. Sed si videat, quod in illis defendendis, vel æstimandis exhibentur tenaces, tunc viriliter dolos detegat, atque esse a Dæmone illusas aperte pronuntiet. E contrario similiter, quamvis a bono spiritu procedere cognoscat, non illico factas fuisse a Deo fateatur, quia proculdubio aliquam in animabus gignet satisfactionem, atque rerum similium inordinatam æstimationem; sed affirmet non in hujusmodi rebus consistere sanctitatem, sed in gratia, & charitate; præsertim cum tot Dæmonis illusiones passim experiuntur.

64. Quarto, debet Magister habere magnanimitatem, & spiritus dilatationem, quæ etiam partes sunt prudentiæ: Et si ex natura sua pusillanimis sit, sciat ad minus dissimulare, quia nimirum in hac via difficili, & obscura perfectionis, tam discipulo, quam Magistro erit apprime necessarium: quia si ille conspiciat Directorem paventem, proculdubio concidet terrore perculsus. Dirigat ergo cum libertate spiritus, non cum pressura, & tenuitate, quia creabit spiritus contractos, remissos, timidos, & ad Divinam infusionem parum habiles, quia Deus juxta capacitatem animarum se communicat, ideoque ait per Psalmistam: *Dilata os tuum, & implebo illud* (*Ps.* 80. 11.)

65. Quinto, maxima dexteritate se gerat in purgationibus passivis, quin ullo modo animas affligat, oneret, & fastidiat; nec ideo credat ire in perditionem, aut improfectum, minusque eis talia proferat, aut affirmet; sed eas confortet, foveat, & spe tranquillitatis erigat. Et quamvis anceps fuerit, vel certus de earum improfectu, aut periculo, non hoc illis nutu, aut signis significet; sed earum labores, & eventus cum viris doctis, & expertis primum consulat, libros revolvat, & inquantum possibile sit, eis remedium, & consolationem afferat; quia adeo graves sunt earum labores, pressuræ, & obscuritates, quod non solum judicent in omnibus peccare, verum etiam spem omnis salutis amisisse: Et si Magister hoc credat, aut ejusmodi sensus particeps fiat, poterit ita illas afflictionibus cumulare, quod ad extremum vitæ deducat; præterquam quod in tali credulitate multum errabit.

66. Denique, tales, & tam diversi sunt eventus, & status animarum, quod ad perfectam earum directionem, & profectum, magna prudentia opus sit; cum impossibile sit exiguam eorum partem referre. Quamobrem in rebus arduis consulere debet viros doctos; nec statim audeat operari, sed magna prudentia speret, oret, & præcaute se gerat, extrema fugiendo, & medium tenendo, quia in eo virtus prudentiæ consistit.

CAPUT VIII.

De variis animarum geniis, & de modo cognoscendi viam; & exercitia, quæ unicuique earum conveniunt.

67. SI ad exteriora negotia dirigenda necessaria admodum est earum fundamentalis notitia; quanto magis ad animarum negotium, mysticum, & arcanum, atque mille periculis expositum, necessarium erit ea omnia impendere, quæ ad earum integram cognitionem possint conducere? Quare ait P. Jacobus Alvarez de Paz (*de vit. spirit. tom. 2. lib. 3. par. 5. sect. 6. c. 35.*) cum Magistris loquens: *Cognitione tibi opus est, quæ tempora, & loca, te ipsum, & personas quibuscum agis, statum, & modum conversandi, & alia similia consideres, & secundum quod ratio hic, & nunc dictat, ac virtus: Ita in his, quæ occurrant, te habeas.* Idem tenet Suarez, (*De Relig. tom. 2. lib. 2. cap. 11. nu. 7. in fin.*)

68. Ad hæc oportet, ut quoties anima alicujus Magistri directioni se commendat, cum illo faciat generalem peccatorum suorum confessionem, quamvis cum alio jam generaliter confessa sit, quia per anteactæ vitæ cursum, clare in cognitionem genii, inclinationis, capacitatis, & fortitudinis animæ devenitur. Attamen si illa sit scrupulis affecta (valde enim nociva ei erit ejusmodi repetita confessio) sufficiet tunc, quod generaliter Magistro narret aliquas particulares inclinationes, ad quas ex vi sui genii, conversationis, vel passionis ducitur, ut ex illis valeat Magister in ejus devenire cognitionem, & similiter exercitii, quod ei sit utilius, & convenientius: nam per hujusmodi notitiam, & modum Divinæ vocationis, poterit prudenter conjicere; quo eam ducat Deus; quæ sit ei aptior via; quæ convenientiora exercitia; quæ salubriora media; & quam denique perfectionem possit regulariter adipisci.

69. Scire enim debet, quod communiter Deus genio, conversationi, & capacitati animarum se accommodat; non enim venit naturæ legem solvere, sed adimplere (*Matt.* 5. 17.)

& ut ait Theologia: SE HABET MODO OPERANTIS NATURÆ. Quare si exercitium animæ commissum contrarium sit illius genio, vel capacitati, proculdubio nihil, aut parum proficeret, quia ut ait Suarez; (*ubi supra.*) *Quamvis Divina gratia superare possit quasi naturalem subjecti capacitatem, ordinarie vero illi se accommodat; & ideo in hujusmodi contemplationis usu, ratio naturalis complexionis, & capacitatis habenda est.*

70. Debet ergo Magister attendere, an anima quæ ejus directioni committitur, sit vivacis intellectus, vel discretioni, & acumini valde dedita: Huic profecto nocebit exercitium pacificum, & sanctæ solitudinis quies, ut tenet Joannes Rusbrochius (*in spec. vitæ æterm. cap.* 11. *in fine*) quia quamvis Divina gratia indoles, & genio superare possit, ordinarie illis se accommodat. Quamobrem his quæ inquietæ conversationis sunt, injungendum est, quod in Divinæ magnitudinis timore, & tremore, & in gratia, & charitate persistere curent, per pias, & accomodatas considerationes, & operationes, ex quibus ipsi virtutum augmentum, & proximi bonum exemplum sumant. Debet tamen illis modum ponere in discursibus, & exercitio intellectus, ne juxta genium suum vires suas per illum evacuent, & voluntatem vacuam, & tepidam reddant; sed facta, & elicita discursus conclusione, & ad eam affectu excitato, quantum eis possibile sit, in illa conquiescant.

71. Quod si anima sit indolis naturæ quietæ, & tranquillæ, licet subtili intellectu polleat, poterit eam tuto (servatis aliis necessariis) ad quietum, & pacificum exercitium paulatim dirigere; quia nimirum ejus subtilitas mentis ad profundorum Mysteriorum penetrationem serviens, ex vi pacificæ naturæ, & indolis in eis potius conquiescit, & lumen Divinum subtilius radicatur.

72. Aliæ sunt animæ pacificæ, affectuosæ, & suaves, & in operibus valde remissæ, quæ licet aptæ possint esse quieti, tamen ad eam indigent majori probatione, & cautela; & debent per longum tempus exercere meditationem; neque debent facile sine evidentibus signis ab ea extrahi, & moveri, quia ex his plurimæ decipiunt Magistros, & ipsæ decipiuntur, falso putantes se in simplici intuitu Divinæ veritatis conquiescere, cum revera quies illa falsa sit, atque ab earum desidia, & remissione proveniens; a qua si statim non recedunt, & meditationi non se committunt, remissiores fient, & Dœmonis fallaciis exponentur, quia a natura, & non a gratia, ab appetitu, & non a lumine supernaturali ducentur; Quare necesse est eis, multo tempore meditari, & mortificatione, qua ejusmodi desidiam superent, exercere.

73. Aliæ animæ sunt pusillamines, timidæ, & pigræ, quæ nunquam aliquid magnum aggrediuntur; immo minimum quasi magnum formidant: jam volunt, jam nolunt, juxta illud: *Vult, & non vult piger.* (*Prov.* 13. 4.) Interdum fervent, sed statim deficiunt: Istæ ineptæ sunt regulariter ad contemplationem; possunt tamen per solicitudinem Magistri ad eam fieri capaces, si nimirum eas virga, & calcaribus excitet; atque in meditationibus, & virtutum exercitio diu solicite cogat; de quarum actibus, exactam ei quotidie rationem reddant. Deinde eas in firma Divinæ bonitatis spe (in qua regulariter fluctuant) constanter fulciat; quia quantumcumque pusillanimes, & pigræ, genium tamen oppositum quieti non habent, & pusillanimitas, & pigritia possunt per directoris industriam, & solicitudinem corrigi.

74. Aliæ e converso sunt nimium confidentes, dissolutæ, totiusque laxitatis amicæ; quæ fere semper intrepide, & inconsiderate operantes, ad ea sola quæ ad voluptatem, & commodum diriguntur, inclinantur. Has proculdubio necessarium est per horrorem Mortis, Judicii, & Gehennæ conducere; ideoque oportet, quod assidue meditentur Novissima, & ea potissime quæ majorem terrorem afferunt, & observet Magister, quomodo in eis se habeant, & quo fervore, & diligentia virtutes exerceant, atque in sancto timore quomodo in dies crescant; de quibus omnibus strictam ei singulis hebdomadibus reddant rationem, semperque curet, eas in timore, & tremore conservare, quia ad minimam hujusmodi negligentiam, in pristinam vitam paulatim revertentur.

75. Alias reperiet vivaces, inquietas, simulque scrupulosas, & melancholicas, quæ proculdubio ineptæ sunt ad pacificum exercitium, licet ad activam perfectionem possint esse aptæ. Hujusmodi debet Magister modico tempore in Novissimorum consideratione exercere, quia earum scrupulos, & melancholiam fovebit; sed eas exerceat in consideratione Vitæ, & Passionis Domini, & Mysteriorum fidei, in quibus plus, minusve, juxta motionem, & affectum debent demorari. In his orationis tempus minus sit quam lectionis, vivacitatis causa nequeunt discursus ita dirigere ad profectum, sicut in libris compositos, & directos reperient. Debent autem dum lectioni se tradunt, in pondere rationum paululum conquiescere. Earum lectio pro exercitio orationis erit in operibus Fr. Ludovici Granatensis; & pro exercitio virtutum, P. Alphonsi Rodriguez, cujus mirabiles tractatus de perfectione Christiana satis collaudari non possunt. Curet Magister eas in strictissima obedientia conservare, & quod (tempore orationis, & lectionis excepto) solæ non sint, sed honestam quærant alicujus spiritualis personæ conversationem, dummodo sit ejusdem sexus, credentes quod in Domo Dei mansiones multæ sint; nec solos contemplativos esse Sanctos, & perfectos.

76. Aliæ

76. Aliæ solent esse aridæ, inaffectuosæ, & paululum melancholicæ, sed nimis patientes, & taciturnæ. Istæ sunt prædictis omnibus aptiores, ut ex eis viri fortes formentur, qui quidem ad altissimum valent perfectionis, & contemplationis acumen conscendere; regulariter quippe sunt animæ profundæ, solitariæ, abstractæ, sine ulla adhæsione, & aptiores contemplationi, quæ per internum, & a sensibus abstractum exercitium operantur; nam ex profunda earum occupatione eis provenit prædicta ariditas, quæ sola est in materialibus potentiis: tanto enim minus habent sensibilis delectationis, quanto magis spiritus ad interiora accedit; ideoque non solum aptiores sunt occupationi pure spirituali, verum etiam mortificationi, & negationi, in quibus Magister potest sine obstaculo quidquid voluerit operari.

77. Sunt aliæ animæ impatientes, & inquietæ, quæ velut Arundines vento agitatæ, ad quemlibet ventum flectuntur. Istæ ex natura sua ineptæ sunt contemplationi; quæ quidem per exercitium virtutum, & per pias considerationes debent ejusmodi indolem inquietam corrigere, præcipue per meditationes Vitæ, & Passionis Domini; a quo in omnibus discant patientes esse, & in ipsis debent per totam vitam perseverare, nisi manifesto constet, eas Deum ad contemplationem vocare; quod raro, aut nunquam continget, licet aliquando eis aliquam internam, & transeuntem recollectionem concedat. Cum eisdem debet Magister solicite curare, quod in exacta semper maneant obedientia, & præcipue in propriæ voluntatis negatione, atque pro defectibus lenitatis, & mansuetudinis, de quibus debent exactissimam reddere rationem, rigidam pœnitentiam imponere, & sic cum eis procedat, interdum cum virga, interdum vero cum lenitate eas ad profectionem ducendo.

78. Obiter monemus Directores, quod exterioribus, & extraordinariis pœnitentiis non sint nimis affecti, nec suos discipulos eis onerent, quia præter difficultatem executionis, qua vitam spiritualem faciunt onerosam, non modicum scandalum, & irrisionem causant, ipsisque pœnitentibus damnum afferre possunt, ut olim vidi in quadam muliere, cui fuit injunctum ab ejus Directore botulos porcinos in collo gestare; quam cum pueri intuerentur, ita lapidibus, & luto eam obruere certarunt, quod semimortua in ejus domum delata est. Plures suppetunt mortificationes externæ, & internæ, quæ ab his periculis liberantur, & in abscondito exequi valent, quæ tanto meliores sunt, quanto sunt occultiores; maxime cum in potentiis interioribus vitiorum habitus subjectentur, ibique apponendum est remedium, ubi vulnus inordinatæ passionis existit; licet propterea non damnemus, quinimmo & laudamus, illas externas, & extraordinarias pœnitentias, & mortificationes, quas inclitus Ordo Societatis Jesu (non sine fructu) suis Novitiis injungit; quia cum usitatæ sint, non scandalum, & admirationem, sed ædificationem producunt. Cum ceteris vero, raro, aut nunquam agendum est.

79. Alias reperiet animas Magister adeo mortuas, quod potius trunci quam animæ videantur; quarum quædam sunt ita insensibiles, quod neque ad bonum, neque ad malum deflectuntur. Aliæ sunt quæ inter illam desidiam impatienter se habent, & plus ad malum quam ad bonum inclinant. Nullæ earum aptæ sunt contemplationi, quæ si illam colerent, proculdubio in otium turpe, & illusiones incurrerent. Debet igitur Magister eas continuo exercere in meditatione Novissimorum; & si aliquem in eis profectum viderit, poterit eas in meditationibus Vitæ, & Passionis Christi saltem matutino tempore collocare: solicite curet, quod semper in stricta obedientia, & mortificatione degant, reddentes rationem de particularibus actibus virtutum, easque severe tractet, quæ quidem plus ceteris virga, & calcaribus indigent.

80. Fœminæ regulariter propter earum suavem indolem, aptæ sunt sanctæ quieti; veruntamen cum eis magna cautio adhibenda est; & per longum tempus per exercitium virtutum, mortificationis, & meditationis probari debent; nec facile credendæ, quamvis affirment se in otio, & simplici Dei notitia statim conquiescere; quia hæc quies sæpius provenit ex earum desidia, & affectuosa natura, & interdum ex molli, & fastidioso spiritus insapore, atque pigri naturalis otii desiderio, quo laborem oderunt, & fastidiunt, quia licet habeant imaginationem vivacem habent etiam desidiam, & pigritiam ex humida earum natura provenientem, unde per assiduas meditationes, per solicitum exercitium virtutum, & præsertim per proprii judicii mortificationem longo tempore deducendæ sunt, ut postea per manifestam Dei vocationem, & probatam virtutem possint tuto ad exercitium contemplationis conscendere. Sunt namque fœminæ debilissimæ, imaginativæ, fallaces, inconstantes, & proprio judicio & voluntati nimis adhærentes, & indigent in omnibus mortificari, & earum relationi nullatenus acquiescere.

81. Ex hac geniorum, & animorum descriptione, poterit Magister ad alios (si forte aliquantulum diversi sint) indicationem sumere; ex quibus, & aliis quæ in libris spiritualibus reperiet, & maxime ex experientia, quæ est optima rerum magistra, poterit necessariam notitiam capere; semper observans genios, & modos, quibus se illis Deus communicat; pariterque gradum orationis, & profectum, ut unusquisque convenientiorem proficiendi viam coaptare valeat.

CAPUT IX.

Quomodo cognoscere poterit Magister gradum orationis, & Mysticæ perfectionis, ad quem animæ pervenire valebunt.

82. NEmini creaturam concessum est, profundam Dei, & arcanam dispositionum suarum abyssum penetrare: Unde ajebat Apostolus: *Quis cognovit sensum Domini* (1. *ad Corint.* 2. 16.) Si enim elevata naturæ Angelicæ intelligentia ad ejus arcanitatis splendorem caligat; quanto magis humana ignorantia ad crepuscula solum obtenebrabitur, & confundetur? Figere igitur oculos in consummationem omnimodæ sanctitatis, ad quam Deus animas appulere decrevit, prorsus impossibile est; sed per conjecturas aliquid de hujusmodi altissimis dispositionibus investigare, non omnino spiritualibus obtutibus denegatur, ideo ait Apostolus (1. *ad Corinth.* 2. 15. 16.) *Spiritualis autem judicat omnia, & ipse a nemine judicatur: Quis enim cognovit sensum Domini qui instruat eum? Nos autem sensum Christi habemus.* Sed licet spiritu destituti videamur, pro eo quod nos experientia docuit (salva tamen Ecclesiæ, & cujuslibet Doctoris censura) ea quæ nobis Divina clementia concesserit, pro hujusmodi materia investiganda, atque præbenda Directoribus instructione, breviter, & compendiatim afferemus.

83. Manifestum prorsus, atque indubitabile est, quod Divina largitas creaturas suas ad æternam sui ipsius possessionem creavit; quæ quidem per altissimam Divinæ essentiæ cognitionem, atque per ardentissimum suæ bonitatis amorem habetur: ad quam respective, ut in hac præsenti vita haberi potest, omnes si se disponerent, indifferenter elevaret; quia (ut ait Apostolus) *non est personarum acceptio apud Deum* (*ad Ephes.* 6. 9.) Hæc voluntas in Deo vocatur conditonata, & inefficax, & manet in intentione Divina; quam equidem significare videtur idem Apostolus 1. *Tim.* 24. dicens: *Hoc enim acceptum coram Salvatore nostro Deo, qui omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Sed cum ad perfectam ejusmodi executionem necessaria sit cooperatio animæ, quæ plus, vel minus disponi potest, & aliquando provenit a naturali genio, & dispositione, aliquando ab inefficacia, negligentia, vel malitia; ideo Deus non omnibus æqualiter se communicat, sed tantummodo juxta earum dispositionem.

84. Propterea quædam animæ ad altissimum perfectionis gradum conscendunt: Aliæ in medio consistunt: Aliæ denique in infimo remanent. Cumque Deus secundum hanc dispositionem ab æterno in suo intuitivo decreto prævisam, eis conferat sanctitatem, secundum has dispositiones, quæ ex parte animarum adhibentur, loquimur in præsenti capite; & ex eis conjicere poterit Magister gradum perfectionis, ad quem regulariter conscendere poterunt, quod expresse colligitur ex Paulo dicente: *Qui parce seminat, parce & metet; & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet. Unusquisque prout destinavit in corde suo.* (2. *ad Corinth.* 9. 6.) Videatur D. Thomas *in* 2. *ad Corint. c.* 9. Quod pulchre comprehendit Hilarius *Canon.* 27. *in Matth.* dicens, Divisio „ pecuniæ (idest gratiæ) inæqualis est; sed „ non ad dividentem referenda est diversitas. „ Ait enim, unumquemque secundum virtu„ tem suam accepisse; ergo in quantum quis „ capax esset, accepit, & extra moderantis ar„ bitrium est, quod erat in jure sumentis.

85. Manifestum est etiam, & indubitatum, quod substantialis sanctitas non consistit in hac unione, & perfectione Mystica, internoque exercitio, de quibus loquimur; sed in omni justitia radicata in gratia sanctificante, quæ radix est omnium virtutum, tam Theologicarum, quam Moralium, & Donorum Spiritus Sancti. Cumque in earum exercitio consistat gradus meritorum, & augmentorum gratiæ, & justitiæ; eam sanctitatem quam per hujusmodi exercitium acquiret anima, solus Deus sua infinita sapientia potest cognoscere & numerare. Nos vero hic per gradum sanctitatis intelligimus, juxta subjectam materiam, gradum unionis Mysticæ, & perfectionis unitivæ, ad quam Deus juxta earum dispositionem animas adducet; atque in hoc sensu quod ipse nobis misericorditer elargiri dignabitur, breviori quo possimus, sermone explanare nitemur.

86. Igitur ad hujusmodi conjecturam deveniendo, observabit Magister, si dum anima viam orationis ingreditur (supposito semper quod diligens, & fervida sit, suique profectus valde cupida) in affectibus, quos ex meditationibus elicit, plus inclinatur ad activum exercitium virtutum, ordinatum ad proximorum salutem; puta prædicandi, vel ministrandi infirmis, vel peregrinandi, & aliorum similium; & quamvis interdum intimis affectibus ad interiora deserti vocetur, illico exit per sensibilem fervorem ad exteriora opera activa. Quod regulariter intendit Deus in hac anima est, quod in sanctitate, & perfectione activa perseveret, & externa misericordiæ opera exercere satagat: Et licet aliquando possit otio contemplationis perfrui, tamen communiter per externa vitæ activæ exercitia ducetur, ad cujus profectum, & meritum, ad solam passivam sensus purgationem devenire poterit, assidue meditando, & discurrendo, quin in Mystica quiete diu perdurare valeat. Quamobrem Magister debet obsequi hujus animæ vocationem, proportionatas ei accommodans meditationes; faveatque absque eviden-

tibus

tibus ſignis, & manifeſta vocatione, eam in contemplationis exercitio collocare. Gradum ergo activæ perfectionis hujus animæ conjectari valebit ex modo operandi, recipiendique Divinas excitationes: Quod, ut clarius patefiat, placet nobis practice declarare.

87. Obſervet ergo ſi adhibita omni ſolicitudine anima in fervore miniſterii exterioris, ad quod vocata eſt, paulum tepeſcit; vel ſi vocatio illa aut internus calor perſeverat; vel ſi cum ſpiritus repugnantia, aut inſapore accipit lucem, & affectum, quem Deus illi communicat: Et ſemel, iterumque, a Magiſtro excitata, vel a Deo mota, ſemper illa tepide ſe gerat, quia hæc profecto exiguam adipiſcetur perfectionem, & ad nullam ex purgationibus paſſivis deveniet; & forſan ab arrepto propoſito declinabit. Curet Director eam conſervare in ſancto timore, in labore, & aſſidua Noviſſimorum meditatione, & interdum Vitæ, & Paſſionis Domini: Sacramenta moderate frequentet, libros ſanctos legat; bonis adhæreat viris (ſi vir ſit) & malos fugiat, quia magna eget ſolicitudine, & curet, ut in gratia, & exercitio virtutum valeat conſervari.

88. Quod ſi anima in meditationibus ſaporem, & devotionem capiat; & quamvis Deus ei det aliquam recollectionem, & interdum contemplationem paſſivam: ſi ex eis ſponte exeat ad exteriora miniſteria, in quibus fructum colligit & fervorem, & licet a Deo intime recolatur, non diu in illa recollectione durat, quia magis in exterioribus operibus delectatur; evidens ſignum, non ad contemplationem, nec pure ſpirituale vocari exercitium, ſed ad inſenſibile per meditationes & pias conſiderationes, cujus perfectio in exteriori operum miſericordiæ exercitio quærenda eſt.

89. Si autem adeo ſolicite ſe gerat in exercitio virtutum, atque ita aſſidue, & devote orationem colat, quod in eis juxta ſuum ſtatum multum proficiat, multoties a Deo ad infuſam recollectionem vocabitur, & forte contingere poterit, eam pati aliquas viſiones externas, & imaginarias, ſubindeque aliqua materialia deliquia; veruntamen ex ſtatu raro, aut nunquam contemplationem recipiet, nec purum ſpiritum (prætermiſſis omnibus ſenſibilibus) reperiet. Prædictas animas Magiſter bene inſtruat in meditationibus, ducens eas, non per compoſitionem loci, & formarum materialium, ſed per pondus rationis, & diſcurſus, quia ſunt nimis imaginativæ, & figurarum formatio earum capiti multum nocebit; maxime ſi viſiones, & materialia deliquia patiantur. Cum eiſdem præcaute ſe gerat, nam multis fallaciis expoſitæ ſunt, quæ regulariter purgationem ſpiritus non attingunt, ſed laboribus, & doloribus exercitatæ, in meritorum cumulo, per exercitia virtutum curſum ſuum conſummant.

90. Porro animæ, quæ recollectionem ſuam ad activa miniſteria convertunt, ad quæ tendit interna vocatio, aliquando internis tactibus, & recollectionibus perfruuntur; ſi dum foris exeunt, aliquam præſentiant ſpiritus repugnantiam; non quia exteriora exercere recuſant, ſed quia dum exteriora exercent, ad interiorem recollectionem trahuntur, & præterea meditationem faſtidiunt; iſtæ proculdubio vocantur ad exercitium mixtum ex actione, & contemplatione; & ſecundum majorem influentiam, vel majorem earum inclinationem debent plus minuſve ad unum, vel alterum miniſterium applicari, nam ſi pluris otium quam occupationem diligant, plus temporis contemplationi quam actioni tribuant, & e converſo. In his regulariter (quantuncumque fervoroſæ ſint) tantum fiet purgatio paſſiva ſenſus, & aliqua purgationis ſpiritus inchoatio, quam penitus non veniunt conſummare.

91. Illi etiam qui dotibus prædicationis, & converſionis animarum præditi ſunt, regulariter vocantur ad exercitium mixtum ex contemplatione, & actione: Quorum ut perfecta ſit vocatio, debent interius deſiderium intimæ recollectionis, & ſolitudinis ſentire, quod eos ſemper in fervore, & devotione conſervet, ut ſuis ignitis verbis valeant alios incendere, & ſemetipſos ab exterioribus periculis liberare, ne forte cum aliis prædicaverint, in creaturas effuſi, ipſi reprobi efficiantur. 1. *ad Corint.* 9. 27. Ex his paſſim videmus nonnullos contemplationi valde deditos; alios actioni, & meditationi aſſiduæ: Quibuſcum juxta antecedentem doctrinam ſe gerat Magiſter, & de eis dicimus, quod de præteritis dictum eſt.

CAPUT X.

Proſequitur antecedentis capitis thema.

92. Cum conſpexerit Magiſter, quod anima in exercitio vitæ ſpiritualis meditatione multum congaudet; ſed in ejus affectibus demoratur, & ad illam voluntatis quietem maxime inclinatur; nec adhuc exterius vocata exire appetit, ſed ſuavem recollectionis ſomnum amat, ad quem facile revocatur: Hæc abſque dubio diſponitur ad contemplationem, & in dies creſcet vocatio; quæ clare patebit ex eo quod parum in meditatione conſiſtet, ſed illico ad terminum meditationis tranſibit, ubi pacifice conquieſcet, ibique a Deo interdum intimas recollectiones guſtabit, quia nimirum ab exordio Dominus ei oſtendit viam, per quam eam ambulare diſponit, ut paululum guſtato ſpiritu, caro deſipiat, & anima ad completam illam dulcedinem capeſſendam validius erigatur. Hæc anima omnino regenda eſt tanquam ad contemplationem vocata, juxta dicenda in hoc volumine. Sed animadvertere debet Magiſter,

quod in his animabus licet ab exordio perfectionis possit cognoscere viam per quam diriguntur; gradum tamen orationis quem attingent non statim, sed in transitu meditationis ad contemplationem cognoscere valebit; quia si Divinis influxibus cooperantur, fervideque in omnibus se gerant, ad completam hujus vitæ perfectionem, si vixerint, conscendent: Si autem tepide se gesserint, vel in mortificatione deficiant, vel influxum Divinum sequi nolint, aut nesciant, vel earum Director nesciat eas dirigere; propter hujusmodi impedimenta ad passivam contemplationem, raro, aut nunquam pervenient; sed in purgatione sensus (quæ in eis statim incipit) & in activa contemplatione cursum consummabunt.

93. Hunc plane statum vocare solemus animarum stagnum, siquidem fere omnes ob prædictas causas, in eo quasi in cœno, aut limo adhærent, & unionem passivam ad quam vocatæ sunt, non consequuntur, ibique variis cum eventibus vitam terminant: Sed animadvertendum est, quod si tepide se gesserint prædictæ, vel ab arrepta via deflexerint, debet Magister eas ad antecedentium viarum exercitia revocare; quia præterquamquod meditatio nunquam in totum relinquenda est, istæ per suam negligentiam, ex statu perfectorum ad inferiores status redierunt; unde illorum exercitia illis adaptanda sunt, quæ licet affirment meditari non posse, non sunt credendæ; nam (ut sæpius experti sumus) hæc meditandi difficultas ex earum tepiditate, & usitata desidia oritur, & per violentiam, & exercitium superatur.

94. Animæ, quæ inordinatis, & inutilibus peregrinationibus, aliisque exterioribus devotionibus valde deditæ sunt, & statim in fletus, ejulatus, gesticulationes, & alia similia erumpunt (quæ regulariter mulieres sunt, vel spiritum muliebrem habentes) possunt esse dupliciter; unæ quæ ad statum passivum transire possunt, & aliæ non ita. Quas ut valeat cognoscere Magister, debet observare, si ejusmodi exterioritates per exercitium virtutum, & orationis, & per suam prudentem directionem, sensim moderantur, atque in debitum, & pium usum reducuntur: & si anima in sui fundo spiritus aliquam sentit simplicem recollectionem, in qua (extincta illa immoderata sensibilitate) appetit conquiescere; hæc proculdubio (licet non absque difficultate, & cura Magistri) ad statum passivæ unionis transire poterit. Quamobrem debet Director sensibiles illas, & immoderatas devotiones assidua solicitudine ordinare, ne potius eis quam simplici recollectioni se tradat.

95. Si vero ita sensibilibus, & immoderatis affectibus deditæ sint, quod vel interna quies illis displiceat; vel parum, aut nihil in ea valeant perseverare; istæ raro, aut nunquam ad statum pure supernaturalem, neque ad purgationem passivam spiritus pervenient, sed in purgatione sensus, ut plurimum consistent, & ad summum visiones, & materialia deliquia experiri valebunt. Cum eisdem prævante se gerat Magister, easque ab hujusmodi rebus supernaturalibus omnino arcere procuret, quamvis in mediocri perfectionis statu remaneant; Præterquamquod per talium rerum negationem, melius ad altiorem statum transibunt. Valde quippe obnoxiæ sunt erroribus, & fallaciis, quia dum materialibus & sensibilibus gaudent, Dæmonem ad ingerendos errores invitant, ut sæpe visum est, maxime in fœminis; & raro, aut nunquam purgationem spiritus ingrediuntur.

96. Sunt & aliæ animæ, quæ dum ex meditatione conclusionem eliciunt, statim in Deum quasi in meditationis finem demorantur, eumque mordicus tenent, nec dimittunt, sed in eo nullum sensibilem experiuntur saporem, & aride, solitarie, & quiete, in ejus essentia requiescunt; in externa tamen operatione sunt valde solicitæ, mortificatæ, & obedientes. Istæ sunt ad contemplationem meliores ceteris, & ad altissimum unionis gradum conscendent; quas equidem inveniet Magister ita a Deo instructas, quod in illa sensibilium carentia, & materialis delectationis abdicatione, totum suûm negotium consistere cognoscant; quare in omnibus pure, & sicciter Deum quærunt, & sensibilem delectationem relinquunt; & si aliquando in eis incipiant, & continuentur quædam intimæ, & delicatæ recollectiones, ex quibus mirum in modum crescunt in exercitio virtutum, & intima ad Deum conversione, atque spiritus nuditate; istæ proculdubio ad statum spiritualis matrimonii (si bono regimine ducantur) fœlicissime pervenient.

97. Si autem ejusmodi recollectionibus careant; & nihilominus valide (licet aride) omnem sensibilem delectationem rejiciant, virtutes colant, atque in silentio, & spe faciem Domini quærant semper: Istæ sine dubio longe meliores sunt antecedentibus, & citius ad statum matrimonii pervenient, quem Deus ei per probationem ariditatis, & desolationis præparat. Et si forte (ut aliquando vidimus) nunquam eis consolationis dies elucescat, nec unquam lectulum matrimonii deliciis affluentem conscendant, in substantiali tamen sanctitate, & justitia, ceteris omnibus antecellent. Habet enim Deus viros fortes, & probatos in hac ariditatis, paupertatis, & desolationis probatione, qui strenuo pectore illum obsequuntur; si oculis hominum absconditi, oculis Divinis placidissimi; quorum fidelissimis obsequiis post obitum, & in patria superexcedentem retributionem præparat.

98. Aliæ sunt animæ ita rudes, rudique intellectu, quod parum, aut nihil sciunt meditari, sed sunt in operatione virtutum valde solicitæ. Ex iis (cum Deus vocat) quædam exercitium pietatis, & hospitalitatis arripiunt, & in quodam sensibili Dei, & proximi amore

perfe-

perseverant, quæ assiduis laboribus, consolationibus permixtis a Deo exercentur, & substantialem sanctitatem, si legitime certaverint, assequentur.

99. Quædam vero inter illa pietatis exercitia, licet alta Divinitatis per rationes, & discursus nequeant conscendere, verumtamen per simplicem fidem ductæ, recollectionem puram, & pacificam amant, & inveniunt; ex qua ad eadem ministeria, & exercitium omnium virtutum, fervorem, & devotionem extrahunt. Has solet Deus ad altissimam unionem, & perfectionem elevare.

100. Quædam denique sunt quæ inter illam rusticitatem, & ineptitudinem, solent a Deo per supernaturales favores ita disponi, quod non solum profundissima Mysteria penetrent, verum etiam verbis facilibus, & rusticis humanam mundi sapientiam confundant, ut olim visum est in S. Paschasio Bailon, Joanne Dei, & aliis, qui ad altissimum unionis, & sanctitatis gradum conscendentes, Canonico ritu Sanctorum Catalogo adscripti sunt.

CAPUT XI.

Aliqua animadvertuntur ad rectam intelligentiam duorum capitum antecedentium.

101. Quia prælibata signa, & indicationes, si generaliter, prout sonant, accipiantur, possunt in praxi non bene Magistrum instruere, ad eorum perfectam intelligentiam aliqua prænotare operæ pretium duximus: Et primo quamvis aspiciat Director, quod animæ multum placet meditatio, & sensibilis devotio, non statim eam judicet ab statu contemplationis alienam; ab exordio enim vitæ spiritualis fere omnibus placet meditatio, ex qua oritur sensibilis, & materialis devotio; quia cum modus naturalis cognoscendi sit per sensus, imaginationem, & phantasmata, quæ materialia sunt, affectus, qui regulariter sequuntur, materiales & sensibiles esse debent. Cum autem (ut sæpius diximus, & dicemus) se habeat Deus ad modum operantis, & recipientis, ut carnalium delectationem relinquat, saporem ei, & sensibilem delectationem in spiritualibus constituit: alioquin carnali, & spirituali delectatione deficiente, ab arrepto proposito desisteret.

102. Sed in rerum sensibilium usu, jam ab exordio ejus vocatio emergere incipit; siquidem illa quæ ad contemplationem vocatur, non tam in rationibus, & discursibus, quam in eorum termino demoratur, in quo amat conquiescere, & ægre fert relinquere, & ibi amabilia otia, & pacificas aliquando suspensiones degustat. Illa vero quæ ad contemplationem non ducitur, licet aliquantulum in affectibus demoretur, ad internum silentium non trahitur, sed per sensibilem fervorem foris convertitur.

103. Aliud pro Directoribus signum esse potest, lumen, vel intelligentia, aut inspiratio, quæ in oratione animæ communicantur. Prima namque illico ac a Deo excitatur, & inardescere incipit affectus, in sui fundo colligitur, ubi quasi exinanitur, & deperditur: Secunda vero in externos actus, & sensibilia desideria prosilit. Necessarium est ergo Directori, non solum genios, verum etiam vocationem, & operationem, simulque luminis receptionem in qualibet animarum observare, ne Deo obstaculum fiat, sed adminiculum, & singulis possit convenientiores illis vias coaptare. Quod si hæc solicite, & fideliter fecerit, Deus brevissimo tempore declaratur, clariusque poterit Magister in earum regimine procedere.

104. Secundo, licet aspiciat, quod anima magis gaudet quiete pacifica, quam meditatione, & discursibus, non statim judicet ad contemplationem esse vocatam, quia hoc sæpe oritur ex desidia, remissione, & naturali complexione, qua multi laborem oderunt, & otium amant. Alii ad discurrendum sunt desides, & ad quiescendum proclives; sed necesse est, quod anima sit fervida, diligens, & laboriosa, & non fastidiat meditationem, licet magis gaudeat quiete, & pacifica mora in termino medio; ad quam ejus spiritus assidue allicitur, & interius vocatur, quia Deus est constans, & immutabilis; nec opus incipit, ut non perficiat. Veruntamen quia ejus tyrocinii causa non percipit aperte Divinam vocationem, sentiet tamen interdum intimas recollectiones, & quasi funiculum quemdam retrahentem spiritum ad interiora, tuncque foras resilire fastidit; Insuper etiam recollectionem amat, temporalia despicit, fervorem auget, & solicite virtutes exercet, quæ omnia concurrere debent, ut rectum judicium fiat; hi enim sunt supernaturalis vocationis effectus.

105. Tertio maximopere attendat ad modum procedendi in via spirituali, & transgrediendi gradus perfectionis; quia, licet anima habeat omnia adminicula, & dotes ad contemplationem necessarias; si ex ejus parte absit fervor in mortificatione ab exercitio virtutum, vel vocationem rejicit, vel tranquillo in corde non recipit, & ex parte Directoris adsit negligentia, aut inscitia, vel eam maturius, vel tardius in exercitio sanctæ quietis collocet; remanebit utique anima in alio diversissimo statu ab eo, quem si fervide procederet, vel optime duceretur, comparare potuisset; Quare in animarum directione, cum magna cura, & vigilantia procedendum est.

106. Denique adeo vastissima est via spiritus, & ita absimiles ejus eventus, tam diversus modus infusionis Divini luminis, & tam variæ ejus receptionis aptitudines; quod si pro omni-

bus daretur indicatio, nunquam finem rei apponeremus; nullus quippe, licet expertissimus, minimam eorum partem explanare sufficiet; Sed nihilominus juxta regulas prælibatas, & alia quæ directorem experientia docebit, animarum genios, status, vocationem, & Mysticum vocationis gradum, ad quem communiter ascendere unaquæque poterit, conjectari valebit; ut minus solito in tam obscurissima materia errare possit.

CAPUT XII.

De his quæ magister agere debet statim ac anima ejus directioni se exponit.

107. PRælibata jam cognitione geniorum, statuum, & vocationum animarum; ea quæ operari debet practice cum anima ejus directioni exposita, æquum est pertractare; & merito quidem, ut ait Gregorius: *Ars artium est regimen animarum*, quia semitæ illarum difficiles sunt, diversi genii, variæ operationes, absimiles motus, honores varii, eventus rari, adversarii sævissimi, viæ earum tenebrosæ, scopulis, & anfractibus plenæ, periculis consitæ, quarum exitus à Mundo, Dæmonio, & Carne interceptatus; & in his omnibus Magister spiritualis debebit animas providere, & auxiliari; easque devictis omnibus, ad optatum perfectionis exitum immunes, victoresque perducere; quæ omnia valde difficilia sunt.

108. Non damnamus Magistros, qui plurium animarum directionem suscipiunt; sed si fieri posset, cuilibet animæ deberet Magister unus respondere, siquidem Altissimus singulis singulos Angelos designavit custodes, ut quilibet suam ducat, inspiret, & gubernet, quandoquidem unus solus Angelus, quasi omnibus sapientior hominibus, pro cunctarum animarum directione sufficiet. Sed quia numerus Angelorum inferioris ordinis excedit creaturarum rationalium numerum; & Magistrorum numerus sit eo exiguus, quod mille animabus adhuc unus non respondeat Director: *Quia messis quidem multa, operarii autem pauci*. (*Lucæ* 10. 2.) ideo singulis animabus singuli Angeli designantur, & unus Magister pro multis designari debet Director.

109. Sed nihilominus tamen non possumus eos non suadere, quod solum eas animas sibi regendas assumant, quas possint commode, & solicite gubernare; siquidem per superius dicta, & infra a nobis dicenda, sufficienter dignoscere poterunt directionis difficultatem, & pericula, quibus se ipsos, & animas exponunt, si negligenter vel inepte ministerium exerceant, quod debent speciali oratione pro qualibet animarum confovere; quia si corporalis Medicus (ut communiter tenent Doctores) pro quolibet ægroto periculosa ægritudine laborante, tenetur aliquod tempus impendere in studio, & consideratione infirmitatis illius; quanto magis spiritualis Medicus pro qualibet anima tot capitalibus periculis circumdata, debet in oratione, studio, & consideratione multum temporis occupare? Maxime cum Deus negligentibus Directoribus per Hieremiam comminetur dicens: *Vos dispersistis gregem meum, & ejecistis eos, & non visitastis eos: ecce ego visitabo super vos malitiam studiorum vestrorum, ait Dominus*. (*Hier.* 23. 2.) Legat obsecro Magister integrum caput Ezechielis 34. ibique videre poterit, quam horribili, quamque formidabili se exponat judicio, si circa animas sibi commissas negligenter se habeat.

110. Consuademus insuper Magistros, quod non sponte, & voluntarie quibuslibet animabus dirigendis se offerant; sed eas tantummodo admittant, quas ad eos mittet Altissimus; formidandum prorsus est, & non procurandum hujusmodi ministerium; pro quo audire oportet Chrysostomum. (*In Epist. ad Hebræos*) dicentem: O quantum instat infelicibus ,, illis, & miseris, qui semetipsos ad alios ,, regendos præcipitant, & se in tantorum ,, suppliciorum jactant abyssum: Onerosam ,, quippe pro omnibus sibi subditis redditu- ,, rus est rationem; & tanto igni tuum sub- ,, jicis caput? Hæc, & alia horribilia, non absque animarum dispendio plurimi audent deglutire, qui forsan præsumptione, & superbia ducti, suæ propriæ voluntatis fulcrum, in aliorum destructione, potius quam ædificatione, jaciunt. Unde totum ædificium ruere necessarium est. Itaque ille erit melior Director, qui ad ministerium accedit coactus. Sicut ille erit pejor, qui sponte ad illud se offert. Debet igitur Magister ad primam animæ requisitionem se excusare, & alia facere quæ superius diximus. (*Sup. cap.* 12.)

111. Cum igitur rite, & recte ministerium animæ assumpserit, debet eam primo monere, quod in omnibus, & per omnia ei debet obedire, ejusque consilio, & directioni acquiescere, ita ut jam amplius in ea non sit velle, vel nolle, præter id quod illi visum sit. Quod si recusaverit ita obedire, ad suam directionem non admittat, ne cum illa oleum, & operam perdat. Sed animadvertere oportet, quod sunt nonnulli ita exigui spiritus, & pusillanimes, quod in aliquibus minutissimis non audent obedire; scilicet, in aliqua imperfecta adhæsione; puta, vestium elegantium, vel indifferentis alicujus conversationis, vel venationis, &c. quæ a se penitus renunciare formidant, cum eisdem debet Magister humaniter procedere: Quod si hujusmodi delectationes inhonestæ non sint, non ab illis statim auferat, quinimmo & cum eis in exercitium illos intrare permittat; Deus enim in oratione

ad præ-

ad prædicta superanda animum illorum eriget; & tunc paulatim cum omni sagacitate, & humanitate, jam unam adhæsionem, & jam alteram sapienter eradicare procuret. Quod si nimis duri sint, & tenaces, nec sæpius moniti resipiscere voluerint; tunc illos a se ejiciat, & in illorum directione non perdat tempus; arbores enim infructuosæ sunt.

112. Alii sunt etiam, qui licet omnino directioni Magistri non subjiciuntur, sed propter piam in illum affectionem conservantur per ejus directionem absque lethalibus culpis; quod equidem non fieret, si cum alio Directore tractarent. Cum his potest, & debet Magister humaniter se gerere, nec illos ad alium mittetere Directorem; sed meliori qua possit industria sustinere, & ad mortificationem suaviter allicere, quia hic nullum tempus deperditur. Caveat tamen ne aliqua in illos passione, vel adhæsione ductus, falso putet nullum alium directorem in bona conversatione illos servaturum, & maxime si fœminæ sint; circa quas potest per secretam, & fucatam libidinem falsum hoc judicium habere.

CAPUT XIII.

Prosequitur materia antecedentis capitis.

113. IN primis perpendere debet magister vires animæ, genium, occupationem, & statum; ut lac teneris, & solidum cibum perfectis possit ministrare, ut superius diximus. Præterea mortificationes, & pœnitentias taxet juxta vires, & statum personarum; & conjugatos non ita oneret pœnitentiis, & ciliciis, quod nequeant solvere obligationem debitam matrimonio; nec multo minus quod in suis domibus silentium servent, vel cum suis consortibus minus affabiles se exhibeant; hoc enim esset plurimarum inquietudinum, & malorum fomes: Quamobrem plus illos interius quam exterius mortificet; suadeatque quod familiam suam sancte, & solicite instruant, & gubernent; & si commode fieri potest, aliquod tempus in oratione mentali, & devota recitatione Rosarii B. Mariæ, præsente omni familia, impendant, fastum immoderatum fugiant, frugalitatem sectentur, debita solvant, eleemosynam juxta facultates suas faciant, Sacramenta frequentent, & domesticos suos frequentare solicitent; & denique omnibus se exhibeant exemplar bonorum operum.

114. Equites, & Magnates non cogat, ut vilia, & suis non convenientia statibus exerceant; sed eorum occupationem respective statui accommodare, & ordinare satagat, ita ut in eis christiane, & perfecte se habere possint. Ecclesiasticos similiter secundum illorum statum, & occupationem dirigat, ut perfecte altissimo suo muneri satisfaciant. Regulares etiam secundum regulam eorum, & ad ejus perfectam adimpletionem ducat, ut cum Apostolo dicere possit: *Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos.* (1. *ad Corint.* 9. 22.) Propterea necessarium est, quod Magister in se induat statum singulorum, ut prudenter respective possit omnes in suo statu perficere; cui quidem respondere debent labores, mortificationes, & pœnitentiæ, quas illis injungat. Ideo Dominus non omnes voluit Crucem Dominicam portare, sed quod unusquisque Crucem propriam portet, qua onustus eum sequatur: *Tollat Crucem suam, & sequatur me.* (*Matth.* 16. 24.) Ad quod Hugo Cardinalis (*in Matth.* 16.) *Non dixit alienam, sed suam quisque portet*: quia non debet sæcularis Crucem Religiosi portare; nec Ecclesiasticus Crucem sæcularis; quilibet habet Crucem propriam, quam perfecte portare tenetur, juxta quam debet singulos Magister dirigere, ut respective per viam justitiæ, & sanctitatis, per quam Christus incessit, illum omnes sequantur.

115. Regularibus non ita exercitia disponat, quod vel in substantia, vel in modo, eorum regulis, vel communitatis actibus obficiant; sed quod in sua professione perfecti sint, affabiles, modesti, humiles, observantissimi, & irreprehensibiles; & si quid illis injungat rigoris, non palam fiat, sed in occulto; quia in communitatibus longe perniciosum est vitium singularitatis, quod Divino Spiritui repugnat, debiles terret, invidos exardescit, omnibusque exhibet offendiculum.

116. Propterea ministeria regularia nunquam illis in diversa commutet, videlicet, ne illi, qui ex suo instituto ministerium debet exercere Marthæ, injungat quod ministerium exerceat Mariæ, sed quod sit perfectus in ministrando; & in quantum possibile sit, ex ipsa operatione animam elevet ad cælestia; & ita orationem colat, quod potiorem locum ministerio tribuat.

117. Religiosis etiam Monachalibus, & contemplativis, non ita suadeat active ministrare, quod eos a silentio, & solitudine arceat; hoc quippe præcipuum eorum munus est; sed quod servata solitudine in quantum eis libuerit, verbis & factis proximos ædificare studeant, & sic similiter in omnibus statibus respective. Omnes tamen hortare debet, quod interiores sint, & exterioritates fugiant, atque cum modesta hilaritate incedant; & juxta monitum Christi, non faciem suam exterminent, sed potius lavent, ne appareant hominibus jejunantes. (*Matth.* 6. 16.)

118. Cum necessarium sit aliquem mortificare, fiat suaviter, & benigne; melius enim ducitur homo per amorem, quam per rigorem; & cum iste necessarius sit, tamen modus sit suavis, & humanus, quia contrarium increpat Deus per Ezechielem (*c.* 34. 4.) dicens: *Cum austeritate imperabitis eis & cum potentia; quod infirmum fuit non consolidastis; & quod ægrotum, non sanastis; quod confractum est, non alligastis; & quod abjectum est,*

est, non reduxistis. Hæc, & alia sunt damna asperæ correctionis.

119. Sed aliquando necessaria erit: videlicet, cum animabus nimis tepidis, & rebellibus, cum quibus acriter se gessit Divinus Præceptor, vocans eorum generationem *pravam, & adulteram.* (*Matth.* 16. 4.) Et Levita Stephanus asperis verbis Hebræos rebelles increpavit, dicens: *Dura cervice, & incircumcisis cordibus, & auribus, vos semper Spiritui Sancto resistitis.* (*Actor.* 7. 51.) Unde occasione servata uti debet, vel severitate, vel lenitate; Quamobrem præcipiente Domino Zachariæ Prophetæ, quod fieret Pastor animarum, statim ministerio suscepto, inquit: *Et assumpsi mihi duas virgas, unam vocavi decorem, & alteram appellavi funiculum, & pavi gregem* (*Zachariæ* 11. 17.)

120. Solicita semper cura animas regat, ita ut nunquam illæ suspicari valeant, quod illarum directionem parvipendat, quia viribus franguntur, Magistrum oderunt, & de sua perfectione parum curant. Secus autem, si eum solicitum de illarum salute conspiciunt; nam, ut ejus curam, & solicitudinem non perdant, toto nisu negotium perfectionis arripiunt. Nunquam igitur eum defessum, aut fastidientem, sed solicitum, humanum, compatientem, & de minutissimis curantem intuentur, ut illæ etiam solicitas se gerant.

121. Oportet etiam quod eum non videant suæ commoditati nimis servientem, ita quod pro illa tuenda, & conservanda, illarum necessitatem, & consolationem negligat; nam præter malum exemplum quod illis tribuit, querimoniis, & murmurationibus fomitem ministrat; ex quibus perniciosa taciturnitas cum Directore, & duplicitas animi generatur.

122. Necessarissimum præcipue est Directori, nullum munusculum vel donum ab his, quos gubernat quovis prætextu recipere, juxta illud Deuteronomii. *Non accipies personam, nec munera, quia munera excæcant oculos sapientum, & mutant verba Justorum.* (*Deut.* 16. 19.) Gignitur enim avaritia, & cupiditas, quæ omnium malorum radix est, dum spirituale ministerium in lucrum temporale convertitur: Insuper libertatem amittit corrigendi, & loquendi veritatem cum proximo suo: „ Acceptis quidem mu„ neribus (ait Petrus Damianus *Lib.* 2. *In E„ pist. ad S. R. E. Card.*) si contra datorem quid „ agere volumus, mox in ore nostro verba mol„ lescunt, locutionis acumen obtunditur, lin„ gua quadam pudoris erubescentia præpeditur: „ Mens quippe percepti muneris conscia, debi„ litat judicialis censuræ vigorem, reprimit e„ loquentiæ libertatem; nam etsi judicandi re„ ctitudo funditus non adimitur, judicandi ta„ men auctoritas enervatur.

123. Et quamvis Director non lucri capiendi gratia, sed sui muneris adimplendi desiderio libere (muneribus non obstantibus) corrigat, & loquatur, laboris tamen mercedem amittet, & durissimum Dei judicium non evadet; „ Quia „ quamvis munificis suis (verba sunt ejusdem „ Damiani: *ubi sup.*) auxilium quod postula„ tur, impendat; reatus tamen maculas non „ evadet, quia dum beneficii sui talionem re„ cipiunt, fructum æternæ mercedis amittunt, „ de quibus Dominus dicit: *Heu! consolabor super hostibus meis, & vindicabor de inimicis meis.* *Isaiæ* 1. 24.

124. Gignit & insuper hæc directoris avaritia superbiam in discipulis, audaciam, & contemptum; putant enim Directorem non charitate ductum, sed lucro affectum hujusmodi ministerium assumpsisse, quamobrem adstrictum esse eos tolerare, atque veluti emptitium deservire. Consuademus igitur, quod nihil ab illis accipiat, etiam pro faciendis eleemosynis, ne aliquam cupiditatis suspicionem incurrat: Sed si ab illis rogatus fuerit, quod in pauperes aliqua munera distribuat, nullatenus assentiat; roget tamen quod per illorum manus pauperibus erogentur.

125. Loquatur ergo semper, & ubique veritatem, sequendo monitum Apostoli dicentis: *Loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo,* (*Ad Ephes.* 4. 25.) quia dum in humanis negotiis adeo veritas necessaria est, quod illa deficiente omnino confunditur negotiatio; multo magis in spiritualibus debet collucere, ubi nulla alia suppetit via nisi veritatis. Omni igitur attentione postposita, arguat, increpet, in omni patientia, & doctrina, atque rebellium animorum perditionem annuntiet: prudenter tamen, & charitative, ne sibi alieni delicti, & perditionis reatum assumat, fiatque Divinæ indignationis reus; ait quippe per Ezech. 3. 19. *Si autem tu annuntiaveris impio, & ille non fuerit conversus ab impietate sua, & a via impia, ipse quidem in iniquitate sua morietur; tu autem animam tuam liberasti.*

126. Denique omnibus suæ directioni subditis stricte præcipiat, quod passionum suarum, & exercitiorum exactam singulis hebdomadibus rationem reddant; ad quod injungere debet particulare examen singulis diebus vespertino agendum tempore, ut ita cognoscere valeat utrum in perfectione proficiant, vel deficiant, ut illis providere possit convenienter, & attente observet ad quod vitium magis inclinatur, ut adversus eum exteriores earum actus, & affectus interiores dirigat, & animæ sint in hoc fideles, & veraces: Et si forte in propalandis defectibus, propter aliquam adhæsionem quam nolunt relinquere, contumaces sint, eas charitative moneat, & corrigat. Si vero sæpius monitæ resipiscere noluerint, illas a se penitus ejiciat, quia id nolunt quod volendo consequitur. De modo autem eas regendi, in toto hoc volumine sermo fiet, & practice ostendetur in manuductione practica, quæ in hujus operis calce collocabitur.

TRA-

TRACTATUS SECUNDUS

De anima rationali, ejusque viribus & potentiis.

PLausibilis admodum Græci Idiomatis proprietas extitit, hominem vocans MICROCOSMON; id est, *Mundum parvum*: Sed melius revera eum definiret, si Mundum magnum prorsus nominaret; quandoquidem omnia, quæ in Mundo visibili sunt, excellentius in homine reperiuntur. Homo insuper habet animam, qua caret Mundus: Homo sensitivus est & rationalis: Mundus nec sensu, nec ratione ducitur. Denique homo Divinæ est capax cognitionis, & amoris; quod nullo modo habet Mundus. Mirabilis propemodum est in homine corporeæ, & materialis ejus partis dispositio organica; nobiles qualitates, & elevatæ operationes, quas nec Mundus habere potest. Multa, & magna circa sublimem ejus nobilitatem poteramus adducere, quæ veluti a nostro proposito aliena prætermittimus; cùm solum de spirituali ejus parte quæ ab individuis insensibilibus, vegetativis, & pure sensibilibus hominem distinguit, intendimus pertractare. Hæc est illa perfectissima Divinæ naturæ imago, ut in Genesi 1. 26. habetur: *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram*. Quæ cum sit una in essentia, & trina in potentiis, in ipsa proculdubio Trinitatis Mysterium proportionabiliter exponitur. Hæc est Regnum illud Cælorum, quod Divinitus veritate attestante, *intra nos est*. (*Luc.* 17. 21.) Ubi Deus cum amicis suis gaudet, quia deliciæ ejus sunt, esse cum filiis hominum (*Prov.* 8. 31.) Hæc est illa pretiosa margarita, pro qua Divinus negotiator *vendidit omnia quæ habuit*; hoc est, semetipsum exinanivit, *& emit eam*; scilicet, pretio sanguinis sui. (*Matt.* 13. 46.) Hæc denique (juxta Brunonem Carthusianum, *Ser. 6. de Confess.*) est illud talentum servo Domini, idest, spirituali Directori commissum, ut geminato lucro, suo tempore restituat Domino, ne inutilis illius servi supplicium incurrat, qui terrenis glebis suffodiens thesaurum, audire a Domino promeruit: *Tollite ab eo talentum, & date ei qui habet decem talenta: Omni enim habenti dabitur, & abundabit; Ei autem qui non habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo; & inutilem servum ejicite in tenebras exteriores: illic erit fletus, & stridor dentium*. (*Matth.* 25. 28. 29. & 30.) Ut igitur Magister spiritualis possit hujusmodi talenti pretiositatem intelligere, atque asportatum ab eo lucrum Domino reportare, concise, & compendiatim, quæ sit anima rationalis, ejusque potentiæ, in quantum scilicet ad Mysticam discretionem, & directionem facere possunt, ob ejus oculos ponere, necessarium duximus.

CAPUT PRIMUM.

Quæ sit anima Rationalis secundum partem sensitivam, & de sensu communi, sive imaginatione.

1. NOn intendimus materiam de anima ita tractare, sicut a Doctoribus in scholis, aut ab Animasticis in libris disputatur, sed prætermittendo quæstiones ad intentum nostrum inutiles, ea tantum, quæ ad orationem, & Mysticam Theologiam necessaria sunt, disseremus. Quamobrem dicimus, quod anima rationalis, quæ est pars essentialis, & constitutiva hominis Physici est: ACTUS CORPORIS PHYSICI, ET ORGANICI POTENS PRODUCERE ACTUS VITALES. Est vegetativa per sua prædicata, quia ope illius homo potest nutriri. Est sensitiva, quia potest percipere, & agere sensationes; & hoc, mediante corpore, quod ab anima non informatum incapax est sentiendi. Est denique rationalis, quia capax est intelligendi objecta, tam materialia, quam spiritualia, quod agit per spirituales cognitiones ad modum Angelorum, quamvis non æque perfecte.

2. Hæc anima rationalis corpori unita constituit hominem rationalem; in quo quidem composito; & aggregato duæ sunt partes, vel, ut mystice loquar, duo sunt homines; exterior unus, & interior alter. Homo exterior componitur ex anima, prout est in corpore organico informata: hoc est, in quinque sensibus exterioribus, sensu communi, & appetitu materiali; qui licet interiores sint, quia sunt corporei, constituunt hominem exteriorem, & cum brutis communem. Homo interior componitur ex animæ substantia, & ejus potentiis spiritualibus; nempe, intellectu, memoria, & voluntate, quæ sunt animæ quasi proprietates emanantes, & hominem a brutis distinguunt, eumque rationalem, & Dei capacem efficiunt.

3. Hæc anima secundum ejus partem sensitivam, quæ propria est hominis exterioris, nequit per quinque sensus corporis aliquid percipere, præter id quod corporeum, & materiale est: Visus quippe solum habet pro objecto colorem, & lucem: Auditus, sonum: Tactus, quantitatem: Gustus, saporem: Olfactus, odorem; quæ omnia materialia sunt. Hi sensus sunt potentiæ necessariæ, qui stante objecto, & expedita potentia, nullo obice mediante, necessario operari debent.

4. Imaginatio, sive sensus communis, est potentia interior materialis, sensitiva, & receptaculum omnium specierum materialium, quæ

per

per quinque exteriores sensus ingrediuntur, illico enim ac sensus suam operationem producit, mittit objecti speciem, quæ in hoc interno sensu recipitur, qui cum sit cognoscitivus, eam ejusque objectum statim cognoscit, pariterque eandem speciem conservat, ut iterum per eam valeat idem objectum cognoscere, ac demum eandem materialem objecti speciem sub aliqua ratione convenientiæ, vel incommoditatis exhibet appetitui sensitivo; qui cum affectivus sit, vel illud sequitur, si conveniens sit, vel illud fugit si nocivum proponatur, & hæc omnia in uno instanti & absque omni libertate fiunt, quin in arbitrio animæ sit ea impedire.

5. Ex quibus inferre debet Magister spiritualis: Primo, quod anima quæ in recollectione, vel extra, variis imaginationibus torquetur, nullatenus debet contristari, cum citra ejus voluntatem, & intentionem fiant, & aliquando extra ejus arbitrium sit statim abigere: Quamobrem regulariter culpa vacant, saltem gravi, licet interdum possint fructum orationis impedire. Itaque debet Magister curare, quod anima nimiam violentiam in hujusmodi evellendis non adhibeat, quia in potentiis necessariis, & non voluntariis, vis materialis multis nocet capiti, melius enim eas contemnendo extinguuntur; & si anima per spirituales potentias in Deum consurrexerit, illico imaginationes decrescunt. Si autem earum importunitatis causa hoc assequi nequeant, in patientia, & resignatione debet strepentis imaginationis molestiam sustinere; & non sine fructu, quia scriptum est: *Et fructum afferunt in patientia*. (*Lucæ* 8. 15.)

6. Secundo, quod anima afflicta, & timida putare potest, illum motum appetitus inferioris, quo necessario prosequitur objectum turpe, & delectabile, esse liberum consensum appetitus superioris, sive voluntatis, quia dum sensibiliter cognoscit quod proposito objecto malo, statim ad illud sensibili passione rapitur, putat indubie posse consentire, & in plurima peccata prolabi, & quod pejus est, sibi persuadeat, adhuc nolens, peccare, quod falsissimum est, quia hæc omnia involuntarie accidunt, a quibus multum distat consensus voluntatis: quinimmo, & ipsa pœna, & dolor delectationis, poterit eam consolari, siquidem impossibile est eodem tempore, & eadem potentia, aliquid amare, & odisse. Qui autem turpe objectum amplectitur, est inferior appetitus, a quo abest peccandi facultas, & qui eum odit, est appetitus rationalis, qui solus libere peccare potest, sed de hoc infra susius tractabimus.

7. Hæc materialis potentia, secundum diversa ejus officia, diversa etiam nomina sortitur: Primo, vocatur SENSUS COMMUNIS, quia cognoscit, & percipit omnia subjecta materialia, quæ per quinque corporis sensus ingredi possunt. Secundo dicitur IMAGINATIO, quia apprehendit convenientiam, & disconvenientiam objectorum materialium: Tertio appellatur Phantasia, quia format in se species, & imagines rerum absentium, unitque objecta singularia cum aliis. Quarto vocatur ÆSTIMATIVA, VEL DESTINATIVA, VEL MEMORIA BRUTALIS, SENSITIVA, ET MATERIALIS, quia in se includit, & conservat species materiales objectorum, ut per ipsas iterum, iterumque eadem objecta possit cognoscere. Denique dicitur COGITATIVA, quia dum superior intellectus spiritualiter cognoscit objecta, hæc potentia idem objectum spiritualiter ab intellectu cognitum intendit, sub aliqua materiali forma percipere: Unde sibi fingit imaginem quæ materiali modo respondeat cognitioni spirituali intellectus; ut cum per lumen fidei cognoscit Deum esse immensum, statim imaginatio sibi fingit speciem materialem quæ aliquo modo respondeat immensitati conceptæ, veluti Maris, Aeris, & Cæli, in quibus non est visibilis terminus, quapropter Cogitativa vocatur.

CAPUT II.

Prosequitur Antecedentis capitis thema, & modus exponitur quo aliqui in spiritu transportantur.

8. Plurimi Doctores huic sensui communi duplicem tribuunt formam materialem: Primam vocant PHANTASIAM, & secundam IMAGINATIONEM, easque per diversas proprietates distinguunt. Dicunt enim Phantasiam recipere species, & imaginationem conservare, sed nulla est ratio multiplicandi sine necessitate potentias, cum una, eademque potentia possit hæc duo officia adimplere. Propterea dicimus esse tantum unam potentiam cum his duobus officiis, sicut a simili dicimus infra de intellectu, & memoria. Hic sensus communis, non solum cognoscit objecta quinque sensuum, sed etiam & ipsos actus; siquidem non solum reminiscimur illius a quo vulnerati fuimus, verum etiam & doloris a vulnere inflicti.

9. Actus hujus potentiæ materialis vocamus cognitiones; non solum quia a potentia cognoscitiva producuntur, sed etiam quia omnis actus potentiæ quæ potest vitaliter objectum percipere, cognitio dicitur; Quamobrem omnes actus per quinque corporis sensus producti, possunt dici cognitiones; quod equidem oportuit notare, nam in multis spiritualibus libris actus tam sensuum externorum, quam internorum, vocantur cognitiones, ex quibus aliqua in Magistris confusio oriri potest; quandoquidem cognoscere proprium est intellectus superioris, & ejus actus.

10. In hoc sensu communi, & similiter in quinque sensibus externis, potest dari externa sen-

sensatio objecti absentis, vel non existentis, ut Antichristi v. g. in potentia visiva, quæ nunc potest videre Antichristum, licet hic non sit adhuc in rerum natura (quod notare oportet pro Visionibus, & Revelationibus) & ratio est, quia externa sensatio solum pendet ab objecto, in quantum scilicet mittit speciem potentiæ ut ab illa cognoscatur, & objectum concurrit tantum effective ad mittendam ejusmodi speciem potentiæ. Cum autem omnia, quæ res faciunt ut causæ efficientes, possit Deus agere per se solum, proculdubio sufficeret, quod Deus speciem Antichristi infunderet potentiæ visivæ, ut illa possit Antichristum videre, quamvis non existat.

11. Ex hac irrefragabili ratione deducitur error multorum circa illas animas, quæ per proprias species objectorum infusas a Deo, vident aliquas res absentes, ut Indiam, & alias Regiones longinquas: Putant enim sibique suadent illas vere, & realiter in Indiam fuisse translatas, & nimis errant, quia nullatenus illuc deferuntur, sed per dictas species infusas vident, & cognoscunt ea omnia quæ illis Regionibus habentur.

12. Multo magis incongruum rationi est affirmare, quod illuc in spiritu transportantur, ut vulgo dicitur, & in libris non modicæ auctoritatis multoties legitur, quia revera spiritus relicto corpore, & extra illud, ad nullam partem defertur; quandoquidem spiritus nihil aliud sit nisi anima; quæ si a corpore separaretur, unione destructa, necesse erat, quod corpus moreretur, & indigeret novo miraculo, ut anima iterum corpori uniretur; quod absque necessitate multiplicari non debet. Sed dicendum est, quod ire in spiritu, nihil aliud est, quam per superdictas species supernaturales, infusas, objecta illa absentia ita intueri, quasi anima ibi realiter inveniretur, sed nullo modo extra corpus spiritus defertur.

13. Sed quia mirabilium rerum amatoribus magis placebit ejusmodi extraordinaria transportatio, quam mordicus tenere, & pertinaciter defendere conantur, hujus erroris convincendi causa, triplex eorum fundamentum evertere necessarium duximus, & in primis allegant illum locum Apocalypsis, ubi Joannes sic ait: *Fui in spiritu in Dominica die* (*Apocal.* 1. 10.) ex quo inferunt, S. Evangelistam translatum esse, & in spiritu separato a corpore transportatum: Sed nulla suppetit ratio, cum hic non loquatur Joannes de physica asportatione spiritus, nec de alio modo sistendi in spiritu, quam de mirabili extasi quam passus fuit, ut clare manifestat idioma Græcum, quod pro *fui in spiritu*, legit, *factus sum in spiritu*, & hic est communis sensus Expositorum, ut refert P. Blasius de Viegas Societ. Jesu in hunc locum. „ Hoc „ est (inquit) altissimam quandam passus est „ extasin; non quod animus a corpore reipsa „ discesserit, id quod phrasis Græca clarum sonat: (*in Apocal. p.* 1. *sect.* 22.)

14. Afferunt deinde textum illum Ezech. (3. 14. 15.) *Spiritus quoque levavit me, & assumpsit me, & abii amarus in indignatione spiritus mei, & veni ad transmigrationem*. Ex quo inferunt, Ezechiel. in spiritu assumptum esse; & relicto Hierosolymis corpore, in Babylonem in spiritu venisse. Sed hoc ex textu nullatenus deducitur, maxime cum supponere videatur Propheta, quod ipse in corpore delatus sit per spiritum; quem spiritum levantem Prophetam, placet Cornelio a Lapide (*in Ezech.* 3. *v.* 12.) fuisse Angelum, qui vel uti Habacuc in Babylonem, ita Ezechielem in transmigrationem detulit: (*Daniel.*) „ Angelus enim „ (ait) Ezechielem cunctantem quasi per viam „ rapuit; non tantum in spiritu, sed in cor„ pore, ac realiter, quasi alterum Haba„ cuc. Cujus pergendi modus nullam habet difficultatem, nec propositæ convenit quæstioni.

15. Sed longe præstantius (meo videri) doctiss. Gaspar. Sanchez, ex eadem inclyta Societ. Jesu (*in Ezech.* 3. *v.* 12.) „ putat verius „ intelligi, si spiritus motum significet animi, „ aut illustrationem, ita ut illi species esset „ oblata ejus loci, ad quem a Deo accerseba„ tur, cui se præsente adesse cogitabat (quod „ nos vulgo scripturæ modo dicimus esse in „ spiritu in aliquo loco) sensus est: Extasim „ passum Prophetam; & alienatum a sensibus „ visum sibi fuisse mutasse locum, & inter ca„ ptivos medium constitisse. Hæc Sanchez, & pulcre ad intentum citat Gregorium, Dionysium, Vatablum, Hugonem, & Maldonatum.

16. Secundum fulcrum contrariæ sententiæ est, quod in illis Regionibus, ad quas aliqui in spiritu feruntur, plures earum habitatores illos vident, audiunt, & tractant; quamobrem manifeste declaratur realiter, & physice in illam Regionem fuisse translatos. Respondemus, quod eo ipso quod videntur, & communicantur, clare constat, non esse tantum in spiritu, spiritus quippe insivisibilis est, & carnem, & ossa non habet, sicut illi vident eos habere. Quod si forte ita sit, quod ibi ab Accolis videantur, hoc potest fieri dupliciter: Uno modo, si in corpore simul & spiritu sint ab Angelo asportati: Secundo, si Angeli pro eis allumpto corpore aereo ibi apparuerint, eodem tempore quo in prædictis animabus species ejusdem loci supernaturaliter infunduntur; quare putant se in alio loco realiter assistere, cum revera non ita sit, nec locum mutent, nec ipsi illic appareant, sed eorum Angeli per similia eis assumpta corpora; unde maxima cautela opus est, ne Directores decipiantur, & animas ad superbiam elevent, Mundumque novitatibus, & fabulationibus repleant.

17. Tertium, & efficacius eorum fundamentum est; quod eodem tempore quo prædictæ

in longinquas illas aſportantur Regiones, earum corpora remanent frigida cadaverica, & inſenſibilia; quod evenit, quia ſpiritus in alium locum translatus, deſinit informare corpus, & propterea manet mortuum, & vita carens. In primis poteramus reſpondere per ipſam experientiam, quæ in contrarium militat, nam quamvis ſint corpora rigentia, & ſemimortua, ſi attente pulſentur, clare dignoſcitur arteriarum pulſatio, licet exigua; quæ profecto non eſſet ſi corpus eſſet ab anima ſeparatum, nam pulſatio illa fit per vitalem calorem, qui virtute informationis animæ conſervatur.

18. Secundo dicimus, quod anima in ipſo inſtanti, quo a corpore ſeparatur, deſinit homo eſſe viator, eique debetur locus ſuis operibus reſpondens, debetque extremum judicium ſuſtinere, nam *ſtatutum eſt hominibus ſemel mori; poſt hoc autem Judicium.* (*ad Heb.* 9. 27.) & ſequeretur, quod talis perſona moreretur, & reſurgeret quotieſcunque iret, & reverteretur, unde etiam venirent multiplicanda judicia, quod eſt maximum abſurdum; nam ut ait Anſelm. (*in Epiſt. ad Hebr.* 9. 27.) *Poſt ſemel mori, reſtat Judicium, in quo accipiant ſecundum quod meruerunt, non reſtat ut iterum ſurgant, & iterum moriantur.* Sæpiſſime ergo hæc mors, & reſurrectio multiplicandæ erant, ſi talis ſpiritus tranſmigratio daretur, quæ licet a Domino fieri poſſit, non ſunt adeo communiter concedendæ.

19. Et ad rationem objectam reſpondeo, quod remanere corpus quaſi mortuum, & cadavericum, non fit ex eo quod ab illo ſeparetur anima, ſed quia corpus patitur materiale deliquium, eo quod ſpiritus ad internam communicationem vires omnes colligit: quamobrem remanent membra rigentia, & corpus omnino externo calore deſtitutum; vel quia Deus ſenſus alienat, & ſuſpendit, ne ſint internæ communicationi obſtaculum; de quibus infra in deliquiis materialibus fuſius loquemur. Itaque ire in ſpiritu, nihil aliud eſt, niſi deliquium ſupernaturale, vel Extaſim pati, in quibus animæ divinitus infunduntur ſpecies illius loci, ad quem a Domino acceſſitur; & hoc modo intelligenda ſunt loca Scripturæ ſupra relata.

20. Organum, ſive ſitus imaginationis, ſive ſenſus communis, eſt in cerebro, quia in eo glomerantur Artus ſenſorii, per quos objectorum ſpecies recipiuntur, quod experientia docet, ſi quidem quoties quidquam vehementer imaginamur, cerebrum dolet, & confunditur. Multum propterea caveat Magiſter, quod in orationis exercitio, ne quid nimis imaginationi tribuatur, ſed potius per rationis pondus, quam per imagines, & phantaſmata, curent animæ movere voluntatem. Ante lapſum Protoparentis erat ſenſus iſte ſubditus rationi, nec alii deſervire poterat, præter id quod ratio illic uadebat. Poſt culpam vero ita inordinatus manſit, quod nulli alii minus attendit quam rationi. Denique hic ſenſus cum ſit cognoſcitivus, illuminat appetitum ſenſitivum, qui cæcus eſt, eique repræſentat objecta ſenſibilia ſub aliqua ratione convenientiæ, vel incommoditatis, ut ille neceſſario, & non libere, hæc fugiat, & alia amplectatur.

CAPUT III.

De appetitu ſenſitivo, ſive potentia appetitiva materiali.

21. PEr appetitum ſenſitivum non intelligimus appetitum innatum, qui quidem non eſt potentia, ſed quædam inclinatio, propenſio, aut exigentia, quam res habent circa aliquam ſuam perfectionem, quæ dum ea carent, violentæ ſunt, quouſque ad eam reducantur, ſicut lapis profundum petere; & fluvius ad mare reduci, & hic appetitus innatus, & congenitus, cum ipſis rebus eſt identificatus.

22. Appetitus vero, de quo eſt nobis ſermo in præſentiarum, eſt potentia interna, ſeu materialis, quæ neceſſario debet dari in homine; quia dum cognoſcere poteſt ea quæ ſibi convenientia ſunt, vel nociva, neceſſe eſt etiam quod habeat potentiam, qua convenientia ſequatur, & nociva fugiat: Cum autem in homine ſint duo gradus cognoſcendi, nempe, ſenſitivus, ut in brutis: & intellectivus, ut in Angelis; neceſſarium plane eſt quod ſint etiam in eo duo appetitus, & quod gradui cognoſcendi materiali reſpondeat appetitus ejuſdem ſpeciei materialis, & gradui cognoſcendi intellectivo reſpondeat appetitus ejuſdem ſpeciei intellectalis, quem vulgo vocamus voluntatem, de qua ſuo loco differemus.

23. Igitur appetitus ſenſitivus eſt: POTENTIA INTERNA AFFECTIVA ET MATERIALIS, AMANS BONA SENSIBILIA, ET OMNE QUOD NATURÆ SENSITIVÆ CONVENIT, QUOD UT TALE PER SENSUM COMMUNEM COGNOSCITUR, ET SIMILITER FUGIT MALA SENSIBILIA, QUOD NATURÆ SENSITIVÆ REPUGNAT, ET UT TALE COGNOSCITUR A SENSU COMMUNI. Myſtici vocant hunc appetitum, PARTEM VOLUNTATIS INFERIOREM; non quia ſit pars ſubſtantialis voluntatis, ſed quia ſit etiam volitiva, & reſpectu voluntatis ſuperioris inferior habetur. Deinde vocant eum, APPETITUM BRUTALEM, quia etiam brutis communis eſt; illa quippe appetunt ſenſibilia convenientia, & nociva ſenſibilia fugiunt. Item appellant eum, APPETITUM IRRATIONALEM, quia non rationem, ſive intellectum, ſed ſenſum communem, ſive imaginationem obſequitur. Demum

mum dicunt eum, APPETITUM MATERIALEM, qui ex natura sua est materialis, sicut Imaginatio, & quinque corporis sensus; neque ad alia, præter materialia, & sensibilia, objecta extendi potest.

24. Objectum adæquatum appetitus est bonum sensibile, vel aliqua ratio boni sensibilis; & notare oportet, quod licet objectum appetitus superioris, & rationalis sit bonum in communi, sub quo includi valet bonum sensibile; tamen ad exponendam naturam hujus appetitus sensitivi, dicitur esse tantum sensibile bonum, ad differentiam voluntatis, sive alterius appetitus, qui habet pro objecto bonum in communi, sive sensibile sit, sive spirituale.

25. Si vero per appetitum intelligatur (ut plures tenent Mystæ) appetitus sanctus, & honestus, omnino opponuntur hi duo appetitus, ad quod referri potest illud Apostoli: *Caro concupiscit adversus spiritum: spiritus autem adversus carnem: Hæc omnia sibi invicem adversantur.* (*Ad Galat.* 5. 17.) Quod intelligendum est de appetitu sancto, & honesto, quem movet ratio boni honesti, cum omnimoda repugnantia appetitus sensitivi, qui solum movetur a bono sensibili, & delectabili: Quod nequit intelligi de appetitu rationali, nam iste aliquando sequitur bonum turpe, & sensibile; quamobrem appetitui sensitivo non semper adversatur: Appetitui vero sancto, & honesto, ejusque legi, semper repugnat lex sensitivi appetitus, unde ajebat Apostolus: *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis.* (*Ad Rom.* 7. 22. 23.)

26. Dividitur appetitus, vel, ut melius loquar, continet duas partes, potentias, sive proprietates; quarum una dicitur CONCUPISCIBILIS, & altera IRASCIBILIS. Concupiscibilis amat, appetit, & prosequitur bona sensibilia, & delectabilia: Irascibilis amat objecta sensibilia, non ut sensibilia, sed ut concupiscibili repugnantia, & velut acerba, & ad consequendum difficilia; ad quorum superandam difficultatem vires assumit, quibus possit expellere contraria boni illius, quod concupiscibilis possidere appetit: Propterea D. Thom. 1. *p. q.* 81. *art.* 2., inquit, quod irascibilis est quasi bellator fortis, & defensor concupiscibilis: Itaque motus irascibilis a passionibus concupiscibilis oriuntur, ut aperte confirmat Jacobus dicens: *Unde bella, & lites in vobis? Nonne ex concupiscentiis vestris quæ militant in membris vestris?* (*Epist. Canon.* 4. 1.) Nam ira nascitur ex tristitia, quæ est actus concupiscibilis, & vindicta refertur ad gaudium, quod similiter est concupiscibilis actus.

27. Ad partem concupiscibilis, sex passiones pertinent, ut docet Angelicus, scilicet: AMOR, ODIUM, DESIDERIUM, FUGA, GAUDIUM, & TRISTITIA, Tres ex istis dicuntur actus prosecutionis quibus appetitus bona illi convenientia amat, & prosequitur. Alii vero tres vocantur actus fugæ, quibus ea quæ illi opponuntur fugit, & rejicit: Unde tribus passionibus, sequitur bona; tribus similiter, mala fugit.

28. Ad cujus operationis explicationem possumus bona, & mala considerare tripliciter: uno modo veluti, neque præsentia, neque absentia, sed præscindendo ab utrisque: Secundo quasi præsentia: Tertio denique, vel ut futura. His enim tribus modis a sensu communi apprehendi possunt, & diversimode cognita, diversos in appetitu effectus pariunt. Bonum igitur apprehensum in communi, præscindendo ab absentia, & præsentia, producit in appetitu affectum, qui vocatur AMOR. Consideratum autem ut præsens, excitat GAUDIUM. Et denique consideratum ut futurum parit DESIDERIUM. E converso vero Malum apprehensum ut præsens, causat TRISTITIAM. Et denique apprehensum ut futurum, efficit FUGAM. Itaque odium opponitur amori, fuga desiderio, & gaudio tristitia.

29. Actus, sive passiones irascibilis, ex eodem Angelico (*ubi supra*) sunt quinque, scilicet SPES, DESPERATIO, AUDACIA, TIMOR, ET IRA. Quibus omnibus irascibilis circa bonum dilectum per concupiscibilem ducitur. Sed cum in ejusmodi dilecto bono aliquando reperiat difficultatem & resistentiam sui contrarii, licet illud desideret, & diligat, indiget tamen alio actu quo excitari valeat, ne ab objecta difficultate superetur, qui actus vocatur SPES. Quando vero nequit difficultatem vincere, elicit DESPERATIONEM: Cum autem ad assequendum bonum, & repellendum malum, non solum erigitur appetitus, sed etiam dilatatur, & incenditur, tunc producit AUDACIAM: Et e converso, si dum se erigere tentat, deficit, & contrahitur, producit TIMOREM. Hi quatuor actus diversificantur per diversas apprehensiones boni, vel mali ardui, & difficilis; sed præter eos restat alius actus productus ex appreheusione mali præsentis, ex quo appetitus vindictæ genaratur, qui dicitur IRA. Hæc ita summatim relata sufficiunt, ut Magister percipere possit, unde singula passio, vel motio in appetitu procedat.

CAPUT IV.

De modo subjugandi appetitum ad rationis imperium.

30. CUm assiduum Magistri spiritualis studium in animabus sibi subjectis sit, hunc appetitum compescere, & ordinare, est illi

illi apprime necessarium percipere modum, quo rectæ rationi subjugari valeat. Ad quod sciendum est cum D. Thoma 1. *p. q.* 81. *a.* 2. quod cum verum sit, appetitum hominis moveri ab imaginativa, vel cogitativa, quæ ratio particularis, & dicitur omnis ratio particularis, per imperium universalis rationis, sive intellectus dirigatur, & gubernetur, manifestum est, quod appetitus sensitivus hominis subjici debet intellectui, quasi rationi universali.

31. Duplex igitur est SUBJECTIO, Una quæ dicitur DESPOTICA, ET SERVILIS, & alia quæ vocatur POLITICA, ET CIVILIS. Subjectio despotica, & servilis contingit, quando is qui subjicitur non est liber ad se non subjiciendum, sed omnino obedit coactus, ut servus Domino, & instrumentum Artifici. Subjectio politica, & civilis evenit, quando is qui subjicitur, quamvis adsit ratio se subjiciendi, liber tamen est, & non ad obediendum coactus, & si velit, potest præcepto resistere, sicut Civis Regi, vel filius Parenti. Appetitus ergo sensitivus subjicitur rationi hac subjectione politica, & civili, non autem despotica, & servili, qua ante primum lapsum subditus erat: Jam vere post lapsum, excusso servitutis jugo, rebellis contra rationem versus est. Quamobrem arte, & industria venit subjiciendus.

32. Ut autem hoc fieri valeat reminisci debemus eorum quæ de sensu communi diximus *Supr. c.* 2. *n.* 20. *in fine*, nempe, quod hic appetitus cum cæcus sit, illuminatur, & ducitur per phantasiam, sicut appetitus rationalis per intellectum: Quamobrem dum hic subjugare intendit appetitum sentivum circa illa objecta, in quibus male, vel deordinate versatur, indiget ad sensum communem, sive imaginationem recurrere, ibique rationes majoris commoditatis, & delectationis sensibilis objecti repræsentare, quibus convicta imaginatio possit appetitum sensitivum suadere, quod intentum rationis amplectatur; quæ quidem omnia agere potest intellectus ob suam nobilitatem, & quia directivus est aliarum potentiarum. Hac industria non indigebat intellectus in statu naturæ integræ, in quo despotica subjectione appetitum subjiciebat: In statu vero naturæ lapsæ, non solum hac politica industria uti debet, verum etiam & aliquando nulla ad eum subjiciendum sufficit.

33. Eodem modo potest hujusmodi appetitus subjugari, a voluntate, scilicet, medio intellectu, cui veluti Domina, & Regina potest voluntas imperare, licet interdum prædictus potentiis rebellis, & contumax persistat; quia cum hic appetitus sit brutalis, atque in objecto non quærat intrinsecam, & formalem bonitatem, sed extrinsecam, & materialem delectationem, frequenter non acquiescit rationibus intellectus, & phantasiæ; sed ad instar effrænis equi in carnalitatis scopulum præceps impingit; & propterea Magister advertet, quod in his qui vehementibus passionibus appetitus afficiuntur, nulla industria, & nulla ratio sufficit, unde recurrere oportet ad alia remedia.

34. Primum procurare debet, & compellere appetitum ad desistendum ab opere, & delectatione illicita; quod quidem faciliter fiet, si dum intellectus per nullas potioris commoditatis rationes potest illum sedare, curet Magister, quod anima majori qua possit intensione in aliud diversum objectum, vel occultationem se conferat; puta, in Deum, aut in aliud indifferens objectum; quia cum vires animæ sint valde limitatæ, & superiorum potentiarum opus, intensius, & efficacius sit ad assumendas sibi omnes animæ vires, adeo eas ad se trahet, quod fere nullæ in appetitu remaneant: unde remissus, & debilis, vel omnino extinctus manebit. Quod quidem patebit per exemplum illius, qui diebus jejunii ita tentatus est jejunium frangere, quod nulla obligatione, vel ratione, possit passionem vincere; qui si tunc in studio, vel alio opere intense occupatur, brevi tempore, jejunii, prandiique obliviscitur, & nullam suæ passionis memoriam conservat; & hic est potior modus subjugandi appetitum, maxime in tentationibus luxuriæ.

35. Igitur pulsante vehementer libidinis tentatione, debet anima in Deo, vel in alio objecto bono, vel indifferenti, quanto intensius valeat, occupari, parum curans de strepitu imaginationis, & de ardore appetitus, qui ad instar lucernæ, quæ oleo deficiente languescit, & extinguitur, ita deficiente concursu intellectus, & voluntatis debilitatur, languescit, & extinguitur; tantoque eis vires deficiunt, quanto anima in alio objecto intensius occupatur; quamobrem in aliquibus per hoc medium minuuntur tentationes luxuriæ; in alis penitus extinguuntur, respective scilicet ad majorem, aut minorem eorum intensionem, qua in Deum versantur.

36. Sed in hac necessarissima industria quædam practica occurrit difficultas, quæ nimirum oritur ex eo quod exercitium imaginationis, & vehemens motus appetitus clare percipiuntur. Exercitium vero voluntatis cum spirituale sit, minus, aut vix percipitur, maxime cum strepitus imaginationis, & ejus vehementia spiritum obtundant; quamobrem anima putat per hunc resistendi modum potius assentire delectationi, quam dissentire; & quod pejus est, quod multi spirituales Magistri idem sentiunt, quia hunc resistendi modum dicunt esse periculosum, & nocivum, maxime si tentatio sit vehemens; sed immerito, nam hic resistendi modus commendatur a D. Thoma (*in* 1. *ad Corint.* 6. *lect.* 3.) Augustino (*de honest. Cleric.* 1.) Ambrosio (*lib. de Joseph. c.* 5.) Anselmo (*in* 1. *ad Corint.* 6.) Origene (*Homil.* 7. *in Gen.*) & omnibus communiter.

37. Probatur enim variis rationibus. Prima, quia nulla potest adesse gravis culpa in illa delectatione materiali appetitus ob ejus diuturnitatem, si voluntas delectationi non consentiat, quia communis est sententia Doctorum, quod de-

delectatio morosa non sumitur a mora temporis, sed a mora voluntatis, cum multis tenet Rosseli *In prax. cap. 23. num.* 8. & ratio est, quia cum voluntas libera sit, & in ea sola consistat peccatum; necessarium est quod hæc permittat voluntarie appetitum delectari; quod non evenit in prædicto casu, quia cum voluntas expresse velit delectationem, & tentationem sedare, & extinguere per medium se collocandi in Deo vel in alio objecto bono; vel indifferenti; quod aptius judicat ut extinguatur tentatio; nullo modo permittit tentationem, nec ejus delectationem, quinimmo, & meliori modo quo judicat, eam superare intendit: ergo licet non statim extinguatur delectatio appetitus, non potest in hoc casu consistere peccatum.

38. Et quamvis nuper damnata sit adversus recentiores Quietistas a SS. bonæ memoriæ Summo Pontifice Innoc. XI. antiqua opinio eorum, qui meram obsistentiam negativam sufficere docuerunt; sed hic resistendi modus nullatenus est damnatus, nec prohibitus, quia negativus non est, sed positivus; qui enim convenientiora media adhibet ad superandam tentationem, positive proculdubio resistit; unde licet in hac positiva resistentia videatur appetitum demorari, si voluntas perseveret prædicto modo resistendo, nullam appetitus moram permittit, cum statim ad media, quæ sibi convenientiora putat, recurrit.

39. Secunda ratio est, quia si tentationes luxuriæ per actus contrarios superare nitatur, plus foventur incentivæ libidines quam extinguuntur, quia circa turpissima illa multiplicantur species, & necesse est potius appetitum movere, & conflagrare, quam cohibere, & extinguere; quare ait D. Thomas 2. 2. *q.* 35. *art.* 1. *ad* 4. „ Impugnatio peccati quandoque „ est vincenda fugiendo, quandoque resistendo: „ fugiendo quidem, quando continua cogitatio „ auget peccati incentivum, sicut est luxuria; „ unde dicitur, *fugite fornicationem* (1. *ad Corint.* 6. 18.). Et rationem nostram affert in loco supra citato. In fuga autem fornicationis non tam indicatur fuga corporalis, quam spiritualis per intellectum, & voluntatem, maxime cum hæ potentiæ absque corporali assistentia, & cum materiali fuga possint integre peccatum consummare, quod indicare videtur Dominus per Matthæum dicentem: *Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mœchatus est eam in corde suo.* (*Matt.* 5. 28.) Ergo melior modus resistendi, & fugiendi tentationem erit, subtrahere intellectum & voluntatem ab appetitu, & a subjecto peccaminoso, & in Deum, vel in aliud bonum, vel in indifferens objectum collocare.

40. Tertia, quia mediante cognitione, & applicatione voluntatis in Deum, fortius præsidium quæritur ad sustinendas, superandasque Dæmonis impugnationes. *Deus quippe*, ut ait Psalmista, *refugium*, & *virtus*, *adjutor in opportunitatibus in tribulatione* (*Ps.* 9. 1.) & in Divina essentia acquirit anima fortitudinem, tegumentum, lucem, & affectum ad bonum, pariterque aversionem ad malum, & peccaminosum.

41. Quarta, quia per nullam aliam obsistentiam potest anima ita vacuari impuris imaginibus, atque in casta, & tranquilla pace permanere; non enim per violentiam vincitur appetitus, sed per industriam, & artem, debilitando scilicet, & extinguendo ejus inordinatas passiones: Et sicut ille, qui cum sævissima bellua colluctatur, qui si eam per violentiam, aut vim subjugare conaretur, quantuncumque illam humi jacentem teneret, magis fervescentem, & furiosam redderet. Si autem industria, & arte vires illi eriperet, & debilitaret, nullam ejus (reportata victoria) furiam, neque fervescentiam experiretur. Ita similiter evenit in nostro casu, in quo si per violentiam compesci tentatur appetitus, potius inardescit, quam debilitatur; & potius accenditur, quam extinguitur. Itaque Magister sine formidine doceat animas ejusmodi obsistentia uti, breviter enim imaginatio sedabitur, & anima sui inordinati appetitus quasi dominium acquiret.

CAPUT V.

Præcedentis capitis materia concluditur.

42. Potest demum ratio cohibere appetitum repræsentantem imaginationi majores rationes mali sensibilis, in his in quibus delectationem concipiebat; nempe, damna peccati, turpitudinem lasciviæ, mortis periculum, horribilitatem Judicii, tormenta Gehennæ, & his similia; quibus appetitus conterritus, actus amoris, & gaudii convertat in actus odii, & mœroris. Ideo de hujusmodi tristitia, qua ea quæ antea Corinthii diligebant, tunc afficiebantur, congaudebat Apostolus dicens: *Nunc gaudeo, non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad pœnitentiam: Contristati enim estis secundum Deum, ut in nullo detrimentum patiamini.* (2. *ad Corint.* 7. 9.) Cum autem ejusmodi actus sibi invicem adversentur, nequeunt circa idem objectum simul existere, quandoquidem minus intensi destruuntur per contrariorum intensius exercitium.

43. Voluntas pariter potest politice appetitum subjugare, prohibendo scilicet ex vi sui imperii externis sensibus quod in prohibitis objectis occupetur, vel eos omnino comprimens per modestiam, vel eos occupare faciens in aliis versionibus honestis, & licitis, in quibus ipsi delectationem ordinatam capiant. Sed licet coercitio sensuum (quæ valde necessaria est, quia per eos ingrediuntur species, quæ turpibus motibus, & delectationibus fomitem ministrant; quamobrem omnes spirituales ejusmodi sensus cohibere, & mortificare pro-

curant, de quibus scripsit Hieremias 9. 21. *Ascendit mors per fenestras nostras*) potius videatur præcautio ad non incurrendam tentationem, quam jam incursæ remedium salubre.

44. Sed nihilominus multum prodesse potest, quia prohibet ne multiplicentur species turpitudinis; quamobrem sicut ignis qui novis lignis non fovetur, breviter extinguitur; ita tentatio, si novis speciebus non nutritur, facilius adhibita resistentia aufertur. Hæc media quibus appetitus potest politice subjugari rationi, præter alia quæ regulariter apponuntur, ut sunt cilicia, & flagellationes, oratio, mortificatio, quæ omnia per Magistri prudentiam regulanda sunt, mirum in modum animam roborant, ad coercitionem hujus effrænis appetitus.

45. Hæc potentia materialis domicilium suum habet in corde, ut tenet Philosophus *Lib. 3. de partib. animal.* & experientia docet, quod dum per deordinatam passionem aliquid diligimus, ardorem materialem, & motum sensibilem in corde sentimus; & similiter dum timore, & tristitia afficimur, hæc nobilis pars angustiatur, palpitat, & dolet: Cum autem ubi sunt actus, ibi necessario debet esse potentia, sequitur, quod hic appetitus, velut in domo propria, habitat in corde.

46. Exinde animadvertere debet Magister, quod interdum animæ dum tentationibus luxuriæ, vel vindictæ inficiuntur, solent sentire ita earum cor objecta mala velle, & amplecti, quod eis sensibiliter consentire videatur, & hoc (licet non sine formidine) jurare audebunt; unde nimia desolatione, & ingentibus scrupulis obruuntur. Sciat itaque Magister, quod quamvis interdum consentire possunt, regulariter tamen in virtuosis viris, & maxime scrupulis infectis, abest plenus voluntatis consensus; quia quamvis illi sentiant, cor velle amplecti tentationem, hæc voluntas & hujusmodi appetitus in corde resident, qui cum sit brutalis, & necessarius, & per consequens non imputabilis, illico ac proponitur objectum delectabile, illud amplectitur, atque in illud rapitur, sed absque lethali culpa, si voluntas superior delectationi non consentiat; & in prædictis animabus procul abest consensus voluntatis, maxime si pœnam habeant tentationis, vel aliquem actum displicentiæ, vel resistentiæ eliciant; quia eodem tempore in se percipiunt gaudium delectationis, & tristitiam; amorem, & odium; desiderium, & fugam; qui quidem actus nequeunt simul circa idem objectum esse in una potentia, sed necessario debent esse in duabus. Cum autem ea quæ delectatur sit appetitus sensitivus, ut clarissime cognoscitur, sequitur quod illa potentia quæ contristatur, sit appetitus rationalis; unde ex displicentia, resistentia vel dolore tentationis, manifeste cognoscitur, non adesse liberum & sufficientem consensum ad peccatum.

CAPUT VI.

De speciebus impressis, & expressis, tam naturalibus, quam supernaturalibus, & ubi fiant, & recipiantur.

47 AD prædictorum, & sequentium rectam intelligentiam oportet, ut de speciebus impressis & expressis, tam naturalibus, quam supernaturalibus, quibus mediantibus universæ potentiæ animæ, naturalia, & supernaturalia objecta attingunt, breviter disseramus; & primo SPECIES est QUÆDAM VIRTUALIS, ET EFFECTIVA SIMILITUDO OBJECTI. Dicitur virtualis, & non formalis, quia species non est objecto similis, sicut copia est similis originali; sed tantummodo est accidens, aut qualitas distincta ab objecto, quæ ex sua natura ordinatur ad coadjuvandam potentiam, ut ex utraque fiat unum principium adæquatum, producens expressam, & vitalem similitudinem objecti; sed nullo modo est similis objecto, propterea species albedinis non est alba, sicut & nigredinis non est nigra.

48. Et ratio est, quia species contrarii coloris, nempe, albi, & nigri, sunt simul in eadem potentia, siquidem eodem tempore potest utrumque videre, & sicut idem objectum nequit eodem tempore esse album, & nigrum, ita repugnat, quod in eodem subjecto vel potentia sint eodem tempore contrariæ species; quamobrem species albedinis non potest esse alba, nec nigredinis nigra, nec species soni est sonus, nec coloris color; quia cum hæ species sint accidentia, non possunt aliud accidens producere, sicut est species. Insuper sequeretur, quod si species coloris esset color, posset & ipsa species videri; & si species soni esset sonus, posset pariter species audiri; quod equidem falsum est, & experientiæ repugnat: Ergo species impressa non potest esse formalis imago objecti, sed tantum virtualis.

49. Dicitur effectiva, quia ipsa sola principium effectivum similitudinis formalis intentionalis, quæ est cognitio per quam cognoscitur, & repræsentatur objectum, coadjuvando scilicet, & ducendo potentiam, ut specie mediante uniatur potentia cum objecto, & producat speciem expressam, quæ est formalis similitudo objecti.

50. Dividimus speciem impressam in materialem, & spiritualem: *Materialis species est* ACCIDENS PHYSICUM, ET MATERIALE AB IPSO MATERIALI OBJECTO PRODUCTUM: Quam quidem speciem producit ex aere, aqua, vel quovis alio corpore crystallino, illamque format in media illa distantia, quæ adest inter objectum, & potentiam; ex qua accedendo recipitur in potentia, quæ debet in proportionata distantia obje-

objecti consistere, quia si nimis distat, non accedit species; si autem nimis contigua est, confundit potentiam, ut experientia docet. Sensus tamen gustus, & tactus, non indigent speciebus impressis, quia eorum objecta immediate concurrunt cum potentiis ad sensationem.

51. Communiter dicitur speciem impressam durare dum objectum est præsens, quo absente destruitur: Alii contrarium probant per exemplum fomitis ignarii, qui dum velociter circumducitur, quasi igneam coronam formare videtur, quandoquidem ignis realiter sit tantummodo in uno puncto circuli, & species ignis in toto circulo conspicitur; necessario durare debet species ignis ubi ignis non adest: & idem contingit in fulgure, quod extincto igne, aliquantulum durat species, quam alii putant naturaliter conservari; alii vero supernaturaliter: Unusquisque in sensu suo abundet, quia nobis supervacaneum est ejusmodi quæstionem definire.

52. *Species impressa spiritualis est* QUODDAM ACCIDENS PHYSICUM ET SPIRITUALE, NON AB OBJECTO PRODUCTUM, sed AB INTELLECTU. Qui ad imaginationem, sive phantasiam, quasi ad receptaculum omnium specierum materialium accedendo, abstrahit a materialitate quam species habent, & format speciem spiritualem repræsentantem objectum materiale, nudam tamen ab omni materialitate; cujus adjutorio producit cognitionem, quæ est & dicitur expressa imago objecti spirituali modo repræsentati, & est similitudo formalis, & imago illius.

53. Aliæ sunt etiam species impressæ, tam materiales, quam spirituales, quæ dicuntur supernaturales, non tam in substantia, quam in modo, quia eas non causant, & producunt sua objecta, nec potentia, sed divina virtute producuntur, & a Deo respective, & immediate infunduntur in sensu, vel in potentia, nullo servato ordine naturali; sed prædicto ordine inverso, interdum in sensu, interdum vero in spirituali potentia. Circa quas animadvertendum est, cum ab objectis non pendeant, nullatenus objectorum præsentia, vel absentia indigere, ut supra *Capit.* 2. nos diximus; absque illis namque possunt a Deo creari, & infundi. Et hæc de speciebus ad intentum nostrum dixisse sufficiat; quod siquis alias quæstiones exoptet, ad Animasticos recurrat.

CAPUT VII.

Quæ sit anima rationalis, secundum ejus partem spiritualem, & superiorem.

54. PRælibato jam, quæ sit anima rationalis, secundum ejus partem inferiorem, & materialem, & inquantum constituit hominem viventem, & brutis communem; restat nunc de ipsa tractare, secundum ejus partem superiorem, & spiritualem, in quantum scilicet constituit hominem rationalem, dissimilem brutis, & Angelis consimilem. Et quamvis corpus in hoc aggregato hominis sit pars substantialis cum anima, quia substantialiter componitur homo ex corpore, & anima rationali, nihil tamen horum, quæ diximus, pertinet ad id quod substantiale est animæ: propterea necessarium est de his quæ ad solam animam pertinent pro notitia Directorum, breviter, & compendiatim tractare.

55. Hæc rationalis anima opus est solius manus Divinæ; ab ipso creatur, & per ipsum corpori unitur, quin ad ejus formationem, vel informationem utatur medio Angelico, vel humano; sed ipse Dominus immediate eam producit ex nihilo, absque aliqua materia, extrahendo scilicet eam a statu non essendi ad statum existendi, mediantibus tantummodo ejus voluntate, & potestate, quibus omnia creata ex nihilo, in ortum produxit. Creat igitur Deus & producit animam in illo ipso instanti quo materia humani corporis ad sui informationem disposita est; tuncque, & non antea, ab ipso Deo creatur, & unitur corpori.

56. Hæc anima est quædam forma substantialis, quæ (attestante Augustino *in cap. 7. Genes. ad litt.*) non componitur sicut ceteræ substantiæ ex materia, & forma, sed ex forma duntaxat, sine materia nec corporali, nec spirituali: *Anima* (inquit) *non est facta ex materia corporali, neque ex materia spirituali*, quia ut ait D. Thomas 1. *p. q.* 35. *art.* 5. si composita fuisset ex materia, & forma, nullatenus posset recipere formas, nisi ut individuales; neque eas cognoscere, nisi in singulari, ut evenit in sensibus, qui recipiunt formas rerum in organo corporali; quod non contingit in anima, quia recipit, & cognoscit formas in universali, & absolute; unde non potest componi ex materia, & forma, nec spirituali, nec corporea.

57. Quamobrem nequit esse corporea; & quia est principium vitæ, ideo non est corpus, sed corporis actus; sicut calor qui est principium calefactionis, non est corpus ignitum, sed actus corporis igniti (*D. Thom.* 1. *p. q.* 75. *art.* 1. *in corp.*). Præterea ens corporeum est quid naturale, quod habet partes distinctas, & extensas; hoc est, quod una extra aliam sit, & anima rationalis est indivisibilis, neque habere potest partes distinctas, & extensas, sed est tota in toto corpore, & tota in qualibet ejus parte, quamobrem non potest esse ens corporeum, ut extat decisum in Concilio Lateranensi, sub Innocentio III.

58. Sed quamvis ens corporeum non sit, unitur tamen materiæ extensæ, & habenti partes,

tes, nempe corpori, propterea potest esse in pluribus partibus, sicut est in homine, ad modum Angeli, licet iste sit absque unione. Notandum vero est, quod ut anima possit esse in duabus partibus distinctis, quæ occupant diversa loca; puta, in corporis brachiis, vel cruribus; necessarium est quod ambæ sint unitæ corpori. Si enim unum brachium fuisset a corpore separatum, anima ambobus brachiis uniri non poterat, & ratio est, quia cum anima rationalis sit indivisibilis per suam perfectionem, & nobilitatem, solum potest æquivalere uni formæ materiali; si ergo duabus rebus inter se omnino disjunctis uniretur, non æquivaleret uni tantum formæ materiali, sed pluribus, unde indivisibilis non esset.

59. Hæc anima est æterna, & incorruptibilis a parte post, ideo ait Dionysius *De divin. nominib. cap.* 4. „ Animæ humanæ ex bonitate „ Divina habent quod sint intellectuales, & „ quod habeant substantialem vitam incorruptibilem. Idem docet Scriptura, & Fides Catholica, ratio suadet; quia ut docet D. Thomas 1. *p. q.* 75. *art.* 6. *in corp.* anima est forma subsistens neque de per se, neque per accidens potest corrumpi: „ Manifestum est „ (inquit) quod id quod secundum se convenit „ alicui, est inseparabile ab ipso; esse autem „ per se, convenit formæ, quæ est actus. Cum „ autem anima ex sua natura sit actus, convenit ei, & esse, & durare; nam materia in tantum habet esse; in quantum habet formam; & amittit suum esse, & corrumpitur, cum amittit formam. Cum autem impossibile sit, quod forma separetur a se ipsa, erit etiam impossibile, quod forma quæ subsistit, desinat esse: Cum igitur anima rationalis sit forma subsistens, impossibile est, quod amittat suum esse, nisi per annihilationem.

60. Omnes animæ rationales sunt ejusdem speciei, quia si fuissent specie diversæ, constituerent entia specie diversa, & sequeretur quod Petrus, & Paulus essent specie diversi, quod est absurdum. Sed quamvis omnes animæ æquales sint in perfectione specifica, tamen sunt inæquales in perfectione substantiva, & individuali extra conceptum specificum; & hoc propter duo: Primum, quia actus, & forma recipiuntur in materia, secundum materiæ capacitatem; & cum aliqua corpora sint melius disposita, recipiunt animas majoris virtutis ad intelligendum, & amandum: „ Quanto corpus „ est melius dispositum (ait D. Thomas 1. *p. q.* „ 75. *art.* 7. *in corp.*) tanto meliorem sortitur „ animam; quod manifeste apparet in his quæ „ sunt secundum speciem divisa, cujus ratio „ est, quia actus, & forma recipiuntur in ma„ teria secundum materiæ capacitatem: Unde „ etiam cum in hominibus quidam habeant „ corpus melius dispositum, sortiuntur animas „ majoris virtutis in intelligendo: Unde dici„ tur in secundo de anima, quod molles car„ ne bene aptos mente videmus. Sed licet hæc inæqualitas non a substantiali excellentia animæ, sed a potiori corporis dispositione, & temperamento dependet; in secundo autem modo illam concedit Angelicus.

61. Quæ solet esse ex parte inferiorum virium, quibus anima indiget ad suas operationes, ut sunt virtutes, & habilitates animæ: Unde supponere videtur differentiam substantivam, & individualem, quod his verbis exprimit: „ Alio modo contingit, hoc est, ex par„ te inferiorum virium quibus intellectus indi„ get ad sui operationem. Illi autem in quibus „ virtus imaginativa, cognoscitiva, & memo„ rativa, sunt melius dispositæ, sunt melius „ dispositi ad intelligendum (*D. Thom. ubi supra.*). Et si hæc substantiva, & individualis inæqualitas non daretur, dici poterat, quod anima Judæ proditoris erat æqualis in sua entitate Animæ Beatissimæ Virginis Mariæ, quod non est dicendum. Animæ vero Christi conceditur ingens excellentia a cæteris creatis, adhuc per Auctores contrariæ sententiæ (referente Molina *in* 3. *p. D. Th. q.* 5. *art.* 3. *in exposit.*) quia nimirum Anima Christi existit per esse Divinum; ceteræ vero existunt per esse creatum.

62. Hanc animarum inæqualitatem videtur confirmare Salomon, dum dicit, *Puer eram ingeniosus, & sortitus sum animam bonam; & cum essem magis bonus, veni in corpus incoinquinatum.* (*Sapient.* 8. 19. 20.) Quibus verbis colligitur, quod cum ejus anima venit in corpus, jam erat aliis melior, siquidem ait, *& cum essem magis bonus veni in corpus.* Ergo antequam veniret in corpus, erat magis bonus: Ergo concedere debemus inæqualitatem animarum, non solum ex meliori organizatione corporis, sed etiam ex perfectione substantiva, & individuali.

63. Habet hæc anima rationalis pro Palatio suæ habitationis totum humanum corpus, omnibusque ejus partibus (sine quibus non potest dari homo) unita est, scilicet, visceribus, capiti, pectori, carni, ossibus, &c. & ratio est, quia hæc anima informat corpus organicum, quod in omnibus ejus membris consistit: unde similiter unita est omnibus organis sensuum, tam internorum, quam externorum, & his etiam quæ cognitioni, & amori spirituali deserviunt; quia in his omnibus partibus anima sentit, & aliquam operationem vitalem agit, quæ nequit operari, ubi non assistit, docet D. Thomas 1. *p. l.* 8. *art.* 1. *sed contra.* Veruntamen unita non est lacti, capillis, dentibus, & unguibus, quia istæ partes non pertinent ad animalis integritatem, nam absque dolore, & violentia ab eo separantur.

CA-

CAPUT VIII.

Utrum anima distinguatur realiter a suis potentiis.

64. **V**Alde controversa est inter Doctores quæstio illa, utrum scilicet substantia animæ realiter distinguatur a suis potentiis, vel an solum distinguatur formaliter distinctione rationis, ita ut substantia animæ, ipsæque tres potentiæ, non sint quatuor res distinctæ, sed una tantum cum tribus officiis; nempe, quod ipsa anima secundum suam essentiam, & substantiam, cum discurrit, dicitur intellectus; cum recordatur, memoria; & cum objectum amat, voluntas. Et relictis variis rationibus, quibus hanc sententiam defendunt, validiorem tantummodo placet adducere, quæ talis est.

65. Si anima distingueretur realiter a suis potentiis, distingueretur realiter a sua voluntate, nullusque actus per voluntatem elicitus immediate, dici poterat elicitus per animam; ita ut actus voluntatis Petri, dici non possunt eliciti a voluntate Pauli, quia voluntas Petri, & voluntas Pauli, realiter distinguuntur: Sed cum voluntas humana elicit actum amoris Dei, imputatur animæ ad præmium; sicut cum elicit actum odii, imputatur animæ ad pœnam, ut confirmat Scriptura dicens peccatoribus: *Pedes eorum currunt ad malum; ipsi quoque contra sanguinem suum insidiantur, & moliuntur fraudes contra animas suas.* (*Proverb.* 1. 16. 18.) Quibus verbis manifeste patet, animam luere quod voluntas deliquit; & cum Justus sit Dominus, & justitias diligat, vultusque ejus videat æquitatem; si voluntas delinquens distingueretur ab anima, videretur, animam non posse puniri pro delicto per voluntatem commisso; alioquin anima dicere poterat, quod Deus puniret voluntatem, quasi mali operis ream; non vero animam, quia realiter distincta erat a voluntate, & hoc modo peccati rea non erat; quæ omnes sequelæ sunt expresse adversus fidem; anima quippe solvit quod voluntas peccavit: Ergo dici non potest quod anima realiter distinguitur a suis potentiis, sed formaliter tantum, propter varios conatus, & officia.

66. Sed non obstante hoc argumento, cui facile infra faciemus satis, dicimus, quod substantia animæ realiter distinguitur a suis potentiis, quæ nihil aliud sunt, nisi quædam proprietates quæ ab anima, tanquam a radice nascuntur; quod probant S. Thomas 1. *p. q.* 37. *art.* 1. Suarez *Tom.* 1. *de Metaphys. disp.* 8. *sect.* 3. & alii plerique. Cum enim per Philosophum *de prædicam. cap. de qualitat.* hujusmodi potentiæ collocentur in prædicamento qualitatuum, & anima sit substantia, debet necessario a suis potentiis realiter distingui.

67. Dionysius item *Cœlest. Hierar. c.* 2. distinguit in Angelis essentiam, virtutem, & operationem: ergo multo plus in anima debet distingui, ita ut una res sit anima, & altera ejus virtus, & operatio: Cui videtur assentire Augustinus *de Trinit. lib.* 15. *cap.* 7. aperte dicens, quod mens non est anima: & Angelicus, *ubi supra*, affirmat. „ Quod impossibile „ est dicere, quod essentia animæ sit ejus potentia, licet hoc quidam posuerint, & hoc „ dupliciter ostenditur quantum ad præsens. „ Primo, quia cum potentia, & actus dividant „ ens, & quomodolibet genus entis, oportet, „ quod ad idem genus referatur potentia, & „ actus, & ideo si actus non est in genere „ substantiæ, potentia quæ dicitur ad illum „ actum, non potest esse in genere substantiæ. Operatio animæ non est in genere sub„ stantiæ, sed in solo Deo, cujus operatio est „ ejus substantia; unde Dei potentia, quæ est „ operationis ejus principium, est ipsa Dei es„ sentia: Quod non potest esse verum, neque „ in anima, neque in aliqua creatura.

68. Secundo, hoc etiam impossibile apparet „ in anima, nam anima secundum suam es„ sentiam est actus; si ergo ipsa essentia ani„ mæ esset immediatum operationis princi„ pium, semper habens animam, actu habe„ ret opera vitæ; sicut semper habens animam, „ actu est vivum: non enim in quantum est „ forma est actus ordinatus ad ulteriorem a„ ctum, sed est ultimus terminus generatio„ nis. Unde quod sit in potentia adhuc ad „ alium actum, hoc non competit ei secun„ dum suam essentiam in quantum est forma, „ sed secundum suam potentiam, & sic ipsa „ anima secundum quod subest suæ potentiæ, „ dicitur actus primus ordinatus ad actum se„ cundum; invenitur autem habens animam „ non semper esse in actu operum vitæ; unde „ etiam in definitione animæ dicitur, quod est „ actus corporis potentia vitam habentis; quæ „ tamen potentia non abjicit animam. Re„ linquitur ergo, quod essentia animæ non est „ ejus potentia; nihil enim est in potentia se„ cundum actum, in quantum est actus. Huc„ usque Angelicus Præceptor.

69. S. Anselmus etiam *Lib. de casu Diabol. c.* 8. ait: *Conversio voluntatis ad bonum, aut ad malum, est quasi ejus essentia, sed non substantia.* Ergo judicat esse accidens distinctum a substantia, & cum animæ substantia sit corporis actus, & potentiæ non sint actus corporis, necessario distingui debent realiter ab anima: Ergo anima, & ejus potentiæ realiter distinguuntur.

70. Nec argumentum supradictum obstat, scilicet, quod si anima realiter distingueretur a suis potentiis, sequeretur, quod nec actibus bonis, nec malis suæ voluntatis mereri, nec demereri posset, subindeque nec digna gloriæ, aut supplicii efficeretur; quia respondemus,

animam agere actus voluntatis immediate, non tamen cum immediatione proximæ, & inſtrumentalis virtutis, ſed cum immediatione virtutis principalis; radicale quippe principium quod primario per illos actus amat, vel odit, non eſt voluntas, ſed anima, ſicut ſimiliter dicitur de homine, qui immediate agit operationes voluntatis immediatione ſuppoſiti, quin obſtet, quod inter hominem, ejuſque voluntatem medient duo principia, unum proximum, quod eſt voluntas, & aliud radicale, quod eſt anima: Itaque anima meretur per actus neceſſarios voluntatis, ſicut & punitur per actus voluntatis malos, & peccaminoſos, quamobrem nulla ratione conquereretur, ſi pro illis ſupplicium, aut pœnam ſuſtinet, cum ipſa ſit radix, & principium illarum operationum.

71. Ex quibus deducitur quod anima quoad ſuas potentias ſe habet in ordine naturali, ſicut gratia ſanctificans ſe habet quoad virtutes in ordine ſupernaturali, quia ſicut anima eſt radix ſuarum potentiarum, ita gratia ſanctificans radix eſt omnium virtutum; propterea dici ſolet, quod gratia in ordine ſuperiori, eſt quaſi anima in ordine inferiori, & ſicut virtutes realiter diſtinguuntur a gratia ſanctificante, ita ſimiliter potentiæ animæ realiter ab ea diſtinguuntur.

72. Pontentiæ igitur ſunt quaſi proprietates phyſicæ, ab ipſa anima, & ejus eſſentia emanante, ſed cum hoc diſcrimine; ſcilicet, quod tres potentiæ ſpirituales, & ſuperiores emanant ab anima independenter a corpore; Potentiæ vero inferiores, & ſenſitivæ emanant ab anima ut unita corpori. Et hæc more noſtro ſufficiant ad ſtabiliendam noſtram ſententiam, quam oportuit nos amplecti, ut Magiſter intelligere valeat, quod in libris myſticis continetur, nempe quod quædam communicationes, tactus, & purgationes, fiunt in animæ ſubſtantia, & non in potentiis, & hujuſmodi realem diſtinctionem negaremus, præſertim cum apud communem ſenſum gratia ſanctificans recipitur in animæ ſubſtantia, non in potentiis: & habitus virtutum, & donorum ſubjectantur in potentiis, & non in ſubſtantia animæ.

CAPUT IX.

De prima, & ſuperiori potentia animæ, ſcilicet de intellectu, ſive potentia cognoſcitiva ſpirituali.

73. COgnito jam in capite antecedenti quid ſit anima ſecundum ſuam eſſentiam, & ſubſtantiam, reſtat etiam cognoſcere ſecundum ejus potentias ſuperiores, & ſpirituales, quæ ab ipſa independenter a corpore enaſcuntur; vel ut melius loquamur, quæ ſint potentiæ ſuperiores, & ſpirituales animæ? Prima ergo dicitur INTELLECTUS, ſive SUPERIOR, ET UNIVERSALIS RATIO; per hanc homo a brutis diſtinguitur, & quod magis eſt, Deo, & Angelis aſſimilari dicitur; itaque ſic recte definitur: POTENTIA COGNOSCITIVA SPIRITUALIS PER CONVERSIONEM ad PHANTASMATA. Per potentiam quippe cognoſcitivam (quod eſt genus) convenit cum ſenſibus externis, & internis, qui, ut ſupra *c.* 1. *n.* 9. diximus, vocantur potentiæ cognoſcitivæ, ex eo quod poſſunt vitaliter objecta percipere: Per verba illa per converſionem ad phantaſmata (quæ eſt differentia) diſtinguitur intellectus humanus ab intellectu Divino, & Angelico, qui ad cognoſcendum non indigent ad phantaſmata converti: Intellectus autem humanus ut naturali modo cognoſcat, debet converti ad phantaſmata; hoc eſt ad ſpecies materiales in ſenſu communi, ſive phantaſia repoſitas, & ab illis abſtrahendo, ſive auferendo earum materialitatem, extrahit ſpeciem ſpiritualem, quæ modo ſpirituali repræſentat objectum materiale, quod per illud phantaſma erat repræſentatum, ut ſpeciem accommodando potentiæ, ut utraque fiat unum principium phyſicum cognitionis objecti, & hic eſt modus naturalis cognoſcendi. In modo tamen, & ordine cognoſcendi ſupernaturali, non indiget ad phantaſmata converti, ut infra videbimus, & tenet Bernardus *Serm.* 31. & 41. *in Cant.*

74. INTELLECTUM dividimus in AGENTEM, ET PATIENTEM. Dicitur *patiens*, in quantum recipit ſpeciem ab ipſo effectam: Dicitur *Agens*, in quantum format ſpeciem ſpiritualem, & per eam cognoſcit: quod quidem agit tripliciter. Primo, illuminando phantaſmata, hoc eſt formando ſpeciem ſpiritualem objecti, qua perfectius cognoſcatur; Secundo, reddendo res intelligibiles in actu, vel in potentia, & diſpoſita, & producta ſpecie, & cognitione illius, dicitur res intelligibilis in actu: Tertio, abſtrahendo a phantaſmatibus, ſicut in præcedenti numero diximus.

75. Triplicem actum, ſive modum operandi habet intellectus, & ſunt APPREHENSIO, JUDICIUM, ET DISCURSUS: Apprehenſio eſt duplex. Una SIMPLEX, & alia SIMPLICISSIMA. Simplex apprehenſio eſt illa, quæ cognoſcit plura objecta per unum ſimplicem intellectualem intuitum, nihil affirmando, vel negando in objecto, ſed illud ſimpliciter intuendo. Simpliciſſima apprehenſio dicitur illa, quæ ſolum cognoſcit unum objectum per unicum etiam intellectualem intuitum, nihil in eo affirmando, vel negando, & hic actus regulariter eſt contemplationis proprius.

76. JUDICIUM eſt actus, quo intellectus cognoſcit objectum, in eo aliquid affirmando, vel negando; ad quod refertur cognitio Dei per affirmantem, vel negantem Theologiam, ut fuſ-
dece-

docet S. Dionysius: Et huic judicio, sive actui intellectus principaliter tribuitur objectum adæquatum illius, nempe verum, vel falsum, quamvis ab eo non excludatur simplex, nec simplicissima apprehensio; nam licet cognoscere ut verum, vel falsum proprie pertingat ad affirmationem, vel negationem judicii intellectualis, & simplex, & simplicissima apprehensio nihil affirment, aut negent, tamen eminenter in se ipsis continent affirmationem, aut negationem: nam si intellectui apprehendenti interrogaretur de objecto, illico de veritate, vel falsitate illius plura judicia faceret. DISCURSUS denique est actus, quo intellectus, vel affirmando, vel negando investigat, inquirit, discurrit, vel infert unum ex alio in objecto cognito; & hic est proprius meditationis actus.

77. Conceptus productus ab intellectu agente mediante specie quam recipit ut patiens, dicitur ACTIO IMMANENS, sive intellectio, quæ manet unita cum sua causa producente; & propterea immanens vocatur, & terminus productus dicitur VERBUM MENTIS, quod est qualitas producta ab intellectu, mediante illa actione. Hinc Sancti, & Theologi terminos sumpserunt, quibus nobis exponerent æternam Verbi Divini generationem, per unum actum intellectus Æterni Patris; nam sicut in Divinis producitur Verbum Divinum substantiale per unam actionem immanentem substantialem; ita in humanis producitur verbum accidentale, quod est qualitas, per unam actionem immanentem, quæ etiam est qualitas: Unde intellectus ad cognoscendum nihil aliud producit, nisi hanc qualitatem, quæ est intelligendi actus.

78. Dicitur hic conceptus, verbum (& valde notetur, quia necessarissimum est ad res supernaturales) quia licet hoc quod est verbum, si stricte sumatur, tantum conveniat vocibus; proprie etiam accommodatur huic conceptui intellectuali, quia ad manifestationem rerum, quas explanare intendimus, verba in interiori formantur, vel percipiuntur, & hic conceptus similiter fit, ut intellectus cum semetipso loquatur, sibi manifestando, & explanando objectum quod percipit: quamobrem non est improprium hujusmodi conceptum vocare verbum mentis; quod expresse confirmat Scriptura, dicens: *Scribæ, & Pharisæi dicebant intra se* (*Lucæ* 5. 21.) Et alibi: *Dixerunt impii intra se cogitantes*. (*Matt.* 9. 3.) Et pluribus aliis Scripturæ locis hic conceptus vocatur verbum, & locutio; & intellectus talem actum producens, dicitur loquens.

79. Ex his actibus, sive cognitionibus intellectus, una dicitur DIRECTA, & alia REFLEXA. Cognitio directa illa est quæ directe cognoscit objectum, quin aliquid simul cum ipso cognoscat. Cognitio reflexa est, quando non solum intellectus cognoscit objectum, sed simul cognoscit, quod illud cognoscat: Unde cum intellectus cognoscit objectum per solam cognitionem directam, tunc ipse ignorat, quod tale objectum cognoscat, quinimmo & putat illud non cognoscere; & ratio est, quia ut intellectus percipere valeat quod cognoscit objectum, indiget cognitione reflexa, quæ super cognitionem objecti reflectat; cum autem hac reflexa cognitione careat, quia supponimus habere tantum cognitionem directam, impossibile est quod cognoscat, se objectum cognoscere, quamvis verum sit, quod tunc intensius objectum cognoscit, quia tunc habet omnes vires suas collectas & in unico objecto unitas, quas dum habet, cognitionem reflexam in duo objecta dispergit; nempe in objectum, & in illius cognitionem, & cum virtus unita fortior sit se ipsa dispersa, subinde longe perfectior est, & intensior cognitio directa, quam cognitio reflexa.

80. Hujus ignorantiæ causa nimis anguntur animæ contemplativæ; cum enim curant in Dei contemplatione persistere, & actu divinam essentiam contemplari, sæpissime illis contingit, quod nihil de ejus essentia distincte percipiant; scilicet, non cognoscant quod divinam essentiam cognoscunt; sed tantum obsentiunt caliginem quietam, & pacificam, & spiritum in profundo silentio, quasi divinum eloquium auscultantem; unde nimis turbantur cogitantes nihil tunc agere, & frustra tempus terere: Sed male, quia tunc perfectius, & intensius Deum cognoscunt per cognitionem directam, quam cognoscere & percipere nequeunt, quia reflexa cognitione carent, quamobrem eos sedare debet Magister, & eorum ignorantiæ compotes facere.

81. Et ne trepidare possit Director, scire oportet, quod juxta veriorem opinionem intellectus quantum ad ejus naturale exercitium, nequit habere carentiam actus; hoc est, dum homo dispositus est, vivit, & vigilat, impossibile est unum, aut aliud non cognoscere, quia licet interdum nobis videatur nihil cogitare, non idem est quia nihil cogitemus, sed quia caremus cognitione reflexa, quæ super directam cognitionem quam tenemus, reflectat; quod valde notare debet Magister. Sunt namque plures animæ, quæ dum per aliquod tempus in quieta, & directa Dei cognitione persistunt, in se ipsas reversæ, putant nihil eo tempore cogitasse, tempusque otiose amisisse; Unde debet attendere Magister, si dum ab illa oblivione reviviscunt, fortiores, fervidæ, & ad Deum conversæ inveniuntur; quia tunc procul dubio non otiose, sed divinitus fuerunt occupatæ. Si vero nullum ex his effectibus percipiant; vel otiosæ, vel in aliis objectis dispersæ, vel oppressæ a somno perstiterunt.

82. CONSCIENTIA (ut tenet D. Thomas 1. *p. q.* 79. *art.* 4.) non est potentia, sed actus intellectus, vocaturque a S. Basilio dictamen judiciarium, utique ad actum, sive judicium intellectus pertinens; sicque recte definitur: DICTAMEN RATIONIS DICTANS, QUOD HOC, AUT ILLUD DEBEAT OPERARI.

Dividitur in Conscientiam Certam, OPINATIVAM, Dubiam, Erroneam, & Scrupolosam. *Conscientia certa* est, quando intellectus certo judicat aliquid agendum, vel evitandum: *Opinativa* est, cum licet intellectus judicet aliquid esse licitum, vel illicitum, habet tamen formidinem, quod pars opposita tutior, aut verior sit.

83. *Dubia* conscientia (quæ proprie non est conscientia) dicitur, quando intellectus aliquid cognoscit per veritatem, aut falsitatem, quin ad neutram earum partem audeat se inclinare; *Erronea* illa est, cum intellectus in rei cognitione errat, credendo scilicet bonum malum, vel malum bonum. *Scrupulosa* quæ improprie conscientia dicitur, illa est, cum intellectus dictamen elicit deductum ex levibus rationibus, & frivolis fundamentis, illic trepidando timore ubi non erat timor, quod sæpius adesse potest cum certo judicio de contrario, ut cum Medicus Sacerdoti affirmat legitime esse impeditum propter infirmitatem ad divinum pensum exsolvendum, quod & ipsi similiter videtur; & nihilominus mille scrupulis angitur si non persolvit.

84. Alia est CONSCIENTIA SPECULATIVA, quæ judicat in communi, aut in abstracto, aliquid esse licitum, vel illicitum; Alia est PRACTICA, quæ ex circumstantiis occurrentibus hic, & nunc judicat aliquid esse licitum, vel illicitum. Hæc omnia conscientiarum genera summatim obtulimus Directoribus; quarum diffusam notitiam a moralibus libris debent comparare, quia ad suum munus perfecte adimplendum necessaria est.

CAPUT X.

Prosequitur materia antecedentis capitis.

85. ALius est actus intellectus, qui dicitur FIDES, quæ est Judicium, quo affirmamus aliquid, vel negamus assentientes illi. Dividitur in FIDEM DIVINAM, ANGELICAM, ET HUMANAM. *Fides Divina* est, quando aliquid credimus, quia ita revelatum est a Deo: *Angelica* dicitur, cum illud credimus, quia dictum est ab Angelo: *Humana* dicitur, quando illud credimus, quia ab aliqua persona fide digna affirmatum est.

86. Alius est actus intellectus qui dicitur COGNITIO CERTA, quæ est triplex, nempe CERTA MORALITER, CERTA PHYSICE, VEL PHILOSOPHICE, ET CERTA INFALLIBILITER, ET METAPHYSICE. *Cognitio certa moraliter* est, quando judicamus juxta prudentiam, aliquid esse certum: *Certa physice* vel philosophice est, cum aliquid judicamus certum secundum philosophiam, & per principia naturalia, & necessaria, ut quod omne accidens recipitur in subjecto: *Certa infallibiliter*, & *metaphysice* est, quando ita aliquid pro certo habemus, quod adhuc adveniente miraculo nequeat esse incertum, & hanc certitudinem habent omnes actus fidei Theologicæ.

87. *Triplicem* etiam reperimus *infallibilitatem*: una quæ provenit ab infallibilitate objecti, ut si aliquis Gentilis affirmaret, quod Deus est sapiens: Alia est infallibilitas quæ provenit actui ab ipsis principiis producentibus actum, ita ut neque cum miraculo possint esse incerta, ut sunt actus fidei Theologicæ, qui sunt infallibiliter per eorum principium, quia sunt ab habitu hujus virtutis, quæ nequit producere aliquid falsum, & idem habent judicia, quæ sunt effectus auxilii, vel habitus supernaturalis; nullus enim istorum potest esse causa actus falsi. Denique alia datur infallibilitas, quam habent animæ sanctæ, & contemplativæ de divinis perfectionibus, ita ut si fides defuisset, per suam experientiam eas infallibiliter crederent, quin in eis nulla hæsitatio remaneret; quod quidem provenit nostro judicio a Dono Sapientiæ, ut infra suo loco dicemus.

88. Alius est actus intellectus qui dicitur *cognitio intuitiva*, & est, quando res quæ cognoscitur, clare, & præsens intuetur: Propterea visio Beatorum dicitur intuitiva, quia Deum cognoscunt clare, præsentem intuendo, & sicut ait Apostolus, *facie ad faciem*. (*1. ad Corint.* 13. 12.) Alia dicitur *cognitio abstractiva* (non loquimur de abstractione in quantum facit universale, ut in Logica) & est quando res cognoscitur, neque præsens, neque absens: sed præscindendo a præsentia, & absentia, & hæc communior est contemplativis.

89. Intellectus quamvis sit limitatus, potest cognoscere plura objecta per modum unius; Sensus tantum cognoscit accidentia extrinseca; intellectus autem potest cognoscere substantias, quæ sub accidentibus latent: Ex quibus quædam sunt *per se sensibilia*, ut ea quæ a sensibus percipi valent; quæ accidentia cognoscit intellectus per proprias species, licet modo spirituali: Alia sunt accidentia non sensibilia per se, sed *per accidens sensibilia*, ut est qualitas, quam non cognoscit intellectus per proprias species, sed per comparationes, vel negationes; Itaque intellectus cognoscens accidentia per se sensibilia per proprias species postea cognoscit substantias per discursus, analogias, vel negationes. Sed notandum est, quod cum intellectus per discursum cognoscit aliquam substantiam materialem, format quandam speciem expressam illius substantiæ; quæ licet sit imperfecta, aliquo tamen modo repræsentat illam substantiam.

90. Anima rationalis nequit cognoscere se ipsam per se ipsam, quia perpetua sui ipsius cognitione occuparetur, quod est contra experientiam: Idem dicimus de intellectu; & cum se ipsum nequeat per se ipsum cognoscere, debet hoc agere per species suorum esse-

effectuum, & actuum, & ratio est a posteriori: quia si anima se ipsam, suasque potentias, & habitus posset cognoscere per suas essentias, sequeretur, quod eas distincte cognoscere per cognitionem intuitivam; quod repugnat experientiæ, & provenit ex dependentia sensus corporis, cujus est forma.

91. Intellectus in statu naturali, sive in puris naturalibus, potest aliquo modo Deum cognoscere, quia potest aliquid dupliciter cognosci: uno modo *quoad an sit*; hoc est, si illud existit, vel existere potest, & hoc modo potest intellectus in puris naturalibus Deum cognoscere ut causam causarum, sicut eum noverunt Plato, Aristoteles, & alii philosophi: Alio modo *quoad quid sit*; hoc est, quæ sit ejus essentia, & prædicata quidditativa; & hoc modo intellectus in puris naturalibus nequit Deum cognoscere. Ex hoc igitur secundo modo cognoscendi, triplex emanat cognitio, nempe COMPREHENSIVA, PERFECTA, ET IMPERFECTA. *Cognitio comprehensiva* dicitur, cum distincte cognoscitur essentia rei, omnesque ejus proprietates; *Cognitio perfecta* est illa, quæ clare cognoscit essentiam rei, & aliquas ejus proprietates, sed non omnes: *Cognitio imperfecta* dicitur, quando cognoscitur res per ejus prædicata communia, ut cum cognoscitur homo tanquam ens, vel substantia.

92. Intellectus in statu naturali nihil potest cognoscere nisi se convertendo ad phantasmata; propterea ait Philosophus: *Nihil est in intellectu, quin prius fuerit in sensu*. Neque supernaturalia (ut tenet S. Thomas 1. *p. q.* 84. *a.* 7.) alio modo cognoscere valet: Quod proculdubio intelligendum est de statu, & modo naturali cognoscendi; non vero de statu, & modo supernaturali per fidem, in quo cognoscere potest per species, non per sensus sumptas, sed ab habitu fidei ministratas; quandoquidem cognoscere Deum per conversionem ad phantasmata, sit eum cognoscere quasi materialem, vel materiali similem: Et cum prima omnium causa, & propria ejus species, quam format intellectus per habitum fidei, non sit materialis, nec materiali similis; ideo intellectus in hoc statu non indiget se ad phantasmata convertere; Et licet possit aliquando fide innixus per creaturas, & earum species in cognitionem Creatoris venire, species tamen propria Dei nequit ingredi per sensum; neque ad ejus cognitionem necessarium est ad phantasmata converti: Ideo ait S. Thomas 1. *p. q.* 84. *art.* 5. *ad* 3. „Incorporea quorum non sunt phantasmata, cognoscuntur a nobis per comparationem ad corpora sensibilia, quorum sunt phantasmata; Deum autem (ut Dionysius dicit) cognoscimus ut causam, & per excessum, & per remotionem. Et alibi *In* 3. *dist.* 4. *q.* 1. *art.* 4. In statu vitæ spiritualia, & præcipue Deum, magis videmus cognoscendo quid non est, quam apprehendendo quid est; ideo quantum ad statum vitæ ponitur cordis munditia, non solum a passionum illecebris, sed etiam ab erroribus, a phantasmatibus, & ab spiritualibus, a quibus omnibus docet abscedere Dionysius in libro de Mystica Theologia *Cap.* 1. *& de cælest. Hierarch. cap.* 13. tendentes in divinam contemplationem. Idem docet in aliis locis (*D. Thom.* 1. *p. qu.* 48. *art.* 5. 6. *&* 7. *& q.* 105. *art.* 4. *& in* 3. *dist.* 35. *q.* 2. *art.* 2. *&* 2. 1. *q.* 81. *art.* 1. *& in* 2. *ad Corinth.* 12. *lect.* 1.) & tenent Gregorius *Hom.* 17. *in Ezech.* Laurentius Justinianus *Lib. de cast. connub. cap.* 12. Augustinus *Tract.* 107. *in Joan. & lib.* 12. *in Genes. cap.* 3. *& de rapt. Paul. cap.* 6. S. Bonaventura *De itin. ater. itin.* 5. *dist.* 4. Albertus Magnus *Lib. de adhærend. Deo, cap.* 8. Cardinalis Toletus *q.* 12. Gregorius de Valentia *Tom.* 1. *comm. disp.* 6. *q.* 1. *punct.* 3. & præcipue Dionysius Carthusianus *in com. Myst. Theol. art.* 2. qui hoc late, & erudite confirmat, aliquibus D. Thomæ, & Dionysii sententiis male intellectis, subtiliter respondet, qui omnino videndus.

93. Intellectus secundum se (D. Thoma teste 1. *p. q.* 84. *art.* 3.) est potentia nobilior voluntate, quia quanto aliquid est simplicius, & abstractius, tanto secundum se est nobilius, & altius: Cum autem objectum intellectus sit simplicius, & magis absolutum, quam objectum voluntatis, quia nimirum objectum intellectus est ipsa ratio boni appetibilis, bonum autem appetibile, cujus ratio est in intellectu, est objectum voluntatis, ideo objectum intellectus est altius quam objectum voluntatis, subindeque secundum se est nobilior potentia.

94. Domicilium intellectus est medium capitis, sicut frons est imaginationis; vel ut proprius loquamur, est in anima prout est in illa parte capitis; & ratio est, quia ibi sunt organa, & necessariæ dispositiones a quibus pendent intellectiones, & consequenter ibi debet esse potentia intelligendi; sed non est in anima prout illa est in pedibus, brachiis, &c. sed prout est in illa parte capitis. Nec propterea dici potest animam habere, & non habere intellectum, quandoquidem illa ipsa, quæ pedes informat, informat similiter & caput; sed quia in solo capite quasi in sola parte ubi adest intellectionis dispositio, ibi exercet actus intellectus; quamobrem dicimus ibi intellectum, vel potius animam intelligentem hospitari.

CAPUT XI.

De secunda potentia animæ, nempe de Memoria, sive reminiscentia spirituali.

95. PEr memoriam spiritualem intelligimus illam potentiam superiorem cognoscitivam, quæ in se conservat species spirituales objectorum, quæ intellectus primo cognovit, qui-

quibus possit eadem objecta iterum, iterumque cognoscere; & hanc potentiam vocamus memoriam in actu primo, quia est immediata dispositio ad eam, quam dicimus memoriam in actu secundo, sive in exercitio: & est ille actus, quo iterum cognoscitur objectum, qui etiam vocatur reminiscentia: Quamobrem dicere solemus, hominem carere memoria, cum illius quod jam cognovit obliviscitur; quamvis iste potius sit actus potentiæ, quam ipsa potentia.

96. MEMORIA igitur in actu primo est POTENTIA SPIRITUALIS, COGNOSCITIVA OBJECTI PER SPECIES QUÆ REMANSERANT EX ALIIS COGNITIONIBUS EJUSDEM OBJECTI. Ex hoc colligitur non esse actum memoriæ illum, qui quamvis iterum cognoscat objectum cognitum, non cognoscit illud per easdem species, quibus antea cognitum fuit, sed per species novas, quia memoria non solum consistit in cognitione objecti jam cogniti, sed in cognitione ejusdem objecti, & cum eisdem speciebus, quæ ex præterita ejus cognitione remanserunt in potentia: Itaque dum anima Dei recordatur per novam speciem, improprie Dei recordari dicitur, sed potius quod Deum recenter cognoscit.

97. Etiam colligitur, quod Deus proprie non habet memoriam, quia semper est in actu cognocendi; nec indiget speciebus ad cognitionem, quia in omnibus essentialiter assistit, & cognoscere per species est imperfectio potentiæ creatæ, quæ his adminiculis indiget ad cognoscendum; in Deo autem nulla imperfectio dari potest. Cum autem solum dicatur memoria illa, quæ iterum cognoscit objectum cognitum, & per easdem species quibus antea illud cognoverat; & in Deo neque dari possit secunda cognitio, nec species; sequitur, quod Deus proprie non habet memoriam. Cum vero legimus in Scriptura Deum oblivisci, vel recordari, intelligendum est Metaphorice, ita ut quando dicitur irasci, & pœnitere; quæ omnia in Deo repugnant; sed tamen sic dicitur, quia in ordine ad creaturas eosdem parit effectus ac si recordaretur, oblivisceretur, vel pœniteret.

98. Non indiget ut actus memoriæ sit, quod cognoscatur cognitio qua antea cognitum fuit objectum; sed quod illud cognoscatur per easdem species, quibus antea fuit cognitum; & ratio est, quia cum memoria jam apud se habeat species proprias objecti, non indiget reflectere super cognitionem, sed super speciem. Quod manifeste patet in brutis, de quibus nemo dubitare potest quod habeant memoriam sensitivam; siquidem recordantur feriri virgis, & pasci panibus; unde hoc quærunt, & illas fugiunt; & communiter dicitur quod potentia materialis (ut est brutalis) in suos actus non reflectit; Ex quo deducitur, quod multo minus memoria spiritualis indigeat reflectere in suos actus.

99. Difficilius cognoscere possumus in memoria unde excitentur species quibus recordamur, quandoquidem quod experimur penitus ignoramus. Aliqui dixerunt, quod species conservantur in potentia per quandam concatenationem qua unæ cum aliis connectuntur, quamobrem sæpe excitantur species per cognitionem rerum præcedentium, ut in nobis omnibus accidit, quod per antecedentium rerum cognitionem suo ordine excitantur sequentium species; quod si ordinem invertimus, illico turbamur, & confundimur, & si forte aliquis de quarto verbo orationis Dominicæ interrogaretur, si ab exordio orationis non inciperet, illud referre difficiliter posset: Ex quo colligi videtur, quod species subsequentes excitantur ab antecedentibus, quæ sunt in memoria.

100. Aliquando excitantur species a voluntate volente aliquod objectum cognoscere: interdum etiam a phantasia, & interdum a Deo, ut recordemur beneficiorum ejus, suppliciorumque, & aliorum quæ ordinantur ad consectandam virtutem, & ad fugienda vitia. Sæpe species memoriæ sensitivæ excitantur ab externis sensationibus; sæpius ab humoribus occupantibus cerebrum, ut contingit in somnis; sæpissimæ denique ab Angelis bonis, vel malis: Ab illis, ad nostram reformationem, & eruditionem: ab illis, ad inferandas animæ deceptiones, & pravas cogitationes. Cum enim hujusmodi species non possunt per se ipsas excitari, necessario danda est causa excitans, quia si per se ipsas excitarentur, nullo modo posset memoria diu permanere absque earum recordatione; & experientia docet, quod per plures annos remanent conservatæ in potentia, quin earum reminiscatur, quousque ab aliqua ex prælibatis causis excitatur.

101. Memoriam non distinguimus realiter ab intellectu; sed tantum formaliter, per rationem connotatam, & officia, quia nimirum in se conservare species intelligibiles, & per eas iterum objectum cognitum cognoscere, pertinet ad intellectum, qui per se ipsum potest hæc duo officia adimplere, cui ullo modo necesse sit aliam multiplicare potentiam; & ratio est, quia cum intellectus sit potentia cognoscens verum secundum totam ejus latitudinem, se extendere potest ad ejus cognitionem secundum omnes ejus differentias, tam in statu præsenti, quam in futuro, vel præterito; & cum hic sit actus memoriæ, quæ mediantibus speciebus cognitæ veritatis facit, sequitur, quod non indiget nova potentia.

102. Cum igitur memoria non distinguatur realiter ab intellectu, quem diximus hospitari in humano capite, idem dicendum est de memoria; cum hoc tamen discrimine, quod cum intellectus exercet officia tantum intellectiva, actus producit in medio capitis, ut supra diximus *cap.* 10. *nu.* 94. Cum vero intellectus exercet hæc memorativa officia, actus producit

ducit in extrema parte capitis, sive in occipitio: & ratio est a posteriori; nam illis qui infirmitate oblivionis laborant, in hac extrema cerebri parte remedia apponuntur, & qui volunt fœlicem, & promptam habere memoriam, candenti ferro eandem partem torrent, & exsiccant, ut factum fuisse dicitur ab Alphonso de Madrigal, Episcopo Abulensi, qui omnes illius sæculi homines admiranda prorsus memoria antecessit; unde colligitur, ibi adesse organum, & dispositiones memoriæ.

103. In hujus denique directione potentiæ debet spititualis Magister multum laborare; ordinanda quippe est ad Deum, & a superfluis creaturarum speciebus evacuanda; quia ejus inordinatio plura animæ confert dispendia. Ad quod omnino videndus B. Joannes a Cruce *Ascen. Mont. Carmeli, a cap. 1. usque ad 14. inclusive*, qui luculenter, & diffuse modum tractat ducendi, & ordinandi hujusmodi potentiam.

CAPUT XII.

De tertia superiori animæ potentia, sive de voluntate spirituali, ejusque requisitis ad perfectam libertatem.

104. APpetitus rationalis hominis, sive voluntas superior, quæ in anima rationali sceptrum imperii tenet, definiri sic potest: POTENTIA APPETITIVA SPIRITUALIS, AD VOLENDUM BONUM, ET AD ODIENDUM MALUM. Quæ per hunc duplicem actum amoris, & odii, volitionis, & nolitionis, vocari potest VOLUNTAS, & NOLUNTAS. Per primum habet pro objecto adæquato bonum in communi: Per secundum vero, malum in communi. Bonum est triplex, nempe BONUM HONESTUM, UTILE, ET DELECTABILE. *Bonum honestum* illud est, quod tanquam decens, virtuosum, & laudabile repræsentatur huic potentiæ: *Bonum utile* est illud quod ei proponitur ab intellectu sub aliqua commoditate propria, vel aliena: *Bonum delectabile* est illud, quod ei proponitur tanquam sapidum, pulcrum, & delectabile: Malum etiam e converso est tripliciter, oppositum scilicet huic triplici bono.

105. Hæc voluntas est potentia cæca; nec quidquam potest velle, vel nolle, nisi id ei ab intellectu tanquam bonum, vel malum proponatur; nec contrarium est dabile, etiam de potentia Dei ordinaria; quare ait axioma Philosophicum, NIHIL VOLITUM, QUIN PRÆCOGNITUM. Bonum autem quod est adæquatum objectum voluntatis potest dupliciter proponi ab intellectu, scilicet vel cum indifferentia, vel sine illa. Tunc dicitur repræsentari cum indifferentia, quando neque proponitur totaliter bonum, nec totaliter malum, sed partim bonum, & partim malum, sicut mortificatio, aut pœnitentia, quæ proponitur sub bonitate honestæ utilitatis; & simul proponitur sub malitia severæ incommoditatis: Tunc vero dicitur repræsentari sine indifferentia, quando proponitur tanquam totaliter bonum, vel totaliter malum, & tunc voluntas non est libera ad operandum; ut contingit Beatis in visione Beatifica, in qua eis adeo bonus proponitur Deus, quod nec cum malitia incommoditatis repræsentatur: Et quia circa hujus potentiæ libertatem multum interest Magistrum instruere, longiore solito de ejus requisitis sermonem protrahemus.

106. Triplex igitur datur libertas, scilicet LIBERTAS ALIENA A SERVITUTE, LIBERTAS ALIENA A COACTIONE, ET LIBERTAS ALIENA A NECESSITATE. *Libertas aliena a servitute*, solum dicitur libertas, in quantum homo est liber a captivitate, quæ necessitatem inducit, & huic reducitur quælibet carentia obligationis, ut, peccati, pœnæ, vel debiti legalis.

107. *Libertas aliena a coactione* dicitur illa quæ caret repugnantia, vi, vel violentia: coactum namque non solum dicit violentiam, & vim extrinsecam, verum etiam intrinsecam in voluntate, propterea non sunt idem violentum, & necessarium. Neque voluntas libera a coactione dicitur libera a necessitate: quod manifeste patet in actu Beatorum, qui habent voluntatem liberam a coactione, tametsi liberam non habeant a necessitate, quia quamvis necessario Deum diligant, & habeant necessitatem extrinsecam; carent tamen intrinseca repugnantia voluntatis: Unde hic actus Beatorum est omnino liber a coactione, & non liber a necessitate.

108. Nec similiter actus ille quo Deus diligit semetipsum, nec motus primo primi voluntatis creatæ sunt liberi a necessitate, sed duntaxat a coactione; & hæc potest esse dupliciter: Una *simpliciter*, & *absoluta*; & alia *secundum quid*: Absoluta simpliciter est, quando per absolutam, & inevitabilem violentiam cogimur aliquid operari, aut omittere: Dicitur secundum quid, quando aliquo modo cogimur ad operandum; nempe per nimias preces, minas, aut supplicia, quibus licet voluntas operetur, & possit non operari, inducunt nihilominus metum cadentem in virum constantem, & tollunt a voluntate debitam, & sufficientem libertatem.

109. *Libertas libera a necessitate*, quæ est propria, & legitima libertas, necessaria ad meritum, vel ad culpam, illa est, quæ relinquit voluntatem cum indifferentia ad ponendum actum volitionis, vel ejus carentiam: Et hoc quod est esse liberam a necessitate, potest convenire potentiæ, vel ejus actui; unde potentia quæ operatur libera a necessitate, dicitur LIBERUM ARBITRIUM, quod sic potest definiri: FACULTAS VOLUNTATIS, ET RATIONIS. Idemque sonat ac potentia

tia habens indifferentiam ad operandum; vel habens tale dominium in agendo, quod in suo posse omnino sit operari, vel non operari, & hoc modo vocatur homo liber ex natura sua, & sui liberi arbitrii dominus, quia ad libitum potest voluntatem suam determinare ad agendum, vel omittendum, tam in operibus naturalibus, quam supernaturalibus; & ita definitum est apud Tridentinum *Sess. 6. c.* 5. *Can.* 5. *& 6.*

110. Actus vocatur liber, non solum dum emanat a potentia libera, sed etiam quando ipse est liber in sua emanatione; quia licet potentia libera sit, si tempore operandi non habeat indifferentiam ad eligendum, tunc nec actus, nec potentia liberi dicuntur: Quod tunc evenit, quando voluntas in utraque parte eligenda inspicit malum, & nihilominus unam ex eis eligere adstricta est; tunc enim quamcumque elegerit partem, non peccabit: quia quamvis habeat libertatem eligendi, non habet libertatem eligendi inter bonum, & malum; subindeque caret indifferentia necessaria ad imputabilitatem: Quod valde notare debet Magister pro animabus scrupulosis; quae dum operari habent, putant in omnibus adesse peccatum; cum revera in nulla earum operatione adsit eis indifferentia eligendi inter bonum, & malum, & tunc in ullo quod elegerint, peccare lethaliter possint.

111. Est etiam necessarium ad perfectam libertatem potentiae, quod illa sit activa, & non passiva; agens, & non patiens; quia libera non est in decipiendo, sed in operando; & facto actu libero, necessario recipiendus est in potentia patiente: quamobrem cum Deus in anima infundit supernaturaliter lumen, & amorem, non est libera potentia, quousque illis mediantibus operatur: Quod quidem notari oportet ad admissionem, vel renuntiationem eorumdem.

112. Quadruplicem etiam invenimus libertatis modum, scilicet CONTRARIETATIS, CONTRADICTIONIS, ELECTIONIS SPECIFICÆ, ET ELECTIONIS NUMERICÆ. *Libertas contrarietatis* contingit, cum voluntas libera est ad eligendum in uno objecto ex duobus contrariis unum; ut amare, aut odire; & propterea dicitur contrarietatis, quia amor, & odium sunt inter se contraria; & haec est libertas propria, & imputabilis.

113. *Libertas contradictionis* tunc evenit, cum voluntas libera est, & indifferens ad ponendum actum dilectionis, vel odii; vel ad ponendam carentiam eorum actuum; & propterea dicitur contradictionis, quia actus, & ejus carentia contradictorie opponuntur; & haec etiam est propria libertas, & imputabilis; quia potest libere amare bonum, aut non amare; & odire malum, vel non odire; & utrumque imputabile est.

114. *Libertas specifica* non est propria libertas, & tunc contingit, quando voluntas libera est ad amandum Paulum, vel Equum, cum libera est ad prosequendum Paulum amore charitatis, vel amore proprio; & propterea dicitur electionis specificae, quia Paulus, & Equus sunt diversae speciei, & similiter amor charitatis, & amor proprius. Haec non est propria libertas, non enim est contrarietatis, quia supponimus voluntatem amaturam; nec est libertas contradictionis, quia cum amare debeat ut supponimus, nequit ponere actum amoris, vel ejus carentiam, quae necessario requiruntur ad indifferentiam perfectae libertatis.

115. Denique *libertas numerica* est, quando voluntas adstricta est amare aliquod objectum; sed est libera ad eliciendum unum, aut plures actus, vel majoris, aut minoris intensionis; & haec libertas impropria est, quia caret indifferentia amandi, aut odiendi, vel ponendi actum amoris, aut ejus carentiam, in quibus vera libertas consistit, siquidem supponitur, adstrictam esse ad amandum.

CAPUT XIII.

De aliis requisitis ad perfectam libertatem voluntatis.

116. Requiritur etiam ad perfectam voluntatis libertatem, quod in ordine causae efficientis proximae, habeat completam vim activam, & dominativam ad liberum ejus exercitium, possitque ad libitum amare, vel odire cum potestate completa; quam habere dicitur, cum habet potestatem dominativam indifferentem operandi quod voluerit.

117. Datur *libertas in actu primo*, & *in actu secundo: Libertas in actu primo* est ipsa potentia disposita cum omnibus necessariis ad libere operandum: *In actu secundo* dicitur, cum potentia actualiter est in exercitio libere agendi.

118. Requiritur etiam quod intellectus proponat voluntati objectum cum sufficienti, & indifferenti tranquillitate, ut ipsa libere, & spontanee se determinet; nam si intellectus perturbatur, vel subito rapitur, & movetur (ut contingit in Raptu, & aliis ex passivis communicationibus) vel absque sufficienti judicio, aut deliberatione procedit, voluntas tunc movetur sine sufficienti libertate; sed impetuose per motum praecipitem, & non plene deliberatum; quod evenit in motibus primo primis, quibus voluntas praecipitatur absque sufficienti judicio, & deliberatione ad agendum.

119. Ex quo inferre debet Magister spiritualis doctrinam pro animabus scrupulosis, quibus licet multoties consensisse videatur, revera longe sunt a consensu, & plena libertate operandi, cum regulariter habeant intellectum obscuratum, eisque nullum objectum secure, & tran-

& tranquille, tanquam bonum, vel malum proponit; sed ambigue, & quasi ad vesperum, absque sufficienti judicio; propterea voluntas trepidat, & in omnibus malum timet, unde præcipiti, & indeliberato motu objectum prosequitur. Quamobrem si nimis scrupulosi sint, raro, aut nunquam propter ejusmodi imperfectam libertatem peccabunt lethaliter.

120. Et ratio hujus indeliberationis est, quia cum timor, & pusillaminitas contrahant, & angustent animæ vires, sicut calor, & audacia dilatant, & extendunt; ex hac contractione, & timore oritur perturbatio intellectus, qui absque sufficienti judicio determinatur; quia timor ille, & tremor conceptus, in nullo objecto dat illi securitatem, qua possit voluntati repræsentare objectum clare, & affirmative sub ratione indifferentiæ: Cum autem voluntas cæca sit, nec plus luminis habeat quam id quod ei tribuit intellectus, ea cum deliberatione, & ambiguitate qua intellectus proponit objectum, eadem voluntas illud amplectitur: unde trepide, præcipitanter, & absque sufficienti deliberatione operatur, quod sufficit ut absit culpa lethalis, & hoc modo regulariter operantur nimis scrupulosi.

121. Requiritur etiam ad actum liberum quod proposito ab intellectu objecto indifferenti, maneat voluntas libera ad eligendum quod voluerit, nam si Deus de potestate absoluta impediret electionem voluntatis, careret perfecta libertate ex defectu liberi dominii ad indifferenter agendum: Unde sciendum est, quod cum voluntas habet judicium indifferens; idest, quando posito ex parte intellectus judicio indifferenti ut voluntas eligat, nihil aliud restat, nisi quod illa super illud objectum indifferens suum actum liberum producat, & tunc durante illo judicio indifferenti, nequit Deus adstringere voluntatem ad prosequendum, vel fugiendum objectum, neque ad eligendum unum ex duobus terminis; & ratio est, quia si Deus in hoc casu necessitaret voluntatem ad actum amoris, necessarium erat ei impedire, non solum quod actum contrarium odii non produceret, sed etiam quod non posset producere talem actum: Cum autem stante judicio indifferenti nequeat auferri a voluntate potentia ad actum contrarium, voluntas quippe disposita faciat unum aggregatum compositum ex re ipsa, & ex judicio indifferenti; ideo manendo in hac indifferentia, nequit voluntas a Deo necessitari, ut unum ex duobus terminis prosequatur, ad quod si Deus de potentia absoluta velit necessitare voluntatem ad aliquem actum determinatum, indigeret proculdubio mutare ei judicium indifferens in necessarium, & determinatum, tuncque voluntas libera non fuisset.

122. Etiam requiritur ad debitam libertatem, quod corpus sit bene dispositum; quia ut tenet D. Thomas 2. 2. *q.* 37. *art.* 1. licet hoc non attingat substantiam rei spiritualis, potest tamen ingens dolor, perturbatio, aut indispositio humorum, ita vehementer animum occupare, quo voluntas cum plena libertate nequeat operari; ut passim videmus in lunaticis, fatuis, & acutissimis doloribus laborantibus, qui præcipites, & inordinatas actiones, & verba extra eorum deliberationem proferunt, & operantur.

123. Etiam requiritur ad perfectam libertatem voluntatis prævius Dei concursus, applicans voluntatem ad operandum, ut ambæ causæ, prima scilicet, & secunda, uniantur ad operis causalitatem; & licet ultimo loco collocamus hunc requisitum, primum equidem, & ultimum est in voluntate ad ejus perfectam libertatem; ipse enim Dominus est Alpha, & Omega, principium, & finis nostræ operationis: Ipse nos movet, nos ducit, nos adjuvat, & nos perficit: Ipse opus incipit, & nobiscum prosequitur, & in nobis complet, ut qui in nobis dat velle, det & perficere pro bona voluntate.

CAPUT XIV.

Prosequitur, & concluditur materia Voluntatis.

124. PRinceps actus voluntatis est Amor, qui dividitur in AMOREM CONCUPISCENTIÆ, ET AMICITIÆ: *Amor concupiscentiæ* (non per hunc intelligimus amorem turpem) est ille quo amatur aliquod objectum causa alterius; ut cum voluntas amat bona ut convenientia Petro, aut Paulo, vel sibi ipsi: *Amor amicitiæ* ille est, quo amatur aliquod objectum propter se ipsum: ut cum Deum diligimus propter suam bonitatem increatam, quæ est ejus essentia; & hic est proprius actus charitatis Theologicæ, pertinens ad unionem mysticam animæ cum Deo.

125. Dividitur etiam amor in AMOREM INTENTIONIS, ET ELECTIONIS: *Amor intentionis* est actus quo voluntas amat finem, ut cum amat Beatitudinem, aut Deum tamquam ultimum hominis finem; licet quilibet actus quo amatur finis particularis, & universalis, dicatur etiam amor intentionis: *Amor electionis* est ille actus, quo voluntas amat media ad assequendum finem: ut cum eligit pœnitentiam ad adipiscendam sanctitatem, quamvis isti ambo amores in rigore Theologico amores non sint.

126. Voluntas nullo modo potest ferri in incognitum; hoc est nequit prosequi objectum quod intellectus non ante cognoverit; quia licet doceat D. Thomas 1. 2. *q.* 27. *art.* 2. *ad* 2. quod voluntas potest plus amare, quam intellectus cognoscere, & Hugo Lingoniensis *in Dionys.*

Dionys. de Celest. Hierar. cap. 2. dicat: *Dilectio supereminet scientia, plus enim diligitur quam intelligitur*, quod proculdubio verum est circa objectum cognitum; sed circa objectum incognitum, nec adhuc divinitus dari potest, ex duplici ratione.

127. Prima, quia voluntas essentialiter est potentia cæca, nec manendo in suo esse habet capacitatem ad amandum id ex quo ab intellectu nulla ministrata est notitia; quia cum cognoscitiva non sit, sed volitiva, necessario debet a potentia cognoscitiva habere notitiam objecti, sub ea formalitate, qua possit voluntas in illud ferri, aut ab illo fugere; alioquin non posset se determinare, nec objectum obsequi, cum hoc sit bonum, aut malum cognitum: Ergo manens voluntas in suo esse, & natura, impossibile est etiam divinitus in objectum incognitum ferri, sicut oculus materialis remanens materialis oculus, non potest adhuc divinitus videre Deum, ut late probat P. Suarez: quia oculus materialis elevatus ad videndum Deum, non remanet materialis oculus, sed fit intellectus, qui solus potest intellectualiter Deum videre; nam potentia, ut intuitive videat, debet se proportionare objecto videndo: Cum autem Deus adhuc divinitus non possit esse materialis, impossibile est adhuc divinitus, quod oculus materialis videat Deum, & idem dicendum est de voluntate.

128. Secunda ratio est: quia sicut in appetitu innato consequitur formam, vel speciem physicam (sic est forma corporis) propensio, & inclinatio ad centrum, ita similiter amor appetitus eliciti consequitur formam, vel speciem intentionalem, vel apprehensivam, ut est objectum apprehensum, ut bonum, & cum certum sit, & adhuc divinitus repugnet, quod detur appetitus innatus, ubi non datur forma physica, quia non potest dari inclinatio ad centrum, ubi non datur forma corporis gravis; etiam nequit adhuc divinitus dari appetitus elicitus, aut actus voluntatis, ubi non datur forma apprehensiva, quia non potest dari inclinatio ad objectum, ubi non adest forma alicujus apprehensionis.

129. Itaque erroneum est dicere, quod in passiva, & infusa contemplatione voluntas amet Deum, & intellectus nihil cognoscat: Sicut & erroneum est asserere, quod est aliqua communicatio passiva, & infusa facta solummodo voluntati, quin intellectus nihil cognoscat objecti illius communicationis, quia hoc adhuc divinitus est impossibile; quinimmo & mille erroribus, & diabolicis illusionibus expositum. Aliud enim est quod voluntas circa idem objectum cognitum passive excitetur, & ideo intense, quod multo plus in eo amet, quam intellectus cognoscit; sed ferri, aut excitari ad objectum penitus incognitum, impossibile est.

130. Sed causa prædicti erroris deduci potest ab effectibus, quos anima percipit in his supernaturalibus infusionibus; quia cum Deus incomprehensibilis sit, quanto magis intellectus in ejus contemplatione elevatur, tanto amplius in ejus incomprehensibilitate absorbetur; & eo sublimius extollitur, quo simplicior, & imperceptibilior redditur: ad exemplum Moysis, qui dum Domino magis appropinquavit, *ingressus est in medium nebulæ*. (*Exod.* 24. 18.) Cum autem potentia affectiva, ut est voluntas, in sui operatione sit longe palpabilior, quam operatio intellectus; in ea enim ignis infusi amoris clare percipitur, lumen vero intellectus tanquam delicatius, & sublimius, vix cognoscitur: Quamobrem falso putant, voluntatem amare, & intellectum nihil cognoscere, & hoc interest Magistrum non ignorare.

131. Voluntas rationalis in tota anima sceptrum imperii tenet, & ad libitum suum, atque obsequium ceteras vires, & potentias ducit, & gubernat: sed hujus operationis modus est valde controversus. Quidam putant quod voluntas moveat ceteras potentias sibi subjectas per concursum simultaneum; hoc est, cum illis concurrens ad actus producendos, nempe cum sensu visus, auditus, &c. ad producendam visionem, & auditionem. Alii volunt quod fiat per radicationem, subordinationem, & simpatiam: Dicunt enim, quod quando duæ potentiæ sunt in eadem anima subordinatæ una ad aliam, & una ab alia movetur, mota non indiget aliqua motione reali, & physica impressa in ipsa per potentiam moventem; sed sufficit radicatio sita in anima, per cujus rationem, & simpatiam una appetente aliam, quæ ei subjecta est, illico movetur ad opus; & hæc sententia est Soti *in 2. dist. 42. qu. 1. concl. 2.* & aliorum.

132. Sed longe probabilior nobis videtur sententia Cajetan. *in 2. 2. q. 81. art. 4.* dicentis, quod potentia ad movendam aliam potentiam, indiget in illa imprimere aliquid physicum, & reale, per quod ad exercitium operis moveatur. Ad quod supponendum est, duplicem esse motionem physicam (& hoc attendat Magister, quia summopere necessarium est ad res passivas, & supernaturales) una dicitur CONFORTATIVA, & alia APPLICATIVA. *Motio confortativa* est illa, per quam potentia mota remanet majori cum vigore, & virtute quam antea, & potest perfectiores actus producere, quam antea poterat per se solam, ut videtur in instrumento Artificis, quod mediante motione manus ejus agit opus, quod antea per se solum agere non poterat. *Motio pure applicativa* illa est, quæ solum movet, & determinat potentiam, ut agat quod ipsa per se ipsam agere poterat, ut præmotio quam tribuit divinum auxilium; per hoc enim non additur voluntati major virtus, sed tantum eam applicat ad agendum id quod poterat per se ipsam agere.

133. Hoc

133. Hoc supposito dicimus, quod neque per concursum simultaneum, nec per radicationem, subordinationem, aut simpathiam una potentia potest moveri ab alia; sed necesse est, quod sit aliquid intrinsecum, quod eam physice moveat, quia ex natura harum, nec in se, nec in radice immutatur potentia, nec potest producere actum perfectiorem quam antea poterat; & illa manente absque aliqua immutatione, necessario ejus actus debent esse sicut prius fuerunt: Unde si actus potentiæ superioris non producat aliquid intrinsecum, neque in anima, neque in potentia mota maneret aliquid immutatum, nec in se, nec in radice; nec poterit producere actum perfectiorem, & majoris virtutis quam antea poterat; quare colligitur, quod ut moveatur per motionem confortativam, indiget aliquo intrinseco movente.

134. Idem est necessarium potentiæ ut moveatur per motionem pure applicativam, quia actus qui procedunt a potentiis voluntati subjectis, oriuntur a quodam respectu intrinseco ad finem quem habet voluntas, & similiter ad ipsam voluntatem imperantem: Itaque prædictæ potentiæ supponunt, quod aliquid intrinsecum a voluntate recipiant; quod intrinsecum nihil aliud est nisi quædam qualitas producta ab actu, quo voluntas vult operationem in potentia quam movet; non per modum permanentem, sed transeuntem; quia tantum durat illa qualitas, quantum durat motio; cujus effectus est, reddere potentiam efficaciorem, si sit confortativa, vel applicatiorem ad prosecutionem actus, si sit pure applicativa.

135. Quia cum voluntas in homine sit primus motor ad quamlibet prosecutionem, ab illa participant ceteræ potentiæ applicationem ad prosecutionem suorum actuum: Et licet actus voluntatis sint formaliter immanentes, & per consequens non effectivi aliorum effectuum, tamen virtualiter, & eminenter sunt transeuntes, & ita producunt qualitates motivas in potentiis sibi subjectis ut eas moveant; sicut consideratio rei appetibilis immutat sensibiliter corpus, commovens scilicet spiritus, qui suo motu sanguinem moveant.

136. Quamvis D. Thomas 1. *p. q.* 82. *a.* 4. asserit, quod actus imperii pertinet ad intellectum, voluntas tamen suo imperio movet intellectum, ut ipse Angelicus fatetur; & intellectus per suum imperium movet imaginationem; imaginatio autem appetitum sensitivum, & potentiam locomotivam, quæ movet denique membra corporis. Itaque cum voluntas vult facere eleemosynam, hunc producit actum imperii: VOLO DARE ELEEMOSYNAM: Hic actus producit in intellectu quandam qualitatem qua ipse movetur ad producendum hunc actum imperii: nempe; Detur ELEEMOSYNA: Qui actus movet imaginationem, & ea mediante appetitum sensitivum, & potentiam locomotivam; & hæc denique membra corporis necessaria ut eleemosynam largiatur.

137. Situs, sive palatium voluntatis aliqui volunt quod sit in humano capite, quia immediate adhæret intellectui ibi domicilium habenti; & quia voluntas determinatur per cognitionem intellectus, necessarium videtur, quod utraque potentia in eadem parte hospitetur: Alii probabilius volunt, quod habitaculum voluntatis sit in corde, quia hoc magis appropinquat sensui Sacræ Scripturæ, siquidem sæpius cor pro voluntate accipit, ut illud Proverb. 23. 26. *Præbe fili mi cor tuum mihi*: & alibi: *Filii hominum usquequo gravi corde, ut quid diligitis vanitatem?* (*Psalm.* 4. 3.) Et alibi: *Diliges Deum tuum ex toto corde tuo*; (*Matth.* 22. 37.) & in aliis fere innumeris locis. Et hæc sufficiant ad animæ cognitionem, Mysticæ scientiæ accommodatam. Ceteræ autem quæstiones, quæ circa hanc materiam in Scholis disseruntur, parum, aut nihil conferunt ad intentum; unde eas merito prætermittimus.

TRACTATUS TERTIUS.

De habitibus naturalibus, & supernaturalibus.

PRæcognitis jam exterioris, & interioris hominis viribus, & facultatibus; præadducta, & exposita etiam animæ rationalis natura, & virtute; scire oportet, quod homo in puris naturalibus constitutus incapax est unionis divinæ, eique impossibile est non advenientibus novis comprincipiis ad Mysticam unionem elevari; quia licet naturalibus tantum ornatus viribus possit divinam existentiam per effectus creaturarum cognoscere, quidditatem tamen ejus nisi per fidem, & alia juxta fidem comprincipia, proprie, & legitime percipere non valet: In statu quippe naturali solum capax est anima eorum, quæ in eam per exteriores sensus ingrediuntur, quorum objecta debent esse materialia, aut similia; quidquid enim materialitatem, & similitudinem exuit, inattingibile prorsus est ab anima in puris naturalibus constituta: Cum autem Deus nec materialis sit, nec similis, ut testatur Isaias inquiens: *Cui ergo similem fecistis Deum? Aut quam imaginem ponetis ei? Nunquid sculptile*

ptile conflavit Faber, aut Aurifex auro figuravit illum? Aut laminis argenteis Argentarius? (*Isaiæ* 40. 18.) Propterea anima in puris naturalibus Deum per proprias species cognoscere, & proportionabiliter ut est in se diligere non potest: indiget ergo ad perfectam ejus Mysticam unionem, per habitus supernaturales, & superioris ordinis elevari ad agendos actus supernaturales cognitionis, & amoris, quibus possit Deo, qui supra naturam est, proportionabiliter uniri: (*Henric. Suson. in dialog. veritat. cap.* 8. *& in append. cap.* 18.) Qui quidem habitus cum sint operativi, non in animæ substantia, sed in ejus potentiis subjectantur. De quorum essentia, & ubicatione oportet in præsenti tractatu ad instructionem spiritualis Magistri compendiatim differere.

CAPUT I.

De virtutibus, & earum habitibus, tam naturalibus, & acquisitis, quam supernaturalibus, & infusis, de quibus tractatur in communi.

1. VIrtus secundum Aristotelem *Lib.* 2. *& hic cap.* 14. est QUIDAM HABITUS QUI AGENTEM FACIT BONUM, ET OPERI TRIBUIT BONITATEM. In qua definitione duo exponuntur effectus, & duæ virtutum habilitates; tam ex parte subjecti in quo recipiuntur, facientes illud bonum; quam ex parte objecti, quod est actus, sive operatio tribuens ei bonitatem. Quæ quidem definitio tantum convenire videtur virtutibus moralibus acquisitis, pro quibus prorsus effecta est: non vero virtutibus supernaturalibus, & infusis, quia ulterius progrediens Philosophus affirmat, prædictum habitum *esse electivum, & in mediocritate consistentem*. A quo proculdubio virtutes intellectuales excluduntur, quæ non sunt electivæ, quia electio est in voluntate; & pariter excluduntur Theologicæ, quæ non in mediocritate consistunt.

2. Augustinus *Lib.* 2. *de liber. arbitr.* virtutem definire intendit per hæc verba: VIRTUS EST BONA QUALITAS, QUA RECTE VIVITUR, ET QUA NULLUS MALE AGIT, ET QUA DEUS IN NOBIS SINE NOBIS OPERATUR. Quam definitionem amplectitur D. Thomas 1. 2. *q.* 55. *art.* 4. & ex illa colligitur, quod virtus sit habitus operativus per se primario concurrens ad bonitatem moralem humanorum actuum, & ad eorum facilitatem, & delectabilitatem; secundario vero ad entitatem tantum, physicam, substratam bonitati morali actus, ejusque facilitati.

3. Et prætermittendo quæstiones ad intentum nostrum inutiles, dicimus, quod virtus dividitur IN INTELLECTUALEM, MORALEM, ET THEOLOGICAM. *Virtus intellectualis* illa est, quæ perficit intellectum in ordine ad cognitionem veri. Hæc subdivitur in quinque species, nempe in INTELLIGENTIAM, seu habitum primorum principiorum, SAPIENTIAM, SCIENTIAM, ARTEM, ET PRUDENTIAM; Quarum habitus in humano intellectu subjectantur, ut illum in ordine ad veri cognitionem perficiant. Sed sciendum est, quod tres primæ recipiuntur in intellectu practico, inquantum iste subjicitur moveri a voluntate, ad quam attinet movere ad exercitium operis, non solum intellectum, sed & ceteras potentias.

4. *Virtus Moralis* illa est, quæ voluntatem complet ad prosecutionem boni honesti, & perficitur in ordine ad media, quæ ad illud conducunt; quæ duplicis sunt classis: *Quædam sunt circa operationes*, in quibus attenditur ratio debiti, vel indebiti ad alterum, ut JUSTITIA, per quam redditur debitum proximo: RELIGIO, per quam redditur debitum Deo: PIETAS, per quam redditur debitum Parentibus; & GRATITUDO, per quam redditur debitum benefactori. *Aliæ sunt quæ versantur circa passiones*, ut eas ad debitum rationis ordinem reducant, ut FORTITUDO, TEMPERANTIA, & ceteræ, quibus passiones & affectus appetitus irascibilis, & concupiscibilis moderantur.

5. Inter virtutes morales *quatuor* sunt *principes*, scilicet, PRUDENTIA, JUSTITIA, FORTITUDO, & TEMPERANTIA, quæ Cardinales dicuntur, nam ut docet D. Thomas *super eas tota humanæ conditionis ratio volvitur, eisque veluti Cardinibus universa vita honestæ, & politicæ series innixa est*. (*D. Thom.* 2. 2. *q.* 1. *art.* 1.) ex quibus quatuor virtutibus habitus prudentiæ subjectatur in intellectu, ut supradiximus, quia est virtus intellectualis, & dirigit actiones per earum cognitionem, quod pertinet ad partem intellectualem, & prudentia est ipsius rectitudinis ratio.

6. Justitia vero, & ceteræ virtutes morales sub eadem contentæ subjectantur in voluntate; quia sunt habitus dirigentes humanas actiones in ordine ad proximos, & perficiunt partem appetitivam rationalem: Fortitudo subjectatur in appetitu irascibili; sicut & temperantia in concupiscibili, cum ceteris, quæ ad horum appetituum passiones sedandas, & coercendas deserviunt.

7. Nec datur implicantia (ut aliqui volunt) in eo, quando habitus fortitudinis, & temperantiæ, & aliarum, quæ sub eisdem continentur, quantuncumque spirituales sint, subjectentur in potentia materiali, quia virtutes dantur potentiæ operativæ ad eliciendos proprios actus: Actus autem virtutum moralium, quæ versantur per se primo circa passiones, sunt actus proprii appetitus sensitivi, quia sunt passiones moderatæ talis appetitus secundum regulam prudentiæ, ut moderatus timor, moderata

derata audacia, &c. Itaque necesse est quod in appetitu subjectentur: unde dicimus, quod in eo sunt formaliter immanentes, & eminenter corporeæ; sicut idem dicitur de anima rationali unita corpori, quia non repugnat, quod forma perfectioris ordinis recipiatur in subjecto inferiori, ut illud evehat, elevet, & perficiat.

8. Confirmatur ex D. Thoma 2. 2. *q.* 1. *art.* 4. quia ut potentia possit esse virtutis capax, tria requiruntur: Primum, ut sit apta moveri, & regulari a superiori potentia: Secundum, quod non sit contracta ad unum modum operandi: Tertium, quod possit agere opus perfectum. Cum autem appetitus sensitivus prout est in homine habeat hæc tria requisita, potest esse capax virtutis: Habet primum, quia est aptus moveri, & politice regulari a ratione, ut supra *tract.* 2. *cap.* 4. dictum est. Habet secundum, quia non est contractus ad unum modum operandi, cum interdum secundum rationem, & interdum adversus eam operetur. Habet denique tertium, quia agit opus perfectum quando per fortitudinem & temperantiam reducit ad medium justum passiones irascibilis, & concupiscibilis: ergo appetitus sensitivus, ut politice subjectus rationi, est virtutis capax. Quod expresse tenet Angelicus Præceptor *ubi supr. q.* 56. *art.* 4. dicens: „ Irascibilis & concupiscibilis secundum se consideratæ, prout sunt appetitus sensitivi, communes sunt cum nobis, & brutis: sed secundum quod sunt rationales per participationem, ut obedientes rationi, sic sunt propriæ solius hominis, & hoc modo possunt esse subjectum virtutis.

9. In sensibus corporis non possunt subjectari virtutum habitus, quia cum virtus sit dispositio perfecti ad perfectius, & hoc consistat in ultimo perfectionis complemento, potentia quæ sit capax virtutis, debet esse consummativa actus virtuosi, & non inchoativa, vel præparativa tantum; ut ait D. Thomas, *de Virtut. q.* 56. *art.* 5. cum cognitio veri sit opus cognoscitivæ potentiæ, in potentiis sensitivis, & apprehensivis, ut sunt sensus corporis, nequit consummari, quia istæ tantum sunt præparativæ, & dispositivæ ad cognitionem intellectus, cui proprie competit attingere cognitionem veri: itaque virtutes in sensibus corporis subjectari nequeunt.

10. VIRTUTES THEOLOGICÆ illæ dicuntur, quæ mentem ad Deum evehunt tamquam ad suum ultimum finem simpliciter ut cum illo valeat copulari; hæc sunt FIDES, SPES, CHARITAS. *Habitus fidei* recipitur in intellectu, quia est lux ad cognoscenda revelata (licet obscure) & hoc pertinet ad intellectum. (Prætermittimus quæstionem illam; *Utrum habitus fidei recipiatur substantialiter potius in memoria, quam in intellectu sub ejus formalitate*, quia diximus, quod hæ duæ potentiæ non distinguuntur realiter.) Hæc fides versatur in ordine ad Deum, & creaturas, de qua infra dicemus. *Habitus* spei subjectatur in voluntate, quia habitualis residentia cognoscitur per actualem, & cum actus virtutis spei sit quædam motio partis appetitivæ versus bonum, quæ nequit esse sensitivi appetitus, quia habitus spei non respicit bonum sensibile, quod est objectum appetitus sensitivi; sed bonum spirituale, divinum, universale, quod est objectum appetitus rationalis; proculdubio in eo, sive in voluntate debet subjectari. *Charitatis habitus* absque dubio recipitur etiam in voluntate: nam hoc, quod est amare bonum universale, pertinet ad voluntatem.

CAPUT II.

De modo, quo habitus virtutum sunt in anima, & quomodo crescant, aut minuantur; & de habituali, & actuali eorum regulatione.

11. HAbitus virtutum moralium sunt in anima cum quadam concatenatione, ut tenet Augustinus (*Lib. de Trin. cap. 6.*) *Virtutes* (inquit) *quæ sunt in animo humano, nullo modo separantur ad invicem*, quia ut dicit Gregorius (*lib.* 22. *Moral.*) *Virtutes si sint disjunctæ, non possunt esse perfectæ secundum rationem virtutis, quia nec prudentia vera est, quæ justa, temperans, & fortis non est.* Quod probat D. Thomas 1. 2. *q.* 64. *art.* 1. Quia nulla virtus potest permanere, nec perfecta esse absque prudentia, siquidem est proprium virtutis moralis recte eligere, quia ejus habitus est electivus, & ut electio recta sit, non sufficit sola ad debitum finem inclinatio, quam directe expetit habitus virtutis moralis; sed etiam est necessarium, quod aliquis eligat media convenientiora perfecto fini; quod quidem tantum fieri potest per prudentiam, quæ est consiliativa, judicativa, & præceptiva eorum, quæ sunt ad finem. Prudentia etiam absque ceteris virtutibus esse non potest, quia est recta ratio agendorum; quæ sicut a principiis procedit, ita etiam ad fines extenditur, ad quos homo recte se habet per ceteras virtutes; & sicut scientia speculativa nequit consistere absque principiorum intelligentia; ita similiter neque prudentia absque ceteris virtutibus: ergo necessario debent esse virtutes connexæ, & concatenatæ.

12. Virtutes autem intellectuales non sunt connexæ inter se, quia si connecterentur, sequeretur quod habens unam, & ceteras similiter haberet, & hoc est contra experientiam; siquidem multi pollent intelligentia absque scientia, sapientia, & arte. Virtutes etiam Theologicæ in quantum perfectæ, & completæ, sibi invicem copulantur; in quantum vero imperfectæ, & incompletæ, possunt separari, ut sequenti capite dicemus.

13. Non solum virtutes inter se connectuntur,

tur, sed etiam æqualiter augentur, & crescunt; quare ajebat Augustinus (*ubi sup.*) *Quicunque sunt æquales in fortitudine, æquales sunt in prudentia, & temperantia.* Sed ad ejusmodi æqualitatem percipiendam scire oportet, quod quantitas virtutum potest esse dupliciter. Uno modo secundum rationem speciei, & hoc modo dubium non est, quod una virtus sit major altera, ut virtutes Theologicæ, quæ in ratione speciei majores sunt virtutibus Moralibus. Alio modo secundum participationem subjecti, in quantum scilicet in eo augentur, aut minuuntur habitus, & sic omnes virtutes hominibus sunt æquales, æqualitate tamen proportionis, in quantum in illo æqualiter crescunt, sicut in digiti manus, qui secundum eorum quantitatem sunt inæquales: secundum vero eorum proportionem sunt æquales, quia æqualiter, & proportionabiliter crescunt. Sic similiter in habitibus virtutum, qui secundum proportionem cujuscumque virtutis æqualiter augentur, aut minuuntur; manentes tamen æquales in proportione juxta participationem subjecti; ita D. Thomas *ubi sup. q. 66. art. 7.*

14. Nec dictis obstare potest, quod communiter dici solet de aliquibus Sanctis, scilicet, quod plus præcelluerint in una virtute quam in aliis, ut Franciscus Assisius in humilitate: Laurentius in fortitudine: Bruno in charitate, & silentio, & alii in aliis specialibus virtutibus. Unde inscientibus videri poterit, ceteras in eodem gradu non tenuisse virtutes; quia hoc intelligendum est, non quoad habitus, sed quoad usum, quia in eis excellentia, & fama extrinsecus enata est, siquidem eas magis exercere visi sunt, ac proinde ante hominum oculos magis claruerunt: Habitus tamen, & earum intensio proportionabiliter ceteris fuerunt æquales; ut expresse tenet Angelicus (*in 3. dist. 35. q. 15. art. 2. ad 2.*) dicens: *de virtutibus quantum ad usus, & non quantum ad habitus; diversi enim Sancti diversimode excedunt se invicem in usibus diversarum virtutum.*

15. Ut modum igitur hujusmodi incrementi, vel diminutionis virtutum, secundum participationem subjecti perpendamus (quia cum habitus virtutum non sint ex genere quantitatis, sed ex genere qualitatis, quæ non recipit magis, vel minus, non facile intelligi potest): scire oportet cum Augustino *De Trinit. cap. 8.* & D. Thoma, *ubi supra q. 52. art. 1.* quod perfectio formarum potest considerari dupliciter: Uno modo secundum ipsam formam: Alio modo secundum subjectum participans ipsius formæ. Si attendamus ad formam secundum se ipsam dici non potest, magna, vel parva forma: sicut nec dici potest magna, vel parva sanitas, vel scientia. Si vero consideretur forma secundum subjectum ejus participans, dici potest major, vel minor scientia, juxta majorem, vel minorem participationem subjecti.

16. Nec propterea intendimus dicere, quod forma accipiat suum esse a materia, vel a subjecto, sed quod considerari debet duobus modis prædictis, & sic considerata augmentum habituum non fit per additionem formæ ad formam, sed per participationem subjecti, eo scilicet quo magis, aut minus ejusdem formæ participat; nam sicut per agens quod actu est calidum, facit calidius; non quia ei addat formam, sed quia intensa fit actio agentis; ita illud facit calidius, quasi ei adderet aliquam formam. Pariformiter augentur, vel minuuntur habitus virtutum, secundum quod homo magis, aut minus earum perfecte participat. Notandumque est cum D. Thoma 2. 2. *q. 52. art. 3.* quod non omnis actus virtutis auget habitum; sicut non omne alimentum auget Corpus Humanum; sed oportet quod intensio actus æqualis sit intensioni habitus vel superexcedat.

17. Cum igitur prudentia sit regula omnium virtutum, earumque inseparabilis comes, manifestum esse debet, quod virtutes, non in extremo sed in medio consistant; quia ut ait D. Thomas: *In 3. dist. 33. q. . art. 3.* „ Virtutes Morales sunt circa passiones, & operationes, quas oportet dirigere secundum regulam rationis; in omnibus autem regulatis consistit rectum, secundum quod regulæ æquantur: æqualitas enim media est inter majus, & minus; & ideo oportet, quod rectum virtutis consistat in medio ejus quod superabundat, & ejus quod deficit a mensura rationis recta.

18. Hinc deducet Magister, quod singularitatis amatores, etsi videantur magna virtute præcellere, tamen imprudenter incedunt, quia non medium virtutis, sed extremum semper consectari appetunt; nam adhuc in sanctitate potest esse vitiorum extremum; quamobrem dicitur per Ecclesiasticum: *Noli esse justus multum; neque plus sapias quam necesse est, ne obstupescas.* (*Cap. 7. 17.*) Et in Deuteronomio (*Cap. 5. 32.*) *Non declinabitis ad dexteram, neque ad sinistram.* Quia omne quod est declinare, quamvis ad dexteram sit, a medio prudentiæ & virtutis deviat; subindeque in vitium transit. Curet igitur, quod animæ medium teneant, & extremum, & singularitates fugiant.

19. In virtutibus Theologicis non sunt extrema vitiosa; si enim aliæ virtutes fugiunt excessum, istæ consectantur, si excessus dici potest, siquidem nullus habere potest excessum in credendo, sperando, aut amando; ideo S. Bernardus (*Tract. de dilig. Deo*) *Modus diligendi Deum* (ait) *est sine modo diligere.* Quod quidem intelligi debet de substantia amoris, & non de circumstantiis aut externis actionibus, quæ si inordinatæ sint, aut excessivæ, erunt vitiosæ, ut ipse Bernardus alibi explicat: *Nullum finem* (inquit) *vel terminum habere debet devotio amantis: Tamen terminos suos, & fines, & regulas habere debet actio operantis.* (*S. Bernar. de virt. solit. ad frat. de Mont. Dei.*)

20. Pro-

20. Propterea in ferventioris spiritus dilectione debet Magister exterioritates animarum reprimere, ne admirationi hominum, Dæmonumque fallaciis exponantur, quia plerumque sunt Hypocrisis signa, sicut & gesticulationes muliercularum, aut spiritum muliebrem habentium, quibus titulo divini amoris mundum fallere, & sibi ipsis æstimationem comparare nituntur: Quamobrem quos ita viderit gesticulantes, acriter reprehendat, & amet potius in discipulis modestiam hilarem, quam tristitiam gesticulosam. Nullatenus eis permittat capite demisso, aut detorto, sed erecto, & modesto incedere: non suspiria, non elevationes oculorum, non denique verba jaculatoria, & amatoria in Puerum Jesum coram hominibus imprudenter jactare (licet in secreto cubiculo, & inter se ipsos solos possint interdum æstuantis cordis incendium respirare) quia hæc potius risum, quam devotionem movent: Sed incedant modeste hilares, lota facie, & simplici conversatione absque ceremoniis, aut nimietatibus: & experto credant, quod vix unum ex prædictis invenient, qui non magis hypocrisi, & fictione, quam vera sanctitate, & virtute præditus sit.

21. Attendat ad vitam communem Salvatoris nostri Dei, qui semper æquali, modesto, & venerabili vultu incedens, exterioritates, gestus, & elevationes non necessarias subterfugit, & ut ait Matthæus, 11. 19. *Venit filius hominis manducans, & bibens*. Id est, in communi hominum victu, vestitu, & conversatione absque singularitate: Et si aliquando manifestare oportuit gloriam suam, *in Monte excelso seorsum*, (*Matth.* 17. 2.) & non in plateis transfiguratus est.

CAPUT III.

De necessitate virtutum tam Moralium, quam Theologicarum.

22. Ex prædictis manifeste deducitur, virtutes necessarias esse ad moderandas passiones: quia ut ait D. Thomas: (2. 2. *q.* 180. *art.* 2.) *Virtutes morales impediunt vehementiam passionum, & sedant exteriorum occupationum tumultus*. Quia licet essentialiter pertineant ad vitam activam, & non ad contemplativam, cujus finis est intuitio veritatis; tamen dispositive ad vitam contemplativam pertinent: nam impeditur actus contemplationis per vehementiam passionum, per quam abstrahitur animæ intentio a spiritualibus ad sensibilia.

23. Morales igitur virtutes disponunt ad orationem mentalem, vitia extinguendo, & passiones moderando; nam ut ait Gregorius *L.* 51. *Moral. c.* 30., nunquam commotioni contem-„ platio injungitur, nec prævalet mens pertur-„ bata conspicere, ad quod vix tranquilla va-„ let inhiare, quia nec Solis radius cernitur, „ cum commotæ nubes Cæli faciem obducunt; „ nec turbatus fons inspicientis imaginem red-„ dit, quam tranquillus prope ostendit; quia „ quo ejus unda palpitat, eo in se speciem si-„ militudinis obscurat.

24. Sed hæc passionum moderatio, & vitiorum extinctio dupliciter efficienda est; extinguuntur enim, vel per cessationem propriorum actuum, vel efficacius per actus contrariarum virtutum, quibus ipsæ generantur, quod fit per mortificationem; per eam siquidem actus vitiorum resecamus, & actus virtutum exercemus, unde vitia extinguuntur, & virtutes lucrantur, & acquiruntur; Quarum virtutum acquisitionem intelligimus, tam propriam, quæ fit effective per industriam, & studium acquirentis, quam impropriam; quando scilicet acquirens tantum se habeat dispositive, vel meritorie, & ab illo producuntur virtutes. Primo modo solent acquiri virtutes, quæ acquisitæ dicuntur: Secundo modo acquiruntur illæ, quæ per se sunt infusæ; illas quippe Deus immediate nobis dispositis simul cum gratia sanctificante primo infundit, & juxta naturam novæ dispositionis per meritum nostrum eas postmodum auget.

25. Virtutis habitus, tam acquisitus, quam infusus, dat facilitatem per se, & intrinsecam respectu actus; agit enim quod principium talis actus sit completum, & perfectum, non tamen semper dat facilitatem extrinsecam respectu actus, quæ provenit ex impedimentorum remotione: solus enim habitus virtutis acquisitæ dat posteriorem hanc facilitatem, ex eo quod acquiritur per exercitium removens impedimenta, scilicet vitia, & in hoc consistit accidentalis mortificatio, cujus est vitium oppositum virtuti impugnare, inferendo vim naturæ, ad differentiam essentialis mortificationis, quæ tum cum facilitate; tum etiam cum delectatione vitium expugnat.

26. Quamobrem mirari non debet Magister si statim post justificationem, in qua cum gratia sanctificante dantur virtutes infusæ, æqualis ac antea percipiatur difficultas bene operandi; quia hoc provenit ex eo quod vitia non immediate, & directe virtutibus infusis opponuntur, sicut opponuntur virtutibus acquisitis: Propterea necessaria est sedula mortificatio, & passionum exercitio, ut per cessationem vitiosorum actuum, & per exercitium contrariarum virtutum possit anima impedimenta removere, & habitum ea removendi comparare qui det ei facilitatem ad actus virtutum exercendos, quæ naturalis est, ut in sequenti capite dicemus.

27. Neque etiam mirari debet, quod passiones ad malum inclinantes, neque per longum tempus, neque per totam vitam totaliter auferantur per virtutes acquisitas, vel infusas; quia passiones sunt in natura nostra radicatæ, quamobrem semper manet mutua illa colluctatio carnis & spiritus, etiam post moralem virtutem. Tantummodo autem ut docet D. Thomas: „ Tam „ per virtutem acquisitam, quam per infusam „ hujusmodi passiones modificantur, ut ab his „ homo non effrænate moveatur; sed quantum

„ ad aliquid prævalet in hoc virtus acquisita; „ & quantum ad aliquid virtus infusa. Virtus „ enim acquisita prævalet quantum ad hoc, „ quod talis impugnatio passionum minus sentitur; & hoc habet ex causa sua, quia per „ frequentes actus, quibus homo est assuefactus „ ad virtutem, jam desuevit talibus passionibus „ obedire, consuevitque eis resistere; ex quo sequitur, quod minus earum molestias sentiat: „ Prævalet vero virtus infusa quantum ad hoc, „ quod facit, quod hujusmodi passiones, etsi famulentur, nullo tamen modo dominentur; „ Virtus enim infusa facit quod nullo modo obediatur concupiscentiis peccati, & facit hoc infallibiliter ipsa manente: (*D. Th. q. de ver. art.* 10. *apud Fr. Philipp. a SS. Trinit. Theol. Myst. p.* 2. *tract.* 1. *dic.* 3. *art.* 2. *in fin.*) Hucusque D. Thomas, & idem alibi confirmat.

28. Virtutes Theologicæ immediate ordinantur ad ultimum finem simpliciter, qui est Deus, quem habent pro objecto, & sine quibus anima cum eo uniri non potest, ut ex dictis, & dicendis manifeste constabit.

CAPUT IV.

Utrum habitus virtutum, tam acquisiti, quam infusi, maneant in anima, gratia, & charitate deperdita; & quæ sit vera virtus.

29. Communis est aliquorum sententia, quod gratia in ordine supernaturali æquiparatur animæ in ordine naturali, ut in præcedenti tractatu diximus; quia sicut hæc est principium radicale suarum potentiarum, quæ sunt proprietates emanantes ab ea; ita similiter gratia (teste Gregorio *Hom.* 27. *in Evang.*) est principium radicale virtutum, & donorum, quæ a radice gratiæ, quasi proprietates, & rami emanare dicuntur; Itaque sunt inseparabiles a gratia, & cum ea ingrediuntur in animam, & egrediuntur; nam licet sint realiter distinctæ a gratia, ut potentiæ realiter sunt distinctæ ab anima; tamen quasi ejus proprietates sunt inseparabiles ab illa; sicut etiam potentiæ sunt inseparabiles ab anima.

30. Ex quo colligitur, ut docet D. Thomas 2. 2. *q.* 24. *a.* 12. quod habitus charitatis sit inseparabilis a gratia; & quidquid animam privat gratia, privat etiam charitate; & similiter quod de gratia dicitur in ordine ad conservationem virtutum, dicendum est de charitate, & e converso: Itaque videndum est si utraque deperdita manere possint in anima habitus virtutum.

31. Ad quod scire oportet, tria esse genera virtutum: Quædam non sunt veræ *Virtutes*, sed tantum *apparentes*, quia non ordinantur ad verum bonum, sed apparent, ut prudentia Furis in perquirendis astutiis ad furandum: Justitia Hypocritæ, quia bona aliquando contemnit, ut pauper spiritu videatur, & fortitudo Libidinosi, qua ardua aggreditur, ut libidinem consequatur: quæ quidem virtutes, licet realiter non virtutes, sed vitia sint, nomen tamen apparentium virtutum sortiuntur, illisque præditos vocat Dominus Sapientes, utens humano modo loquendi: *Sapientes sunt ut faciant mala, bene autem facere nescierunt*, ut ait per Hieremiam 4. 22. Etiam per Lucam 16. 8. collaudat Villicum iniquitatis: *Quia prudenter fecisset, quia filii hujus sæculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt.*

32. Aliæ sunt *virtutes veræ*, sed *non perfectæ*, quia ad verum bonum, sed non perfectum diriguntur; nempe ad bonum honestum, quod non habet rationem ultimi finis, sed solum intermedii, & hujus generis sunt virtutes morales acquisitæ, quæ licet sint veræ virtutes, tamen docet D. Thomas 2. 2. *q.* 23. *a.* 7. quia ad ultimum finem non ordinantur, nequeunt dici perfectæ. *Si vero* (inquit) *illud bonum particulare sit verum bonum, puta conservatio Civitatis, vel aliud hujusmodi; erit quidem vera virtus, sed imperfecta, nisi referatur ad finale, & perfectum bonum.* In quarum virtutum genere præcelluerunt Plato, Stoicus Diogenes, Crates, & multi ex Philosophis Ethnicis.

33. Aliæ denique sunt *Virtutes*, quæ non solum sunt *veræ*, sed etiam *perfectæ*, quia ordinantur ad ultimum finem, qui est perfectum bonum, & tales simpliciter, & hujusmodi sunt virtutes Theologicæ, & Morales infusæ. Primæ virtutes, scilicet apparentes, non regulantur per veram, sed per falsam prudentiam, quæ PRUDENTIA CARNIS dici solet: Secundæ regulantur per providentiam naturalem, & acquisitam, quæ PRUDENTIA HUMANA dicitur: Tertiæ regulantur per prudentiam supernaturalem, & infusam, quæ vocatur PRUDENTIA DIVINA. Oritur hæc differentia prudentiæ, per quam singula virtutum genera regulantur, ex diversa earum radice, ex qua producuntur; nam propterea primæ virtutes regulantur per prudentiam carnis, quia a natura sensuali, & carnali trahunt originem: Secundæ diriguntur per humanam prudentiam, quia non a gratia supernaturali, sed a natura honesta, & per naturalem usum comparantur. Tertiæ regulantur per prudentiam divinam, quia a divina gratia supernaturali, & infusa quasi proprietates oriuntur.

34. His suppositis dicimus, quod virtutes apparentes non solum durant gratia, & charitate deperdita, verum etiam in habente supponunt carere gratia, & charitate, quia ut ait quidam doctus: „ Objectum prædictarum virtutum „ non est verum bonum, sed apparens; nec est „ ordinabile ad Deum ut ultimum finem, sed „ potius ab illo ut ultimo fine avertitur (*Gonet. „ Manual. Thomist. tom.* 3. *tract.* 4. *cap.* 7. *in fin.*)

Cum

Cum autem omne quod opponitur ultimo fini sit adversus gratiam, & charitatem, quæ ad ultimum finem diriguntur, sequitur, quod prædictæ virtutes in habente supponant privationem gratiæ, & charitatis.

35. Virtutes morales acquisitæ, quæ veræ virtutes sunt, licet imperfectæ, durant etiam amissa gratia, & charitate, quia cum a gratia, & charitate non pendeant, nec sint de ordine supernaturali, sed naturali, & acquisito, nullam habent a gratia, & charitate dependentiam; propterea possunt sine illa conservari, ut expresse docet D. Thomas: „ Virtutes Morales (inquit) prout sunt operativæ boni in „ ordine ad finem, qui non excedit facultatem „ naturalem hominis, possunt per opera huma„ na acquiri; & sic acquisitæ sine charitate es„ se possunt, sicut fuerunt in multis gentibus. (*D. Thom.* 1. 2. *quæst.* 65. *art.* 2.)

36. Nec propterea possunt dici falsæ, quia realiter veræ sunt, cum nemo negare possit, quod prosequantur finem honestum, & laudabilem, licet non ultimum, & perfectum, hujusmodi enim virtus, ut tenet D. Thomas (*ubi supra*) *erit quidem vera virtus, sed imperfecta, nisi referatur ad finale, & perfectum bonum*. Neque etiam opponitur sententiis Sanctorum affirmantium, nullam veram virtutem esse posse, ubi charitas non est; quia intelligendum est de veris, & perfectis virtutibus infusis; loquuntur enim in ordine ad ultimum finem assequendum: Virtutes vero acquisitæ ordinantur ad bonum honestum, quin ad ultimum finem referantur; & hæ sunt veræ virtutes, licet imperfectæ, ut diximus.

37. Ex his acquisitis virtutibus oritur, quod frequenter videmus in aliquibus hominibus, & mulieribus pravæ conversationis; nempe quod plures actus quarumdam virtutum, ut eleemosynæ, pietatis, misericordiæ, & aliarum, frequenter, & affectuose exerceant, quod facere non possent, si prædictarum virtutum habitus non haberent: Cum igitur virtutum infusarum habitibus careant, quia non sunt in gratia, & charitate, necessario dicere debemus. quod prædicti actus virtuosi procedant ab habitibus acquisitarum virtutum; qui deperdita gratia, & charitate conservantur; quamvis aliqui putent procedere a facilitate naturali per repetitionem actuum acquisita; sed hæc facilitas proculdubio radicem habet in habitibus acquisitis, ut erudite probat quidam doctus Mysta (*P. D. Hieron. Sper. select. myst. par.* 4. *cap.* 3. *per tot.*)

38. Virtutum vero infusarum, & supernaturalium habitus amittuntur deperdita gratia, & charitate, qui respiciunt, & ordinantur ad ultimum finem perfectum; & sicut virtutes acquisitæ, quæ respiciunt finem intermedium, & particulare bonum, non possunt esse absque prudentia humana, quæ eas regulet ad se habendum optime circa particulares fines; ita virtutes morales infusæ nequeunt esse absque prudentia infusa, quam dirigit charitas, ut homo perfecte se habeat circa ultimum finem simpliciter. Quamobrem colligitur, quod deperdita charitate, quæ dirigit prudentiam infusam ad hunc ultimum finem, necessario debent deperdi virtutes morales. Ad hoc ergo alludit illud Joannis: *Qui non diligit, manet in morte* (*Joann.* 3. 14.). Quia sicut ille qui naturaliter moritur, non potest agere actus vitales; ita similiter ille qui supernaturaliter moritur, non potest agere actus virtutum supernaturalium.

39. Virtutes denique Theologicæ scilicet fides, & spes, inquantum perfectæ in se, & in suis actibus, non possunt esse sine gratia, & charitate. In quantum vero imperfectæ, durant, & permanent. Quare sciendum est cum Divo Thoma: „ Quod virtutes infusæ possunt con„ siderari dupliciter; vel secundum principium „ operandi; vel secundum perfectum esse vir„ tutis; nam cum hæc ordinetur ad faciendum „ opus bonum, tunc dicitur perfecta virtus, „ quando possit agere perfecte opus bonum; „ quod quidem est, dum non solum bonum „ est quod fit, sed etiam bene fit, alioquin „ si bonum sit quod fit, non autem bene fiat, „ non erit perfecte bonum; unde nec habi„ tus, qui est talis operis principium, habet „ perfectæ rationem virtutis: Sicut si aliquis o„ peretur justa, bonum quidem facit, sed non „ erit opus perfectæ virtutis, nisi hoc bene „ fiat; id est, secundum electionem rectam, „ quod est per prudentiam; & ideo justitia si„ ne prudentia non potest esse virtus perfecta. „ (*D. Thomas* 1. 2. *qu.* 65. 4.

40. Ideoque fides, & spes sine charitate possunt quidem æqualiter esse, sed perfectæ virtutis rationem sine charitate habere non possunt; quia cum fidei opus sit credere Deo, & credere sit alicui propria voluntate assentiri, si non debito modo velit, hoc est, per charitatem, quæ perficit voluntatem (omnis enim rectus motus voluntatis ex recto amore procedit) sequitur, quod deficiente charitate, manebit fides, sed imperfecta, ut ait Augustinus (*De Civit. Dei lib.*4.): *Si igitur* (inquit) *fides est sine charitate, est non perfecta virtus*.

41. Idem similiter est dicendum de spe; actus enim spei est, a Deo spectari Beatitudinem futuram, cujus erit perfectus actus, si fiat ex meritis, quæ quisque habet propria, quæ sine charitate non potest habere; quia ea amissa, & merita pariter amittuntur; unde non potest esse perfecta spes sine charitate. Si autem beatitudinem expectet ex meritis, quæ nondum habet, sed deinceps proponit acquirere, erit quidem actus imperfectus, & ad eum non requiritur charitas: „ Ideo (inquit D. Thomas, *ubi sup.*) „ fides, & spes possunt esse sine charitate, sed „ sine charitate, proprie loquendo, virtutes non „ sunt, nam ad rationem virtutis pertinet, ut „ non solum secundum ipsa aliquod bonum

„ operentur, sed etiam bene, ut dicitur secun- „ do Ethicorum. Hæc D. Thomas; & nos de hac quæstione.

42. De virtutibus in particulari non est ad intentum nostrum necessarium, cum circa earum specificationem, & exercitium sit a multis, & præcipue ab Angelico Præceptore latissime disputatum. Nosque, qui compendiatam, & brevem notitiam eorum, quæ in Mystica necessaria sunt, Magistris prævenire intendimus, multum a nostro scopo deviaremus, si tractatum integrum de virtutibus in particulari in hoc compendio texeremus; maxime cum ad exercitium, & directionem animarum de illis communiter in libris spiritualibus longe, lateque disputetur.

CAPUT V.

De Donis Spiritus sancti in communi; & an sint habitus.

43. NOn solum per gratiam sanctificantem ornatur fidelis anima habitibus virtutum, sed etiam Donis Spiritus Sancti, quæ licet a virtutibus non distingui aliqui voluerint, ex eo nimirum, quia in eis aliqua sint, quæ nominibus virtutum insigniuntur; nihilominus dicimus cum Angelico Præceptore, & communi Theologorum sententia, quod Dona Spiritus Sancti distincta sunt a virtutibus; quod quidem ex Esaia constat, quia sub nomine Spirituum commemorat Dona Spiritus Sancti, dicens: *Et requiescet super eum spiritus Domini; Spiritus sapientiæ, & intellectus, Spiritus consilii, & fortitudinis, Spiritus scientiæ & pietatis, & replebit eum spiritu timoris Domini* (*Esaiæ* 11. 2.). Ex quo loco constat, septem esse Spiritus Sancti Dona, scilicet, Donum Sapientiæ, Donum Intellectus, Donum Consilii, Donum Fortitudinis, Donum Scientiæ, Donum Pietatis, & Donum Timoris; quæ in nobis diffunduntur juxta ordinem divinæ inspirationis; quæ quidem nihil aliud est, nisi quædam motio, quæ ab extrinseco in nobis fit.

44. Ut igitur intelligamus distinctionem inter Dona, & virtutes, supponere debemus cum D. Thoma 1. 2. *q.* 68. *art.* 1. „ Quod in homine „ est duplex principium movens, unum qui- „ dem interius, quod est ratio, aliud autem ex- „ terius, quod est Deus. Manifestum est autem, „ quod omne, quod movetur, necesse est pro- „ portionatum esse motori, & hæc est perfectio „ mobilis in quantum mobile, dispositio, qua „ disponitur ad hoc quod bene moveatur a suo „ motore: quanto igitur movens est altior, tan- „ to necesse est quod mobile perfectiori dispositione ei proportionetur; sicut videmus, quod „ perfectius oportet esse discipulum dispositum, ad hoc quod altiorem doctrinam capiat „ a Doctore. Manifestum est autem, quod „ virtutes humanæ perficiunt hominem, se- „ cundum quod homo natus est moveri per „ rationem, in his quæ interius, vel exterius „ agit: Oportet igitur inesse homini altiores „ perfectiones, secundum quas sit dispositus, „ ad hoc quod divinitus moveatur, & istæ „ perfectiones vocantur Dona; non solum „ quia infunduntur a Deo, sed quia secundum „ ea homo disponitur, ut efficiatur prompte „ mobilis ab inspiratione divina, sicut dicitur „ Esaiæ 50. 5. *Dominus aperuit mihi aurem: „ ego autem non contradico; retrorsum non abii.* „ Et Philosophus (*Aristot. in c. d. bona fortuna.*) dicit, quod is qui movetur per instinctum divinum, non expedit consiliari secundum rationem humanam, sed quod sequatur „ interiorem instinctum, quia movetur a meliori principio, quam sit ratio humana; & „ hoc est quod quidam dicunt, quod Dona „ perficiunt hominem ad altiores actus, quam „ sint actus virtutum. Hæc Sanctus Doctor: ex quo clare infertur, quod Dona sint omnino distincta a virtutibus.

45. Cum tamen hæc Dona disponant hominem ad sequendam motionem Spiritus Sancti; & prævium sit, quod in multis non sufficiat solus instinctus rationis, sed indigent divina motione, quia ut ait Apostolus: *Non sumus sufficientes cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.* (2. *ad Corinth.* 3. 5.) Et alibi: *Nemo potest dicere Dominus Jesus, nisi in Spiritu Sancto.* (1. *ad Corint.* 12. 3.) Et D. Thomas inquit: „ inter spirituales pœnas culpæ originalis, potissima est „ debilitas rationis; ex qua contingit, quod „ homo difficulter pervenit ad cognitionem veri, & de facto labitur in errorem. Propter- „ ea Dona Spiritus Sancti sunt homini necessaria ad salutem. (*D. Th.* 4. *cont. Gentes c.* 52.)

46. Quia ratio hominis (ut docet Angelicus (*ubi supr. art.* 2.) est perfecta dupliciter a Deo: Primo quidem naturali perfectione, secundum lumen naturale rationis: Alio modo, quadam naturali perfectione per virtutes Theologicas: & licet hæc secunda perfectio sit longe major, quam prima, sed tamen prima perfectio modo perfectiori habetur ab homine, quam secunda: De prima quippe habet homo quasi plenam possessionem, de secunda autem habet possessionem imperfectam, quia imperfecte diligimus, & cognoscimus Deum: Et cum certum sit, quod unumquodque, quod perfecte habet naturam, vel formam aliquam, vel virtutem per se potest secundum illam operari (non exclusa tamen Dei operatione, qui in omni natura, & voluntate interius operatur) & e converso: id quod imperfecte habet naturam aliquam, vel formam, aut virtutem, non possit per se operari, nisi ab altero moveatur, sicut Sol, qui est perfecte lucidus, per se ipsum potest illuminare; Luna autem, in qua est imperfecte natura lucis, non illuminat, nisi illuminata; Sic igitur quantum ad ea quæ

subsunt

ſubſunt humanæ rationi, in ordine ſcilicet ad finem connaturalem homini poteſt operari homo per judicium rationis: Si tamen in hoc homo adjuvetur a Deo per ſpecialem inſtinctum, hoc erit ſuperabundantis bonitatis, ſed in ordine ad finem ultimum ſupernaturalem, ad quem movet ratio, ſecundum quod eſt aliqualiter, & imperfecte informata per virtutes Theologicas, non ſufficit ipſa motio rationis, niſi deſuper adſit inſtinctus, & motio Spiritus Sancti, juxta illud Apoſtoli: *Qui ſpiritu Dei aguntur, hi ſunt filii Dei* (*Ad Rom.* 8. 15.). Et illud; *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam* (*Pſalm.* 142. 11.). Cui addit Angelicus: Quia in hæreditatem illius terræ Beatorum, nullus poteſt pervenire, niſi moveatur, & „ ducatur a Spiritu Sancto, & ideo ad illum „ finem conſequendum neceſſarium eſt homini „ habere Dona Spiritus Sancti. *D. Th. ubi ſupr.*

47. HÆC DONA (ex D. Thoma *ubi ſupr. art.* 3.) SUNT QUÆDAM PERFECTIONES HOMINIS, QUIBUS DISPONITUR AD HOC, quod homo bene SEQUATUR INSTINCTUM SPIRITUS S. Quæ neceſſario debent eſſe habitus; & ratio eſt, quia ſicut virtutes morales perficiunt vim appetitivam, ſecundum quod aliqualiter participat rationem; puta inquantum nata eſt moveri per imperium rationis, ita etiam Dona Spiritus S. ſe habeant ad hominem in comparatione ad Spiritum Sanctum, ſicut virtutes morales ſe habent ad vim appetitivam in comparatione ad rationem: Cum igitur virtutes morales ſint habitus, quibus vires appetitivæ diſponuntur ad prompte obediendum rationi; ita etiam Dona Spiritus Sancti debent eſſe habitus, quibus homo perficiatur ad prompte obediendum Spiritui Sancto.

48. Septem ergo neceſſario debent eſſe Dona, quia cum ſint habitus, qui perficiunt hominem ad parendum motioni Spiritus Sancti ad ſimilitudinem virtutum, quæ perficiunt vim appetitivam ad parendum inſtinctui rationis, & ſicut omnes humanæ vires natæ ſunt moveri per divinum inſtinctum tanquam a quadam ſuperiori potentia; propterea in omnibus viribus hominis, quæ poſſunt eſſe principia humanorum actuum, ita ut ſunt habitus virtutum, debent etiam eſſe habitus Donorum, nempe in intellectu, ſive ſuperiori ratione, & in vi appetitiva ſuperiori, ſive in voluntate.

49. Intellectus autem, ſive ratio eſt ſpeculativa, & practica, & in utraque conſideratur apprehenſio veritatis, quæ pertinet ad inveniendam, & judicandam veritatem; quamobrem ad apprehenſionem veritatis perficitur ratio ſpeculativa per DONUM INTELLECTUS: Practica vero per DONUM CONSILII: Ad recte autem judicandum ratio ſpeculativa perficitur per DONUM SAPIENTIÆ: Practica vero per DONUM SCIENTIÆ; Appetitiva autem virtus in his, quæ ad alterum ſpectant, perficitur per DONUM PIETATIS: In his vero, quæ ſunt ad ſe ipſam, perficitur per DONUM FORTITUDINIS: Denique contra inordinatam cupiditatem rerum delectabilium perficitur per DONUM TIMORIS, ſecundum illud Proverbiorum: *Per timorem Dei declinat omnis a malo* (*Prov.* 16. 6.). Unde manifeſte conſtat, quod hæc Spiritus Sancti Dona neceſſario debent ſeptenario numero includi; & ſimiliter quod ad omnia, ad quæ ſe extendunt virtutes, pariter & hæc Dona extenduntur; ideo ait Bonaventura: *Ut enim mundus ſeptem diebus eſt perfectus, ſic & minor mundus ſeptem Donis Spiritus Sancti.* (*S. Bonavent. lib. de ſep. Don. cap* 2.)

50. Hæc Dona ſimiliter ac virtutes inter ſe connectuntur; qui enim unum habet, habet & omnia; ratio eſt, quia hæc Dona recipiuntur in anima a Spiritu Sancto, mediante charitate, ut docet Apoſtolus: *Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum, qui datus eſt nobis.* (*Ad Rom.* 5. 5.) Et ſicut ratio perficitur per prudentiam, in qua omnes virtutes glomerantur, ita etiam omnia Dona in charitate connectuntur; quamobrem habens charitatem, habet omnia Dona; & omnibus Donis orbatur, qui charitatem amittit.

51. Nec huic obſtare poterit textus Apoſtoli aſſerentis: *Alii datur per ſpiritum ſermo ſapientiæ; alii ſermo ſcientiæ ſecundum eundem ſpiritum.* (1. *ad Corint.* 12. 8.) Ubi videtur, quod Dona poſſunt ſe ad invicem ſeparari, ſiquidem uni datur a Spiritu Sancto ſermo ſapientiæ, & alii ſermo ſcientiæ; ergo poteſt quis unum habere ſine alio. Ad quod reſpondetur cum D. Thoma *ubi ſup. in reſp. ad* 1. quod ſapientia, & ſcientia, de quibus hic loquitur Paulus, non ſunt ex Donis Spiritus Sancti, ſed ex gratiis gratis datis (ut ſuo loco videbimus) & ratio eſt; quia Dona ſapientiæ, & ſcientiæ tantum ſunt duæ perfectiones, quibus mens humana diſponitur ad ſequendum inſtinctum Spiritus Sancti in ordine ad divinorum cognitionem, ſcientia vero, & ſapientia, quæ ſunt gratiæ gratis datæ, ſunt quædam communicationes, quibus aliquis in cognitione rerum divinarum, & humanarum ita abundat, quod poſſit fideles inſtruere, & infideles confundere, & de his loquitur Apoſtolus in prææallegato loco, ſiquidem proſequitur: *Alteri fides in eodem ſpiritu: alii gratia ſanitatum in uno ſpiritu; alii operatio virtutum &c.* (1. *ad Corint.* 12. 6.). Quæ ſunt gratiæ gratis datæ, & hæc Divinus Spiritus ſingulis dividit prout vult, ut idem Paulus teſtatur; Dona autem Spiritus Sancti, omnia ſimul cum charitate, & gratia connectuntur.

52. Sed licet ſint inter ſe connexa, ſunt tamen in dignitate inæqualia, propterea debemus cum D. Thoma notare: „ quod dignitas Do„ norum dupliciter poteſt conſiderari, uno mo„ do ſimpliciter, ſcilicet per comparationem „ ad proprios actus prout procedunt a ſuis prin„ cipiis, & alio modo ſecundum quid, ſcili-

„ cet, per comparationem ad materiam: Simpliciter autem loquendo de dignitate Donorum, „ eadem eſt ratio comparationis in ipſis, & in „ virtutibus, quia Dona ad omnes actus potentiarum animæ perficiunt hominem, ad quos „ perficiunt virtutes: Unde ſicut virtutes intellectuales præferuntur virtutibus moralibus, & in ipſis virtutibus intellectualibus „ contemplativæ præferuntur activis; ut ſapientia intellectui, & ſcientia prudentiæ, & „ arti; ita tamen quod ſapientia præfertur intellectui, & intellectus ſcientiæ, ſicut prudentia, & ſynderesis, eubuliæ; ita etiam „ in Donis, ſapientia, & intellectus, ſcientia, & conſilium, præferuntur pietati, fortitudini, & timori; ſicut juſtitia fortitudini, & fortitudo temperantiæ. Sed quantum „ ad materiam, fortitudo, & conſilium habent in arduis locum; pietas autem, & „ etiam ſcientia, in communibus: Sic igitur „ dignitas Donorum ordini enumerationis „ reſpondet; partim quidem ſimpliciter, „ ſecundum quod ſapientia, & intellectus „ omnibus præferuntur; partim autem ſecundum ordinem materiæ, ſecundum quod conſilium, & fortitudo præferuntur ſcientiæ, & pietati. Hactenus D. Thomas. *Ubi ſupr. art.* 3.

53. Si vero Dona comparentur virtutibus, dicere debemus, quod virtutes Theologicæ longe ſunt perfectiores, quam Dona; quia Dona tantum perficiunt vires animæ ad parendum motioni Spiritus Sancti: Virtutes vero Theologicæ eaſdem animæ vires Domino copulantur; & multo perfectius eſt animam cum Deo unire, quam ad media hujuſmodi unionis diſponere, qualia ſunt motiones Spiritus Sancti, & hac de cauſa perfectiores ſunt Donis Spiritus Sancti. Sed reſpectu virtutum intellectualium, & moralium, præſtantiora ſunt Dona; quia ut ait D. Thomas: „ Virtutes ſolum „ perficiunt animæ vires in ordine ad rationem, Dona vero in ordine ad Spiritum „ Sanctum moventem; & certum eſt, quod „ ad excellentiorem motorem expedit, ut perfectius diſponatur, qui movendus ſit. (*D. Th. ubi ſupr. art.* 8.)

54. Hæc denique Dona, ut ait quidam doctus (*Gonet Manual. Tom. 3. tract. 4. cap. 7.*) ſunt ſeptem radii ſpirituales, tam ſplendidi, quam igniti, a Sole Juſtitiæ procedentes: Septem columnæ, quibus tota innititur domus, quam ſibi Divina Sapientia ædificavit: (*Proverb. 9. 1.*) Septem lucernæ, de quibus dicitur in Exodo: (25. 37.) *Facies lucernas ſeptem & pones eas ſuper candelabrum*. Septem ſtellæ in dextera Chriſti, ut vidit Joannes in Apocalypſi *cap.* 1. Septem oculi ſuper lapidem unum, de quibus fit mentio apud Zachariam Prophetam *cap.* 3. Septem crines, in quibus fortitudo Sampſonis poſita erat (*Judicum 26.*). Denique ſeptem filii patientis Job, qui per ſingulos dies convivium faciebant: (*Job* 1.) *Alium enim diem* (inquit Gregorius) *habet ſapientia: alium intellectus; alium conſilium: alium fortitudo; alium ſcientia; alium pietas; alium timor.* Quibus Sanctus Spiritus firmat, & protegit animum contra omnia vitia, & tentationes. *Contra ſtultitiam*, proſequitur Gregorius, *ſapientia: contra hebetudinem, intellectu; contra præcipitationem, conſilio; contra timorem, fortitudine; contra ignorantiam, ſcientia; & contra ſuperbiam, timore.*

CAPUT VI.

De Donis Spiritus Sancti in particulari, cum doctrina practica in ſingulis,

55. Quia aliqua in praxi occurrere poſſunt Directoribus circa horum Donorum exercitium, congruum erit breviter de illis in particulari texere ſermonem; & primo circa *Donum ſapientiæ*. Dicimus cum Angelico (2. 2. *q.* 25. *art.* 2.) duplicem habere partem; una eſt ſpeculativa, & alia practica; per partem ſpeculativam ſe habet reſpectu cognitionis Dei, & divinorum cum quadam affirmatione, nullo habito ad divinam revelationem reſpectu (ut habet fides) ſed tantum affirmat per ipſam rei ſpeculatæ veritatem: Pars practica nullum habet reſpectum ad res divinas, neque eas contemplatur; ſed per divinas regulas judicat de actibus humanis, eos ordinando, & dirigendo ad cauſam univerſaliſſimam.

56. Hoc Donum ſecundum ejus partem ſpeculativam, quæ ad divinam cognitionem attinet, ſolet regulariter eſſe cauſa Myſticæ Theologiæ, ut tenet Dionyſius *De divin. nomin. cap.* 7. vocans eam divinam, & infuſam ſapientiam, & Donum Divini Spiritus: Tenet etiam Bonaventura *de Don. S. Sancti*, & Dionyſius Cartuſianus *de Myſtic. Theolog. art.* 9. & iſte diverſis fundamentis probat, eſſe hujuſmodi Donum cauſam contemplationis, tam activæ, quam paſſivæ; nullo modo obſtare, quod ambæ contemplationes ex eodem principio procedant, quandoquidem ex eadem radice charitatis procedit exercitium voluntatis tam in activa, quam in paſſiva contemplatione.

57. Præſtat intellectui hoc Donum, quoddam ſimpliciſſimum, & altiſſimum lumen, quo ſuaviter, & efficaciter voluntas movetur; & ut bene notat D. Thomas 2. 2. *qu.* 180. *art.* 7. *in corp.* ipſe intellectus percipit ſaporem ſuavem ex facilitate cognitionis veritatis, ad quam intellectus ducitur per ſuam naturalem inclinationem, quæ efficitur delectabilior habenti hoc Donum Spiritus Sancti; & propterea vocatur Donum ſapientiæ, ideſt, ſapidæ ſcientiæ, & in voluntate ſimiliter ſuaves parit effectus; & longe ſuaviores his, quos cauſat habitus fidei; quia habitus fidei quamvis Deum repræ-

repræſentet ut eſt in ſe, tamen hoc fit cum aliqua obſcuritate, & caligine, plus tenebroſa quam ea quæ per Donum ſapientiæ recipitur, hoc enim quamvis Deum ſpeculatur per ænigmata, & intra fidem, lumen tamen eſt clarius, & profundius, quamobrem delectatur intellectus, & ſuaviter rapit voluntatem.

58. Cauſat hoc Donum in anima quamdam certitudinem, & firmiſſimam ſecuritatem divinæ exiſtentiæ, & Myſteriorum fidei, adeo infallibilem, & ſecuram, quod ſi de poſſibili fides defuiſſet, vel Angelus de Cælo contrarium affirmaret, nullatenus anima de veritate dubitare poſſet; quæ quidem certitudo in nullo expreſſo fundamento, vel ratione fulcitur, ſed ex ſola experimentali certitudine, quod ita ſit; & ad hoc fortaſſe facere poteſt, quod ajebat Apoſtolus, cum dicebat Galatis: *Sed licet nos, aut Angelus de Cælo evangelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema ſit.* (*Ad Galatas* 1. 18.)

59. Radicatur etiam in anima contemplativa in virtute hujus Doni, adeo altiſſima æſtimatio, & conceptus divinitatis, quod ſi omnes Seraphim, aut Cherubim, aut ceteræ creaturæ variis rationibus, & exemplis magnitudinem illius exaggerarent, eſſet animæ quaſi parva gutta in vaſtiſſimo mari adjecta, talem quippe per hoc Donum concipit Dei notitiam, ut ſolus Deus, & non creatura aliqua poſſit ei aliquid ſuperaddere. Dum igitur anima per hoc infuſum lumen Deum contemplatur, nihil præter illum admittit: quamobrem nihil addere curet Magiſter, ſed quod ſuaviter applicet voluntatem, & in illo dulciter conquieſcat, alioquin non parva incommoda obſequi poſſunt.

60. Demum ſcire oportet, quod actus Doni ſapientiæ non eſt ſimplex, vel ſimpliciſſima apprehenſio, ſed firmum judicium; & in hoc diſtinguitur a Donis intellectus, ſcientiæ, & conſilii, quæ ſunt intellectualia. Unde (ſicut docet Angelicus 2. 2. *q.* 98. *art.* 8.) cum intellectus judicat de rebus fidei, hoc agit per hoc Donum ſapientiæ: Cum autem eas ſimpliciter penetrat, nihil in eis affirmando, vel negando, hoc agit per Donum intellectus. Cum vero judicat de rebus creatis ſupernaturalibus, hoc facit per Donum ſcientiæ: Denique cum reducitur ad exercitium particulare agendorum, hoc agit per Donum conſilii. Quod bene notare oportet, ut poſſit Magiſter in anima exercitii ſui originem cognoſcere. Habitus hujus Doni ſapientiæ in intellectu ſubjectatur.

61. *Donum intellectus* in eadem ſui nominis potentia recipitur, cujus officium eſt arcana eorum penetrare, quæ nobis in ſupernaturalibus fides proponit. Intellectus namque humanus, cum ſit limitatus, tantummodo poteſt res limiti ſubjectas cognoſcere, & ſi forte ad eas, quæ ſupernaturales ſunt, & oporteat elevari, indiget ſupernaturali habitu fidei, qui licet Deum, & ſupernaturalia poſſit cognoſcere, tamen obſcure, & caliginoſe, & (ut ſolemus dicere) quaſi ſuperficialiter. Quamobrem ut hæc, quæ obſcure repræſentantur intellectui, poſſint medullitus, profundiuſque penetrare, indiget alio lumine ſuperaddito lumini fidei, juxta illud Pſalmi: (35. 10.) *Et in lumine tuo videbimus lumen*. Quod lumen (teſte D. Thoma 2. 2. *q.* 8. *art.* 1.) dicitur Donum intellectus, quod quidem ſicut & cetera Dona (ut tenet Gregorius, *lib.* 1. *Mor. cap.* 23.) ſupponunt fidem, & gratiam ſanctificantem.

62. Actus hujus Doni ſolet eſſe cauſa contemplationis, tam activæ, quam paſſivæ, quoad illam tamen partem, quæ primam omnium cauſam penetrat, & cognoſcit; Eſt enim ſimpliciſſima divinæ veritatis apprehenſio, obſequens ſcilicet fidem repræſentantem Deum, ut eſt in ſe, ſed abſque affirmatione, vel negatione, propterea eſt proprius utriuſque contemplationis, ut tenent communiter Myſtæ.

63. Et priuſquam ad cetera Dona procedamus, dicere oportet, quod per habitus fidei, & Donorum ſapientiæ, & intellectus, aut per eorum ſingulos, poteſt anima cum Deo ſuo uniri, & copulari ſecundum ſuam intellectivam potentiam, quia ejus unio myſtica (ut ſupra viſum eſt *Tract.* 1. *c.* 1. *n.* 2.) conſiſtit formaliter in cognoſcendo proportionabiliter Deum, ut eſt in ſe: Cumque per hujuſmodi habitus ita cognoſcatur Deus, ſequitur quod per eos poſſit humanus intellectus cum Deo ſuo uniri, & copulari.

64. Ut autem poſſit Magiſter practice cognoſcere, a quo ex his habitibus contemplatio animæ, ſive activa, ſive paſſiva, procedat, obſervet, ſi lumen quod recipit, eſt obſcurum, indeterminatum, & confuſum, cauſans in anima profundam oblivionem, vel indiſtinguibilem caliginem, quia tunc hujuſmodi contemplatio provenit ab habitu fidei, quæ ex natura ſua eſt obſcura, & caliginoſa, ut tenet Apoſtolus, & obſcuritas, & caligo generant oblivionem, ſolitudinem, & ſilentium.

65. Si autem anima adeo ſublimiter, & profunde Deum ſupernaturaliter cognoſcit, quod per quandam experimentalem notitiam plus in illo judicet, quam per omnes naturales rationes, & conſiderationes, per plures annos poſſet ipſa ſola judicare, tunc proculdubio hic actus a Dono ſapientiæ procedit. Denique quando intellectus contemplans Deum altiſſime illum cognoſcit, manendo in profunda, & ſimplici admiratione, nihil in eo affirmando, vel negando; tunc oritur ille actus ab habitu Doni intellectus.

CA-

CAPUT VII.

Prosequitur eandem materiam.

66. HAbitus *Doni scientiæ* subjectatur etiam in intellectu, & est habitus, quo homo agit actus supernaturales & judicat de mysteriis fidei, separando in eis ea quæ credere debet ab his quæ credere non oportet, juxta quam cognitionem dirigit humanas actiones, ut communiter docent omnes Theologi cum Divo Thoma 2. 2. *q. 9. art. 3.* & Bonaventura *de Don. S. S. c.* 1. Distinguitur a Dono sapientiæ (licet ambo de eisdem rebus divinis judicent) in hoc, quod Donum sapientiæ habet pro objecto solam veritatem propter quam suum judicium elicit; Donum vero scientiæ judicat de rebus fidei per congruentias, & rationes humanas, & quia convertitur ad creaturas, nequit esse medium proximum intellectualis exercitii in actu puræ contemplationis, licet aliqui contrarium velint.

67. Habitus *Doni consilii* similiter recipitur in intellectu, & est quidam habitus quo homo fit aptus duci, & doceri a Spiritu Sancto, in ordine ad ea quæ agere debet, vel omittere, ad consequendam vitam æternam: Qui (ut docet D. Thomas 2. 2. *q.* 52. *art.* 4. *ad* 2.) cum sit quædam inquisitio, aut consilium divinum ad id quod operari oportet, propterea vocatur Donum consilii. Distinguitur enim a Dono scientiæ, quia Donum scientiæ judicat de his, quæ credenda, vel non credenda sunt; Donum consilii de his, quæ agenda sunt, vel omittenda.

68. Et valde notandum est cum Angelico Præceptore *in* 3. *dist.* 35. *q.* 2. *art.* 4. quod cum homo non solum edocetur in his, quæ agere debet, aut omittere, sed etiam instruitur ad alios erudiendos, in his, quæ ad eorum justificationem expediunt, hoc non pertinet ad Donum consilii, sed ad gratiam gratis datam, quam Sanctus Doctor vocat *consilium activum*, & hoc Donum vocat *consilium passivum*, quod habent omnes qui sunt in gratia, & charitate, quia habitus infusus disponens hominem, ut illuminetur a Sancto Spiritu in his, quæ agenda, vel omittenda sunt ad vitam æternam; gratia vero consilii activi, non omnibus in gratia constitutis conceditur, ut per se constat.

69. Distinguitur similiter hoc Donum (ut tenet idem Angelicus 2. 2. *q.* 52. *art.* 1. *ad* 1.) a prudentia, & eubulia in eo, quod istæ inquirunt de his, quæ per humanam rationem comparari possunt, vel sunt illi contingentia; per hoc vero Donum Divinus Spiritus infundit quamdam firmissimam certitudinem eorum, quæ prudentia, & eubulia solum inquirunt, & conjectantur.

70. Inveniet igitur Magister aliquas animas hoc dono illuminatas, & omnes in statu Matrimonii spiritualis. Circa quas animadvertere oportet quod prædictæ in omnibus fere operationibus a Sancto Spiritu ducuntur, & gubernantur juxta illud Apostoli: *Qui Spiritu Dei aguntur, ii sunt filii Dei.* (*Ad Rom.* 8. 15.) In aliis vero quæ in statu Matrimonii constitutæ non sunt, etiam intuebitur, quod per quoddam quasi habituale lumen in omnibus agendis præmonentur, & bonitatis, aut malitiæ, perfectionis, aut imperfectionis cognitionem, antequam operentur, recipiunt; & hoc proculdubio ab hoc Dono consilii procedit; Quod cum interdum ad actionem, interdum ad contemplationem referatur, nequit esse actus immediatus contemplationis.

71. Habitus *Doni pietatis* subjectatur in voluntate, & est quidam habitus, quo homo obsequitur, & amat Deum tanquam amabilissimum Parentem; ideo Apostolus inquit: *Accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus Abba Pater.* (*Ad Rom.* 8. 15.) Distinguitur a virtute pietatis, quod hæc respicit Parentes, & carnaliter propinquos; & Donum pietatis primario respicit Deum, ut Patrem, & secundario Parentes & egenos. Distinguitur etiam a virtute Religionis, quæ Deum colit, ut Creatorem; hoc autem Donum colit, amat, & sequitur ut amatissimum Patrem; quæ omnia sunt D. Thomæ. (2. 2. *q.* 122. *art.* 1.)

72. Habitus *Doni fortitudinis* recipitur etiam in voluntate; & est quidam habitus, quo justus disponitur ad superandam in arduis difficultatem, quousque finem arrepti operis, secundum motionem supernaturalem, attingat. Distinguitur a virtute fortitudinis in eo, quod virtus solummodo dat fortitudinem ad tolerandas res ipsi connaturales secundum aliquas earum difficultates, Donum vero fortitudinis ad omnia extenditur, tam naturalia, quam supernaturalia, ut omnibus difficultatibus superatis optatum finem assequantur. Ita D. Thomas 2. 2. *q.* 193. *art.* 1. *&* 199. *a.* 1. *ad* 1. *& in* 3. *dist.* 34. *q.* 3. *a.* 1.

73. Hujus proculdubio Doni effectus sunt contra diabolicos incursus; vigor animi, & fortitudo; & similiter tolerantia, & patientia in purgationibus passivis, ceterisque vitæ spiritualis periculis, & difficultatibus, & denique desideria martyrii. Circa quæ præmonere oportet Magistrum, quod plerumque inveniet animas in omnibus statibus, quæ quidem affirment, se a Deo ad martyrium vocatas esse, atque in ejus desideriis vehementer concremari; cum quibus præcaute procedendum est, quia non semper vera sunt ejusmodi desideria, maxime ut executioni mandentur; indigent enim hæc desideria incidere in viros ad vocationem aptos, in omni virtute consummatos, atque in laboribus, fortitudine, & patientia valde expertos; Insuper pollere debent doctrina, spiritu, & fervida charitate; & præcipue habere statum aptum ministerio; quia sicut merito prohibitum est

est cum Hæreticis disputare ob periculum perversionis, & tantum permissum viris omni scientia, & virtute præditis; multo magis prohibendus est ab occasione proxima perversionis, quam incurrere potest, qui martyrium quærit, si in omnibus supradictis non sit bene instructus, probatus, & perfectus. Propterea in his, qui aut per professionem, statum, vel sexum ad capessendum martyrium inepti sunt, hujusmodi desideria, non ad executionem martyrii in Gentibus per prædicationem, sed ad executionem martyrii in se ipsis per mortificationem admittenda sunt.

74. Quoad Regulares vero, vel Sacerdotes Sæculares, quamvis prædictis dotibus polleant, & desideria martyrii habeant, non illico se determinet Magister, sed Regulares mittat ad suos Superiores examinandos, qui juxta institutum, & personarum capacitatem, melius, & tutius se determinabunt, quia scriptum est, *Sapientis oculi in capite ejus*. (*Eccle.* 2. 14.) Sacerdotes vero Sæculares mittat ad suos directores: Quod si ipse sit eorum director, precibus, & Sacrificiis per multum tempus a Deo pro tam arduo proposito lumen postulet; eosque in laboribus, caloribus, frigore, nuditate, ceterisque virtutibus multum probet, videatque si hujusmodi desideria in illis augeantur, & lumen excitans semper persistat, vel e converso: Quo durante, ceterisque requisitis scientiæ, ætatis, virtutis, status, & conditionis personarum, & aliis, quæ necessaria judicaverit, satis perpensis, & examinatis; & præsertim viris doctis, & spiritualibus consultis, poterit tuto eorum vocationem, & missionem permittere; & semper in his, & similibus caute, & pedetentim procedat.

75. In ceteris vero hujusmodi desideria ad eorum mortificationem, & abnegationem reducat; & plerumque in illis conspiciet, quod in scopulos periculosos fervoris sui causa impingunt, & in pœnitentias, imprudentesque rigores declinant; & aliquando in ejulatus, clamores, fugas præcipites, & actiones indecentes ebulliente corde, indiscrete, & imprudenter erumpunt; quæ omnia interdum provenire possunt ab his desideriis non morigeratis, & interdum a spiritu lunatico; ad quarum percallendam originem, præcipiat eis Magister, quod hæc sua desideria compescant, moderentur, & relinquant: Quod si statim paruerint, vel saltem parere curaverint, possunt hæc desideria procedere a bono spiritu, eisque ad meritum multum proficere: Si vero vel obedire noluerint; vel quamvis velint non possint penitus obedire, tunc proculdubio a spiritu lunatico, aut diabolico respective procedunt: A diabolico quidem si obedire noluerint, a lunatico vero, si volentes obedire, non possunt.

CAPUT VIII.

Concluditur materia de donis, & agitur de fructibus Spiritus Sancti, & de Beatitudinibus.

76. HAbitus *Doni timoris* subjectatur etiam in voluntate, & est quidam habitus, quo humiliter reveremur Deum. Confirmat in hoc consistere illud Psalmi concinentis de Beatis, qui humili & æterna reverentia Dominum venerantur; *Timor Domini Sanctus permanens in sæculum sæculi*. (*Ps.* 18. 10) Quia cum in beatis nullus alius possit reperiri timor, nisi hæc sola Dei reverentia, evidenter colligitur, quod in hac reverentia (ut docet D. Thomas *in* 3. *disp.* 34. *q.* 1. *a.* 2. *ad* 1. & *q.* 2. *art.* 1. & 3. *ad* 2.) hoc Donum timoris consistat.

77. Sed ne in pluribus Sanctorum sententiis aliqua forsan oriatur difficultas, & Magister valeat animabus afflictis aliquam consolationem præbere, scire oportet, quod quadruplex est genus timoris; scilicet, timor humanus, servilis, filialis, & initialis (non loquimur de illo timore, qui pavor, aut metus dicitur). *Timor humanus* dicitur, quando propter laborem, aut pœnam temporalem homo recedit a Deo suo; puta propter horrorem martyrii, &c. & hic timor perversus est.

78. *Timor servilis* ille est, cum homo recedit a peccato propter supplicium æternum, aut propter aliquam pœnam temporalem, & hic timor non est malus juxta glossam in illud Pauli. *Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore*. Quem timorem a bono spiritu procedere affirmat, dicens: *Unus spiritus est, qui facit hos duos timores, scilicet, servilem, & castum*. *Gloss. ord. in epist. ad Rom.*

79. Sed in hac specie *timoris servilis*, *unus* est timor *bonus*, & *alter malus*: *Bonus est*, quando quod timetur convenit rectæ rationi, & per eam moderatur, ut propter culpam timere gehennam; hic timor bonus est, & inclinat ad bonum, ut decisum fuit apud Tridentinum *Sess.* 6. *c.* 6. In cujus favorem extant plura Scripturæ loca, & Sanctorum Patrum sententiæ: *Timor* vero *servilis*, & *malus* est, quando in eo quod timetur, ponitur malum pro ultimo fine timoris, præponendo illud summo bono, ut cum aliquis dicit: SI NON ESSET INFERNUS COMMITTEREM PECCATUM. *Timor servilis bonus* est actus fugæ virtutis spei Theologicæ, quia eodem habitu, quo producimus actus amoris Beatitudinis, & media ad illam assequendam adhibemus, producimus etiam actus, quibus fugimus ea quæ nobis illam possunt impedire; & hic timor (teste Augustino *lib.* 83. *quæst.* 33.) fugit culpam, ne nobis hujusmodi bonum impediat.

80. *Timor filialis* est ille, qui timet malum cul-

culpæ, ne Deo privetur, & ne per culpam ille offendatur; & ideo dicitur timor filialis, vel filiorum, quia boni filii timent exacerbare Parentem, propter solam ejus reverentiam, & amorem. Iste timor est actus virtutis charitatis Theologicæ, quia omnes actus, qui habent pro objecto formali divinam bonitatem, sunt eliciti a charitate: Cum autem hic Sanctus timor habeat idem objectum, consequens est, quod sit actus virtutis charitatis.

81. *Timor initialis* non est realiter distinctus a timore filiali, sed solum distinguitur intensione, & statu; quia (ut ait D. Thomas 2. 2. *q. 19. a. 8.*) Timor initialis est prorsus incipientium, in quibus incipit generari quidam timor filialis, de radice charitatis procedens; quæ cum adhuc in illis non sit perfecta, timor ille qui ab ea generatur non potest dici perfectus filialis, sed tantum initialis: Quamobrem timor initialis in ordine ad filialem se habet, sicut charitas imperfecta ad perfectam, & sicut charitas imperfecta non distinguitur realiter a perfecta, sed tantum in intensione, & statu; ita similiter timor initialis non distinguitur realiter a filiali, sed tantum in intensione, & statu.

82. Ex quibus omnibus deducitur, quod Donum timoris Dei non sit ex ullo timorum istorum, quia Donum non inducit timorem, sed reverentiam: nec per eum directe timetur Deus, sed reverenter veneratur, & colitur: Præterquam quod ex tribus bonis timoribus prædictis, timor servilis est actus fugæ virtutis spei Theologicæ. Timores filialis, & initialis sunt actus eliciti a virtute charitatis; & cum maneat probatum, quod Dona realiter distinguuntur a virtutibus, sequitur manifeste, quod Donum timoris non sit habitus, quo Deus timeatur; sed habitus, quo Deus reverenter veneretur. Denique cum hoc donum non habeat pro objecto materiali essentiam divinam, sed reverentiam, & obsequium, licet possit per charitatem actus ejus imperari, nequit esse medium proximum ad unionem mysticam & contemplationem; de quibus loquimur. Videatur S. Bonaventura *De Sep. Don. c. 1. per tot.*

83. *Fructus Spiritus Sancti* (ut docet D. Tho. 1. 2. *q. 70. art. 1. resp. ad 1.*) non sunt habitus, qui in aliqua determinata potentia subjectantur; sed actus infusarum virtutum, & Donorum, quia fructus non potest esse radix arboris, sed ejus actus, aut effectus, & ipsa locutio metaphorica declarat, non esse radices, aut habitus, sed fructus, aut actus. Quod equidem confirmare videtur Apostolus *ad Galat.* 5. 22. quandoquidem eos vitiorum habitibus opponit, esse actus supponit, & non habitus; qui merito vocantur fructus Spiritus Sancti, quia habitus virtutum, & Donorum, a quibus procedunt, sunt supernaturales, & infusi, & omnis supernaturalis infusio Spiritui Sancto tribuitur, juxta illud Domini: *Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia quæcumque dixero vobis* (*Jo.* 14. 16.)

84. Denique ratione convincitur, ejusmodi fructus non esse habitus, sed actus: „ Quia „ (ut docet Angelicus *ubi sup.*) sicut operatio „ humana cum producitur juxta operationem „ rationis, dicitur fructus rationis; ita etiam „ cum operatio humana producitur juxta vir„ tutem supernaturalem, quæ Donum est Spi„ ritus Sancti, actus ab ea productus vocari „ debet fructus Spiritus Sancti. Unde manife„ ste patet, hos fructus esse actus virtutum, vel Donorum, & non habitus. Idem dicendum est *de octo Beatitudinibus*, quarum singulæ clare demonstrant, esse actus virtutum paupertatis, & justitiæ, patientiæ, fortitudinis, &c. ut expresse docet D. Thomas *ubi supr.* & cum multis Pater Franciscus Suarez *Part. 1. de grat. lib. 2. cap. 22. n. 2.* Et hæc de habitibus supernaturalibus ad brevem notitiam Directorum dixisse sufficiat.

TRACTATUS QUARTUS.

De Gratiis gratis datis.

HActenus merito dicere possumus, parum, aut nihil de arcanis Mysticæ Theologiæ effectibus, vel infusis synthomatibus contexuisse sermonem, totumque hucusque studium nostrum circa speculativam, & generalem principiorum notitiam, quæ veluti fulcra spiritualis Magisterii præponenda sunt, versatum fuisse: Exinde autem eorum practica notitia, quæ rara, difficilia, & obscura per Gratias gratis datas Mystice operantur, Directores imbuere operæ pretium est. Ut enim in tam obscuris, & periculosis anfractibus animæ filum teneant, oportet eorum quidditates, ubicationes, causas, exitus, & offendicula funditus demonstrare. Faxit Deus (ad cujus gloriam hic noster dirigitur labor) ad quod mentem nostram divini sui luminis radio illuminare dignetur, quo tam difficilis, atque impenetrabilis viæ sinus Magistris spiritualibus aperire, & clarificare valeamus. Putamus enim non ingratum legentibus futurum esse, cum nulla ex his quæ petractanda sunt, hoc fortasse ordine, & methodo exposita alibi reperiantur.

CA-

CAPUT I.

De Gratiis gratis datis in communi.

1. GRatia GRATIS DATA juxta Angelicum Præceptorem est; *Quoddam Donum, sive auxilium, quo homo ad justificationem alterius cooperatur* (*D. Tho.* 1. 2. *q.* 111. *art.* 1.) Vocatur gratia data gratis, quia absque propriis meritis, & supra omnem facultatem naturæ alicui gratis datur; non ad sui justificationem, sed ad proximi profectum, ordinatum ad ejus sanctificationem: Unde de qualibet earum ait Apostolus: *Unicuique datur manifestatio spiritus ad utilitatem.* (1. *ad Corint.* 12. 7.) Cui addit D. Thomas: *Intelligitur alienam. In* 1. *ad Cor.* 12.

2. Ex hoc colligitur, quod hæ gratiæ possint reperiri in homine gratia, & charitate destituto, quia cum ad propriam sanctificationem non dirigantur, sed ad proximi utilitatem, non implicat a propria gratia, & charitate esse separatas, sicut visum est in Caifa Pontifice, & in uxore Pilati, in Propheta Balaam, & aliis; & Apostolus de hujusmodi gratiis loquens ad Romanos 11. 6. dicit: *Si autem gratia, jam non ex operibus; alioquin gratia jam non est gratia.* Nam eo ipso quod sint gratiæ, non exigunt in subjecto meritum, aut dispositionem; & hoc est discrimen inter eas, & Dona Spiritus Sancti, non obstante quod inter eas sint gratiæ sapientiæ, & scientiæ; quia Dona gratiam sanctificantem supponunt, quam istæ gratiæ non requirunt: Quamobrem deducere debet Magister cujus pretii, & æstimationis sint homines hujusmodi gratiis præditi, si cum heroica ejus sanctitate, & virtute non copulentur; ad quam, & non ad gratias attendere debet Director.

3. Numerum gratiarum exponit Apostolus scribens Corinthiis. *Alii per spiritum* (inquit) *datur sermo sapientiæ: alii autem sermo scientiæ secundum eundem spiritum: alii fides in eodem spiritu: alii gratia sanitatum; alii operatio virtutum: alii prophetia: alii discretio spirituum: alii genera linguarum; alii interpretatio sermonum.* (1. *ad Corint.* 12.) Has tantummodo gratias narrat Paulus: quarum necessitatem miraculoso, & elevato (ut assolet) calamo explicat Divinus Thomas, 1. 2. *q.* 111. *art.* 4. his verbis: „ Gratia gratis data ordinatur „ ad hoc quod homo alteri cooperatur, ut re„ducatur ad Deum. Homo enim ad hoc o„perari non potest, interius movendo (hoc „ enim solius Dei est) sed solum exterius do„cendo, vel persuadendo, & ideo Gratia „ gratis data illa sub se continet, quibus ho„mo indiget ad hoc, quod alterum instruat „ in rebus divinis, quæ sunt supra rationem. „ Ad hoc autem tria requiruntur: Primo qui„dem, quod homo sit sortitus plenitudinem „ cognitionis divinorum, ut ex hoc instruere „ alios possit: Secundo, ut possit confirmare, „ vel probare ea quæ dicit; alioquin non esset „ efficax ejus doctrina: Tertio, ut ea quæ conci„pit, possit auditoribus convenienter proferre.

„ 4. Quantum igitur ad primum, tria sunt „ necessaria, sicut etiam apparet in Magi„sterio humano. Oportet enim quod ille „ qui debet alium instruere in aliqua scientia, „ primo quidem, ut principia illius scientiæ „ sint ei certissima, & quantum ad hoc poni„tur FIDES, quæ est certitudo de rebus in„visibilibus, quæ supponuntur ut principia in „ catholica doctrina: Secundo oportet, quod „ Doctor recte se habeat circa principales con„clusiones scientiæ, & sic ponitur SERMO „ SAPIENTIÆ, quæ est cognitio divino„rum: Tertio oportet, ut etiam abundet „ exemplis, & cognitione effectuum, per quos „ interdum oportet manifestare causas, & quan„tum ad hoc ponitur SERMO SCIENTIÆ, „ quæ est cognitio rerum humanarum, quia „ invisibilia Dei per ea quæ facta sunt intelle„cta conspiciuntur.

„ 5. Confirmatio autem in his, quæ subsunt „ rationi; est per argumenta, in his autem quæ „ sunt supra rationem divinitus revelata, con„firmatio est per ea quæ sunt divinæ virtutis „ propria; & hoc dupliciter; uno quidem mo„do, ut Doctor Sacræ doctrinæ faciat, quod „ solus Deus facere potest in operibus miracu„losis, sive sint ad salutem corporum, & quan„tum ad hoc ponitur GRATIA SANITA„TUM; sive ordinentur ad solam divinæ po„testatis manifestationem, sicut quod Sol stet, „ aut tenebrescat, vel quod mare dividatur, „ & quantum ad hoc ponitur OPERATIO „ VIRTUTUM. Secundo, ut possit manife„stare ea, quæ solius Dei est scire, & hæc „ sunt contingentia, & futura, & quantum ad „ hoc ponitur PROPHETIA: & etiam oc„culta cordium; & quantum ad hoc ponitur „ DISCRETIO SPIRITUUM. Facultas au„tem pronuntiandi potest attendi, vel quantum „ ad idioma, in quo aliquis possit intelligi & „ secundum hoc ponitur GENERA LIN„GUARUM, vel quantum ad sensum eo„rum, quæ sunt proferenda; & quantum ad „ hoc ponitur INTERPRETATIO SER„MONUM. Hactenus D. Thomas; ex quo colligitur omnes has gratias esse valde necessarias in Ecclesia ad perfectam expeditionem ministerii Apostolici, & ad animarum instructionem, licet non omnes uni, sed uni unam, vel plures, regulariter Spiritus Sanctus concedat, dividens singulis prout vult; nec repugnat posse uni omnes concedere, sicut olim Sanctis Apostolis concessæ fuerunt.

6. Aliæ communiter vocantur gratiæ gratis datæ, quæ non ad proximi utilitatem, sed ad propriam animæ recipientis salutem diriguntur, & lato modo gratiæ gratis datæ dicuntur, quia nimirum sunt beneficia gratis a Domino concessa: Et licet asserat D. Thomas 1. 2. *q.* 111. *art.*

art. 4. *ad* 1. quod non omne beneficium divinum dicitur gratia gratis data, sed solum ea, quæ excedit facultatem naturæ, ex hac exceptione firmatur regula in contrarium, nam si beneficia a Deo collata excedant facultatem naturæ, poterunt merito vocari gratiæ gratis datæ; & hujus generis sunt visiones, revelationes, raptus, ecstases, & his similia, quæ nullus negare poterit, quod excedant naturæ facultatem. De his tamen, non in præsenti, sed in sequenti tractatu agemus; & in hoc tantummodo de his novem adductis ab Apostolo.

7. Hæ gratiæ gratis datæ longe inferiores sunt gratia sanctificante: Primo, quia gratia sanctificans reddit hominem amicum Dei, quæ amicitia non requiritur ad hujusmodi gratias gratis datas; quas habere potest Dei inimicus, ut supra *n.* 1. vidimus: Secundo, quia ut ait D. Thomas *ubi supra*, *art.* 5. „ Unaquæque „ virtus tanto excellentior est, quanto ad a„ liud bonum ordinatur, semper autem finis „ potior est his quæ sunt ad finem; gratia e„ nim gratum faciens ordinat hominem imme„ diate ad conjunctionem ultimi finis; gratiæ „ autem gratis datæ ordinant hominem ad quæ„ dam præparatoria finis ultimi; sicut per pro„ phetiam, & miracula, & alia hujusmodi, „ homines inducuntur ad hoc quod ultimo fini „ conjungantur, & ideo gratia gratum faciens „ est multo excellior, quam Gratia gratis da„ ta. „ Hæc D. Thomas.

8. Gratiæ gratis datæ, de quibus Apostolus loquitur, non omnes sunt habitus, qui in potentiis animæ recipiuntur, sed interdum per modum auxilii transeuntis recipiuntur. Quæ autem ex illis sint habitus, & quæ sint auxilia, suo loco dicemus, cum de singulis sermonem faciemus: Plerumque enim vidimus aliquas ex illis quasi habitualiter possideri; alias vero raro, & citra recipientis arbitrium quia Divinus Spiritus eas singulis dividit prout vult.

CAPUT II.

De Gratiis gratis datis in particulari cum doctrina practica pro singulis, & præcipue de gratia Sapientiæ, prima ex gratis datis.

9. PRima ex gratis datis est SERMO SAPIENTIÆ, & est habitus supernaturalis, & infusus, quo homo sublime, & profunde judicat de rebus divinis, & ita eas penetrat, quod possit etiam alios easdem docere. Hic habitus recipitur in intellectu, quia hoc quod est cognoscere, judicare, & penetrare, est proprium hujus potentiæ cognoscitivæ: Ita D. Thomas 1. 2. *q.* 111. *art.* 4. *ad* 4.

10. Sed ad praxim deveniendo, reperiet aliquando Magister animas, quæ vel a supernaturalibus locutionibus, vel ab infusis Mysteriorum fidei notitiis ita illuminatæ sunt, quod affirment se esse a Deo excitatas, ut ea quæ sibi tradita sunt, alios doceant. In hoc enim debet Director præcaute procedere; præsertim si hoc modo excitatæ sint fœminæ, quibus Apostolus prohibet docere, & loqui in Ecclesia Dei; sed tacere, audire, & humiliter viros interrogare: *Mulier* (inquit 1. *ad Timoth.* 2. 11. 12.) *in silentio discat cum omni subjectione: Docere autem Mulieri non permitto, neque dominari in virum, sed esse in silentio.* Et alibi: *Mulieres in Ecclesiis taceant; non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse, sicut lex dicit: Si quid autem volunt discere, domi viros suos interrogent, turpe est enim Mulieri loqui in Ecclesia.* (1. *Ad Corint.* 14. 34. & 35.) Et causam assignat D. Thomas: (*In* 1. *ad Tim.* 2. *lect.* 3.) *Indicit* (inquit) *eis taciturnitatem, disciplinam, & subjectionem, & hæc tria ex una ratione procedunt, scilicet, ex defectu rationis in eis.* Aliam affert rationem Anselmus *In* 1. *Ad Corint.* 14. 34. *& in* 1. *ad Timot.* 2. 12. dicens: „ Nam verba Mulieris „ sunt inflammantia, juxta illud Ecclesiastici „ 9. 11. *Colloquium illius quasi ignis exarde*„ *scit*. Unde Mulier in silentio discat, ne vox „ ejus audientes moveat ad libidinem .... Si„ lentium teneat, quia dum loquitur, magis „ ad luxuriam irritat, & irritatur.

11. Quamobrem suspicari debet Director, quod ejusmodi excitatio ad docendum sit Dæmonis fallacia, qua eas perdat, alios scandalizet, & in propriam, & vanam æstimationem incurrant; quia si interdum in aliqua fœmina talis gratia visa est, cui merito dici potuisset illud Psalmi 44. 3. *Diffusa est gratia in labiis tuis*, regulariter in eis fuit, quæ præfuerunt congregationibus Monialium in Cœnobiis, & in sæcularibus fœminis contracta ad eundem sexum docendum; nam licet Deus sit suarum gratiarum Dominus, raro tamen, aut nunquam absque extrema necessitate, circa diversi sexus instructionem concedit fœminis gratiam sermonis.

12. In unico vero casu hæc fœminarum instructio concedi potest, & tunc est, quando persona quæ instruenda est, a nullo alio nisi a tali fœmina reprehensionem, vel doctrinam libenter accipiet, simulque procul absunt periculum, scandalum, & indecentia, & adhuc in hoc casu debet prius Magister alia media adhibere; Quæ si non sufficiant, & habita prudenti consideratione ipse ita expedire judicaverit, tunc poterit instructionem permittere; caute tamen, semperque super illarum factis, vel dictis diligenter invigilans.

13. Si sæcularibus hominibus hæc gratia concessa videatur, moneat eos Magister, quod circa familias suas eam exercere studeant, ut Patribus familias competit, extraneis vero, potius sanctis operibus, & virtutum exemplo, quam verbis, & lingua prædicent, & nullatenus quempiam exterorum eis docere permittat; laicis quippe non est ab Ecclesia commissum officium docendi, & prædicandi, quia scriptum est

est ab Apostolo: *Quomodo vero prædicabunt nisi mittantur?* (*Ad Rom.* 10. 15.) Imo quamvis hanc gratiam abundanter recepissent, dum a Doctoribus, & Magistris verba doctrinæ audiunt, quasi inscientes auscultent; & adhuc interrogati, non docendo, sed quasi discendo respondeant, quia sic a Sanctissimis viris actum est.

14. In Regularibus, & maxime in Prælatis, omni vacat suspicione ejusmodi gratiæ excitatio, quia eis ex munere competit docere, & prædicare; sed cum hoc discrimine inter docentes, & docendos; quod si hæc excitatio fuerit ut subditi doceant, & moneant suos Superiores, & Prælatos, erit excitatio nimis suspecta, utpote adversus ordinem Ecclesiasticæ Hierarchiæ, in qua adinstar illius Cælestis, non superiores ab inferioribus, sed inferiores a superioribus illuminari debent: quamobrem maxima cum cautela procedendum est, & nisi adsit stricta necessitas, aut evidens utilitas, talem exequi motionem non permittat.

15. E converso, alii ex Regularibus indigent stimulis agitari, ut gratiam verbi quam acceperunt, executioni mandare studeant; quandoquidem falsa humilitate, aut nimia pusillanimitate se excusant. Hujusmodi ad ministerium prædicandi, & docendi sunt a Magistro compellendi, quia communiter (concurrente aptitudine personæ) secura, & vera est hujusmodi excitatio in Religiosis Mendicantibus, quorum munus est per exempla, & verba lucere. & proximos instruere in Ecclesia Dei: Et idem dicimus de Sacerdotibus sæcularibus; si dotibus scientiæ, & virtutis præditi sunt. Cæteris autem quibus sexus, status, vel professionis causa munus docendi interdictum est, moneat quod Prædicatores attente audiant, humiliter taceant, prudenter discant, & bonis operibus potius addiscant, quam per verba, & sermonem quasi e naribus spiritum proferant.

16. Hæc gratia solet manifeste declarari animæ cui conceditur; interdum per clarissimæ intelligentiæ lumen, interdum per verba interna, vel externa supernaturaliter prolata, ut factum fuit in Prophetis; interdum per symbola, & figuras, & frequentius denique per firmam experimentalem notitiam, qua monetur, ut conceptum corde sermonem aliis per doctrinæ verba communicet; & hæc omnia cum mirabili securitate in recipientis animo infunduntur.

17. Sed nihilominus tamen maxime caveat Magister, ne aliqua Dæmonis commisceatur fallacia. Propterea debet attendere si illa locutio, lux, figura, aut notitia reddit animam, non solum ita illuminatam, quod manifeste cognoscat suam naturalem capacitatem excedere (ut semper in hac gratia contingit) sed etiam intra se intime recollectam, & divinitus occupatam, atque in intima paupertate spiritus, & in Directoris voluntate omnino resignatam, adeo ut æquali facie præceptum exequendi, aut omittendi ejusmodi gratiam accipiat. Debet insuper ex hac communicatione contrahere humilem erubescentiam manifestandi gratiam Magistro, simulque illusionis formidinem, licet interius de ejus certitudine secura sit. Director autem absque oratione, & matura discussione, nunquam ad operis executionem se determinet.

CAPUT III.

De Gratia Scientiæ, secunda ex gratis datis.

18. SEcunda gratia dicitur SERMO SCIENTIÆ, & est quidam habitus qui in intellectu recipitur, & dirigitur ad penetrationem, & explanationem rerum divinarum per verba, comparationes, & argumenta, quibus eas stabiliat, confirmet, doceat, defendat, & eorum adversarios supernaturali efficacia confundat, ut olim visum fuit in præexcelsa Virgine, Martyre, & Doctora Catharina Alexandrina; quæ per hanc gratiam, non solum divina efficacia Catholicam fidem confirmavit, verumetiam Doctores, & Sapientes profligavit, & confudit.

19. Hæc gratia distinguitur a Dono Scientiæ, quia (ut ait D. Thomas 1. 2. *q.* 111. *art.* 4. *ad* 4.) Donum Scientiæ datur ad judicandum de Mysteriis fidei, separando ea quæ homo debet credere, ab his quæ credenda non sunt, ut secundum hoc dirigat actiones humanas ad consecutionem sui ultimi finis. Gratia autem Scientiæ non solum judicat de rebus divinis, eas profunde penetrando, sed etiam homini tribuit efficaciam, qua eas confirmet, & adversarius confundat. „ Aliud est scire „ (ajebat Augustinus *De Pœnit. cap.* 10.) tantummodo quid homo credere debeat propter „ adipiscendam vitam; aliud est scire quemadmodum hoc ipsis opituletur, & contra impios defendatur.

20. Hæc gratia regulariter conceditur Doctoribus, qui sua doctrina, & calamo exponunt veritates Catholicas, & verbis, ac scriptis errores confutare, atque sanæ doctrinæ adversarios confundere satagunt. Similiter etiam conceditur Prædicatoribus ad probandam virtutem, confundenda vitia, & ad firmam veritatis doctrinam stabiliendam; & denique Operariis Evangelicis, præcipue illis qui inter Infideles operantur; licet non repugnet interdum aliis similiter concedi juxta divinum beneplacitum; sed frequentius his quos enumeravimus.

21. Sed valde animadvertendum est pro hac, & sequentibus gratiis, quod sicut Deus ad munera, & officia obeunda eligit personam, tribuit etiam ei omnia necessaria, quibus possit commissum sibi munus adimplere: & ita similiter denegat ei omnia quæ prædicto muneri opponuntur; & ratio est, quia cum Deus unicuique statum, & occupationem concedit, optat

optat ſolum quod perfecte adimpleat id quod ei commiſſum eſt, neque ad alia munera quæ perfectam ſui ſtatus, aut occupationis adimpletionem impedire poſſunt, extendatur; quia ut ait Gregorius ſuper illa verba Domini per Matthæum: *Tollat unuſquiſque Crucem ſuam quotidie, & ſequatur me.* (*Matth.* 16. 24.) Dominus non dixit alienam, ſed ſuam, ut unuſquiſque quæ ſtatus ſui ſunt, operetur, & non alieni. Igitur ſi Deus non vult quod nemo contra commiſſum ſibi ſtatum operetur; ſed tantum quod in eo perfecte ſe habeat; omnis gratia quæ commiſſo ſtatui, vel muneri opponatur, falſitatis ſuſpicionem incurret. Propterea debet Magiſter ante omnia bene inſpicere, & examinare, ſi gratia quæ ab aliquo affirmatur, ſibi fuiſſe conceſſam, ejus ſtatui, occupationi, vel ſexui opponatur; & ſi ita ſit, tanquam valde ſuſpectam, vel falſam prohibeat eam executioni mandare: Si vero ſtatui, ſexui, vel officio accommodetur, poterit eſſe vera, & tunc ad aliud examen poterit tranſire, ut tuto poſſit ad ſalutem proximi cooperari.

22. Et licet dubitare non libeat quod interdum Deus extraneas ſexui, vel officio occupationes, vel munera committat, ut in adducto exemplo Divæ Catharinæ viſum eſt; ſed ſcire debeamus, quod licet gratia quæ tunc conceditur, ſexui, vel officio perſonæ generaliter non reſpondeat, in illa tamen occaſione qua conceditur, ſtatui, & officio perſonæ ſe accommodat, ut patet in exemplo adducto; in quo licet gratia illa Scientiæ erat generaliter impropria ſexui fœmineo, tunc vero in illa conjunctura temporis ſtatui Catharinæ mirifice reſpondit; erat enim adſtricta, ad ſuam fidem conſervandam, Religionis Catholicæ fundamenta explanare, ſeſeque ab impugnationibus defendere; quamobrem de ſtatu fœmineo tranſivit ad ſtatum Doctoræ, & Magiſtræ Catholicæ, & tunc gratia Scientiæ, non in ſtatum improprium, ſed in aptiſſimum, & propriiſſimum cecidit, & ſic philoſophandum in cæteris; & ubi non adeſt neceſſitas, aut utilitas ſtricta, & evidens, non facile gratias eſſe conceſſas credat, maxime ſi ſtatui, aut ſexui recipientium non ſint accommodatæ, ut ſæpius diximus.

CAPUT IV.

Dei Gratia Fidei, tertia ex gratis datis.

23. TErtia Gratia gratis data dicitur GRATIA FIDEI, cujus habitus diverſus eſt ab illo virtutis Fidei Theologicæ, licet in illo fundetur, ſi tamen (quod aliqui negant) habitus ſit. Eſt igitur hæc gratia quoddam ſpecialiſſimum lumen infuſum, quo homo profunde penetrat noſtræ Fidei Myſteria, ita ut alios valeat erudire, & inſtruere; ſed hoc abſque ornatu verborum, & abſque probationibus, & argumentis; & ut ait Apoſtolus: *Non in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis, ſed in oſtenſione ſpiritus, & virtutis.* (1. *ad Corint.* 2. 4.) Ex qua nimirum gratia oritur, quod plerumque non ſine admiratione conſpicimus; ſcilicet, quod plures homines, & mulieres, impoliti, & idiotæ, abſque venuſtate verborum, & ſuaſione eloquentiæ, ſed planis, & communibus verbis, ita de Deo, & de Myſteriis Fidei loquuntur, quod vix homo doctiſſimus, & in Academiis verſatus, non ſolum ita profunde loqui, verumetiam, & quæ ab ipſis loquuntur, valeat comparare, ut in Beatis Paſchaſio Bailone, Joanne Dei, Salvatore ab Horta, & aliis pluribus viſum eſt.

24. Diſtinguitur hæc gratia a virtute Fidei Theologicæ, in eo quod virtus Fidei ſit judicium affirmans, & hæc gratia tantum eſt apprehenſio, & penetratio rerum divinarum, qua homo efficitur capax alios docendi, & inſtruendi. Diſtinguitur etiam a Donis Sapientiæ, & Scientiæ, quia eorum habitus res Fidei tantum penetrant in ordine ad proprii ſubjecti diſpoſitionem, ut ſequatur inſtinctum Spiritus Sancti, & ab eo prompte moveatur: Penetratio vero gratiæ Fidei reducitur ad alienam utilitatem, & profectum. Diſtinguitur denique a gratiis prædictis Scientiæ, & Sapientiæ, quia licet iſtæ penetrent veritates Catholicas, & ad alienam inſtructionem, & profectum dirigantur; ſed hoc efficiunt per probationes argumenta, facundiam, & validiſſimas rationes; Hæc autem gratia Fidei nulla dat verba compoſita; nullam facundiam, nulla argumenta, ſed verba ſimplicia, & communia, quibus homo de Deo, & Fidei Myſteriis ſublimiter, & profunde loquitur.

25. Circa hanc gratiam dicendum venit, quod nullo modo (ſi abſit neceſſitas, & magna utilitas, atque ſpecialiſſima motio) permittat idiotas, & ruſticos docere alios; nec de difficilibus Myſteriis Fidei, nempe de Gratia, Prædeſtinatione, Auxiliis, & his ſimilibus, cum aliis texere ſermonem; & hoc licet affirment, hanc Fidei gratiam accepiſſe; poſſunt enim in maximos errores incurrere, quandoquidem & mediocriter in Sacra Theologia verſati, indigent ſpecialiſſima cura in prædictis materiis pertractandis; præterquam quod deficientibus caſibus prædictis, regulariter quaſi idiotæ deſpiciuntur hujuſmodi homines, & nullum fructum in aliis percipiunt. Doceat eos in omni humilitate, ſilentio, & virtute ſe conſervare in illos enim fructuoſius regulariter erit cum Deo converſari, quam de Deo fabulari.

26. Frequentiſſime etiam inveniet Magiſter fœminas plures, vel potius Mulieres garrulas, & vagas, quæ prætextu loquendi de Deo per ſtratus, & aulas Dominarum, per vicos, & plateas, ſine pudore, ſine recollectione, ſine modeſtia, & ſine ſpiritu errantes; ſuſpiria, gemitus & verba jaculatoria jactant, atque de Deo, & Fidei Myſteriis (pluſquam oportet) cum omnibus loquuntur, putantes his verbis, &

actio-

actionibus proximos ædificare, atque ad virtutem, & amorem divinum provocare: Ex quo quidem sequitur, quod præter ingentia damna, quæ per easdem Beatas passim experiuntur, ipsæ quasi aqua effunduntur, & mille venialibus peccatis implicantur: *In multiloquio* enim (ut ait Sapiens) *non deerit peccatum*. (*Proverb.* 10. 19.) Et Bernardus *De interior. dom.* affirmat, semper de his quæ loquebatur, pœnituisse, & nunquam quod tacuisset, ei pœnituit, cum fere semper de Deo loqueretur: & plerumque audivimus perfectissimum virum affirmantem, fructuosius esse cum Deo habere colloquia, quam de illo loqui; & merito quidem, nam loquendo cum Deo, præter divinum objectum quod habet; consequitur anima lucem, amorem, pacem, & præsidium, & penitus vitat damna linguæ. & loquendo de Deo, sæpe labi poterit in præsumptionem, vanitatem, vel mendacium, & ut communiter dicitur, interdum de divinis incipit colloquium, & postea in carnalitates, & detractiones terminatur.

27. Alii solent esse viri qui ut spirituales habeantur, & prætextu spiritus, & colloquendi de Deo, nimis frequentant Monasteria Monialium, affirmantes, ex earum colloquio non parum profectum adipisci, quod difficile credi potest, & difficilius verum esse; cum raro (si absit justissima causa, vel necessitas) citra animæ detrimentum fiat: Ut quid enim diligitur, & procuratur frequens colloquium cum mulieribus quantumvis spiritualibus, nisi quia eos inducit occulta luxuria in corde latens, vel Diabolicus impulsus cor inficiens? Quid obsecro gigni potest ex longa, & frequenti mulierum confabulatione, nisi luxuria, vanitas, otiositas, & innumera alia pericula, quæ viros alias perfectissimos passim incurrisse videmus? Forsitan desunt spirituales viri, qui viros spirituales possint proficere, suisque colloquiis erudire, & ad ulteriorem perfectionem provocare? Quare igitur viri fugiunt colloquia virorum, & tam frequentius delicata colloquia Monialium consectantur, nisi quia sua libidine ducti, servire cupiunt potius carni, quam spiritui; corpori quam animæ; ventri, quam menti? Pudeat igitur eos spiritum quærere, ubi illum amittere, aut periculo exponere certum est: Suffundantur pudore, quærendo, & emendicando a fœminis fervorem, doctrinam, & profectum, & viros sanctos, & doctos despiciendo, qui in scientia, virtute, & doctrina præfulgent ad hoc ministerium in Ecclesia Dei. Si quos igitur invenerit Magister ex sibi subjectis hac diabolica astutia illusos, acriter reprehendat, & ad Monialium Monasteria perpetuo accedere prohibeat. Quod si sæpius moniti resipiscere noluerint, eorum perditionem præ oculis exponat, & a sua directione penitus amoveat.

28. Sed quia præfati solent se excusare, dicentes, quod Moniales, vel fœminæ quibuscum loquuntur, sunt valde spirituales, quamobrem neque periculum aliquod incurrere, neque scandalum causare possunt; audire debent Bonaventuram ex Augustino sic loquentem: *Asperus igitur, & rigidus cum mulieribus sermo est habendus, & quo magis sanctæ, magis cavendæ.* (*S. Bonavent. opere de purit. animæ.*) Et merito; quia naturaliter virtus amabilior est, & pulcherrima cælatura in habente, & venustiores, atque elegantiores fœminas reddit modestia, simplicitas, docilitas, humanitas, & perfectio; propterea cor loquentis in turpem servitutem vehementius arripiunt, & tanto magis, quanto prædictis dotibus excellunt, & quia cum hujusmodi minor adest cautela, ob spiritualis commercii causam, quam supponimus, sæpius contingit, quod actio minus attenta, aut affectuosa confabulatio, pro simplicitate spiritus habeatur, unde sensim non suspicantes malitiam, Diaboli laqueis irretiuntur.

CAPUT V.

De Gratia Sanitatum, quarta ex gratis datis.

29. QUarta gratia vocatur ab Apostolo GRATIA SANITATUM; & est quidam habitus, quo homo operatur miracula in ordine ad sanitatem corporalem: Nec putetur quod homo miracula faciat, ut causa principalis, quia solius Dei est, sed ut causa instrumentalis, quia per habentem hujusmodi gratiam Deus miracula operatur. Hæc gratia (ut docet D. Thomas 2. 2. *q.* 178. *art.* 1. *ad* 1. & 5.) in fide tanquam in principio dispositivo radicatur, & illa se habet tanquam medium proximum.

30. Hæc gratia visa est aliquando habitualiter inesse aliquibus servis Dei; ad quod si quempiam illorum direxerit Magister, debet mature examinare ejus interiores motus, an scilicet ex vera charitate procedant, similiterque effectus quos divinus impulsus in subjecto parit, qui esse debent, sui despectus, rubor, humilitas, & ardentissima erga proximos charitas; quia ut miracula vera sint, debet agens esse summe humilis, & in suis oculis valde despectus, alioquin maximo labendi periculo se exponeret; hujusmodi enim gratia in humilitate fundatur; qua deficiente, vera esse non potest.

31. Si igitur aliquis ad Magistrum accedat, & hanc sibi gratiam concessam fuisse affirmet, nullo modo ei fidem præbeat, neque gratiam exercere permittat, sed potius eum arguat, increpet, & quasi superbum reprehendat, & humiliet; quia si vere gratiam accepit, Deus ipse disponet, quod casualiter gratiam exequatur, & tunc adhuc Magister oculos operantis perstringat, ne miraculum patrasse præsumat, sed probet eum, atque præcipiat, quod deinceps nihil eorum operetur, & attendat qua

facie hujusmodi mandatum accipit; nam si de tali prohibitione lætetur, erit vere humilis, & gratia poterit esse vera, si cum cæteris adminiculis conveniat: Si vero ægre ferat præceptum, aut contristetur, vel (quod pejus est) prætextu charitatis gratiam defendat; erit utique superbus, & gratia falsa, quam omnino debet illi prohibere.

32. Sed quia forsan poterit hilaritatem vultus ad præceptum fingere, & exterius gratias agere, quamvis interius dolore & superbia contingatur; propterea debet Magister antequam præceptum injungat, gratiæ sanitatis excellentiam, & utilitatem commendare, atque ejusmodi concessionis credulitatem ostendere, ut ille credat Magistrum de sua gratia esse valde contentum: & tunc repente illum arguat, & in totum talis gratiæ executionem prohibeat; & primo motui vultus diligenter attendat, quia repentinus eventus omnem prævenit artem, & fictionem: Si autem tunc vultus det signa tristitiæ, vel iracundiæ, præceptum confirmet, & de periculis, & diabolicis illusionibus quibus obnoxius est, eum commonefaciat.

33. Sed licet hilariter, & humiliter mandatum accipiat, & licet Magister veram esse gratiam sibi persuadeat; nec tunc permittat quod publice ea utatur, sed cautissime, & cum evidenti necessitate, puta, cum jam humana remedia desunt, aut sunt valde difficilia, & tunc clam, & occulte, ita ut absit evulgationis periculum, & applicando Crucem, reliquias Sanctorum, vel aquam benedictam, ut earum virtuti, potius quam operantis, illa sanitas tribuatur, & nullatenus permittat quod aliquis illi reverentiam, aut venerationem licet minimam exhibeat. Summopere invigilare debet Director super his animabus, quia miserabili lapsui vanitatis, & superbiæ sunt expositæ; unde oportet eas abscondere, celare, & fræno humilitatis, abjectionis, & mortificationis cohibere; neque humanum eis vultum, sed asperum ostendat, operaque earum, non solum non applaudat, sed omnino contemnat, & despiciat, ne illæ putent quod de illarum sanctitate, & virtute aliquam æstimationem concepit, imo quasi illi onerosas, & despectas sese conspiciant, ut in debita semper humilitate, & annihilatione conserventur.

34. Propterea non reprehendere cupimus Venerabiles, & Sanctos viros qui palam sanitates, & miracula operantur; neque eorum Prælatos, aut Directores qui eis permittunt, aut præcipiunt ejusmodi mirabilia patrare; credimus enim utrisque adesse divinam lucem, & inspirationem, propter altissimos divinæ providentiæ fines, qui regulariter reducuntur ad confirmationem doctrinæ Catholicæ, aut ad augendam in fidelibus fidem, aut ad decorem Religionis ubi illi professi sunt, aut his similia, & in opportuno tempore (ne videatur gratiam istam in Ecclesia defuisse) scit Deus inspirare, & movere illorum Prælatos, & Directores, ut illis miracula facere, & gratiam exequi præcipiant, aut permittant, & tunc secure, & absque illorum dispendio, imo cum multorum compendio, & Altissimi gloria sanitates operantur.

35. Nos vero omnibus mature perpensis semper cupimus, & monemus, quod divini favores (in quantum possibile sit) occulantur, & omnia extraordinaria opera quæ admirationem hominum rapiunt, soli Deo pateant; & si ea operari oporteat, clam, & occulte cum omni cautela, & humilitate fiant; sæculares enim quasi teneritatem spiritus ignorantes, suo nimio applausu, non paucas Domus Dei columnas everterunt; maxime dum vidimus quod Dominus noster Jesus Christus ita sua miracula (ad nostrum exemplum) quasi verebatur, quod Leproso dixerit: *Vide nemini dixeris, sed vade ostende te Sacerdoti*. (*Matt.* 8. 4.) Et Cæco a nativitate: *Vade in domum tuam, & si in vicum introieris, nemini dixeris*. (*Marci* 8 26.) Et Surdo, & Muto: *Et præcepit illis ne cui dicerent*. (*Marci* 7. 35.) Et apertius prædallegatam docuit doctrinam in miraculosa resurrectione filiæ Archisynagogi Jayri, cum ab eo requisitus, ut ascenderet, & filiam suam vitæ restitueret, ut melius celaret miraculum quod erat facturus, dixit: *Non est mortua Puella, sed dormit*. (*Luc.* 8. 52.) Et resurrectione facta, ac puellæ parentibus stupore perculsis, *præcepit, ne alicui dicerent, quod factum est*.

36. Si ergo Filius Dei non expositus, aut subjectus vanitati, & periculo, in prædictis mirabilibus adeo caute, & occulte se gessit, non propter se, sed propter nostrum exemplum; quanto magis timere, & formidare debent homines hujusmodi pericula, quamvis sanctissimi sint, dum a se fragilem naturam exuere non possunt? Quamobrem monemus Magistros, quod in quantum eis possibile sit, hæc, & alia similia abscondere, & celare satagant; & cum adsit urgens necessitas, aut evidens utilitas, clam, & occulte ad exemplum Domini fieri permittant: *Dat Christus exemplum* (verba sunt Damasceni *Lib. 3. de fide*, *c.* 17.) *ut sic in magnis quæ faciunt, latere velint: sed ut prosint aliis, producantur inviti; gaudeant solum quia eorum nomina scripta sint in Cælis*. Ita etiam Chrysostomus, *Homil. 26. oper. imperfect.* Beda, *In Matth.* 8. Theophilactus *In Lucam* 8. & alii communiter.

37. Denique omnia, quæ circa hanc gratiam diximus, pertinent ad homines spirituales, qui regimini Directoris subditi sunt. Sed præter istos solet gratia Sanitatum concedi a nativitate aliquibus hominibus, qui in Hispania SALUDADORES vocantur; cujus examen gratiæ, ad Sanctum Inquisitionis Tribunal spectat. Hi licet in gratia, & charitate non sint (quandoquidem nulla ex gratiis gratis datis in habentibus

bus supponat) gratiam suam exercent; quorum examini, & approbationi non se immisceant Directores, sed ad Reverendissimos fidei Inquisitores remittant; quamobrem nos a signis, quæ habere debent, merito abstinemus.

CAPUT VI.

De Gratia Operationis Virtutum, quinta ex gratis datis.

38. QUinta gratia dicitur OPERATIO VIRTUTUM. Hæc gratia tantum distinguitur a præcedenti in eo quod illa ordinatur ad corporum sanitatem, & hæc ordinatur ad alia portenta, & prodigia supra naturalem potestatem, & quæ solius potentiæ divinæ sunt, ut cum Moyses percussione virgæ in duos christallinos calles Mare rubrum divisit; (*Exod.* 14. 21.) & Josue in medio sui cursus Solem stare præcepit (*Josue* 10. 13.) & his similia.

39. Hæc gratia etiam in fide tanquam in principio dispositivo radicatur (ut tenet D. Thomas 2. 2. *q.* 178. *art.* 1. *ad* 1. & 5.) & communiter comitatur præcedentem, qui enim accipit gratiam immutandi corpora sensibilia, regulariter etiam accipit gratiam immutandi elementa, & corpora insensibilia: quamobrem ea quæ de antecedenti dicta sunt, de præsenti dicenda veniunt; addendo tamen, & monendo Directores, quod reminiscantur illorum portentorum, quæ facta sunt in Ægypto per manum Moysis, quæ proculdubio ad hanc gratiam pertinuisse credenda sunt; & ibi reperitur quod *fecerunt Magi per incantationem similiter*. (*Exod.* 8. 18.) Ex quibus infertur, ope Dæmonis posse hæc sublunaria immutari, ita ut esse miracula, & portenta ab hominibus videantur; quibus plures illusi in varios errores, illusiones, & pericula prolabantur, & quandoquidem Solem, Lunam, & Cælos (ut per Josue) movere Dæmon, vel detinere non possit, quia ab intelligentiis illi superioribus moventur, & diriguntur; possunt tamen elementa & corpora sublunaria immutare, atque in eis multa, quæ nobis videantur portenta, efficere, ut docet D. Thomas. 1. *p. q.* 111. *art.* 3. *ad* 2. Cajetanus, *In* 1. *p. D. Thomæ q.* 110. *art.* 2. & cum multis Joannes Pineda Societatis Jesu: *In Job to.* 1. *cap.* 1. *vers.* 13. *q.* 1. *n.* 8.

40. Quamobrem Director maximopere cavere debet, & solicite investigare, an a bono, vel a malo spiritu prodigia operentur, & quia gratia hæc, (sicut & cæteræ gratis datæ) non supponit gratiam sanctificantem, & potest reperiri in homine malo, & perverso, & si forsan talis sit qui gratiam habere affirmaverit, difficillimum valde erit cognoscere, an sit gratia vere gratis data, vel aliqua Dæmonis astutia, ad cujus discretionem observare debet.

41. Primo: si gratia ordinatur ad proximi utilitatem, & æternam, & spiritualem salutem, sicut gratia sanitatum ordinatur ad salutem corporalem; hoc est ex ejus gratiæ executione sequatur Altissimi honor, & gloria, vel confirmatio veritatis fidei, vel alicujus erroris eversio; vel si in videntibus excitetur desiderium æternorum, vel ad vitam spiritualem mutatio, vel augeatur virtutis exercitium, vel denique opera misericordiæ exerceantur; quia tunc licet possidens gratiam pravus sit, poterit esse vera operationis virtutum gratia.

42. E converso autem: si fit per Dæmonis astutiam, quamvis prima fronte videatur aliquam ex dictis utilitatem afferre, breviter tamen (ut advertit S. Ignatius de Loyola *De regul. ad plenior. spirit. reg.* 4.) fucatam faciem revelabit, & clare videbitur, quod vergit in damnum salutis æternæ, aut temporalis, vel quod ad aliquod malum inducit. Dæmon namque quamvis interdum vera falsis immisceat, semper hoc efficit ut melius errores ingerat, & malum causet, ut infra dicemus, unde per effectus poterit cognoscere magister, a quo fontis foramine talis gratia scaturiat.

43. Secundo; attendat si homo ad usum hujus gratiæ utitur verbis, signis, characteribus, circulis, vel aliquibus rebus sacris; vel si observat dies, horas, vel avium cantus, aut utitur herbis, frondibus, & his similibus; quia tunc ex superstitione, & pacto Dæmonis explicito, vel implicito, & non ex prædicta gratia operatur; gratia quippe agit per se, & absque adminiculis, quin obstet quod Moyses per virgam quam manu gestabat, Ægypto plagas intulisse dicatur, quia hoc fuit valde mysteriosum, & hæc Moysis virga fuit umbra Crucis, per quam Inferno plagas, & mundo redemptionem Christus Dominus inflixit, & effecit.

44. Tertio: examinet Magister animum, & intentionem, quibus ejusmodi portenta fiant; quia si sincere, & propter majorem Dei honorem, & proximorum utilitatem, vel ut confirmetur veritas fidei in urgenti necessitate patrentur, poterit esse vera gratia: Si autem absque magna necessitate, aut utilitate, sed curiositate, vanitate, aut temeritate fiant, absque dubio erit Dæmonis fallacia.

45. Quarto: bene perpendat si gratia hæc comparata est ab aliquo per alienam industriam, consilium, aut instructionem: id est, si quis eum docuit aliquem modum adipiscendi talem gratiam: vel si ipse possidens eam optavit, vel a Deo postulavit immature, & absque urgentissima necessitate; sed levitate, vanitate, aut curiositate; quia tunc manifeste erit falsa, & a bono spiritu aliena.

46. Quinto, & ultimo: si homo ille qui portenta hujusmodi agit, de illis vanitatem, vel æstimationem, aut quæstum capit, vel de facinore illo se jactat, & magni ab hominibus haberi cupit; vel si patratis prodigiis ipse abscondi curat, & verecundia suffusus fugit humanas laudes, & auram popularem; & si forsan fugere nequeat, Deo & non sibi attribuit, &

magnopere erubescit, quod homines eum factorem talium portentorum cognoscant; quia licet supponamus hominem illum esse gratia, & charitate destitutum, nihilominus tamen gratia si vera est, quasi a Spiritu Sancto procedens, parere necessarium est effectus sanctos, & humiles in subjecto, & tunc erit vera gratia; sicut in primo casu falsa, & diabolica illusio.

47. Denique: si homo bonus, & sanctus sit, qui hanc gratiam teneat, & in eo omnia boni spiritus requisita inveniantur, nihilominus cum eadem cautela se in illa gerat Magister, quæ de antecedenti dicta est; neque propterea habentem magni æstimet; nec gratiam exequi permittat, nisi adstantibus prædictis requisitis, quia rarius necessaria erit hæc gratia quam præterita.

CAPUT VII.

De Gratia prophetiæ, sexta ex gratis datis.

48. SExta gratia est PROPHETIA; & est quoddam supernaturale lumen, quo res futuræ, aut occultæ manifestantur, & agnoscuntur. Si hoc fiat ministerio Angelorum, ut tenet D. Thom. 2. 2. *q.* 172. *art.* 1. *&* 5. vel fiat immediate a Deo, quasi alienum a nostro proposito prætermittimus: sicuti etiam disputare, an distinguantur Prophetia, & finis Prophetiæ; siquidem Prophetia in cognitione consistit, & finis Prophetiæ sit utilitas proximi.

49. Objectum materiale Prophetiæ sunt res revelatæ; objectum formale est Divina auctoritas revelans. Prophetia cum sit cognitio quæ clare percipit revelata, & id quod clare cognoscitur, videri dicatur, propterea Prophetæ in sacris litteris appellantur VIDENTES: reprobata est sententia Montani dicentis, Prophetas dum prophetabant in estasi constitutos fuisse, quamobrem loquebantur nescientes: Hunc errorem improbat Hieronymus, & Theophylactus; imo incerta, & occulta fiebant illis certa, & manifesta, ut de se fatetur David dicens: *Incerta, & occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi*. (*Ps.* 50. 7.) *Quamvis* enim Prophetia fiat per altissimas cognitiones sibi Deo interdum assumente potentias, datur tamen Prophetæ cognitio reflexa Prophetiæ, quia ordinatur ad proximi utilitatem, & absque reflexione non posset eam Propheta manifestare.

50. Actus prophetiæ est verus, certus & infallibilis; quia est actus supernaturalis, cujus Auctor est Deus, cui nequit attribui falsitas, aut fallibilitas, & non solum est certius in ordine ad divinitus revelata, sed etiam (ut docet D. Thomas 2. 2. *q.* 171. *art.* 1.) in ordine ad proprias operationes Prophetæ; hoc est, quod ipse clare discernat, quæ sunt a Deo omnino revelata, & quæ sunt propria sui intellectus; alioquin actus Prophetiæ non esset certus, & infallibilis, quia hæc infallibilitas, & certitudo solum consectatur ea quę divinitus revelata sunt.

51. Cognitio prophetica, & cognitio fidei licet sint certæ, & infallibiles, sunt tamen (ut tenet Suar. *de fide disp.* 6. *sect.* 5. *n.* 5.) obscuræ, & inevidentes, & ratio est, quia veritas dimanat ab eo quod res cognoscatur ut est in se; quod quidem habent Prophetia, & Fides; certitudo sumitur ex firmo judicio, quod similiter habent Fides, & prophetia; infallibitas pendet a certo eventu, quem pariter utraque tenet; sed claritas, & evidentia desumitur ab objecto formali cognitionis, quod habet percipi clare, & manifeste. Cum autem Deus in quantum est prima veritas in dicendo, sit objectum formale Fidei, & Prophetiæ, sequitur, quod licet utriusque cognitio sit vera, certa, & infallibilis, erit tamen obscura, & inevidens in ordine ad objectum formale, quamvis in ordine ad materiale clara, & evidens sit.

52. Sed licet cognitio prophetica sit certa, vera, & infallibilis quoad substantiam, essentiam, & principium; in quantum vero ad nostram intelligentiam, & materiale significatum verborum, sæpius non est vera, certa, & infallibilis:
„ Et causa est (verba sunt B. Joannis a Cruce *Ascensio Mont. Car. lib.* 2. *c.* 19. *n.* 1.) quia cum
„ Deus immensus sit, & profundus, habere solet
„ alios conceptus, & intelligentias valde diversas
„ ab illo proposito, in quo a nobis communiter in-
„ telliguntur: quæ tanto veriores sunt, & certio-
„ res, quanto nobis non ita esse videantur, sicut
„ passim in Sacra Scriptura videmus, ubi pluribus
„ ex antiquis, Prophetiæ, & divinæ locutiones,
„ non ut sperabant, contingebant quia earum
„ mysticam intelligentiam suo sensu litteraliter
„ coaptabant; ut ex pluribus locis Sacræ Scripturæ constat, qui videri possunt apud eundem Doctorem Mysticum loco citato.

53. Alia est causa, quia solent esse Prophetiæ comminatoriæ, vel conditionatæ: in quibus licet interdum sit expressa conditio, possunt tamen non sortiri effectum juxta litteram, quamvis juxta mentem divinam suum effectum habeant certum, & infallibilem. Cujus extat exemplum in illo Davidis vaticinio *Gen.* 46. 10. circa illud Jacobi Patriarchæ asserentis, non defecturum sceptrum a Juda, donec veniret qui mittendus erat; de quo prophetavit David, *quod dominaretur a mari usque ad mare, & a flumine usque ad terminos orbis terrarum*; (*Psalm.* 71. 8.) quod litteraliter adimpletum non fuit, siquidem Christus Dominus non dominavit temporaliter, ut sonat littera, sed spiritualiter secundum mentis divinæ intelligentiam.

54. Ex Prophetiis comminatoriis quæ absolute sonant, & realiter ut conditionatæ, una fuit illa Jonæ Prophetæ facta, (*Jonæ* 3. 4.) quod scilicet post quadraginta dies illa vastissima, & populosa Ninivitarum Metropolis subverteretur, quæ licet nullam continebat conditionem, in mente tamen divina latebat quod si pro suis delictis pœnitentiam ageret, nulla ejus sequeretur subversio. Alia fuit illa facta Isaiæ in qua Regis Ezechiæ interitus absolute prædicebatur. Quia vero convertit se, & clamavit ad Dominum, quindecim suæ vitæ annos adjicere promeruit. (*Esaiæ* 38. 1.)

55. Ex

55. Ex quibus, & aliis pluribus quæ in sacris litteris referuntur, clare conjicitur imprudentia aliquorum circa quasdam Prophetias Mulierculurum, & Monialium, quæ quotidie publicis auribus exponuntur, quæ licet in eis sicut in Prophetis antiquis Spiritus Domini requieverit (quod non ita certum est) possunt non sicut sonant contingere, vel alium effectum sortiri: Quandoquidem prædictæ Revelationes mulierum frequenter sint imaginationes, & capitis debilitates, & ut tales despiciendæ omnino sunt, nosque fide nostra simus contenti, ubi abundantia spiritus recipitur, & per consequens propria sapientia, & intelligentia verborum Dei, ut ait B. Joannes à Cruce, *ubi sup.*

56. Sed prorsus lamentabile est, non paucos videre Magistros, qui his Mulierculurum, & Beatarum vaticiniis ita affecti sunt, quod non eos pudeat, cum multorum scandalo, & irrisione passim ea evulgare, qui de aliis nesciunt loqui nisi de tali, & tali persona, cui hoc, vel illud revelatum est, in omnibus agentes mysteria, & (quod pejus est) constituentes tempora, tenaciter affirmando illud eventurum, & interdum in negotio prædestinationis, aut reprobationis, ita ut si Moniales illæ, aut Beatæ possent ad libitum salutis æternæ chirographum donare, sicut & reprobationis sententiam proferre: Ex cujus pessimæ revelationis securitate plerumque oritur, quod personæ illæ nimium de sua prædestinatione fidentes, parum, aut nihil curant de sua salute, & vitæ integritate, credentes esse prædestinatas, quia hoc illis affirmavit Magister Beatæ; unde ad horam mortis differunt pœnitentiam, & vitæ emendationem; quamobrem vel tunc damnantur, vel saltem de sua damnatione suspectæ moriuntur, ut sæpius visum est.

57. Tales profecto Magistri, non solum debent privari Magisterio, verumetiam & acriter puniri; quia si in Sanctis Prophetis tot sunt Prophetiæ, quæ causa comminationis, vel conditionis latentis in ipsis, vel causa diversæ intelligentiæ, nempe quia mens divina in illis verbis non respexit ad sensum litteralem, non ad conceptum finem devenerunt, quanto minus æstimare debent earum vaticinia, & prophetias, quæ tantum distant a spiritu, & sanctitate Prophetarum? Et præcipue in obscura, & periculosissima prædestinationis, vel reprobationis materia, quam quidem voluit Dominus nobis latere, ne in finali hoc decreto confidentes, virtuosa opera, & integritatem vitæ negligeremus, unde scriptum est: *Sunt justi, atque sapientes, & opera eorum in manu Dei; & tamen nescit homo, utrum amore, an odio dignus sit, sed omnia in futurum servantur incerta, eo quod universa æque eveniant justo, & impio, bono, & malo, mundo, & immundo, immolanti victimas, & sacrificia contemnenti.* (*Eccl.* 9. 1. 2.) Contra quem locum militant Prophetiæ prædictæ.

58. Sed adhuc prædictorum Directorum fatua fides eo devenire solet, quod ejusmodi Beatas, & Moniales, de eorum propria salvatione interrogare non pudeant, & aliquando res futuras, occultas, vel alterius vitæ, in ordine ad se, vel ad alios præcipiunt eis quod a Deo sciscitentur; quamobrem animas illas mille Dæmonis laqueis misere exponnnt, qui eorum vitiosæ curiositati præsto est ad ingerendos errores & illusiones, sicut Deus procul ad suum divinum lumen communicandum; quia ut ait B. Joannes a Cruce *Lib.* 2. *ascens. mont. Carm l. cap.* 21. *n.* 1. multum ei displicet curiositas; cui regulariter non respondet; optat quippe quod in fide vivamus, & quod ordo agendorum, per cursum naturalem, & non supernaturalem dirigatur; cujus quidem metas transgredi, divinæ providentiæ contrarium est.

59. Quod si interdum Deus Magistri, vel animæ curiositati respondeat, potius in eorum damnum quam profectum responsio vergit, ut olim visum fuit in uxore Jeroboam sciscitante Ahiam Prophetam circa infirmitatem Aviæ filii sui, ut habetur in 3. Reg. 14. 1. *& deinceps*; & in Balaam Propheta, quem severè punivit; non obstante quod ipse illi præceperat parere voluntati Balach Regis Moabitarum *Num.* 22. & 23. quia ille propria voluntate, & accedendi desiderio a Deo facultatem exorsit. Videatur B. Joannes a Cruce in loco citato, ubi videre poterit Director damna, & inconvenientia quæ ex tali curiositate oriuntur.

60. Non datur habitus in gratia Prophetiæ, ut probat D. Thomas 2. 2. *q.* 171. *ar.* 2. quia sicut ait Apostolus: *Omne quod manifestatur lumen est.* (*Ad Ephes.* 5. 13.) Et sicut manifestatio visionis corporalis fit per lumen corporeum, ita manifestatio visionis intellectualis fit per lumen intellectuale: est autem necessarium quod manifestatio proportionetur lumini per quod fit; sicut effectus proportionatur suæ causæ: Cum igitur Prophetia pertineat ad cognitionem supernaturalem, sequitur quod ad eam requiratur quoddam lumen intellectuale superexcendens lumen naturale rationis; quod quidem dupliciter potest esse in intellectu: Uno modo per formam permanentem, sicut lux materialis, quæ est in sole, aut in igne: Alio modo per passionem, & impressionem transeuntem, sicut lux est in aere, & hoc modo est lumen propheticum, ut in sequenti capite dicemus.

CAPUT VIII.

De Lumine prophetico, & de differentiis Prophetiæ.

61. Lumen propheticum (ut docet D. Thomas 2. 2. *q.* 171. & 172.) est quædam qualitas ab actu intellectus Prophetæ distincta, qua adjuvatur, & roboratur mens Prophetæ. Sed sciendum est cum eodem Angelico Præceptore

ubi supra art. 1. quod dupliciter potest prophetari; uno modo secundum res sunt in se ipsis; alio modo secundum res sunt in earum causis: Cognoscere autem res ut sunt in seipsis, proprium est solius intellectus divini, cui ab æterno omnia in se ipsis patent; unde talis cognitio non potest esse naturalis, nisi per divinam revelationem, & hujus generis fuit illa cognitio Petri apud Matthæum, qua confessus fuit Christum esse Filium Dei vivi, & propterea illi respondit Dominus: *Beatus es, Simon Barjona, quia caro, & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui est in Cælis.* (*Matth.* 16. 17.) Modus autem cognoscendi res in earum causis potest esse naturalis: sic Medicus præmonstrat salutem, vel mortem futuram infirmi per aliquas causas quas observat, quæ habent ordinem ad tales effectus, sicut per experientiam cognovit.

62. Ex hoc poterit Director conjicere, si animarum vaticinia fiant per supernaturale lumen Propheticum, quia si anima per aliquas circumstantias, causas, vel signa, puta, perturbationem, & ruborem vultus, vel alia signa, possit devenire in cognitionem illius quod prophetat, non facile hujusmodi notitia pro vera Prophetia habenda est; intellectus quippe veri Prophetæ, non per causas naturales, aut conjecturas, sed per lumen omnino desuper infusum illuminandus est. *Non enim* (ait Petrus) *voluntate humana allata est aliquando Prophetia; sed Spiritu Sancto inspirante loquuti sunt Sancti Dei homines.* (2. *Petr.* 1. 12.)

63. Hoc lumen Propheticum omnino de sursum est, descendens a Patre luminum, & extra sumentis est arbitrium, pendens prorsus ab arbitrio moderantis; unde hoc lumen (ut ait D. Thomas 2. 2. *q.* 175. *art.* 3.) ad omnia, tam divina, quam humana, tam spiritualia, quam corporalia se extendit; quia omnis manifestatio quæ per aliquod lumen fit, extenditur ad omne id quod illi lumini subjicitur; sicut visio corporalis extenditur ad universos colores, & cognitio naturalis animæ ad omne id quod subjicitur intellectui agenti: Cum autem cognitio Prophetica fiat per divinum lumen, cui omnia, tam divina quam humana, tam spiritualia quam corporalia subjiciuntur; ideo lumen Propheticum, & cognitio Prophetica ad omnia se extendunt.

64. Lumen Propheticum non est in mente Prophetæ per modum formæ permanentis, sed per modum impressionis, & auxilii transeuntis; alioquin posset homo ad libitum suum prophetare; quod experientiæ repugnat, & confirmat Gregorius *Hom.* 1. *in Ezech.* per hæc verba: „ Aliquando Prophetiæ spiritus adest Prophe„ tis; nec semper eorum mentibus præsto „ est, quatenus dum hunc non habent, sed „ hunc cognoscant ex Dono habere cum ha„ bent.

65. Et probari potest ratione; quia lumen intellectuale quod est in aliquo per modum formæ permanentis, principaliter perficit intellectum ad cognoscendum principium eorum, quæ ei per tale lumen repræsentantur, ita ut per lumen intellectus agentis principaliter perficitur intellectus ad cognitionem primorum principiorum, eorum quæ naturaliter cognoscuntur; sed principium eorum quæ ad cognitionem supernaturalem pertinent, & per Prophetiam manifestantur, est ipse Deus, qui essentialiter visibilis est Prophetis, sicut visibilis est Beatis, in quibus lumen Propheticum est per modum formæ permanentis, & perfectæ: Ergo in hac vita lumen Propheticum nequit esse per modum formæ permanentis, sed per modum passionis, & impressionis transeuntis; ergo non potest esse habitus: Ita D. Thomas 2. 2. *q.* 171. *art.* 2.

66. Cognitio Prophetica, cujus formale est lumen Propheticum, in ordine ad illud est eadem in omni Prophetia, ut expresse docet Angelicus Præceptor *ubi supra art.* 4. *ad* 3. & ratio est, quia cum lumen semper idem sit, Prophetia quæ per illud fit, debet semper esse una formaliter; sed secundum ejus objecta est multifaria specie diversa; in moralibus enim species habituum distinguuntur secundum earum objecta, objectum autem Prophetiæ est id quod est in cognitione divina, super omnem facultatem humanam; quamobrem secundum objectorum differentias dividitur in diversas species, ut *Prophetia Prædestinationis*, qua Deus in ipsa præcognoscit ea quæ ab ipso agenda sunt in homine quæ nequit ab homine vitari, sed necessario adimplenda est. Alia est *Prophetia præscientiæ*, qua Deus in ipsa præcognoscit, quod ipse acturus sit per nostrum liberum arbitrium, quæ hoc mediante debet adimpleri. Alia est *Prophetia comminationis*, quæ non semper impletur, sed per eam prænuntiatur ordo causæ ad effectus, quæ quandoque aliis supervenientibus impeditur, ut docet D. Thomas 2. 2. *q.* 174. *art.* 1.

67. Isidorus (*Ethymol.* 7. *c.* 8.) distinguit Prophetiam secundum modum prophetandi, qui potest distingui, vel secundum potentias cognoscitivas in homine, quæ sunt sensus, imaginatio, & intellectus, & sic sumitur triplex visio, quam ponit, tam ipse, quam Augustinus (*in Gen. ad litt. lib.* 12.); vel potest distingui secundum differentes influxus Propheticos, qui quidem quantum ad illustrationem intellectus significantur per Prophetiam Spiritus Sancti: Quantum vero ad impressionem formarum imaginabilium ponit tria, scilicet, somnium, & visionem, quæ fit vigilando respectu quorumcumque communium, & ecstasim, quæ fit per elevationem mentis in aliqua altiora: Quantum vero ad sensibilia signa ponit tria, quia sensibile signum, aut est aliqua res corporea exterius visui apparens, & ideo quantum ad hoc ponit nubem; aut exterius aliquod prolatum, & quantum ad hoc ponit vocem;

vocem; aut est vox per hominem formata cum similitudine alicujus rei, & quantum ad hoc ponit parabolam. Hæc sunt D. Thomæ *sup. art. 1. ad 3.*

CAPUT IX.

De his quæ requiruntur ad Prophetiam, & de practica ejus instructione.

68. AD Prophetiam, sicut ad cæteras Gratias gratis datas, non requiritur gratia habitualis sanctificans subjectum prophetantem; propterea inveniri potest in homine pravo, & peccatore, ut olim in Balaam, Caipha, & aliis visum est; & rationem (præter superius adductam, nempe, non dari Gratias gratis datas ad propriam, sed ad alienam sanctificationem) hanc adducit Angelicus 2. 2. *quæst.* 172. *art.* 7. per hæc verba: „ Considerandum „ est, quod sicut Deus, qui est causa univer- „ salis in agendo, non præexigit materiam, „ nec aliquam materiæ dispositionem in corpo- „ ralibus effectibus, sed simul potest, & mate- „ riam, & dispositionem, & formam induere; „ ita etiam in effectibus spiritualibus non præ- „ exigit aliquam dispositionem, sed potest simul „ cum effectu spirituali inducere dispositionem „ convenientem, qualis requiritur secundum „ ordinem naturæ, & ulterius potest etiam si- „ mul per creationem producere ipsum subje- „ ctum, scilicet animam, & in ipsa sua crea- „ tione disponere ad Prophetiam, & dare illi „ gratiam Prophetalem. Hoc ipsum confirmat Gregorius *Hom.* 30. *in Evangel.* dicens: „ Implet „ Spiritus Sanctus citharedum puerum, & „ Psalmistam fecit Pastorem armentorum, Sy- „ choromos vellicantem, & prophetam facit. „ Non ergo requiritur alia dispositio præcedens „ ad Prophetiam, sed dependet ex sola volun- „ tate Spiritus Sancti, de quo dicitur, hæc „ omnia operatur unus, atque idem spiritus, „ dividens singulis prout vult: Hæc Grego- „ rius.

69. Hæc ratio, scilicet meræ dependentiæ a divina voluntate, & non a gratia sanctificante, nec ab aliqua subjecti dispositione, quæ circa prophetiam, & cæteras Gratias gratis datas vera est, nequit accommodari illis favoribus, qui quidem etiam dependent a mera Dei voluntate, & beneplacito, & nequeunt a gratia sanctificante separari, ut sunt unio passiva, & infusa animæ, tam in spirituali matrimonio, quam in raptu, ecstasi, & aliis, de quibus infra sermo fiet; & ratio differentiæ est manifesta, quia Prophetia, & cæteræ Gratiæ gratis datæ, fiunt per lumen, vel auxilium, vel habitum, quæ in se, & per se subjectum non sanctificant, quia non diriguntur ad ejus sanctificationem, sed tantummodo reddunt aptum, & dispositum ad conferendam proximis instructionem ad eorum salutem, quia ad eam directe ordinantur: In unione verso passiva, raptus, ecstasis, matrimonii, &c. (ut infra patebit) fiunt, & causantur per habitus fidei, Donorum Sapientiæ, & intellectus, quoad rationem, & quoad voluntatem per charitatem, & directe ordinantur ad propriam subjecti sanctitatem, licet indirecte possint ordinari ad proximorum salutem. Cum autem prædicti habitus quibus hujusmodi favores efficiuntur, nequeant a gratia sanctificante separari, quamvis dependeant omnino a divino beneplacito (quia homo nullo modo potest prædictos favores ad libitum habere) supponunt tamen gratiam sanctificantem; unde prædicta ratio tantum potest habere locum in his quæ fiunt per instrumentum omnino independens a gratia sanctificante; quod maximopere notare debet Magister.

70. Igitur cum lumen Propheticum non sanctificet animam Prophetæ, nec sit proprietas a gratia sanctificante quasi a radice procedens, neque ordinetur ad subjecti sanctificationem, sed ad proximorum salutem, & omnino pendeat a divino beneplacito, non requiritur ad Prophetiam, neque gratia habitualis sanctificans, neque boni, & sancti mores in subjecto; propterea hoc supponit Matthæus de illis qui accesserunt ad Christum, dicentes: *Domine nonne in nomine tuo prophetavimus?* (*Matth.* 7. 22.) Quibus respondit Dominus: *Non novi vos.* Et cum omnes in gratia constitutos noscat Dominus quasi suos, & amicos, ut ait Paulus: *Novit autem Dominus eos qui sunt ejus.* (2. *ad Timoth.* 3. 19.) sequitur quod illi Prophetæ carebant gratia, & amicitia Christi, & quod ad Prophetiam neque gratia, neque boni mores requirantur.

71. Sed nihilominus tamen Angelico (ut assolet) calamo D. Thomas 2. 2. *qu.* 172. *art.* 4. animadvertit (quod valde notare debet Magister) hoc est: „ Quod bonitas morum potest, „ & debet attendi secundum duo; uno quidem „ modo secundum interiorem ejus radicem, quæ „ est Gratia gratum faciens alio modo quan- „ tum ad interiores animæ passiones, & exte- „ riores actiones: Gratia autem gratum faciens „ ad hoc principaliter datur, ut anima homi- „ nis Deo per charitatem conjungatur; unde „ quidquid potest esse sine charitate, potest „ esse sine Gratia gratum faciente, & per con- „ sequens, sine bonitate morum: Prophetia au- „ tem potest esse sine charitate, quod apparet „ in duobus; primo quidem ex actu utriusque; „ nam Prophetia pertinet ad intellectum, cu- „ jus actus præcedit actum voluntatis, quam „ perficit charitas. Secundo ex fine utriusque; „ datur enim Prophetia ad utilitatem Ecclesiæ: „ non enim ordinatur directe ad hoc, quod af- „ fectus ipsius Prophetiæ conjungatur Deo, ad „ quod ordinatur charitas, & ideo Prophetia „ potest esse sine bonitate morum, quantum „ ad propriam radicem bonitatis.

„ 72. Si vero consideremus bonitatem morum „ secundum passiones animæ, & actiones ex-

„ teriores; secundum hoc impeditur aliquis a „ Prophetia per morum malitiam, nam ad „ Prophetiam requiritur maxima mentis ele- „ vatio ad spiritualium contemplationem; quæ „ quidem impeditur per vehementiam passio- „ num, & per inordinatam occupationem re- „ rum exteriorum, ut ex filiis Prophetarum le- „ gitur, quod simul habitabant cum Eliseo, 4. „ *Reg.* 4. quasi solitariam vitam ducentes, ne „ mundanis occupationibus impedirentur a Do- „ no Prophetiæ. Ex his inferre debet Magister, quod anima quæ assiduis occupatur negotiis, commerciis, visitationibus Dominarum, & aliis, quæ spiritum obturbant, aut distendunt, & potius deorsum quam sursum elevant, valde suspecta est, quod in suis vaticiniis, & Prophetiis illusa sit.

73. Et ne falso conceptu duci possit Director credens, Dæmonem nullam posse animæ suggerere Prophetiam, siquidem ex prælibatis constat, hanc non posse fieri nisi per lumen Propheticum, quod nequit ab alio quam a Deo illabi; quamobrem Dæmon in prædicto lumine Prophetico immediate elevante mentem Prophetæ per spiritualissimas species nihil efficere, vel superaddere potest, quia nequit ille esse causa, & Auctor luminis Prophetici; nec immediate in puris spiritualibus se ingerere: Attamen quando Prophetia fit per species materiales, & phantasmata, ut sæpius contigit Prophetis, tunc potest Dæmon (illis mediantibus) plures fallacias, & allucinationes ingerere.

74. Secundo, quod (ut D. Thomas 2. 2. *q.* 172. *art.* 5.) Dæmon potest plura intelligere, quæ sunt supra humanum intellectum, & hæc potest homini revelare; quia certissimum est, quod intellectus superioris ordinis aliqua cognoscere potest, quæ sunt remota a cognitione intellectus inferioris, est autem supra intellectum humanum, non solum intellectus divinus, sed etiam intellectus bonorum, & pravorum Angelorum, secundum ordinem suæ naturæ, propterea quædam cognoscunt Dæmones, etiam per suam naturalem cognitionem, quæ ab hominum cognitione valde remota sunt, & hæc possunt hominibus revelare; non per lumen Propheticum, quod longe est a sua potestate, sed mediantibus formis sensibilibus, & materialibus speciebus imaginationis infusis.

75. Hæc igitur quæ intellectui humano remota sunt, & Angelico nota, & pervia, vocantur remota secundum quid humano intellectui: Ea vero quæ solus Deus cognoscere potest, dicuntur remota simpliciter ab intellectu humano: Itaque Prophetia simpliciter, & absolute sumpta, nequit fieri nisi per divinam revelationem, seu lumen Propheticum; alia vero, quam agere Dæmones possunt, tantum dici potest secundum quid Prophetia: Cum autem (ut docet Angelicus 2. 2. *q.* 172. *art.* 2.) ad prophetiam non solum requiratur lumen Propheticum, sed etiam species rerum revelatarum; ideo per eas (si materiales sint) non obstante lumine potest Dæmon suos errores, & illusiones ingerere; quamobrem caute procedere debet Magister.

76. Nec facile credendum est Prophetiæ, quia interdum effectum sortitur, & evenit vera esse quæ prædixit; Dæmon enim semper falsis aliqua vera immiscet, & ut bene notat Glossa *in cap.* 22. *libri Numeri*, Balaam divinus erat Dæmonum, & nihilominus prophetavit quod oriretur Stella ex Jacob, & exurgeret homo de Israel, qui confringeret omnes duces alienigenarum; quod quidem in Salvatore nostro integre adimpletum est, & ratio est D. Thomæ: *Quia sicut se habet bonum in rebus, ita verum in cognitione; impossibile est autem inveniri aliquid in rebus quod totaliter bono privetur.* Unde impossibile est esse aliquam cognitionem, quæ totaliter sit falsa, absque admixtione alicujus veritatis: unde & Beda dixit, quod nulla est falsa doctrina, quæ non aliquando aliqua vera falsis intermisceat; ideoque ipsa doctrina Dæmonum, qua suos Prophetas instruunt, aliqua vera continet, per quæ receptibilis redditur: sic enim intellectus ad falsum ducitur per apparentiam veritatis, sicut voluntas ad malum per apparentiam bonitatis, unde & Chrysostomus dicit: *Concessum est Diabolo interdum vera dicere, ut mendacium suum rara veritate comendet.* (*S. Joan. Chrysostom. hom. in Matth.* 7.)

77. Præterea Prophetæ Dæmonum non semper loquuntur, vel prophetant ex Dæmonum revelatione, sed interdum ex revelatione divina, ut manifeste patet in vaticinio Balaam toties repetito; de quo dicitur in Numeris *cap.* 21. quod ei Dominus fuerit loquutus, licet fuisset Propheta Dæmonum, & ratio est D. Thomæ: *ubi supra ad* 1. „ Quia Deus utitur etiam ma- „ lis ad utilitatem bonorum; unde & per Pro- „ pheta Dæmonum aliqua vera pronuntiat; „ tum ut credibilior fiat veritas, quæ etiam ex „ adversariis testimonium habet; tum etiam „ quia cum homines talia credunt, per eorum „ dicta magis ad veritatem inducuntur; un- „ de Sybillæ multa vera dixerunt de Christo. „ Sed etiam quando Prophetæ Dæmonum a „ Dæmonibus instruuntur, aliqua vera prædi- „ cant; quandoque quidem virtute propriæ na- „ turæ, cujus Auctor est Spiritus Sanctus, „ quandoque etiam ex revelatione bonorum „ spirituum, ut patet per Augustinum; *Lib.* „ 2. *in Gen. ad litt.* & sic etiam illud verum, „ quod Dæmones enuntiant, a Spiritu San- „ cto est. Hactenus D. Thomas, qui omnino „ videndus.

78. Ex omnibus prælibatis de gratia Prophetiæ poterit Magister cognoscere, quam difficile sit in rebus tam obscuris illusionibus, atque imaginationibus obnoxiis pedem figere, & integram satisfactionem habere, ut in eis confidens, sibi, & aliis futura, vel contingentia valeat obfirmare; & similiter quam digni sunt censura, punitione, & irrisione illi Directores,

qui

qui semper inter Prophetias istas Mulierum, & Monialium ambulant, se ipsos, & alios seducentes, neque in tot fallaciis quas experiuntur errorem suum deponentes; unde quotidie digniores irrisione, & nimis culpabiliores fiunt. Igitur prædictis omnibus particularibus notitiis rejectis, contenti sint his Prophetiis, quæ in Sacris paginis continentur; vel Sancta Mater Ecclesia approbet, vel credendas exponat; cæteras vero fugiant, in quantum eis possibile sit, atque cum talibus Prophetis cautissime se gerant; sufficit enim pro Ecclesiæ conservatione, & fidelium profectu illas, quæ nobis ab ea propositæ sunt, credere, & operari.

CAPUT X.

De Gratia discretionis Spirituum, septima ex gratis.

79. SEptima gratia est Discretio Spirituum; & est quidam habitus, seu quoddam lumen, quo occulta, & interiora cordium manifestantur. Hæc gratia est duplex, una quæ respicit ad meram cognitionem, & penetrationem cordium; & alia quæ tendit, & respicit ad directionem animarum. Hic habitus recipitur in intellectu, quia est lumen, & cognitio quæ pertinet ad potentiam cognoscitivam. Cognitio quam tribuit hæc gratia, est certa, & infallibilis, quia in suis prædicatis est supernaturalis, cujus causa est Deus tanquam Auctor supernaturalium actuum, & cui nulla incertitudo, aut falsitas tribui potest; unde necesse est, quod cognitio per hanc gratiam communicata sit infallibilis, & certa.

80. Gratia Discretionis quæ solum dirigitur ad meram cognitionem & penetrationem cordium, tribui solet his, qui nec animas dirigunt, nec directuri sunt; quia licet Directoribus, quos ad tale ministerium eligit Deus, eandem soleat dare cordium sibi subjectorum penetrationem, potest tamen esse diverso modo quam cæteris quibus tribuit gratiam ad meram penetrationem interiorum, licet interdum eam eodem modo accipiant, & insuper lucem ad spiritualem directionem necessariam. Alii vero propter alios fines ordinatos ad profectum eorum quorum interiora manifestantur, lucem capiunt; quæ valde diversa est ab ea quæ Directoribus communicatur: De utrisque loquemur Deo dante.

81. Multifarie igitur multisque modis gratia hujusmodi mentibus hominum infunditur, quæ aliquando recipitur mediantibus externis sensibus, sub aliquibus figuris, vel symbolis materialibus statum animarum repræsentantibus; nempe animas in gratia constitutas, pulchras nimis, velut arbores consitas floribus; malas vero deformes, velut arbores aridas: Aliquando etiam mediantibus aliquibus qualitatibus, vel accidentibus, quibus suavis odor, vel placidus calor exire ex Justis percipitur; sicut ex injustis, frigiditas, & fœtidissimus vapor; quod fit infundente Domino in sensibus externis species impressas illius pulchritudinis, vel fœditatis, fœtoris, vel odoris suavissimi, eodem tempore quo in intellectu recipientis infunditur notitia supernaturalis status illius animæ: Aliquando autem fit per verba externa sensibus corporalibus, vel internæ imaginationi, vel intellectui, respective per species impressas, & infusas.

82. Interdum lumen, vel intelligentiâ nihil expressum materiale exponit, sed spiritualiter infundit firmam notitiam statuum animarum, infundente Domino speciem spiritualem non subjectam visui (licet longe clariorem) ad modum illius ante cujus oculos repente pertransiret lucidissimum speculum, ubi omnia clarissime patescerent: quod ablato eo, firmissima eorum, quæ in illo conspexit, maneret memoria; Ita similiter hæc notitia quæ velut fulgur pertransit, instruit intellectum clara intelligentia status animæ cujus datur notitia, & hic modus securior est prædictis; non enim in hoc sicut in illis ingeri potest Dæmonis fallacia.

83. Hæc notitia, & cordis manifestatio, solet regulariter aptari statui accipientis; nam licet non repugnet eis concedi qui carent gratia sanctificante, tamen communiter justis, & Dei amicis conceditur, & tunc secundum eorum statum, & exercitium notitia est magis, aut minus spiritualis; propterea his, qui in via purgativa consistunt, fit ministerio sensuum, vel imaginationis, per externa signa, vel interna symbola, & figuras: Eis autem, qui in via illuminativa exercentur, interdum per sensibiles species, interdum etiam per spirituales, quia utriusque participatur in hac via: Illis denique, qui in via unitiva se exercent, per spirituales species intellectui immediate infusas, potius quam per materiales imaginationi, vel sensui communicatas: quamvis non repugnet quod juxta divinum beneplacitum hic ordo invertatur; cum hoc tamen discrimine, quod hi qui in via purgativa consistunt, raro, aut nunquam per pure spirituales species immediate intellectui infusas illuminantur, quia hunc audiendi, & intelligendi modum penitus ignorant, & eorum intelligentiæ regulariter se Deus accommodat, ut supra dictum est.

84. Communicatur interdum hæc gratia absque ulla luminis infusi reflexione, sed manet in intellectu quædam ratio, & firmissimus sensus status illius animæ, ita quod nullo modo de ejus veritate valeat dubitare; & quamvis nihil distinctum percipiat, tamen experimentaliter cognoscit nulla ejus diligentia ejusmodi notitiam potuisse comparare, & hoc fit per speciem a Deo infusam, per quam objectum cognoscit directe, sine ulla suæ cognitionis reflexione: Et quamvis ea quæ sunt in objecto, hoc est statum animæ, cognoscat, & il-

& illorum reflexionem in confuso habeat; nempe an sit anima illa in bono, vel in malo statu, de quo habet experimentalem certitudinem; modum tamen cognitionis, & infusi luminis claritatem distinctè non percipit, quia caret illius cognitione reflexa, & tanto intensius objecti veritatem percipit, quanto virtus cognoscitiva unita, & non dispersa, objectum attingit.

85. Interdum manifestatur status animarum per supernaturalem locutionem factam auditui, vel imaginationi, aut intellectui (de quibus locutionibus suo loco tractabimus) in quibus omnibus commonere oportet Magistrum spiritualem, quod omne quod anima percipiat, videat, vel intelligat per externam visionem, sensificationem, vel symbola, figuras, vel formas materiales, reputet suspectum, periculosum, & alta indagine dignum; quia quamvis a Divino Spiritu possit procedere (quandoquidem per hos, & similes modos sæpius Deus animabus loquatur); in his tamen materialibus signis potest Dæmon plures fallacias, & errores ingerere, ex quibus passim scandala evenire contingunt.

86. Propterea dum aliqua ex animabus statum alterius sibi revelatum fuisse affirmet, eam Magister acriter reprehendat, & rigide tractet; neque ei facile credat, & multo minus aliquem de suo statu commonere permittat, nisi clare cognoscat, quod Dominus ad talem monitionem perseveranter inducat, animæ tribuendo docilitatem, & subjectionem voluntati Directoris, & pariter sui ipsius humilitatem, cum vera, & charitativa commiseratione illius animæ, cujus imperfectus, vel malus status revelatus est; ad cujus notitiam neque perturbatur, neque irascitur, neque animam contemnit, sed tranquille dolens de divina offensione, salutem sui proximi ardenter desiderat; tunc quidem talis revelatio proculdubio erit a Deo.

87. Si vero anima propter pravam, aut imperfectam conscientiam, quam in proximo videt, putans se stare, vehementer irascitur, aut in nimium alterius boni zelum accenditur; vel licet doleat de ejus peccato, inquiete tamen, & indiscrete, hanc revelationem a malo spiritu processisse timendum est: Quamobrem debet ei Magister præcipere, quod a tali excitatione recedat, & ad suos proprios defectus oculos reflectat, quin amplius de alterius salute solicita sit.

88. Sed licet certo cognoscat Director, revelationem status alicujus fuisse certam, & a bono spiritu factam, non statim animam de suo statu monere permittat, sed magna cum mora, & cautela procedat, licet habens notitiam affirmet, se ad hoc instanter a Deo moveri, aut præceptis adstringi; sed debet a Deo enixe in oratione postulare, quod ei dignetur inspirare modum, occasionem, & dispositionem, ut Dei gloria, & proximi emendatio subsequatur: & casu quo monitio agenda sit, aptior ad hujusmodi erit Confessarius, vel Director personæ monendæ, vel alius vir gravis illi familiaris, & raro, aut nunquam permittat, quod persona quæ habuit intelligentiam, hujusmodi monitionem faciat, & semper cautissime procedat; in his enim non modica adsunt pericula.

89. Eos autem quibus aliorum interiora manifestantur, semper moneat, quod se ipsos attente inspiciant, atque ad proprios defectus, & peccata assiduos oculos convertant, quod vanitatem, & propriam æstimationem timeant, & humilitatem mordicus teneant, & suum periculum labendi, & amittendi gratiam, dum in hac mortalitate degunt, considerent, atque in suæ vilitatis, & fragilitatis pulvere glutinentur, quia cum peccatorum, & imperfectorum infinitus sit numerus, quorum status hujusmodi gratiam habentibus clare patescunt, facile possunt in superbiam, & propriam æstimationem, vel in aliorum contemptum declinare, quamvis verum sit, quod si gratia a bono spiritu procedit, ipsa causat humilitatem, & timorem filialem in subjecto.

CAPUT XI.

De modis quibus Deus solet statum Animarum Purgatorii manifestare.

90. Licet gratia Discretionis Spirituum strictè sumpta, solum ordinetur ad cognitionem spirituum corpori unitorum, & adhuc in hac vita degentium; sed quia facile Ductor spiritualis poterit turbari, & ambigere circa manifestationes sæpius occurrentes animarum separatarum, quæ jam æternitatem ingressæ sunt, in quarum apparitionum discretione plures passim videmus committi errores, rumores, & fallacias; propterea visum est nobis ea quæ ex libris, & aliorum experientia didicerimus, pro Directorum instructione proponere.

91. Non impræsentiarum excogitamus quæstionem; utrum scilicet animæ quæ jam e vivis excesserunt, iterum per divinam dispositionem, aut permissionem ad nos revertantur? Cum hoc nefas videatur disputare, siquidem non solum quotidiana viget experientia, sed etiam ex Sacris litteris comprobatur. In primo quippe Regum volumine legitur, animam Samuelis, per divinam permissionem e Sinu Abrahæ, ad præsentiam Saulis fuisse revocatam (1. *Reg.* 28. 15.): Et in Dominica Transfiguratione (referente Mat. *c.* 17. 3.) anima Moysis, jam e vita functi, in Majestate dicitur apparuisse: Unde si in prædictis casibus actum est, nulla potest assignari urgens ratio, quare in aliis etiam evenire repugnet. Ut probant Augustinus *Lib. de cur. pro mort. c.* 15. *&* 16. Gregorius, *Dialog. l.* 3. *cap.* 24. *&* 25. *& l.* 4. *c.* 40. *&* 55. & alii, quos citat, & sequitur Cardinalis Robertus Bellarminus (*contr. to.* 1. *lib.* 2. *de Pur. c.* 8. *per tot.*)

92. Nec

92. Nec similiter aggredimur disputare, an rmet animæ sint quæ apparent, ut defen- it Augustinus, Gregorius, Paulinus *In vit. Ambros.* & alii, & habetur in Synodo 7. vel t earum Angeli, ut cum pluribus defendit nedictus Pererius, *In Exod. cap. 7. nu.* 44. ia revera plerumque ipsæ animæ, & interdum um Custodes apparere affirmant Augustinus, Thomas, Antoninus, Joannes Gerson, & i plerique, quibus subscribit doctus Abbas D. ancifcus Blascus de la Nuza in suo libro Pa- cinii Angelorum *Par.* 3. *lib.* 3. *cap.* 4. 5. *ic.* quod sane ad nostrum propositum parum ert, dummodo earum apparitio realis, & ra sit, de qua (ut ait Augustinus *ubi supra* 16.) nefas erit dubitare.

93. Prætermittimus etiam differere, utrum pora assumant phantastica, vel solida? Quia iusque modi extant exempla, ut colligitur D. Thoma 1. *p. q.* 51. *art.* 2. & confirmat trus Thyræus *De prodigio appar. lib.* 1. *cap.* 7. 119. Utrum etiam assumpta corpora possint nmis comburi, unguibus dilaniari, ferreis ca- is torqueri, vel solum apparenter videantur tormenta pati, & respective ad exteriora plicia, alia interiora ipsis respondentia susti- int? An etiam puri spiritus possint materia- & elevato igne conflagrari? Utrum in locis terraneis tantum, vel etiam super terram imæ purgentur? Et an denique a Dæmoni- s æqualibus pœnis, ac in inferno, animæ San- torqueantur? Quia omnes hujusmodi quæ- ones sunt extra propositum nostrum, & videri sunt apud Theologos de Purgatorio tractan- , præcipue adversus perfidos Lutheranos Pur- orium negantes, quos refellit doctissimus llarminus *ubi supra controv. 6. de Purgat.*

94. Nos autem contenti erimus eos tantum erre modos, quibus solent prædictæ animæ nifestari, ne spirituales Magistri (ut sæpius imus, & confirmat Episcopus Oxomensis *D. n. Palafox to.* 5. *in not. ad apparit. M. Fran- a SS. Sacram. fol.* 195. *n.* 335.) fallacias, imprudentias incurrant. Et primo frequen- ime apparere solent oculis corporalibus in as- mpto corpore, flammis circumamictæ; inter- m vero in sordidis vestibus, vultibus tristi- s & macilentibus, dirissime suspirantes, & lantes; aliquando in ipso habitu, quo dum erant, utebantur; sæpissime in illo, quo hu- tæ fuerunt, & sepultæ; multoties apparent mientibus, quarum triste spectrum non ita ret soporatos, sicut conturbat, & terret cum vigilantibus; tunc enim regulariter contre- scit corpus, pavet spiritus, cor languescit, palpitat, anhelitus comprimitur, & suffoca- , & interdum in deliquium prolabitur ani- is. De his omnibus apparendi modis plura ex- it exempla in Vitis Patrum, in Speculo Hi- riali, & exemplorum, in Historia Ecclesia- a, & aliis valde fide dignis Codicibus. Cum tur hujusmodi apparitiones sunt a bono spi- ritu, omnes prædicti effectus mitescunt, sensim- que introducitur in animo virtus, & fortitudo (ut in omnibus visionibus boni spiritus evenit, & nos infra *Tract.* 5. *a cap.* 5. *usque ad* 8. di- cemus, & notat Palafox *ubi supra fol.* 1. *num.* 2. *& seq.*) simulque charitativus affectus be- nefaciendi tali defuncto.

95. Si vero loco pavoris, & turbationis, qui- bus bona visio incipere debet, succedat aliq a delectatio sensibilis, quam illico consectari in- cipiat magnus timor, & inquietudo spiritus, aut inaporosa perturbatio, aut blasphemia, aut im- puritas (quia aliquid ex prædictis evenit in visionibus mali spiritus) proculdubio erit Dæ- monis fallacia, & tunc anima se muniat signo Sanctissimæ Crucis, locumque aqua benedicta respergat, & majori qua possit intensione, ad Deum interius confugiat. (*M. Francisca a SS. Sacrament. in relat. numer.* 78.)

96. Interdum animæ apparere solent sub spe- cie brutorum, ovium vel aliarum rerum insen- sibilium, nempe luminis, ignis, nubis, umbræ, lapidis, rotæ, currus, &c. ut de omnibus extant exempla in Speculo exemplorum, in Historia Ecclesiastica, ut affirmat Palafox *ubi supra fol.* 105. *col.* 1. & tenet Martinus de Roa *de stat. anim. Purg. cap.* 44. Thyræus *ubi supr.* & alii: Et tunc vel exiguum, vel nullum pavorem incu- tiunt, quousque clare cognoscitur, res illas es- se spiritus dolentes, & pœnis affectos, quod fit, vel per locutionem animarum sive externam, sive imaginariam; vel per intelligentiam, aut puram notitiam respective, cui etiam major, aut minor timor respondet.

97. His apparitionibus plerumque præcedunt strepitus, lamenta, vel delicata, & mœstissima suspiria, gemitus, aut ejulatus, ac demum ani- mæ loquuntur, vel corporalibus oculis exhiben- tur, licet interdum contingat, quod per mul- tum temporis, lamenta, suspiria, & strepitus audiantur, quin animæ sæpius interrogatæ, vel respondeant, vel appareant, quia nondum ve- nit occasio a divina providentia præfixa, ut pos- sint ea quæ sibi necessaria sunt ad consolatio- nem aliis manifestare, ut ex variis apparitioni- bus constat. (*M. Francisca a SS. Sacr. in suis relat.*) Effectus quos causant hæ visiones, aut sensificationes, pariles sunt antecedentibus, de quibus eadem ratio habenda est. Hi sunt modi frequentiores apparitionum animarum Purgato- rii, quæ regulariter fiunt viris spiritualibus, & non spiritualibus, & quæ communiter in libris habentur. (*Palafox ubi supra relat.* 200.)

98. Sed alii etiam sunt modi longe spiritua- les apparendi, quos non penitus e libris accepi- mus, in quibus regulariter visiones referuntur, & modi quibus fiunt reticentur. Nos vero, quia per aliorum valde spiritualium experientiam didicimus, eos necessarium duximus referre, ne spirituales Magistri (si fortasse illis occurrant) in confusionem, & dubietatem incidant. So- let igitur Deus infundere in anima pia effica- cem,

cem, & intimam memoriam alicujus defuncti, ita ut nullo studio, aut solicitudine possit eam a se propulsare, tumque anima illa turbari incipit, cordisque palpitatione concuti, atque animo languere, & debilitari; sensim tamen incipit calefieri, & conquiescere, & nihil videns, neque audiens, sentit aliquem secum habere comitem, a quo jam calorem, jam ardorem recipit, ut confirmat D. Joannes de Palafox *ubi sup. fol.* 10. *& seqq.* & tunc memoria illius defuncti augetur; ex cujus pavore, jam frigescit, jam calescit, atque inter ejus carnem, & cutim, quasi frigidus aer cursitat, & discurrit; animus tamen paululum erigitur: qui dum ad plenam tranquillitatem pervenit, tunc persona defuncta ei apparet, vel oculis corporalibus, vel imaginationi, vel per solam locutionem externam, aut imaginariam; ex qua similiter supradicti effectus oriuntur.

99. Interdum etiam anima, licet nihil oculis intueatur, ita cognoscit se ab aliquo comitari, quod sive ambulet, sive sistat, semper illam societatem percipit, tametsi quis ille socius sit penitus ignoret, quodsi oculos undique convertat, aut manus injiciat, neminem tamen videt, aut tangit, nec particularis defuncti reminiscitur, quamobrem paululum timet, quousque clare manifestatur defunctus, vel per visionem externam, aut imaginariam, vel per locutionem similiter imaginariam, aut externam, & tunc sequitur plena turbatio, ut supra diximus. (*Dionys. Cartus. de 4. novis. c.* 65.)

100. Aliquando ex prædicta societate aliquam capit notitiam, & intelligentiam, quod ille sit spiritus pœnis affectus, atque indigens orationibus, & suffragiis, quia nimirum ex hujusmodi consortio, tristitiam, & angorem participat, & eo magis minuitur, quo suffragiis opitulatur, ut bene notat Blosius *In concla. anim. spirit. ca.* 3. & confirmat Palafox *ubi sup. fol.* 135. Unde si casu per suas, aut aliorum preces, omnes ejus pœnas luere contigerit, tunc jam diverso modo societatem percipit, siquidem nullam animi tristitiam affert, sed ingens gaudium, nullam parit mœstitiam, sed lætitiam, & deinceps nullius jam percipit societatem; plerumque accidit absque individuali notitia personæ defunctæ, & interdum tempore suæ liberationis ei conceditur.

101. Sæpissime manifestatur status defunctorum spiritualibus viris per puram tantum intelligentiam, ad modum quo dicebamus *Sup. cap.* 10. *num.* 81. interiora videri, & confirmat, variisque probat exemplis Ludovicus Blosius *In instit. spirit. cap.* 8. §. 5. *n.* 4. *& in concla. anim. fidel. cap.* 11. §. 3. *num.* 3. & hæc manifestatio fere nullum animæ terrorem incutit, & regulariter ab omni Dæmonis fallacia liberatur; quandoquidem ille in potentiis spiritualibus nihil immediate potest operari, maxime per spirituales species infusas: Potest tamen esse vehemens animæ apprehensio, potius quam vera, & spiritualis visio; veruntamen cum per hujusmodi spiritualissimam intelligentiam efficitur, jam anima ita experta est, quod facillime dignoscat, non a proprio captu, sed a bono spiritu illapsam fuisse.

102. In omnibus modis prælibatis attendere debet Director ad modum, quo pavor, & turbatio evenit, & recessit; in eis namque apparitionibus quæ a bono spiritu procedunt, semper incipit timor & tremor; sensim tamen in fortitudinem & tranquillitatem convertitur, & licet interdum non illico abscedat timor, anima vero clare percipit interius roborari. E converso, in his quæ a malo spiritu oriuntur, communiter incipit aliqua delectatio, vel præsumptio, quæ sensim in pavorem, insaporem, & inquietudinem vertitur (*M. Francisca a SS. Sacr. in relat. n.*2. *n.*58. *&* 76. *& ibi Palafox*); & licet interdum incipiant per timorem, numquam tamen timor ille evanescit, quinimo & interius obfirmatur, cui maxima inquietudo, & insipida perturbatio succedunt: & hæc sunt signa veræ, & falsæ apparitionis, ut expresse tenet Ludovicus Blosius *In concla. animæ fidel. capit.* 11. §. 3. *num.* 2.

103. Debet etiam Magister multum attendere ad petitiones, suasiones, & doctrinas animarum apparentium: quia si postulent impossibilia, aut multum difficilia, vel adversus decentiam status eorum quibus apparent, vel si loquantur blasphemias, execrationes, impatientias, juramenta, vel detractiones, aut delictorum proximi propalationes absque urgenti necessitate; vel si suadeant malas, aut periculosas doctrinas adversus Sacram Scripturam, communem Sanctæ Ecclesiæ credulitatem, Sanctos Patres, & bonos mores; vel si postulent ad loquendum, quod personæ quibus apparent a se explodant Cruces, Reliquias, Imagines, vel Scapularia, aut Sacrorum Ordinum Cinctoria, manifeste sunt apparitiones diabolicæ, ut docent Blosius *Ubi supra, & instit. spirit. cap.* 8. §. 5. *num.* 4. Petrus Thyræus *De appa. spir. lib.* 1. *cap.* 17. & Martinus del Rio *Disquis. Mag. lib.* 4. *cap.* 1. *q.* 3. *per* 6. *sect. seqq.* Si autem his contraria flagitent, suadeant, aut loquantur, poterunt esse veræ visiones, & a bono spiritu, dummodo cætera in eis adsint adminicula.

104. Demum animadvertendum est (quod a Magistris auctoritate, & experientia præditis accepimus, & passim videmus) divinam clementiam aliquos viros spirituales specialiter eligere, quibus frequentissime accedant defuncti, eisque appareant, & non aliis communiter; ut nimirum eorum ope & manibus orationes, & satisfactiones, quibus defuncti indigent, operentur; quia fortasse non oportet quod aliis passim appareant, quasi ad hæc sustinenda animo, & spiritu carentibus; præterquamquod ex tali apparitionum frequentia (si aliis fierent) poterant aliqua damna suboriri; propter-

pterea Dominus per speciales personas de Sanctarum animarum Purgatorii solamine, & suffragio providit, ut probat D. Joannes de Palafox (*M. Francisca a SS. Sacr. in relat. n.* 28. & *ibi Palaf. fol.* 147. *col.* 1.) & patescit in Vitis S. Nicolai de Tolentino, S. Didaci Complutensis, S. Christinæ, S. Mariæ de Ognies, & Dionysii Rikel. Ut apud Cantimpraten. *in vitis Sanctor.* & apud Surium. Prædictæ igitur personæ, quasi hisce tristibus spectris & visionibus assuefactæ, parum, aut nihil turbantur; quamobrem videtur, quod in eis signum timoris, & turbationis (sicut in cæteris) verificari non possit; sed nihilominus tamen (ut bene notat Palafox *ubi supra fol.* 147. & *seqq.*) hoc signo penitus non carent, præsertim in eis quæ a malo spiritu procedunt, in quibus omnes percipiunt insipidam tristitiam, ponderosam ariditatem, & inquietam perturbationem; in eis vero quæ a bono oriuntur spiritu, paululum cor palpitat, & pavet, quamvis illico pacificum reddatur.

CAPUT XII.

De Modo quo in hisce apparitionibus se gerere debeat Magister spiritualis.

105. MAture perpensis, & discussis apparitionum circumstantiis juxta prænotata capite antecedenti, si Magister sibi persuadeat apparitionem defuncti esse veram, nihilominus quærat primo diligenter qualitatem personæ apparentis; an scilicet si dum vixit fuit timoratæ conscientiæ, vel laxæ, & impuræ, & hoc non per id quod in ea intrinsecus latuit, sed per id quod exterius visum est in ea; nam si de hominibus perversæ vitæ, morumque depravatorum, qui aut violenter occisi sunt, vel in mortis articulo exigua, aut nulla contritionis signa dederunt, vel adeo festinanter decesserunt, quod vix potuerunt recipere Sacramenta, revelatum sit, quod vel salvati sunt, vel in via salutis constituti; fere semper a Dæmone factum est istud, sicut bene notat doctus Pater Martinus de Roa Societatis Jesu *De stat. defunct. Burga. cap.* 41. *fol.* 216. *b.* ut spe veniæ nimis concepta, usque ad extremum vitæ pœnitentia procrastinetur, atque pravi homines parum curent de animæ salute, falso putantes, quod sicut ille qui totum vitæ suæ cursum in peccatis consumpsit, & in hora mortis auxilium efficax assequutus est; ita pariter illi in extremo vitæ veram contritionem assequi poterunt; quod quidem summe scandalosum est.

106. Nec suffragari poterit piis, & credulis divinæ misericordiæ commendatio; cum ad ejus magnitudinem dignoscendam multa Sacræ Scripturæ suppetant testimonia, eamque quotidie in nobismeptisis satis abunde experiamur: Bonum igitur est misericordiam commendare in obitibus vere pœnitentium, in quorum vitæ emendatione mirabiliter collucet; non autem in interitu, & pessima morte peccatorum, qui nunquam per correctionem vitæ misericordiam meruerunt; quamobrem ait Spiritus Sanctus per Ecclesiasticum: *Ne dicas, miseratio Domini magna est; multitudinis peccatorum meorum miserebitur: misericordia enim, & ira ab illo cito proximant, & in peccatores respicit ira illius.* (*Eccli.* 5. 6.) Igitur hæc nimia credulitas, & facilis commiseratio, potius est offendere misericordiam, quam commendare, ut insinuat Bernardus *Ser. de S. Magdal.* & tenet Clemens Alexandrinus *Lib.* 1. *Pædag. cap.* 7. nam licet aliquis per tales notitias possit ad pœnitentiam moveri, plures erunt, qui nimium in misericordia confidendo, in sua prava vita indurentur.

107. Propterea Magister nullo modo permittat, quod talis revelatio evulgetur, quinimo & illum, qui eam habuit, arguat, & esse imaginationem, vel illusionem credat: Sed nihilominus preces pro anima illa non impediat, licet omnino strictum silentium imponat, & idem facere debet cum revelatio facta est circa salvationem eorum qui sancte, & pie vixerunt, & nisi urgente necessitate, vel evidenti utilitate eam evulgare non permittat; sufficit enim fides, & Scriptura Sacra, ex quibus firmissime omnibus innotescit, quod *qui bona egerunt, ibunt in vitam æternam; qui vero mala, in ignem æternum.* (*Ex Symbolo S. Athan.*)

108. Si defuncti qui apparent, suffragia, satisfactiones, aut alia similia postulaverint, quæ eorum hæredibus, aut propinquis indicanda sunt; tunc Magister licet apparitionem veram esse judicaverit, ostendat se nihil eam æstimare, & caute modum visionis, & effectus examinet, & si forte id oportere cognoverit, poterit per se ipsum vel per interpositam personam commonere eos, quos defunctus esse monendos significavit; tacendo tamen quod ille apparuerit.

109. Insuper debet a parentibus, vel propinquis defuncti dissimulanter investigare modum, quo fecit testamentum, & an debita ejus, & legata soluta sint, aut aliquid solvendum restet, vel si talibus negotiis (juxta verba defuncti) fuit implicatus: Et si forte ejus statui, occupationi, vel muneri conveniant; tunc eos quibus incumbit monere faciat quod ejusmodi obligationibus satisfaciant, aut Missas celebrent, quia ei constat defunctum eas obligationes habuisse, quibus nondum satisfactum est; quamobrem animam defuncti fortasse torquendam esse, juxta sententiam Augustini, quæ habetur in *cap. si res aliena* 14. *quæst.* 6. donec reddat universum debitum, tametsi non dicamus, animas in Purgatorio luere moram suorum hæredum, quam habent in solvendis eorum debitis, ut tenet D. Thomas *In* 4. *distin.* 45. *art.* 3. sed ipsarum negligentiam quam in vita habuerunt solvendi creditoribus, quæ adeo peccaminosa esse potuit, ut justo Dei judicio, usque ad integram

æris alieni satisfactionem in pœnis Purgatorii detineantur, ut innumeris exemplis comprobari poterit. (*Thom. Cantimprat. de Apib. lib.* 2. *de exempl.* 27. *Palafox ubi supra fol.* 17. & *seqq.* & *fol.* 66. & 153. *num.* 17. & *seqq.*) Insuper addendo, quod credant hoc plusquam dici potest, oportere (& raro apparitionem defuncti manifestet) & attendat si obligationibus non satisfaciunt, vel notitiam despiciunt; quia tunc addere potest, quod cuidam personæ apparuit defunctus, postulans, quod illos admoneret de prædictis oneribus non solutis, & quanto citius ea adimplere curent, ut ipse ab acerbissimis, quas patiebatur, pœnis, breviter liberari posset, tacendo tamen nomen personæ cui facta fuit apparitio; hoc enim raro aut nunquam erit necessarium. Hac nimirum cautela, & sagacitate in hujusmodi rebus procedere debet, quia plerumque sunt imaginationes, & capitis debilitates, quibus interdum bonæ famæ hominibus dedecus infertur, & fere semper inquietudines, & alia incommoda ex facili evulgatione oriuntur.

110. Si autem facta prædicta indagatione invenerit Magister eam non convenire verbis defuncti, credat fuisse imaginationem, aut illusionem, quia nihil debet satisfacere, qui debitum non habuit; neque verosimile esse post obitum habuisse onera exolvenda, qui dum vixit solicitus fuit suæ æternæ salutis, & cum decessit de talibus debitis nullam in ultima voluntate fecit mentionem: Secus autem si hujusmodi debita manifestavit, quibus postea satisfacere neglexerint hæredes, quia tunc vera erunt verba defuncti.

111. Quod si defunctus tantummodo Missas, & suffragia postulet, de quarum necessitate nullam haberi posse conjecturam videtur: quia cum Missæ, & preces satisfaciant pœnæ pro culpis debitæ, quæ soli Deo patent, nullo modo poterit Magister conjicere per earum necessitatem, si vera, vel falsa fuerit apparitio, cum nulla diligentia sufficiat, ut de occulto defuncti delicto valeat certior fieri. Nihilominus tamen dicimus, quod aliquo saltem modo potest cognosci; scilicet, juxta conversationem vitæ a defuncto habitam, & suffragia, aut opera pia, quæ in suo testamento reliquit. Nam si fuit homo virtuosus, & pius, & suffragia, aliaque satisfactioria opera relicta, non solum sufficientia respective, sed etiam moraliter superexcendentia fuerunt, timeri poterit, quod ejusmodi apparitio fuit mera imaginatio.

112. Sed quia Missæ, & preces, non solum defuncto (si verum sit illis indigere) sed etiam cæteris animabus purgatorii prodesse poterunt, neque in earum solutione sit aliquod inconveniens, quinimo & augeatur divinus cultus; consuademus, quod in hoc casu Magister per se, vel per alios Sacerdotes Sæculares, vel Regulares, qui ad hujusmodi opera charitatis proclives sunt, Missas celebret cum silentio, & absque manifestatione talis apparitionis. Si autem defunctus apparens tantum postulet preces, & orationes; nulla manifestatione opus est, sed Magister eas devote fundat, una cum illo, cui facta fuit apparitio, atque a Religiosis, Communitatibus alias requirat, & omnes quas possint Indulgentias applicent; regulariter quidem cum defunctus orationes tantum exposcit, quærit proprias animæ illius cui apparet, & non alienas.

113. Denique aliquis objicere potest, quod nulla ex prædictis apparitionibus videtur a Dæmone effingi posse, cum ipse semper suis fallaciis intendat aliquod damnum inferre; cum vero ex Missis, suffragiis, & restitutionibus nullum damnum sequi possit, videtur, quod nunquam per eum talis apparitio fiat; quamobrem omnes regulæ, & cautelæ adductæ superfluæ sunt. Respondemus primo, quod dato, & non concesso, quod Dæmon ejusmodi apparitiones non causaret, possunt tamen esse effectus vehementis imaginationis, quia sunt nonnulli ita melancholici, & imaginativi, qui omnia quæ imaginantur, videre putant, & provenit ex abundantia humorum ascendentium ad principium sensitivum, quorum complicatione cerebrum debilitatur, & confunditur, & qui abundant humore melancholico, & atrabiliario, se umbras, & tenebras videre credunt, & sua imaginatione se ipsos interrogant, & respondent, putantes ab illis conceptis umbris, vel spectris responderi, & interrogari.

114. Alii ita habent cerebrum humoribus biliosis, & ignitis consitum, quod omnia quasi involuta flammis conspiciant, & si fortasse tunc de aliquo speciali defuncto recordentur, proculdubio putant illum inter flammarum incendia videre, cum quo imaginarie colloquuntur, ut nobis experientia docuit; quod quidem frequentius provenit ab imaginatione, aut cerebri læsione; quod vitium passim incurrunt fœminæ, cum quibus in his, & omnibus supernaturalibus magna cautio adhibenda est.

115. Secundo respondemus, non esse verum quod ex omnibus suis fabulationibus, & operibus Dæmon non conferat damnum creaturis; semper enim nocere intendit, & actu aliquod malum infert, & inquietudines externas, & internas causat, & in timoratæ conscientiæ viris incutit pavorem, & timorem, qui sensim in disperationem vertit. In laxæ vitæ hominibus, nimiam salutis æternæ confidentiam, quæ in effrænem vitæ conversationem vergit, & si defunctus fuit bonus, & pius, ei dedecus, & infamiam causat, atque tanquam insolutum æris alieni possessorem infamat, & mille alia incommoda, & damna, quæ Dæmonis fallacias assidue comitantur: e converso vero, si apparitio sit vera, & a bono spiritu, licet aliqua inquietudo obsequatur, tandem in multorum profectum, & animæ suffragium convertitur.

C A-

CAPUT XIII.

e Apparitionibus damnatorum, & de modo quo in eis se gerere debeat Magister.

16. QUidem æstimarunt, animas damnatorum quasi æterno carcere reclusas; nullo unquam modo posse ab illa horribili reclusione ad hunc mundum regredi, propterea omnes earum apparitiones judicant esse a Dæmonibus factas, qui fingunt esse animas eorum, qui vel vere in illo profundo lacu commorantur, vel ipsi intendunt quod credatur esse damnatos. Hanc sententiam tenent Tertullianus *Lib. de anim. circa finem*, & Auctor quæstionem ad Antiochum *q.* 11. *&* 13. cui adstipulari videntur Chrysostomus *Homil.* 29. *in Matth. & homil.* 2. *&* 4. *de Lazaro* & Theophylactus *in cap.* 8. *Matth.* Veruntamen, ut bene notat Bellarminus (*Controvers.* 6. *de Purgat. lib.* 2. *c.* 8. *to.* 1.) *Si attente legantur, non dicunt nullo modo posse animas egredi ad nos, sed non posse egredi pro arbitrio suo, nec verti in Dæmones, nec vagari inter nos more Dæmonum.* Nos vero non solum fatemur, posse animas damnatorum (Deo permittente, & disponente) e fœtidissimo illo carcere ad nos egredi (ut variis exemplis comprobabimus) verumetiam (Domino volente) posse iterum ad sua corpora revocari, dummodo earum sententia damnationis non fuerit definitiva, ut expresse docet D. Thomas *In* 1. *dist.* 43. *q.* 2. *art.* 2. *ad* 3. *& in* 4. *dist.* 45. *art.* 1. *ad* 3. citans Hieronymum, & tenent Augustinus *De cur. pro mort. cap.* 15. *&* 16. Gregorius *Lib.* 1. *dialogor. cap.* 9. *&* 12. Maximus *Serm. de S. Agnete*, Damascenus *De Sanct.* Joannes Diaconus *In Vita S. Greg.* Altisiodorensis *Cap. de damnat. lib.* 4. Egesippus *Lib.* 3. *c.* 3. Evodius *Lib.* 1. *de miracul. S. Stephani*, & alii: Unde forsan evenire poterit Directori, quod aliqui ad eum accedant affirmantes, se alicujus animæ damnatæ visionem vidisse; quo in casu longe major, quam in prædictis, habenda est cautela: quia ut plurimum, non erit vera visio, sed imaginatio; raro quippe a Deo permittitur, propter horribiles, & violentos effectus quos parit in vidente, & regulariter contingere poterit in casibus sequentibus.

117. Primo: in conversione alicujus maximi peccatoris, vel fœminæ scandalosæ vitæ, quia ad tam extremos morbos medendos, extrema etiam sunt adhibenda remedia, & similes personæ, magis per terrorem, quam per amorem moventur: Ita conversus fuit quidam Clericus desperatæ vitæ, temporibus Henrici IV. teste Vincentio Bellovacense, *In specul. histor. lib.* 18. *c.* 89. & Everwach servus Theodorici Episcopi Trajecensis; dicente Cæsario *Lib.* 12. *cap.* 23. & quædam famosæ meretrices, ut habetur in Collectore Speculi Exemplorum, *ex.* 12. 13. *v. Infernus*.

118. Secundo: quando hi, qui apparent damnati, fuerunt Prælati simoniaci, & vitiosi, qui aliqua flagitia publica perpetrarunt adversus Ecclesias, vel personas Sacras, aut Ecclesiæ pacem obturbarunt; per illorum quippe supplicium præbet Deus justitiæ suæ satisfactionem, & cæteris Ecclesiasticis, & Prælatis præstat experimentum. Ob hujusmodi causas visa fuit damnata anima Benedicti IX. ignivomo insidens equo, & in specie animalis monstruosi, cujus aures, & cauda asini erant, & cætera, ursi, ut testantur Cardinalis Petrus Damianus *Libr.* 1. *epist.* 9. Vincentius Bellovacensis *In specul. histor. lib.* 26. *cap.* 21. Platina *in Vita Benedicti IX.* & alii. Et similiter anima Udonis Episcopi Magdeburgensis, qui propter similia scelera, luxuriasque turpissimas, quadam nocte in sua Cathedrali Ecclesia, astantibus Sanctis omnibus, quorum reliquiæ illic quiescebant, sedenteque pro Tribunali Christo, & accusante Divo Mauricio, Titulari ejusdem Ecclesiæ, per justissimam sententiam damnatus, & ibi realiter capite truncatus est, cujus effusus cruor super pavimentum marmoreum adhuc quasi ebulliens conspicitur. Et anima ejus apparuit damnata cuidam suo familiari domestico, ut testatur Trithemius *In Chron. Hirsugien. Monaster.* Nauclerus *Gener.* 33. *fol.* 111. Baptista Fulgosus *Libr.* 9. *cap.* 12. Gotscalhus Holen. *In Præcept. decal.* 6. & Hartmanus Scedel *In suo Chron. temporum*.

119. Tertio: cum damnati olim fuerunt Reges, vel Tyranni Principes, vel Magistratus injusti, qui bella, scandala, aut injustitias publice perpetrarunt, quia tunc per manifestam suppliciorum notitiam, tribuit Deus mundo satisfactionem. Sicut visa fuit a quodam Eremita anima Theodorici Regis Italiæ jactari a Joanne Papa, & a Symmacho Patricio in Ollam Vulcani, quæ est in Insula Lipari, referente Gregorio *Dialogor. lib.* 4. *cap.* 30. & anima Ludovici Landgravii Thuringiæ, ut tenet Cantimpratus *De apib. lib.* 3. *exempl.* 5. & similiter anima Wilhelmi Comitis Juliacensis, qui tempore schismatis Innocentii Papæ, persequutus fuit obedientes Sedi Apostolicæ, & bona Ecclesiarum diripuit; hæc apparuit damnata, una cum anima Maxentii Imperatoris cuidam Moniali Cœnobii Sancti Mauritii in Colonia, ut refert Cæsarius *Libr.* 12. *cap.* 23.

102. Quarto: quando aliquis Dei amicus largas, & assiduas pro defuncto damnato preces fundit, putans, illum esse in Purgatorio detentum; quia sæpe divina misericordia, quæ (teste Antonino 4. *part. tit.* 5. *cap.* 18. §. 9.) etiam inferos penetrat, ne misera illa anima efficacibus illis precibus plus torqueatur, manifestat justo infelicem illius defuncti statum. Sic visæ fuerunt damnatæ animæ cujusdam Militis Philippi Cancellarii Parisiensis, & unius Monialis, pro quibus servi Dei assiduas fundebant preces, putantes, eas esse in Purgatorio ut tenent Cantimpratus, *De apib. lib.* 1. *cap* 19. *exempl.* 6. Speculum Exemplorum *verbo Infernus*;

fernus, *exempl.* 12. & 13. & habetur in vita Francisci de Yepes. *Lib.* 2. *cap.* 12.

121. Quinto: solent hujusmodi apparitiones fieri Operariis Evangelicis, Concionatoribus, & Catholicæ doctrinæ instructoribus, ut in concionibus, doctrinis, horrorem Judicii, acerbitatem supplicii, peccati pœnam, damnatorumque tormenta, possint efficacius, fervidiusque commendare, ut contigit Dithelmo Monacho, apud Bedam *lib.* 9. *hist. Anglican. c.* 3. & quibusdam Operariis in Geldria, quos refert Joannes Junior *Verb. confessio exemp.* 22.

122. Sexto: fiunt sæpissime hæ apparitiones Christianis Neophitis, seu nuper ad fidem conversis, maxime si omnino Barbari sint, & indomiti, ut plerumque contingit in partibus Indiarum, ad eorum credulitatem stabiliendam circa immortalitatem animæ, quam multi eorum negant, subindeque moribus barbaris, & nefariis suis peccatis valedicant, ut per plures apparitiones testatur Pater Antonius Ruiz de Montoya Societatis Jesu *in sua spirital. assecut. Provinc. Paraguajen.* §. 40. 41. & 42.

123. Septimo, & ultimo aliquibus magnis Dei servis, ut moneant Prædicatores, Confessarios, & spirituales Magistros, de peccatis quæ frequentius homines in gehennam adducunt; & de modo arguendi, & corrigendi populum, non dissimulando occasiones proximas peccati, usuras, & alia hujuscemodi, qua de causa innumeri ex fidelibus propter eorum culpam damnantur. Hoc testificatus est verbo, & scripto quidam damnatus; quem refert Vincentius Beluacensis *in specul. hist. lib.* 12. *c.* 89. qui ex parte Principum tenebrarum portavit literas ad omnem Ecclesiasticum Cœtum, plurimas agendo gratias Prælatis, Parochis, Prædicatoribus, & Confessoribus, qui propter eorum pessimam administrationem verbi Dei & Sanguinis Jesu Christi, tantum numerum animarum permitterent, facerentque ad Infernum descendere, quantum nunquam viderant retroacta sæcula. Et similiter ille alius damnatus, quem narrat Razius in suo Hortulo Exemplorum *Tit. de Confess. cap.* 3. quamobrem interdum aliquorum Prædicatorum, & Confessorum animas ostendit Deus misere damnatas (ut pluribus exemplis nostri temporis ostendit P. Alphonsus de Andrade Societatis Jesu *in sua manuduct. viv. sive Vita B. Mariæ*, *tom.* 2. *per tot.*) ut sic cæteri Confessarii, & Prædicatores in aliorum capite sibi periculum faciant. Extra prædictos casus raro, aut nunquam veræ sunt apparitiones damnatorum, sed valde suspectæ.

124. Modus apparendi eorum fere semper fit per visionem externam, vel imaginariam, quam plerumque comitantur horrisoni strepitus, & dirissima lamenta, & interdum intolerabilis fœtor, & pungens, atque affligens calor, Dæmonumque teterrima visio, licet aliquando fiat per verba externa, vel interna, vel per puram intelligentiam, & tunc nihil oculis, nec imaginatione percipitur, sed experimentaliter cognoscitur, non solum animam esse damnatam, sed etiam locus infernalis, Dæmones, & tormenta quibus torquetur, & regulariter ejus damnationis causa; communiter enim modus visionibus aptatur statui videntis.

125. Si igitur aliquis ad Magistrum accedat dicens talem vidisse visionem, bene perpensis omnibus circumstantiis, primo injungat animæ strictissimum silentium; deinde consideret an ille defunctus, dum vixit, fuerit homo scandalosus, & pravæ vitæ, cui mors ejus penitus respondit, & si ita sit, poterit permittere animæ, ne pro illo preces fundat. Si autem quamvis defunctus fuisset malus, cum omnibus tamen Sacramentis Ecclesiæ obiit, nullatenus permittat quod orationes, & preces suspendat; imo quod eas efficacius multiplicet; quia si fuerit vera visio, & defunctus vere damnatus, licet anima velit pro illo preces fundere, nullo modo poterit pro illo orare, vel saltem cum maxima interna repugnantia: Si vero damnatus non sit, licet Magister injungat preces suas suspendere, efficaciter tamen a Deo ad orandum interius movebitur, in quo casu despecta visione, debet anima preces continuare, sicut in primo potest omnino suspendere (*Vita Francisci de Yepes lib.* 2. *cap.* 2. *numer.* 4.)

126. Hæc damnatorum apparitiones secundum earum fines, & videntium status, magis, vel minus, terribiles pariunt effectus; nullus enim nisi virtute supernaturali fultus, & roboratus poterit eas absque capitali periculo sustinere, & nihilominus frequenter causant horribiles pavores, virium deliquia, nervorum contractiones, dolores acutissimos, teterrimas obscuritates, & violentam aliquando per os, nares, vel aures sanguinis effusionem, & his similia; quarum effectus nequeunt impediri per ullam diligentiam, aut industriam.

127. Potest tamen, & debet Magister incipientes, & proficientes in via spirituali (si visio illis facta sit) consolari, & roborare per considerationes divinæ bonitatis, & misericordiæ, & apparitionis memoriam juxta ejus effectus, plus vel minus in eis conservare. Si fuerit facta perfectis, tunc effectus erunt diversi; nam licet anima confortetur a Deo, ne dolore perculsa moriatur, & etiam quoad sensum confortari debeat a Directore, nihilominus quia est a sensibus solutior cæteris, non illico cæterarum horrore, & deliquiis, sanguinisque effusione tangitur, sed intimo dolore perditionis animarum, & propter veram Dei, & proximi charitatem torquetur: Hæc nullatenus debet apparitionem conservare, sed omnino rejicere, & ad divinam essentiam confugere; maxime si visionis memoria aliquem ei angorem sensibilem infert.

CAPUT XIV.

De Practica instructione eorum qui per visionem Gehennæ, vel apparitionem damnatorum convertuntur.

128. Aliquando accedet ad Directorem aliquis per visionem Inferni, vel damnatorum conversus, & ad meliorem vitæ conversationem vocatus, & quia multa in eo difficilia videntur, & observantur, necessarium duximus Magistrum instruere, ne obstaculum fiat vocationi, sed potius adminiculum. Si igitur statim post visionem accesserit optans novam vitam inchoare, curet Magister quod debito examine conscientiæ præmisso, Confessionem generalem faciat, in qua illi pœnas inferni ponderando, movere debet ad maximum transactæ ejus vitæ dolorem, & ad ulterius perseverandum in gratia, & sanctitate; illi injungendo, quod in viam orationis, & recollectionis ingrediatur, & juxta ejus indolem, genium, & conversationem, pœnitentias, & exercitia præscribat; visionis vero qua conversus fuit, nunquam obliviscatur, quousque adeo timor sanctus in eo consistat; quod primum vitam perdere, quam gratiam amittere paratus sit. Quodsi jam a principio hanc voluntatem firmam habeat, nihilominus per aliquot menses visionem illam conservet, in qua poterit assidue meditari, & secundum ejus profectum, & affectum poterit eam plus, minusve conservare, vel rejicere.

129. Quodsi ex tali memoria spiritus nimis angatur, atque de divina misericordia (suorum causa peccatorum) desperare incipiat; tunc visionis memoriam relinquere debet (quamvis omnino ejus oblivisci non poterit) & misericordiæ divinæ pelagum consideret, pro certo habens, quod tam rarum, & efficax auxilium, non ei datum est a Deo ad suam damnationem, sed ad æternam salutem; quod quidem non omnibus, sed electis tantum communiter concedit. Hæc, & alia hujusmodi revolvere, & mentem recogitare debet, ne horrore pœnarum, & delicato divinæ justitiæ judicio, animus languescat, & in desperationem incurrat.

130. Advertat Magister, quod animæ quas Deus per hanc horribilem visionem ad se trahit, & convertit, regulariter sunt, vel nimis rebelles, & tenaces, vel nimis frigidæ, & deperditæ, quamobrem absque tam dirissimo correctivo antiqua eorum vulnera non sanarentur, quia nullo amore, nullo sanctitatis desiderio in suis operibus ducuntur. (*Vincent. Belluacens. l.* 18. *cap.* 89. *Cæs. l.* 12. *cap.* 23. *Collect. Specul. exempl.* 12. & 23.) Unde illis necessarium est meditationes, & exercitia quæ terrorem, & formidinem incutiant exercere, & maxime visionem illam recolere; quia dum ad earum vitæ mutationem sufficiens fuit, multo magis ad virtutum incrementa sufficiet: Decurso tamen aliquo tempore, poterit exercitia, & meditationes mutare, & per vias illuminativam, & unitivam (secundum adeptam perfectionem) transmeare; multi enim ex his conversi ad altissimum unionis gradum pervenerunt.

131. Nonnulli eorum, & etiam aliorum qui hominum judicio visi sunt e vivis decessisse, iterumque ad hanc vitam remeasse, affirmantes, in Infernum esse asportatos, ibique horribiles damnatorum pœnas conspectas fuisse (quod regulariter absque vero eorum interitu, sed per raptum, vel imaginariam visionem contingit) adeo austerissimam deinceps vitam arripiunt, quod omnibus sunt in horrorem, & stuporem; nam operiuntur sacco, sedent in cinere, ferreis catenis cinguntur, domicilio carent, & projecta cibi fragmenta colligunt, quibus vescuntur; ac tandem tot, & tam exquisitis rigoribus se macerant, quod potius ex ære durissimo factos, quam ex tenera carne confectos esse, videntur: Ita visum fuit in illo Patrefamilias Regionis Northambriorum, quem refert V. Beda *Lib.* 13. *de gest. Anglor.* & in Abbate Rorimundo, de quo Cæsarius *Libr.* 1. *cap.* 32. ac demum in illis tribus defunctis, per merita S. Hieronymi in Bethleem, a faucibus Inferi, ad vitam restitutis, ut narrat Cyrillus *In ep. ad Aug. de morte S. Hieron.*

132. Si ergo istorum aliquis ad Magistrum accedat, debet primo visionem, modum, & eventum funditus examinare, sciscitans ab eo, si in prædicta visione, modus ille rarus vivendi quem tenet, inspiratus, aut revelatus sit (quia communiter non proprio Marte, sed ex revelatione procedit, ut confirmat Collector Speculi *ver. Infernus exempl.* 2.) & diligenter inquirat genium, naturam, & statum subjecti; utpote quia si modus ille vivendi statui illius adversatur, non erit a Deo, sed a proprio captu, & propterea diu in eo perdurare non poterit, ut aliquando visum est (*Collect. ubi sup. exempl.* 2.) nam si legibus matrimonii est adstrictus, & ille sua reluctante consorte, vel ejus evitaret consortium, vel voverit castitatem, aut alia hujusmodi egisset, hoc proculdubio a Deo esse non posset, qui non venit solvere legem, sed adimplere. Et idem respective philosophandum est de ceteris statibus, & professionibus.

133. Si autem sui juris sit, & omnibus obligationibus solutus, tunc diligenter examinet Director, si ille cum omni humilitate, & subjectione paratus sit vitam illam extraordinariam in voluntate Magistri resignare; ita ut si illam relinquere præcipiat, omni promptitudine, & hilaritate abdicare non dubitet; nam si hac resignatione caruerit, a se, vel a malo spiritu processit, & tunc debet eum ad communiorem vitam (licet paulo austeriorem cæteris) revocare. Quodsi omnino sit humilis, & vo-

luntati superioris subjectus, a bono spiritu ducitur, & tunc inceptam illi vitam continuare jubeat. Debet tamen diligenter ab eo suæ conversationis rationem quærere, eumque roborare, & fulcire, atque in singulis ejus rigoribus indifferentiam, & resignationem funditus probare, & eos a quibus absit resignatio, omnino resecare, si vero illos resignate exerceat; in illis debet conservare, & licet Magister conspiciat, quod arrepta vita, & pœnitentia vires subjecti multum superant, nihil earum minuat, quia homo ille in vita, & pœnitentiis ducitur, & gubernatur a Deo, qui melius omnibus scit vires, & naturam subjecti, quidque valeant humeri ejus portare; præsertim cum ipse potens sit ad staturam virium ejus adjicere cubitum unum (*Matth. 6. 27.*) quamobrem nec aliquid addat, nec minuat Director, quia poterit multum errare.

134. Nec cum prædictis debet singularitatem vitæ præcavere, quia ad omnia hæc quæ operantur proculdubio a Deo moventur, & licet aliqua singularia, & austerissima in oculis hominum faciant, omnia illa cooperantur in bonum, & hominibus exemplum, timorem, & peccatorum formidinem, & horrorem afferunt, & pro certo habemus, prædictos homines in totius Populi exemplum, & profectum a Deo constitutos esse: Nec cum illis aliquid restat agendum, nisi in obedientia, resignatione, & paupertate spiritus conservare, & juxta gradus perfectionis eorum, ad mysticam, & supernaturalem Dei unionem adducere.

135. Denique ut finem apparitionibus imponamus, scire oportet, quod prædictæ apparitiones si fiant immediate sensibus, vel imaginationi, vel mediate per eos intellectui, valde expositæ sunt illusionibus: quapropter cautissime in eis procedendum est, & nunquam juxta eas, sed juxta dictamen rationis operetur, quia Deus assidue judicio Directoris omnia committit: Quod si aliud intendit, solet inspirare Directorem, cujus judicio standum est. Visiones autem quæ immediate fiunt intellectui per puram, & simplicem notitiam, omni illusione carent; solicite tamen procedendum est; si aliquo sensu, vel imaginatione mediante, in quibus Dæmon ingredi potest, actæ sunt: & generaliter attendere debet Magister doctrinæ, quam damnati apparentes proferunt; an scilicet aliquid erroris, vel eversionis, vel inverisimilitudinis contineat, quia tunc manifesta erit Dæmonis illusio.

CAPUT XV.

De Modo discernendi spiritus, & quid, & quotuplex sit spiritus.

136. QUamvis in omnibus favoribus supernaturalibus (annuente Domino) bonum, vel malum spiritum manifestare conabimur; scire tamen, quæ anima bona sit, & a quo spiritu ducatur, hujus loci propriissimum est; pertinet namque ad gratiam discretionis, de qua agimus: & cum verum sit quod hujusmodi gratiam habentes, nulla ad discernendos spiritus instructione indigeant; pro his vero qui prædicta gratia carent, instructionem, & signa ad eos discernendos adducere, necessarium est.

137 SPIRITUS igitur (ut docet Alvarez de Paz *de vita spirit. tom. 3. lib. 5. part. 5. cap. 1. indust. 2.*) est ILLUD INVISIBILE QUO HOMO INTERIUS AD ALIQUEM ACTUM HUMANUM INCITATUR, ut ad recte vivendum, ad agendam pœnitentiam, vel hoc, aut illud genus vitæ arripiendum; vel e converso ad aliquod flagitium perpetrandum, vel morum sinceritatem corripiendam. Dicitur etiam spiritus ipsemet impulsus interior, quo homo sentit se ad aliquid agendum, vel omittendum incitari; qui quidem non est aliud quam apprehensio, vel judicium intellectus, & inclinatio voluntatis ad opus vel missionem operis; atque vel a principio extrinseco, vel ab intrinseco moveatur; utroque modo hoc loco agendum est de spiritu.

138. Triplex est in meliori sensu spiritus; scilicet, *divinus*, *diabolicus*, & *humanus*; nam licet Bernardus sex esse genera spirituum affirmet; scilicet, divinum, angelicum, mundanum, carnalem, diabolicum, & humanum, quos variis Scripturæ testimoniis comprobat; possunt omnes sub triplici nostra divisione comprehendi, ut bene notat P. Jacobus Alvarez *Ubi supra*, *indust.* 3. quia spiritus angelicus est ex parte Dei, & ad nihil aliud excitat, quam ad id quod Deus vult: Spiritus autem mundi, & carnis sunt ex parte Diaboli: Spiritus autem humanus quasi in medio positus est; & interdum a Deo, vel immediate, vel mediis Angelis suadentibus, ad bonum movetur: vel interdum a Diabolo immediate, vel mediis spiritibus; idest dictantibus mundo, & carne ad malum incitatur, & hac ratione nihil speciale de illo esset dicendum; sed quia plerumque ille movet se ipsum, & hominem ad agendum inclinat, ideo de illo seorsim agendum est.

139. Hujus triplicis spiritus discretio interdum facilis est, & interdum difficilis: Facilis, si ad manifeste mala, vel ad manifeste bona nos vocent; nam si ad custodiam divinæ legis, ad obedientiam exhibendam Prælatis, ad contemnendum sæculum, aut alia similia excitemur; quis dubitet nos duci spiritu bono? Si vero ad transgressionem legis, ad pervicaciam, & duritiem judicii, ad consectandam propriam voluntatem, vel ad ambitionem sæculi moveamur, quis ambigat nos duci spiritu malo? Unde dum quælibet istorum manifeste in anima videntur, nihil potest de ejus spiritu Magister dubitare: juxta tamen regulas, & limitationes infra dicendas.

140. Diffi-

140. Difficilis est spiritus discretio, si ea ingerantur quæ nobis plane incomperta sunt, & incognita, an bona, an vero mala sint; vel licet bona appareant, mala tamen sunt sed boni specie contexta: Propterea ajebat Anselmus: „ Discretio enim difficillima est, & cum spiri- „ tus malignus quasi tranquillus agit, ac sine „ vexatione aliqua corporis assumpto huma- „ no spiritu, dicit quod potest, quando etiam „ vera dicit, & utilia prædicat ad hoc ut cum „ illi in manifestis bonis creditum fuerit, se- „ ducat ad sua; iste quippe discerni non pot- „ est nisi Dono Spiritus sancti; non enim „ magnum est tunc eum dignoscere, cum ad „ alia devenerit, vel perduxerit, quæ sunt „ contra bonos mores, vel regulam fidei; „ tunc enim a multis discernitur: Dono au- „ tem Spiritus sancti in ipso primordio quo „ multis adhuc bonus apparet, continuo diju- „ dicatur an malus sit. Hæc Anselmus (*in* 1. *ad Corint.* 12.)

141. Ad hujusmodi ergo difficillimam spiritus discretionem, providit Deus Ecclesiæ de gratia discretionis spirituum, quam omnino habentes non indigent instructione; lumen quippe quod per eam infunditur, clare in ipso exordio veritatem spiritus offert dignoscendam; unde nec aliquid speciale nobis dicendum restaret, si omnibus hæc gratia concessa fuisset. Cum autem certum sit, non omnes (quinimo &) raros gratiam discretionis habere, ut in tam difficili materia possint procedere, dicendum est primo; quod, si quem virum spiritualem, & Dono discretionis ornatum invenire possint, cum eo humiliter dubia animarum (quas gubernant) consulant, aperiendo illi rem vel in communi, vel in particulari, ut illius gratia possit illis esse in auxilium. Secundo, enixe orent Deum, quem Sapiens vocat *Spiritus ponderatorem* (*Proverb.* 16. 2.) ut illos ad gubernandas animas sibi commissas illuminare dignetur: Tertio, recurrant ad regulas Sanctæ Scripturæ, & Sanctorum Patrum, in quibus sufficiens est apparatus ad dignoscendos spiritus: Quarto, considerent effectus, & fines impulsuum, & alias circumstantias, ut ex eis possint veritatem, aut falsitatem spiritus deducere; quamobrem de his aliquid in particulari dicere oportet.

CAPUT XVI.

De Spiritu Divino, & de ejus cognitione practica.

142. SPiritus DIVINUS est: MOTIO INTERIOR QUÆ A DEO PROCEDIT, INSPIRANDO SCILICET NOBIS, BONUM ALIQUOD COMPLECTI, VEL MALUM FUGERE. Hæc motio (ut bene notat Alvarez *ubi sup. indust.* 7.) est a Deo, vel proxime, & immediate per tactum spiritualem suum, quo nos movet, & tangit, vel mediate per Angelum, vel per conscientiam nostram, vel per propensionem virtutum, quas in potentiis nostris infundit, & est quidem a Deo, quando ipse absque alicujus ministerio injicit nobis cognitionem, & desiderium boni. Hæc namque cognitio, & hoc desiderium licet sint actus intellectus & voluntatis nostræ, tamen prout etiam sunt a Deo illas infundente, sunt ejus impulsus quibus nos ad bonum impellit.

143. Est etiam hic impulsus a Deo per Angelum suum, quando scilicet Angelus ex jussu Dei bona suggerit, & mala fugienda proponit. Et denique hic impulsus est a Deo per conscientiam nostram, quæ excitat nos, ut secundum rationem, & virtutem vivamus, atque ab omni malo declinemus.

144. Aliter etiam est a Deo impulsus per fidem scilicet, & charitatem; per jussiones Prælatorum, exhortationes Seniorum, directionem Magistrorum, exempla Piorum; per prospera, & adversa quæ nobis sanam mentem ingerunt, quia his omnibus Deus tanquam administris utitur, ut nos ad bonum suadeat, & a malo avertat, quæ omnia merito impulsus Dei dicuntur;

145. Hic plane divinus impulsus, sive spiritus, si manifestus sit, facillime a multis discerni potest; in manifestis enim, & certis nulla adest difficultas; in dubiis vero, & in his quæ bona apparent cum mala sint, aut e converso, solum ab his gratiam discretionis habentibus potest in sua causa cognosci, qua vident eum; aut per revelationem concipiunt; a cæteris autem prædicta gratia carentibus, per effectus, & circumstantias in cognitionem causæ deveniendum est, cujus regulam quasi omnibus communem tribuit nobis Christus Dominus de Scribis, & Pharisæis loquens, & dicens: *A fructibus eorum cognoscetis eos* (*Matth.* 7. 20.)

146. Qui ergo sint *fructus boni Spiritus*, constat per Paulum dicentem: *Fructus autem Spiritus est Charitas, Gaudium, Pax, Patientia, Benignitas, Bonitas, Longanimitas, Mansuetudo, Fides, Modestia, Continentia, Castitas.* (*Ad Gal.* 5. 22.) Quos vulgo *Fructus Spiritus Sancti* vocamus, & qui inseparabiles comites sunt Divini Spiritus; scilicet CHARITAS erga Deum ardens, & erga proximos officiosa: GAUDIUM internum, hoc est quod licet facies, vel naturalis genius melancholicus, & tristis videatur, in conversatione tamen se homo exhibeat modeste hilarem, & intime in spiritu gaudentem.

147. PAX non tantum cum omnibus hominibus, verum etiam cum se ipso, scilicet in corde tranquillo locum Deo præparando, cujus factus est in pace locus ejus. PATIENTIA, in tolerandis propriis, & alienis defectibus, & in sustinendis laboribus, infirmitatibus, & persecutionibus. BENIGNITAS, seu affabilitas in commercio, & conversatione hominum

absque simulatione, aut hypocrisi, BONITAS simplex, & columbina sine cavillositate, vel secunda intentione. LONGAMINITAS omnis affectionis absque ulla adhæsione; omnia relinquens sine avaritia, aut repugnantia, & si opus fuerit, donans sine pœnitentia, & tristitia. MANSUETUDO absque præcipitatione, aut furore, sed tranquilla, quieta, & pacifica. FIDES viva, & simplex in Deo, ejusque altissima providentia. MODESTIA humilis, non affectata, aut gesticulosa. CONTINENTIA in omnibus superfluis & nocivis quæ idem est quam omnimoda mortificatio. Denique CASTITAS in omni genere luxuriarum, & delectationum, tam carnalium, quam spiritualium.

148. Hi sunt fructus Divini Spiritus per quos metiri debet Director spiritum discipuli. Et quia non omnes spiritus prædictos fructus habent manifestos, nec perfectos (pertinent quippe ad consummatam sanctitatem) quamobrem posset Director de malo spiritu fere omnes damnare, infra explicabimus modum, quo dignoscendi sint.

149. Denique expertissimus, & valde pius Cancellarius Parisiensis (*Gerson. tractat. de distinct. ver. Visio. a fals.*). Monetam veri spiritus in quinque ponderibus docet examinandam: „ Est autem (inquit) moneta ista spiritualis „ tamquam aurea in quinque principaliter examinanda; scilicet in pondere, in flexibilitate, „ in durabilitate, in configuratione, & colore, & hoc secundum quinque virtutes, ex „ quibus sumitur argumentum monetæ spiritualis legitimæ: Humilitas dat pondus, Discretio flexibilitatem, Patientia durabilitatem, „ Veritas configurationem, Charitas dat colorem. Hæc Joannes Gerson, qui latissime harum vitutum effectus quasi signa Divini Spiritus comprobat; & omnino videndus hic, & tractatu de discretione spirituum. Ita etiam Cardinalis Turrecremata *in prol. Revelat. S. Birgit.* & luculenter P. Alvarez de Paz *ubi supra*.

C A P U T XVII.

De Spiritu diabolico, & de ejus cognitione practica.

150. SPiritus DIABOLICUS est: IMPULSUS, SIVE INSTINCTUS QUO NOBIS MALUM SUGGERITUR, UT CUM MENS NOSTRA A CONCUPISCENTIA ABSTRACTA, ET ILLECTA, AD ALIQUOD MALUM, ET LEGI DEI CONTRARIUM APPETENDUM INFLAMMATUR. Hic impulsus, sive spiritus (ut ait Jacobus Alvarez *ubi supra indust.* 8.) non semper est a diabolo, sed aliquando a Mundo, vel a Carne: Quia tamen hæc sunt ex factione Diaboli, & cum ipso in perniciem nostram conspirant, propterea sub impulsu diabolico comprehenduntur.

151. Interdum igitur nobis suggerit Diabolus per se ipsum, quod a Deo recedamus; interdum nos Mundus impellit, ut ejus vanitates & deliria sequamur; interdum Caro pellicit, ut mollia, & sibi amica (licet Deo contraria) desideremus: In his omnibus Diabolus per satellites suos pugnat, ut animam nostram subvertat; in quibus similiter impulsibus carens gratia discretionis in rebus dubiis deliberare non potest; quapropter necessarium est, aliquam ad hujusmodi spiritum discernendum regulam constituere.

152. Et quemadmodum per fructus boni spiritus conferendus est spiritus divinus, ita etiam per fructus mali spiritus cognoscendus est spiritus Diabolicus: Quos quidem fructus sub nomine operum carnis explicat Paulus dicens: *Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum servitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, invidiæ, homicidia, ebrietates, comessationes, & his similia* (*Ad Galat.* 5. 19.)

153. Hæc opera carnis, sive fructus mali spiritus si in eorum rigoroso, & stricto significatu, & gravitate accipiantur, & in aliquo patescant, nullam in dignoscendo ejus spiritu difficultatem habere poterit Director, pertinent quippe ad ea quæ superius *c.* 13. *n.* 138. diximus de facillima discretione; quia de manifeste malis, nulla est quæstio, quod a malo spiritu procedant: Si vero in sensu spirituali & pallio boni spiritus cooperti ejusmodi fructus accipiantur, valde difficilis cognitionis sunt, & subtilius sunt exponendi.

154. Igitur per FORNICATIONEM, IMMUNDITIAM, IMPUDICITIAM, & LUXURIAM, quæ juxta Angelicum Præceptorem (*D. Thom. in Epist. ad Galat.* 5.) vitia sunt, quæ adversus se ipsum homo operatur; in spirituali sensu accepta, observandum est, an sit spiritus qui sub aliquo prætextu affectus est consortio, & conversationi fœminarum, vel proclivis ad eas visitandas sine urgentissima causa, vel ad nimis demorandum in suis domibus vel aulis Nobilium, vel ad loquendum verba scurrilia, nugatoria, & affectuosa, si deditus sit ad sui ipsius cultum, voluptatem, aut vestium venustatem, & compositionem; & denique ad quærendum in omnibus suam delectationem.

155. Per IDOLORUM SERVITUTEM, & VENEFICIA, si sint spiritus rebus humanis, & vanitatibus valde dediti; aut munusculis, donis, & cupiditati traditi; cui accedit, si inutilibus peregrinationibus, curiosis, & pretiosis imaginibus immoderate affecti (utiles enim, & moderatæ multum excitant devotionem) vel si cupiunt habere Revelationes, vel ab habentibus assidue procurant quærere, atque interrogare de statu animarum; de rebus futuris, & contingentibus, vel his similibus.

156. Per INIMICITIAS, CONTENTIO-

TIONES, ÆMULATIONES, IRAS, RIXAS, & DISSENSIONES, debet intelligi, si sint spiritus murmurantes, querulosi, qui de nulla proximi operatione sunt contenti, sed omnia mordent, & verba parum charitativa jactant; si sint arrogantes, vel ament altercationes; si clamoribus, & contentionibus sua defendant; si alios male æmulentur, & de illorum æstimatione tristentur; aut circa illos verba contemptibilia eructent; si cum aliis rixantur, & rumulculis discordiam seminent; si sint novitatum, & fabulationum amici, & denique si alios despiciant, & se ipsos commendent.

157. Per SECTAM, & INVIDIAM, si sint spiritus singularitatis amatores, qui vias spiritus tritas, & a Sanctis Patribus practicatas, & edoctas despiciunt, sibique novas vias, & regulas perfectionis constituant, quas frequenter commendant, & communes, planas, securas, & usitatas, quasi vulgares condemnant: Magistros, & eorum monita irreverenter tractant, & alios quos vident fervidos, devotos, abstractos, interiores, & pœnitentes invident; quia ipsi omnibus his carere se conspiciunt, atque invidia tacti, optant quod ab aliis contemnantur, & nihil æstimentur.

158. Denique, per HOMICIDIA, EBRIETATES, & COMESSATIONES notandum est, si sint spiritus qui correcti, moniti vel mortificati, illos qui sic eos monent, corrigunt, & mortificant, odio, vel aversione prosequantur; vel si nimis dediti sint esculentis, & poculentis; si sint inimici Crucis Christi, mortificationis, & pœnitentiæ, si de corporali salute sint valde soliciti, vel de spirituali negligentes; si sint exteriores, immodesti & de capiendo Sacramentorum fructu parum, aut nihil curantes. Denique si sint laxitatis amici, inconstantes, dissoluti, vel incompositi.

159. Hi sunt fructus mali, & Diaboli spiritus: sed quia multa ex prædictis vitiis saltem quoad suggestionem, aut negligentiam in multis spiritualibus reperiuntur; ita ut fere nullus esset spiritus qui ut bonus posset approbari, dicere oportet quomodo practice valeat ea Magister cognoscere, & quando de malo spiritu erunt damnandi qui eis sunt infecti.

CAPUT XVIII.

De his quæ observare debet Magister, ut practice cognoscat fructus boni aut mali spiritus.

160. SI omnes a bono spiritu ducti necessario habere debuissent omnes fructus boni spiritus, & e converso: Si omnes malo spiritu infecti habere deberent omnes fructus mali spiritus, fere nullum approbare, nec reprobare possent Directores, cum rarus inveniatur, qui adeo perfectus sit, quod mille imperfectionibus, defectibus, & venialibus peccatis, saltem surreptionis, & omissionis, non sit subjectus dicente Joanne, non esse hominem qui non peccet: *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* (*1. Joann. 1.*) Affirmat enim Spiritus Sanctus, quod *septies cadet Justus.* (*Proverb. 24. 16.*) Et similiter nullus adeo malus est, & pravus, qui aliquod bonum non habeat, ut probant Chrysostomus *Hom. in Matth. 7.* & D. Thomas 2. 2. *q.* 172. *art. 6.*

161. Quamobrem non ideo quia Magister conspiciat aliqua ex prædictis vitiis in anima, illico eam de malo spiritu damnet: Hæc enim vitia (ut ait Apostolus) semper in concupiscentiæ fomite conservantur, & cum virtutibus concertare non cessant, quia *hæc omnia sibi invicem adversantur.* (*ad Galat. 1. 19.*) Igitur attendat diligenter, si prædicta vitia, aut unum tantum voluntarie, & deliberate in anima persistant, cum quibus illa velit spiritualia exercitia unire, & si dum vitio utitur, apparere vult spiritualis, & sancta: in quo casu malum habere spiritum dubitari non potest.

162. Si autem quamvis plura habeat vitia, licet voluntaria, vel unum tantum, ea tamen vincere, & superare procurat, & oratione, mortificatione se adjuvet, licet interdum ob suam fragilitatem prolabatur, non venit de malo spiritu damnanda; quia malus spiritus non impellit ad superanda vitia, & ad acquirendas virtutes; sed ad destruenda sancta opera, & vitia occultanda. Si vero anima nihil curet de extirpatione vitiorum, quinimo & pabulum semper eis ministret, vel vitia occultet, & dissimulet, & proculdubio a malo spiritus ducitur, & gubernatur.

163. Sed objicere poterit Magister, quod fere impossibile est vitia cognoscere, si anima ea abscondit, & occultat; quamobrem regula prædicta nequit ad praxim reduci. Huic objectioni alibi aliquantulum satisfecimus; nunc vero latius ad satisfactionem objectionis sermonem protrahamus. Non est omnino impossibile simulationem animæ cognoscere; ad quod D. Thomas *sup. c. 5. n. 32.* triplicem affert industriam, quibus simulatio manifestari possit; difficillimum quippe est, quod fictio & fallacia diu possit latere, quin verbis, & factis aliqualiter non patescat, quia causa nequit non parere effectus sibi consimiles (*D. Thom. in Matth. 7. lect. 1.*)

164. Prima ergo industria est, quod eos Magister subito reprehendat, humiliet, & aliqua verba paululum contumeliosa, vel despecta misceat, quin det illis tempus ad deliberandum, & caute attendat ad eorum vultus, & ad primos animæ motus, quia quod intrinsecus latet, manifestabunt exterius; ad quod alludere potest illud Proverbiorum: *Quomodo in aquis resplendent vultus prospicientium, sic corda hominum manifesta sunt prudentibus* (*Proverb. 27. 19.*).

165. Hæc industria absolute sumenda non est, quia etiam boni spiritus repentina reprehen-

 sione

one contracti possunt etiam exterius inquietari: sed inter bonos, & malos erit discrimen, quod boni reprehensi, statim humiliantur; mali autem in iram, & superbiam eriguntur. Sed si adhuc mali fingere sciant, & dissimulare; attente observare, si postquam humiliter defectus suos recognoscunt, hilares vultu remaneant: Boni namque licet aliquantulum erubescunt, manent tamen sereni, & hilares: Mali vero e converso, licet se humiliari dissimulent, postea manent tristes, melancholici, & confusi, atque in eorum oculis, iracundia, & amaritudo detectæ falsitatis, manifeste percipitur.

166. Secunda industria est, attente eos considerare in tribulationibus, & malis quæ inveniant eos nimis, hæc enim sunt coticulæ, seu Lydii lapides, quibus aurum virtutis ab ære falsitatis segregatur; unde ait Ecclesiasticus; *Vasa figuli probat fornax, & homines justos tentatio tribulationis* (*Eccli.* 27. 6.). Et infra: *Est amicus secundum tempus suum, & non permanebit in die tribulationis* (*Eccli.* 6. 8.). Malus in tribulationibus deficit, irascitur, superbit, conqueritur & maledicit, attribuendo secundis causis laborem quem perpetit: Bonus vero humiliatur, fulcitur, roboratur, sustinet, annihilatur, Deo tanquam suorum vindici peccatorum ærumnas, quas patitur, tribuendo: quamobrem gratias agit, quod tam suaviter, tamque paterne eum corrigat, & si non hilaris, conformis tamen divinæ voluntati se exhibet.

167. Tertia industria est, eos observare, dum ea quæ ardenter cupiunt, assequi non valent; imo adversus eorum captum, & voluptatem res eveniunt, quia mali contristantur nimis, & iracundia, & dolore tabescunt, & e converso, si prospere & secundum eorum desiderium res contingat, per immoderatam lætitiam foras effunduntur, quin ad interiora conversi grates Deo referre studeant; sed quasi arundines vento agitatæ ad quemlibet ventum deflectuntur. Justi autem quæcunque illis eveniant, æquali animo accipiunt; nec lætis extolluntur, nec tristibus concidunt, sed in omnibus Deo gratias agentes cum patientissimo viro exclamant: *Si bona suscepimus a Deo, quare & mala non suscipiamus? Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum* (*Job* 1. 21. & c. 2. 22.)

168. In his igitur primis motibus, ac mutationibus vultuum, quibus repente tanguntur homines, manifestus proculdubio fiet latens eorum animus; & plane nullus fere erit, qui se ita possit prævenire, quod per repentinam probationem non capiatur: Æqualitas quippe, & in omnibus stabilitas, non stultis (sive hominibus mali, aut ficti spiritus; sed justis tantum, & bono spiritu præditis concessa est; scriptum est enim: *Homo Sanctus in Sapientia manet sicut Sol, nam stultus sicut Luna mutatur. Eccli.* 27. 12.

169. Si ergo clare, vel per has conjecturas cognoverit Director, quod fructus mali spiritus, vel eorum quemlibet aliquis habitualiter habeat, & vel tenaciter defendat, vel victoriam ab eis reportare nolit, de malo spiritu eum poterit condemnare: Debet tamen prius, statum illius observare; nam si est anima adhuc in tyrocinio perfectionis constituta, aut parum profecta, nequit omnes fructus boni spiritus habere, neque omnes mali spiritus eradicare; sufficit enim quod respective debellare vitia, & acquirere virtutes satagat, licet nondum adeptas (quinimo & rebelles passiones) habeat.

170. Si autem anima in alto perfectionis gradu constituta sit, vel se constitutam esse putet, & aliquos ex prædictis fructibus mali spiritus habitualiter habeat, & voluntarie admittat; absque dubio illusa, & a malo spiritu ducta est; arbor quippe illa jam est in statu bono, & perfecto, & arbor bona (divina attestante veritate) non potest fructus malos facere. Ex hinc debet philosophari in cæteris statibus, & eventibus nolens in omnibus statibus quod animæ vitiis careant, dummodo ea corrigant, & superare procurent; sola enim contumacia, & magna negligentia, aut tenacitas in illis defendendis, vel simulatio in eis conservandis, a malo spiritu procedunt: In perfectis vero nullus malus fructus habitualiter, & voluntarie admissus debet conservari; contrarium enim est evidens mali spiritus signum.

171. Denique aliud est signum imperfecti, & mali spiritus, nempe quod anima sit gesticulosa, vel demisso capite, & detorto collo incedat, frequenter suspiret, supercilia contrahat, verba affectata devote ejaculetur, de Deo & rebus supernaturalibus incongrue, & quasi ex prurigine loquatur, aut se ad loquendum offerat, instrumenta pœnitentiæ publice deferat; de mortificatione, & vitæ austeritate se jactet, publice in angulis platearum extra oratoria, & Ecclesias oret; & his similia, quæ sunt evidentissima signa hypocrisis, & falsi spiritus; quia bonus spiritus amat nesciri, & pro nihilo reputari; caput erigit, & oleo lætitiæ ungit; faciem suam lavat, ne videatur hominibus jejunans; orat Patrem in abscondito, & denique soli Deo patere & hominibus latere procurat.

CAPUT XIX.

De spiritu humano, & de ejus cognitione practica.

172. DUplex est sententia Mysticorum circa humani spiritus quidditatem: Aliqui volunt quod sit IMPULSUS, SEU INSTINCTUS, QUI A NATURA JAM ORIGINALI PECCATO INFECTA EMANAT. Qui tametsi a gratia non excitetur, neque ab adversario moveatur, de se quasdam cognitiones, & quædam desideria parturit, quibus homo ad corpori

pori amica, & congrua movetur; otium amat, & quietem corporalem; quærit curiosa habere, & pulchra & exhorret vilia, & aspera; respicit temporalia, gaudet ad lucra terrena, tristatur de damno, irritatur levis injuriæ verbo, cupida est, & libentius accipit quam donat; amat propria, & privata, inclinat ad creaturas, ad carnem propriam, & ad vanitates, & discursus; libenter aliquod solatium habet externum, in quo delectetur ad sensum: totum agit propter lucrum, & commoditatem propriam: nihil gratis agere potest, sed aut æquale, aut melius, aut laudem, aut favorem pro benefactis consequi sperat, & multum ponderari sua gesta, & dona concupiscit; gaudet de amicis multis, & propinquis gloriatur de nobili loco, & ortu generis: arridet parentibus, blanditur divitiis, applaudit similibus, de defectu, & modestia cito conqueritur, omnia ad se reflectit, pro se certat, & arguit; appetit scire, & nova, & secreta audire; vult exterius apparere, & multa per sensus experiri; desiderat agnosci, & sapere; unde laus & admiratio procedit.

173. Dicunt etiam, quod spiritus humanus quatenus a Deo, & ab Angelis, & a lege naturæ, & charitatis allicitur, suscipiendus est: quatenus a spiritu Diaboli, & Mundi, & Carnis impellitur, respuendus, & quando a se ipso loquitur, circumspecte examinandus; nam quærit interdum quæ legi Dei contraria sunt, ut cum in die jejunii ante horam assuetam cibos petit. Interdum poscit ea quæ divinæ legi non adversantur, scilicet recreationes, & commoditates: Interdum denique necessaria postulat, & ea sine quibus (supposita humana necessitate) corpus suas functiones exercere non potest, suo jure utens concupiscit.

174. Hic humanus spiritus (ut ait S. Ignatius de Loyola *de regul. ad plen. spirit. regul.* 8.) difficillime cognoscitur, quatenus ab instinctu Dei, & adversarii nostri secernitur; nam cum veluti medius sit inter duos prædictos instinctus, si in bonum inclinat, bonus, & divinus creditur: Si vero in aliquid minus licitum, ab spiritu maligno profectus reputatur. Non tamen semper ita est, sed ipse interdum ex his bonis quæ audivit, ut consona rationi amplectitur; interdum vero juxta instantem corporis necessitatem in congrua naturæ declinat.

175. Hic spiritus in his quæ sunt virtutis, & perfectionis, comes est individuus prudentiæ carnis; omnia cum se ipso, & non cum divinæ gratiæ efficacitate metitur; inde sequitur, esse mediocritatis amicum, nec ad sublimes, & heroicas virtutes aspirat, sed in quadam via communi se continet: In operibus exterioribus, non Dei gloriam, & beneplacitum, sed se ipsum quærit: In oratione petit temporalia magis quam spiritualia; vel spiritualia propter proprium commodum: & denique spiritus humani est proprium, in omnibus se ipsum quærere; & omnia quæ sibi opportuna videntur, specialiter postulare.

176. Hæc sunt quæ de humano spiritu profert hæc sententia; quæ licet ad spiritum imperfectum pertinere videantur; quis ambigat quod sint propria, & peculiaria spiritus Mundi, & Carnis, quos pertinere diximus ad diabolicum spiritum (*Sup. cap.* 15. *num.* 137.). Hæc quippe, & alia ab Apostolo inter opera carnis annumerantur; nam quid aliud producit caro nostra per peccati contagionem corrupta, nisi ordinem justitiæ, & rationis pervertere, sibi tribuendo iniquo jure, quod æquo jure Deo debetur? Nonne melius amor proprius, quam spiritus humanus vocari debet? Ipse est tinea, & ærugo bonorum operum, noverca virtutum, & nequissimi ignea sagitta: Ipse furtim introducitur, sensim crescit, & tarde expellitur: Ipse in nobismet ipsis occulte latet, & difficile cognoscitur, & difficilius a Directore discernitur. Propterea nimis vigilare debet, ne discipulus a prædicto spiritu ducatur.

177. Sed licet in prædicto sensu acceptus spiritus humanus difficilis admodum sit discretionis, longe difficilioris est in vero, & propriori sensu acceptus; quem exponit sententia Gersonis *de discret. spirit.* & aliorum, qui per spiritum humanum intelligunt IMPULSUM ILLUM, SIVE MOTUM, QUO CIRCA RES SUPERNATURALES HOMO A SE IPSO MOVETUR, FALSO PUTANS, SE A DIVINO SPIRITU MOVERI. Multi quippe putant, se a Deo moveri, inspirari, aut præcipi ad aliquid agendum, cum revera a se ipsis, & a suo proprio amore, aut a propria inclinatione moventur, & sæpe putant Revelationes, Visiones, Locutiones, & alia supernaturalia a bono spiritu recipere, cum vere, & realiter sint suasiones propriæ imaginationis, & motiones sui humani spiritus, quæ longe difficilius cognosci possunt, quam motiones, & effectus quos producit amor proprius, & spiritus humanus, juxta priorem sententiam acceptus. Propterea ad hujusmodi cognitionem alta observatione, & vigilantia opus est; sicut & nobis necessarium aliquam regulam pro ejus discretione constituere.

178. Igitur sciendum est, quod omnes passivæ, & extraordinariæ communicationes, quæ a bono spiritu procedunt, quasi a supernaturali agente productæ, efficacissime imprimuntur in animæ potentiis, quæ ex vi superexcedentis impulsus manent quasi oppressæ, & vulneratæ, & non solum manent efficaciter excitatæ ad opus, sed quasi sitibundæ, & irritatæ; ex qua validissima infusione, mirabiles gignuntur effectus, quibus anima absque hæsitatione, vel timore clarissime percipit, non sua facultate, sed divina virtute fuisse motam; & licet interdum ejusmodi intelligentiæ reflexione careat, percipit tamen in suis potentiis quasi plenitudinem exuberantem, quam ad aversionem creaturarum, & conversionem in Deum, & ad egregia opera impellit. Hæc motio, excitatio,

aut impulsus, qui a Mysticis solet vocari donum excitationis, omnes favores supernaturales, & omnes motus infusos magis, minusve comitatur, quin unquam sit hujus regulæ generalis exceptio; sicut nulla etiam datur visio infusa, & illusio Dæmonis, in quibus non adsit etiam vehemens incitatio ad malum; quæ licet interdum clam lateat, breviter tamen manifestatur, & suos malos producit effectus.

179. Hæc regula nunquam fallere potest Magistrum, tam in impulsibus boni, & mali spiritus, quam in impulsibus ab humano spiritu productis: Quamobrem observare debet diligenter, si Visiones, Revelationes, &c. hos effectus bonos habuerint, vel malos producant, & cum prædicta efficacia, & novitate, atque immutatione spiritus; vel si nullos pariat, sed eos tantum qui communi cursu, & per ordinariam, & fervidam meditationem oriri solent, quia si primi generis sint, erunt a bono spiritu: si secundi generis, a malo, & diabolico: & si tertii generis, ab spiritu humano, & propria imaginatione, & passione.

180. Hac generali regula quæ nullam habet exceptionem, omnes spiritus circa res infusas, & extraordinarias, quæ frequenter torquent animos Directorum, poterit Magister facillime distinguere, & cognoscere, & hæc quidem practice, nonnullas fallacias, & imaginationes quotidie forsan deteget, & manifestabit; nam adhuc in delirantibus, imaginativis, vel a Dæmone possessis, pusillanimis, & scrupulosis, semper ex modo motionis, & ab ejus effectibus indicatio sumenda est; in nullo quippe istorum, si motio sit supernaturalis, & penitus infusa, absunt prædicti efficacissimi effectus.

C A P U T XX.

De gratia linguarum, octava ex gratis datis.

181. OCtava gratia vocatur a Paulo GENERA LINGUARUM. Circa cujus quidditatem invenio duplicem sententiam: Prima est, quod hæc Linguarum gratia sit QUIDAM HABITUS INFUSUS, QUO FACILITER HOMO OMNIUM GENTIUM LINGUIS, ET IDIOMATE LOQUITUR. Hæc gratia Linguarum pronuntiata fuit per Isaiam Prophetam, juxta sensum Nazianzeni *Orat.* 44. Chrysostomi *in Isaia* Cyrilli *Ibi*. Tertulliani 5. *cont. Marc. c.* 8. Epiphanii *de hæres. Marcion. confut.* 14. 18. & Haymonis *in* 1. *ad Corint.* 14. 18. sic dicentem: *Quoniam in aliis linguis, & in labiis aliis loquar Populo* (1. *ad Corint.* 14. 21. Et Psalmista de Apostolis loquens cecinit: *Non sunt loquelæ, neque sermones, quorum non audiantur voces eorum* (*Psalm.* 18. 4.). Et Apostoli omnes simul, & Discipuli, hujusmodi facilitatem loquendi variis Linguis per Donum Sancti Spiritus in die Pentecostes acceperunt, quando illis apparuerunt dispertitæ Linguæ tanquam ignis, seditque supra singulos eorum, & ex ipso loco Actuum Apostolorum *c.* 2. 4. constat, quod *cœperant loqui variis Linguis prout Spiritus Sanctus dabat eloqui illis*. Et ipse Dominus de his qui crediderint, tanquam signa dedit, quod *Linguis loquentur novis* (*Marc.* 16. 17). Quem Linguarum diversarum usum etiam de se fatetur Paulus scribens Corinthiis: *Gratias ago Deo meo, quod omnium vestrum Lingua loquor* (1. *ad Corint.* 14. 18.). Quamobrem hæc sententia verior est; scilicet, gratiam Linguarum consistere in facilitate infusa loquendi Linguis omnium gentium, & hæc sententia est Ambrosii *Serm.* 62. & *Epi.* 33. Augustini *Tract.* 33. *in Joan.* Chrysologi *Serm.* 83. Gregorii *Homil.* 30. *in Evang.* Leonis *Serm.* 1. *de Pentec.* Cyrilli Hierosolymitani *Catech.* 17. D. Thomæ *in* 1. *ad Corinth.* 14. *lect.* 1. & aliorum, quos sequuntur, & referunt Suarez *de fide, disp.* 8. *sect.* 2. *num.* 7. Lorinus *in Act. Apost. c.* 2. *vers.* 4. & alii.

182. Secunda sententia est Basilii Seleuciensis *de SS. Innocentib. tom.* 6. *juris*, Chrysostomi *Apud Lorin. ubi supra*, Cypriani *Ser. de Spiritu S.* Œcumenii *apud Lorin. ubi supra*, Aratoris *Libr.* 1. *in Act. Apost.* 2. Dionysii Carthusiani *in act. Apost.* 2. Viguerii *Lib. intit. cap.* 9. *§.* 1. *vers.* 8. & aliorum, asserentium gratiam Linguarum constituiam fuisse in eo quod loquentes Apostoli, & Discipuli in suo Idiomate Hebræo, ab omnibus diversi Idiomatis gentibus, quasi in eorum singulari Idiomate loquerentur, perfecte intelligebantur; quod probant, quia prædicante Petro, illico, ac hujusmodi gratiam accepit, pluribus hominibus, qui ex omni regione quæ sub Cælo est, ibi erant congregati, adeo ab illis omnibus fuit comprehensus, & intellectus, quod ex eis circiter tria millia conversi sunt. Ex quo infertur, quod unico tantum Idiomate loquutus fuit Petrus, in quo omnes diversi Idiomatis eum plene intellexerunt, alioquin toties in singulis Idiomatibus repetere debebat sententias, & verba, quoties necessarium fuisset, ut singuli in suo Idiomate loquentem perciperent, quod sane inverisimile, & fere impossibile est, quia neque tempus, neque vires suppetere poterant; quamobrem necessarium erat in uno Idiomate prædicare, quod omnes intelligerent.

183. Ad hunc modum visi sunt habuisse hanc gratiam Franciscus Xaverius in Japonia, Ludovicus Bertrandus, & Martinus Valentinus in India Occidentali, & superioribus temporibus Vincentius Ferrerius, ut affert Thomas Bosius *de sign. Eccles. lib.* 6. *cap.* 5. quibus addere possumus Bernardum in Concilio Florentino, Antonium Patavinum, Ephrem Syrum, & Pastorem Liburnum Romæ suscitatum. ut refert Lorinus *in acta Apost. cap.* 2. *vers.* 4.

184. Dionysius Carthusianus hanc gratiam com-

comparat exemplo Mannæ, cujus in se ipso non erat varius sapor, sed in gustantium gutture varie sapiebat; sic gratia Linguarum, licet unico Idiomate, & non vario contenta esset, in audientibus tamen diversos habebat sonos, & cuilibet suæ propriæ Linguæ, & Idiomati concordabat. Quod difficillimum valde est intellectu; nam vel in distantia intermedia linguæ loquentis & aurium audientium diversis accidentibus verba induebantur, quod non est verosimile; vel licet idiomati Hebræo verba responderent, omnes illud, quamvis extraneum, intelligebant: Sicut evenit multis, tam fœminis, quam idiotis, qui linguam latinam intelligunt, licet eam penitus loqui nesciant, & hoc verosimilius videretur, nisi Sacer textus expresse contradiceret dicens: *Nonne omnes isti qui loquuntur Galilæi sunt? Et quomodo nos audivimus unusquisque linguam nostram in qua nati sumus? Persæ, & Medi, Elamitæ &c.* Ex quibus verbis clare constat (juxta hanc secundam sententiam) quod unica verba variis accidentibus & sonis induebantur.

185. Sed quidquid sit, hanc sententiam improbant fere omnes Patres, & præcipue Nazianzenus, & merito: „ Nam si hunc modum „ sequamur (verba sunt Gregorii *Orat.* 44.) „ eorum potius qui audiebant, quàm qui verba faciebant, hoc miraculum fuerit, & juxta posteriorem sensum eorum qui loquebantur, qui etiam temulentiæ insimulabantur, „ haud dubie quin ipsi spiritus afflatu novi miraculi aliqui circa voces designabant. Hæc enim non esset gratia Linguarum, sed potius gratia intelligentiæ in audientibus, & in ipsis, & non in Apostolis proprius miraculum patraretur.

186. Sed hanc duplicem sententiam conciliant Ambrosius, Augustinus, Leo, Chrysologus, Cyrillus Hierosolymitanus (*ubi supra*) D. Thomas 2. 2. *q.* 176. *art.* 1. *ad* 2. Cajetanus *ibid.* Lorinus *ubi supra*, & multi alii, in hunc modum; videlicet, quod sæpe Apostolis contingeret, quod dum ad eorum conciones diversarum Linguarum homines simul accurrebant, ne molesta repetitione sermonis sibi, & audientibus essent onerosi, ea quæ ipsi Hebraice, vel uno idiomate proferebant, quibuslibet diversi idiomatis hominibus in proprio uniuscujusque idiomate verba sonabant, & tunc non fiebat per gratiam Linguarum in prædicantibus, sed per gratiam intelligentiæ in audientibus. Quoties autem Apostoli, & Discipuli in Populis labii unius in diversis Regionibus prædicabant, illarum gentium proprium idioma faciliter, & perfecte loquebantur, & hæc erat proprie gratia Linguarum.

187. Hæc Linguarum gratia stricte sumitur pro externis vocibus, & facilitate loquendi diversas Linguas, non vero intelligendi quæ ipse homo loquitur, nec ea interpretandi, quia hoc pertinet ad gratiam sequentem, quæ dicitur interpretatio sermonum; quia ut ait D. Thomas (*in* 1. *ad Corint.* 14. *lect.* 2.) *Aliquando aliqui moventur a Spiritu Sancto loqui aliquid Mysticum, quod ipsi non intelligunt; unde isti habent Donum Linguarum.* Unde Donum Linguarum stricte contrahitur tantum ad loquendas diversas Linguas, & hoc modo inferius est Prophetiæ, & interpretationi sermonis. Si vero cum hac conjungatur, inferior illi est Prophetia; omnia hæc exponit Apostolus dicens: *Nam major est qui prophetat, quam qui loquitur linguis, nisi forte interpretetur, ut Ecclesia ædificationem accipiat. Nunc autem fratres si venero ad vos linguis loquens, quid vobis prodero nisi loquar vobis aut in revelatione, aut in scientia, aut in Prophetia, aut in doctrina? Tamen quæ sine anima sunt vocem dantia, sive tibia, sive cithara, nisi distinctionem sonituum dederint, quomodo scietur id quod canitur, aut citharizatur? Etenim si certam vocem non det tuba, quis præparabit se ad bellum: Ita & vos per linguam, nisi manifestum sermonem dederitis, quomodo scietur, quod dicitur: Eritis enim in aera loquentes* (1. *ad Cor.* 14. 5.)

188. Hæc gratia concessa fuit omnibus Apostolis, & Discipulis in die Pentecostes, & multis aliis in primitiva Ecclesia, ut tenet D. Thomas 1. *ad Corinth. c.* 13. *lect.* 3. & non repugnat posse elargiri in quolibet sæculo præcipue his qui in instructione, & conversione gentium, quæ innumeris Linguis loquuntur, laborant. Quamvis enim Apostolus 1. *ad Corinth.* 13. 8. dicat, quod *Linguæ cessabunt*; hoc intelligendum est (ait D. Thomas *ubi supra*) in futura gloria: *Quilibet enim ibi quamlibet Linguam intelliget, unde non erit necessarium variis linguis loqui.* Idem tenent Chrysostomus *in* 1. *ad Corint.* 13. Ambrosius, Anselmus *ibid.* & fere omnes. Sed licet non repugnet Deum posse hanc gratiam omni sæculo concedere; sed (ut dicit Lorinus) *jam non est necessarium hoc Donum tanquam ordinarium.* Et infra: *Sed neque Prædicatoribus nostris* (Jesuitis) *nunc in orbe novo concedi id videmus.* Regulariter in eis reducitur hæc gratia ad faciliter discenda tot, & tanta idiomata, quibus in illi novi orbis partibus utuntur.

189. Circa hanc gratiam quasi raram, & hisce temporibus non visam, nihil ad instructionem Directoris fere nobis dicendum venit, quod proprie ad hanc gratiam possit pertinere. Nihilominus illi evenire continget, quod aliquam videat fœminam, vel hominem rusticum, aut idiotam, loquentes latinam linguam, vel aliam a suo idiomate alienam (ut aliquando visum est) in quibus debet Director cautissime procedere, & possunt reduci ad duo personarum genera; videlicet spiritualium, & non spiritualium. Si igitur sint personæ non spirituales, & videantur interdum loqui latine, ve alia lingua quam nullatenus didicerunt, diligenter attendat si ea quæ loquuntur sunt Prophetiæ, vaticinia, superstitiones, vel doctrinæ in ordi-

ordine ad mores, sive ad politicam, vel alia hujusmodi; quia timere debet, eos esse a spiritu Pithone possessos, & energumenos, ut Paulo contigit Philippis cum quadam puella, quæ (teste Cajetano) habebat spiritum loquentem, & prophetantem, cui Apostolus ab ea exire præcepit *Actor. 16. 17.* ad cujus integram instructionem recurrat Magister ad ea quæ infra dicemus de energumenis, & de eorum signis (*Infr. tr. 6. c. 5.*)

190. Si autem sint spirituales personæ, & in se percipiant facilitatem loquendi linguam latinam, vel aliam quam non didicerunt; observet Magister si ad hujusmodi loquelam adsit necessitas, aut evidens utilitas; puta in casu instructionis alicujus catechumeni nescientis, neque intelligentis aliam linguam, nisi eam quam illa persona extra morem suum tunc loquitur, ut si sit Germanus, & nullus sit qui ad ejus instructionem Germanicam linguam sciat, aut intelligat, quia tunc in hoc strictissimo casu potest gratia esse vera (licet hoc raro contingat, nisi in partibus remotissimis): etiam observare debet si frequenter, & passim proferant loca Scripturæ, vel Sanctorum sententias, maxime si sint fœminæ, cujuscumque status sint, & conditionis, quia in his valde suspecta est gratia, & sæpius observatum est, hujusmodi personas esse energumenas, & a malo spiritu possessas, ut postmodum compertum est; nam licet Deus possit hanc gratiam ad libitum elargiri, raro tamen eam concedit; quod enim frequenter facit cum viris, & fœminis valde spiritualibus, est eis præbere ad suum profectum, & perfectionem intelligentiam verborum Sacræ Scripturæ, & latinæ linguæ, sed idem Spiritus si ex Deo est, illos impellit, ne publice & coram aliis latine loquantur, & licet sententias Scripturæ referant, eas propria & materna lingua proferant; alioquin de malo spiritu arguendi sunt, & a Magistro reprehendendi, & prohibendi ne amplius latine loquantur, sed quod humiliter taceant, & ab aliis discant doctrinam veritatis.

CAPUT XXI.

De Gratia interpretationis sermonum, nona, & ultima ex gratis datis.

191. NOna, & ultima gratia vocatur a Paulo INTERPRETATIO SERMONUM. Circa cujus intelligentiam, & quidditatem etiam variant Doctores, Theodoretus *In 1. ad Corint.* 14. Baronius *Tom. 1. Annal.* Lorinus *In Acta Apost. 2. vers. 4.* & multi alii, quos refert, & sequitur Petrus Stebartius *In 1. ad Corinth.* 14. volunt, gratiam interpretationis Sermonum nihil aliud esse, quam id quod Apostoli, aut Discipuli in uno idiomate prædicabant, in aliud vertere, & traducere; sicque Petrus Apostolus usus est Marco Interprete, ut refert Eusebius Cæsariensis *Lib. 3. Inst. cap. ult.* & Paulus Tito, ut est apud Hieronymum *Epist. 150. quæst. 11.* Quamobrem septuaginta viri illi qui apud Ptolemæum Bibliam in suo idiomate transtulerunt, septuaginta Interpretes vocantur.

192. Sed D. Thomas variis in locis (*In 1. ad Corint. 14. lect. 2. & 1. 2. quæst. 111. art. 4.*) inquit, quod gratia interpretationis Sermonum, non tantum pertinet ad meram manifestationem, aut versionem Sermonis, quod proprius est gratiæ linguarum; sed principaliter ad manifestandum, & exponendum sensum mysticum verborum, & quod ad interpretandum arduum erat: & ut alibi 1. 2. *qu. 177. art. 1.* ait, hoc fit tripliciter. „ Primo ad „ instruendum intellectum, quod fit, dum „ aliquis sic loquitur, quod doceat: Secundo „ ad movendum affectum, scilicet, ut libenter „ audiat verbum Dei, quod fit, dum aliquis sic loquitur, quod auditores delectet. „ Tertio ad hoc quod aliquis amet ea quæ „ verbis significantur, & velit ea adimplere; „ quod fit, dum aliquis sic loquitur quod auditorem flectat. Hæc D. Thomas.

193. Ex cujus doctrina deduci potest hæc definitio, nempe quod sit HABITUS INFUSUS, QUO HOMO NON SOLUM PENETRAT MYSTICUM, ET ARCANUM SENSUM VERBORUM SACRORUM, SED ETIAM ALIIS INTERPRETARI, ET EXPLANARE POTEST, SAPIENTER, VENUSTE, ET EFFICACITER. Hæc gratia distinguitur a Donis Sapientiæ, & Scientiæ, quia hæc ordinantur ad propriam habentis dispositionem, ut bene moveatur per instinctum Spiritus Sancti in his quæ credere debet, aut non credere; gratia autem hæc ordinatur ad proximorum eruditionem, & profectum. Distinguitur etiam a Gratiis gratis datis Sapientiæ, & Scientiæ, quia ut ait D. Thomas (1. 2. *q. 111. art. 4. ad 3.*) *Gratia Sermonum habet speciales quasdam rationes movendi ad fidem, & ideo ponitur specialis Gratia gratis data.*

194. Hæc gratia regulariter conceditur viris Apostolicis, Doctoribus, & Magistris, & his quibus competit munus docendi, & prædicandi, licet aliis etiam possit concedi juxta divinum beneplacitum: Propterea hæc gratia interdum fœminis conceditur, vel (ut ait D. Thomas 1. 2. *q. 111. art. 4. ad 3.*) *potest concedi privative ad unum, vel paucos familiariter colloquendo.* Quod intelligi debet respective ad sexum; idest, ut fœminæ fœminas instruant & colloquantur: non viros propter pericula superius dicta (*Tract. 4. cap. 2. n. 11. & c. 3. n 21. & 22.*)

195. Doctoribus autem, & omnibus quibus competit ministerium prædicandi, & docendi,

di suadeat, quod novas doctrinas fugiant, & subtilibus discursibus, & quæstionibus abstineant; Scripturam Sacram *juxta* usum Ecclesiæ, & Sanctorum Patrum expositionem interpretentur; quorum sententias recitent, & venerentur; quia non sine ingenti cordis dolore videtur quorumdam animositas, qui Sanctorum Patrum sententias (quasi audientibus prolixas, vel onerosas) referre nolint; & interdum increpare non formident, credentes potius suo præsumptuoso acumini, quam venerabili admodum auctoritati Sanctorum, qui Petro attestante: *Spiritu Sancto inspirati loquuti sunt* (2. *Petri* 1. 21.)

196. Circa res mysticas (si quospiam ex Directoribus ducat) moneat, ne animabus tribuant, scribant, aut evulgent doctrinas novas, vias singulares, vel diversas ab his quæ temporibus nascentis Ecclesiæ a Doctoribus edoctæ & in praxim deductæ sunt; neque in via spiritus compendia periculosa, aut abbreviaturas, vel potius præcipitia, inveniant, effingant, vel commententur; sed communi, & trito gressu per vias Purgativam, Illuminativam, & Unitivam, & per pias meditationes, & considerationes ipsis accommodatas secundum statum animarum respective sibi commissas animas deducant: Poterunt tamen, si aliquid non contrarium doctrinæ Catholicæ, aut Sanctis Patribus, & Doctoribus, illos experientia doceat, & vel validis fundamentis, vel receptis doctrinis comprobaverint, simplici, & non tenaci animo docere, se ipsos melioris intelligentiæ correctioni subjiciendo; quia tunc non per proprium captum, sed per rationem, & auctoritatem ducuntur.

TRACTATUS QUINTUS.

De favoribus supernaturalibus, & infusis, eorumque mirabilibus effectibus, & de practica illorum doctrina.

PRorsus trepidare poterat calamus, hanc materiam undequaque difficilem aggrediendo, quandoquidem Deus, cujus natura bonitas, tot, & tantis amicos suos cumulare dignatur favoribus, quod nullus humanus intellectus eos enumerare sufficiat, neque ab alio quam ab eorum Auctore comprehendi possunt; quamobrem nobis dicendum restat cum Psalmista Regio: *Veni in altitudinem Maris, & tempestas demersit me.* (*Ps.* 68. 3.) Cum igitur difficillimum sit eorum speculari effectus, longe difficilius erit, eorum perpendere causas: sed cum ab Apostolo scriptum sit, quod divisiones gratiarum sunt quæ Deum tanquam nitidissimum fontem agnoscunt, a quo mirabilium effectuum rivuli scaturiunt, inquit: *Hæc omnia operatur unus, atque idem spiritus, dividens singulis prout vult.* (1. *ad Corint.* 12. 15.) Cujus stillantes lymphæ æqualiter humani cordis tellurem irrigarent, si in eo dispositionem invenirent, quoniam non est personarum acceptor Deus: Unde cum prædictorum favorum Auctor, & principalis causa comperta sit, eorum instrumentalem causam, signa, & effectus (Deo ipso annuente) investigare conabimur; doctrinamque securam, atque a Catholicis Patribus, & doctoribus mysticis exceptam offerentes, favorum quidditates, subjecta, modos, tempora, impulsus, motiva, & cætera, quæ ad eorum discretionem, conservationem, aut abdicationem spectant, facili, & aperto stylo explicare curabimus. Faxit Deus suo divino lumine nostrum irradiare intellectum, quo spiritualibus Directoribus aliquid proficuum, & ad eorum munus obeundum perutile, ad majorem Dei gloriam, & animarum salutem proferre valeamus.

CAPUT I.

De favoribus supernaturalibus in communi.

1. DIfficilis prorsus, & impenetrabilis est animæ scopus, ascendendi scilicet ad divinam, & mysticam Dei unionem: Arduus nimis intellectui humano, quia ut ait Dionysius *De divin. nominibus c.* 7. aggreditur cognoscere per divinissimam notitiam, quæ non co„ gnoscendo cognoscitur, pro superante natu„ ram, & captum mentis unione; quando mens „ primum rebus omnibus valedicens, deinde & „ ipsam deferens supersplendentibus illinc, & „ illinc radiis, inscrutabili profundo sapientiæ unitur. Quod quidem intellectui nostro valde invium est & inaccessibile.

2. Nec minus arduum est voluntati, quæ quidem astringitur relinquere, & abdicare, non solum deordinatos affectus, & passiones, sed etiam eorum potentias; id est, non solum actus non agere, sed etiam habitus vellere, & eradicare: „ Vacuanda est voluntas (ait quidam expertus „ Auctor *Spec. Carthus. select. myst. p.* 4. *c.* „ 5.) inordinatis rerum affectionibus, etiam „ supernaturalium, & etiam imperfectis habitibus, & ad supernaturalem Dei unionem dirigenda. Quod etiam voluntati nostræ impenetrabile redditur, quia non solum est se se in

in appetitibus repugnantibus abnegare, sed etiam in modo naturali operandi, & hoc impossibile videtur Angelico per vires naturales: *Quod autem* (inquit) *excedit naturæ facultatem non potest esse naturale, neque per potentias naturales acquisitum* (*D. Th.* 2. 2. *q.* 24. *art.* 2. & *q.* 23. *art.* 2.).

3. Cum igitur prædicta excedant facultatem naturæ, indiget homo supernaturaliter elevari per aliqua comprincipia habitus, sive auxilia, quibus possit negotium illud adipisci: & quandoquidem in quantum ad hoc habeat anima in gratia, & charitate consistens habitus supernaturales virtutum, & donorum supernaturalium; ad assequendam tamen mysticam, & passivam transformationem, atque ad penitus evellendos habitus imperfectos, indiget (si ita dici potest) aliqua superiori superna vi, & divino impulsu validius excitante motus animæ ad necessariam dispositionem divinæ deiformitatis, quæ quidem mediantibus hisce favoribus consequitur.

4. Isti favores supernaturales non sunt habitus permanentes, sed recipiuntur in anima per modum passionis, & impressionis transeuntis, quos gratis, & citra meritum a divina largitate opportuno tempore recepit, licet regulariter aliqua præcedente ex parte animæ dispositione, & tunc (ut docet D. Thomas 2. 2. *q.* 171 *art.* 2.) potentia non est agens, sed patiens; propterea hoc modo illuminatus vocatur a Dionysio, PATIENS DIVINA (*S. Dionys. de divin. nomin. c.* 2.).

5. Sed quamvis anima in hujusmodi favorum receptione patiens sit, & non agens; passio tamen illa quandoque cum infusa sit, non est parilis ei, quæ fit in aliquo subjecto inanimato, ut bene notat Suarius, sed est passio vitalis; quamobrem fieri nequit absque cooperatione ipsiusmet viventis: „ Elevatur quidem (inquit) „ homo, in Deum per actionem Dei in ipsum, „ non tamen sine cooperatione sua, quia illa „ motio Dei non est talis, qualis esse solet „ circa rem inanimem, sed quæ ad actum vitæ terminari possit; nam illa elevatio in „ Deum vitalis est; actio autem vitalis non fit „ sine cooperatione ipsiusmet viventis (*Suar. de Relig. tom.* 2. *l.* 2. *c.* 12. *n.* 21.)

6. Prætermissa autem infusione passiva, cujus passioni anima cooperatur ad modum quo intellectus patiens patitur a lumine intellectus agentis, qui licet in sua passione liber non sit, sed illa prætermissa liber manet, ut ex patienti agens reddatur: Ita similiter se habet intellectus noster in passiva infusione divini luminis: „ Nam sicut in cognitione naturali (verba sunt D. Th. 2. 2. *q.* 171. *art.* 2. *ad* 1.) intellectus passibilis patitur ex lumine intellectus agentis; ita & in cognitione supernaturali intellectus humanus patitur ex illustratione divini luminis. Quamobrem advertat Magister, quod anima in hacce favorum receptione non est libera, licet vitaliter passioni cooperetur; prætermissa tamen divinæ infusionis efficacia, libera remanet, ut favorem conservet, vel renuntiet.

7. Auctor mirabilium istorum Deus est, tanquam omnium causarum prima causa, a qua omnes procedunt, & præcipue supernaturales, quæ ejus infinitæ potentiæ specialius tribuuntur. Immediatus infusor est Divinus Spiritus, quasi specialis Doctor, & Magister animarum, dicente Christo per Joannem 14. 26. *Paraclitus autem Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia quæcunque dixero vobis*. Ille utique est qui intellectum nostrum illuminat, & voluntatem sua charitate inflammat; quia ut ait Apostolus: *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum qui datus est nobis* (*ad Rom.* 5. 5.). Cum ergo favores hujusmodi ad illuminandum intellectum, voluntatemque inflammandam dirigantur, necessario per Divinum Spiritum infundi debent.

8. Propterea evidenter colligitur, quod nihil aliud per eos animæ communicatur, nisi lumen, & amor supernaturalis; subindeque admiratione dignum est, quod a Mysticis quasi in proverbium habetur; scilicet, quod nullus hominum penetrare sufficit favorum causam, & quidditatem, cum manifeste causa principalis, nempe Deus, omnibus innotescat: quidditas pariter ignorari non potest, maxime dicente Apostolo: *Omne quod manifestatur lumen est* (*ad Ephes.* 5. 13.). Nihil enim aliud potest substantialiter per eos communicari nisi lumen, & amor; & ratio est evidens; quia Deus quasi in suis operibus perfectissimus, adhibet media proportionata ad assequendum finem, quem intendit; finis autem suarum operationum in anima est, eam ad sui cognitionem, & amorem adducere; quod quidem anima agere nequit nisi per suum intellectum, & voluntatem. Manifestum est autem, quod intellectui nihil aliud proportionatur nisi lumen ad attingendum verum, quod est ejus objectum; sicut & voluntati amor, vel excitatio ad prosequendum bonum; ergo nulla alia media in prædictis favoribus adhibet Deus ad assequendum suum finem, nisi lumen, & amorem supernaturalem, quibus anima per cognitionem, & amorem cum eo uniri, & copulari valeat, ut docent Suarius *de Relig. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 9. *n.* 13. & Spert. Carthusianus *Select. myst. part.* 3. *cap.* 5. *n.* 3.

9. Hoc lumen, & amor qui in hujusmodi favoribus communicantur, mirum in modum excitant, movent, & elevant spirituales potentias animæ, ad producendos longe perfectiores actus quam antea poterant; quia nimirum intellectus ad hoc lumen roboratur, extenditur, & elevatur ad altissimam objecti repræsentati cognitionem, & voluntas per hunc amorem excitatur, dilatatur, impellitur, incalescit ad illius prosecutionem; ea quidem efficacia, & in-

intensione qua per se ipsam nunquam poterat se movere, & excitare, & hæc excitatio luminis, & amoris infusi appellatur a Mysticis spiritus, sive medulla Visionum, & Revelationum, &c. & nos vocamus donum excitationis, quod infallibiliter comitatur omnes, & singulos favores supernaturales, qui ad propriam sanctitatem ordinantur, magis, vel minus secundum sublimiorem, vel inferiorem communicationis speciem; nam quo magis immaterialis est, eo fortius, & sublimius est donum excitationis, quia quanto simplicius, & spiritualius est accidens, quod involvitur, tanto magis spirituales potentiæ afficiuntur, & moventur; formæ autem, & figuræ Visionum, & Revelationum, quibus hoc donum excitationis, sive lumen, & amor infusi conteguntur, vocantur cortices, & materialia, sive externa Visionum, quæ omnino repudianda, & relinquenda sunt, assumpto tantummodo dono excitationis, sive spiritu, & medulla Visionum, & revelationum, &c. applicando scilicet intellectum, & voluntatem, obsequendo nimirum illam infusam, & supernaturalem motionem; quod quidem magnopere oportet ut bene intelligat Magister, quia passim diximus, & dicemus, animas debere ex Visionibus, & Revelationibus, aliisque favoribus infusis assumere tantum excitationem, sive spiritum, & medullam: corticem autem materialem, & externum eorum repudiare.

CAPUT II.

Prosequitur præcedentis capitis thema.

10. NEc præteritæ doctrinæ obstare poterit, quod scilicet multi ex his favoribus (ut videtur) in lumine una cum amore infuso non consistunt; Visiones namque, Revelationes, & Prophetiæ, licet per lumen fiant, per amorem tamen fieri non videntur, maxime cum Prophetia non supponat gratiam sanctificantem. Deliquia etiam materialia (vulgo ARROBAMIENTOS) neque sunt lumen, nec amor, nisi quædam virium materialium suspensio, extinctio, aut enervatio; itaque non bene affirmatur, quod in prædictis favoribus semper communicatur lumen, & amor infusus.

11. Quia respondetur, quod lumen, & amor supernaturalis, secundum animarum dispositionem, & capacitatem, diversis accidentibus circumvelantur, ut eis mediantibus optatus a Deo finis consequatur; quapropter tria notare oportet cum Beato Joanne a Cruce *lib.* 2. *ascen. mont. Carmel. cap.* 12. Primum, quod omnia quæ a Deo fiunt, sunt ordinata, ut probat Apostolus dicens: *Quæ autem sunt, a Deo ordinata sunt* (*ad Rom.* 13. 1.) Secundum, quod licet Deus attingat a fine usque ad finem fortiter, disponit tamen omnia suaviter, ut ex libro Sapientiæ 8. 1. constat. Tertium, quod Deus omnia movet juxta modum mobilis, ut docet communis Theologia.

12. His positis fundamentis, cum Deus vult animam movere ad sui cognitionem, & amorem, & ab ejus naturali statu, ad alium extraordinarium, & supernaturalem elevare, procedit ordinate, & suaviter, movens scilicet animam ad modum quo ipsa ordinarie movetur. Cum autem modus se movendi naturaliter sit per sensus, formas, & phantasmata, necessario debet eam per hujusmodi species movere, licet supernaturales, & infusas: *Propterea* (ait Joannes a Cruce *ubi supra*) *dat animabus Visiones, & formas imaginarias, cæterasque notitias sensitivas, & intelligibiles.*

13. Et sicut in naturalibus prædictæ species deserviunt cognitioni, & amori voluntatis, transeuntes per naturalia organa, ita similiter in illis speciebus sensitivis, & supernaturalibus, quæ deserviunt cognitioni, & amori supernaturali, occultat Deus lumen, & amorem supernaturalem, ut his materialibus formis circumvestitos possit anima ita eos percipere, sicut consueverat percipere naturales; quod minime posset, si ab his materialibus formis fuissent penitus absoluti.

14. Ecstases, Raptus, Deliquia, &c. non sunt communicationes supernaturales, sed effectus hujus luminis, & amoris supernaturalis, qui secundum diversam subjecti dispositionem, diversos etiam pariunt effectus, quia ut docet D. Thomas 1. 2. *q.* 68. *art.* 1. perfectio mobilis inquantum mobile, est esse proportionatum suo motori, & quanto movens perfectior est, tanto perfectius debet disponi mobilis, ut absque violentia, & extraordinario impulsu a suo motore moveatur, & quanto ei perfectius proportionetur, tanto facilius, & suavius ab illo movebitur. Cum autem animæ habeant diversas dispositiones; & quædam sint minus dispositæ quam aliæ, ut ab amore, & lumine infuso moveantur, ideo juxta majorem, vel minorem earum dispositionem, hos, aut illos effectus causant.

15. In his namque, quæ nondum purgatæ sunt, lumen, & amor infusus efficiunt materialia deliquia, nervorum contractiones, & sensuum alienationes, & contusiones. In magis purgatis causant ecstases, & impetus, lachrymas, &c. In his quæ perfecte purgatæ sunt, pariunt Raptus Elevationes, & alia, de quibus infra; sed *hæc omnia* (ut ait Apostolus) *operatur unus, atque idem spiritus* (1. *ad Corint.* 12. 11.) Qui cum lumen sit, & amor, hæc omnia per suum lumen, & amorem operantur, ad exemplum videlicet lucis Solis, quæ secundum majorem, aut minorem oculorum dispositionem, diversos etiam in eis effectus causat; nam lippos oculos torquet, infirmos offendit, & perfectos lætificat, & delectat: Et similiter ignis juxta ligni dispositionem, suam ei formam introducit; viride, & humidum, crepare,

re & fumigare facit; in siccum vero, & formæ recipiendæ dispositum, sensim, & placide suam formam communicat.

16. Visiones, & Revelationes si propheticæ sint, & ad Prophetiam ordinatæ, dum hæ sint ex Gratiis gratis datis, quæ reperiri possunt absque gratia, & charitate, tantum efficiuntur per lumen propheticum, ut supra *Tract.* 4. *c.* 7. *n.* 60. probavimus, & de Prophetia impræsentiarum non est nobis sermo. Visiones vero, & Revelationes, quæ ordinantur ad propriam animæ perfectionem, & sanctitatem, & de quibus in præsenti Tractatu agitur, cum fiant animabus in gratia constitutis, & ad divinorum cognitionem, & amorem peragendum, necessario per lumen, & amorem fieri debent, ut supra *Tract.* 4. *cap.* 1. *numer.* 6. dictum est.

17. Denique universos favores supernaturales, & extraordinarios, in quatuor genera dividere possumus cum B. Joanne a Cruce *Lib.* 2. *ascen. mont. Carmel. cap.* 27. scilicet in VISIONES, LOCUTIONES, REVELATIONES, ET SPIRITUALES SENSIFICATIONES. Et quandoquidem omnes sub Visionis insigne comprehendi possent, ex eo quod sunt cognitiones, sed quia repræsentantur intellectui ad modum quo materialia objecta sensibus offeruntur; propterea qui ad modum Visionis recipiuntur, Visiones vocantur, & qui ad modum auditionis, Locutiones; qui autem ad modum apprehensionis, Revelationes; & denique qui ad modum sensationis cæterorum sensuum, sensificationes spirituales appellantur. De omnibus (annuente Deo) singulariter agemus.

CAPUT III.

De favoribus supernaturalibus in particulari, & primo de Visionibus exterioribus infusis.

18. TRes diximus esse facultatum animæ classes; prima omnino externa, & materialis, quæ quinque corporalibus sensibus constat; secunda interna, & materialis, quæ imaginatione, & appetitu sensitivo componitur; tertia interna, & spiritualis, quæ ex tribus potentiis superioribus compingitur. Ad omnes tres classes prædicti favores supernaturales extenduntur: quorum primo se offerunt Visiones infusæ, quæ etiam exponuntur cum hac triplici facultatum classe; quamobrem & earum pariter triplex divisio facienda est. Dividuntur itaque in Visiones exteriores materiales, interiores materiales, & pure intellectuales. Hæc Visionum divisio est Augustini *Lib.* 12. *in Genes. ad lit.* Isidori *Lib.* 7. *etimol. cap.* 8. D. Thomæ 2. 2. *q.* 174. *art.* 1. *ad* 3. & omnium Mysticorum: De primis agemus in præsenti capite.

19. Hæ Visiones externæ, & materiales sunt quædam repræsentationes corporeæ, & materiales, sensibus externis supernaturaliter oblatæ: infunduntur enim absque aliqua præveniente sensuum dispositione, & citra eorum liberam receptionem, repente, & supernaturaliter, quamvis impulsu supernaturali prætermisso, potest homo eas libere admittere, aut repudiare.

20. Fiunt hæ Visiones (Doctore D. Thoma 2. 2. *q.* 173. *art.* 2.) per species materiales supernaturales infusas potentiæ visivæ illius objecti, quod vult Deus, ut oculis externis videat; quod ut supra *Tract.* 2. *cap.* 2. *nu.* 10. *& seqq.* diximus, non repugnat quod existat, aut non existat; sit absens, vel præsens; neque quod impedimenta intermedia removeantur; potentiæ enim sufficit quod quoquo modo speciem objecti in se recipiat: Unde evenire contingit, quod stante anima in conclavi, & in secreto cubiculo orante, clare possit videre elevationem Sacrosanctæ Eucharistiæ, quæ fit in aliqua Ecclesia, quamvis plura ædificia, & parietes intercalentur, quæ nullo quidem modo scinduntur, aut removentur (licet ita animæ videatur) sed per infusas a Deo species Ecclesiæ, Sacerdotis, & Sacrosanctæ Synaxis, vere, & clare hæc omnia videt, quin necesse sit, impedimenta parietum, & ædificiorum amovere; quod quidem Deo facillimum est.

21. Prædictæ Visiones fieri solent animabus per viam incipientium incedentibus, & fere a limine viæ perfectionis, vel parum inchoatæ; hoc est in illis quas vult Deus per hujusmodi viam favorum dirigere; his enim statim incipit eis aliquas exteriores Visiones offerre; quamvis non repugnet aliquando concedi his qui ulterius progrediuntur, & sunt in statu proficientium; frequentius tamen incipientibus conceditur hoc genus Visionum, ut bene notat Dionysius Carthusianus *Opusc. de via inclus. cap.* 15. Philippus a SS. Trinitate *Theol. myst. p.* 2. *tract.* 3. *disc.* 4. *art.* 1. & alii. Sæpe enim fiunt prædictæ Visiones ante arreptam viam spiritualem, ut anima efficacius ad eam assequendam stimuletur, ut de multis legitur. Cum autem fiunt spiritualibus, & viam ingressis, fieri solent interdum in oratione recollectis; interdum extra orationem distractis, sed repente nulla præcedente dispositione, & ad modum fulguris coruscantis; licet multoties per aliquod tempus Visio conservetur; sed hoc raro contingit, & regulariter statim evanescunt.

22. Aliquando anima statim cognoscit, quod illa Visio sit supernaturalis, atque ita per novitatem natura movetur, quod toto corpore contremiscat; cor ejus ita palpitat, & inquietatur, quod sensibilibus, & irrequietis motibus, & conatibus pectus quatit, & denique homo in se extraordinariam sentit mutationem, & novitatem, & licet Visio statim evanescat, ut testatur expertissima Theresia his verbis: *Hæc*

Hæc visio tanta velocitate pertransit, quod eam velocitati fulguris possimus comparare, effectus tamen tremoris, & turbationis multo tempore durat (*S. Theresia Mans. 6. cap. 9.*)

23. Si hæc Visio sit a bono spiritu, quamvis anima sic contremiscat, paveat, & conturbetur, sensim tamen roboratur, & conquiescit, atque in se mirabile lumen, & altissimam objecti cognitionem percipit, pariterque ardorem in voluntate; fervidamque promptitudinem ad bene operandum; non autem omnino pacificam, eo quod nondum est purgata, nec ad plenitudinem receptionis bene disposita: Propterea frequenter ex repentino impulsu, & luminis exuberantia remanet semimortua, tota rigens, & absque pulsibus, quia natura vincitur, concutitur, & languescit; unde ad concertationem luminis cum debili natura, hæc quasi nitens respirare, in materiales sæpe impetus irrumpit, cor crepare videtur, anhelitus suffocari, atque in suspiria, clamores, singultus, & ejulatus resolvitur, ut testatur B. Theresia (*Ubi supra, & in Vita sua capit.* 29.)

24. Si autem hæc Visio fiat a spiritu nequam, regulariter contrarios effectus parturit; nam in ejus exordio animam occupare solent sensibilis lætitia, dulcedo, & gaudium, ut confirmat Ignatius de Loyola *de Regul. ad plenit. spirit. regul.* 3. & interdum motus impuri, qui ex illa sensibili, & exuberante delectatione insurgunt, ut testantur Bonaventura *de process. Relig. process. 7. c.* 18. & Ricardus *in Cant. cap.* 37. sensim vero incipi. introduci inquietudo insipida, qua inter voluptatem & pœnam, inter gaudium, & mœrorem cor tangitur, subindeque tepescit, pavet, & conturbatur. Insuper lumen, sicut in vera Visione est vivum, hilare, & suave; in hac e converso, est mortuum, triste, & insipidum: Quod confirmat Seraphica Theresia *in Vita sua, cap.* 25. *in medio* his verbis: *Lux quæ ex Visionibus boni spiritus resultat, est hilaris, viva, & suavis: E converso vero, in Visionibus mali spiritus lux est pallida, mortua, debilis, & obscurans.*

25. Alii sunt effectus bonæ Visionis, scilicet animam suavi charitatis ardore conflagrare, miram fortitudinem, & robur infundere, per quod non solum redditur anima prompta, & diligens ad omnia contemnenda propter Deum, verum etiam omnia quæ mundi, & carnis sunt, despicit, fastidit, & horret, ut ait Dionysius Carthusianus *ubi supra*, & omnia tantummodo quæ Dei sunt, amat, quærit, & concupiscit, & adeo profunde humilis redditur, quod potius eligeret mori, quam Visionem suam Magistro manifestare, putat namque se esse hujusmodi favoris indignam; sed manet tota ad Deum conversa, quem timore filiali, & casto diligit, & reveretur. Contrarii sunt effectus pravi spiritus; quibus in omnibus Visionibus attendere oportet.

26. Infusio hujus Visionis nequit ullo modo, aut quavis diligentia impediri; cum enim a Deo qui est efficacissima omnium causa procedat, nulla potest ei creatura resistere; scriptum est enim; *Tu terribilis es, & quis resistet tibi?* (*Ps.* 75. 8.) Præterquamquod nullus impulsus naturam superans potest naturalibus viribus impediri; Prætermissa tamen infusione, & impulsus efficacia, poterit anima ad libitum operari, quamvis in hisce materialibus Visionibus, crassius, & fortius sensus immergatur, & impinguetur; quamobrem difficulter (casu quo oporteat) potest eas omnino repudiare.

CAPUT IV.

De practica instructione circa prædictas Visiones exteriores, & materiales.

27. Quia hujusmodi Visiones Deus tribuit animabus, non ut conserventur, sed ut ab eis exercitatione assumpta, animæ ad spiritualem, & sensibus absolutam Dei notitiam, in fide pura, & fervida charitate assurgere possint; subindeque ut earum corticem, & materiale indumentum renuntient, ut late, & sublimiter docet extaticus B. Joannes a Cruce. *Lib.* 2. *ascen. mont. Carmel. cap.* 17. *& deinceps*. Propterea in prædictis Visionibus, licet a bono spiritu procedant, debet curare Magister, quod accepta earum medulla, sive excitatione, accidentia, & corticem materialem quamprimum possint, repudient, atque ad simplicem Dei intuitum, per fidem & charitatem assurgere conentur.

28. Hæc doctrina est Divi Dionysii *de myst. Theol. c.* 1. *juxta vers. Dionys. Carthus.* „ sic di„ centis; Tu autem Timothee circa mysticas „ Visiones forti concertatione sensus derelin„ que, & intellectuales operationes, & omnia „ sensibilia, & intelligibilia, & omnia exi„ stentia, & non existentia, eo enim tui ip„ sius, & omnium, irretentibili, & absoluto „ excessu, ad supersubstantialis caliginis radium, „ cuncta auferens, & ab omnibus absolutus, „ munde, & pure rursum age. Cui addit Dio„ nysius Rikelius: *In comm. mist. Theol. art.* „ 2. Quid clarius? Quid fortius? Quid senten„ tiosius dicere potuit Sanctus ille? Certe qui „ phantasmata speculatur, non deserit, nec „ transcendit pure, & penitus omnem sensum, „ & sensibilia universa; nec tamen in ista my„ stica contemplatione sufficit ita relinquere, „ nisi intelligibilia omnia deserantur, & cun„ cta creata, operationesque propriæ, & ipse „ qui contemplatur, nec se ipsum intueatur. „ Et multis in locis eandem doctrinam docet Dionysius *Epist.* 9. ut supra in præliminar. animadversionibus dictum est.

29. S. Augustinus *Lib. Medit. cap.* 27. eadem doctrinam docet dicens: *Transeat anima & transcendat omne, quod creatum est; currat & ascen-*

& ascendat velociter, & pertranseat; & in eum qui creavit omnia quantum potest, oculos fidei dirigat. Et super illa verba Christi per Joannem 16. 7. *Expedit vobis ut ego vadam: Si autem non abiero, Paraclitus non veniet ad vos*, ait Augustinus *Tract. 94. in Joan. 16.* „ Noverat autem ille quid eis potius expediret, „ quia visus interior, ipse est utique melior „ quo eos consolaturus fuerat Spiritus Sanctus, „ non cernentium cordibus ingesturus corpus „ humanum, sed se ipsum credentium pectoribus infusurus.

30. S. Bernardus *Serm. 38. in Cant.* ait: „ Noli me tangere; hoc est, desuesce huic seducibili sensui inniti, verbo fidei assuesce, „ fides nescia falli, fides invisibilia comprehendens, sensus penuriam non sentit. Denique „ transgreditur fines rationis humanæ naturæ „ usum, experientiæ terminos; quid interrogas „ oculum, ad quem non sufficit? Et manus „ quid explorare conatur, quod supra ipsam „ est? Minus est quid illa, vel ille renuntiet; „ sane fides pronuntiet de me, quæ majestati „ nihil minuat: Disce id facere certius, id tutius sequi, quod illa suaserit: Noli me tangere, nondum enim ascendi ad Patrem meum; „ quasi vero cum jam ascenderit, tunc tangi „ ab ea velit, aut possit, & utique poterit; „ sed affectu, non manu; voto, non oculo; „ fide non sensibus: Hæc Bernardus.

„ 31. S. Idatius Syrus *Lib. de Mund. contempt. in Bibliot. tom. 2. fol. 222.* tenet, hanc doctrinam esse ex usu Sanctorum Patrum deductam, his verbis, „ Conservatio spiritualis, „ & actio sine sensibus, hæc est quam descripserunt Patres, quam cum mens Sanctorum „ suscipiunt, substantialis affectus, & pinguedo corporalis tolluntur, & deinde aspectus „ fit intelligibilis: Et Proclus in Epistola ad Armenios (*in Bibliot. tom. 5. in princ.*) affirmat, esse doctrinam Divi Pauli, cui adstipulantur omnes Patres, qui in prolegomenis animadversionibus hujus operis citantur, & hoc est quod passim dicunt Mystici Doctores; scilicet, ut in omnibus communicationibus infusis quæ aliquam materialitatem habeant, quod anima corticem relinquat, & medullam tantum assumat, & veluti illa Aquila Prophetæ dum ad Libanum contemplationis evolet, non ramos, non corticem, sed medullam Cedri tollat. Per corticem intelligitur materiale Visionis, quod sensibus percipitur; per medullam vero, donum excitationis, quod omnes supernaturales favores magis, aut minus afferunt, ut supra *cap. 1. n. 9.* dictum est.

32. Quodsi anima propter efficaciam infusionis, & sensuum impinguationem non possit penitus Visionis corticem relinquere, sed semper illius imago, aut species materialis maneat tenaciter in imaginatione, curet in quantum ei possibile sit, obscuritati fidei magis, quam Visioni inhærere, suaviter tamen, ne per nimiam capitis applicationem, cerebrum debilitetur, & lædatur, quia læso capite habet dispositionem, ut Dæmon mille fallacias imaginationi ingerat. Quodsi neque hoc consequi valuerit, patienter sustineat, & ibi propter Dei amorem fixa permaneat; tum namque illam disponet quod nullum ei damnum Visio illa inferre possit.

33. Si Magister cognoscat per signa, & effectus supradictos, quod visio a malo spiritu processit, animæ injungat, quod quanto citius possit eam a se propellere nitatur, atque signo se Crucis muniat; Propterea in loco orationis semper debet esse Crux, & aqua benedicta, ut adversus diabolicas fallacias possit defendi. Insuper curet, quod suaviter consurgat in Deum, eumque roget quod tam horribile monstrum compescat; locum autem orationis nunquam relinquat, sed ut validus Christi miles arenam non resiliat, nec locum fugiat certaminis, atque ibi firmius consistendo, non materialibus conatibus, sed intellectualibus operationibus in Deum directis debet concertare, & præcipue actibus fidei vivæ, quia scriptum est: *Adversarius vester Diabolus tanquam Leo rugiens circuit quærens quem devoret, cui resistite fortes in fide* (1. *Petri* 5. 23.) Nullo modo Diabolum formidet, sed quasi invalidam muscam reputet, & abigat; Deum enim habet defensorem, & Angelum (longe potentiorem Diabolo) sibi adjutorem; unde nulla potest esse justa causa timoris.

34. Nunquam permittat Magister quod anima Dæmonem lacessat, nec ad certamen vocet, neque jactantes in eum minas infligat, ut aliquando vidimus in quodam validæ naturæ homine Dæmonem provocante, qui ei in aspectu horribilis Draconis apparuit, & homo ille adeo ab eo fuit percussus, & laceratus, quod miraculose ab ejus manibus potuit vivus evadere: Præterquamquod jactantia hæc non est humilitatis filia, sed vanitatis; ac perinde per eam anima recedit a Deo adjutore suo, & Dæmoni suo inimico appropinquat; imo humili fortitudine, & de se nihil confidens, de Deo autem omnia sperans, potens in eo qui eam confortat, Dæmonem despiciat, & citius ab illo liberabitur.

35. Quædam ex prædictis animabus dum Sacrosancto Missæ Sacrificio intersunt, ad Eucharistiæ elevationem Puerum in Hostia formosissimum intuentur, & interdum eam vident refulgentem, atque in carnem versam. Doceat eas Director hujusmodi veritatem, Deumque in spiritu, & veritate adorare, ab eis errorem eripiendo, quo putant Christum Dominum eo modo quo ab illis videtur, in Sacramento assistere, & eas doceat quod tenere, & credere debent. Quodsi forte ad hæc capienda intellectu sufficienti careant, moneat eas quod fidei credentes, ibi adorent vivum corpus Dominicum vere, & realiter sub illis speciebus sacramentaliter contentum; nec putent esse eo modo quo illi conspiciunt, in quo possunt multæ illusiones commisceri.

36. Ga-

36. Caveat, ut bene suadet Cancellarius Parisiensis (*Gerson. lib. de probat. spirit.* §. *cave ergo*) quod vel verbis, vel signis ostendat ejusmodi Visiones aliquo in pretio habere, quia ad talem æstimationem nulla suppetit ratio, cum interdum sint effectus imaginationis vivæ, & tenacis; interdum fabulationes Dæmonis, & quæ a Deo sunt, si suo tempore non abdicentur, animas avertunt ab obscuritate fidei, sensum impinguant, animam ad exteriora extrahunt, quarum via periculis consita est: Propterea eas moneat, quod a Deo postulent, ut per tutiorem viam conducere illas dignetur.

37. Cæterum eis indicet, quod teneritatis, & exiguæ perfectionis causa eis loquitur Deus per sensus, & imagines exteriores, quin non sunt capaces, ut eis loquatur per purum spiritum quasi spiritualibus, sed per sensum quasi carnalibus; unde lac illis ministrat, non escam; nondum enim possunt simplicem spiritus cibum sumere, & prædictis injungat, quod assuescant Deum quærere absque figuris materialibus, & circumscriptione loci, sed in ejus immensitate, ut fides eum repræsentat, quia prædictæ animæ incipiunt ingredi vias materiales, & nimium difficiles, & periculosas, ubi sensus Visionibus impinguatur; quamobrem necessarium est a sensu omnino fugere, ne ita ei glutinentur, quod nunquam ad purum spiritum valeant pertransire.

38. Denique eas hortetur, ut penitus sint ei apertæ, & nihil ex his quæ eis contingant, celent, aut occultent, sed sincere, & integre manifestent ei, & aut prædictam manifestationem, & absque suo consilio nihil operari audeant, & aliis non manifestent, sed occultent ejusmodi Visiones, aut communicationes, & in omnibus, & per omnia humiliter, & caute procedant.

CAPUT V.

De visionibus imaginariis infusis.

39. Visiones imginariæ quæ etiam fiunt per species materiales, quia imaginativa potentia, ubi recipiuntur, licet interna sit, est materialis, & incapax specierum pure spiritualium, sunt altioris gradus quam præteritæ, & in medio externarum, & spiritualium constitutæ, quæ quidem fiunt a Deo infundente immediate species earum in imaginatione, absque prævia sensuum cognitione, vel opere; sive hoc fiat per species objectorum quæ vidit, vel per novas objecti species a Deo formatas, ut ait Fr. Philippus a SS. Trinitate *Theol. myst. tract.* 3. *disc.* 4. *art.* 2. per utrasque quippe fieri potest, sed necessarium est quod non modo naturali, sed infuso recipiantur; nec notitiam objecti a se anima comparet, sed a Deo accipiat.

40. Hæ Visiones imaginariæ (Diva Theresia teste *in vita sua*, *cap.* 28.) transeunt cito, & adinstar fulguris coruscantis; imago tamen earum remanet tenaciter impressa in potentia; interdum per aliquod tempus, interdum per totam patientis vitam, & interdum (experientia teste) per exiguum temporis spatium, & penitus obliviscuntur; nam hæc imaginis impressio tantum durat, quantum ad optatum Dei effectum deservit (quidquid sentiant alii) quia hoc passim conspicitur, & docet experientia, & suadet ratio; quia nihil in prædictis animabus disponit divina providentia, quin ad earum profectum reducatur: Ergo tantum durabit effectus, & memoria Visionis, quantum ad profectum animæ necessarium sit, ut tenet Rusbrochius *lib.* 2. *de ritu spirit. nup. cap.* 25.

41. Lumen veræ Visionis tantum excedit potentiæ capacitatem, quod ad ejus receptionem anima immutatur, & contremiscit, propter novitatem, & efficaciam luminis, & modum intimæ, velocissimæ, & vivæ repræsentationis, quam manifeste cognoscit, vires naturæ superare, propterea nullatenus potest eam diu intueri, & irreverberatis oculis conspicere; alioquin non vera Visio infusa erit, sed profunda, & propria imaginatio, ut his verbis testatur S. Theresia *Mans.* 6. *c.* 9. „ Oportet notare, quod cum anima potest per multum temporis hunc Dominum intueri, non credo quod vera Visio sit, sed aliqua vehemens consideratio per imaginationem formata, vel figura, & imago mortua in comparatione Visionis veræ; contingit enim non paucis, qui tam debilis imaginationis, vel efficacis intellectus sunt, quod ita imaginatione immerguntur, ut omnia, quæ cogitant, se suo judicio clare videre affirmant; quod si veram Visionem vidissent absque dubio eorum errorem cognoscerent, & quod ipsi sua imaginatione ea quæ vident effingunt; unde nullum effectum causant eorum de quibus dicemus; quinimo manent frigidiores ac si imaginem ex ligno conspexissent: Quamobrem ejusmodi Visiones nihili æstimandæ sunt, quæ veluti res somniatæ statim e memoria excidunt. In vera autem Visione non ita contingit, sed procul stante anima a recipiendæ Visionis cogitatione, celeriter, & collective ei repræsentatur, omnesque animæ sensus, & potentias, quodam pavore ac tumultu, commovet, ut illico eas in illa fœlicem pacem constituit. Hactenus B. Theresia.

42. Hæ imaginariæ Visiones regulariter eveniunt, vel incipientibus, vel proficientibus nondum bene purgatis, ut communiter tenent Mystæ, & probat Fr. Thomas a Jesu *Orat. divin. lib.* 3. *cap.* 5. & late, & luculenter Spert Carthusianus *Select. myst. par.* 4. *cap.* 5. *per tot.* quarum effectus similes sunt præteritis Visionibus externis, licet efficaciores, & respective altiores, quia ut docet D. Thomas 1. *p. q.* 12. *art.* 4. *Cujuslibet cognitionis cognitio est secundum modum suæ naturæ, cui pariter effectus respondent.* Cum autem nobiliores sint sensus interni, quam externi; utpote magis animæ propinqui, ideo effectus sunt majoris efficaciæ, & excellentiæ.

43. Animadvertendum tamen est, quod in his Visionibus majus quam in præteritis adest deceptionis, & illusionis periculum, & non solum quia imaginatio est Dæmonis officina, ubi suas fabulationes componit, sed quia facilius, & vehementius objecta offeruntur imaginationi, quam sensui externo, quia hic semper concipit objectum immutabile, & unum; illa vero in uno objecto diversa, & rara per complicationem specierum sibi portenta effingit, quæ nullo modo per sensus fieri posset; quamobrem majoribus deliramentis obnoxia est, quam sensus externus.

44. Istæ Visiones sive falsæ sint ex parte Dæmonis, sive veræ, & ex Deo, debent similiter ac præteritæ renuntiari, & intellectus ab illis expediendus est, & ad ignorationis, & discretionis divinæ essentiæ caliginem aspirare, & ratio est, quia scopus animæ est, se Deo per cognitionem, & amorem copulare; quamobrem ut supra *Tract.* 1. *c.* 1. diximus, in quantum animæ possibile sit, debet se Deo proportionabiliter assimilari: Cum autem Deus expers sit modi, & sub aliqua imitatione, & imaginaria intelligentia non cadat, quia omnino purus, simplex, & universalis est, necessarium est quod anima pura sit, & simplex; non limite circumscripta, non imagine modificata, nec vincta speciali intelligentia. Cum autem per has Visiones semper Deus apprehenditur quasi modificatus, circumscriptus, & corporeus, necessario absolvenda est eis anima, ut ad puram Dei unionem conscendere queat. Videatur obsecro P. D. Hieronymus Spert Carthusianus.

45. Alia quidem ratio est, ut prædictæ Visiones sive imaginariæ sint, sive externæ, assumpta tantum earum excitatione, penitus renuntientur, quæ valde subtilis est, & plura absurda vitare poterit, quæ passim incurrunt Directores, adhuc in favoribus materialibus boni spiritus; quia sciendum est, quod Visiones externæ, vel imaginariæ quæ a Deo sunt, in ictu oculi pertranseunt; quarum imago (ut diximus *supra c.* 1. *n.* 22. & *cap.* 5. *n.* 40.) remanet penes imaginationem, quam si anima statim non rejicit, Diabolus qui ejus calcaneo semper insidiatur, curat illico suas ibi fabulationes ingerere, & quod a Deo initium habuit, ille pervertere intendit propter animæ proprietatem, quæ in hujusmodi Visionis conservatione introducitur; quæ omnia proculdubio evitaret, si continuo Visionis corticem abdicaret.

46. Ex hac Dæmonis subtili fallacia, tam anima, quam ejus Director decipiuntur (& hoc valde notetur) quia nimirum illa prima Visionis infusio licet instantanea sit, gignit in anima optimos effectus, qui quidem non penitus extinguntur per ea quæ Dæmon cavillose immiscuit: Quamobrem tam anima, quam Director possunt affirmare, totam illam communicationem bonos effectus habuisse; quandoquidem verum sit, bonos effectus, non ex illa Dæmonis immixta fallacia, sed ex illa instantanea, & divina infusione provenisse. Perinde poterunt totam illam Visionem, & omnia in ea contenta a bono spiritu orta putare, credere, affirmare, & exequi, subindeque multum errare, & plures fallacias incurrere, quas Dæmon addidit, & super illam instantaneam infusionem ingessit, quas quidem difficillimum est discernere, & a veritate primæ infusionis separare; a quibus omnibus liberabitur anima, si assumpta tantum excitatione, corticem Visionis renuntiet, & in purum sui spiritus fundum convertatur.

47. Hinc etiam colligi poterit, in qua æstimatione habendæ sunt hujuscemodi Visiones, & quam præcaute in eis procedendum sit, quin in eis quantumvis bonis pedem figat Director, nec quidquam ex ibi contentis quasi bonum, & proficuum executioni mandare, cum adhuc in infusionibus boni spiritus Dæmon suas fallacias immiscere procuret, & vere assequetur, si anima non statim Visionem renuntiet, & proprietatem, quam ejus conservatio conferre solet, penitus abscindat, & hæc est causa qua plures Revelationes, & Visiones, quæ regulariter bonos habent effectus, non adimplentur, & multoties in scandalum, & irrisionem Populi convertuntur (*S. Bonavent. de prof. Relig. lib.* 2. *cap.* 72. & 76.

CAPUT VI.

De practica instructione Directoris circa hujusmodi imaginarias Visiones.

48. Quia hæ Visiones imaginariæ periculis plenæ sunt, & valde obnoxiæ illusionibus, debet Director solicite se gerere, (& præsertim cum his qui sunt imaginationis vivæ, & tenacis; hi namque facile credunt videre ea quæ vehementer imaginantur, atque se habere supernaturales Visiones credunt, & affirmant, & si Magister inexpertus sit, vel hujusmodi rebus affectus, sibi, & animæ (ut docet Fr. Philippus a SS. Trinitate *ubi supra*) magna pericula conferre poterit; quibus potissimum obnoxiæ sunt fœminæ, quia sunt valde imaginativæ, curiosæ, & acuminosæ; ideoque omnia, quæ vehementer concipiunt, se videre supernaturaliter putant, ut earum Directoribus satis compertum est; quia fere earum nulla ab hac ægritudine immunis est: Quod si facile eis credat Magister, in maximos errores, & ridiculas falsitates incurret.

49. Quamobrem eas arguat, humiliet, & severissime tractet; quia si veræ Visiones sint, satis se explicant, nullusque in eis remanet ambigendi locus; quia nimirum dum natura a supernaturali agente patitur, subito mutatur, & in extraordinarios effectus prosilit, quos nullus poterit ignorare, & tunc juxta præadductam doctrinam doceat eas corticem Visionis relin-

que-

quere, & spiritum donumque excitationis assumere; timere quippe semper debet Magister, ne aliqua adsit in eis Dæmonis fallacia.

50. In his imaginariis impressionibus callidiora Diabolus occulit arma; potest quidem per easdem animam exterius occupare, & materialibus delitiis, & suavitatibus a sui fundo ad exteriora allicere, ubi ille habet dominium, & commercium: Præterquam quod imaginatio solet esse Cathedra pestilentiæ, ubi ipse sedet, & perversitatis dogmata docet; quia cum imaginatio sit immediatus animæ transitus, quem ille transgredi non potest, ibi omnia sua nequissima tela reponit, offerendo Visiones, & extraordinarias delectationes, quibus anima suaviter illecta, in sui imperii curiam exiliat, ut faciliter eam inquietare valeat; unde ait Joannes Taulerus (*Instit. cit. ab Spect. Carthus. p. 5. cap. 16. nu. 6. in fine*) *Diabolica communicatio phantasmatum, nubibus intellectum vestit, & ad specialia exteriora, & distincta ducit.*

51. Ex parte etiam animæ datur ei per has Visiones aliqua quasi potestas, ut eas facilius seducat; cum enim anima rebus immoderate utitur, unde aliqua vitia contrahat, tribuit Diabolo aliquam quasi potestatem, vel majorem fortitudinem ad eam decipiendam, sicut & illa per hujusmodi imperfectionem, & vitia, redditur debilis, & ad ruinam facilis (*S. Bonav. in stimul. amor. cap. 6. p. 3.*). Hæ igitur Visiones cum operentur in potentia materiali, & per speciem materialem nimis adhærentem potentiæ, cujus motus quasi a supernaturali impulsu productus eam vehementer excitat, & immutat, & materialis potentia sic mota difficile potest moderate procedere; maxime quia anima adhuc est imperfecta, parum purgata, & imperfectis habitibus affecta (*Richard. a Sanct. Vict. in cent. cap. 33.*) ideo contrahit plurima vitia spiritualia, & adhæsiones, quas longe narrat B. Joannes a Cruce *Lib. 3. ascen. mont. Carmel. a cap. 7. & deinceps*) & a quibus anima per passivas purgationes vacuanda est.

52. Formæ illæ sensibiles nimis adhærent potentiæ, unde difficile renuntiari possunt; sed nihilominus debet Magister curare, quod ab imaginatione fortiter, & suaviter propulsentur, & anima ad exercitium pure spirituale assurgere nitatur (quidquid immerito dicant alii). Habemus enim præter experientiam Patronos, non solum Divinum Dionysium, & extaticum Joannem a Cruce, sed & ipsum Redemptorem nostrum Dominum Jesum Christum; qui cum Thomæ Apostolo in conclavi per Visionem corpoream se exhibuisset palpandum, illum reprehendit, quia voluit sibi per sensum satisfieri; collaudans eos, qui sensibili satisfactione abdicata, fidei tantum cognitione contenti sunt; *Beati* (inquit) *qui non viderunt, & crediderunt* (*Joan. 20. 19.*). Videantur hic Augustinus, Gregorius, & D. Thomas.

53. Præterea profectus animæ, non in Visionibus, & materialibus formis, vel favoribus extraordinariis consistit, sed in altissima Dei cognitione, quæ est per fidem, & in ferventissimo amore charitatis, quia ut sæpius diximus, proportionari debent cum objecto ad quod diriguntur: Unde ut docet Angelicus (*D. Thom. 1. p. q. 12. art. 3.*) „ impossibile est Deus videri „ sensu visus, vel quocumque alio sensu, aut „ potentia sensitivæ partis; omnis enim poten„ tia hujusmodi est actus corporalis organi, a„ ctus autem proportionatur ei cui est actus; „ unde nulla hujusmodi potentia potest se ex„ tendere ultra corporalia: Deus autem incor„ poreus est; unde nec sensu, nec imaginatio„ ne videri potest. Si ergo sensibilis, aut imaginaria imago plus evertit animam a proportionali similitudine objecti cum potentia, in qua consistit unio intellectualis; qua ratione possunt hæ Visiones imaginariæ (si in earum imaginum conservatione persistat anima) esse adminiculum, & non potius obstaculum?

54. Charitas insuper quæ per fidem operatur, ut perfecta sit, & non contracta, debet, non bonum in particulari, sed bonum in universali amplecti, & prosequi; nulla enim res sufficienter moveri potest, nisi virtus moventis excedat, vel saltem adæquet virtutem passivam mobilis, ut expresse docet D. Thomas: Sed juxta eundem Angelicum *1. p. q. 105. art. 4.* „ Vir„ tus passiva voluntatis se extendit ad bonum „ in universali; est enim objectum ejus bonum „ universale, sicut & intellectus objectum est „ universale. Cum autem (ut docet idem San„ ctus Doctor *1. p. q. 12. art. 4.*) potentiæ, seu „ virtuti quæ est actus corporei organi, conna„ turale sit cognoscere res secundum quod sunt „ in materia individuali; unde sensus non co„ gnoscit nisi singularia, & eorum similitudines „ imaginatio, sub quibus Deus cadere non pot„ est; sequitur, quod per prædictas formas imaginarias non possit efficaciter moveri voluntas, sicut movetur cum operatur per fidem, quæ est universalissima, & in qua luminis plenitudo accipitur ad movendam efficaciter voluntatem: Ergo multo melius est prædictas formas renuntiare, & ad cognitionem universalem fidei assurgere, quam hujusmodi formas materiales (licet a bono spiritu sint) conservare. Videatur Joannes a Cruce *Lib. 2. ascen. mont. Carmel. c. 16. & 17.*

55. Ratio eorum qui ejusmodi formarum conservationem defendunt, ea potissimum est, quod multum juvant ad spiritualem, & mysticam unionem; quod non negamus, si veræ sint, eisque (ut par est) bene utatur anima: Sed debemus bene investigare, in quo consistat hoc adjutorium: nam profectus animæ in eo consistit, quod magis, magisque ad perfectam Dei cognitionem, & amorem excitetur, quia tota legis perfectio est dilectio, & charitas est vinculum perfectionis. Hanc cognitionem, & dilectionem Dei operari debet anima per potentias intellectus, & voluntatis; non autem per potentias

 ima-

imaginationis, & appetitus: Spirituales autem potentiæ non excitantur per formas istas materiales, sed per spiritum, & donum excitationis, quod in eis involvitur, quod donum in ipso infusionis instanti communicatur, ut cum B. Joanne a Cruce testatur Spert Carthusianus *Select. mystic. p. 4. c. 5. n. 7.* dicens: „ Si aliqua „ de causa admittendæ erant, & in pretio ha„ bendæ, ea erat gratia boni effectus, quem „ illæ, quæ veræ sunt, in anima producunt; „ sed ad id necessario admittendæ non sunt, „ quinimo præstantioris effectus gratia semper „ negandæ; quia statim ac internis sensibus, „ & imaginationi offeruntur, producunt in a„ nima, independenter ab ea, intelligentiam, „ amorem, vel suavitatem pro divino bene„ placito, & ita recipit anima excitantem ef„ fectum passive, quin valeat illum, vel pro „ minimo impedire, unde quo majori cum stu„ dio, & affectu se nudat anima speciebus, „ imaginibus, & similitudinibus, quibus vesti„ tæ veniunt communicationes supernaturales, „ quas diximus, intelligentiæ, & amoris, & „ suavitatis, non solum non se illis privat, „ verumetiam eisdem majori cum puritate, & „ simplicitate, ubertate, claritate, & liberta„ te spiritus recipiendis eo amplius se disponit. „ Hæc ille.

56. Si ergo donum excitationis est fructus imaginativæ Visionis, in quo consistit spirituale animæ auxilium, & hoc plenius recipitur (ut per se patet) quando deductis velamentis, & cortice formarum materialium ablato gustatur, & participatur medulla spiritus; melius erit ejusmodi formas, & imagines abdicare, quam eas (ne sua materialitate plenitudinem doni impediat) conservare. Debet igitur Magister docere, quod corticem Visionum rejiciant, & medullam, & excitationem quæ ad divinam cognitionem, & amorem inducit, conservent.

57. Præter adducta inconvenientia conservandæ Visionis, extat periculum subversionis, & diabolicæ illusionis, quibus Visio imaginaria obnoxia est; a quibus omnibus liberabitur anima, ejusmodi formas negando, quæ (ut docet B. Joannes a Cruce *Ascen. mont. Carmeli, lib. 2. cap. 17.*) animæ conceduntur ob ejus incapacitatem ad majora, & sublimiora percipienda; *Si enim anima* (verba sunt hujus extatici Doctoris) *fuisset capax rerum pure spiritualium, raro, aut nunquam Deus per materiales sensus ei loqueretur.*

58. Quamobrem non tanti ponderis, & æstimationis sunt, ut aliqui in suis commentis exaggerant. Audiat obsecro Magister Bonaventuram. *De profect. Relig. lib. 2. cap. 72.* sic dicentem: *Aliqui putant esse aliquid momenti, quod in se nullius est momenti.* Causas afferunt multi, & præcipue Joannes Gerson *De ver. & fals. Vision.* Conceduntur autem a Deo in sensu ob varias causas; una est, quia anima adhuc est parvula, & incapax puri spiritus; unde si aliunde Deus loquatur, non ab ea intelligeretur: Secunda quia forsan cognoscit, animam esse ad sensibilem delectationem in spiritualibus proclivem, quæ melius cum sensibilibus quam insensibilibus addiscet. Tertia, quia percipit Deus abesse ab anima palatum ad manducandum panem doloris, & perfectorum escam, atque habere appetitum ita suo commodo affectum, quod aliqua mercede ad ulterius progrediendum indigeat, sine qua spiritus ejus languescet, & deficiet: Quæ causæ indicant communicationes hujusmodi fieri animabus nondum perfectis; quamobrem male agit Director, si eas multi faciat, aut animam propter eas reputet perfectam; quinimo quasi imperfectam, & multis vitiis, atque fallaciis obnoxiam, eam in magna humilitate, mortificatione, dejectione, & obedientia observare satagat, & prædictas Visiones in profundo silentii conservet, plerumque enim sunt imaginationes.

59. Nec huic obstare poterit, quod B. Theresia, Catharina Senensis, Birgitta, & aliæ Sanctissimæ, & perfectissimæ fœminæ in statu perfecto Visiones imaginarias habuerint; quia Deus suorum favorum Dominus est; Et licet ex sua natura Visio imaginaria sit communicatio spiritus imperfecti, secundum vero divinæ dispositionis propositum, & in illo tunc poterit esse status perfecti. Propterea prædictis Sanctis datæ sunt Visiones imaginariæ, quia pro tunc erant illis necessariæ, quod quidem non semper, sed raro contingebat illis; nam licet Visiones fuissent rerum corporalium, regulariter erant intellectuales, quia ex statu favores supernaturales statui animarum respondere solent. Quod confirmat B. Joannes a Cruce *ubi supra* dicens: „ Hoc modo perducit animam „ Deus de gradu in gradum usque ad interio„ rem; non quia necesse sit hujusmodi ordi„ nem prioris, & posterioris servare: plerum„ que enim efficit unum absque alio, sicut ani„ mæ expedire cognoscit, vel in eam vult fa„ vores conferre; regulariter ordinate proce„ dit, & via ejus ordinaria est sicut diximus: „ hoc est statui animæ proportionata. In hujusmodi renunciatione formarum non ingreditur Imago Sanctissimæ Humanitatis Jesu Christi Domini Nostri, de quo infra late dicemus.

CAPUT VII.

De visionibus intellectualibus infusis.

60. HÆ Visiones intellectuales longe perfectiores sunt præteritis; non solum quia pertinent ad superiorem, & spiritualem potentiam, scilicet intellectum, sed quoad substantiam, & quoad modum, ut statim dicemus. Hæc Visio intellectualis est: QUÆDAM

AL-

ALTISSIMA NOTITIA PASSIVE INTELLECTUI DONATA, VEL PER SPECIES ACQUISITAS, VEL NOVE A DEO PRODUCTAS; SED A SOLO DEO IMMEDIATE ABSQUE SENSUUM, ET IMAGINATIONIS MEDIO APPLICATAS INTELLECTUI. Ita docent communiter Mystici, & docet D. Thomas 1. *p. q.* 105. *art.* 3. *&* 4. *& q.* 106. *art.* 2. *& q.* 111. *art.* 2. *&* 1. 2. *q.* 9. *art.* 6.

61. Causa efficiens hujus Visionis pure intellectualis est solus Deus absque Angeli ministerio, quia ut bene notat Jacobus Alvarez *tom.* 3. *lib.* 5. *p.* 3. *c.* 12. ex doctrina Angelici Præceptoris: „ Solus Deus potest memoriam, & „ intellectum ita in bono figere, quod strepitu „ phantasmatum non avocetur: Solus ille potest lumen hoc supernaturale infundere, vel „ lumen sapientiæ quod antea infuderat, perficere, & confortare. Solus ille potest sine concursu sensuum inclinare voluntatem ad bo„ num, & habitus charitatis, & virtutum suaviter eam ducentes, immittere. Idem docet Bonaventura *De proces. Relig. proces.* 3. & late probat Augustinus *Lib.* 26. *de Civit. Dei*, *& lib.* 9. *confess. cap.* 10.

62. Causa instrumentalis hujus Visionis, juxta sensum Jacobi Alvarez *Ubi supra* „ Nequit „ esse lumen fidei, hoc enim est obscurum, & „ ad solam cognitionem ordinariam rerum su„ pernaturalium ex auctoritate dicentis; imo „ nec aliquando sufficiens erit donum sapien„ tiæ, quod licet cum aliis donis valde fidem „ perficiat, non tamen ad tam sublimia, & „ cum tanta claritate, & modo tam inconsue„ to cognoscenda se extendit. Datur ergo ad „ hoc quædam lux, quæ aut est, aut reduci„ tur ad lumen propheticum; qua mens sub„ levata, ita perfecte res divinas inspicit, ut „ videatur statum hujus mortalitatis excedere. Juxta sententiam aliorum fit per aliquod lumen spirituale, quo anima clare percipit, quod Deus ei manifestare desiderat, ut probat Fr. Philippus a SS. Trinitate *Theol. myst. p.* 2. *tract.* 3. *disp.* 4. *art.* 3. Denique juxta sententiam Dionysii Carthusiani, & aliorum, quos supra *Tract.* 1. *cap.* 3. *n.* 19. retulimus, non implicat ut fiat per lumen fidei, & donorum sapientiæ, & intellectus, & ratio est evidens; quia ut fatentur communiter Mystici, hæc Visio intellectualis si circa divinam essentiam fiat, naturam Visionis intellectualis excedit, & ad altiorem modum Revelationis pertransit, tanto sublimior, quanto objectum divinum contemplatum est altius. Hæc autem quæ nomine intellectualis Visionis insignitur, est circa creaturas, & objecta creata, & longe inferior Visioni divinæ essentiæ, ut tenet B. Joannes a Cruce *Lib.* 2. *ascen. mont. Carmel. c.* 24. Alvarez *Ubi supra*, Spert Carthusianus *par.* 4. *cap.* 7. *n.* 2. Fr. Philippus a SS. Trinitate *Ubi supra*, & omnes communiter: Sed sic est quod ad altissimam contemplationem, & revelationem divinæ essentiæ sufficit lumen fidei, & donorum sapientiæ, & intellectus, ut communiter docent omnes cum Divino Dionysio, qui hanc contemplationem divinæ essentiæ vocat divinam sapientiam: Ergo longe melius poterit per hujusmodi lumina fieri Visio intellectualis, quæ multo inferior est.

63. Species infusæ per quas fit hæc Visio intellectualis, interdum sunt ex eis quæ repositæ erant in spirituali memoria; quas tamen Deus ita disponit (ut tenet Alvarez *Ubi supra*) ut admiranda repræsentent: Interdum sunt a Deo de novo inditæ, & infusæ, ut altitudo rei revelatæ requirit. Primas coaptat Fr. Philippus a SS. Trinitate Visioni intellectuali infimi gradus; secundas vero Visioni altissimi gradus, & hæc sententia vera est, & experientiæ consona, & interdum ab ipsa anima percipitur, nam species conceptas elevari, & clarificari ita sentit, quod absque nova specierum infusione clare penetret altissima, & abscondita mysteria; hoc vero contingit in Visione infima; in sublimi vero species sunt superioris ordinis.

64. Modus Visionis intellectualis multiplex esse solet; habet enim plures gradus, quos longum foret enumerare. B. Joannes a Cruce sic modum explicat: „ Communicat Deus animæ „ quandam lucem spiritualem, & supernatura„ lem, in qua faciliter, & clarissime videt ea „ quæ vult Deus, sive cælestia sint, sive ter„ restria, quin hoc impediat quod sint absen„ tia, vel præsentia. Hoc evenit veluti si por„ ta clarissima ad intuendum reseraretur repen„ te, plerumque adinstar fulguris cum in ob„ scurissima nocte subito omnia clarificat, quo „ omnia clarescunt, & manifesta efficiuntur, „ eoque transgresso illico omnia obscurantur, „ quamvis eorum formæ, & figuræ in imagina„ tione persistant: Hoc utique in anima pro„ prius, & perfectius contingit. Hæc Mysticus Doctor (*Lib.* 2. *ascens. mont. Carm. c.* 24.)

65. Idem fatetur B. Theresia *Mans.* 6. *c.* 8. hisce verbis: „ Accidit animæ cum Deus ita „ disponit quod anima orans, atque in suis sen„ sibus consistens, subito suspenditur, ibique a „ Domino magnis mysteriis instruitur, quæ in „ ipsa divina essentia videre putat: Sed quam„ vis dico quod videt anima, vere nihil vi„ det, quia non est Visio imaginaria, sed val„ de intellectualis, ubi clare percipit quomodo „ in Deo omnia contineantur, & videantur, „ & licet transeat in momento, manet tamen „ fixa, & sculpta in intellectu. Hæc Seraphi„ ca Mater.

66. Ad hunc duplicem modum videndi intellectualiter possunt cæteri reduci, & sciendum est, quod licet effectus & memoria Visionis plus, vel minus durent juxta divinum beneplacitum, & animæ necessitatem, ut supra *cap.* 5. *n.* 40. dictum est, Visio tamen in momento transit; nec in hoc differt a Visione imaginaria, ut male

B. Theresiæ adscribitur, quia Mater Sancta non dicit; quod Visio actualis, & infusio magis duret in intellectuali Visione, quam in imaginaria, sed memoria Visionis; quod est valde diversum, & qui expertus fuerit, clare cognoscet non ita contingere, nec sine ingenti, & efficaci confortatione spiritus posset intellectualis Visionis infusionem (si diu perduraret) sustinere.

67. Effectus hujus Visionis sunt sublimes, & pretiosi; ab illa enim gignitur habitualis animæ tranquillitas, mentis illuminatio, ingens gaudium, suavitas, humilitas, puritas, castitas, aversio creaturarum, elevatio spiritus in Deum; rubor, & repugnantia manifestandi favores divinos, ob propriæ vilitatis cognitionem; difficultas, & repugnantia conversandi cum hominibus; ineffabilis certitudo Visionis, sed non absque formidine seductionis, licet spiritus semper intimam sentit securitatem. Hi sunt veræ Visionis effectus, qui interdum magis, & interdum minus juxta divinum beneplacitum, aut animæ dispositionem percipiuntur.

68. Hæ Visiones plerumque sunt circa substantias corporeas, tam cœlestes, quam terrestres: aliquando circa substantias incorporeas, vel separatas, ut sunt Angeli, & Animæ rationales, quæ quidem expetunt sublimiorem lucem, & speciem, quam corporeæ, & raro evenire contingunt: Primæ fiunt frequenter per species acquisitas, modo dicto *Supra numer.* 63. Secundæ vero per species de novo creatas.

CAPUT VIII.

De prædicta instructione Directoris circa hujusmodi Visiones intellectuales.

69. IN prædictis Visionibus intellectualibus (ut tenet Alvarez *Ubi supra* Fr. Philippus a SS. Trinitate, *ubi supra*; & alii communiter) nihil potest Dæmon immiscere immediate, cum ille ad spirituales potentias nisi mediis sensibus accedere non valeat; Quamobrem si Director clare cognoscat, Visionem fuisse pure intellectualem; de ejus veritate, & bono spiritu nullatenus dubitet; sed quia valde difficile est, & adeo subtiliter Diabolus se ingerit, quod tam anima, quam ejus Director putare possint, & affirmare Visionem fuisse intellectualem, cum revera non ita sit; necessarium duximus aliqua discretionis signa præbere.

70. Sit primum: status animæ, & exercitium ejus ordinarium orationis, quod in rebus supernaturalibus semper est attendendum; nam si anima adhuc consistit in statu meditationis imaginariæ, vel licet interdum absque imaginibus meditetur, ad exercitium tamen pure spirituale non penitus transmigraverit; regulariter Visio erit imaginaria, ob superius adductam rationem, nempe quod Deus statui animæ se accommodet. Si vero sit anima, cujus exercitium est purum, & spirituale, & sit assueta faciliter sensus relinquere, si clare non cognoscat Visionem esse imaginariam, absque dubio erit intellectualis: Quod si adhuc dubitet Magister, ad sequentia signa recurret.

71. Secundum: si Visio sit imaginaria, ejus memoria aut species ita fixa sculptaque manebit in potentia, quod evidenter cognoscat, ei ponderose, & sensibiliter adhærere, & quandam quasi ingluviem, & pinguedinem causare, ad cujus crassum, & palpabilem motum in varios, & sensibiliter vehementes effectus appetitus sensitivus irrumpet, quia cum Visio, objectum, & potentia sint materiales, & omnes operationes materiales aliquo modo onerent sensum, clare dignoscitur laborare, & ad sensibiles, & vehementes effectus moveri. Visio autem intellectualis non movet immediate appetitum sensitivum, sed rationalem, qui nec laborat in opere, nec in effectus sensibiles irrumpit, & quamvis appetitus sensitivus moveri possit per redundantiam, motio tamen illa non est ita sensibilis, & ponderosa, sicut illa quæ causatur ab immediata infusione Visionis imaginariæ, & pars animæ superior ita in Visione intellectuali occupatur; quod vix motum appetitus qui per redundantiam fit, percipit, & cognoscit: Quambrem si motio appetitus sit valde sensibilis, Visio illa non erit intellectualis, sed imaginaria.

72. Tertium: ab effectibus sumendum est, quia Visio imaginaria regulariter causat deliquium materiale (vulgo ARROBAMIENTOS) impetus sensibiles, lachrymas pœnosas, & ejulatus: Visio vero intellectualis producit ecstases, raptus, & alia, quæ materiali strepitu, & sensibili præcipitatione carent, & ratio est, quia omnis effectus sapit sphæram suæ causæ; materialis causa parit effectus materiales, & sensibiles, & tanto fortior est, quanto impulsus est supernaturalis: Spiritualis vero producit effectus spirituales, & delicatos: Cum autem Visio imaginaria fiat in materiali potentia, sicut Visio intellectualis in spirituali, necessario per effectus, & motus dignoscenda est.

73. Prædicta signa deservire possunt ad dignoscendam differentiam Visionis imaginariæ ab intellectuali, vel e contra; quæ Visio imaginaria licet a bono spiritu procedat, prædicta proculdubio signa conferret. Sed Diaboli astutia eo devenire solet, ut hæc signa occultare satagat, ut ipse suas fallacias tutius ingerere possit: offert igitur plerumque imaginationi species imaginarias valde subtiles, impediendo earum reflexionem, quibus anima clare cognosceret esse Visionem imaginariam, & adeo simpliciter ei objecta repræsentat, quæ dum modum ignorat propter reflexionis carentiam, putat indubie Visionem factam fuisse immediate intellectui; quamobrem ipsa, & ejus Director decipiuntur.

74. Ut ergo ejusmodi cavillosam astutiam cogno-

gnoscere possit Magister, diligenter attendat ad effectus materiales quos parit Visio, juxtá prælibata num. 71. quia licet verum sit quod per hujusmodi cavillositatem possit ille (ablata reflexione) sensibiles effectus ita temperare, quod putet anima esse spirituales, tamen in totum est impossibile, quia hoc fieri non potest, nisi mediante aliqua impressione materiali in potentia etiam materiali, quæ necessario percipienda est sensibiliter; & ut illam non sentiret, indigeret alia materiali impressione, & sic in infinitum: Quamobrem quanto ille in materialibus potentiis se velit magis dissimulare, tanto amplius impressiones materiales multiplicando manifestatur, quia non potest mutare earum naturam, & necessario materialis causa debet materiales parere effectus.

75. Debet insuper attendere ad effectus morales quos utraque Visio, scilicet vera, & falsa producit; quos licet Capite antecedenti retulimus, nunc ex ore B. Joannis a Cruce *Ascens. mont. Carmeli*, *cap.* 24. ad majorem auctoritatem referre placet: „ Effectus (inquit) quos veræ „ Visiones intellectuales pariunt in anima, „ sunt, quies, illuminatio, lætitia ad modum „ gloriæ, suavitas, munditia, amor, humilitas, „ & proclivitas, vel elevatio spiritus in Deum, „ secundum magis, aut minus, interdum plus „ in uno quam in alio, respective ad spiritus „ receptionem, & beneplacitum divinum. Ef- „ fectus malæ Visionis sic idem Sanctus Do- „ ctor exponit: effectus quos prædictæ habent, „ valde dissimiles sunt ab eis quos bonæ pa- „ riunt; imo causant ariditatem spiritus in „ ordine ad divinam conversationem, procli- „ vitatem ad sui, & suarum Visionum æsti- „ mationem, neque ullo modo pariunt man- „ suetudinem humilitatis, neque ardorem cha- „ ritatis, neque earum formæ manent in ani- „ mo impressæ cum illa suavi claritate, qua „ bonæ imprimuntur; neque durant, quini- „ mo & statim ab anima decidunt. Quod si il- „ la hujusmodi Visiones æstimet, tunc ex pro- „ pria æstimatione excitatur earum memoria, „ sed sine affectu amoris, & humilitatis, quam „ rememoratio verarum Visionum producit.

76. Necessarium est etiam attendere ad intelligentiam per talem Visionem communicatam; per illam siquidem manifestabitur spiritus, quia si a Dæmone sit, continebit utique aliquam inconsequentiam, vel malam doctrinam, vel aliquam imprudentiam, vel veritatibus Catholicis dissonantiam; quia licet interdum Diabolus transfiguret se in Angelum lucis, ut diximus *Supra tract.* 4. *cap.* 9. *n.* 76. semperque aliqua vera falsis immisceat, non potest tamen omnino ita consequens esse, quod in aliquo suam nequitiam non ostendat: Quamobrem, ut testatur B. Theresia, & experientia docet; si anima voluntarie seduci noluerit (si experta sit) difficile, imo impossibile est, quod Dæmonis illusione seducatur. Ut ergo secure procedat Director, nunquam relationi sibi factæ fidem præbeat, sed per se ipsum experimentum capiat, & omnia diligenter examinet, quia innumeris periculis obnoxia sunt.

77. Nam licet Visio hæc non posset a Dæmone modo prædicto procedere, plerumque oritur ex vehementi imaginatione subjecti, putantis intellectualiter videre quod ipse proprio discursu, & apprehensione investigat; unde necessarium est ad præadductos effectus, & modum excitationis recurrere; quia si nullos habeant, aut non ita efficaces, & mirabiles, sicut dictum est, proculdubio erit naturalis intelligentia, & non Visio supernaturalis, & infusa.

78. Denique omnes istæ intellectuales Visiones, ut testantur omnes Mystici cum B. Joanne a Cruce *Ubi supra* sunt in ordine ad creaturas: illæ enim quæ sunt in ordine ad divinam essentiam, referuntur ad diversum genus intelligentiarum, de quibus suo loco sermonem habebimus. Cum ergo hujusmodi Visiones sint circa creaturas, necessarium est (sumpto tantummodo earum spiritu) quod anima ad divinam essentiam per fidem, & charitatem assurgere, & elevari conetur.

CAPUT IX.

De locutionibus, sive verbis supernaturalibus, & infusis; & specialiter de verbis successivis.

79. SEcundi generis spiritualium notitiarum sunt Locutiones, aut verba supernaturalia, & infusa; quæ interdum fiunt animabus, tum in oratione recollectis, tum extra orationem distractis. Solent enim in se ipsis interiora verba percipere (de exterioribus autem; & imaginariis Locutionibus tractabimus, cum agemus de Revelationibus, ad quas pertinent) quæ non externo auditu, sed intellectu percipiuntur. Hæ Locutiones in triplici sunt differentia, fiunt quippe per verba, vel successiva, vel formalia, vel substantialia, ut communiter docent Mystici.

80. Verba successiva spiritus secum recollectus sibi ipsi loquitur, adeo faciliter, distincte, & immediate, circa aliquam veritatem quam intuetur, quod illi videatur, non se illa proferre, sed ab alio audire, & mutuo colloquio cum eo versari: In quibus verbis fulciuntur innumeræ mulierum, & Monialium fraudes, quæ passim putant ea, quæ suo naturali acumine, & vivaci discursu discernunt, a Deo per Locutionem recipere; unde non verentur secure passim proferre (ut tenet B. Joannes a Cruce *Lib.* 2. *ascen. mont. Carmel. cap.* 29.) MIHI TALIA LOQUUTUS EST DEUS, VEL HOC DICTUM EST MIHI; cum revera non ex divina Locutione, sed ex propria voluntate, & desiderio verba formentur: & interdum non desunt Directores, quos eis fidem præbendo, chimæras ejusmodi tanquam divinas Locutiones

evulgare non pudeat, nescientes, quod ut bene notat Fr. Alphonsus Pastor *In solit. amor. divin. solit.* 2. *n.* 13. *in fin.* si humiles sibi viderentur, timerent plane, aut seipsas sibi loquutas, aut Dæmonem eis loquutum esse, cum magis suppliciorum, quam favorum dignas seipsas existimare deberent.

81. Hæc verba successiva ex triplici causa oriri possunt: Prima ab influxu, & suggestione Spiritus Sancti; quia cum anima hunc Divinum Paracletum per gratiam possideat, ille (mediante recollectione) suis eam Donis movet ad perfectam conceptæ veritatis indagationem, & per ejus illustrationis virtutem, multa quæ per se ipsam facile non discurreret, quasi se interrogando, & respondendo percipit, & invenit: quamobrem putat se mutuo cum alio versari colloquio.

82. Secunda causa potest esse proprium acumen, atque imaginationis vivacitas, qua res novas, & subtiles infert, & detegit; ex qua intellectuali collocutione, & discursu oritur intellectualis interrogatio, & responsio; unde putat se ab alio sciscitari, & responderi, cum ipsa seipsam interroget, & respondeat.

83. Tertia causa solet esse Dæmonis astutia, præsertim in his qui sunt nimis affecti rebus supernaturalibus, & vera humilitate carentes, habentesque modicam virtutem, quibus in tempore recollectionis sufficientem Diabolus digressionis, & acuminitatis materiam ministrat; quod agit mediante phantasia, offerendo intellectui conceptus, vel verba, quibus per verosimilia incipiendo, postmodum ad fallacias, & errores inducit, & hoc modo communiter loquitur Hæreticorum mentibus.

84. Cognitio igitur practica discernendi verborum differentiam non facilis omnino videtur B. Joanni a Cruce *ubi sup.* §. *ult.* Possunt tamen nihilominus esse signa Directori, quod si anima se sentiat per verba successiva excitari ad humilem, & reverentem dilectionem, vel ad sanctam operationem, proculdubio prope est Spiritus Divinus, a cujus influxu, & inspiratione omnia bona nobis procedunt. Si autem anima per ordinariam tantum motionem ad hujusmodi excitetur, neque aliquam specialem, & intimam excitationem longe majorem solito percipiat, neque in ea diuturnam permanentiam habeat; proculdubio verba illa per proprium discursum, & operationem formata sunt.

85. Si denique verba reddant animam aridam, tepidam, & mentem ad vanam complacentiam inclinent, & licet interdum aliquam humilitatem infundere videantur, statim tamen ad propriam æstimationem, aut sui acuminis complacentiam, vel ad immoderatum gaudium adducant; nefas erit dubitare, quod a spiritu nequam originem trahant.

86. Omnia hæc successiva verba docet renuntiare, & relinquere B. Joannes a Cruce, & dono earum excitationis assumpto, ad puram, & simplicem Dei cognitionem, & amorem, quæ per fidem, & charitatem sunt, penitus consurgere, & ratio est, quia prædicta verba a quoquam spiritu procedant, sunt particulares notitiæ, quibus nequit anima ita proficere, sicut per universalem fidei cognitionem profecisset, quamobrem melius est ea renuntiare, quam retinere. Verba extatici Doctoris sunt hæc: „ Spiritus Sanctus illustrat intellectum recollectum „ pro suo recollectionis modo; & quia intellectus „ nequit præstantius recolligi quam in fide, in „ nullo alio quam in fidei recollectione Spiritus „ Sanctus præstantius, & sublimius illum illustrabit; nam quo purior est anima fide viva, eo „ excellentior est infusa charitate, & quanto magis charitate præstat, tanto amplius illam illustrat, atque suorum munerum communicatione „ exornat, & quamvis per illas apprehensiones „ supernaturales distinctas communicatur animæ „ lux aliqua, sed tam diversa ab ea quæ fidei „ est, quantum diversum est aurum ab infimo „ metallo, & quoad quantitatem, quantum „ vastissimum Mare exiguam aquæ guttulam excedit; quia nimirum per illas speciales, & „ distinctas apprehensiones datur intellectui sapientia unius, vel alterius veritatis; per obscuram vero fidem datur ei sapientia generalis, per unam videlicet simplicem, & universalem notitiam essentiæ divinæ, quæ animæ in ea fidei obscuritate infunditur (*B. „ Joannes a Cruce, ubi supra n.* 2. *in med.*). Hæc Beatus Doctor, cujus doctrinam notare, & practicare debet Director.

87. Quod si aliquis dixerit quod utrumque est bonum, atque unum alteri non obsistere; respondemus cum Hieronymo Spert Carthusiano *Select. myst. par.* 4. *c.* 7. *n.* 10. „ Pluris obsistere si anima illa non parvi ducit, quia jam „ est distineri, & detineri in rebus spiritualibus, & dist inctis, ac parvæ minervæ, quæ „ sufficiunt ad præpediendam communicationem „ abyssus fidei, in qua superiori quam naturæ „ modo, eoque arcano, docet Deus animam, „ & provehit virtutibus, & donis ad ipsum ea „ ignorante. Si tamen sic tunc expedire videatur prudenti Directori, poterit verba successiva a bono spiritu ducta retinere; sed tamen doceat animas esse contentas his veritatibus, quas nostra alma Mater Ecclesia proponit credendas, oportet enim (Paulo attestante) *Non plus sapere, quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem, unusquisque, sicut Deus divisit mensuram fidei* (*Ad Rom.* 11. 3.)

CAPUT X.

De verbis formalibus infusis.

88. VErba formalia quandoque dicuntur spiritui modo supra naturam, medio sensus, ac etiam non recollecto; quandoque vero recollecto: Dicuntur formalia, quia formaliter per-

percipit spiritus ea sibi ab alio dici absque ulla sui opera: Interdum dicitur unum verbum, interdum duo, vel plura; nonnunquam successive plurima, ut Danieli contigit cum loquebatur ei Angelus intra se (*Daniel. 9. 22.*) cujus verba licet successiva essent, formalia tamen vocantur, quia clare percipiebat, ea sibi ab Angelo fieri: Successiva vero, an a se, an ab alio proferantur, manet in occulto.

89. Finis earum est, animam de re aliqua erudire, quod quidem semper cum ex Deo sunt in ea operantur; quia his quæ ordinantur, & jubentur exequendis, promptam, & paratam reddunt; & promptiorem ad humilia, quam ad excelsa, & e converso cum a Dæmone fiunt. Effectus tamen bonorum verborum (teste B. Joanne a Cruce *ubi supr. c. 30.*) non sunt magni momenti.

90. Vox quæ in eis percipitur nimis viva est, & delicata; sed clara, nec unus apex ab interiori auditu prætermittitur, ut B. Theresia (*In Vita, cap. 25.*) inquit his verbis: „ In verbis, „ si ex Deo sunt, subito ita graves sententiæ „ proferuntur, quod ad earum formationem, „ ordinationem, & compositionem, multo „ tempore opus fuisset; in uno enim verbo plura „ comprehenduntur. Sed quia ad solam animæ operationem diriguntur, nihili, aut parvi pendenda sunt, sed eorum assumpta excitatione, proximum fidei, ut legitimum ad divinam unionem medium retineatur; quia ut docet Spert Carthusianus *ubi supra num. 13.* „ Difficilis „ sunt, & minime necessariæ discretionis, cum „ alium nec efficaciorem producant effectum, „ quam eruditionis, & doctrinæ, cum ea ad „ operandum promptitudine.

91. Cæterum testatur Theresia *Mans. 6. c. 3.* Aliquando, & pluries est cupida præsumptio, „ & conceptus, præcipue in personis quæ sunt „ debilis imaginationis, vel melancholicæ: ex „ quo duplici personarum genere, quidquid „ dicant se supernaturaliter videre, audire, „ aut intelligere, nihil earum in aliquo habea- „ tur pretio. Sed non obstante, nec easdem debet terrere Magister, nec minus pronuntiare, esse a Dæmone illusas; potest enim exinde aliquod incommodum sequi, dummodo pertinaces non sint: Quod si tenaciter Locutiones defendant, necessarium erit, eas de sua illusione monere, & ad communiorem orationis occupationem reducere.

92. Scire etiam debet Magister, quod licet hæc verba directe, & nullo medio sensus, intellectui fiant, tamen Dæmon, quasi fraudis fabricator eximius, potest ita imaginationis organum temperare, quod anima credat notitiam illam adinstar vocis, factam fuisse immediate intellectui, ut notat B. Joannes a Cruce *ubi supra*, & B. Theresia *In Vita, cap. 25.* quæ triplex signum ad ejusmodi discernendum proponit.

93. Primum: sollicite considerare, an verba in totum, aut in partem adversentur Sacræ Scripturæ, dispositionibus Ecclesiæ Catholicæ, doctrinis Sanctorum, & opinionibus Mysticorum communiter receptis; vel si suadeant aliquid contrarium prudentiæ, perfectioni, loco, aut statui personarum: Deus quippe nobis per Sanctas Scripturas, per Ecclesiæ sanctiones, per Sanctorum auctoritatem, & ordinationem virtutum, omnia commendavit; propterea nunquam potest esse sibi contrarius: Dæmon vero his omnibus contraria docet, & sicut supra dictum est, non ita potest suam celare malitiam, quin in aliqua saltem parte manifestetur. Videatur Cancellarius Parisiens. (*Gerson. de probat. spirit. & de discern. vera Vision. a fals.*)

94. Secundum: si ejusmodi verba suadeant immoderatos rigores, & pœnitentias, vel aliquam novitatem, & singularitatem nota dignam, quia tunc a malo spiritu procedunt: Deus quippe licet interdum animæ aliquam in rigoribus, aut aliis operibus singularitatem suggerat, ut contigit Catharinæ Senensi, cui nullum præter Sacrosanctæ Eucharistiæ cibum sumere inspiravit (*Chron. Ord. Prædic. par. 2. lib. 2. cap. 43.*) raro tamen, & cum raris id efficere solet, & nihilominus Fr. Raymundus de Capua pius, & doctus ejusdem Catharinæ Director, antequam id executioni mandare permiserit, totidem experientias fecit, quod vix eam deduxerit ad extremum vitæ: tandemque ægre sustinens hanc singularitatem tanquam vanitati, & admirationi obnoxiam, eam omnino resecavit, atque inviolabiliter præcepit, quod se communi ceterorum victui accommodaret. Cui quidem Directoris prudentiæ adscribens Deus, ejusmodi voluntati se subduxit; ut exinde Directores agnoscant, quanto debeant singularitates fugere, omnesque animarum operationes, non per ea quæ illis revelantur, sed per regulas prudentiæ, communisque justitiæ dirigere.

95. Tertium erit, mentis, & animi perturbatio: „ Causant (inquit Theresia *In Vita c.* „ *29.*) hujusmodi verba inquietudinem quan- „ dam, quin anima valeat concipere unde ve- „ niant, aut quo vadant, quamvis eis resiste- „ re videatur, & quandoquidem ignorat causam, „ nimis angitur, & turbatur. Et infra. Quan- „ do Dæmon loquitur, videtur animæ, omnia „ ab ea bona recessisse, tanto manet insipida, „ turbata, atque omni affectu bono destituta. „ Et licet interdum boni desideria habere vi- „ deatur, non tamen valida, & efficacia sunt: „ Humilitas etiam quæ resultat, est falsa, in- „ quieta, & sine suavitate. Porro in his omni- „ bus possunt plures Dæmonis fallaciæ commi- „ sceri; propterea nihil adeo certum in hujus- „ modi rebus esse potest, quod certius non sit „ timere, & procedere caute, & Magistrum „ doctum, cui omnia fideliter manifestaret, eligere. Hæc Diva Theresia; quæ valde notanda, & observanda sunt a Directoribus; quod confirmat Ignatius de Loyola (*De regul. ad plenit. spirit. regul. 8.*)

CAPUT XI.

De verbis substantialibus infusis.

96. VErba substantialia, quæ etiam sunt formalia (licet non e converso) recipiuntur in spiritu interdum recollecto, & interdum distracto; distincte tamen, & clare percipit anima, non a se ipsa, sed ab alio supernaturaliter esse prolata: Dicuntur substantialia ad differentiam formalium, quia hæc vere, & efficaciter in anima imprimunt id, quod significant, quin ad eorum receptionem, neque ad sui effectus efficaciam libera sit: *Ecce* (inquit Psalmista) *dedit voci suæ vocem virtutis* (*Psal.* 67. 35.) Exemplum adducit Theresia *In Vita sua*, *cap.* 3. his verbis: *Si anima habeat aliquam pœnam, inquietudinem, aut obscuritatem unico tantum verbo quod Deus proferat; videlicet: Ne doleas, illico manet prorsus libera, licet antea ei visum fuerit, quod totus mundus, una cum omnibus suis Doctoribus, eam non sufficerent a tali afflictione liberare. Hæc verba (licet causa interdum ignoretur) adeo excelsam continent majestatem, quod si reprehensionis sint, contremiscere faciant, & si amoris, penitus liquescere.* Quod nimirum experiebatur Sponsa Sancta cum dicebat: *Anima mea liquefacta est, ut dilectus loquutus est.* (*Cant.* 6.) Hæc verba ita manent in animo sculpta, quod ad multos annos, & sæpius ad totius vitæ spatium ita conservantur, quasi semper recenter proferrentur.

97. Hæc verba mirabiles propemodum pariunt effectus, quia sunt verba vitæ æternæ, virtus, & bonum incommutabile, & denique spiritus, & vita sunt: *Sic erit verbum meum* (dicit Dominus) *quod egredietur de ore meo, non revertetur ad me vacuum, sed faciet quæcumque volui, & prosperabitur in his ad quæ misi illud* (*Isaiæ* 55. 11.) Quamobrem S. Bernardus *Serm.* 4. *super Missus est.* „ Deo enim (ait) idem est facere „ quod loqui; idem loqui quod velle; siquidem „ apud Deum nec verbum dissidet ab intentione, „ quia virtus est; nec factum a verbo, quia „ veritas est; nec modus a facto, quia sapien„ tia est. Igitur cum simul præstent fortitudinem, & operationem, mirum in modum animam replent bonis; non tantum in ordine ad ea, quibus diriguntur, verumetiam ad omnia, quæ sunt virtutis, & perfectionis: Fundum etiam animæ adeo explicant, & dilatant; quod quasi immensam ei latitudinem conferant; & exinde anima, non parvula, non debilis, sed magna, & fortis efficitur.

98. Perfecta ergo cum resignatione, humilitateque profunda, liberum Deo anima præstare in eis debet consensum; nihil negando, & nihil timendo; quia neque humanus intellectus, neque Dæmonis astutia potest eis intermiscere, neque spiritus nequam ullum substantialis verbi effectum in animam producere, quatenus in ea simul imprimat effectum, & habitum, ut tenet B. Joannes a Cruce *Ascen. mont. Carmeli*, *lib.* 2. *cap.* 31. secus vero in eis, quos per explicitum, vel implicitum pactum quasi eorum dominator, & dominus possidet, in quibus quamvis effectum simul, & habitum nequeat imprimere, ex vi tamen pactus voluntarii, quasi violenter quidquid ei placitum sit, cogit operari; semper autem per motus violentos, inquietos, & tumultuosos; ceteris vero nihil amplius potest, nisi per vehementes suggestiones efficaciter ad malum suadere.

99. Verumtamen potest quandoque in spiritualis animæ imaginatione aliqua similia verba jactare, quamvis substantialem effectum habere non possunt sicut divina, quæ adeo excitant ad virtutem, quod quasi ad Solis radios Aquila renovari dicitur, ita anima ad vocem Domini implumem naturæ miseriam, virtutibus novis ornatur, & in magnificentia convertitur, juxta illud Psalmi: *Vox Domini in virtute; vox Domini in magnificentia, &c.* (*Psal.* 28. 4.) Ad hanc divinam vocem perficiuntur incepta, & de novo generantur non incepta: *Ipse* (enim) *dixit, & facta sunt; ipse mandavit, & creata sunt* (*Psalm.* 148. 5.) Propterea impossibile erit quod Magister si prædictis effectibus attendat, decipi possit.

100. Nam verba Dæmonis ad istorum similitudinem depicta, quamvis primitus videantur inclinare ad virtutem; sensim tamen obumbrant, & debilitant, ut bene notat Ignatius de Loyola *Ubi supra regul.* 1. atque in rabidam inquietudinem, & furoris stimulum, una cum ingenti pondere ad operandum præcipitant; cor ejus contrahunt, & stringunt, anhelitum suffocant, eamque timoribus, & tumultibus replent: unde manifeste verborum differentia cognoscitur, quam exposuit Dominus per Prophetam dicentem: *Quid paleis ad triticum dicit Dominus? Nunquid non verba mea sunt quasi ignis, dicit Dominus, & quasi malleus conterens petram?* (*Hierem.* 23. 29.)

101. Hæc verba si vere substantialia sint, & a Deo prolata, omnia habent requisita; non solum in substantia, sed etiam in modo, & circunstantiis, quibus a Deo prolata fuisse dignoscantur: Quia igitur sæpissime evenit Magistris spiritualibus, quod plures animæ ad eos accedant, dicentes, sibi factas fuisse supernaturales locutiones, verbaque formalia, & distincta intra se audivisse, quibus non solum excitatæ sunt ad ea quibus verba dirigebantur (quæ subito in eis affirmant effecta fuisse) sed ad cetera omnia quæ sunt omnigenæ virtutis, & sanctitatis, ita ut se se in alteras mutatas cognoscant; quibus profecto si Magister integram fidem præstiterit, misere multoties errabit: Propterea necessarium est, quod bene perpensis, & omnibus hactenus prædictis mature consideratis, adhuc ulterius diligenter observet (*Joan. Gerson. de dist. ver. vision. a fals. sign.* 4.)

102. Primo, si verba sint plurima, vel eorum senten-

sententiæ absque cognita utilitate, vel urgenti necessitate repetuntur; hoc enim casu valde suspectæ sunt; quia ut ait Psalmista: *Semel loquutus est Deus* (*Psal.* 61. 11.) & licet duo, vel multa audiat, juxta sequentia hujus versus verba: *Duo hæc audivi*, non autem diversa, & iterum prolata, ut ex Prophetis clare constat; ubi enim sermo divinus reperitur, necessitas repetitionis manifeste patet, & ipse Dominus qui eis loquebatur, nunc etiam animabus loquitur: *Quia ego ipse qui loquebar* (ait per Isaiam) *ecce adsum*. (*Isaia* 52. 6.) Regulariter ergo unum, aut duo verba proferuntur, ut ex adducto loco (*Supra cap.* 10. *n.* 90.) Theresiæ constat; in quarum mirabili compositione plures sententiæ includuntur; qui enim a multiloquio abstinere præcepit, absque evidenti utilitate, & necessitate, non multum loquetur, ut in verbis a Christo Domino extra conciones prolatis inspicitur. Confirmat hanc doctrinam Joannes Gerson *De probat. spirit.* his verbis: *Quod in Scriptura semel loquutus est Deus* (*sicut Job loquitur*) *id ipsum non repetit*: *Onerosum quippe esset* (*ne dicamus vanum*) *Visiones super Visiones in immensum multiplicatas debere recipere*, *tanquam ab ore Dei prolatas*.

103. Perpendat insuper, utrum verba contineant aliqua superflua, fupervacanea, non necessaria quæ vere otiosa sint; otiositas enim vitium est, quod verba Dei habere non possunt: *Otiosum est verbum* (ait Bernardus) *quod nullam rationabilem causam habet*. Et S. Hieronymus: *Otiosum verbum est*, *quod sine utilitate loquentis*, *& audientis dicitur*, *qualis qui de rebus frivolis loquitur*, *&c.* (1. *In Matth.*)

104. Item, si contineant aliqua scurrilia, vel parum seria verba, quæ communiter damnantur a Sanctis, & præcipue a Benedicto, qui suis in Cœnobiis perpetuo clausula damnavit (*S. Benedict. in Regul. cap. de silentio*) Item, si animæ quibus Christus, & Sancti apparent, & loquuntur, affirment Christum, & Sanctos nimis risisse; quia hæc nimirum aliena sunt ab illo spiritu, qui per Ecclesiasticum protulit: *Risum reputavi errorem*: (*Eccl.* 2. 2.) Et de Christo Domino dum degit in terris, nunquam risisse legimus, sed pluries plorasse; nam licet aliquando animabus se exhibere potest hilarem, & humanum, sed nimis ridentem, aut cachinnosum, nunquam. Attendat etiam si verba contineant aliquam inconsequentiam, vel repugnantiam, vel malam doctrinam; quia verba Dei, & Sanctorum ob omni vitio, & reprehensione debent esse prorsus immunia.

105. Denique licet in verbis, quæ vere substantialia sunt, nihil agendum restet Directori, si quidem extra arbitrium recipientis est, tam verba, quam effectus accipere, qui quidem sunt ita sublimes, sicut dictum est; tamen circa eorum conservationem aliquid advertendum restat; scilicet, quod si anima per quorumcumque verborum excitationem in purum exercitium divinæ cognitionis, & amoris non elevetur, verborum memoriam in quantum possit abdicare satagat, & ad hujusmodi exercitium assurgat. Si autem verba prædicta eam in talem occupationem conferant; eorum memoriam conservet, quatenus ad eam occupationem excitetur, in qua non corticem verborum, sed eorum excitationem debent conservare.

CAPUT XII.

De revelationibus, sive notitiis supernaturalibus, & infusis.

106. Tertii supernaturalium apprehensionum generis sunt Revelationes, quæ proprie ad intellectualem potentiam spectant, quia sunt intelligentiæ; licet interdum ad imaginationem possint pertinere. REVELATIO est DETECTIO ALICUJUS OCCULTÆ VERITATIS, VEL MANIFESTATIO ALICUJUS ARCANI, VEL MYSTERII. Et est duplex, una quæ est detectio nudæ veritatis, in his quæ jam revelata sunt per fidem, & alia quæ est arcanorum manifestatio.

107. Revelatio, quæ est detectio nudæ veritatis (ut tenet B. Joannes a Cruce *Lib.* 2. *ascen. mont. Carm. c.* 26.) *consistit in eo quod intellectus veritates cognoscat de Deo*, *vel de rebus altis*, *& de his quæ sunt*, *fuerunt*, *& futuræ sunt*; *quod quidem spiritui Prophetiæ est valde conforme*. Fit Revelatio infundente Deo in anima lumen clarissimum, & intelligentiam, qua in explicabili claritate cognoscit anima ea omnia quæ Deus determinat ut cognoscat, & hoc tali expressione, & penetratione, quod licet per totum vitæ spatium in cognitione talis objecti viribus suis laborasset, nec minimum quidem ejus quod supernaturaliter cognoscit, naturaliter cognoscere sufficiet.

108. Lumen hoc cum ad Dei cognitionem ordinatur, solet esse effectus Doni Sapientiæ, quatenus est quædam notitia, & rerum penetratio; non propterea quia revelata sunt, sed quia in semetipsis sunt vera, ut anima experimentaliter cognoscit; quod indicare voluit Psalmista, cum inscrutabilia Dei judicia supernaturaliter cognoscens cecinit: *Judicia Domini vera*, *justificata in semetipsa* (*Psalm.* 18. 10.) Ubi ea non propter divinam Revelationem justa commendat, sed quia in semetipsa justa esse conspexit; quod proprium est Doni Sapientiæ.

109. Hæ notitiæ interdum incogitate, & repente, interdum rei cujuspiam piæ, simplicique memoria, vel sacri alicujus verbi auditione, & quandoque adeo efficaciter quod nedum animam, sed etiam corpus tremefaciant, ut testatur Fr. Philippus a SS. Trinitate *Theol. myst. p.* 2. *tr.* 3. *disp.* 4. *art.* 2. Luminis vero infuso breviter transit, licet diu durent effectus. In eis sicut

sicut in cæteris infusionibus supernaturalibus, anima non est libera; breviter tamen ad liberam operationem manet expedita, quamvis species maneant in potentia æquali, aut minori efficacia semper defixæ.

110. Quædam ex hujusmodi notitiis sunt in ordine ad creaturas, quædam vero in ordine ad Creatorem, & sapidæ admodum illæ, sed istæ ultra quam dici potest; quia cum sint puræ contemplationis, & nudæ intelligentiæ divinæ, ac nudæ veritatis, & circa summum principium, quod universale est, ut tenet B. Joannes a Cruce *ubi supra cap.* 25. per hæc verba: Hæ ,, notitiæ non possunt haberi nisi ab anima in ,, divina unione constituta, illæ quippe ad ipsam ,, unionem spectant, quia earum possessio consi- ,, stit in certo divinæ veritatis contactu: Quam- ,, obrem ibi ipsemet Deus est qui sentitur, ,, & gustatur, & quandoquidem non ita mani- ,, feste & revelata facie, sicut in Patria; sed ,, adeo est sublimis, & altus notitiæ, & sapo- ,, ris contactus, quod profundiora animæ pe- ,, netrat; nec Dæmon potest se his immisce- ,, re, neque quid simile effingere, vel similem ,, saporem, & delectationem infundere. Hæc ,, ille.

111. Anima igitur quæ semel tantum earum compos fiat, difficile, immo, & impossibile est quod a Dæmone decipiatur, cum nihil simile, neque quoad substantiam, neque quoad effectum effingere possit. Director tamen inexpertus, & plerumque etiam expertus, in relatione animæ decipi valet; quia Dæmon ita cavillose solet imaginationi offerre species adeo subtiles Divinitatis, quod putet anima intellectuales esse, atque sublimes: & similiter appetitui sensitivo adeo suaves infundere delectationes, & sapores (temperata tamen aliquantulum sensuali delectatione) quod credat anima esse dulcedines, & sapores ex divino contactu effluentes, præsertim si anima tales contactus experiri non sit consueta, & per lecturam librorum habeat terminorum notitiam: Quamobrem obiter hortor Magistros, quod his per hujusmodi supernaturalem viam ingrediuntur, nullatenus libros doctrinæ Mysticæ legere permittant, surripiunt quippe terminos quos observant, falso putantes, in se idem contingere; unde potius ea quæ legunt, quam ea qua experiuntur, referunt Directori, & ambo misere decipiuntur.

112. Igitur attendere debet semper ad affectus, magis quam ad luminis infusionem, quia ut docet B. Joannes a Cruce: (*ubi supra*) *Adeo animam locupletant, quod simul ac semel aliquibus imperfectionibus exuant, quas nunquam potuerat de medio tollere, eamque reddant virtutibus, divinisque Donis refertam.* Quibus verbis præcipui Revelationis effectus depinguntur, & quandoquidem semel tantum anima sic a Deo tacta, quasi Deiformis efficitur; quamobrem per effectus latere haud quaquam poterit Directori veritas Revelationis, cum Dæmon contrarios effectus pariat. Deinde doceat animam ut circa illos tactus, & supernaturales notitias se gerat, consentiendo scilicet eis in gratitudine, & resignatione; non autem negative se habendo, sicut in reliquis apprehensionibus prædictis, quia istæ proculdubio pertinent ad divinam unionem, & Mysticam Theologiam, ad quam anima est dirigenda.

113. *Revelatio quæ est arcanorum manifestatio*, esse potest, vel circa id quod Deus est in se, in qua includitur Revelatio Mysterii Sanctissimæ Trinitatis, vel circa id quod Deus est in operibus suis, in qua includuntur ceteri articuli nostræ almæ fidei Catholicæ, & propositiones quæ circa illos possunt esse explicitæ veritatum, in quibus multæ ex Revelationibus Prophetarum continentur.

114. Circa primum, videlicet, quod Deus est in se (dummodo fidei nostræ conformentur) solent esse notitiæ universales, licet quandoquidem attributum aliquod particulare manifestent; quia non illud quasi distinctum ab essentia, aut contractum, aut ab aliis attributis separatum repræsentant, quod quidem sufficit, ut sint universales, sicut bene notat Suarez *De Relig. t.* 2. *c.* 12. *n.* 19. unde non negative, sed passive se gerat anima.

115. Revelationes autem circa illud quod Deus est in suis operibus, si respiciant ea quæ ad fidem nostram spectant, potest in eis Dæmon plures fallacias seminare, præsertim cum hominibus idiotis, & fæminis: Quapropter in his cautissime se gerat, & si aliquid novum, aut a credulitate nostra diversum reveletur, omnino rejiciat; est enim Dæmonis revelatio, quandoquidem prævenit nobis Paulus, *Quod licet nos, aut Angelus de Cælo, evangelizet vobis præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit* (*Ad Galat.* 1 18.)

116. Ne igitur in tam periculosa rerum indagatione multum laboret Magister, melius erit animas ejusmodi notitiis privare, earum consulendo securitati; sed tantum dono excitationis assumpto, ad divinam unionem per cognitionem, & amorem consurgere; maxime cum hæ notitiæ non sint directæ cognitiones summi, & universalis boni, in quibus unio Mystica consistit, ad quam se habent tantum mediate, & indirecte, videlicet per excitationem virium supernarum, & potentiarum, quæ per eas mirum in modum excitantur, & ducuntur ad divinam cognitionem, & amorem; quamobrem melius erit hanc tantum excitationem assumere, & Revelationis corticem abdicare, quandoquidem cortex suis speciebus occupat intellectum, ne expeditius, & purius in divinam essentiam consurgat, & virtus potentiarum per solam excitationem unita melior, & fortior sit se ipsa in varia objecta dispersa.

117. Plurimi errores, pericula, & illusiones in hujusmodi rebus, & notitiis commisceri solent,

solent, & certius imminent his qui talibus sunt nimis affecti; quia ut bene notat Jacobus Alvarez *De vit. spirit. tom. 3. lib. 5. par. 4. cap. 5. ind.* 1. „ Hic appetitus nascitur communiter ex „ superbia, qua quis putat se his supernatura- „ libus donis dignum; ex curiositate qua cupit „ insolita, & novam experiri; atque ex defectu, „ aut tempore fidei, cui quia communia veri- „ tatis testimonia minime ex hominis culpa „ sufficiunt, aliis extraordinariis vult ad firmius „ assentiendum excitari. Quæ omnia quasi per- „ ditionis, & illusionis funes, Dæmonem ad eos decipiendos trahunt, & compellunt; Quamobrem eos acriter reprehendat Director, & materialibus, & spiritualibus notitiis omnino privet, & tantum fidei baculo innixos ducat ad puram, simplicemque Dei notitiam, contentus dumtaxat his, quæ lex divina, Scriptura Sacra, & Sacrosancta Ecclesia credenda exponunt, & generaliter cum omnibus dubitet, quia mille fallaciis, & periculis abundant.

CAPUT XIII.

De sensificationibus spiritualibus, & infusis.

118. QUarti generis notitiarum supernaturalium sunt Sensificationes, seu Sensationes spirituales; quæ licet potissime ad voluntatem ordinentur, notitias vocamus, quatenus ab intellectu percipiuntur, qui debet eas ordinare, & dirigere, & ad quem in earum privatione (casu quod oporteat) recurrendum est. Igitur ad majorem earum expressionem, & ad nihil intactum in Mystica prætermittendum, de omni sensificationum supernaturalium genere, tam in sensibus, quam in potentiis spiritualibus infusarum, in sequentibus agendum est.

119. Multifariam multisque modis hujusmodi Sensificationes in anima percipiuntur; quandoquidem omnes infusi favores, de quibus nobis in præsenti Tractatu convenit pertractare, sub insigne spiritualium sensationum colligi possunt. Quædam quidem fiunt sensibus externis, scilicet olfactui exhibentur odores suavissimi, universos mundi hujus longe superantes: Auditui, mirabiles, & armonici concentus: Gustui, inexplicabiles dulcedines, præcipue in receptione Sacrosanctæ Eucharistiæ: Tactui, delicatissimæ sensationes, quæ usque ad compagines, medullasque ossium perveniunt, & recreant: Visui denique luces, splendores, atque adeo pulcherrima objecta, quod ipsam ideam, & desiderium superant, ut testantur S. Bonaventura, & expertissimus B. Joannes a Cruce *de prof. Relig. lib. 2. c. 76.*

120. Modus quo hæ supernaturales Sensationes fiant, in maximam Mystas hæsitationem confert: Quidam putant (*B. Joannes a Cruce lib. 2. ascen. mon. Carm. c. 17.*) quod in sensibus supernaturaliter infunduntur earum species materiales, eodem tempore quo anima spiritualiter in divina cognitione, & amore occupatur, quin ullo unquam modo deriventur in sensus ab altissima, fervidaque animæ fruitione, & ratio eorum nititur in eo, quod substantiæ spirituales carent accidentibus sensibilibus, nisi per aliquam sensibilem speciem operentur, nec accidentia ab eis producta possunt suis causis absimilia esse; ignis siquidem, non frigus, sed calorem producit: Nec substantiæ spirituales possunt habere accidentia sensibilia; unde dixit Apostolus: *Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus his qui diligunt illum* (*1. ad Corint. 2. 9.*)

121. Cum autem quæ his diligentibus præparantur sint bona spiritualia, scilicet Visio Beatifica, quæ omnino supernaturalis est; hæc non potest producere accidentia sensibilia, quæ in oculum materialem, vel auditum, aut in quemlibet alium sensum cadere possit: Quamobrem, prædicti Auctores judicant, quod hujusmodi Sensificationes, non in sensus ab intima animæ occupatione redundant, sed ab speciebus materialibus specialiter a Deo sensibus infusis; quia nimirum ille ad instar magni Principis, qui dum suis Magnatibus delicatissimas epulas præparat, providens respective eorum servis, jubet crassiores, & eisdem proprias præparare: Ita similiter, cum superiores potentias ad sui cognitionis, & amoris pascua invitat, atque in se ipso delicatissimis dapibus pascit, pro earum servis, nempe pro sensibus, crassiores cibos per materiales species præparat.

122. Sed longe probabilior est sententia D. Thomæ asserentis, prædictas Sensificationes a superiorum potentiarum efficaci motione in materiales indubie sensus redundare: „ Quia cum „ superior pars animæ intense movetur in ali- „ quid, sequitur motus ejus etiam pars infe- „ rior, & sic passio existens consequenter in ap- „ petitu sensitivo, est signum intensionis volun- „ tatis. (*D. Thom. 1. 2. q. 24. art. 3. ad 1.*) Cum autem anima, dum eisdem materialibus Sensationibus efficitur sensus, sit efficacissime mota per infusum lumen, & per dulcedinem unitivi amoris; ex intenso motu superioris partis animæ, redundant in sensus prædictæ Sensificationes: Quod quidem in Beatis manifeste patet; in quibus (teste Augustino, ut infra videbimus) redundant in sensu dotes gloriosæ ex eorum Visione Beatifica.

123. Fiunt communiter hæ Sensationes animæ recollectæ, quatenus sunt effectus efficacis motionis voluntatis; quamvis interdum fiant animæ non recollectæ, & tunc fient, non per redundantiam, sed per speciales species sensibus infusas. In utroque autem eventu debet anima (in quantum illis libuerit) sensibilem cohibere delectationem, & assumere dumtaxat earum excitationem, quatenus excitant ad ferventiorem, & promptiorem elevationem in Deum.

124. Quod si anima sit his Sensationibus

nimis affecta, eas omnino resecare oportet, proprietas autem qua eis utitur, omnem bonum effectum impedit; propterea adveniente delectatione sensibili, illico abstrahatur animus, & ad divinam essentiam nude, & spiritualiter assurgat; ibique fixa manere nitens, breviter ejusmodi delectationes extinguentur. Si autem ob sensus crassitudinem, & impinguationem diu perseveret delectatio, ita ut non solum minui, sed potius augeri cognoscat, a loco recolectionis exeat; aut per fenestram visum dilatet, aut honestam occupationem arripiat; quia nimis nocent naturæ, & adeo potest hujusmodi delectationibus impinguari, ut non solum in magnam virium naturalium desuetudinem, sed etiam in delirium, & fatuitatem (ut aliquando vidimus) incurrere valeat. Præterquamquod perfectæ animæ competit omnes sensibiles delectationes mortificare; maxime cum nihil earum, nisi sola excitatio ad exercitium unionis proficiat.

125. Item, quia pluribus Dæmonis illusionibus sunt obnoxiæ, cum ille facile possit dulcedines, & suavitates indifferenter communicare sensibus, ut testatur Bonaventura *In stimulo amor. c. 6. part. 3.* Sed ut Director malas delectationes a bonis secernere, & distinguere valeat, scire debet, quod illæ quæ a malo spiritu procedunt, ponderosa dulcedine sensum impinguant, atque inter illam onerosam suavitatem pœna tristis, insipidusque sapor emergit: Insuper movent ad vanam æstimationem, ad delectationem hujuscemodi desiderium, & ad pure spiritualis exercitii aversionem: Quæ vero sunt boni spiritus, licet sensum inebrient, sed tamen delicate, pure, imponderose, & suaviter, pariunt etiam in anima humilitatem, recollectionem, & pacem, & non ad delectationem sensus, sed ad spiritus fruitionem alliciunt.

126. Aliæ sunt Sensificationes, quæ miros quidem habent effectus, & plerumque respective causant lachrymas, impetus, deliquia, ecstases, raptus, & his similia; de quibus omnibus (Deo auspice) in sequentibus tractare oportebit, quatenus in eis Directores interdum ambigunt, & torquentur, & merito quidem; nam qui nihil in eis hæsitans animas dirigit, aut inscius, aut inexpertus est, cum tot, & tam extraordinarios pariant motus, tot, & tam variis sunt obnoxiæ periculis, quod nec fila experientiæ, & scientiæ firmiter tenere aliquando sufficit. Sed quia tota versatur difficultas in dignoscendis earum causis, ut per eas possint cognosci, & dirigi effectus, ut quidam agunt Directores, qui eis frui permittunt usque ad fatietatem, in quo nimis errant: Alii e converso, eas omnino renunciare, & abdicare præcipiunt, in quo plures errant; interdum enim oportet eas conservare, & interdum rejicere: Propterea in sequentibus Capitibus de earum singulis differemus.

CAPUT XIV.

De tactibus substantialibus infusis.

127. Aliæ sunt Sensificationes delicatissimæ, & suavissimæ, quæ in animæ substantia immediate fiunt a Deo, & a Mysticis tactus substantiales dicuntur; & licet sint communicationes perfectissimi status, cujus ordo superiorem locum exigebat; nihilominus quia sunt proprie, & stricte Sensificationes & ad ea quæ infra dicenda sunt, earum notitia est admodum necessaria, propterea visum est nobis de eisdem in præsenti loco tractare.

128. Hæ Sensificationes altissimæ ideo tactus substantiales dicuntur, quia ut ait B. Joannes a Cruce *ubi sup. c. 32.* „ Deus immediate, „ & per se tangit substantiam animæ; ex quo „ contactu, & divina approximatione anima „ valde locuples redditur substantialis virtutis, „ capacitatis, & fortitudinis. Quod nimirum ut infundente Deo in animæ substantia qualitatem intrinsecam, aut substantialem motionem confortativam (ut dictum est *Supr. tract. 2. cap. 14. n. 132.*) qua anima efficitur aptior, majorisque fortitudinis, & virtutis ad producendos perfectiores actus, & intensiores his quos per se antea producere poterat, & licet statim redundet in potentias spirituales, & superiores, tactus vero, sive qualitas intrinseca confortativa immediate fit in animæ substantia, ut expresse habetur in prædicto textu; quamvis cuidam experto Mystico videatur, non immediate fieri in animæ substantia, sed in ejus potentiis; ait enim: „ Et effici dicuntur in „ substantia, & essentia animæ, quia adeo in- „ tense, profunde, abdite, atque intime fiunt, „ quod videantur non attingere voluntatem, „ in qua efficiuntur: *Spert Carthus. select. myst. part. 4. cap. 8. n. 1.* Sed forsitan hic Auctor negat realem distinctionem animæ a suis potentiis, quam nos concedimus; unde majori B. Joannis a Cruce auctoritati libenter subscribimus.

129. Sed ut pro nostro consueto more clare hanc difficilem materiam perpendamus, explicare amplius oportet, quæ sit ista immediatio, qua Deus essentiam, vel substantiam animæ contingit; quandoquidem de fide habemus, Deum essentialiter omnibus adesse, per essentiam, præsentiam, & potentiam; vel ut melius loquar: omnia in illo quasi in vastissimo mari includuntur: *In ipso enim* (ait Paulus) *vivimus, & movemur, & sumus* (*Actor. 17. 28.*) Quamobrem necesse est, quod in anima immediate sit, ejusque contingat substantiam: Quid ergo potest esse hic contactus, quo animam immediate tangit?

130. Respondetur, quod licet Deus in anima essentialiter sit sicut in cæteris rebus, metapho-

phorice tamen dicitur abesse injustis, juxta illud Sapientiæ: *Spiritus enim Domini disciplinæ effugiet fictum, nec habitabit in corpore subdito peccatis* (*Sapien.* 1. 5.) Et similiter specialius inesse Justis, communicando eis (docet Angelicus 1. 2. *q.* 110. *art.* 4.) quandam quasi participationem similitudinis, & communicationis divinæ naturæ.

131. Hæc communicatio quæ recipitur mediante assistentia Dei, per se ipsum immediate, & non per alium, in animabus consistentibus in gratia, & charitate plus, minusve, juxta perfectionem ejus gratiæ, & charitatis operatur; quam Deus his quas dicimus contingi, magis coarctat perficiens illas quantum ad supernaturalem statum, majori intensione, & radicatione ejusdem gratiæ, secundum quam participes fiunt divinæ naturæ, ut eidem assimilentur, & uniantur; ut scilicet perfectæ sint in ordine gratiæ, & quantum ad esse, & quantum ad operari; quia ut tenet D. Thom. *In distinct.* 12. *q.* 1. *ad* 1. Gratia „ principaliter duo facit in anima: Primo enim „ perficit ipsam formaliter in esse spirituali, se„ cundum quod Deo assimilatur; unde & vita „ animæ dicitur: Secundo perficit eam ad opus „ secundum quod a gratia emanant virtutes si„ cut vires ab essentia, quia non potest esse o„ peratio perfecta, nisi progrediatur a potentia „ perfecta per habitum.

132. Deinde idem Angelicus alibi docet quod „ Gratia secundum se considerata, perficit es„ sentiam animæ, in quantum participat quan„ dam similitudinem divini esse, & sicut ab es„ sentia animæ fluunt ejus potentiæ, ita a „ gratia fluunt quædam perfectiones ad poten„ tias animæ, quæ dicuntur virtutes, & do„ na, quibus potentiæ perficiuntur in ordine ad „ suos actus, juxta incrementum perfectionis „ essentiæ animæ; sicut ad incrementum splen„ doris corporis lucidi, crescit splendor radio„ rum ejus, sic potentiarum actus perfectiores „ evadunt, unio cum Deo arctior fit, & ami„ citia purior; Hæc Præceptor Angelicus 3. *p.* „ *q.* 62. *art.* 2.

133. Cum igitur hæc divinæ naturæ participatio, quæ in hisce animabus causatur mediante divina, & speciali assistentia per gratiam, qua (ut docet D. Thom. 1. 2. *q.* 112. *art.* 1.) *Solus Deus deificat communicando consortium divinæ naturæ, per quandam similitudinis participationem*. Ab illo solo in animæ substantia ei plus suæ similitudinis communicando fieri valet; propterea dicitur, quod Deus immediate tangit animæ substantiam, a cujus intima approximatione substantialis contactus remanet anima sublimiter elevata, atque mirabiliter disposita, & excitata ad perfectam operationem suorum actuum.

134. Sed cum essentia animæ patiatur recipiendo hujusmodi contactum, quem non potest percipere, nisi mediis suis potentiis; sicut nec potentiæ possunt cognoscere quod passive recipiunt, nisi mediis suis actibus, nec similiter hi cognoscuntur, nisi per sua objecta; propterea putat Auctor ille, hujusmodi tactus recipi in voluntate, cum revera in animæ substantia fiant.

135. Hujuscemodi ergo tactus, quidam distincti sunt, & cito transeunt; quidam non sunt ita distincti, & magis durant; ambo vero pariunt sensationem spiritualissimam, altissimam, & valde suavem: Interdum (ut ait B. Joannes a Cruce *ubi supra*) plus in intellectu percipiuntur, & pluris frequenter in voluntate; quia ut subjunximus, licet tactus fiat immediate in animæ substantia, & non in potentiis; tamen non potest cognosci ab anima in ejus substantia, sed in potentiis; maxime cum tactus eam illico moveat ad operandum: potentiæ vero, non tactum, sed tactus effectum percipiunt; quia moventur per animam excitatam per substantialem tactum infusum, quamobrem delectatio quæ in voluntate sentitur, non est tactus, sed ejus effectus.

136. In his denique parum Directori agendum restat, quia sunt divini, sublimes, atque ab omni Dæmonis potestate prorsus alieni; qui nec quid simile adhuc effingere potest, præsertim in animæ substantia, minusque prædictos effectus causare: Præterquamquod animæ, quibus regulariter conceduntur, sunt omnino purgatæ, & perfectæ; propterea sciunt explicare, & cognoscere ea quæ sunt a Deo, & inter bonum, & malum deliberare. Doceat eas Magister, in his se habere mere passive, nullos miscendo discursus, sed mentem in silentio ad auscultantis modum disponendo, juxta illud Psalmistæ: *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus, quoniam loquetur pacem in plebem suam* (*Psal.* 84. 9.). Quia, ut bene notat quidam Mystia (*Spert Chartus. ubi sup. n.* 4.) hujusmodi tactus non poterit apprehendere agendo, sed patiendo; non operando, sed vacando: voluntas tamen humiliter, resignate, & gratanter illis consentiat.

CAPUT XV.

De lachrymis supernaturalibus, & earum differentiis.

137. TRiplex est LACHRYMARUM GENUS: *Quædam sunt malæ, & activæ, quædam activæ, & bonæ, & quædam perfectæ, & passivæ. Malæ, & activæ* sunt, quæ ex malo, impuroque fonte profluunt, videlicet quæ stillantur propter pusillanimitatem, iram, vindictam, desperationem, amissionem bonorum temporalium, vel prophanam dilectionem.

138. *Bonæ lachrymæ*, sed *activæ*, ad sex genera possunt reduci: Primæ sunt cum per amictam resignationem prævidetur amissio temporalis, vel imminens aliquod periculum, & lachrymis a Deo remedium postulatur, & hujus generis

neris fuerunt lachrymæ Tobiæ, qui post incursam cæcitatem, & opprobria uxoris audita, ingemuit, & cœpit orare cum lachrymis; quæ placitæ fuerunt in divino conspectu, ut illi Raphael Archangelus indicavit; (*Tobiæ* 12. 12.) & similiter lachrymæ Judith ante lectum Holophernis (*Judith.* 13. 6.) & Annæ matris Samuelis, pro impetranda prole, & sterilitate superanda (1. *Reg.* 1.)

139. Secundæ sunt quæ ex ingenti dolore culparum, tam gravium, quam levium effunduntur; quæ juxta earum motiva, plus, minusve, bonæ, & perfectæ erunt, & hujus generis fuerunt lachrymæ Petri Apostoli *Lucæ* 22. 20. Davidis *Psalm.* 50. & Mariæ Magdalenæ *Lucæ* 7. 38.

140. Tertiæ sunt quæ ex metu gehennæ, mortis, judicii, aut alterius pœnæ infligendæ procedunt; quæ bonæ sunt, licet non omnino perfectæ; quales fuerunt lachrymæ Ezechiæ *Isaiæ* 33. 3. Susannæ *Daniel.* & uxoris Phinees Sacerdotis, cum occisus fuit a Philistæis, & Arca Domini capta in Accaron 1. *Reg.*

141. Quartæ sunt quæ a compassione Passionis Christi, & aliorum Mysteriorum consideratione ab oculis Justorum uberrime emanant, quæ utique præ cæteris perfectiores sunt; & hujus generis fuerunt lachymæ filiarum Hierusalem, quæ Dominum bajulantem Crucem sequebantur. *Lucæ* 23. 28.

142. Quintæ sunt quæ in afflictionibus, & calamitatibus proximorum effundi solent; cujus generis fuerunt lachrymæ Davidis pro filii sui Absalonis æterno, & temporali interitu deflentis 2. *Reg.* 18. 33. Hieremiæ captivitatem Populi deplorantis *Hierem.* 9. 1. & Pauli proficiscentis Hierosolymam pro calamitatibus imminentibus novæ Ecclesiæ *Actor.* 20. 3. 5.

143. Sextæ, & ultimæ sunt quæ ex Dei amore, & æternorum desiderio procedunt; quas animæ piæ purissimum, & æternum Dei complexum suspirantes, ubertim emittunt; quæ præ omnibus cæteris perfectiores sunt, & has credimus fuisse illas Citharistæ Regii cum dicebat: *Quando veniam, & apparebo ante faciem Dei? Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die, ac nocte, dum dicitur mihi quotidie; ubi est Deus tuus* (*Psal.* 41. 4.) Ita Jacobus Alvarez de Paz. *de vit. spir. tom.* 3. *part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 19.

144. Hæc omnia lachrymarum genera bona sunt, & Deo placentia, & Dona sunt Spiritus Sancti, sine cujus inspiratione, nec effundi possunt, nec prodesse, ut tenet Laurentius Justinianus *Lib. de lig. vit. c.* 9. Quas etiam optabat August. *in lib. meditat. c.* 36. & a Deo exposcebat dicens: „ Rogo te per illas tuas „ benignissimas lachrymas, & per omnes mise- „ rationes tuas, quibus nobis miserabiliter per- „ ditis subvenire dignatus es: Da mihi gratiam „ lachrymarum, quam multum desiderat, & „ appetit anima mea, quia sine Dono tuo non „ possum habere eam; sed per Spiritum San- „ ctum tuum, qui dura peccatorum corda mol- „ lit, & ad fletum compungit. Hæ lachrymæ licet a Spiritu Sancto procedant, activæ sunt, sicut & opera meritoria Justorum sunt activa, quamvis fiant per gratiam, & charitatem, & per Spiritum Sanctum, tanquam per principale principium, a quo bona cuncta procedunt.

145. Debent nihilominus hæ lachrymæ quantuncumque bonæ sint, purificari, & motivo puræ charitatis perfici, & elevari, & similiter coram aliis debent compesci, & in quantum possibile sit, aliis videntibus reprimi, & abscondi, quia non æquum est lachrymarum nundinas facere; sed cum a corde moveri cognoscuntur, a circumstantium conspectu recedere anima procuret, atque in abscondito plorare, & quantum possibile ei sit, non in dolorem moventem lachrymas, sed in Deum, amatorie, & pacifice animum convertat, ut pulchre ostendit Richard. *in Psalm.* 68. & suadet Ludovicus Blosius *in instruct. vita ascet. divis. n.* 5. *&* 6. & hæc est doctrina quam in prædictis lacrymis observare debet Director.

146. Lachrymæ perfectæ, & penitus passivæ, quam hujus loci propriores sunt, utpote sensationis passivæ & spirituales, ex Blosio *in margar. spirit. c.* 18. *n.* 7. & Richardo *in Psalm.* 68. *& in Apocalyps. c.* 2. *lit. A.* ad triplex genus possunt referri, videlicet, ad lachrymas doloris, ad lacrymas pœnæ impatientis, & ad lachrymas amoris vulnerati, quarum omnium causa prorsus supernaturalis est, & infusa, licet naturaliter per oculos profluant: Unde ejusmodi lachrymas vocamus infusas, non solum propter earum causam, sed etiam quatenus citra omnem animæ facultatem, & considerationem effunduntur; nihil enim sufficere posset, si a Deo misericorditer, & supernaturaliter non darentur.

147 Causa igitur earum est quoddam lumen supernaturale, & infusum, una cum ardentissimo, & infuso ardore charitatis, quibus anima per altissimam Dei notitiam, & flammam amoris vivam ita vulneratur, quod juxta statum suæ perfectionis, ex vi infusionis vehementis in varia lachrymarum genera dissolvitur: (*Blosius ubi supra*) unde triplicis lachrymarum generis una, eademque est causa, & tantum in subjecti dispositione, & statu diversitas (*Richardus ubi supra*).

148. Itaque doloris lachrymæ procedunt ex prædicto lumine infuso, quo anima ex una parte profunde cognoscit, & penetrat divinam bonitatem, & quam digna sit ab omnibus infinite amari; simulque ex alia parte omnia sua peccata, & ingratitudines, tanquam illi bonitati opposita vivissima luce intuetur; ex qua nimirum oppositione, superveniente amore infuso, & vulnerante, in intensissimi doloris lachrymas erumpit, & interdum adeo vivas, & penetrativas, quod si Dei confortatio defuisset,

fuisset, præ nimio dolore, & pœna moreretur, ut ostendit Ricardus *ubi supra*.

149. Hæ lachrymæ in omni animarum statu evenire solent; communiter tamen in statu proficientium, & tunc in ejulatus, & suffocationes spiritus convertuntur: Si autem anima sit in statu perfecto, magis tranquillæ sunt, & suaves: Si vero sit in statu unionis passivæ prorsus quietæ sunt, & suavi, tranquilloque dolore sensim per lumina stillantur. Et quia in quovis statu perfectissimæ sunt, nullo unquam modo debent impediri, sed ab hominum conspectu abscondi: Quod si forte sint impetuosæ, & ejulantes, debent ad suavem tranquillitatem in quantum sit possibile reduci.

150. *Lachrymæ pœnæ impatientis*, potius a voluntate incipiunt, quam ab intellectu, licet hic pariter altissima Dei imbuatur notitia; præcipue ejus immensæ bonitatis, cujus magnitudinem sufficienter amare nulla omnium creaturarum corda cognoscit: Quamobrem voluntas viva divini amoris flamma vulnerata, ita in dilecti desiderium rapitur, quod vivida, & adusta sit affecta, & impatienter dissolvi cupiens, in impatientis desiderii lachrymas, cor suum per oculos ubertim stillat, ut testantur Rusbrochius (*de ornat. spirit. nupt. lib.* 2. *cap.* 12.) & Fr. Thomas a Jesu (*de orat. divin. lib.* 3. *c.* 6.) quod evenit ex defectu sufficientis purgationis, & alicujus ad recipiendam communicationem ineptitudinis: Propterea ejus lachrymæ, nec omnino carent ejulatibus, & singultibus, nec aliqua imperfecta inquietudine, quæ per studium procurandæ tranquillitatis tollenda est; quia ut bene suadet Lodovicus Blosius (*in paradis. anim. fidel. c.* 24. *n.* 1.) etiam in sanctis fletibus modus habendus est, ne caput debilitetur; maxime dum ipsæ lachrymæ cum vehementi confractione funduntur.

151. Hæ lachrymæ perfectiores sunt præteritis, sed adhuc indigent sedari, & pacificari. Ad quod mirum in modum prodesse potest cum divina voluntate conformitas, quia licet ad tam aridam sitim extinguendam gutta conformitatis non sufficiat, tamen ea aliquantulum temperat, & refrigerat, & nullum aliud suppetit medicamen ad hujusmodi sitibundum desiderium mitigandum, nisi sola conformitas resignata.

152. *Lachrymæ amoris vulnerati* ex prædicto etiam cæterarum principio oriuntur: differunt tamen in animæ recipientis statu, siquidem jam est perfecte purgata, & illuminata, ac perinde fortius, & delicatius vulnerata, & ignita, ut tenent Joannes Rusbrochius *ubi supra*, *l.* 2. *c.* 24. *in fin.* Fr. Tromas a Jesu *ubi supra*, *l.* 3. *c.* 6. & alii passim; in quo amoris fœlicissimo rogo cor exustum, conflagratum, quasi in sublimatorio positum, suaves, & dulces per oculos stillat guttas, ita ut sæpius illa ignorante, non solum madefacta, sed tota inebriata a loco orationis assurgat: In his lachrymis nihil restat agendum Directori, quia in causa, modo, & in effectibus valde proficuæ, & perfectæ sunt, & aliquando ex dono speciali solent alicui habitualiter concedi.

153. Hoc triplex infusarum lachrymarum genus a fallaciis Dæmonis est immune, nullo quippe lucro ille inducet animam ad veram, & lachrymosam pœnitentiam peccatorum, neque ad desiderium ardens potiendi Deo, neque sitim divini fontis veram inferre poterit; minusque lachrymas puri, & perfecti amoris producet: Potest tamen producere lachrymas sensibiliter dulces, & suaves; sed perfecta motiva supradicta nunquam habere poterunt, & licet in principio videantur suaves, & dulces, sensim vero in amaras, & insipidas vertuntur; Quamobrem Magister bene perpendat causas, & motiva, simulque effectus lachrymarum, quibus facile in veri earum fontis cognitionem venire valebit.

154. Denique solet Deus aliquibus elargiri donum infusum lachrymarum, & interdum his qui nondum bene purgati sunt, ut bene notat Fr. Thomas a Jesu *ubi supra*, *lib.* 2. *cap.* 2. In his lachrymæ non habent motiva perfectorum, quæ adhuc in prædicto dono semper statui recipientis accommodantur, & ex eis poterit Magister statum animæ cognoscere, dummodo ejusmodi donum supernaturale sit, & non potius infirmitas naturæ; quia sunt nonnulli ita pusillanimes, effæminati, & lachrymosi, quod ad quamlibet devotiunculam, effectum, laborem, aut eventum tenerrimum, illico plorant, & similiter aliqui Magistrorum, qui adeo filiorum suorum profitentur esse parentes, quod de illorum omnibus eventibus magna agunt mysteria, atque prædictam naturæ facilitatem nomine doni lacrymarum baptizare non dubitent: Igitur lachrymæ veræ, & supernaturales mirabiles in anima pariunt effectus, nempe, altissimam Dei æstimationem, aversionem creaturarum, contemptum sui ipsius, mirabilem fervorem, & pacificam conversionem ad interiora: Quæ autem a naturali pusillanimitate procedunt, si nimiæ sint, causant pœnam, lassitudinem, distractionem, & aridam tepiditatem.

CAPUT XVI.

De impetu supernaturali, & infuso.

155. DE impetu supernaturali tractaturi, potius ad experientiam quam ad libros mysticos recurrere debemus, cum fere nullus sit qui in omnibus animæ statibus impetus hujuscemodi singulariter exponat, & plurimis Magistris passim compertum est, difficulter animabus sic impetitis posse provideri, quinimo & earum motus, & insolitæ irruptiones solent multum animos Directorum torquere.

156. Igitur sciendum est, quod sicut esse

potest ira bona, & sancta, ut constat ex Psalmista dicente: *Irascimini, & nolite peccare* (*Psal.* 4. 5.); ita etiam est impatientia sancta, juxta illud propheticum: *Noli in patientia tua suscipere me* (*Hierem.* 15. 15.). Impatientia, sive impatiens divino amore fruendi impulsus, est impatientia sancta, quæ secundum animarum status magis, aut minus perfecta est, & interdum potest esse positive imperfecta; quamvis non mala. Perfectam divini amoris impatientiam exposuit Paulus cum dixit: *Coarctor e duobus, desiderium habens dissolvi, & esse cum Christo* (*ad Philip.* 1.23.). Ex hoc igitur impatienti amore, sive ex hac amatoria impatientia, supernaturales impetus gignuntur.

157. Qui in veriori opinione dividuntur in materiales, & spirituales. *Materialis impetus* oritur ex altissima Dei cognitione, quæ animam ad modum radii illuminat, una cum vehementissima amoris flamma, qua anima quasi ignita sagitta vulneratur; ex cujus vulnere (Theresia teste *in Vita sua, c.* 29.) „Anima mori „cuperet; cujus altissima pœna, & suavis „gloria, ita eam desipere facit, ut quo se ver„tat nesciens, dum magis vulnerari, & con„flagrari conspicitur, in extraordinarios impe„tus movetur.

158. Fere semper hujusmodi impetus fiunt animæ non recollectæ, sed repente, & improvise a Domino accersitæ, nullumque clare circumspicit, licet personam vocitantem non ignoret, scit namque sufficienter, quod nullus (Deo excepto) ejus ita possit rapere potentias. Hic vocationis modus nihil aliud est, nisi lumen promptum, & velox, in quo ipse Deus altissime communicatur, obscuro tamen fidei velamento circumamictus, qui simul, ac semel per vividam amoris flammam intime voluntatem consauciat, & velociter reflexionem luminis eripiens, animam vulneratam densissimis confitam tenebris relinquit; quæ dum in tenebris est, nihil præter vulneris dolorem sentit, & obscuritate desipiens, vulnerantemque quærere, & comprehendere non valens, in impatiens ejus desiderium impetuoso voluntatis motu irrumpit.

159. Sæpissime (ut notat Fr. Philippus a SS. Trinitate *Theol. myst. p.* 3. *tract.* 1. *disp.* 3. *art.* 4.) sentit anima subito veluti sagitta a Domino immissa, vel tonitru quodam excitari, & interdum in exordio tota tremit, lamentatur, & dulcissime se consauciatam sentit; quandoquidem a quo, vel quomodo vulnerata fuerit ignorat; quod fit per promptam ablationem reflexionis luminis, & intensiorem infusionem amatoriæ flammæ; qua nesciens exuberat incendio, vocibusque clamorosis de sic eam vulnerante, & de dirissimo dolore vulneris, amatorie conqueritur; „Quod vulnus (teste Theresia) adeo „forti impulsu ferire contingit, quod omne „corpus confringitur, & conquassatur, ita ut „nec brachia, nec pedes movere valeat; imo „si suis pedibus steterit, ei necessarium est „consedere, & quidem anima tota transpor„tata, non potest anhelitum penitus emit„tere, unde exiguos, demissosque jactat ge„mitus, quasi ad majores impotens; qui „licet sint clamore exigui, dolore tamen per„quam magni sunt. Hæc Seraphica Mater, *ubi supra*; & propriissimo penicillo depicta.

160. Aliquando Deus manifeste, & vultu ad vultum sagittas luminis, & amoris animæ infligit, quæ flammis exuberans, in tam varios, tamque impetuosos impetus exilit, quod insanire, & furere videatur, ut affert Richardus *De grad. violen. charit. part.* 1. *fol.* 136. *litt. B.* Præterea a creatura nimis abhorret; ad Creatorem irrequietibus conatibus aspirat; sæpe vociferat, & vulnere dolens congemiscit, ejulatur, salit, strangulatur, atque in terram dejicitur. Cujus merito dilectionis dolores nullis aliis melius potuit sponsus comparare, quam mortis, & Inferni dicens: *Quia fortis est ut mors dilectio: dura sicut Infernus æmulatio* (*Cant.* 8. 6.)

161. Omnes prælibati impulsus dicuntur materiales, & sensibiles, non quia eorum causa sit materialis, quandoquidem est pura, & spiritualis cognitio, una cum infuso, & spirituali amore; sed quia effectus sunt materiales; vel ut proprius loquar, anima in materiales effectus, & impetus prorumpit. Præterquamquod etiam appetitui sensitivo communicatur per redundantiam, & licet in superioribus potentiis recipiatur divinus impulsus, sed quatenus in appetitu sensitivo hujusmodi impetus generantur, merito materiales impetus vocamus; qui secundum majorem, aut minorem animæ purgationem plus, vel minus inquieti sunt, & fortes a quibus longe distant impetus spirituales, ut infra dicemus.

162. Frequenter comitantur impulsus aliquæ Visiones exteriores, vel imaginariæ, & frequentius ex hujusmodi Visionibus oriuntur impulsus, & interdum ex intellectuali Visione, ut affirmat B. Theresia *ubi supra*; hoc est, a lumine, & amore per Visionem communicatos, & sunt Visionis substantia; non a cortice Visionis, quæ tantum objective, & ab extrinseco movet animam, & inefficax est ad tam vehementes effectus producendos.

163. Prædicti impetus, licet sint materiales, nulla possunt arte a Dæmone causari, ut testatur Theresia *in Vita sua, c.* 20. dicens: „Non „hic cogitare libet, quod hæ sint res, vel a na„tura motæ, vel a melancholia effectivæ, vel „a Dæmonis illusione productæ; nec minus „quod sit vehemens appetitus, aut imaginatio, „cum facile cognosci possit, quod omnia hæc „ab immutabili Deo procedant, quia valde ab„similia sunt ab aliis devotionibus, ubi intima „absorbitio voluntatis potest nos dubios red„dere. Nullo modo potest Dæmon immediate spiritualibus potentiis vim inferre, sicut evenit in

sin hujusmodi impulsu, quia clare percipit anima locum vulneris, & consauciatam esse voluntatem superiorem.

164. Cæterum sapidam pœnam quam ejusmodi vulneratio causat, simul cum effectibus, quibus impetu prætermisso anima locupletatur, nec imitari potest Dæmon, quia ut ait Theresia: *Mans. 6. Cap. 2.* Numquam potest Dæ„ mon sapidam pœnam huic consimilem tribuere, „ licet plerumque possit dare saporem, & de„ lectationem quasi spiritualem; tantam vero, „ & talem pœnam, simul cum gaudio, & „ animi tranquillitate conjungere, extra suum „ arbitrium est: Omnis ejus potestas ad ex„ teriora reducitur, & dum pœnas confert, „ non sunt pacificæ, sed inquietæ, & bellige„ rosæ. Hæc Sancta Mater, quæ proculdubio loquitur de impetu, non materiali, sed spirituali, in quo est animi tranquillitas, simul cum pœna vulnerante. In impetu vero materiali ingens est inquietudo in appetitu, licet interdum spiritus possit esse tranquillus, sed raro; nihilominus tamen pœnam sapidam, quæ hujusmodi impulsus materiales comitatur, Dæmon causare, aut effingere nequit, & multo magis cognosci valet per effectus, in quibus ipse celari non potest.

165. Quia nimirum ejus impetus sunt male impatientes, desperati, tenebrosi, & animum afficiunt tædio, lassitudine, tristitia, & insapore (ut ait Ignatius de Loyola *de regul. ad plenit. spirit. reg. 6. & 7.*) quos sensim in rabiem vergit, simulque in motus sensuales, & turpes, & anima ita remanet inquieta, quasi acubus pungeretur, nullum deinde effectum in Deum, & virtutem, quinimo ad creaturas, & vanam complacentiam conferunt, & denique omnes effectus contrarios bono spiritui pariunt.

166. *Impetus, sive impulsus pure spirituales, & infusi* oriuntur ex prædictis lumine, & amore, licet præteritis sint longe altissimi, suavissimi, delicati, & fortes; sed nihilominus nullos fere violentos, & inquietos pariunt effectus, & quamvis spiritus majori efficacia appetat, concupiscat, & moveatur, est tamen absque strepitu sensibili, absque inquietudine, & præcipiti motione, quatenus anima est jam sufficienter purgata, & fere disposita ad infusionem luminis, & amoris, & a consortio specierum, materialium, & phantasmatum absoluta: „ Tunc anima (verba sunt Seraphicæ Theresiæ *Mans.* „ *6. c. 2.*) vivis in desideriis ardet: sed sapidis, „ pœnosis, & simul quietis, pacificis, resigna„ tis, & dulcibus; qui licet eam conflagrent, „ & amatoriis deliciis afficiant, illa tamen tran„ quille, & moderate movetur.

167. His denique impulsibus utitur Deus tanquam administris ad perficiendam tertiam purgationem amoris, ut ibi dicemus; in quibus nec naturale opus, nec Dæmonis fallacia ingeri potest: nec similiter debent, aut possunt impediri; ex eis quippe ingens animæ profectus, & bonus multiplex effectus suboriuntur, & aliquando in extasim terminantur.

CAPUT XVII.

De practica instructione Directoris circa hujusmodi impetus supernaturales.

168. Omnis instructio Directoris ordinanda est ad primam impetuum differentiam, scilicet materialium, nam in pure spiritualibus nihil ei restat agendum: Igitur in illis duo intelligere debet Magister; primum, quod sunt communicationes status nondum perfecti (ut testatur Bonaventura *de prof. Relig. l. 2. c. 76.*) & communiter præcedunt purgationem passivam spiritus, cum anima non est adhuc penitus purgata, neque ab habitibus imperfectis omnino libera, neque ab exercitio materialium formarum abstracta, ac perinde pluribus spiritualibus vitiis subjecta, cujus exiguæ purgationis causa inepta est ad recipiendam tranquille, & pacifice divinam infusionem; ideoque in motus insolitos, & impetuosos erumpit.

169. Secundum, quod hisce sensibiles impulsus, utpote nondum perfecti, debent moderari, & pacificari, & eorum impatiens desiderium in tranquillam, & suavem pacem converti, quatenus perfecta deiformitas valeat introduci: In ipso tamen motionis calore non debet impetus violenter compesci, quia multum noceret naturæ, quandoquidem causa est potens, & motus nimis violentus, & præceps: Igitur fieri debet suaviter, eo modo quo exprimit expertissima Theresia per hæc verba: „ Hæ ac„ celerationes debent pacificari, curando nimi„ rum illas inter se suaviter colligere, & ani„ mæ vagitus consopire, quemadmodum con„ tingere solet infantibus, qui interdum adeo „ acceleratum habent fletum, quod vere suffo„ cari videantur, quibus paululum aquæ mini„ strando, nimius ille, atque acceleratus va„ gitus demulcetur. Hæc illa, & pulchre quidem (*Mans. 6. cap. 2.*)

170. Quod si neque id sufficiat, imaginationem per honestam occupationem divertat, vel in secreto cubiculo vocibus & suspiriis oppressum cor respirare permittat, & fervore impulsus prætermisso, ad amatoriam Dei notitiam suaviter assurgere procuret, nullo unquam modo imagines, & phantasmata admittendo, quia cum appetitus sit vehementer motus, & irritatus, atque ad impetuosas emissiones multum proclivis, si illi per sensibilia objecta novum pabulum ministret, potius illum omnino præcipitem, quam pacificum reddet.

171 In illis impulsibus, quos a malo spiritu processisse cognoscit, præveniat animam, quod per protestationem expressam dissentiat Dæmonis astutiis, atque ea omnia faciat, quæ circa vi-

visiones mali spiritus supra *c.* 4. *n.* 32. & 33. dictum est, & prætermissa impulsus violentia, curet diligenter, quod anima in simplicem, & amatorium Dei intuitum se conferat, atque per humilem resignationem diabolicam illam rabiem sedare procuret, Deumque suppliciter exoret, quod eam a fallaciis dirissimæ bestiæ eripere dignetur.

172. Frequenter occurrent Directori plures animæ, quæ vel ex fervorosa meditatione, vel ex aliqua sensili devotione, vel ex cujusvis rei devotæ auditione, in affectus impetuosos moventur, utpote in fletus, ejulatus, suspiria, clamores, & interdum in præcipites actiones, vel immoderata desideria inclamandi Dei bonitatem, exaggerandi vocibus misericordiam, comminandi justitiam, convertendi mundum universum, & adeundi Infideles ad assequendum sanguinis Martyrium; quod sæpissime adhuc in fœminis videatur, & aliquando virilem habitum induentes, Civitatem relinquunt, quam inhabitant, deserta pererrant, & alias amentiæ potius, quam virtutis operationes efficiunt. In his, & similibus insolitis effectibus solet animus Directoris multum torqueri.

173. Ad cujus spiritus cognitionem diligenter perpendat Director genium animarum, simulque causam, impulsum, & effectum, & si anima illa sit adhuc in tyrocinio spiritualis vitæ constituta, neque laborat aliquo morbo lunatico, vel humore melancholico, vel indole præcipiti, impetus illi possunt esse boni, & supernaturales, & tunc sedari debent modo supradicto, & effectus, & emissiones ad regulas prudentiæ reducere.

174. Si autem anima aliquo ex prædictis accidentibus laboret, putare potest, quod impetus illi sint motus naturales genii melancholici, & lunatici, quamobrem potius medicinæ remediis, quam mysticis instructionibus subvenienda est. Sed si adhuc de genio, & de modo infusionis dubitet, ac per eos dignoscere spiritum non possit; ad effectus recurrat, qui proculdubio ei spiritum indicabunt.

175. Nam si effectus sint conformes spiritui bono, ex his quos supra retulimus, impetus erunt boni, & a bono spiritu procedentes, & e converso, si effectus sint pessimi, & ex his quos nequam spiritus producit. Si autem nullum specialem effectum bonum, nec malum in anima producant, sed tantum lachrymas, ejulatus, vel amentes actiones, ex quibus anima remanet laxata, frigida, & debilis, absque dubio a naturali genii facilitate oriuntur.

176. Sed si adhuc cognoscere velit a quo naturali genio procedant; an scilicet a genio pusillanimi, vel lunatico; præcipiat animæ quod dum impetus illi obveniunt, viriliter eis resistat, penitusque abscindat, & compescat, & observet quomodo suo præcepto pareat: Si enim paruerit, & in quantum ei possibile sit motus illos resecare procuret, a spiritu pusillanimitatis, & facilitatis indubie procedunt: Si autem nec jussis acquiescat, vel si dum acquiescere incipit illico per motum velocem ad captum mentis movetur, ducitur plane a spiritu lunatico, & melancholico, unde ad medicinæ remedia recurrendum est. Videat Director Fr. Philippum a SS. Trinitate *Theol. myst. p.* 3. *tract.* 1. *diff.* 3. *art.* 4. *per tot.*

CAPUT XVIII.

De deliquio virium materialium.

177. Quamquam secundum communiorem sententiam ex materialibus impulsibus deliquia materialia generantur, nihilominus multa fiunt virium deliquia, quæ ab impulsibus originem non trahunt, utpote quia sensim, & paulatim ab aliqua recollectione procedunt; propterea interdum fiunt pedetentim animæ recollectæ, & interdum subito animæ non recollectæ. Causa eorum instrumentalis est lumen infusum, quo Deus ad se rapit animæ potentias, vel repentina vocatione, vel lenta, sed profunda absorbitione: „ Et tunc animæ (ait Theresia *in Vita sua*, *c.* 20.) paulatim halitus contrahitur; adeo, ut neque „ loqui, neque oculos valeat aperire, & quandoquidem hoc in Visionibus contingit, hic „ tamen longe fortius evenit: quia naturalis „ calor nescio quo aufugiat; nam si ingens „ sit deliquium, manus remanent rigentes, „ & sæpe quasi ligna spansæ, corpusque si stat „ suis pedibus, vel flexo poplite, ita immobile perseverat. Et alibi ait: In his deli- „ quiis videtur quod anima non informet cor- „ pus, seseque rigens, & calore naturali desti- „ tutum exhibet, & quasi anima carens; ma- „ nus ejus, & corpus omnino frigescunt, cu- „ jus halitus aliquando difficile percipitur. Hæc Mater Seraphica (*Mans. 6. capit.* 4.)

178. Inter has exanimationes, quibus corpus quasi mortuum conspicitur, ejus mens adeo vivide, & sublimiter divino objecto est attenta, quod ut testatur Theresia „ nunquam „ fuit ita vigilans ad intelligendum divina; neque „ in tali, & tam elevato ejus Majestatis lu- „ mine, & cognitione. Sensus autem sunt ita mortui, quod licet acubus pungantur, nullum dolorem capiunt, neque vitalem motum efficiunt.

179 Hoc porro deliquium torquere solet animum Directoris, quatenus ita corpus exanimat, quod fere nullum ei viventis signum ostendat. Nos autem aliquorum experientia, & mysticis principiis innixi (licet forsan a certitudine declinemus) sensum nostrum exponere decernimus; quandoquidem ab omnibus dicitur evenire deliquia cum omnimoda sensuum alienatione, quæ ex recessu animæ ad interiora con-

contingit; quod quidem non sufficit ad plenam tam rari effectus notitiam. Aliquas vero adjiciemus causas, quarum approbationem expertorum, & Doctorum judicio relinquimus.

180. Primo, potest hoc deliquium provenire ex modo quo Deus sensus corporis aggreditur, & concutit, quatenus per subitum raptum potentias in ictu oculi extra se, id est, extra suum modum operandi violenter extrahit; quamobrem anima caret tunc naturali temporis successione ad operandum, unde naturalis vicissitudo confunditur, sensus obruitur, anhelitus suffocatur, & corporis membra manent frigida, & rigentia (ut tenet D. Thomas 2. 2. *q.* 275. *art.* 4.) & hoc quandoque videtur in his qui magna infœlicitate, vel repentina lætitia tanguntur, in quibus tota vis affectus rapitur, quin suppetat illi tempus, ut successive, & cum debita lentitudine operetur, affectumque dilatet, & respiret; propterea vires animi suffocantur, & interdum deliquium, interdum vero vitæ extinctio subsequitur.

181. Secundo, contingere potest, quatenus appetitus sensitivus partim turbatus ex repentino animæ motu, & partim commotus ex redundantia intimæ communicationis, ita vehementer erumpit; quod humanum cor (in quo diximus *Sup. tract.* 3. *c.* 5. *n.* 45. residere) sic debilitetur, & languescat, quod cæteris membris (ut par est naturali providentiæ) necessarium sit cum suo proprio calore confovere; unde illa manent frigida, & rigentia. Quod etiam evenire conspicimus hominibus iracundis, quibus repente aliqua injuria irrogatur, quod exardescente nimis appetitu vindictæ, adeo cor illorum concutitur, quod indigeat a cæteris membris per eorum calorem, & sanguinem reparari, quamobrem homo ille redditur pallidus, ejusque membra magis, vel minus rigentia: Cum igitur hoc a naturali causa fieri possit, multo magis a supernaturali poterit fieri.

182. Tertio, forsan procedet ex novitate infusionis luminis supernaturalis; res quippe alterius vitæ cum sphæram naturæ superent quandoquidem anima est naturalibus tantum assueta, adeo eam in stuporem rapiunt, quod non solum nimio pavore concuti, sed etiam exanimis, & semimortua poterit reddi, ut Prophetæ Esdræ contigisse testatur ipse dicens: *Ecce Angelus venit ad me, & factus sum tamquam mortuus, & intellectus meus alienatus est.*

173. Quarto, oriri potest deliquium ex timore, & pavore qui præcedit hujuscemodi communicationes, quo anima concussa, & perterrita rigens maneat, & pene mortua, ut contigit Evangelistæ Joanni, cum per supernaturale lumen vidit filium hominis præcinctum podere, qui *cecidit ad pedes ejus tanquam mortuus* (*Apocalyp.* 1. 17.) & sæpius evenire contingit his quibus subito aliquis defunctus apparet.

184. Quinto, potest evenire ex violentis impulsibus supra relatis, ut expresse tenet Mater Theresia his verbis: „ Adeo ingens est pœna, ut anima vix illam sustinere valeat, & „ interdum mihi pulsus extinguuntur (juxta relationem expertarum Sororum ad me accedentium) tibia mihi aperitur, & manus ita „ rigent, quod eas vix adjungere valeam; „ quamobrem ingens dolor in pulsibus, & in „ toto corpore (quasi vere dissectum sit) durat „ in crastinum (*S. Theresia in Vita sua*, *c.* 20. *in medio.*)

185. Sexto, & ultimo, evenire potest ex augmento intimæ recollectionis, quatenus anima ad sui fundum per divinam virtutem repente vocata, ita omnes suas vires colligit, quod nullus pro sensibus calor neque spiritus remaneant: „ Deus animam totam sibi surripit (verba sunt „ Theresiæ) eamque quasi rem propriam a terra elevat, & alienatam a sensibus secum ducit; unde ei paratos sui Regni thesauros incipit demonstrare; & ne obstaculum fiant potentiæ, aut sensus, jubet illos obstruere; „ propterea cum anima sic rapienda est, continuo privatur anhelitu. (*S. Theresia Mans.* *6. capit.* 4.)

CAPUT XIX.

De practica instructione Directoris circa hæc materialia deliquia.

186. Priusquam doctrinam, & instructionem in tam periculosa materia demus Directori, oportet scire, quod hujusmodi deliquia sunt effectus spiritus non purgati, neque ad pure spiritualia dispositi, propterea quippe fiunt deliquia; nam si anima omnino purgata esset, nullis deliquiis indigeret ad ejus sensus intercerptandos; ut ex textu antecedenti B. Theresiæ constat; ibi etenim dicitur. *Et ne obstaculum fiant potentiæ, aut sensus, jubet has portas obstruere*. Ex quo colligitur propterea impediri, & alienari, quia ab eis anima quoad exercitium non est absoluta, nec purgata; ideoque divinam communicationem impedirent; Ergo hæc deliquia, & exanimationes fiunt causa indispositionis, & incapacitatis animæ ad pure spiritualia, & divina; quod quidem valde notandum est, ne dum in aliquibus libris ea tantopere commendata reperiant, putent, esse favores magni pretii & perfectionis, cum revera sit valde contrarium.

187. Nec huic veritati obstare poterunt aliqui textus Mysticorum male intellecti, quandoquidem non de hoc deliquio, sed de spiritualissimo Raptu loquantur, quem propter aliquid quod habet commune cum hoc deliquio sæpe sæpius deliquium vocant, utpote propter alienationem sensuum, quæ similiter contingit in Raptu, quamquam substantialiter silonge diversus; fit enim spiritibus perfectis a quibus regulariter absunt deliquia, quæ,

omnino perfecta non sunt; imperfectio tamen se tenet ex parte animæ recipientis, non vero ex parte recepti luminis, quod est perfectum, sublime, & elevatum.

188. Hæc deliquia præcavenda sunt ob triplicem causam; vel quia possunt esse mere naturalia; vel quia a Dæmone possunt causari; vel quia animæ possunt esse insalubria. Possunt esse naturalia, & præcipue in fœminis, quatenus habent animum adeo pusillanimem, & meticulosum, & adeo strictum spiritum, & contractum, quod ex aliquibus sensuum apprehensionibus hujuscemodi deliquia patiantur, ut satis compertum est in pluribus fœminis, quæ ex subita visione muris, colubris, aut lacerti, ita expavescunt, quod plerumque quasi exanimes collabuntur.

189. Potest & similiter contingere ex nimia cerebri debilitate, aut corporis imbecillitate, maxime in his qui indiscretis rigoribus, & pœnitentiis se macerant, quia nimirum dum prædicti vehementer applicant materiales potentias exercitio orationis, & meditationis, naturalis calor deficit, & possunt sequi hujuscemodi deliquia, ut olim in quadam fœmina visum est, cui expertissima Mater Theresia hac de causa deliquia evenire cognoscens, persuasit, quod optimo alimento debilitatem cerebri, corporisque reficeret, & hoc modo illi deliquia evanuerunt.

190. Ut igitur dignoscat Magister quando ex naturali causa deliquium procedat, observet, si cum corpus hoc deliquium patitur, mens est etiam extincta, debilis, aut inefficax; quia tunc deliquium erit a naturali, & non ab infusa causa: Si vero dum emortuus est usus sensuum, potentiæ spirituales altissime, & vivaciter in Deum, aut aliud spirituale objectum occupentur, ita ut clare percipiat nulla naturali cognitione posse illud ita cognoscere, tunc manifeste erit deliquium ex causa infusa, & supernaturali. Quod si forte interdum eveniat (raro tamen) quod anima hanc suæ mentis altissimam occupationem non percipiat, effectus tamen causam deliquii manifestabunt; quia naturale deliquium in anima generat debilitatem, lassitudinem, teporem, tædium virtutis, & requiescendi cupiditatem: In supernaturali vero, quamvis lassitudinem corpus sentiat, spiritus tamen redditur promptus, agilis, fervidus, & ad omnia quæ laboris sunt, & virtutis conversus, quamobrem si prius signum deficiat, recurrat ad verba signi sequentis.

191. Potest etiam deliquium a malo spiritu procedere, quatenus animam ad vanitatem, & propriam æstimationem alliciat, vel perfectioni ludibrium, & ministerio opprobrium inferat, utpote præbendo malis, & hypocritis deliquia materialia, ut ab hominibus in magno sanctitatis pretio habiti, postea eisdem fit virtus in vituperium; quandoquidem eos, quos quasi sanctos, & perfectos venerabantur, vident, tanquam seductores, & hypocritas a Sancto Inquisitionis Tribunali puniri; quamobrem apud populares via recollectionis infamatur; non absque detrimento multorum, & ipsius Dæmonis lucro.

192. Ad cognitionem ergo veri deliquii a falso, perpendere debet Director modum, quo anima angitur; an scilicet ejus interiores, & spirituales potentiæ subito raptæ sint, atque in profunda Dei cognitione, & amore constitutæ; quia tunc absque dubio procedit deliquium a bono spiritu, qui solus potest immediate ejusmodi potentias rapere: Vel si per aliquam formam imaginariam, vel phantasma, oblatam imaginationi fuit a sensibus alienata, absque cognitione raptus spiritualium potentiarum, sed cum sensuum enervatione, & extinctione mansit spiritus obscurus, otiosus, vel per mentis hebetudinem consopitus, quia tunc deliquium erit a malo spiritu.

193. Et ad majorem sui satisfactionem attendat deinde Director ad effectus luminis infusi; nam quod a Dæmone infunditur, est lubricum, superficiale, emortuum, pavorosum, & insuave, & anima remanet inquieta, turbata, debilis, ad terrena proclivis, vanitatem, & æstimationem appetens, favores supernaturales inhians, mortificationem formidans, & quidquid delectationis, & evagationis sunt, avide cupiens: quæ omnia quamvis anima voluntarie non amplectatur, tamen ad ea nimis affecta sentitur; quod sufficit ut mala eorum radix dignoscatur: e converso sunt lumen, & effectus deliquii a bono spiritu procedentis.

194. Difficilius longe est differentiam spiritus cognoscere, quando in eo aliqua imaginaria visio animæ offertur, in qua se immiscere valet spiritus nequam, & efficaciter movendo appetitum sensitivum potest suadere ei se divino, & spirituali amore liquefieri, cum revera humano, & sensitivo (& interdum impuro) amore concremetur. Pro hujusmodi igitur detegenda fallacia, debet recurrere Director ad ea quæ superius *Cap.* 5. & 6. diximus de Visionibus imaginariis, a quorum molesta repetitione abstinemus.

195. Denique potest hoc deliquium esse nimis nocivum patienti, maxime si sub amoris, & cognitionis prætextu inordinate tradatur ejus delectationi, aut fruitioni, quia in eo qui inordinate delectationes hujuscemodi (quantumvis infusas) accipit, proculdubio æstimatio propria, aliorum contemptus, & supernaturalium rerum cupiditas generatur, & in hujusmodi deliquiis evidentius, utpote cadentibus in subjecto non purgato, & pluribus spiritualibus vitiis infecto. Cum autem adhuc bona spiritualia immoderate accipiat, ut late probat B. Joannes a Cruce *lib.* 1. *noct. obscur. cap.* 1. multo plus immoderate sumet bona illa materialia, & delectabilia; quamobrem poterit animæ esse valde nocivum.

196. De

196. Debet igitur Magister ad præcavenda prædicta damna, vitandamque populi admirationem, quæ ex his deliquiis exterioribus oriri solet; primum animæ injungere, quod a Deo humiliter, & efficaciter postulet, ut a tam periculosis rebus eripiat, & per interiorem, communem, & tritam perfectionis viam deducat, seque illi in silentio, & spiritus paupertate communicet; placet quippe Deo hæc petitio, qui animabus docuit in abscondito, & clauso ostio orare Patrem suum; quod quidem confirmat Theresia *in Vita sua*, *c.* 20. de his deliquiis obloquendo, his verbis: „ Supplex oravi „ Dominum cum hæc mihi contingebant, scilicet quod mihi denegaret favores, qui effectus exteriores producerent, & ita placuit „ Domino petitio mea, quod deinceps nullum „ eorum experta sum.

197. Secundum, curet Director quod anima in exercitio orationis penitus abstineat a loci compositione, a figuris materialibus, & a puro imaginationis exercitio; sed per pondus rationis (cum opus fuerit) meditetur; & cum mota sit, ad occupationem spiritualem fidei, & charitatis assurgat, assumpto tantum dono excitationis, & relicto quidquid deliquium habet materialitatis, & imaginationis. Quod si notitiæ infusæ fuerint circa divinam essentiam modo superius dicto, eas pro suo posse satagat retinere, & eisdem utatur ad suam occupationem internam.

198. Tertium, curet Magister, non solum quod animæ his deliquiis affectæ (quæ solent ex statu frequenter evenire) a consortio hominum, dum ea pati sentiunt, recedat; sed etiam si expertæ sint, quod vel ex visione alicujus imaginis devotæ, vel ex locutione, & colloquio amoris Dei, aut divinorum, aut aliorum similium, ad hujusmodi deliquia excitantur, a prædictis rebus penitus abstineant; & in quantum eis interior occupatio permittat, dum deliquium patiuntur, a materialium formarum attentione spiritum retrahant.

199. Sed quia forsan eis difficillimum erit materiales formas repudiare, utpote quia tenaciter adhærent sensui, suaviter (ut ex D. Theresia *sup. c.* 17. *n.* 142. vidimus) & pedetentim debent ab imaginatione expelli, quandoquidem oportet eas omnino rejicere, ut liber spiritus, & solutus possit ad veram, & mysticam unionem evolare. Sed quia sunt nonnulli ita desides, atque ignavæ naturæ, quod falso putent se impotes esse ad hujusmodi formas eliminandas, debet Magister effectus eorum observare; quia si hæc difficultas oritur ex desidia, remanet ex eis anima tepida, insipida, & nimis defessa: Si autem ex legitima difficultate propter altissimos Dei fines proveniat, manebit anima fortis, hilaris, & fervida, & hæc pro communi deliquiorum instructione sufficiant.

CAPUT XX.

De ecstasi supernaturali, & divina.

200. Mens hominis ecstasim patitur, Doctore D. Thoma 1. 2. *q.* 28. *art.* 3. „ Cum extra se ponitur, quod quidem contingit & secundum vim apprehensivam, & „ secundum vim appetitivam: Secundum vim „ apprehensivam aliquis dicitur extra se poni, „ quando ponitur extra cognitionem sibi propriam, vel quia ad superiorem sublimetur, „ sicut homo dum elevatur ad comprehendenda aliqua, quæ sunt supra sensum, & rationem, dicitur Ecstasim pati, in quantum „ ponitur extra connaturalem apprehensionem „ rationis, & sensus. Ex qua doctrina manifeste colligitur, intellectum hominis Ecstasim pati per cognitionem virtutis fidei Theologicæ; per eam siquidem extra se ponitur, id est, extra cognitionem sibi propriam, & extra connaturalem apprehensionem sensus, & rationis, & ad ea quæ sunt supra rationem, & sensum elevatur, quod confirmat S. Dionys. *De divin. nominib. cap.* 7. §. *ratio*, quem exponens Angelicus ait: (*Ibi lect.* 3.) *Ipse vero per veram fidem est passus Ecstasim veritatis, quasi extra sensum positus, & veritati supernaturali conjunctus.* Idem docet ibidem Dionysius Rikelius *in Dionys. de divin. nomin. c.* 7.

201. Subjungit D. Thomas: „ Secundum appetitivam vero partem, dicitur aliquis Ecstasim pati, quando appetitus alicujus in alterum fertur, exiens quodammodo extra se „ ipsum. Primam quidem ecstasim facit amor „ dispositive, in quantum scilicet facit meditari de amato; intensa enim meditatio unius „ abstrahit ab aliis; sed secundam Ecstasim facit amor directe, simpliciter quidem amor „ amicitiæ; amor autem concupiscentiæ, non „ simpliciter, sed secundum quid. „ Hactenus D. Thom. Ex quo similiter deducitur, quod voluntas hominis patitur Ecstasim per charitatem, quæ est amor amicitiæ erga Deum, per hanc siquidem voluntas humana ponitur extra se; & tota fertur in amatum, ob solam ejus bonitatem increatam, ut probat Dionys. *de divin. nominib. cap.* 4. quem sequitur D. Thomas *ibi lect.* 5. Dionys. Carthusianus *ibid.* Rusbrochius *de sep. amor. grad. c.* 13. Arpius *Theol. myst. part.* 5. *lib.* 3. *cap.* 32. & omnes communiter.

202. Sed licet secundum rigorem Theologicum ita Ecstasis fiat, nos autem ad præbendam doctrinam Directoribus debemus sumere Ecstasim eo in sensu, quo communiter a Mysticis accipitur, absque oppositione doctrinæ Dionysii, & D. Thomæ; maxime cum nullus amborum expresse affirmet, Ecstasim fieri absque ulla sensuum alienatione; sed tantum quod Fides, & Charitas Ecstasim faciunt in intellectu,

& voluntate; quod similiter omnes Mystici, quinimo & ipse Angelicus 1. 2. *q.* 28. *art.* 3. *ad* 1. in Ecstasi intellectus, alienationem a sensibus concedit; alienatio quippe non provenit immediate a lumine, & amore infusis, sed ab intima, & profunda animæ attentione ad objectum divinum, quod per lumen fidei infusæ cognoscit, & per ardorem charitatis diligit, ut probat Dionysius Carthusianus *Theol. myst. lib.* 3. *art.* 17.

203. Propterea Ecstasis, ut cum multis tenet Jacob Alvarez *de vit. spirit. tom.* 3. *p.* 3. *lib.* 5. *c.* 8. est: ELEVATIO MENTIS IN DEUM CUM ABSTRACTIONE A SENSIBUS EXTERIORIBUS, EX MAGNITUDINE ILLIUS ELEVATIONIS PROCEDENS: Hæc sensuum abstractio, sive alienatio ex eo provenit, quod cum vires animæ limitatæ sint, & elevatio sublimis, & efficax, trahit, & recolligit ad se omnes vires animæ, quin ullæ remanere possint pro sensibus; quamobrem a suis sensificationibus omnino privantur, & hoc est consonum doctrinæ D. Th. 2. 2. *q.* 175. *art.* 2. qui loquens de Raptu Pauli ait: „ Ex hoc enim ipso quod appetitus in aliquid „ vehementer afficitur, potest contingere, quod „ ex violentia affectus homo ab omnibus aliis alienetur. Et idem potest contingere intellectui.

204. Cum igitur D. Thomas concedat, cognitionem facientem Ecstasim esse vehementissimam, adhærere videtur nostræ sententiæ; præsertim cum inter Ecstasim, & Raptum solum discrimen constituat eo, quod in Raptu spiritus patitur violentiam, secus autem in Ecstasi, & cum in Raptu concedat Sanctus Doctor alienationem a sensibus, necessario videtur quod etiam in Ecstasi concedat; quæ omnia confirmat quidam expertus Carthusianus, dicens: Fa- „ cit Ecstasim, id est, mentis abstractionem, „ excessum a sensibus, & alienationem sua- „ vem, & nullatenus violentam, quæ est Ra- „ ptus propria; dimovet profecto mentem a „ naturali suo statu, & cognoscendi modo (*Spert* „ *Carthus. select. myst. p.* 5. *c.* 9. *n.* 13.)

205. Distinguitur Ecstasis a materiali deliquio, quia supernaturale lumen quod in Ecstasi communicatur, est purum, & prorsus intellectuale, sine ulla conversione ad phantasmata, ut affirmat idem Carthusianus inquiens: *Hoc lumen super omnia phantasmata simpliciter in Deum transfert* (*Spert ubi sup.*) Deliquium vero materiale, phantasmata, & visiones materiales admittit.

206. Distinguitur præterea, quia in deliquio non solum sensus alienantur, sed etiam patiuntur, rigent, pallent, & conquassantur: In Ecstasi vero, quamvis sensus alienentur, nihil patiuntur; imo plus remanent fortes, & corpus validus, in quo calor, & color naturalis conservantur; quia in deliquio alienantur sensus non tam ex vi intimæ recollectionis, quam ex vi infusæ impressionis, quæ violenter eos suspendit, alienat, & enervat, ut probat idem Carthusianus *ubi sup.* In Ecstasi autem alienatio sensuum provenit ex intima spiritus recollectione, & efficaci absorbitione, qua impotens redditur ad operandum per sensus, qui nec feriuntur, nec pallent, nec conquassantur, ut passim videmus in eo, qui vehementi conatu, studio, aut alicui mentis occupationi se tradit, qui voces circumcursantium non percipit, nec utrobique stantes conspicit; ita enim ejus mens in studio occupatur, quod nulla pro sensibus vis suppetit; sed non propterea sensus feriuntur, & conquassantur, sed in suo naturali statu remanent, ita similiter evenit in Ecstasi.

207. Hæc intima attentio, sive absorta cognitio, quæ in aliquibus Ecstasim facit, forsan in aliis pluribus efficeret deliquium materiale, quatenus eorum incapacitas ad sustinendum lumen infusum in superiori parte animæ in causa est, quod redundantia luminis inferiorem partem feriat, & torqueat, & alienet. Si enim spiritus omnino esset dispositus, & capax inviscerandi in se lumen infusum, atque in se ipso colligendi, nulla in sensus violenta impressio redundaret; subindeque nullatenus læderentur, & animus in se ipso per efficacem attentionem recollectus Ecstasim pateretur: Sed si spiritus est sensibilibus immixtus, sensusque soleat in sua interna occupatione compartes efficere, necessario debet efficacia luminis utrosque ferire, illique respective se habere in ordine ad supernaturalem impulsum spiritus nempe, qui dum patiens est, non laborat, nec concutitur tantummodo se absorbendo; sensus vero qui dum patitur, concutitur, & laborat se alienando, & suas vires dolorose amittendo, unde deliquium materiale perficitur.

208. Ex quibus duo potest inferre Director; primum, quod Ecstasis supernaturalis est communicatio status perfecti, & saltem per passivam purgationem sensus purgati, atque in sui operatione a materialitate sensuum abstracti, & ad exercitium pure spirituale conversi; ut constat ex Rusbrochio *ubi sup.* Arpio *ubi sup.* Philippo a SS. Trinitate *Theol. myst. p.* 3. *tract.* 3. *disc.* 2. *art.* 2. & aliis, quamvis interdum utatur sensibilibus phantasmatibus, si facile illis relictis ad pure spiritualia consurgit, ibique habitualiter sciat quiescere, secus non Ecstasis, sed deliquium fieret.

209. Secundo, quod si ejusmodi quasi ecstatica absorbitio contingat animæ non in tali statu constitutæ, proculdubio Ecstasis non erit, sed vel profunda, & activa quietis oratio, vel intima recollectio, vel naturalis, & cogitabunda suspensio. Ad cujus differentiæ cognitionem requiritur indagare effectus, & finem talis absorbitionis, quandoquidem Ecstasis sublimes, & mirabiles effectus parit, ita ut anima quæ semel tantum veram Ecstasim passa sit,

adeo

adeo redditur cælestia appetens, & terrena odiens, quod ei jam solum vivere Christus sit, & mori lucrum, utpote quia potius vivit ubi amat, quam ubi animat: „ Proinde (ajebat „ Spert Chartusianus *ubi sup.*) magnus ille Pau„ lus divino illo amore captus, & ecstaticæ ejus „ vis particeps effectus, ore divinitus afflato, „ vivo ego, ait, jam non ego, vivit vero in „ me Christus. Hic quippe intimus recessus est illa vinaria Sponsi cella, ubi ita charitas ordinatur, quod jam nihil præter Deum, & omnia in Deo, & propter Deum diligat, quos quidem ita efficaces effectus in aliis recollectionibus non reperiet.

210. Plurimi Ecstasim vocare solent spiritus volatum; & quidem proprie, quia sicut ille qui pennis aerem scindit, leviter, suaviterque supra se elevatur, atque ab una ad aliam regionem faciliter transmigrat; ita similiter anima in Ecstasi summa levitate, & suavitate, super se, id est, super suum naturalem modum operandi, extollitur, & ex regione sensibili materialium formarum, ad cælestem, spiritualemque divinæ essentiæ regionem transmigrat, quasi nobilis Passer. Alii Ecstasim vocant Raptum, quidem male, quia inter eos est manifesta diversitas, ut expresse tenet D. Thomas 2. 2. *q.* 175. *art.* 2. & nos dicemus in sequenti Capite. Alii denique Ecstasim cum elevatione corporis immiscent, & plane improprie, quia licet in elevatione fiat Ecstasis, in multis tamen ab ea differt, ut suo loco videbitur.

211. Ecstasis quæ mediante lumine infuso in se ipsam colligit, & absorbet animam, causat in ea regulariter reflexionem objecti cogniti; quamobrem ab Ecstasi excitata illius quod cognovit reminiscitur, interdum clare, & interdum obscure; tametsi evidenter cognoscit per altissimam cognitionem, & amorem Deo appropinquasse; cujus efficacem memoriam diu in suo fundo conservat.

212. Veram Ecstasim nequit Dæmon efficere, quia impotens est ad spiritum in sui fundo colligendum, neque ad infundendum tale lumen absque prævio ministerio phantasmatum; maxime cum anima ecstatica sit jam a materiali phantasmatum usu soluta, & clare dignoscere poterit si lumen ab spirituali, infusoque impulsu immediate processit; vel si ministerio phantasmatum fuit illapsum. In animam vero quæ nondum a sensibus soluta est, poterit Dæmon ei deliquium materiale causare; & ita hebetare materiales potentias, quod putet anima lumen illud infusum immediate in spiritualibus potentiis, ipsamque Ecstasim passam fuisse.

213. Dupliciter poterit Director Ecstasis differentiam dignoscere; uno modo per infusionem luminis, quærendo scilicet an sit habitum medio discursuum, & materialium formarum, vel a profundo animæ emerserit, absque intercalatione discursus, aut materialium formarum; cujus efficacia extra suum operandi modum intra se ipsam, quasi a quodam subtilissimo fune attracta, recolligitur, & absorbetur; quia tunc proculdubio erit Ecstasis vera, & a Dæmonis jurisdictione immunis: Secundo modo per effectus, qui in supernaturalibus omnibus sunt lydii lapides, sive cothiculæ, quibus aurum divinæ communicationis ab ære diabolicæ illusionis secernitur.

214. Denique notitiæ, quæ per veram Ecstasim communicantur, solent procedere ab habitu Doni Sapientiæ, & regulariter sunt cognitiones universales divinæ essentiæ; attributorum Dei, & Trinitatis, eo modo quo diximus *sup. c.* 12. *n.* 88. debere intelligi universalitatem cognitionis; quas quidem oportet minime repudiare; imo anima excitata ab Ecstasi debet mordicus conservare; quod si forte earum obliviscatur, exercitium fidei, & charitatis inire procuret.

CAPUT XXI.

De raptu supernaturali, & infuso.

215. RAptus, juxta Angelicum Præceptorem 1. 2. *qu.* 175. *art.* 1. Violen„ tiam quandam importat: Violentia autem di„ citur, cujus principium est extra se, nihil „ conferente eo quod vim patitur (ut dicit „ Philosophus 3. *Ethicor.*) Confert autem u„ numquodque ad id quod tendit, secun„ dum propriam inclinationem, vel volun„ tariam, vel naturalem, & ideo oportet, „ quod ille qui rapitur ab alio exteriori, ra„ piatur in aliquo, quod est diversum ab eo „ in quod ejus inclinatio tendit; quæ quidem „ diversitas attenditur dupliciter. Uno quidem „ modo, quantum ad finem inclinationis; pu„ ta, si lapis qui naturaliter inclinatur ad hoc „ quod feratur deorsum, projiciatur sursum: „ Alio modo quantum ad modum tenden„ di, puta, si lapis velocius projiciatur deor„ sum, quam sit ejus motus naturalis. Hæc D. Thom. Ex cujus doctrina deduci valet hæc divini Raptus definitio: VIOLENTA MOTIO SPIRITUS, QUA SUBITO MENS HOMINIS RAPITUR, VEL EXTRA FINEM SUÆ INCLINATIONIS, VEL EXTRA NATURALEM SUUM MODUM OPERATIONIS. Quæ definitio differentiam Raptus ab Ecstasi manifeste demonstrat, quia ad Raptum requiritur subita, & violenta motio spiritus, quæ mentem, vel interdum distractam, & extra divinam cognitionem positam, in divinum objectum violenter rapiat, vel interdum naturali modo, & per sensibilium apprehensionem (ut ait Angelicus *ubi sup. in respons. ad* 1.) Deum cognoscentem, subito, & violenter ad illum rapiat cum abstractione a sensibus: Ad Ecstasim vero nulla con-

concurrit violenta motio, aut impulsus, sed fit (ut nos superius diximus *nu.* 204.) per delicatam mentis abstractionem, & per excessum a sensibus, & alienationem suavem, & nullatenus violentam: In Raptu etiam patitur sensus ex subita, & violenta motione spiritus: In Ecstasi sensus non patitur, sed ex intima occupatione spiritus perditur, & alienatur, ut expresse docet D. Thom. *ubi sup. art.* 2. *ad* 1. Raptus proprie pertinet ad intellectum (ut tenet idem Angelicus *ubi sup. art.* 2.) voluntas enim sequitur Raptum intellectus; quæ licet vehementissime in objectum feratur, regulariter non rapitur, sed per se movetur; potest tamen ita vehementer aliquod objectum prosequi, quod ex vehementia affectus homo a sensibus alienetur, sed hoc proprie non pertinet ad Raptum, de quo in præsentiarum loquimur.

216. Raptus igitur sæpius fit in homine in diversa occupato (licet fiat interdum recollecto) & tunc repentino, & improviso motu spiritus violenter in divinum objectum rapitur; ex qua quidem subita mutatione adeo turbatur, & pavescit, quod ei, neque in terra, neque in Cælo consistere, sed per supernam manum in aere esse suspensum videatur, ut pulchre depingit Ezechiel 8. 3. his verbis. *Et emissa similitudo manus apprehendit me in cincinno capitis mei, & elevavit me spiritus inter terram, & Cælum.* Non quia Propheta fuit vere in corpore elevatus, aut ab eo loco in quo erat ad alium, in quo non erat, translatus: „ sed (ut bene notat Jacobus Alvarez *De* „ *vit. spirit. to.* 3. *lib.* 5. *p.* 3. *cap.* 9.) spiritu, „ aut intelligentia avulsus a corpore, & a sen„ sibilibus absolutus, atque a naturali ejus „ intelligendi modo, ad supernaturalem, & „ sensibus incognitam transferens notitiam; „ unde ei videbatur non terræ assistere, quia „ terrenis phantasmatibus erat vacuus; nec si„ militer in Cælo, quia species intelligibiles „ non capiebat. Hactenus Alvarez, qui nihil melius dicere potuit.

217. Idem manifeste confirmat Paulus, cum de suo loquens mirabili Raptu usque ad tertium Cælum, ait: *Sive in corpore, sive extra corpus, nescio, Deus scit* (2. *ad Corint.* 12. 2.) Super quem locum subtiliter Augustinus hæsitationem Apostoli tribuit ad id quod nihil distinctum tertii Cæli, neque imaginaria, neque intelligibili specie percepit; sed arcana verba audivit, quæ non licet homini loqui; alioquin Paulus non poterat dubitare quod in corpore, vel extra corpus raptus fuisset; hæc sunt verba Augustini: „ Affirmat Apostolus verum es„ se tertium Cælum id in quod raptus fuit, „ & non similitudinem imaginariam tertii „ Cæli: Pari ratione dicere potuit, se in „ corpore raptum, nominans corpus, pro„ prii corporis phantasma. Si autem ve„ rum sciebat tertium Cælum esse; sciebat „ ergo, aut esse aliquid spirituale, & in„ corporeum, & sic non poterat corpus illuc „ rapi. Hæc Augustinus. (*In Genes.* 12. *ad litter.*)

218. Ex quo manifeste colligitur, quod, licet Paulus vere cognovit raptum fuisse usque ad tertium Cælum, ignorabat modum, & speciem, qua id intelligebat; quamvis locum, ad quem fuit raptus, non ignorabat. Quod quidem similiter contingit animabus, quæ subito, & violenter a manu divina rapiuntur; quod non solum a naturali suo modo cognoscendi, ad alium supernaturalem modum transferuntur, sed etiam a terrenis objectis, in quibus versantur, ad tertium divinæ unionis Cælum rapiuntur, cujus altissimam unionem degustantes, ignorant modum, & speciem, quibus in cælestem illum locum raptæ sunt.

219. Ex hoc etiam mirabili Raptu Pauli constat, quod interdum in eo aliqua verba percipiantur, sed longe diversa ab his quæ supra *cap.* 11. memoravimus; quia licet sint formalia, simul & substantialia, fiunt adeo delicate, & profunde, quod in eis anima, non per vocis sonum, sed per verborum penetrativam intelligentiam, arcane imbibitur; quia nimirum ea quæ percipit, nullo sermone referre valet, ut ipse Apostolus testatur dicens: *Et audivi arcana verba, quæ non licet homini loqui.* (2. *ad Corinth.* 12. 4.) Quæ quidem aliquando percipiuntur ad modum sybili auræ tenuis, quo anima profundius rapitur, & in ipso tenuis auræ delicatissimo sybilo immergitur, ubi a Deo de his quæ optat intime instruitur. Interdum etiam tantum percipit anima venas susurri ejus, quæ veluti aquæ fontis Syloe currentes cum silentio, intima spiritus medullitus irrigant, inundant, & fœcundant.

220. Impulsus Raptus est adeo subitus, & violentus, quod non solum animam terreat, & tremere faciat, sed etiam corpus a terra paululum elevet, & frequentius illud in terram projicit; & ut ait expertissima Theresia, *Mans.* 6. *c.* 4. *& in vita sua, c.* 20. „ Indiget ani„ ma habere animum fortem, & fidem vivam, „ atque in divina voluntate fidentem resigna„ tionem; forte ne cogitatis exiguam homini „ afferre turbationem, quod in suo sensu con„ sistens, videat animam suam repentino mo„ tu raptam? Et hæc est una ex causis ex quibus sequitur sensuum alienatio. Alteram principaliorem affert D. Thom. 2. 2. *q.* 175. *art.* 4. scilicet, quod „ in omni operatione qua in„ tellectus noster subito abstrahitur a phantas„ matibus; necesse est, quod abstrahatur a sen„ sibus. Quia ex vi subitæ violentiæ tota anima a sensibus eripitur; unde necessarium est, quod penitus alienentur.

221. Instrumentum, quod hunc rarissimum effectum operatur (ut colligitur ex Dionysio Carthusiano *myst. Theol. lib.* 3. *art.* 18. Rusbrochio *de ornat. spirit. nupt. lib.* 2. *c.* 25. Ar-

pio

pio *myst. Theolog. par. 5. lib. 3. c. 33.* & aliis) est lumen vivum, & efficax, una cum ardenti flamma charitatis, quibus veluti compacta fune Deus ad se repentino motu spiritum trahit; utpote ad exemplum magnetis, qui illico ac ferrum contingit, illud velociter sibi subripit: Ita similiter Deus, qui cum lux, & charitas sit, dum animam suo lumine, & amore tangit, statim motu violento, & efficaci ad se ipsum attrahit, & rapit, quamobrem illa repente a sensibus educta, & supernaturali lumine edocta, omnino sensus perdit, & amittit.

222. Excedit Raptus omnem Dæmonis potentiam, qui nequit immediate sibi spirituales potentias subripere; nec similiter bonus Angelus potest; hoc enim solius Dei est, qui omnia quæcunque voluit fecit in Cælo, & in terra, (*Psalm.* 134. 6.) cui nullus potest ejus resistere voluntati, (*Esther* 13. 9.) ille quippe qui est lux, & charitas vera, per se ipsum suo lumine & amore spiritum ad se trahit, & rapit, sibique potenti impulsu copulatur; propterea in vero Raptu nulla ingeri potest Dæmonis fallacia.

223. Sed quia ille qui semper callide incedit, atque in supernaturalibus semper se miscere & per falsam imitationem nimium agere cupit; ideo in his qui exercitium habent mixtum ex sensibilibus, & spiritualibus formis (maxime si experientia carent) potest violenter eorum sensus rapere, & imaginationi offerre Visiones Gloriæ Christi, & Sanctorum, ut tam ipsi, quam eorum Directores vere credant, quod per bonum spiritum rapti sunt.

224. Igitur ad discernendum verum Raptum a falso, aliqua debemus signa præbere, quandoquidem inexpertis erit valde difficile. Sit primum, quod in vero Raptu datur animæ magna certitudo, ei experimentaliter inhærens, quod a divino spiritu rapta sit, ita ut nullus remaneat ambigendi locus, vel timor: Quod secus evenit in Raptu diabolico, in eo quippe anima concipit pavorem, timorem, & molestam formidinem, mixtam tamen cum vana securitate Raptus, & sui ipsius æstimatione; ita ut simul inordinate sentit vanam securitatem, & in ipsa securitate pavet, timet, & inquietatur, ut probat Blosius, *in consl. anim. fidel. cap.* 11. §. 3. & Delrio, *disq. magic. lib.* 4. *cap.* 1. *qu.* 1. Et licet bonus spiritus etiam inter illam firmam quam præbet securitatem, aliquem illusionis timorem immisceat, sed est valde diversus timor in utrisque, quia timor procedens ex Dæmonis illusione, est inquietus, horridus, pavorosus, lubricus, & gravis, timor autem a bono spiritu emanans, est timor quietus, resignatus, humilis, & levis. Hinc nascitur timor ex propriæ vilitatis consideratione, qua anima se se indignam reputat divini favoris, quin ullo modo timor iste humilis minuat securitatem, quam bonus spiritus animæ confert; nam simul habet securitatem firmam, & ex propria cognitione timorem pacificum: Hoc solum capit, qui spiritualiter sapit. In illusione vero Dæmonis nascitur timor ex ejus proximatione, & consortio, quem semper sequitur formido, & pavor.

225. Secundum: In vero Raptu, ut ait S. Theresia *in Vita sua*, *cap.* 20. cognoscit ani„ma se in Deum per altissimum modum esse „transformatam, qua intelligentia perseveran„te, nulla potentia sentitur. Hoc est, modum transformationis ignorat, quia nihil distinctum clare percipit: Quod quidem in Raptu Dæmonis ficto evenire non potest; tum quia nulla transformatio intima in Deum sentitur, sed quædam dulcedo, & amor superficialis, & sensibilis; tum quia nulla abest reflexio sensibilis, & materialis; tum denique quia timor pavorosus dilatatur, & magis, ac magis augetur: Secus in vero Raptu ubi timor semper minuitur; & ut ait Alvarez *tom.* 3. *ubi sup.* „Post usum recipiendi hoc donum, ces„sat timor (humilis tamen non in to„tum) & manet immensæ securitatis frui„tio.

226. Tertium: Quod in vero Raptu nulla visio imaginaria habet locum, cum dum anima Raptum patitur, omnino abstracta est a sensibilibus formis, & phantasmatibus; ut expresse docet D. Thom. 2. 2. *qu.* 175. *art.* 1. quamobrem in vero Raptu nulla potest dari imaginaria Visio: Et quamvis Seraphica Mater Theresia concedat in Raptu aliquas Visiones imaginarias, Raptus ille, de quo loquitur, non est proprie, & stricte Raptus, sed deliquium, quod quidem Raptum vocat, quatenus in eo etiam anima aliquo modo rapitur, & a suo rudi modo cognoscendi in alium sublimiorem confertur; in quo Raptu possunt ingredi imaginariæ visiones. Quod manifeste patet ex ipsius Seraphicæ Matris verbis; ait enim: *Cum anima consistit in hoc Raptu*. Et paulo infra subjungit: *Itaque in hac oratione deliquii, seu de Arrobamiento.* (*S. Theresia ubi sup.*) Ex quibus verbis constat vocare Raptum illam rationem deliquii, ubi Visiones imaginarias concedit, & hoc quatenus etiam in deliquio quodammodo rapitur spiritus. In vero autem Raptu stricte sumpto, nullæ admittuntur formæ imaginariæ, cum essentialiter consistat in abstractione ab omnibus formis sensibilibus, ut ex D. Thoma constat, & docet experientia: Propterea si in Raptu, quem anima patitur, percipit imaginarias formas, vel Visiones, Raptus non est, sed deliquium. Ad cujus spiritum discernendum debet Magister recurrere ad ea, quæ superius diximus, cum de illo sermonem fecimus.

227. Sed animadvertendum est, quod Visiones imaginariæ, quæ a vero Raptu excluduntur, illæ sunt, quæ fiunt per species imaginarias, & sensibiles, licet objecta spiritualia sint; puta,

puta, Dei, Angelorum, aut animarum; non autem illæ, quæ licet sint circa objecta materialia, fiunt per solas species intelligibiles, & spiritualissimas, ut diximus, *Supra cap. 7. n. 63.* cum de Visionibus intellectualibus egimus: Hæ quippe possunt in Raptu proculdubio evenire; ad quarum discretionem recurrere debet Magister ad ea quæ ibi dicta sunt.

228. Denique, potest verum Raptum a falso discernere per statum animæ raptæ, quia raptus est communicatio status perfecti; Propterea si anima sit in statu materialis exercitii constituta, licet possit vere a Deo rapi, tamen Director caute procedat, & tunc Raptum examinet per modum luminis, & transformationis, & præcipue per effectus, & sic difficile errare poterit. In vero Raptu, nihil agendum restat Magistro quoad animæ exercitium, quia in eo nihil est respuendum, nihil amplius agendum, sed passive auscultandum; quandoquidem in eo est anima divinitus occupata, atque in divinæ essentiæ abysso omnino immersa. Quoad ejus externam directionem, ea omnia observare debet, quæ circa animas hujusmodi observanda diximus, & dicemus.

CAPUT XXII.

De Somno divino, sive de Morte Mystica.

229. Quia prorsus impossibile est referre omnia Dona multiformis gratiæ Dei, quibus animas quasi dilectas, & amicas charissimas, in intima sui ipsius communicatione cumulare dignatus est; de his tantum quæ communiter occurrere possunt Directoribus, sermonem instituere decernimus. Et ne aliquid de solitis favoribus intactum relinquamus, de sopore divino in præsentiarum agere debemus.

230. Solet igitur anima divino interdum soporari spiritu, quod a Mysticis vocatur Somnus, Sive Sopor divinus (non loquimur de somno prophetico, de quo supra actum est.) Hæc spiritualis sensificatio quatenus somnus, est species ecstasis, teste Gilberto, *Serm. 42. in Cant.* qui ait: *Bonus sopor est mentis excessus, & alienatio ab affectibus carnis, & a sensibus corporis.* Quod est proprium ecstasis, quia anima propter intimam attentionem in Deum alienatur a sensibus sicut in ecstasi; a quo tantum differt, quod in ecstasi dum anima ab ecstatica dormitione consurgit, recordatur omnium quæ in ecstasi cognovit: In somno autem, dum ab eo anima excitatur, nullius quod in somno habuit, reminiscitur; ideoque somnus vocatur ad exemplum naturalis, a quo excitatus homo, nihil eorum quæ dormiens egit, memoratur. Quapropter spiritualis Magister nequit somnum hunc in sua causa cognoscere; in effectibus tamen facile ei manifestus efficitur, quandoquidem anima adeo divitiarum spiritualium locuples excitatur a somno, quod ei ad novam vitam surrexisse videatur; cui adstipulari potest illud Davidicum: *Ego dormivi, & soporatus sum, & exsurrexi, quia Dominus suscepit me; non timebo millia Populi circumdantis me.* (*Psalm.* 3. 6.)

231. Sæpe anima dum ita soporatur manet in eadem corporis collocatione, in qua ei sopor contingit, qui semper eam in oratione constitutam invadit; interdum etiam in terra somno oppressa concidit, quamobrem scrupulis inquietatur, quia dum nihil eorum quæ dormiens egit memoratur, sesеque humi jacentem invenit, putat, non infuso, sed naturali somno oppressam fuisse; & forsitan si ad effectus somni attenderet, minus angeretur; quia ut ait Gilbertus: *ubi sup.* Licet intellectus, & voluntas quoad reflexionem consopiantur, intellectus tunc magis videt, & invigilat, & amor spiritualis cum consopitur, penitus omnis passio, & affectus animalis amittitur. Unde subjungit Sponsus: *Ego dormio, & cor meum vigilat.* (*Cant.* 5. 2.)

232. Fructus igitur communicationis non solum per somnum non amittit, sed etiam uberius colligit ab impedimento sensuum penitus absoluta; quare Bernardus: „Dicamus (inquit *Serm.* 52. *in Cant.*) si possumus, quisnam ille sit somnus, quo dilectam suam Sponsus dormire velit, nec patiatur omnino nisi ad ipsius arbitrium excitari. Non est autem is Sponsæ somnus dormitio corporis, vel placida quæ sensus carnis spiritualiter sopit ad tempus; magis autem ejusmodi vitalis, vigilisque sopor sensum interiorem illuminat; revera enim dormitio est, quæ tantum sensum non sopiat, sed abducat. Est & mors (quod non dubium dixerim) quoniam Apostolus quosdam in carne adhuc viventes commendando, sic loquitur: Mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Proinde ego non absurde Sponsæ somnum vocaverim mortem, quæ tamen non vita, sed vitæ eripiat laqueis. Moriatur anima mea morte Justorum, & nulla illam illaqueet fraus, nulla oblectet iniquitas. Bona mors quæ vitam non aufert, sed transfit in melius. Hæc Bernardus, qui somni fructus novæ resurrectioni animæ comparat.

233. In vero somno (si stricte sumatur) memoria deficit, nihilque anima per reflexionem cognoscit, & quasi a gravi, & naturali somno excitatur (ut bene probat Richardus *in Ps.* 4. *litt.* C.) vel ut melius loquar, resurgit ad meliorem vitam, utpote quia de terrena fit cælestis, & tantum per effectus Beata morte in Domino, mortuam esse cognoscit; nam si aliquid distinctum in somno cognoscat, non somnum passa est, sed ecstasim; in utroque enim sensus alienantur, sed non patiuntur; in utroque

ex in-

ex intima animæ occupatione consopiuntur. Differentia vero in utroque consistit, quod in ecstasi manifestatur animæ altissima ejus occupatio; in somno autem nihil expresse cognoscit, nec illius quod in somno egit, recordatur.

234. Somnus iste rejicit omne distinctum; non enim dicitur somnus a somniando, sed a soporando; unde melius dicitur sopor divinus, vel mystica dormitio, vel mors; nam sicut ille qui naturaliter moritur, nihil sentire, nec percipere valet, sed omni sensatione privatur; ita etiam qui spiritualiter hac dormitione moritur, nihil percipit, nec distinguit, sed penitus omni sensatione destituitur, ut pulchre tenet Richardus, *in Ps.* 25. *c.* 4. quem sequuntur Abbas Bercellensis, *in Cant.* 5. Gerson, *tom.* 2. *serm. de Spiritu Sancto considerat.* 2. *&* *tom.* 3. *tract.* 9. *in Magnificat*, & alii. Igitur somnus iste qui vere mors mystica est, omni reflexione, visione, & locutione carere debet; quamobrem melius mors dici debet, quam somnus: Et vere hæc est mors mystica, circa quam valde diverse loquuntur Auctores.

235. Ex dictis colligitur, quod si in somno, sive materiali, sive infuso, aliquam visionem, locutionem, vel alia hujusmodi preceperit anima, non hoc somno consopitur, sed somno prophetico, in quo tantum ejusmodi visiones, & locutiones fiunt, ut habetur in libro Numeri, ubi Deus inquit: *Si quis fuerit inter vos Propheta Domini, in Visione apparebo ei, & per somnia loquar ad illum.* (*Num.* 12. 6.) Et idem confirmat per Prophetam Joel dicens: *Effundam spiritum meum super omnem carnem, & prophetabunt filii vestri, & filiæ vestræ, senes vestri somnia somniabunt; & juvenes vestri visiones videbunt.* (*Joel.* 2. 28.) Quod confirmant Hieronymus *in Daniel. cap.* 1. Ambrosius *in Apolog. pro David. cap.* 4. *& in Ps.* 118., D. Thomas 2. 2. *quæst.* 173. *art.* 3. Bonaventura 2. *distinct.* 25. 2. *p. distinct. quæst. ultima ad argum.* Dionysius Carthusianus *in* 3. *regul.* 3. & alii plerique. In nostro autem somno his omnibus absolvitur animus, sed tantum in illa divinæ scientiæ abysso, suavi effectu absque ulla reflexione soporatur; quamobrem ab illo excitata somno crederet nihil egisse, si per mirabiles ejus effectus multum operasse non cognosceret.

236. Porro hanc mysticam soporationem plures solent ita frequenter pati, quod per aliquod temporis spatium dum in recollectione consistunt, illico a divino spiritu soporantur, & quasi ex statu hoc mystico somno assuescunt obdormire; qui cum nec procurari possit, nec impediri, nihil in eo rejiciendum est, neque agendum, si cognoscatur verum fuisse somnum; sed animæ injungere, quod non impediat somnum evenire suis discursibus, & meditationibus; sed dum moveri se sentiat, & ab Sponso ad lectulum ejus vocari, eum obsequatur, seseque sibi consopiri relinquat; & hoc est quod in hujusmodi somno debet agere Magister.

237. Alius est somnus, sive intima recollectio supernaturalis, & ecstatica (ut asserunt Bonaventura *de process. Relig. process.* 7. *cap.* 14. Richardus *ubi supra*, Henricus Arpius *Theolog. myst. lib.* 3. *part.* 4. *cap.* 29. & Fr. Thomas a Jesu *de contemplat. divin. lib.* 5. *c.* 5. quæ animam sopit, atque in divinitatis abysso intime immergit, in qua spiritus mira suavitate, & dulcedine amati præsentia perfruitur, & in ejus divinis ulnis amore languens reclinatur; a quibus anima licet sit absorta, & immersa, post impulsum divini luminis infusi, potest se per discursus, vel alias cogitationes avertere, & a somno illo excitare; quia nimirum non ita consopitur, quod occupationem suam non advertat, aut libertatem se ab hujusmodi somno excitandi amittat.

238. Has quidem cogitationes & phantasmata, quæ vel ab anima adducta, vel naturali discursu oblata, vel diabolico opere immissa possunt interdum dormitionem animæ interrumpere, adjurabat Sponsus sub nomine filiarum Hierusalem, cum sua dilecta Sponsa hujusmodi somno conquiescebat, dicens: *Adjuro vos filiæ Hierusalem, ne suscitetis, neque evigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit* (*Cant.* 2. 7.) Ex quibus verbis constat, animam posse a somno cum voluerit excitari: quod quidem agere non valet in nostro somno, sive mystica morte; quamobrem iste somnus Sponsæ, non mors mystica, sed ecstaticus somnus dicendus est.

239. Scire etiam oportet, quod ab hac mystica morte, vel somno est valde diversa oblivio, utpote a causa naturali regulariter procedens, quæ sæpe contingit orantibus, quia ex nimia attentione in objectum orationis, nulla suppetit animæ pro reflexione vis, aut attentio; ex qua reflexionis carentia necessario sequitur oblivio, & interdum procedit a supernaturali causa, & infusione divina, qua Deus, tam incipientibus, quam proficientibus solet aliquas infusas recollectiones concedere, quibus anima in sui fundo recollecta, totaque funditus absorta, omnium aliorum obliviscitur; quæ post aliquot tempus in se ipsam reversa, quasi a somno videtur excitari.

240. Hæ recollectiones, seu obliviones, quæ animabus aliquando contingunt (& idem dicimus de illa, quæ oratio quietis vocatur) sunt valde diversæ ab hac morte mystica, sive somno divino, qui specialis gradus est mysticæ Theologiæ, & quo plures animæ ex statu perfruuntur, quousque ad altiorem unionis gradum conscendant, & quamquam in aliis statibus, & gradibus orationis aliquibus contingat, erit tamen transeunter, & non frequenter; in illis vero quibus ex statu conceditur, habitualiter contingit.

241. Denique ad materiæ conclusionem dicendum venit, quod plerumque inveniet Magister animas affirmantes, quod statim, ac in oratione recolliguntur, sentiunt suas potentias interio-

res

res sensim sopiri, & interdum adeo graviter; quod post orationem se humi jacentes inveniant, in quibus necessarium est attendere, an opprimantur naturali, vel mystico somno. Ad cujus discretionem primo attendat ad earum statum; nam si sint incipientes, neque adhuc in oratione supernaturali constitutæ, ille frequens somnus verus non erit; est enim communicatio perfectorum, & eorum qui per viam passivam incedunt; Deinde attendat ad effectus, quia in mystico somno licet anima nihil egisse præsumat, tamen eo prætermisso remanet fervida, devota, ad virtutem proclivis, & prompta; ad Deum adeo intime conversa, quod spiritus medullitus recollectus, cum ad exteriora reddere opus est, statim ad sui fundum revertere nititur, & passim ei contingunt intimæ obliviones, & absorbitiones, ea a quibus difficile potest se ad externas occupationes revocare.

242. Si autem somnus sit naturalis, dum ab eo excitatur; remanet anima tepida, gravis, ad nihil virtutis, & operationis proclivis, & mens manet obscura, & ad ulterius discurrendum tarda; ut contingit cum homo expergiscitur, qui vix potest a se somnum excutere. Si igitur per prædicta cognoverit somnum fuisse divinum, aut saltem ex intima, & sancta recollectione, animam de bona ejus operatione securam reddat, eique præcipiat, quod se ita consopire permittat, atque divinum impulsum non impediat: Si autem somnus sit naturalis, qui proculdubio, vel ope Dæmonis, vel ex nimia vigilia, vel ex immoderato cibo, aut potu procedit, juxta somni causam ei remedium adhibeat.

CAPUT XXIII.

De ebrietate, sive crapula divini amoris, ac de sana Spiritus insania.

243. **E**Brietas, sive Crapula divini amoris in aliquo convenit cum Raptu, quatenus scilicet in ea lumen infusum, & vehemens infusus amor, animam a se extrahunt; & quasi violenter ad Deum trahunt: „ Crapula Ebrietatis (ait Gilbertus Abbas *ubi supra*) Mundo „ me tollit, & ibi tradit, soporat, & exci- „ tat, sæcularium oblivisci me facit, & tui non „ finit. Differt autem a Raptu, quia Raptus „ subito spiritum invadit, eique violentiam infert: Ebrietas vero non ita, sed sensim animam invadit, illaque paulatim incipit incalescere, postea impletur, demum exuberat, ac denique quasi furens in exteriores motus prosilit, ut tenent Richardus *In Ps. 4.* & Bonaventura *ubi sup. proces. 7. c. 15.* Raptus extrahit animam ab eo in quo erat, & confert in id in quo non erat: Ebrietas circa idem quod anima possidebat incalescit, quia communiter in recollectione solet evenire, licet effectus extra recollectionem durent.

244. Duplex est spiritualis Ebrietas; una quæ absque turbatione mentis corporaliter tantum est inquieta, quæ jubilatione, exultatione corporis, vocibus, motibus, & gestibus insolitis demonstratur, & regulariter contingit incipientibus, vel proficientibus: Alia est quæ quiete gaudet mentis, & corporis, quæ propria est perfectorum. *Est enim somnus ejusmodi* (ait Ambrosius *In Cant. c. 5.*) *feriatus ab omni perturbatione animi, tranquillitatem mentis invehens, placiditatem animæ, ut tanquam soluta nexu corporis se ablevet, & Christo adhæreat.* Hæc secunda Ebrietas ecstasim facit, id est mentis abstractionem, & interdum excessum a sensibus, & alienationem suavem, & nullatenus violentam; quamobrem melius vocari debet somnus ecstaticus, quam Crapula Ebrietatis, quæ in exteriora signa irrumpit, ut testantur communiter Mystici, cum Bonaventura *ubi supra*, Arpio *Theol. myst. l. 2. c. 41.* & Fr. Thoma a Jesu *De orat. divin. l. 2. cap. 5.* & docet experientia.

245. Ad hanc plane Crapulam spiritualem pertinet sana, & sancta insania, quæ nihil aliud est nisi amoris divini exuberantia; qua adeo inebriatur anima, ut pro Dei amore appetat quod impossibile est, vel amato, vel amanti repugnet: Per hanc optabat Paulus Anathema esse a Christo pro Christo; & Moyses ob proximi dilectionem, quam in Deum referebat, postulabat deleri a libro vitæ. Audi S. Bernardum *Lib. de digno amor. c. 3.* „ Audi (inquit) Sanctam „ insaniam; sive mente (inquit Apostolus) „ excidimus Deo; sive sobrii simus vobis. Vis „ adhuc audire insaniam? Si dimittis (inquit) „ eis peccatum, dimitte; Sin autem, dele me „ de libro vitæ. Vis aliam? Ipsum audi Apo- „ stolum: Optabam (inquit) Anathema esse „ a Christo pro fratribus meis. Nonne qui- „ dem mentis bene affectæ sana quædam vi- „ detur insania? Cum impossibile sit effectum „ habere fixum in affectu, pro Christo Ana- „ thema velle esse a Christo? Hæc ad San- „ cti Spiritus Adventum Apostolorum fuit E- „ brietas: Hæc Pauli insania cum diceret ad „ eum Festus: *Insanis Paule* (*Actor. 26. 24.*) „ mirum ne erat, si insanire pronuntiabatur, „ qui in ipso mortis periculo ipsos Judices „ suos, a quibus pro Christo judicabatur, ad „ Christum convertere nitebatur? Hucusque Bernardus, & hæc proprie est sana, & sancta insania, ut sciat Magister insaniam quarumdam Muliercularum, quæ divino amore insanire credentes, indecentes, vel fatuas patrant actiones, quæ proculdubio non sana insaniunt insania, sed insana simplicitate, aut lunatico spiritu.

246. Crapula igitur divini amoris provenit ex infuso lumine, & amore, quibus anima in Deum elevata, adeo ejus bonitatem, amabilitatem, & pulchritudinem cognoscit, quod in eo quasi in ardenti rogo uritur, liquescit, & concrematur (ut tenent Bonaventura, *ubi*

ubi supra, Richardus *ubi supra*, Arpius *ubi supra*, & Fr. Thomas a Jesu *ubi supra*), cujus dulcissimo fruendi desiderio rapta, & a quo se vertat nescia, in voces, clamores, motus violentos, & lætitiæ gestus insolitos exilit, quatenus supernaturalis influxus plus voluntatem afficit, quam intellectum, ut tota plenitudo infusionis ubertim confluat in voluntatem; propterea intellectus elevatio vix sentitur, & sola voluntatis inflammatio totam animam divinis ardoribus absumit.

247. Quamplures legimus hac crapula divini amoris affectos fuisse, qui præ amoris exuberantia in amatorias Dei cantilenas, & decentes choreas crepitarunt, maxime coram Venerabili admodum Eucharistiæ Sacramento, ut olim de Regio Psalte legitur 2. *Reg.* 6. 5. qui cum puellis Israeliticis coram Arca Domini saliens, & concinens, insolita lætitia exultavit. Nunc etiam potest contingere quod aliquos hujus divini amoris ebrios videat Magister, quos bene examinare debet, & considerare præcipue fœminas; quæ præ earum facili, atque affectuosa natura, plusquam viri amore sensibili inardescunt; nam sicut non est odium super odium mulieris, ita non est amor super amorem ipsius, utpote quia difficile consistere sciunt in medio, sed assidue extremum amplectuntur.

248. Propterea si fœminæ sint, in quibus hæc ebrietas divini amoris ceciderit, cautissime procedat, atque externarum actionum causas diligentes observet, & per rigidam mortificationem, & conversationem multum probet; quia hæ actiones præcipites possunt interdum procedere, vel a spiritu lunatico, vel ab indole, & genio facili, & hilari, vel a nimia fatuitate, vel denique (& hoc frequentius) ex hypocrisi, & simulatione, qua aliquæ falsæ beatæ suæ virtutis quæstum portare volentes, dum superbia, & avaritia tument, credi appetunt divini amoris incendio crepare; unde nobiscum fœminarum stratus repetunt, ubi semper de divino amore incongrue loquuntur, cantilenas jactant, saliunt, & tripudiant, suspirant, & vociferantur, atque in Puerum Jesum verba amatoria, & sæpius ridicula, fatuis gesticulationibus ejaculantur, quamobrem a simplicibus, & facilibus in pretio habentur, quando puniri potius deberent, quam æstimari.

249. Et quia materia est valde communis, debemus aliquas regulas præbere Directoribus, ne & ipsi similiter decipiantur. Et primum ingenue fatemur, quod omnes insolitas, & exteriores gesticulationes, motus, jaculatorias, suspiria, & his similia, quibus aliquæ in conspectu hominum utuntur: præter modestiam hilarem, circumspectam gravitatem, & inaffectatam devotionem; immortali odio prosequamur, forsitan satis compotes per experientiam de horum spirituum falsitate, maxime in his quæ absque urgentissima necessitate, vel probata utilitate abscondita sua cubicula derelinquunt, calles pererrant, nobilium Dominarum domos repetunt; quarum profecto vagandi licentiam omnino tollere necessarium est, eisque præcipere quod in domo sua manibus laborent (omnes enim prædictæ horrent laborem, colum, & fusum) ibique suis temporibus orent, legant, & taceant. Sed si forte objiciant, quod ob divini amoris torrentem ita eas inebriantem, & impellentem, foras exire, vociferari, & salire compulsæ sunt, nullam eis fidem præbeat Director, sed in secreto cubiculo claudat, & retrahat, ut illæ vociferentur, & saliant; ibi namque absque periculo vanitatis, & irrisionis fiet.

250. Ad hujus igitur crapulæ discretionem deveniendo, primo considerare debet Magister subjecti naturam, an scilicet aliquando laboraverit spiritu lunatico, vel si habeat fatuitatem, aut mentis hebetudinem, vel genium hilarem, arrogantem, dissolutum, & ad motum cujuslibet passionis facilem; quia in his ebrietas divini amoris est valde suspecta, vel potius amentia, dissolutio, facilitas, vel arrogantia: Si vero habeant naturam modestam, humilem, gravem, & quietam, in his prædictæ actiones poterunt provenire ex vera crapula divini amoris.

251. Secundo, debet ponderare statum animæ ebriæ, an scilicet in exercitio virtutum fervide incedat, & proficiat, atque frequenter amoris impulsibus tangatur, ita ut interdum in impetus ex abundantia divini amoris prorumpat; ex hujusmodi enim frequenti affluentia hæc spiritualis ebrietas generatur: Unde erit valde suspecta, quæ licet aliquando impetus patiatur, non tamen continue, & ex statu, & multo magis in his animabus, quæ adhuc divini amoris impetus ignorant.

252. Tertio, exteriores motus diligenter observet, quia regulariter bonus spiritus fugit publicitatem, infundit modestiam, infert sobrietatem, & decentiam status conservat, maxime in fœminis, quæ sui debilis sexus causa, majoribus periculis sunt obnoxiæ: & licet divinus amor exuberante spiritu insolitos motus causare possit, regulariter tamen est in abscondito, & non in publico: Quod si interdum palam fiat, motus illius, & actiones, erunt modestæ, decentes, & potius ad devotionem, quam ad risum provocantes; indecens quippe est fœminis salire, cantilenas, & vociferationes jactare, atque vultus virorum, barbam, vel dorsa palmarum plausu demulcere, ut aliquando actum est. Qui enim dixit per Apostolum suum: *Modestia vestra nota sit omnibus hominibus* (*Ad Philipp.* 4. 5.) nullatenus præconis sui vocibus adversaretur: Propterea si horum aliquid invenerit Director, firmiter credat, vel a spiritu lunatico, aut diabolico, vel a simplicitate, aut facilitate, vel ab hypocrisi, aut simulatione, crapulam illam respective procedere.

253. De-

253. Denique, licet per omnia requisita fiat securus de bono spiritu, & de legitima ebrietate, curet semper (quamvis extraordinariis utatur remediis) quod hujusmodi crapulosi exteriora hominum consortia vitent, & præcipites illas actiones in quantum eis libuerit, reprimant: Quod si eis impossibile sit, in secreto cubiculo respirent.

CAPUT XXIV.

De inextinguibili Dei siti.

254. SItis Dei insatiabilis, quæ cum impetu spiritus complicatur, cum revera diversa sit, & passim in multis animabus divino amore vulneratis reperiatur, est: QUIDAM ANIMÆ AFFECTUS, ATQUE INTIMUM DEI DESIDERIUM, QUOD MEDULLAS SPIRITUS ARESCIT; ET TANTO AVIDIUS EXCITATUR, QUANTO DIVINI AMORIS TORRENTE INUNDATUR. Hæc sitis licet interdum comites habeat impetus, & impulsus, & anima quæ impetus patitur sitibunda sit; sæpius tamen hæc sitis de qua loquimur, non in exteriores impetus, sed in interiorem ardorem, atque hydropisim convertitur, & est specialis gradus orationis.

255. Hæc sitis vel hydropisis divina (ut docent Nyssenus *Lib. de oct. Beatitu.* Chrysostomus *In Ps.* 41. Augustinus *Ibid.* & Gregorius *Lib.* 14. *Moral. c.* 5.) ad modum naturalis evenire solet, nam sicut illa, a nimio potu, una cum ingenti viscerum adustione giguitur; sic similiter hæc provenit ex frequenti potatione illius torrentis voluptatis, qui Civitatem Dei lætificat, una cum ferventi charitatis ardore, quo anima intrinsecus utitur, & conflagratur; cujus latens in spiritu causa, solet manifeste in corpus redundare; videmus siquidem homines hujuscemodi siti affectos, corpore extenuatos, aridos, pallentes, macros, & aliquando præ nimio viscerum calore exanimationes patientes, ut depingit Dionysius Carthusianus *De font. lucis*, *art.* 18. & 19.

256. Ex assidua igitur hujus divini amoris infusione; qua anima dilecti amplexibus fruitur, adeo in amati desiderio incalescit, quod omnis mora perfruendi amato, ei impatienter molesta videatur, & quanto magis in illo suavissimo divinitatis fonte bibit, tanto ardentius bibere appetit: Cum autem satiari non possit, quousque gloria ejus manifeste appareat, uritur inextinguibili siti; & cum Psalmista exclamat: *Quando veniam, & apparebo ante faciem Dei* (*Ps.* 41. 3.) Et quare? Quia *sitivit anima mea ad Deum fortem vivum; quando veniam* (*Ps.* 41. 2.) *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est* (*Ps.* 119. 5.)

257. Hæc ardens sitis ingentibus desideriis accenditur, profusæque lachrymæ quæ his animabus panes sunt die, ac nocte, potius incendium cordis augent quam minuunt, & anima quo se vertat nesciens, in ipso sitis suæ ardore arescit, & extinguitur, & ut ait B. Joannes a Cruce *Lib.* 2. *noct. obscur. c.* 1. „ Tactus amoris, & „ divinus ignis adeo arefacit spiritum, atque „ desideria extinguendæ sitis inflammat, quod „ mille modis, atque mediis Deum desiderat; „ cumque eo magis sitim crescere conspiciat, „ quo pluris satiari procurat, cupit dissolvi, & „ in illo perenni fonte suam avidam sitim ex„ tinguere. Hac proculdubio afficiebatur Apostolus, cum dicebat: *Desiderium habens dissolvi, & esse cum Christo* (*Ad Philipp.* 1. 2.) Et alibi dolens de corporis impedimento, ad hoc ut spiritus divini fontis scaturigine satiaretur, ajebat: *Infelix ego homo, quis me liberabit a corpore mortis hujus* (*Ad Rom.* 7. 24.)

258. Sitim hanc causat perfectus amor, ac intimum amati desiderium, quod possidentibus, & sitientibus Chrillum conceditur, ut iterum sitiant, quousque in patria (ut inquit Blosius *Psych. lib.* 2. *c.* 2. *nn.* 2.) ubertim satientur (ita pretiosus est perfectorum affectus) & nullus nisi perfectus sitire Christum hac inextinguibili siti potest; quamobrem panis est perfectorum: Sitis vero quæ aliquando incipientes, vel proficientes afficit, hac nostra est valde inferior, & ad impetus reducenda est, quatenus inquieta est, & impatiens, impetuosa, & fere importabilis: Hæc autem sitis de qua agimus, efficacior est, & penetrabilior altera, & tamen non in materiales impetus, sed in quieta, & hydropica desideria, quibus anima uritur, & in dulces, & suaves, lachrymas, quibus incendium auget, resolvitur.

259. Fortis igitur, & vivus est hujusmodi affectus, & non parum torquet Directores, cum ei adhibere remedium procurant, utpote quia nullum est efficax (ut ait Richardus *De gradib. violent. charit. p.* 1. *fol.* 137. *litt. B.*) quandoquidem nulla sufficit ratio, nulla conformitas, ut possit penitus sitis extingui, licet fateamur, aliquantulum per conformitatem moderari, maxime cum nullum aliud remedium suppetat. Si ergo ita noceat corpori, quod timeri possit magnum ei damnum obventurum, curet Magister, quod anima paululum exercitia remittat; virtuosorum hominum consortia ineat, quibus cum de sanctis rebus, aut honestis colloquatur, vel ad aliquod tempus occupationem sumat, recollectionem suam non in tenebris habeat, fenestram aperiat per quam imaginatio possit spatiari, ne forte materialiter incendium augeat, & postea in vehementes impetus prosiliat, & denique multum caveat, ne anima illa solitudini, & interno exercitio semper incumbat, sed per mixtam actionis, & contemplationis vitam procuret sitim moderari, quousque hæc habitualis sitis in alium orationis gradum pertranseat. Si vero absque notabili salutis dispendio possit anima sitibundum hunc affectum tolerare, nihil horum ne-

necessarium erit, sed tantum per conformitatem, & resignationem ardentia sua desideria temperare.

260. Circa rigores autem, & macerationes extraordinarias, quibus se tradunt hujusmodi sitibundi, laborare debet Magister, ut ad debitum ordinem reducantur, quandoquidem nec sitim extinguunt, nec possunt eis non multum nocere, tam ex parte propriæ invaletudinis, quia inepti sunt ad tales rigores, quatenus sitis ex se multum corpus debilitat, & adhuc ad assueta onera portanda imparem reddit (ut docet idem Richardus *ubi supra*) quam ex parte Dæmonis, qui bene cognoscit animæ affectum, & sitis vividam activitatem: Hac de causa ei augere procurat rigoris desiderium, ut valetudine corporali omnino deperdita, nequeat anima, neque pœnitentiæ, neque orationis exercitia continuare, & cum tantum bonum ei impedire directe non valet, quia non sitim hanc immutare, nec extinguere sufficit; indirecte tamen per imprudens macerationis desiderium, non solum sitim, sed & animæ perfectionem funditus evertere, & extinguere procurat; quamobrem Director potius debet animæ rigores temperare, quam augere.

261. Interdum solent hujusmodi sitibundi postulare impense a Deo labores, & ærumnas, ut ardori suæ sitis satisfaciant; circa quam petitionem valde differunt aliqui Directores: Quidam putant quidem perfectius esse, labores, & dolores sitire, & enixe a Deo postulare, quatenus per eos magis conformes fiunt imagini Filii Dei; maxime cum dictum sit ab Apostolo: *Induimini Dominum Jesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ* (*Ad Roman.* 13. 14. *Ad Philipp.* 3. 21.). Cujus vita, & passio, rigoribus. doloribus, persecutionibus, & ærumnis consita est. Alii e converso putant longe perfectius esse postulare, quod in omnibus, & per omnia fiat voluntas Dei, & quod ipse animam, ut melius illi visum sit, exerceat; & si flagellat, præstet tolerantiam, si per se vel per alios cruciet, patientiam, & resignationem, atque in illo omnia quæ ei placita sunt, faciat: Hoc quippe judicant esse absque ulla propria voluntate Deo servire, impotentiam, & debilitatem propriam humiliter cognoscere: Dei providentiam attente venerari; fugere jactantiam, & nullo quæstu sectari virtutem: quarum sententiarum definitionem prudentiæ Directorum relinquimus, qui juxta animæ capacitatem, occasionem, & impulsum, poterunt ejus affectum approbare, vel rejicere.

CAPUT XXV.

De Languore divino, sive ægritudine divini amoris.

262. LAnguor divinus, qui teste Bernardo *Sermon.* 46. *in Cant.* cum aliis (*Richard. de grad. charit. part.* 1. *c.* 2. *fol.* 133. *Carthus. de font. luc. art.* 17.) *Ibi viget ubi viget amor*, a divino amore procedit, crescit, & perficitur, quamquam anima semel hoc amore languens regulariter non possit usque ad patriam perfecte sanare, quandoquidem languor non provenit ex infirmitate, sed ex amoris activitate, & eo magis languor crescit, quo pluris amor augetur, & perficitur, & quanto amor perfectior est, tanto languor iste fit suavior, & delicatior.

263. Languor igitur secundum eundem S. Bernardum *ubi supra*, est AFFECTIO, QUÆDAM DE ABSENTE DILECTO AMANTEM CONFICIENS. Qui quidem duplex est, unus proficientium, & alius perfectorum, ambo tamen ex divini amoris contactu in anima procedunt, ambo eam a terrenis cupiditatibus evellunt, ambo in ea sæcularis consortii nauseam gignunt, ambo eam divinæ conversationis siti afficiunt, ambo denique in ea ardentia amati desideria causant.

264. Primus *languor*, qui *proficientium* est, & violentæ charitatis nomine a Richardo insignitur, in eo nimirum consistit: „ Quod nihil „ animæ satisfacere potest (verba sunt illius) „ præter unum; sicut nihil sapere potest nisi „ propter unum; unum amat, unum diligit, „ unum concupiscit, ad unum anhelat, in „ uno suspirat, in uno inardescit, in uno „ requiescit, unum solum est in quo reficitur, „ unum solum est in quo satiatur, nihil dulcescit, nihil sapit, nisi hoc uno condiatur. „ Quidquid ultra se offerat, quidquid sponte occurrat, cito rejicitur, cito conculcatur, „ quod suo affectu non militat, vel ejus desiderio non deserviat: Sed quis hujus affectus tyrannidem digne describat? Quoniam „ omne desiderium expellit, omne studium excludit, omne exercitium violenter exprimit, quod sua concupiscentia non concupiscit: Quidquid agat, quidquid dicat, quidquid cogitet, inutile, imo intolerabile videtur, nisi in unum sui desiderii finem concurrat, sine illo autem horret anima, corpore deficit, corde tabescit, ac languescit, „ consilium non accipit, sed clamat cum sponsa, *nuntiate dilecto, quia amore langueo*. Hactenus Richardus (*de grad. violent. charitat. part.* 1. *fol.* 136. *litt. A.*)

265. Hæc proculdubio adscribuntur perfectæ charitati, quæ omnia in Deo, & propter Deum, vel potius Deum in omnibus, & extra Deum nihil diligit; ex qua perfecta charitate magnum insurgit desiderium fruendi amato, sine quo omnia ei fastidium gignunt, cujus equidem flamma uritur, & languescit, & aliquando corpus etiam ex vehementi cordis desiderio vere ægrotat, ut asserunt Rusbrochius *de ornat. spirit. nupt. c.* 24. & Arpius *Theolog. mystic. lib.* 3. *part.* 2. *c.* 22. *n.* 3. Si enim ad ægritudinem corporis sufficiens est humanus amor, multo

plus ad id sufficere poterit amor divinus, & tunc non est utendum remediis medicinæ, sed corpore refecto per sanctam recreationem, & perfectam resignationem animi languor sublevandus est.

266. In hoc languore, qui ex perfecta charitate procedit, aliqua potest dari imperfectio ex parte languentis, quia cum adhuc proficiens sit, nec perfecte purgatus, licet quoad substantiam amor perfectus est, quoad modum tamen quo circa illum se habet anima proficiens, non est omnino perfectus; ex cujus indispositionis causa regulariter anima in materiales impetus, & deliquia irrumpit, quinimo & ex hoc languore fere semper contingunt, ut cum Rusbrochio *ubi supra cap. 26.* late probat Fr. Thomas a Jesu *de orat. divin. lib. 5. c. 9.* Propterea in levando hoc languore debet spiritualis Director eisdem remediis uti, quæ utenda diximus, quando de impulsibus, & deliquiis sermonem fecimus.

267. Alter *languor* divinus, qui *perfectorum*, & unitorum est, nihil differt in causa ab antecedenti; in perfectione tamen, & in effectibus valde diversus est, quia dum in subjecto perficitur charitas, ex qua languor procedit, quanto ea magis crescit, tanto languor augetur; & eo delicatiores, penetrabilioresque parit affectus, quo languens delicatius, & perfectius ad charitatis languorem disponitur. Audiamus eundem Richardum *ubi supra:* Hic amoris gradus „ est, quando mens rapitur in Deum luminis „ abyssum, ita ut humanus animus in hoc „ statu omnium exteriorum oblitus, penitus „ nesciat se ipsum, totusque transeat in Deum „ suum. In hoc itaque gradu compescitur pla„ ne desideriorum carnalium turba, & fit in „ Cælo silentium quasi dimidia hora: In hoc „ namque gradu dum mens a se ipsa alienatur; „ dum in illum divinum secretum rapitur; „ dum ab illo divini amoris incendio circun„ datur, intime penetratur, inflammatur; se „ ipsum penitus exurit, & divinum quendam „ affectum indicit; & inspectæ pulchritudini „ configurata, tota in aliam gloriam transit; „ In hoc statu anima in illum, quem diligit, „ liquescit, & in se ipsa tota languescit, ut „ dicatur: *Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo.* (*Cant.* 2. 5.) Hæc Richardus: Cujus perfecti languoris effectus mire dipinxit Dionysius Rikelius *lib. de font. lucis cap.* 13.

268. Hic languor, qui potest dici altissimus Mysticæ Theologiæ gradus, ubi amor quasi validus ignis in fornace humani cordis flammescit, ac totas animæ vires sibi absumit, extraneum, & valde delicatum generat languorem, qui licet spirituales impetus, & sitim vivacissimam producat; tamen neque in impulsibus, neque in siti consistit; quamobrem merito ab illis segregamus, eique hunc specialem locum præbemus.

269. Consistit igitur hic languor in quodam suspendio, atque pœnosissima abstractione, & insoliditate, qua anima inter terram, & Cælum suspensa, & divino amore contacta, nec terrena, quæ fastidit, sequi vult, nec cælestia quæ ardenter appetit ad votum suum consequi potest; quinimo & ea dum dilata spe quasi procul considerat, in dolore, & amore suspensa, delicatissima animi deliquia patitur, & amoris ardore intime languescit; ac in Cælum oculos attollens illud Job ingemiscens, inclamat: *Suspendium elegit anima mea, & mortem ossa mea.* (*Job* 7. 15.)

270. Subtilius etiam juxta gradum perfectionis animæ, hujus languoris, seu suspendii extollitur causa, atque ex ipsa Dei cognitione (divini amoris flamma exurente) consurgit, & elevatur, quandoquidem anima detectis divini Numinis velamentis, facie ad faciem illo, quem ardenter diligit, frui peroptat, ad quem durante carnis mortalitate nequit devenire: Odit, & renuit se ad imagines illius inclinare, quem magis eisdem velari cognoscit, simulque sine velamine ænigmatum reseratum omnino ad votum invenire non potest; quamobrem quasi in medio suspensa, & constituta (ut bene notat Henricus Arpius *Theol. myst. l. 3. part. 3. cap. 23.*) ex tribus complicatis humoribus ægrotat, & languescit, nempe ex tædio, desiderio, & spe: Tædio scilicet omnium, quæ perfectæ dilecti fruitioni adversantur: Desiderio intuendi gloriosam, & nudam faciem dilecti in plenitudine dilectionis: Spe firma perfruendi amato; quæ tanto sævior est, ac crudelior, quanto certior, & protractior.

271. Hi tres humores, quibus hujusmodi anima ægrotare incipit, & languere, possunt tria ei adducere pericula, si eorum ordinationi Director non occurrat; quæ diffuse narrat illuminatus Joannes Rusbrochius *lib. 2. spirit. nupt. cap. 26.* ubi videri possunt; nos autem pro instructione Magistri ea breviter compendiabimus. Primum est inquietudo, & impatientia animi, quia nimirum fervescentibus, & accensis desideriis fruendi dilecto, potest ita animus incalescere, & rapi, quod propter impatientem inquietudinem in ipso suo dilecto conquiescere non possit, cujus remedium est patientia, conformitas, & resignatio in divina voluntate: Et licet interdum pro levamine permittatur ei cum David inclamare: *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est, habitavi cum habitantibus Cedar; multum incola fuit anima mea.* (*Psalm.* 119. 5.) debet tamen in intima paupertate spiritus humiliter, & pacifice in illo sperare, & requiescere.

272. Secundum periculum est, quod præ nimio desiderio placendi Sponso, insolitas, atque periculosas vias quærit; unde faciliter possunt a via cognitæ veritatis aberrare, & Diabolus qui semper calcaneo Justi insidiatur, mille ei offendicula, quibus infauste ruat, offerre pote-

rit:

rit: Propterea necessarium est Directori, eam summo studio dirigere, atque monere, quod semper vias a Sanctis Patribus tritas, & edoctas (non aliis divertendo) consectare satagat: & quod in omnibus, & per omnia securam obedientiæ viam sequatur, ita ut sine præcepto suo non audeat operari.

273. Tertium periculum est nimia, & inordinata divinarum delectationum concupiscentia, qua sui languoris levandi causa, vel fucato desiderio amplius fruendi amato, potest anima in maximam proprietatem, atque immoderationem incidere, quibus ad innumeras Dæmonis fallacias, & cavillosas delectationes apta efficitur, utpote quia languentes communiter appetere solent nociva. Quamobrem Director debet solicite curare, quod nullo unquam prætextu delectationem amplectatur, & amatum (omni suo quæstu prætermisso) propter se ipsum cupiat, & desideret, & donantem potius quam donum sectetur, quinimo & magis cum illo velit afflictionibus, & doloribus in Calvario torqueri, quam in Tabor gloriosis favoribus transfigurari; & quamquam amoris suavitas ingentes ei afferat delectationes, eas sobrie, juste, & in paupertate spiritus recipiat.

CAPUT XXVI.

De Vulnere divino, sive de plaga amoris viva.

274. VUlnus divinum, sive plaga amoris viva, fere est summæ perfectionis sensificatio, nam licet cunctis, & in omni statu amor vulnus infligat, hoc tamen vivo vulnere perfectissimi tantum intime consauciantur: Hoc igitur consistit in quodam subtilissimo, atque ardenti tactu Dei in animæ substantia, a quo veluti ab ardenti sagitta intime, & suaviter vulneratur, & confoditur, ut fatetur Augustinus, & affert Dionysius Carthusian. *de font. lucis art.* 17. Quod quidem in plagam, & in flammam vertitur: in plagam, quia assidue vulnerat: in flammam, quia semper ardet; quamobrem flamma viva nuncupatur, quatenus intimus, divinusque contactus in ea tamquam igneum stillicidium semper fluit, & infunditur; unde anima novo semper vulneris dolore afficitur.

275. Sed licet vive, & perenniter vulneret, & ardeat, atque anima intime, & dirissime torqueatur, tranquille tamen, & pacifice vulnus recipit, & sagittantis amoris impulsum mira cum tranquillitate sustinet, utpote quia anima prorsus purgata est, & ad deiformitatem disposita: De cujus mirabilibus effectibus, sublimi loquitur calamo B. Joannes a Cruce *in flam. amor. viv. per tot.* ad quem remittimus Directorem, quia nos in præsentiarum contenti erimus, solum ea, quæ ad directionem necessaria videntur, adducere.

276. Scire igitur debet Magister, quod hoc vulnus sumitur ex parte subjecti vulnerati; nam licet vulnus ardeat, quia nimirum voluntas vulnerata in divini amoris incendiis conflagratur, & idem vulnus propter ejus assiduam inardescentiam sit flamma viva; proprie tamen flamma vulnerans, urens, & vivens, est divina communicatio, vel tactus Dei in anima. Sed an fiat in ejus substantia, vel in potentiis, est ingens difficultas, ut supra *cap.* 14. *n.* 128. *& seqq.* late exposuimus; quia cum plaga ex vulnere amoris fiat, & voluntas sit quæ amore ardet, plane videtur, quod tactus vulnerans fieri debet in potentia vulneranda.

277. Sed nihilominus tamen ecstaticus, & expertissimus Joannes a Cruce *In flam. amor. viv. Cant.* 2. *vers.* 3. de hujusmodi flamma, cum Deo loquens, sic effatur: *O Verbum Fili Dei, qui per tuam spiritualissimam, divinamque essentiam subtiliter penetras substantiam animæ meæ; quamque delicate contingens, eam diversis suavitatum generibus absorbes.* Quibus verbis colligitur, substantiam, sive essentiam animæ, & non ejus voluntatem esse immediate vulneratam.

278. Licet hoc difficillimum valde sit intelligere, ut superius dictum est, maxime quia substantia in se ipsa non recipit magis, & minus; unde hoc vulnus nihil aliud est, nisi quædam approximatio, vel contactus divinus, sive applicatio virtutis, quæ animam confortat, roborat, & excitat ad agendos per suas potentias actus perfectiores illis, quos antea poterat per se ipsam facere; quod quidem fit, ei imprimendo aliquam intrinsecam qualitatem, qua roborata excitatur ad altissimam Dei cognitionem, & ardentissimam ejus dilectionem; cumque per divinum contactum perseveranter excitetur, eaque magis, magisque excitata ardentius semper operari conetur; inde incendium crescit, & augetur, & propterea dicitur flamma viva, & vulnus divinum, quo perenni, suavique ictu anima consauciatur.

279. Cognita igitur hujus vulneris quidditate, ubicatione, causa, & modo, restat ad Magistri instructionem aliquos ejus difficiles effectus explanare. „ Contingit enim (verba B. Joannis a Cruce *ubi sup. Cant.* 2. *vers.* 2.) quod „ anima invadi sentiat a quodam Seraphim, telum ardens amoris gestante, ejusque ignito „ carbone, aut flamma quasi candenti ferro „ vulnerari, atque inexplicabili delectatione „ fundum sui spiritus transfodi. Et ulterius „ procedens ad effectus hujus vulneris; subjungit: Aliquando corporali sensui gratis „ conceditur, quod internum vulnus exterius „ prosiliat, & manifestetur, ut contigit Francisco, interius modo prædicto in anima vulnerato, cujus effectus plagarum ad exteriores sensus exilivit; quia nunquam Deus ullum corpori concedit favorem, quin ampliorem principaliter animæ concedat, & tunc tanto

„ vehementior est dolor exterioris vulneris, „ quanto major est ejus amatoria delectatio; quamobrem uno crescente, altera augetur.

280. Idem de se affirmat Seraphica Theresia *in Vita sua*, *cap.* 29. & quod pluries Seraphim conspexit, qui oblongum, missileque telum aureum manibus gerens, ejus flammanti cuspide cor Theresiæ repetitis ictibus trajiciebat; & quidem visio vera, & realis fuit, sicut & etiam vulnus, ut in ejus corde Abulæ honorifice recondito oculariter inspicitur; cujus in eo labia vulneris ab ignito Seraphim telo-seminista conspiciuntur; ubi non solum miraculosa fuit, illæso, & integro torace, vulneratio cordis intrinseca, sed etiam quod illo profundo vulnere corde transfosso, naturalis vita posset conservari.

281. Ignis etiam materialis, quo cor materialiter concrematur, videtur, non posse amorem charitatis producere, quandoquidem hic est actus potentiæ spiritualis, quæ a solo intellectu movetur. Suspicamur autem hanc externam demonstrationem fieri ad ostendendam flammam charitatis, quæ tunc in voluntate supernaturaliter infunditur, ut contingit (ipsa attestante Theresia) in inchoatione spiritualis Matrimonii; ubi per materialem visionem Deus animæ ostendit, sibi eam in Matrimonium velle copulari; quod nimirum fit, ut ait Theresia (*Mans.* 6. *c.* 2.) *Ut ab ea optime intelligatur, nec tanti ignara favoris sit*. Similiter in prædicta vulneris inflictione contingit, quod materialis vulneratio efficitur, non obstante quod anima a materialibus formis soluta sit, ut tam egregii, divininique favoris bene compos fiat.

282. Hoc divinum vulnus nequit a Dæmone infligi, quamvis possit similem Seraphim per visionem effingere; cujus teli ignito cuspide potest apparenter cor hominis vulnerare, & quasi vulneris dolorem incutere: Sed effectus hujus diabolicæ vulnerationis erunt longe diversi a vulneratione divina, quandoquidem ille, neque veram charitatem, neque delicatam, & suavem pœnam, simul cum ingenti virtutum incremento potest communicare, quinimo & vulneris dolor erit inquietus, lubricus, insuavis, pavorosus, & amor gravis, sensibilis, carnalis, impurus, & amaritudine permixtus, & anima manebit ad vanitatem, & propriam æstimationem, atque ad terrena proclivis, ad Cælestia autem gravis, & tarda.

283. In fœminis, quæ sua imaginatione ductæ, sæpe affirmare audent, se a Seraphim vulneratas esse, hujusmodi visio valde suspecta est, utpote quia fere semper est vehemens imaginatio, quæ hunc fragilem sexum nimis inficit; cujus seductionis causa est, quia ex teneritate naturæ dum aliquid vehementer amant, immoderata appetitus passione ducuntur; qui cum in corde resideat, dolet utique eis hoc membrum principale, & cum dolor eveniat illo ipso tempore, quo divini amoris involvi flammis imaginantur, si forsan tunc Seraphim, qui vulneravit Franciscum, & Theresiam reminiscuntur, illico illis evenire ita imaginantur, quod id quasi verum affirmare, & confirmare non dubitent (per experientiam loquimur). Propterea præcaute procedat Director, causamque, modum, effectus, & animæ perfectionem juxta prælibata diligenter observet, antequam in tam gravi materia se determinet.

284. Sed quid denique dicemus de his, qui aliquando affirmant, sibi quinque Dominica stigmata interius, & exterius eis esse communicata, & expressa, atque omnibus sextis feriis vivam, & realem respective perpeti Christi passionem? Inde incipiunt pavere, tædere, & profuso usque ad terram uberrimo sudore contristari, & affligi: Postea ex catenarum, atque funium rigore manus tument, pulsus atteritur, corpus confringitur, ac demum caput ab spinea corona tumere incipit, atque frons ubi melius conspicitur, quasi glebis, vel parvis tumoribus seminatur: Deinde vultus, & maxillarum una quasi crudeli alapa percussa tumescit; humerus a pondere Sacrati Ligni conquassatur, & post pusillum demisso, atque fortiter extenso in terram corpore brachia extendunt, & ex dirissimo clavorum dolore manus titillant, anhelitus deficit, & in exigua suspiria, & ejulatus prosilit. Denique in hac semper corporis dispositione permanentes, se erigunt, atque spansis brachiis firmiter stantes, quasi vere spiritum emitterent, doloribus, & angoribus anhelitum exhalare videntur, & inclinato capite manent quasi mortui, licet ad repræsentationem inflicti vulneris dirissimæ lanceæ toto corpore contremiscant. Omnia hæc singulis feriis sextis contigisse Elisabethæ Spalbeck Moniali Cisterciensi Cœnobii Helkenrodensis in Brabantia, testantur Dionys. Carthusianus *Lib.* 3. *de contemp. art.* 19. *& Concio. de SS. art.* 24. *de pass. Dom.* Blosius *In monil. spirit. cap.* 2. *n.* 7. & D. Arnoldus *In auctar. SS. Belgii Joan. Molan. ad diem* 19. *Novembr. Et in Hierogazoph. Belg. ad diem* 15. *Martii*; & similiter quod dominica stigmata interius, exteriusque detulisset, insuper & ipse Arnoldus longum texit catalogum Sanctorum, quos Illustres nominat propter hujusmodi imitationem passionis Dominicæ, & ob portata Christi stigmata in eorum corporibus impressa. Pariter & R. P. Fr. Joannes de Saracho *In Vita Sor. Domnæ Antoniæ de Navarra* accidisse testatur Sorori Domnæ Antoniæ Hyacinthæ de Navarra, & Cueva, quod aliquibus gravium personarum authenticis testimoniis in sua mirabili vita refert, qui omnino videndus.

285. Ex hac viva passionis Christi repræsentatione, ubi dominicarum stigmatum dolore in anima tanguntur, affirmant, aliquando in exteriores sensus derivari. Sed licet non negemus, Deum posse servis suis potissimum hunc favorem concedere, monemus tamen dire-

ctores,

ctores, ne facile hujusmodi extraordinaria credant, & evulgent; sed cautissime cum eisdem procedant; ac primo sciant, Dæmonem posse omnia hæc faciliter effingere, atque his fallaciis animam perdere, & alios multos fallere, & illaqueare. Aliquando enim visum est, ejusmodi patientem esse energumenum, sive a Dæmone possessum, qui similibus fallaciis hominis illius æstimationem, & applausum per hujusmodi rara signa voluit comparare; de quo videndus est P. Henricus Sedulius *In com. ad vit. S. Francisc. hist. Seraphic. insert. cap.* 13. *n.* 10. Quamobrem bene perpendat statum animæ sic patientis, quatenus prædictus favor solum conceditur perfectissimis animabus, quæ nimis affectæ sunt meditationi, & contemplationi Passionis dominicæ, atque per longum tempus exercitio omnium virtutum perfecte ornatæ, ut dolorum Christi participes essent, profusis, & assiduis lachrymis postularunt: His namque aliquando hic favor misericorditer conceditur, ut ex Auctoribus paulo ante adductis constat.

286. Et licet possit incipientibus concedi juxta divinum beneplacitum, nunquam tamen (quod nos sciamus) nisi his perfectissimis concessum est; quæ simul debent eodem tempore, quo his doloribus & tormentis afficiuntur, in profundissima passionis contemplatione, una cum intensissimo, & compassivo Christi amore occupari; quarum spiritus debet esse adeo elevatus, & a sensibus abstractus, quod nullum alium dolorem, citra illum quem illis affert passionis consideratio, sentire possint, ut ex Blosio *ubi sup.* & Dionysio *ubi sup.* constat. Unde si ad punctionem acus, vel ad aliquam externam percussionem quantumvis fortem moveantur, proculdubio ficta est hujusmodi passio; quia ad nihil aliud remanet sensus in hac specie raptus, nisi ad suscipiendum dolorem, qui ex intima animæ consideratione resultat: Quamobrem, si aliter eveniat, potest, & debet timeri, vel fictio, vel Dæmonis illusio.

287. Insuper effectus perpendat, qui idem sunt, ut esse debent, sicut in hoc prædicto divino vulnere reperiuntur, & licet bonus, & verus sit favor, curet Magister in silentio, & humilitate animam conservare; & aliquando eam probet præcipiendo interius ei in medio suæ passionis, quod ad sensus revertatur, atque a sua repræsentatione illico cesset, & si forte non paruerit, de ejus spiritu dubitare debet, atque his omnibus omnino illam privet: Si autem statim obedierit, poterit eam in suo exercitio relinquere, nihil enim aliud agere potest. De externis tamen signis, vel stigmatibus, quæ licet vera sint, communiter tantum durant, quantum durat passio, parum curet, nec ea facile credat; quinimo etsi forte aliquæ ejus maculæ in manibus, vel pedibus appareant, jubeat eis, quod aqua calida, aut aliis remediis maculas illas omnino delere procurent: Quod si nihil sufficiat, curet ut ea omnino celare, & abscondere satagant; hæc namque admiranda signa periculis plena sunt.

CAPUT XXVII.

De Desponsatione spiritualis animæ cum Deo.

288. UT nihil intactum ex Mystica relinquamus, de Desponsatione animæ cum Deo dicere oportet: „ Sicut enim matrimonium humanum (ait Henricus Arpius „ *Theol. myst. part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 99.) inter „ virum, & mulierem initiatur per verba de futuro, & confirmatur per verba de præsenti, „ perficiturque per copulam mutuam sequentem; sic etiam spirituale matrimonium inter Christum, & animam initiatur per fidem in Baptismo, confirmatur in profectu „ virtutum, & perficitur in gloria, quando „ inseparabiliter conjungitur anima cum Christo. Initiato vero matrimonio, jam dicuntur Sponsus, & Sponsa, quia se sibi alterutrum spondent, ut nec ille, nec illa alteri „ nubat. Hæc Arpius.

289. Sed licet hic Auctor neget in hac vita contrahi matrimonium spirituale, nos vero expertissimam Doctoram Theresiam a Jesu, & alios quamplures sequentes, matrimonium divinum, quamvis non plene perfectum, ut tandem in Patria perficiatur, concedimus, ut ex sequenti capite constare poterit. Nunc autem de Desponsatione animæ cum Deo, quæ Matrimonium ratum, & promissio nuptialis dici potest, agendum est.

290. Triplex igitur est spiritualis Desponsatio: Prima per fidem, & charitatem, cæterasque virtutes, quæ a radice gratiæ sanctificantis procedunt: Secunda est per Religiosam professionem, aut per specialem, & perpetuam, sui ipsius oblationem: Tertia denique per mysticam, atque altissimam Dei communicationem. Prima Desponsatio animæ fit in Baptismo, quo per donum gratiæ sanctificantis, ut ait Petrus, *efficitur divinæ consors naturæ* (1. *Petri* 1. 4.) ibique virtutes, & dona quasi futuri matrimonii Arrhas recipit, simulque pretiosa veste innocentiæ, & annulo fidei subarrhatur, ut dixit Agnes Beatissima, & refert Ambrosius *in vit. S. Agn.* Propterea ait Dominus per Oseam: *Sponsabo te mihi in fide, & scies quia ego Dominus* (*Oseæ* 2. 20.)

291. Secunda Desponsatio per propriam, & spontaneam traditionem fit, cum nimirum anima sese spondet Deo, atque divino ejus cultui, amori, & obsequio se tradit: Quod quidem specialius fit per Religiosam professionem, vel Ecclesiastici status electionem, quibus homo interius, & exterius, omnes animæ, & corporis vires, honorem, amorem, obsequium, & cultum Deo exhibet; Unde anima pro-

proprie fit Sponsa Christi, siquidem nomen hoc a verbo spondeo, sive a promissione sui ipsius sumit exordium; propterea anima sic devota Dei Sponsa merito vocatur, ut communiter vocant S. Hieronymus *de reg. Monach.* Ambrosius *Serm. de Virgin.* Augustinus *in Psalm.* 44. *Vers.* 12. & omnes Patres.

292. Tertia Sponsatio per altissimam Dei communicationem fit, cum Deus animam per specialem mentis elevationem, & intensissimum ardorem charitatis sibi conjungit, & copulatur, atque de ardenti cum illa se perenniter uniendi desiderio compotem facit; spondens scilicet, ac promittens se cum illa spirituale matrimonium habitualiter initurum, ut probant D. Theresia *Mans.* 7. *cap.* 2. Arpius *ubi supra*, & omnes Mystici. De hac igitur spirituali Desponsatione, sive actu divinæ promissionis, erit nobis sermo in præsenti capite.

293. Sed sciendum est, quod sicut in humana desponsatione inter diem sponsationis, & nuptiarum spatium interponitur, quo consortes convenire debeant, & hoc utiliter, sapienterque statutum est, ut interim visitatio mutua frequentetur, & mutuus amor crescat, & augeatur, atque impatiens desiderium cupiti consortii, quo magis differatur, amplius ignescat: Ita etiam inter desponsationem spiritualem, & matrimonium divinum spatium interponitur, in quo mutua visitatio, & non continua cohabitatio intercedit, quia ut bene notat Sanctissima Theresia (*Mans.* 7. *c.* 2.) *In desponsatione spirituali multoties Deus ab anima recedit*. Non quia eum anima perdat per gratiam, nec per assiduam præsentiam, sed quia non semper gaudet Sponso per illam communicationem altissimam, & passivam, qua eam tanquam charissimam futuram Sponsam, ex vi desponsationis actæ frequenter visitat. In hac igitur desponsatione, & matrimonii intercapedine amor divinus in anima augetur, atque ardenti desiderio fruendi amato ad celebrationem matrimonii disponitur, ut tenet Richardus *de grad. violent. charit.* Fr. Thomas a Jesu *de orat. divin. lib.* 4. *c.* 13. & alii.

294. Hæc desponsatio mystica licet regulariter celebretur cum anima jam penitus purgata, ac ab uberibus terrenæ consolationis avulsa, omnibus virtutibus ornata, atque a commercio sensuum, & materialium formarum absoluta; videmus tamen & legimus nonnunquam cum puellis, & infantibus celebratam fuisse; quia cum Deus sit favorum suorum Dominus, dum futuram animæ sanctitatem prævidet, suus amor quasi moræ impatiens, in exordio vitæ, aut perfectionis, optatum, & prævisum matrimonium per actum desponsationis indicit. Propterea de aliquibus fœminis legitur, quod puer Jesus eis in infantili ætate apparuerit, & vel solus, vel coram Beatissima Maria Matre sua, & Regina nostra, manum Sponsi placide obtulisset (*Surius in vita SS.*): Aliis vero ut Catharinæ Alexandrinæ in juvenili ætate (*In Actib. S. Catharinæ apud Sur.*): Aliis denique ut Theresiæ in virilitate, aut senectute.

295. Primus actus desponsationis (ut anima compos fiat) aliquando fit sensibus per externam visionem; interdum phantasiæ per imaginariam; & plerumque intellectui per spiritualem, & intellectualem repræsentationem: semper autem in se continet altissimam cœlestis Sponsi notitiam, & ardentissimum amorem, una cum ingenti Sponsi desiderio; cujus affectus sunt prorsus mirabiles, quatenus anima ita manet ad Deum conversa, & a creaturis aversa; quod inter eas vivere, & conversari pœnosius ei sit ipsa morte: Tota quippe in cælestia rapitur; sui fundum intime colit, in quo Sponsum suum quasi florido amoris lecto per noctem quærit; nimis officiosa ad omnia opera virtutis, & ad sustinendos pro dilecto labores, & ærumnas se extendit, & denique in nullo, nisi in amato suo conquiescere appetit, ut late probat Fr. Thomas a Jesu *ubi supra*, & confirmant B. Theresia *Mans.* 6. *in fine*, & *mans.* 7. *c.* 1. & Bernardus *Serm.* 9. *in Cant.*

296. Hæc omnia, quæ nequit Dæmon sua malitia effingere, debet Director attente observare, ne in re tam magni momenti decipiatur; quamobrem non ad visionis corticem, sed ad medullæ effectum recurrat: Potest enim Diabolus aliquando se in Angelum lucis transfigurare, visionemque externæ desponsationis effingere; animum magna, & sensibili delectatione perfundere; manum mentiti Sponsi protendere, & divini matrimonii consortium callide promittere; effectus tamen prædictos non poterit imitari: Unde eis magis quam visioni innitatur Magister, simulque statum animæ perpendat, in quibus difficile poterit errare.

297. Denique debet (casu quo vera sit divina desponsatio) animam in suis fervoribus continere, & ad perfectam, & prudentem operationem ordinare, atque a sensibilibus (quoad mentis exercitium) penitus abstrahere; quam semper oportet in sanctissima obedientia conservare.

CAPUT XXVIII.

De matrimonio spirituali, & Divino.

298. MAtrimonium spirituale, & divinum, non tam excelsus, & divinus favor est, quam altissimus status innumerabilibus, & divinis consitus favoribus; quandoquidem est illa camera cælestis Sponsi omnibus pretiositatibus filiæ Regis abintus perornata: Lectus floridus miris Dei osculis, & amplexibus constipatus: In eo clamat Sponsa Sancta: *Osculetur me osculo oris sui, quia meliora sunt ubera tua vino, fragrantia unguentis optimis* (*Cant.* 1. 1.)

1. 1.) Ibi dilectus totus est dilectæ, sicut dilecto dilecta est tota; quæ licet natura sit limitata, & contracta, gratia tamen extenditur, ut deliciarum immensi Sponsi capax efficiatur. Cesset calamus hoc exaggerare consortium, cum nec fere mens, aut lingua Angelica illud enumerare sufficiat. Legat attente Lector librum Cantici Canticorum, & Beatum Joannem a Cruce in suo Cantico per totum, ubi aliquos ex favoribus Sponsi in animam Sponsam suam collatos inveniet; pro omnibus enim vix Seraphica lingua sufficiet. Videatur Bernardus qui mellifluo calamo hoc divinum Matrimonium describit (*S. Bernard. serm.* 83. *&* 85. *in Cant. & de sept. gradib. contempl.*)

299. Nos vero de incohatione hujus excelsi matrimonii, ejusque effectibus, pauca ad instructionem tantum Directoris afferemus; ac duce mirabili Theresia (*Mans.* 7. *cap.* 2.) dicimus, quod hoc spirituale matrimonium in præsenti initiatur vita, ut in futura prorsus perficiatur: Hujus enim mortalitatis miserabilis conditio non sustinet inseparabilem Dei unionem conservare, in qua perfectum matrimonium consistit; quandoquidem in ea solum potest anima frequenter divini Sponsi amplexibus frui.

300. Est igitur *Matrimonium spirituale*, *&* *divinum* (ut constat ex Bernardo *serm.* 83. *in Cant.* & Theresia *ubi supra*) QUIDAM SPECIALISSIMUS, ET PRÆ CETERIS OMNIBUS ALTISSIMUS, ET SUAVISSIMUS DEI CONTACTUS, QUO ANIMA SECUNDUM OMNES SUAS SPIRITUALES POTENTIAS SUBLIMITER ELEVATA, ET DISPOSITA, ITA INTIME, ET TOTALITER UNITUR DEO, QUOD ALIQUO SALTEM MODO DEIFORMITATEM INDUISSE VIDEATUR. Cujus videndi Deum altitudo, cujus apprehendendi securitas, & cujus fruendi delectatio (ut ait Seraphica Mater (*ubi supra*) *Nulli alio*, *nisi cælestis Patriæ statui valet comparari*. Adeo enim anima adhæret Deo, quod ut Joannes testatur: *Unus spiritus fit cum eo*. Cujus unionem pulchre comparat Theresia (*ubi supra*) *Guttis pluviæ in vastissimo mari defluentibus*, *quæ ita pelagi aquis miscentur*, *quod nullus ambas possit amplius distinguere*, *& separare*. Hanc, & alias hujus Matrimonii, & unionis divinæ comparationes, afferunt Gregorius Nazianzenus *Orat.* 21. Bernardus *in Cant. serm.* 85. Gregorius *in Apoc.* 8. Gerson *de mystica Theolog. cons.* 41. & alii.

301. Ibi anima divinis jam amplexibus fruens, illud oris Sponsi osculum concupiscit, quandoquidem illud solum quasi in pignus futuri, & interminabilis conjugii, suavissima delectatione accipere potest: Inter flammas divini amoris quibus liquescit, adeo dilatari, & extendi vires suas cognoscit, quod putat se quodammodo immensitatem induisse: Cognitio quippe illius interminabilis objecti, adeo per illius immensitatis sinus extenditur (quasi divini intellectus particeps) quod adhuc superioris naturæ metas transegisse videatur. Cognoscit clare, voluntatem suam majori capacem esse latitudine, quam intellectum: Totum siquidem illud universale, & incommutabile bonum amplectitur, & hoc quidem, eo capacius, quo suavius divini amoris oceano immergitur; quod proprie est, ut ait Psalmista: *Introire in potentias Domini* (*Psal.* 70. 16.)

302. Nulla in hac mortali peregrinatione esse potest huic consimilis communicatio; nulla altius evolat; nulla sentitur suavior; non solum terminos explicationis, sed etiam perceptionis transcendit: Ibi anima omnia sua Sponso tradit: dum & ei (quasi bona essent communia) Sponsi bona traduntur: *Tempus advenit* (testatur Theresia *ubi supra* sibi in simili casu dictum fuisse a Domino) *tempus* (inquit) *advenit*, *quo omnia mea quasi tua accipias*; *dum & ego omnia tua quasi propria curabo*. Communia quippe videntur animæ esse bona divina; commune contubernium; communis conversatio; communis deliciarum thalamus; communis fructus, & gloria communis. Quid amplius? Nihil profecto, nisi quod velamine Sanctuarii detecto facie ad faciem intueri Sponsum, & amplecti valeat: Intensius hic mortalis corporis sentit gravamen: Hic anima vitalis nexus captivitatem quasi dirissimis circundata catenis dolet, & ingemiscit; nulli hic præterquam huic dolori locus est; in cæteris vero solum viget deliciarum affluentia, dulcedinum exuberantia, & divinorum favorum copia, & denique quamquam vita vivit naturali, & obnoxia est gravibus peccatis, tamen super dilectum suum innixa, in eo spe secura conquiescit.

303. Hujus matrimonii spirituales fructus sunt uberrimi, filios gignit divinus thalamus, anima quippe ad ulterioris, altiorisque perfectionis mirabilem operationem a Sponso ducitur; quæ veluti Dei filia, & Jesu Christi Sponsa (ut ait Apostolus) semper spiritu Dei agitur: Dumque deliciis affluit, operibus abundat; nec Martha redditur querulosa otiosæ contemplationis Mariæ, ambæ mutuo se adjuvant, se complectuntur: Ambæ suæ parti per altissimam occupationem respective deserviunt, & dum superior verba Sponsi attente audit cum Maria, inferior cum Martha Sponsi membris solicite ministrat. Hic conjunguntur duo extrema prorsus difficilia, & dum exterioris, interiorisque hominis partes separantur (pertingit enim hæc communicatio usque ad divisionem animæ, & spiritus) per nexum tamen hujus divini contubernii, in unum universale, & necessarium bonum connectuntur: Propterea anima terram habitans, Cælum non deserit; versatur in terris, & conversatur in Cælis, & denique de terrena fit quodammodo cælestis.

304. Effectus hujus matrimonii narrat B. Theresia *Mans. 7. cap. 3.* quorum primus est omnimoda in dilectum conversio, qua anima omnium tam terrenorum quam cælestium ita obliviscitur quoad proprietatem, quasi a corpore jam soluta nihil præter divinam fruitionem indigeret; sed non propterea necessaria corpori obsequia, & omnia quæ Sponsi sunt prætermittit, ablata tamen ab eis inordinatione, & proprietate.

305. Secundus est, ingens patiendi desiderium, quo omnia tormenta, ludibria, ærumnas,& persecutiones quasi fragrantes flores judicat, quibus Sponsi thalamus perornatur: Unde non gloriam, non famam, non divitias, non consolationes, non denique propriam fœlicitatem concupiscit, sed tantum Crucem Christi sitit, & appetit, ut amoris sui veritatem commendet.

306. Tertius est, in omnibus persecutionibus, ærumnis, laboribus, & infirmitatibus incomparabile gaudium, ut cum Apostolo dici possit: *Gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi* (*2. ad Corint. 12. 9.*) Nulla enim major gloria est amantis, quam amati similitudinem induere; quamobrem quo magis doloribus afficitur, tanto amplius amor exhilaratur, quoniam digna habita est pro nomine Christi contumeliam pati.

307. Quartus est longe sublimior effectus, utpote quasi se ipsam deferens, tota se amati sui voluntati postponit: quod nimirum consistit in quadam inquerulosa conformitate, qua hoc ipsum quod ardenter cupit, nempe dissolvi, & esse cum Christo, hoc pacifice, & tranquille sustinet, & ad votum amati renuntiare disponitur. Quis equidem non miratur? Proculdubio ille qui hoc amore tactus non fuit. Vidimus suspiria Pauli, *cupio dissolvi; quis me liberabit a corpore mortis hujus? Coarctor a duobus, desiderium habens disolvi, & esse cum Christo* (*Ad Rom. 7. 24.*). Ingemiscit etiam David, suspirat, & lacrymatur: *Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est, quando veniam, & apparebo ante faciem Dei? Fuerunt lachrymæ meæ panes die, ac nocte* (*Psalm. 119. 5.*) Nobilis quidem hic effectus, sed nobilior hic divini matrimonii effectus, qui desiderium hoc magnum, ut magis Sponso placeat, sic strangulatur.

308. Quintus est, perfectissima charitas per omnes suos gradus perfectissime ordinata, omnibus siquidem suum locum præstat; nihil alii majori anteponit; totam vim dilectionis in Deum vergit; ipse solus cor ejus possidet; ibi regnat Christus; totum pro eo stat habitaculum, licet servis suis, hoc est creaturis loca sua debita destinet in corde; Deus autem ibi tanquam solus Rex imperat, & regnat; creaturæ, tanquam servi, inferiora tenent loca; nihil amat extra Christum, & omnia propter Christum: ecce rectus ordo charitatis; quid mirum? Si in cameram, & thalamum Sponsi ingressa est, atque merito quasi ejus Sponsa personare valet: *Introduxit me Rex in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem* (*Cant. 2. 4.*)

309. Sextus est, intimum desiderium solitudinis, & perennis in Sponsum conversionis, illa quidem speciosa deserti, qua cælestia pinguescunt, terrestria marcescunt: Illam melioris Bersabee solitudinem, qua divini amoris cælesti pane, & sapientiæ aqua, qua Beati potantur, ut hujus fortitudine cibi usque ad Montem Dei Oreb pervenire valeat, medullitus concupiscit; scit enim optime Sponsum suum in hanc eam solitudinem vocare per Oseam dicentem: *Ducam eam in solitudinem, & loquar ad cor ejus* (*Oseæ 2. 14.*) Hanc igitur vehementer appetit: Quod si interdum, vel utilitatis vel necessitatis causa ab ea paululum prosilit, illico sentit se a Sponso amatorie vocari, atque ad suarum deliciarum thalamum reduci.

310. Septimus est immutabilis, atque imperturbabilis suavitas, dulcedo, devotio, & delectatio, quin ei quidquam obstet laborum, & dolorum desiderium: In illis siquidem (ut diximus) gaudet suaviter, & dulciter delectatur. Hic ab anima procul abest ariditas, perturbatio, tædium, & tristitia; quia scriptum est *Non habet amaritudinem conversatio illius, nec tædium convictus illius; sed lætitiam, & gaudium* (*Sapientiæ 8. 16.*) Nec mors omnium amaritudinum amarissima, ullam profecto tristitiam affert, & quandoquidem pretiosa est mors Sanctorum, sponsatæ animæ est pretiosa, & dulcis; nullis igitur eventibus perturbatur nullis ambagibus fluctuat, nullis contradictionibus mutatur, utpote quasi de amati immutabilitate participans; scriptum est etiam: *Stultus ut Luna mutatur, Justus autem permanet ut Sol.*

311. Octavus, & ultimus est omnimoda sensibilium formarum (quoad divinam cognitionem) abdicatio, atque materialium favorum qui directe ad sensum ordinantur, perfecta cessatio. Quamvis enim hujusmodi anima per imagines devotas, vel per alia externa signa, vel per creaturarum contemplationem, ac sui Sponsi memoriam excitetur, statim tamen sensibilem corticem relinquit, & ad pure spiritualem ejus cognitionem assurgit; quinimo & sensibilia omnia, tanquam a divina, & incorporea essentia prorsus aliena, horret, fastidit, & rejicit, & generosæ Aquilæ ad instar, super se ipsam elevans volatum, spiritualissimi Solis radios irreverberatis luminibus intuetur: In quarum sensibilium abdicatione formarum ingredi non debet Sacrosancta Christi Humanitas; in ea siquidem per hypostaticam unionem, ut ajebat Apostolus: *Inhabitat plenitudo divinitatis corporaliter.*

312. Multi alii divinum hoc matrimonium consectantur effectus, quos quidem longum foret enumerare, & nos tantummodo quos B. Theresia adducit, referre conati sumus. Quod si plu-

Plures Lector desideret, legat Bernardum *in Can. per tot.* Joannem a Cruce *in can. per tot.* Richardum de Sancto Victore *de gradib. charit.* Rusbrochium *de ritu spirit. nuptiar.* Arpium *ubi supra*, & alios.

313. Actus inchoationis hujus matrimonii, sicut & desponsationis, sæpe sæpius fit per visionem imaginariam, licet interdum per spiritualem fiat, ut affirmat Theresia *ubi supra*: Per eam apparet Cælestis Sponsus matrimonium hoc cum anima initurus, quam variis monilibus virtutum, donorum, & charismatum, sub insigne pretiosorum lapidum subarrhat, & exornat. Ad cujus visionis directionem recurrere debet Director ad ea, quæ superius de visionibus dicta sunt. Et ne Dæmon, qui aliquando (ut diximus) se transfigurat in Angelum lucis, eam per aliud effictum matrimonium decipiat, ad supradictos recurrat effectus; neutrum enim illorum Dæmon effingere potest.

314. Hic altissimus hujus divini matrimonii contractus, extra arbitrium recipientis militat, neque ab aliqua creaturarum mortalium potest habitualiter haberi, neque de illo potest dari habitus permanens, utpote a Deo gratis concessus, quem etiam animæ plene dispositæ ad libitum negare poterit: Sed quia adeo fidelis, & charissimus est Divinus Sponsus, quod eum de semel concessa gratia non pœniteat, quinimo quoties anima divinum expetit amplexum, Sponsus se illi statim communicat; propterea matrimonium quasi status permanens ab omnibus habetur, quandoquidem sit auxilium transiens. Quod plane confirmat Seraphica Theresia his verbis: *Adeo Deus conjungi dignatur creaturæ, quod sicut illi qui non possunt se ad invicem separari; ita Deus ab anima se separare non permittit.* (*S. Theresia Mans. 7. capit. 2.*) Nihilominus tamen status iste felicissimus dum in Patria per completum matrimonium non perficitur, non eximit animam ab hujus mortalitatis miseriis, neque a periculo labendi in peccatum; nullus enim est in hac vita status (quantumcumque altissimus sit) in quo absque speciali privilegio, & sanctificatione, anima impeccabilis reddatur; contrarium vero erroneum est, & alta censura dignum.

315. Denique quoad internam desponsatæ animæ directionem, fere nihil restat agendum Magistro, quatenus ipse Deus efficitur ejus Director, & per se ipsum eam elevat, regit, & ad sibi placidiora impellit: Sed licet hoc ita sit, nihilominus vult, quod alicujus hominis obedientiæ subjiciatur, & debitum naturalis prudentiæ ordinem servet; maxime cum multum illi obedientiæ virtus complaceat, & animæ multum proficiat, cujus quidem merito, & gloria eam privare non intendit: Quamobrem Magister debet hujusmodi animam in strictissima obedientia conservare; ejusque semper operibus attendere, ne forte aliquando propria voluntate, aut levitate ducatur; nam licet communiter a Sancto Spiritu moveatur, non ita certum est, quod interdum a suo proprio captu moveri non possit: propterea necessaria est superintendentia Magistri, maxime si ea quæ operari intendit, vel prudentiæ, vel statui opponantur; nunquam enim per solam animæ relatam inspirationem in agendis procedat, sed per regulas prudentiæ, quibus magis quam inspirationi attendere debet; hæc enim multis fallaciis obnoxia est, illa vero est virtus cardinalis, sive cardo virtutum, & perfecta regula agendorum.

CAPUT XXIX.

De Mirabili elevatione corporis, quæ animabus in statu Matrimonii spiritualis consistentibus evenire solet.

316. UT de hac mirabili corporis, & spiritus elevatione agere valeamus, supponendum est cum omnibus Mysticis, quod aliquibus animabus, seu spiritualibus personis aliquando eveniunt quædam divinæ vocationes adeo vehementes, quod ipsæ a sensibus alienatæ, eorum simul corpora in aere levantur, atque ibi per longum tempus suspensa perseverant, & ita levia redduntur, quod ad quodlibet flabellum, sive auram tenuissimam, huc atque illuc moventur, & deferuntur, ut contigisse legimus Francisco, Joanni a Cruce, Theresiæ, Catharinæ Senensi, & aliis quamplurimis; quod quidem se vidisse testantur Spert Carthusianus *select. mystic. part. 5. cap. 9. num. 2.* & P. Ferdinandus Caldera *Theol. mystic. lib. 2. cap. 9. num. 10* qui hoc refert cum notabilibus circumstantiis ad nostrum propositum apprime necessariis, ait enim: „ Manet corpus suspensum, & a terra elevatum, „ & absque ullo pondere, vultus splendens, „ rubicundus, formosus, atque in carbonem „ ignitum conversus: Ex quo plane cogno„ scitur id quod ei in æternum præparatur „ fruendum: Unde videntibus quasi crystalli„ nus exhibetur. Quod similiter affirmat D. Joannes de Palafox, Episcopus Oxomensis. *In suo Pastor. noct. bon. cap. 12.*

317. Cum igitur certa sit, & pluries conspecta hæc corporis elevatio, circa ejus causam, & nomen non modicam in Mysticis reperio difficultatem: Circa nomen, utpote quia eam interdum vocant Ecstasim, & interdum Raptum; & quod rarius est, aliquando deliquium: ex quibus non parva oriri potest confusio, & animabus incommoda, nam si per doctrinam deliquii hujuscemodi animam dirigeret Magister, proculdubio multum errare posset.

318. Certum itaque est quod in nullo cum deliquio collineat, ut infra clarius patebit: Cum Ecstasi vero, in Raptu, in aliquibus convenit; nam convenit cum Ecstasi, quatenus ex altissima

sima, & profundissima animæ occupatione nihil per sensus valet percipere: Convenit etiam cum Raptu, quatenus etiam hic Deus animæ potentias ad se trapit; sed distinguitur ab Ecstasi, quia in Ecstasi potentiæ non rapiuntur violenter, nec sensus manet omnino impassibilis, sed tantum præ nimia animæ absorbitione suspenditur: In hac vero elevatione remanet sensus non solum suspensus, verum etiam omnino impassibilis, & spiritus rapitur in Deum: In Ecstasi etiam nec elevatur corpus, nec remanet formosum, leve, & crystallinum.

319. Distinguitur similiter a Raptu, quia anima in Raptu subito, & violenter ad id, in quo antea non erat, interdum rapitur, & adducitur: In hac autem elevatione suaviter in ipsum objectum in quo erat, paulatim rapitur, & adducitur, ut docet experientia. Insuper Raptus est improvisus, neque potest antea cognosci: Elevatio autem manifeste prævidetur, & anima regulariter se potest prævenire; nam circa idem divinum objectum, in quo versatur, solet anima in interiori sui fundo sentire quasdam vocationes interruptas, sive sibilos Sponsi vocantis, ad quos anima adinstar passerculi non adhuc bene volare potentis, qui parvis conatibus volitare incipit, volatumque tentans, sumit aerem, quo postea integrum volatum facere possit. Sic similiter contingit animæ in hac elevatione, in qua spiritus sibilos Sponsi vocantis sequi concertans, quasi exiguos volatus, vel conatus ad volandum agit, quousque omnino rapitur, atque ad divinum Sponsi vocantis sinum per magnam spiritus elevationem evolat, corpusque naturalem amittens gravitatem, a terra sursum elevatur.

320. Insuper in Raptu timet anima, pavet, & tremit, ex motu scilicet subito Raptus: In hac vero elevatione, nec timet, nec pavet, nec contremiscit, sed dulciter, suaviterque in Deum rapitur. In Raptu demum sensus contituntur, laborant, rigent, & laxantur: In hac autem elevatione (ut bene notat Ferdinandus Caldera *ubi supra*), „ Sæpius corpus, „ quod erat infirmum, multisque doloribus „ affectum, per hanc mirabilem elevationem „ prorsus sanatur, & ad omnia magnopere ha- „ bile & expeditum redditur.

321. Raptus per suam violentiam, & improvisam invasionem non solum corpus contremiscere facit, sed etiam interdum hominem quasi amentem huc, atque illuc pertrahit, e terra paululum elevat (ut testatur B. Theresia *in vita sua*, *cap.* 20. & affert P. Jacobus Alvarez *ubi supra* §. 5.) sed statim per suam naturalem gravitatem (quam non amittit) in terram concidit: in hac vero elevatione, nec corpus cadit, nec amenter pertrahitur, sed mirabili, & devota compositione a terra penitus elevatur, ubi gravitate naturali deperdita, manet per multum temporis in aere suspensum.

322. Etiam differt generaliter hæc elevatio ab Ecstasi, & Raptu (si expertis credere debemus) quatenus in hac elevatione exercitium animæ est longe sublimius, & excelsius, quia intellectus adeo altissimam habet notitiam Dei, quod (intra limites fidei) videatur Deum sibi velum panduisse: Voluntas pariter dulci admodum suavitate in divina essentia immergitur; & ita vehementer, & delicate amat, quod cælestis illius Patriæ fruitionem quodammodo imitetur. In Ecstasi vero, & Raptu, licet altissima sit elevatio spiritus, est tamen longe inferior huic elevationi.

323. Denique differt ab eis, quatenus hæc elevatio cadit in virum perfectum, omnino purgatum, & in statu matrimonii spiritualis constitutum, ut statim videbimus, & licet in hoc statu felicissimo plures anima Ecstases, & Raptus patiatur, quandoquidem hujusmodi favores extra hunc matrimonii statum conceduntur, & quibus hæc elevatio non conceditur, infertur, quod hæc elevatio multum distet ab Ecstasi, & raptu: Et auctoritatibus Mysticorum respondemus, quod hæc elevatio vocari potest Ecstasis, & Raptus, quatenus in aliquo cum eis convenit; sed quod revera est ab eis valde distincta, & superioris hierarchiæ communicatio.

324. Sed multo major adest difficultas circa causam hujus mirabilis elevationis. Dicitur enim fere ab omnibus Mysticis, quod spiritus adeo vehementer in Deum elevatur, quod per vim suæ elevationis corpus secum rapit, & extollit, atque sic elevatum conservat, donec spiritus elevatus perseverat: Ita tenent Alvarez *ubi supra*, Spert Carthusianus *ubi supra*, & omnes communiter. Sed ingenue fatemur, quod nunquam hoc intelligere potuimus, neque eorum adscribi sententiæ, propter aliquas rationes nostro videri valde difficiles.

325. Prima est, quia licet spiritus possit corpus movere, & aliquantulum elevare, nequit tamen illud diu conservare elevatum, propter ejus naturalem gravitatem, qua naturali, & sibi insito appetitu, & pondere petit centrum; quam naturalem proprietatem non potest spiritus a corpore auferre: Unde videmus, quod dum aliquis salit, quamvis ex vi vehementis conatus spiritus aliquantulum elevetur corpus, statim vero in suum centrum reducitur, quia spiritus non potest ei demere naturalem gravitatem, & appetitum innatum petendi suum centrum. Præterea spiritus non potest immediate corpus movere, sed per suum imperium, & per medium potentiæ loco motivæ, quæ sola potest corpori imprimere aliquid intrinsecum, & materiale, per quod corpus moveatur, & tunc conservata ejus gravitate, moveri potest, unde nequit diu extra centrum suum conservari; quod quidem multo minus poterit spiritus per se solum agere.

326. Cæ-

326. Cæterum, quia gravitas, & ponderositas corporis cum sit ei naturalis, & propria, a nullo nisi a divino spiritu, qui est Auctor naturæ, potest auferri, quia solus naturæ Auctor potest naturales rei proprietates adimere; quamobrem neque spiritus Angelicus, neque humanus potest a corpore auferre naturalem gravitatem, quæ illi est naturalis, & propria, nec illud in aere diu conservare ablata omnino ab eo gravitate, ut in hac mirabili elevatione contingit; quin obstet locus ille Ezechielis supra *tract.* 2. *cap.* 2. *num.* 14. adductus, quia spiritus, qui illum elevavit inter terram, & Cælum, non fuit proprius spiritus; sed spiritus Angelicus (juxta sententiam Cornelii a Lapide) qui nullo modo abstulit a corpore gravitatem naturalem, & in meliori, & veriori sententia, ut ex Sancio vidimus, corpus non fuit suspensum inter Cælum, & terram, sed Ecstasim passus fuit Propheta, in quo illi visum fuit, ita esse suspensum. In hac vero nostra elevatione vere suspenditur corpus, & ab eo aufertur gravitas naturalis, & manet leve quasi palea, vel pluma, ut per palpabilem experientiam sæpius visum est.

327. Secunda ratio est, quia licet spiritus possit ita elevare, & conservare corpus, & ab eo naturale pondus auferre (quod negatur) atque illud secum tollere, & rapere, ut corpus spiritum obsequatur, necessario illud rapere, & deferre debebat versus illam partem in qua erat Deus, qui spiritum elevantem corpus ad se traxerat, & rapuerat. Cum autem Deus sit immensus, cujus ratione immensitatis ubique sit cum omni sua gloria, & Majestate, unde ajebat Psalmista: *Si ascendero in Cælum, tu illic es; si descendero in Infernum, ades; Si sumpsero pennas meas diluculo, & habitavero in extremis Maris; etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua* (*Psalm.* 138. 8.) nulla ratio esse potest, quare corpus, ut spiritum Deum obsequentem sequatur, magis sursum, quam deorsum, vel sinistrorsum, quam dextrorsum, moveatur, & elevetur, cum ubique sit Deus vocans, & trahens spiritum ad se, qui ut Deum suum sequatur, non indiget a terra elevari; elevatio quippe spiritus ex eo dicitur, quia Deum per intellectum, & voluntatem cognoscit, & amat; eumque dum pro objecto habet, a terrenis rebus abstrahitur, qui cum altissimum sit omnium objectorum cognoscibilium, dum intellectus eum cognoscit, & voluntas amat, merito dicitur spiritus elevari. Deinde quia cum spiritus per supernaturalem fidei cognitionem in Deum occupatur, quia transcendit suum ordinarium modum cognoscendi, & in eum qui supra naturam est, per cognitionem supra naturam assurgit, propriissime dicitur elevari in Deum: quam elevationem etiam habet in Ecstasi, & Raptu, & in eorum nullo elevatur corpus, sicut in hac elevatione contingit: Ergo ut supernaturaliter elevetur spiritus in Deum non indiget corpus elevare, ergo non elevatur a spiritu proprio.

328. Nec valet si dicas, quod licet Deus sit ubique per essentiam, præsentiam, & potentiam, specialius tamen sursum in Cælo assistit, ubi quasi in propria sede Regni sui, amicis suis, & electis, in æternum manifestari decrevit, unde spiritus illuc tendit, & Regnum Cælorum quasi sedem sui dilecti Sponsi, & Divini Regis, conspicit, & appetit; & propterea ante Missæ præfationem canit Sacerdos: *Sursum corda*, ut omnes ad illud Cæleste Regnum sua corda dirigant. Quia respondetur per ipsius Jesu Christi sententiam, qui sciscitantibus de Regno Dei, respondit: *Neque dicent, ecce hic, aut ecce illic: Ecce Regnum Dei intra vos est.* (*Luc.* 17. 21.) Et Augustinus, Gregorius & alii communiter in hunc locum affirmant, Regnum Cælorum esse animam Justi, ubi Deus inhabitat, licet in materiali Regno Cælorum Beatis in æternum manifestare absque velamentis gloriam suam decreverit: Ergo non indiget spiritus, ut ad Deum vadat, sursum se elevare, neque sursum corpus attollere; maxime cum in se ipso habeat Deum specialius assistentem.

329. Sed si adhuc instes, quod licet hoc verum sit, attamen dum spiritus Deum concipit ut in Cælis elevatum, & assistentem, illic amplecti, & frui concupiscit, & appetit, & eo ipso quod videre eum facie ad faciem in æternum peroptat, ad Cælum tendit ejus desiderium, quod sufficit ut spiritus sursum ire conetur. Respondemus, quod adhuc in hoc casu restat prima ratio impossibilitatis, nempe quod spiritus nequit a corpore auferre naturalem gravitatem, & inclinationem ad suum centrum, unde illud elevatum conservare non potest, ut in hac elevatione contingit: Ergo hæc fieri nequit a proprio spiritu: Et ad exhortationem Ecclesiæ respondemus, quod sursum elevare corda, est corda ad Deum dirigere, qui ratione suæ altitudinis corda sibi cohærentia sursum elevat, illaque Deum cognoscendo, & amando sursum elevantur.

330. Denique, si dicas quod per spiritum intelligunt Mystici spiritum Angelicum, sicut olim Prophetæ Habacuc, & Philippo Eunuco Reginæ Candacis contigit. Respondemus primo, quod si ab spiritu Angelico corpus elevatur, non jam a proprio spiritu, ut expresse dicitur a Mysticis: Secundo, quod adhuc in eo casu elevatur corpus ab Angelo illud relinquendo cum sua naturali gravitate, quam ipse sua propria virtute nequit ab illo tollere; neque nobis compertum est per Scripturam, quod corpora Habacuc, & Philippi amiserint suam naturalem gravitatem, ut in hac elevatione contingit.

CAPUT XXX.

De auctoris sententia circa causam hujus elevationis corporis.

331. NUllus equidem ex pluribus doctis, & spiritualibus, quibus hanc difficilem prorsus materiam consuluimus, aliam rationibus nostris satisfactionem obtulit, nisi quod viri expertissimi, & docti scripserunt, & affirmarunt, corpus a violentia spiritus elevari, ibique fixum, & elevatum permanere, cum omnibus circumstantiis supra relatis; modum tamen, quo hoc fiat, ignorant, quinimmo & miraculo adscribunt. Hos vero ejusmodi non contenti satisfactione, judicium nostrum ex elevationis circumstantiis deromptum, censuræ peritorum, & sapientium exponemus; obtestantes, nullam majorem optare auctoritatem, quam eam, quæ rationibus, & fundamentis adducendis jure debeatur.

332. Ad quod quasi præliminarie reminisci oportet eorum, quæ antecedenter diximus, scilicet hanc elevationem fieri animabus in matrimonio spirituali constitutis, in quo anima adeo altissimam habet Dei notitiam, & suavissimam, intensissimamque dilectionem, quod nullis nisi illius Cælestis Patriæ valet comparari, ut ex Theresiæ auctoritate probavimus (*Supr. cap.* 28. *num.* 293.) Insuper quod corpus omnino amittit naturalem gravitatem, & veluti pluma, aut palea ad tenuissimum flatum movetur, & utrimque circumducitur, manetque diu a terra elevatum; cujus vultus formosus, splendens, & quasi cristallinus redditur, & adeo impassibile, quod (ut pluries expertum est) nec punctionibus acuum, nec majori ictu, nec quavis percussione dolet, nec patitur.

333. His igitur suppositis (quæ confirmat ocularis, & quotidiana experientia) scire debemus, quod matrimonium spirituale, in quo hujuscemodi elevati consistunt, in hac vita inchoatur, ut in altera perficiatur, & in æternum consumetur, ut supra *Cap.* 28. *num.* 299. probavimus; utpote quia Regnum Cælorum est Regnum cælestium nuptiarum, ut testatur Dominus per Matthæum dicens: *Simile factum est Regnum Cælorum homini Regi, qui fecit nuptias filio suo* (*Matth.* 22. 1.) Istæ nuptiæ, quas Deus in gloria cum animabus justis perficiet (ut tenent Theophylactus, & alii quamplurimi) in hac præsenti vita inchoantur: *In novissimis temporibus* (inquit) *perfecte apparebunt istæ nuptiæ, & ad vesperum, & ad finem sæculorum.*

334. In altera igitur vita divinus Sponsus ad matrimonium perfectum, & completum, eas septem Dotibus, quasi arrhis æterni conjugii locupletabit, ex quibus animæ tres concedet, & corpori quatuor restantes. *Dotes animæ* erunt, VISIO, quæ ut tenet D. Thomas 1. *p. q.* 13. *art.* 7. *ad* 1. fidei hujus vitæ respondet: COMPREHENSIO, sive firma & perfecta apprehensio illius boni, quod in hoc sæculo sperarunt; quæ virtuti spei Theologicæ correspondet. FRUITIO, quæ gaudium est boni præsentis, & refertur ad charitatem. Quæ quidem Dotes secundum quod elevant ad perfectiorem, & altiorem statum quam hujus vitæ, ut tenet Schola Thomistica: *Induunt rationem dotis, id est, ornatus dispositionis, & habilitationis Sponsæ ad illas nuptias divinas* (*Gonet manual. Thomist. tom.* 3. *c.* 5. *§.* 1.)

335. *Dotes, quæ conceduntur corpori*, sunt, IMPASSIBILITAS, omnem passionem, & dolorem excludens; SUBTILITAS, quę corpus reddit penetrabile, diaphanum, & ex animali, & terreno, in spirituale, & cæleste convertit; quod confirmat Paulus 1. *ad Corint.* 44. dicens: *Seminatur corpus animale, surgit corpus spirituale.* AGILITAS, qua a naturali pondere, & gravitate absolutum, utcunque voluerit summa agilitate moveri poterit. Denique, CLARITAS, qua remanet formosum, & splendens tanquam Sol juxta illud: *Fulgebunt Justi sicut Sol in Regno Patris eorum* (*Matth.* 13. 43.)

336. Omnes prædictæ Dotes, tam animæ, quam corporis, quæ ad consummandum æternum illud, & perfectum matrimonium in Cælo conceduntur, omnes oriuntur, emanant, & redundant (ut docet Augustinus *Epist.* 56. *ad Dioscor.*) ex visione & dilectione Beatifica: „ Tam potenti natura (inquit) Deus fecit „ animam, ut ex ejus plenissima Beatitudine, „ quæ in fine temporis Sanctis promittitur, „ redundent etiam in inferiorem partem, quæ „ est corpus, non Beatitudo, quæ fruentis, & „ intelligentis est propria, sed plenitudo sanitatis, id est incorruptionis vigor. Quod confir„ mat D. Thomas *In* 4. *contra Gentes* dicens: „ Sicut anima divina visione fruens, quadam „ spirituali claritate replebitur, ita per quan„ dam redundantiam ex anima in corpus, „ ipsum corpus in suo modo claritatis gloria in„ duetur.

337. Hujus cælestis matrimonii arrhas recipit anima in hac vita, Divino Spiritu mediante, ut expresse tenet Chrysostomus *Hom. in Matth.* 22. per hæc verba: *Hic autem quasi arrhas futuri conjugii Spiritum Sanctum accipimus.* Unde si matrimonium imperfectum, quod in hac vita Deus cum suis amicis celebrat, non est aliud nisi inchoatio matrimonii perfecti, quod ipse cum eisdem perficiet, & consummabit in Patria; cujus quidem perfecti matrimonii, quasi in arrhas ejus securitatis, tribuit animabus Deus suum Divinum Spiritum, valde congruenter inferre possumus, quod hæc elevatio quæ fit cum his, quibus sibi copulavit per matrimonium inchoatum, sit quædam ostensio arrharum, & dotium matrimonii perfecti, quas nunc mediante suo Divino Spiritu eis respective communicat.

338. Quod manifeste conjicitur ex eo quod in

in hac elevatione, vel arrharum, vel dotium ostensione, reperiuntur (licet imperfecte) omnes animæ, & corporis dotes, quæ in illo perfecto matrimonio Patriæ perfecte videbuntur; nam primo quoad animam reperitur VISIO, quandoquidem in hac mirabili elevatione anima adeo altissimam habet Dei cognitionem (licet intra limites fidei) quod Deum suæ divinitatis velum referare videatur. Adest COMPREHENSIO, quia per realem & actualem possessionem ita apprehendit speratum bonum, quod ex vi certitudinis comprehensionis putet illud in æternum possessurum, ut credebat David, cum dicebat: *Ego dixi in abundantia mea, non movebor in æternum* (*Psalm.* 29. 7.) Et Sponsa Sancta, *Tenui eum, nec dimittam* (*Cant.* 3. 4.) Demum viget FRUITIO, siquidem æterno bono diu sperato, tanquam animæ præsenti incomparabili suavitate, & dulcedine perfruitur. Hæ Dotes reperiuntur in anima sic elevata; quæ licet imperfectæ valde respectu illorum cælestis Patriæ, longe tamen perfectiores sunt, his quæ communiter in quolibet alio unionis actu hic haberi possunt.

339. Videmus etiam in hac elevatione quasi Dotes corporis, quandoquidem reperitur (licet imperfecte) IMPASSIBILITAS; siquidem neque pœnam, neque molestiam patitur, nec acus punctum dolet: SUBTILITAS, quia redditur quasi diaphanum, & crystallinum, & potius videtur cæleste, quam terrenum: AGILITAS, nam a terra in altum extollitur, ibique elevatum diu perstat, & ad tenuissimum statum (amissa omnino ejus gravitate) circumducitur: CLARITAS, quia manet formosum, rubicundum, & splendens.

340. Nunc igitur sic argumentari possumus: Si in matrimonio perfecto Patriæ ex visione, & dilectione Beatifica redundant, & effluunt hæ Dotes perfectæ, & completæ, non incongrue dici poterit, quod in matrimonio imperfecto, & incompleto hujus vitæ, in quo dantur animæ Arrhæ securæ matrimonii perfecti, & completi, ex supernaturali luce, & amore, quibus anima abstractive Deum videt, & seraphice comprehendit, confluant, & redundent in corpus elevati ipsæmet Dotes, licet imperfectæ, & incompletæ. Fatemur ingenue ejusmodi congruentiam intellectui nostro maximam vim inferre: Quamobrem verosimilius judicamus, hanc elevationem ab hujuscemodi causa procedere; non vero quod spiritus humanus sua virtute post se corpus rapiat, & extollat, ut communiter habetur.

341. Neque ullius obstaculi est doctrina Angelici Præceptoris, *in supplement. q.* 84. *art.* 1. asserentis, quod anima Beata, non solum corpori unitur tanquam forma, sed tamquam suus specialis motor; utroque enim modo corpus subest animæ; Ideoque per Dotem Agilitatis ei subjicitur tanquam motori, unde redditur habile, & expeditum ad omnes motus, & actiones animæ: Propterea deduci posse videtur, quod spiritus possit corpus attollere, & elevatum diu conservare; quia respondetur, quod hæc doctrina intelligenda est de anima, & corpore jam beatis, & gloriosis, non vero de mortalibus, & passibilibus.

342. Et si forte instes ad hominem: Quod sicut nos corpus passibile particeps facimus Dotium Beatitudinis, licet imperfecte, & incomplete; etiam debemus fateri, corpus ita elevatum particeps fieri (licet imperfecte, & incomplete) ejusdem subjectionis sequendi spiritum, quam habebit perfecte, & complete in Beatitudine; quamobrem hoc imperfecto motu poterit spiritum sequi, & cum eo sursum elevari; ac per consequens dum ipse manet elevatus, corpus pariter elevatum permanere: quia respondemus, quod spiritus, ut prædicto modo Deum videat, & perfruatur, non indiget localiter elevari, cum in se ipso spiritualius Deum habeat, & possideat, unde non ex motione spiritus procedit elevatio: Præterquam quod absque participatione Dotis Agilitatis, non potest corpus spiritum obsequi, neque ei subjici tamquam speciali motori; per hanc enim Dotem illi sic subjicitur in Beatitudine: Proinde sequitur, quod causa sequendi spiritum ex ipsa doctrina Angelici sit participatio Dotis agilitatis, quam comitantur ceteræ, sicut experientia probatur: Unde manifestum videtur hujusmodi elevationem corporis, non a spiritu ex propria virtute procedere, sed ex imperfecta participatione Dotium, quas quasi Arrhas perfecti matrimonii Patriæ in hoc matrimonio imperfecto hujus vitæ per Spiritum Sanctum lumine, & amore infusis recipit. Et confirmatur experientia, quia interdum corpus plus, aut minus elevatur, & elevatum plus, aut minus durat, plusve, aut minus Dotes participat, quod provenire potest per majorem, vel minorem intensionem infusi luminis, & amoris, juxta quos respective Deum participat spiritus, & intuetur.

CAPUT XXXI.

De practica instructione Directoris circa hanc corporis elevationem.

343. HÆc mira corporis elevatio a quocumque principio, & causa bona procedat, certissimum est, quod extra accipientis arbitrium sit illam habere, vel impedire, sicut etiam in ejus spiritus substantiali elevatione nihil agendum restet Directori, cum illius communicatio altior, & perfectior sit ceteris omnibus, quæ in antecedentibus favoribus fiunt, & animæ sic elevatæ, quasi jam in spirituali matrimonio constitutæ, Dei spiritu aguntur, ut superius *Cap.* 28. *numer.* 275. dictum est.

344. Circa ejus externam communicationem,

nem, & virtutum operationem, & cetera quæ exteriora sunt, dirigenda est principaliter actio Directoris, & primo debet curare, quod ejusmodi animæ in humilitate, & paupertate spiritus conserventur: Propterea debet eas frequenter increpare, & omnia opera sua vilipendere, & quasi imperfectissima, & mala corrigere, & increpare; quia dum in hac mortalitate vivunt, obnoxiæ sunt peccatis, ut vidimus Davidem, Salomonem, & alios ex altissimo perfectionis statu collapsas esse; unde necessarium omnino est, eas semper humiliare, corrigere, atque in intima dejectione conservare.

345. Secundo, nunquam eis vultum exhibeat humanum, sed rigidum, & austerissimum, & elevationes quas patiuntur, non laudet, quinimmo eis dicat, ut paveant, & contremiscant, ne a Dæmone illudi possint, quia licet ipsæ securæ sint, illam elevationem esse a bono spiritu (Deus namque illis hanc securitatem infundit, de qua nullatenus possunt ambigere) servit tamen ut ipsæ putent, quod earum Director non eis credit, neque favores earum æstimat, neque eas tanquam perfectas reputat, & hoc modo in humilitate conservantur.

346. Tertio, curet semper quod hujusmodi animæ mortificationem omnimodam, & exercitia virtutum colant, a Deo humiliter petant æternam salutem, & orent pro Ecclesia, pro Principibus Catholicis, pro Animabus Purgatorii, & pro cæteris omnibus, pro quibus Sancta Mater Ecclesia docet nos orare, & omnes quas possint indulgentias lucrari, & consequi procurent; ne forte aliqua mala doctrina ductæ putent, in adeo altissimæ perfectionis statu esse constitutas, quod nullo prædictorum indigeant; cum nullus status in hac vita adeo excelsus sit, quod ab his, & similibus animas absolvat, neque a periculo labendi penitus auferat.

347. Quarto, curet scilicet ejusmodi homines abscondere, ne forte eis in aliorum conspectu hæ elevationes contingant, & dum aliis loquuntur, omnino vitent illas confabulationes, quibus ad hanc moveri elevationem experti sunt; & dum cognoscunt spiritum moveri, velociter fugiant, & in secretum cubiculum se retrahant. Si vero adeo velo ex fit elevatio, quod nullum eis fugiendi tempus, indulgeat; jubeat eis, quod aliquem postem teneant, vel columnam, aut aliquid immobile amplectantur, ne corpus cum aliorum admiratione in altum elevetur.

348. Quinto, quod a Deo enixe postulent, quod omnia exteriora, quæ possint esse admiratione digna, ab eis auferre dignetur, quandoquidem ipse Dominus adhuc in tam ordinaria actione, ut est orare, publicitatem fugere consulit per Matthæum, dicens: *Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora Patrem tuum in abscondito* (*Matth.* 6.6.). Quanto ergo magis in quantum possibile sit, debet in publico vitari res adeo rara, & mirabilis?

349. Sexto, & ultimo, debet omnes circumstantias prædictas in elevatione mature considerare, ne forte facili credulitate decipiatur; quia scire debet, quod licet Dæmon nequeat hanc elevationem spiritus effingere, nec imitari, potest tamen corpus extollere, & externis splendoribus circumvestire, ut olim visum fuit in illis famosis Magis, Simone, Hermogene, & Phileto, ut testatur Abdias in vitis Sanctorum Apostolorum Petri, & Bartholomæi; quamobrem debet Director interiorem animæ occupationem examinare: Si enim cognoverit, quod simul cum corpore elevatur spiritus in illam altissimam Dei cognitionem, & fruitionem, erit proculdubio vera, & legitima elevatio, a jurisdictione Dæmonis prorsus immunis: Si autem exigua, vel nulla sit spiritus elevatio, erit profecto astutia, & fallacia Dæmonis, vel ad inferendam animæ vanitatem, vel ad aliquod damnum consequendum.

350. Una est generalis regula ad discernendos omnes favores supernaturales, qua debet uti Magister ut plenius de omnibus fiat satis, maxime de his in quibus sensus perduntur, & alienantur, quæ nimirum est, ut interius, & intra se ipsum præcipiat animæ, quod ab elevatione, raptu, ecstasi, vel deliquio statim cesset, atque in sensus suos revertatur: Quæ si illico præcepto paruerit, absque dubio erit a bono spiritu occupata, nullus quippe (Deo excepto) potest pure interna cognoscere, qui solus scrutator est cordium, & ipse mavult obedientiam, quam victimam, & animæ statim injungit, quod præcepto sui superioris pareat. Dæmon vero cum pure internum non percipiat, nequit monere animam, ut saltem ad majorem dissimulationem imperio Magistri obedire satagat.

351. Sed hæc generalis regula aliquas habet limitationes, scilicet, in deliquiis materialibus, quatenus in eis simul patitur spiritus, & caro, & quamquam ad obediendum sit promptus spiritus, caro autem est infirma, quapropter nequit illico ab alienatione, & deliquio ad sensum revertere, sicut potest spiritus, qui nullo corporali impedimento detinetur. Itaque non statim damnandum est deliquium, si illico homo ab eo per præceptum non revocetur; debet tamen (& hoc notet Director) statim ad minus quasi qui excitatur a somno expergisci, & aliquo modo in se redire. Quod si nullo modo per præceptum moveatur, poterit tuto ejusmodi deliquium damnare. In ecstasi autem, raptu, & hac elevatione corporis, ceterisque favoribus, ubi sensus non patitur, debet anima statim in sensum redire, & integre præcepto Directoris parere, ut colligitur ex Theresia *in vita sua cap.* 29. & communiter tenent Mystici.

352. Pro coronide omnium supernaturalium fa-

favorum monemus omnes Directores, atque per viscera Jesu Christi humiliter obsecramus, quod ejusmodi extraordinariis rebus non sint affecti; sed potius ament viam securam, tritam, & ordinariam, utpote per exercitia virtutum, per mortificationem, & divinæ cognitionis, & amoris respectivam occupationem; fugiant penitus horum mirabilium desiderium; ament in filiis suis humilitatem, subjectionem, puritatem vitæ, & morum integritatem, potius quam elevationes, revelationes, raptus, & his similia; in quibus valde timere, tremere, & invigilare procurent, quatenus magna nimis est humana fragilitas, & Dæmonis astutia, & cavillositas, & audemus dicere, quod plus optare debeat inermi pectore armatorum militum copiam aggredi, vel cubile famelicorum Leonum, aut sævientium Struthionum introire, quam animas hujusmodi rebus constipatas regere, & gubernare.

353. Fœminas (qualescumque illæ sint) in supernaturalibus valde suspectas habeant, quatenus sunt ex natura sua imaginativæ, acuminosæ, faciles, debiles, amicæ novitatum, propriæ voluntati, & appetitus delectationi deditæ, mendaciis infectæ; & denique Dæmonis illusionibus nimis aptæ, & dispositæ, ut nos per experientiam didicimus. Et si bene advertant Directores, fere omnes fœminæ vix lumen orationis attingunt, cum jam revelationes, & desvelationes, impetus, & alia similia affirmant habere, & perpeti; quæ raro in viris reperiuntur, quandoquidem illi fortiores, & capaciores sunt ad ea, quæ sunt virtutis, & perfectionis: Quod quidem provenit (ut ait D. Thomas 1. *epist. ad Timot.* 2. *lect.* 3.) ex facili earum natura, & ex defectu rationis in eis; quamobrem passim in supernaturalibus fallunt, & falluntur, & interdum cum magno virtutis ludibrio, & maximo dedecore, & confusione Directorum.

354. Nullo igitur prætextu eis permittat (& omnibus generaliter) quod visiones, revelationes, & alia supernaturalia scribant, atque chartarum farraginem componant, & multo minus proprias vitas, neque aliis favores suos narrent, neque his exempla aliis præbeant; hæc quippe plena sunt periculis, erroribus, & illusionibus: Poterunt tamen res suas scribere, ut majori expressione Ductori patescant, qui melius faciet hujusmodi relationes igni tradendo, quam apud se reservando, & hoc licet anima affirmet habuisse inspirationem, vel præceptum divinum scribendi, aut hujusmodi scripta conservandi. Cum enim ad proximorum utilitatem, aut ædificationem vult Deus quod mundo innotescant, non ipsis regulariter animabus, sed earum Directoribus inspirat; quæ si vere humiles sint, potius optare debent quod omnia sua peccata illis præcipiatur omnibus detegere, quam virtutes, divinosque favores manifestare, & scribere.

355. Hujus veritatis optima testis est Seraphica, & divina Theresia a Jesu, quæ repetitis Confessariorum, & Prælatorum mandatis summo cum dolore obtemperans, sic in præfatione suæ Vitæ scripsit: „ Cuperem ego, quod „ sicut mihi præceptum est, & largissime per„ missum, ut meæ orationis modum, atque fa„ vores a Domino receptos scribam, mihi po„ tius permitteretur, quod scriberem clare, & „ minutatim omnia mea peccata, meæque vi„ tæ vilitatem, quia hoc maximam mihi con„ solationem affert, sed optatis meis votis nul„ latenus annuerunt, quinimmo & in hoc casu „ multum me constrinxerunt suis præceptis. Hæc Sancta Mater, & hi sunt veri spiritus fructus; ex quibus dignoscere poterunt Directores, non solum utilitatem, quam Deus ex Vita, & scriptis hujus mirabilis Heroinæ, & Mysticæ Doctoræ volebat comparare; sed etiam magnam rationem, qua ducti sunt ejus Prælati, & Directores, qui tale, tamque strictissimum scribendi mandatum imposuerunt, & quandoquidem (ut nefas erit dubitare) divina inspiratione ducti sunt: nihilominus tamen magna pensatione, & mora processerunt, antequam Theresiæ hoc præceptum imponerent.

356. Igitur si anima indicaverit Directori quod a Deo monita est, ut vitam suam, vel revelationes scribat, eam acriter reprehendat, atque ut superbam nimis arguat, & humiliet, indignum quippe est, & lamentabile quod passim conspicimus; scilicet quod fere nulla Monialis est, aut Beata, quæ farraginibus revelationum, aut hallucinationum non sit onusta; nec desunt aliqui Magistri spirituales ita faciles, quos de hujusmodi fœminis adhuc viventibus vitæ, & revelationum volumina concinnare non pudeat, contra monitum Ecclesiastici dicentis: *Ante mortem ne laudes hominem quemquam* (*Eccli.* 11. 30.) Cui addit Ambrosius. „ Quia unusquisque quandiu vivit ob„ noxius est lapsui, nec senectus immunis a „ crimine: Ideo legis quia Abraham mortuus „ est in senectute bona, ideo quia in bonitate „ propositi sui permansit: Mors igitur vitæ est „ testimonium, nam si laudari ante Guberna„ tor non potest quam in portum Navim de„ duxerit, quomodo laudabis hominem prius„ quam in stationem mortis successerit? Et „ ipse sui est gubernator, & ipse vitæ hujus „ jactatur profundo; quandiu in salo isto, tan„ diu inter naufragia: Dux ipse nisi confecto, „ prælio non sumit lauream, nec Miles arma „ deponit, nec stipendii merces adipiscitur, nisi „ hoste superato. Mors igitur stipendiorum ple„ nitudo, summa mercedis, gratia missionis est, Hactenus Ambrosius. (*apud Liran. in hunc loc.*)

357. Noscant ergo tales Directores suam nimiam facilitatem, aut simplicitatem; scripta hujuscemodi comburant, quandoquidem ad exemplum, & ædificationem statuum personarum

rum

rum, tot Sanctorum canonizatorum vitæ jam scriptæ sufficiant, quin necessarium sit de aliis, qui ab Ecclesia non sunt approbati, neque de eorum agitur approbatione, vitas, & revelationes contexere; sufficiunt quippe ad Catholicam instructionem tot utriusque testamenti sententiæ, tot exhortationes, & exemplaria Sanctorum, tot denique de doctrina, & exemplis conscripta, & approbata volumina, ut a materia tam periculosa absque urgentissima causa, & necessitate abstineant.

358. Immo prædictas animas quæ per hujusmodi supernaturalem viam, & res adeo periculosas gradiuntur, penitus abscondere, mortificare, humiliare, vilipendere, & in terram suæ fragilitatis conglutinare satagant: ne popularis auræ, & vanitatis flatibus impetitæ, omnes earum virtutes, & perfectiones quasi pulvis evanescant. Doceant hujusmodi non in suis favoribus gaudere, sed in suis infirmitatibus, & humiliationibus cum Apostolo, & quod earum nomina scripta sint in libro Vitæ: *In hoc nolite gaudere* (ait Dominus) *quia spiritus vobis subjiciuntur; gaudete autem, quod nomina vestra scripta sunt in Cælis* (*Lucæ* 10. 20.) Hoc est tutius, & melius, & quandoquidem non damnemus eos, qui bene perpenso, & consulto negotio, ad majorem Dei gloriam, Illustrium virorum, & fœminarum jam e vita functorum historias evulgant; viventes tamen laudare, atque eorum visiones, revelationes, & miracula scribere, aut magni facere, plenum est periculis, deceptionibus, erroribus, fallaciis, & vanitate, & multoties pallio gloriæ Dei, & ædificationis proximorum, sibi, & filiis, & filiabus spiritualibus, humanam quærunt laudem, & æstimationem.

TRACTATUS SEXTUS.

De Purgationibus Passivis Animæ.

VAstissimus, ac spumosus Oceanus, in quo omnes pene Directores fluctuant, passivarum est status purgationum, quandoquidem per eas absque Æolo, & absque Pixide nautica prorsus velificatur; in eis namque terra perditur, Cælum absconditur, & circumquaque tribulationum tumentes fluctus miseram animam impetunt, & invadunt. Quod quidem optime comparari potest Rati illi, sive Arcæ, quam Dominus Noe fabricare præcepit, cujus lævigatam undequaque carinam procellosi aquarum gurgites verberabant: Illius pariter tegumentum, ruptæ atque in proluviem erumpentes cataractæ Cæli, diris crystalli lanceis oppugnabant. Latera similiter circumactæ puppis ad procellosos uracanis flatus titubantia, passim arenarum profundum, tanquam fatale sepulcrum minitabantur; navisque sine ursa, sine clavo, sine velis, utrobique convulsa, & navigando fluctuans, undarum quilibet impulsus stragem offerebat: Aquilonis concutiens impetus, vocabat periculum; & unaquæque Ratis nutatio imminebat naufragium: Solum denique in divina providentia, atque stabilitate verborum Altissimi, tota ejus securitas fulciebatur. Idem profecto Naviculæ animæ in his horribilibus purgationibus contingit, quatenus ex terra suæ naturæ sensibilis nihil nisi effrænes, tumentesque passionum undas sentit: E Cælo aliud quam indignantes undique sagittas (suo videri) non recipit; diris undique, & furentibus persecutionibus circumagitur; pixis nautica, id est fides, spei polum quem fere amisit, tenere non potest; orationis clavus frangitur, & deperditur; vela fervoris procellosis, aridisque laborum flabris discinduntur: Propterea in quolibet opere stragem timet, in quacumque persecutione eversionem horret; & in unaquaque nutatione naufragium æternæ damnationis formidat; desolatiori omnino quam Navis Noe fluctuat salo, quandoquidem illa lucis, & tenebrarum potita intercapedine navigabat, hæc autem assidue per tenebrarum palpabilium abyssum undecumque consitam procellis, cui Altissimi providentia a longe tantum videtur collucere. Quid in tam turbulenta tempestate agat Nauclerus, sive spiritualis Magister? Plane dicimus, quod hic (quo se vertat, nesciens) confusionibus, & horroribus obscuratur. Ut igitur tam tenebrosum pelagum exiguo saltem collucenti pinno ingredi valeat, regulas gubernandi navim in hac tempestate proponere necessarium duximus, animadvertentes tamen scopum nostrum non esse purgationes depingere, aut explanare, maxime cum hoc elevate actum sit a B. Joanne a Cruce in suis mirabilibus libris noctis obscuræ, sed id solum quod ad instructionem Directoris in casibus practicis proficere valeat.

CAPUT I.

De Purgationibus passivis in communi.

1. DIfficilis admodum, & arcta est via quæ ducit ad vitam, ut per Matthæum 7. 14. testatur Dominus, sententia utique pro omnibus prolata; sed quam arctior, & difficilior sit pro his qui ad intimam Dei unionem anhelitus aspirant, cuilibet facile erit judicare: Est etiam unio divina negotium prorsus arduum na-

naturæ lapsæ, & peccatis infectæ; maxime cum ad duorum extremorum conjunctionem valde difficilem ordinetur: cum autem Deus & ipsa puritas, & sanctitudo, indiget homo, ut cum eo uniri possit in sanctimonia, & sanctificatione respectivam procurare similitudinem; ad quam profecto non omnino sufficit gratia sanctificans, quatenus scilicet est causa sanctitatis, & principium meriti ad vitam æternam, ut tenet Schola Thomistica; (*Gonet. Manual. Thom. tom. 2. part. 1. tract. 8. cap. 7.*) sed etiam quatenus ducitur justitia originali; hoc est, in quantum est radix triplicis subjectionis; nempe, corporis ad animam, appetitus inferioris ad superiorem, & superioris ad Deum.

2. Et licet post peccatum, & restaurationem ad gratiam hic status prædictus non habeat rationem originalis justitiæ, tamen proportionabiliter debet habere similitudinem, ut possit anima cum Deo perfecte uniri: Et cum anima misero vulnerata mansit per originalem culpam, siquidem (Doctore D. Thoma 2. 2. *quæst.* 15. *art.* 3.) „ Sicut in humano corpore vulnus „ dicitur plaga illa, quando inter partes conti- „ guas, & unitas fit aliqua ruptio, vel divisio; „ ita in anima merito appellatur vulnus illa „ ruptio, vel divisio quæ per peccatum in ejus „ potentiis facta fuit, dum ab ordine rationis, „ cui per justitiam originalem, & donum in- „ tegritatis erant perfecte unitæ, fuerunt divi- „ sæ, & separatæ per destitutionem prædicti „ ordinis.

3. Unde per peccatum originale quatuor præcipuæ potentiæ ordine ad proprium objectum destitutæ sunt; nimirum intellectus, qui destituitur in ordine ad verum, voluntas, quæ destituitur in ordine ad bonum honestum, & rationi consonum; concupiscibilis, quæ destituitur in ordine ad delectabile moderatum ratione; & irascibilis, quæ destituitur in ordine ad arduum, & difficile, ne prompte, & expedite feratur in illud.

4. Ex hac potentiarum deordinatione quatuor sunt hominis inflictæ plagæ, nempe, PLAGA IGNORANTIÆ, qua hebetatur ratio ad cognitionem veri: PLAGA MALITIÆ, qua voluntas retardatur a prosecutione boni honesti; PLAGA CONCUPISCENTIÆ, qua appetitus concupiscibilis exardescit, & immoderate fertur in bonum delectabile contrarium rationi, & PLAGA INFIRMITATIS, qua irascibilis ad prosecutionem boni ardui languet, & torpescit.

5. Has quidem, & alias plagas cum amissione gratiæ, & originalis justitiæ contraxit homo per originale peccatum, & quas (in quantum ei possibile sit) sanare, & reparare debet, ut suo ultimo fini simpliciter uniatur: Quamobrem Dominus dixit, arctam esse viam, quæ ducit ad vitam, & quod pauci sunt, qui inveniunt eam, quandoquidem valde pauci sunt qui eam non solum non adipiscantur, sed etiam neque qui eam recto corde solicite quærant.

6. Hi autem paucissimi, qui veluti thesaurum effodientes viam vitæ ardenter consectantur, possunt adhuc parum operari sua propria virtute, & gratia ordinaria ad assequendam divinam unionem, & quodammodo reparanda vulnera, per peccatum inflicta, quousque Deus ipse ad nostrum opus perficiendum applicat manum, & potentiam suam; quod quidem ab eo exposcebat Hieremias, dicens: *Converte nos Domine ad te, & convertemur; innova dies nostros sicut a principio*. (*Hierem.* 5. 21.) Tam quia supra vires nostras est hoc negotium, quandoquidem in perfecto sui ipsius dominio consistit; unde scriptum est: *Melior est patiens, viro forti, & qui dominatur animo suo, expugnatore Urbium*. (*Prov.* 17. 32.) Quod fit per assiduam propriæ voluntatis, & appetitus coertionem: Tum etiam quia proprius amor sui ipsius impedit hominem a perfecta castigatione sui corporis, & a recta ordinatione appetitus; quamobrem necesse est, quod ipse Deus flagellum sumat, atque in verberibus inordinatas ejus passiones corrigat, & castiget, vulneraque coruptæ naturæ in quantum possibile sit, sanet, & reparet.

7. Igitur postquam anima ad Deum per gratiam, & sanctum desiderium conversa est, & per aliquod tempus exercitium orationis solicite coluit, in qua Deus tanquam parvulæ in Christo ubera dulcedinis exhibendo lac ei potum dedit, ut suaviter allecta possit eam ab uberibus terrenæ consolationis avellere, cujus quidem tenerum divinæ consolationis alimentum (male volutaptibus assuefacta) nimis imperfecte sumendo in plura spiritualia vitia prolabitur, quæ late refert B. Joannes a Cruce *lib. 1. noct. obscur. a cap. 1. usque ad 7. inclusive*: Propterea Dominus per has pœnosissimas purgationes, ejus actus, & habitus evacuare, & eradicare procurat; ut non solum ordinet ejus partem inferiorem ad superiorem, sed etiam superiorem ad se ipsum, ut cum ea se unire possit, quod fieri debet per labores, afflictiones, & ariditates, quibus immoderatio appetitus corrigatur, & deordinatio potentiarum reguletur, ut anima tam in esse naturali, quam supernaturali renovata possit suum ultimum finem perfecte attingere, ut probat Illuminatus Taulerus *Instit. c. 11. & serm. de Martyr.*

8. Principale hujus operis instrumentum idem est ac illud, cum quo diximus supernaturales Deum componere favores; ipse enim quo mortificat, vivificat, utpote per spirituale lumen infusum, & fervidam flammam charitatis (ut bene notat idem Taulerus *serm. de Martyr.*) sed quomodo hoc fieri possit, faciliter explicabimus. Ad quod scire oportet, quod Deus dupliciter hoc in anima infundit: Primus modus est purgativus, & ita infusum lumen palpabiles in spiritu ob duplicem rationem tenebras gignit. Prima est propter summam, & superexcedentem luminis activitatem, fortitudinem, & splendorem, & propter imbecillitatem, inferioritatem, & incapacitatem potentiæ recipientis. Quod probatur

per rationem Philoſophi dicentis (verba ſunt B. Joannis a Cruce *ubi ſupra cap.* 5.) „ Quod „ quanto res divinæ in ſe ſunt magis claræ, „ & manifeſtæ, tanto amplius ſunt animæ naturaliter obſcuræ, & occultæ; ſicut lux „ quanto clarior eſt, tanto magis pupillam „ Noctuæ cæcat, & obſcurat. Quod manifeſte patet in lumine Solis, quod tanto plus oculos cæcat, quanto magis eſt clarum, & ſplendens. Cum igitur lumen infuſum ſit nimis validum, clarum, & ſuperexcedens potentiæ facultatem, gignit in anima, non ſolum tenebras obſcuriſſimas, ſed etiam magnopere pœnoſas, & graves; ſicut etiam lumen Solis, non ſolum oculos cœcat, ſed torquet, & deſtruit: Unde de hoc purgativo lumine cecinit Pſalmiſta: *Præ fulgore in conſpectu ejus Nubes tranſierunt. Grando, & carbones ignis.... Miſit ſagittas ſuas, & diſſipavit eos: fulgura multiplicavit, & conturbavit eos.* (*Pſal.* 17. 13. 15.)

9. Altera ratio eſt, quia Deus per hoc lumen infuſum tollit ab intellectu omnem reflexionem ipſius luminis, quatenus ſolam tribuit cognitionem directam, & negat reflexam, quandoquidem ad videndum divinum lumen indigeat anima alio lumine ei proportionato, ſecundum illud Pſalmi: *Et in lumine tuo videbimus lumen.* (*Pſalm.* 35. 10.) Utpote quod per aliud lumen fiat capax potentia ad videndum lumen infuſum: Propterea evenit animæ quædam luminis ignorantia, ſubindeque caligo, & tenebra palpabilis, ut confirmat Henricus Arpius *Theolog. Myſtic. lib.* 2. *part.* 5. *cap.* 49.

10. Idem reſpective efficit in voluntate amor vehemens, & infuſus, quatenus ex forti, & ardentiſſima ejus excitatione, quæ nimis ſuperexcedit capacitatem potentiæ, multum illa patitur, angitur, & dolet, & cum in intellectu reflexio communicationis deficiat, non poteſt voluntas aliud in ſe percipere, præter intimam anxietatem, & inexplicabile martyrium; & eo crudelius torquetur, quo cauſam ſui tormenti ignorat, ut ſimiliter docet Arpius *ubi ſupra.*

11. Secundus modus infundendi lumen, & amorem eſt illuminativus, & nihil aliud eſt, niſi quod Deus lumen coaptat potentiæ, vel potentiam accommodat lumini, ex quo anima non ſolum eruitur e tenebris, verum etiam illuſtratur, & delectabiliter objecta intuetur; ſicut contingit ei, quem nimium lumen offendit, quod ſi juxta potentiæ virtutem temperetur, delectabiliter omnia conſpiciet. Etiam tribuit Deus animæ præter lumen infuſum, aliud lumen, quo primum lumen agnoſcat; ſive hoc fiat infundendo novum lumen ſupernaturale (ut aliqui volunt) ſive fiat concedendo potentiæ naturalem reflexionem (ut putant alii) quod quidem nobis ſuperfluum eſt inveſtigare; ſolum tamen dicimus, quod anima habet claram cognitionem ſuæ operationis, tam in ordine ad occupationem intellectus, quam ad exercitium voluntatis, quamobrem a labore, & dolore, a tenebris, & obſcuritatibus ex carentia reflexionis ſubortis penitus liberatur, & hoc eſt quod Myſtici vocant, Deum aggredi animam modo purgativo, & illuminativo.

12. Utrumque modum explicat Pſalmiſta ſic perſonans: *Poſuiſti tenebras, & facta eſt nox, in ipſa pertranſibunt omnes beſtiæ ſylvæ: catuli Leonum rugientes, ut rapiant.* (*Pſalm.* 103. *a verſ.* 20.) Hic explicat modum purgativum, quandoquidem his tenebris non ſolum animæ facta ſit nox, verum etiam beſtiæ ſylvæ (quæ inordinatæ paſſiones ſunt, latentes in potentiarum ſylvis, ſuntque effrænes, & crudeles ut infra patebit) foras proſiliant: Et ſimiliter catuli Leonum (qui Dæmones intelliguntur) exeunt, & rugientes circuunt, quærentes, quem devorent. (*S. Laur. Juſtinian. de caſt. connub. c.* 14.)

13. Proſequitur David modum illuminativum dicens: *Ortus eſt Sol, & congregati ſunt, & in cubilibus ſuis collocabuntur. Exibit homo ad opus ſuum, & ad operationem ſuam uſque ad veſperum.* (*Pſal.* 103.) Quia nimirum ceſſavit lumen purgativum, & illuminativum translatum eſt, & tunc oriente Sole, & clareſcente luce, beſtiæ in ſua cubilia redierunt, id eſt paſſiones, quæ purgativæ noctis cauſa effrænes exilierunt, nunc in cubilibus ſuis, id eſt in radicibus, & habitibus iterum occultantur, quatenus ſcilicet in prima purgatione non prorſus occiduntur, ideoque dum lumen irradiat, quaſi in abſcondito latent, & conſopiuntur; videatur Laurentius Juſtinianus, *ubi ſupra.*

14. Sequitur: tunc homo exibit ad opus ſuum uſque ad veſperum, quia nimirum per claritatem luminis manifeſte cognoſcit fructum, & profectum intimæ ſuæ operationis, quam eadem ſatisfactione proſequitur uſque ad veſperum; hoc eſt, quouſque iterum redeat nox purgativa, utpote quia Deus in hac purgationis caliginoſa nocte tenebras lumini, & lumen tenebris alternative immiſcet, ut confirmat Taulerus *tom.* 2. *ſerm. de S. Auguſt.* licet tempus tenebrarum prolixius ſit, & diuturnius: Conceditur tamen interdum lumen illuminativum, ut anima ſe reficiat, & ad ulterius procedendum in nocte vires ſumat. Propterea Pſalmiſta de hac purgativa nocte loquens in *Pſal.* 138. *Domine probaſti me, & cognoviſti me*: ſubjunxit: *Et dixi: forſitan tenebræ conculcabunt me. Et nox illuminatio mea in deliciis meis, quia tenebræ non obſcurabuntur a te, & nox ſicut dies illuminabitur; ſicut tenebræ ejus, ita & lumen ejus.* Quæ verba in ſenſu myſtico profundiſſima ſunt, & ad intentum valde propria.

15. Aliis etiam Deus utitur inſtrumentis ad purgandas animas, de quibus infra erit nobis ſermo, tametſi præ ceteris omnibus hoc lumine, & amore infuſis opus illud mirabile perficiat, ſine quibus hic ſcopus impoſſibilis redderetur,

& quia

& quia diximus duas esse hominis partes, nempe inferiorem, & superiorem; materialem, & spiritualem; quibus homo ad suas operationes utitur, & in quibus habitus virtutum, & vitiorum subjectantur, necesse est ambas purgare, & ad divinam unionem ordinare: inferiorem utique ne obstaculum sit superiori; superiorem vero ut suo ultimo fini perfecte uniri valeat: Quamobrem duplex debet esse purgatio, una sensus, sive inferioris partis hominis, & altera spiritus, sive partis superioris, & demum alia quasi consummativa purgatio, quæ solet esse dispositio præviæ ad spirituale matrimonium, & potest purgatio amoris dici, utpote quæ per purgativum amorem perficitur. De singulis (Deo dante) tractabimus.

CAPUT II.

De purgatione passiva sensus, ejusque signis, & de primo ejus instrumento, quod est lumen infusum.

16. INchoat Deus purgationem passivam sensus, ut amicos suos ab uberibus sensibilibus immodicæ spiritualis delectationis, quas in suis exercitiis requirebant, penitus ablactet, ut tenent Gregorius *lib. 34. Moral. cap. 1.* Taulerus *Serm. de Martyr.* & omnes Mystæ; quandoquidem in eis irretito, vel potius elevato spiritu, nec scientiam intimam Dei capere, nec subtilissimo ejus Magisterio possunt aures præbere; unde dixit per Prophetam: *Quem docebit scientiam, & quem intelligere faciet auditum? Ablactatos a lacte, avulsos ab uberibus.* (*Isaiæ* 28. 9.) Quia nimirum dum lacte consolationis sensibilis gaudet, parvuli sunt, & velut parvuli sapiunt, cogitant, & loquuntur: Quos quidem necessarium est evacuare, & purgare, ut ad spiritualem virilitatem pervenire possint: *Cum essem parvulus* (ajebat Apostolus) *loquebar ut parvulus, sapiebam ut parvulus, cogitabam ut parvulus. Cum autem factus sum vir, evacuavi, quæ erant parvuli* (1. *ad Corint.* 13. 13.)

17. Quibus profecto Deus non potest loqui quasi spiritualibus per puram intelligentiam, neque sibi (qui supra sensum est) copulari, dum sensibilibus delectationibus spiritum præpediunt; neque ad capessendum solidum perfectorum cibum apti sunt, sed ad suave tantum delectationis lac, juxta illud ejusdem Pauli dicentis: *Tanquam parvuli in Christo lac vobis potum dedi, non escam; nondum quidem poteratis* (1. *ad Corint.* 1. 2.) Et infra: *Non potui vobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus; adhuc enim carnales estis.*

18. Ad percipiendum igitur Deum pure spiritualem in puro spiritu, ubi mystica, & divina unio efficitur, necessarium est animæ se abstrahere a materialium sensificationum, & delectationum commercio, atque in solitudinem spiritualem per mentis apicem se conferre, ut loquentis Dei verba, quæ in tenuissimæ auræ sibilo involvuntur, audire, & percipere valeat. Cum autem primo debeat informari naturali modo, nempe per imagines sensibiles, & discursus; cum bene in eis instructa est, atque jam comparatum habet habitum meditationis, & faciliter ad ejus terminum accedit, ibique conquiescere assecuta est; tunc, & non antea inchoat Deus purgationem passivam sensus; subindeque in quibusdam prius, in aliis tardius incipit, secundum earum dispositionem, & acquisitionem habitus meditationis, ut tenet Richardus *in Cant. cap.* 1. colligitur ex Gregorio *Lib.* 18. *Moral. cap.* 17. & *lib.* 13. *cap.* 25. & late probat B. Joannes a Cruce *Lib.* 2. *noct. obscur. cap.* 18.

19. Hæc inchoatio purgationis fit paulatim, animæ subtrahendo gustum, & sensibilem devotionem in meditationibus, in quibus antea delectationem comparabat, quæ ariditas breviter vertitur in insaporem, & impotentiam meditandi, & discurrendi, ita ut nulla diligentia, & cura possit sicut antea discurrere, & considerare, & si forte per nimium conatum aliquam meditationem, vel discursum exprimat, nullam exhaurit devotionem, nec suavem motionem voluntatis, immo insaporem, & ariditatem: perinde putat se esse perditam, & a via orationis recalcitrasse: quod pulcre describit Laurentius Justinianus *Lib. de disciplin. Monast. c.* 18. & *in Fascicul. amor. cap.* 14. per hæc verba: „ Solet quidem interdum divina bonitas „ ab orantis affectu se subducere, eumque to„ tum aridum, totumque reddere indevotum. „ Tunc quidquid meditanti offertur, desipit, „ quidquid cogitare disponit, indiscussum præ „ ariditate spiritus derelinquit: Nihil sapit, ni„ hil delectat, nihil reperitur quod pascat affe„ ctum, quin potius ubique tenebræ densis„ simæ palpantur, ubique sterilitas sentitur, „ quasi prius nihil gustatum sit dulce: fiunt „ quoque intus fragores, tonitrua, coruscatio„ nes, & immissiones per Angelos malos, &c.

20. Hoc fit per quoddam lumen infusum modo purgativo, quo mens animæ ad mysticam, & spiritualem Dei cognitionem, quæ penitus ei occulta, & abscondita est, reducitur; tum quia Deus aufert ab ea reflexionem; tum etiam quia formis materialibus, & discursibus assuefacta, illud spiritualissimum idioma non intelligit: Quamobrem revertere cupit ad meditationem & formas imaginarias; sed minime potest, utpote quia spiritus delicatiori cibo contemplationis (licet occulto) pascitur, & crassiorem meditationis fastidit. Cum autem hoc non intelligat, & gustum meditationis amittat, magnopere angitur, & perditionis suæ infelicitatem deplorat: Sed valde provide a Deo efficitur, ut spiritus paulatim illi intimæ vacuitati assuescat, & per sensibilium formarum privationem a sensu recedendo ad intimum sui spi-

spiritus fundum colligatur; Ita B. Joannes a Cruce *Lib. 2. noct. obscur. c. 3. in fin. & cap. 5.*

21. Hoc est procellosum mare, ubi anima jactata, jam per communes, jam per extraordinarios modos exercitiorum, ut portum devotionis sensibilis iterum teneat, totis viribus remigando laborat; sed frustra quidem, quia in hoc mari turbulento, viæ, & semitæ meditationis omnino confusæ, & deperditæ sunt; aliter enim spiritus externæ sensationi occurrens, fundum hoc ubi mystice a Deo instruitur penitus dimitteret: Propterea si Director per signa statim dicenda cognoverit, animam esse in hac purgatione, curet quod nimios meditandi conatus prætermittat, ut docet B. Joannes a Cruce *Lib. 1. noct. obscur. c.* 10. & probat Philippus a SS. Trinitate *Theol. Myst. p. 1. tract. 3. disc. 1. art. 6.* neque aliud extorquendæ devotionis medium procuret, nisi pacificam illam spiritus amatoriam occupationem conservare, atque ad modum auscultantis se disponere, ut agebat Psalmista Regius, cum dicebat: *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus, quoniam loquetur pacem in plebem suam, & super sanctos suos, & in eos qui convertuntur ad cor* (*Psal.* 84. 9.) Si enim anima non ad materiales formas, sed ad cor suum spiritualiter convertatur, atque in formam auscultantis se disponat, utique Deus, cujus locus in pace factus est, ei verba æternæ vitæ loquetur, ut manifeste a posteriori cognoscat.

22. Triplex est hujus passivæ purgationis signum, ut tenet B. Joannes a Cruce *Lib. 1. noct. obscur. cap. 9.* Primum est, quod anima sicut ex rebus spiritualibus nullam capit devotionem, ita similiter neque ex sensibilibus, & terrenis nullum capiat oblectamentum, quia hæc purgatio æque arescit appetitum circa spiritualia, quam circa temporalia, & ratio est, quia Deus totaliter aufert omnem delectationem a sensu, subindeque neque in bonis, neque in malis potest delectari. Quod si anima, quæ in spiritualibus non delectatur, in sensibilibus, & malis delectari percipiat, non erit in purgatione sensus, sed in relaxatione, negligentia, vel culpa.

23. Sed quamvis generaliter hoc signum proponitur a Mysticis, debet in eo advertere Director, quod hæc rerum sensibilium inaffectio, & ariditas, non consistit in hoc quod nullo modo ad hujuscemodi res inclinationem sentiat, sed quod dum in eis, (si spirituales sint) delectationem, vel devotionem habere procuret, potius insaporem, quam gustum, & ariditatem, quam devotionem inveniat, ut tenent Taulerus *tom. 2. Serm. de Martyrib.* & Philippus a SS. Trinitate *ubi supra art. 4.* Tunc enim clare cognoscitur, hac sensus purgatione affici.

24. Secundum signum est, quod anima valde solicita sit eorum, quæ sunt divini obsequii, & propriæ perfectionis, ita ut propter nullum dolorem, laborem, vel insaporem ea prætermittat; immo avidius & solicitius se habeat, ut testatur idem Taulerus *ubi supra* & quanto plus laborat, tanto amplius arescit, & angitur; sed nihilominus tamen solicite se gerit semper; hæc proculdubio in hac purgatione consistit. Si autem cognoverit Director, quod nihili, aut parvi æstimat profectum suum, nec divinum colit obsequium, sed in his negligenter se habet; non in purgatione, sed in relaxatione, aut culpa constituta est.

25. Sed hoc etiam est ita intelligendum, scilicet, quod anima, quamvis ei videatur, quod parvi, aut nihili æstimat perfectionem propriam, vel Dei cultum (ex vi enim obscuritatis, semper illi ita videbitur) Magister tamen cognoscit, quod nimis de improfectu suo dolet, & quod de illius reparatione solicite curat, ac demum sibi violentiam inferens, arreptam viam strenue prosequitur, hæc anima absque dubio est in purgatione; secus vero si de sua perfectione parum solicita sit.

26. Tertium signum est, quod non possit meditari, nec uti imaginatione ad exercitium orationis, sicut antea poterat, ut confirmat idem Taulerus *ubi supra*. Veruntamen hæc impossibilitas meditandi non debet esse ita continua, quod semel, aut iterum meditari non valeat; hoc enim non hominis, sed statuæ proprium esset, sed sufficit quod valde difficulter, & violenter meditetur, vel saltem ex meditatione nullam devotionem, vel fructum, sed improfectum, & insaporem eliciat, quamvis frequentius per hanc purgationem omnino tollitur facultas meditandi.

27. Denique animadvertendum est cum B. Joanne a Cruce *ubi supra*, Philippo a SS. Trinitate *ubi supra*, & aliis, quod primum, & tertium signum possunt ab aliquo humore melancholico, & gravi procedere; quandoquidem prædicti humores hominem reddunt, tam ad spiritualia, quam ad temporalia tædiosum, & ad quamlibet laboris operationem ineptum, Quamobrem poterit falli Magister, putans hujusmodi hominem esse in purgatione passiva sensus: Unde recurrere debet ad secundum signum, nempe ad curam solicitam proficiendi, quam non habebit qui humore melancholico laborat. Demum recurrat ad permanentiam ariditatis, & ineptitudinis meditandi; nam si ex hac purgatione proveniat, semper in dies crescet, quia Deus est in operibus suis constans, & immutabilis, donec opere compleat, quod incœpit: Humores vero naturales passim variantur, & eorum impedimenta tolluntur.

CAPUT III.

De secundo instrumento purgationis, nempe de appetitibus, & passionibus naturalibus.

28. SEcundum purgationis instrumentum (ut tenet Taulerus *Inst. c. 11. prope finem*

& late

& late probat Henricus Arpius *Theol. myst. lib. 2. p. 3. cap. 49. in medio*) sunt appetitus, & passiones naturales, quæ veluti Tigrides furentes, aut catuli Leonum, animam prorsus destitutam invadunt, & dilaniant; quod quidem potest naturaliter contingere, quia cum hujusmodi appetitus sint brutales, & a delectationibus sensibilibus rapiantur, dum se ab omnibus abstrahi, & privari conspiciunt, effrænes ad quærendam delectationem prosiliunt, & quasi famelici canes latrantes circumeunt Civitatem animæ, juxta illud Psalmi: *Famem patientur ut canes, & circuibunt Civitatem* (*Psalm.* 58. 7.) Et oblata delectationis occasione, illico illam (quamvis turpis, & peccaminosa sit) amplectuntur; unde anima tenebris purgationis obcæcata putat, in omnibus consentire, & in infinita peccata prolabi; maxime dum conspicit, nulla diligentia posse effrænes appetitus compescere; quamobrem veretur suam perditionem esse infallibilem. *Comprehenderunt me iniquitates meæ*, ait Psalmista (*Ps.* 39. 13.) *& non potui ut viderem: Multiplicatæ sunt super capillos capitis mei, & cor meum dereliquit me*.

29. Magna prorsus est animæ afflictio, quandoquidem ex vehementi appetitus passione interdum membra movet in executionem inflictæ suggestionis; quia ut docet Dionysius Rikelius. *In Hest.* 13. Concupiscentia, atque quilibet „ inordinati affectus ministerio membrorum du„ cuntur ad opus inquietum, & juxta illorum „ inclinationem, & impetum membra moven„ tur in actum, quamvis sint subjective in „ appetitivis potentiis. Ex qua violenta passionum motione, involuntaria membrorum sequitur motio; quæ solet esse instantanea, & tantum inchoativa operis peccaminosi, non vero consummativa (quod valde animadvertendum est) & ratio est philosophica, quia motus membrorum immediate fit per potentiam locomotivam, quæ secundum aliquos est pars sensitivi appetitus, & secundum omnes, appetitui sensitivo subjecta est, & cum omnes inordinati affectus sint subjective in hoc appetitu, & ad ejus imperium membra moveantur, ratione superiori interdum reluctante, quæ indiget hoc appetitu ad rectam ordinationem membrorum, ut visum est *supr. tract.* 2. *cap.* 14. *num.* 136. & cum in hoc casu appetitus sit effrænis, & rectæ rationi contrarius, secundum suum effrænem motum membra movet; quod quidem magnopere notare debet Magister ad hujusmodi animarum afflictarum consolationem, quæ dum membra movere conspiciunt in executionem operis suggesti, putant indubie assentire peccato, cum revera sit primus motus, & indeliberata actio appetitus.

30. Igitur inveniet Magister animas, quas sæpius adeo vehemens ira, aut desperatio invadit, quæ ex vehementi passione obcæcatæ, puteum, aut præcipitium adeunt, ut exinde præcipites ruant. Aliæ cultrum, vel gladium, quibus se jugulare possint, quasi furentes arripiunt, & aliquando in secreto abscondunt, ut tutius eis se occidere valeant (*Bonav. de process. relig.* 4. *c.* 10.) Aliæ se ipsas unguibus, & pugno lacerant, & collidunt: „ Aliquando tanta ira „ venit in me (ait B. Angela de Fulgino *in* „ *vita sua c.* 19.) quod vix possum me tene„ re, quin me totam dilaniem; aliquando ve„ ro non possum me tenere, quin horribiliter „ me percutiam, & percutiendo me ipsam tu„ mefeci, aliquando caput meum, & alia „ membra. Utpote quia talis vehemens passio solet interdum rationem præoccupare, quod illæ se ipsas percutiant, & dire contorqueant.

31. Tamen nunquam ullum vidimus in hac purgatione consistentem, qui usque ad consummationem operis peccaminosi perveniret, licet multos hac vehementi passione affectos conspeximus; immo dum arriperent gladium, quo se occiderent, cum actu se ferire volebant, illico Deus eorum obcæcatam rationem clarificabat, irritationemque sedabat appetitus; tumque illi quasi a somno excitati, non solum ab incœpto opere cessabant, verumetiam eliciebant plures actus contritionis, resignationis, & humilitatis; statimque eos contorquere incipiebat scrupulus, & anxietas, se in hujusmodi motibus peccavisse, quia nimirum Deus per sui divini luminis claritatem, impediendo operis executionem, iterumque illud auferendo, memoriam tantum præcipitis actionis in animo relinquebat ad sui tormentum, & anxietatem; quæ quidem ei ex defectu luminis provenire dubium non est.

32. Ut ergo Director eruditionem capiat, & possit ejusmodi animas consolari, quia afflictis non est danda afflictio, scire debet, quod hæc vehementia deordinatarum passionum, licet interdum ope Dæmonis fiat, sæpe sæpius provenit ex causa supradicta, utpote ex famelicarum passionum præcipiti motu, quo in hac purgatione appetitus laborat: Et si vera sit purgatio, raro, aut nunquam anima in his, & similibus peccatum lethale committet, ut affirmat Arpius *ubi supra*, neque ad consummationem operis perveniet, quandoquidem hoc difficillimum sit cognoscere, nisi per signa sequentia.

33. Primum sit quod affert Apostolus *ad Rom.* 7. 22. 23. dicens: *Condelector legi Dei secundum interiorem hominem: Video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis*. Manifestum igitur signum dissensus in his actibus erit, si in superiori animæ parte adsit condelectatio, aut appetitus divinæ legis; si vigeat amor virtutis, si percipiatur desiderium placendi Deo, licet tunc pars inferior in affectum pessimæ delectatio-

 nis

nis rapiatur: Consensus enim debet esse partis superioris animæ, ut sit imputabilis, & peccaminosus.

34. Sed quia ex Apostoli doctrina potest circa hujusmodi purgatos oriri aliquis scrupulus, scire oportet, quod licet videatur Paulum significare, quod eodem tempore, quo exterius a lege repugnante oppugnabatur, ipse interiori homine condelectabatur legi Dei; quod quidem ita fuit in Apostolo; sed valde difficile verificari potest in animabus consistentibus in purgatione, ob duplicem rationem.

35. Una est, quia Apostolus non erat in hac purgatione sensus, in qua homo interior videtur quasi extinctus, obscuratus, & ad nihil consolationis reflexus, ut testantur omnes Mystæ, & probat Arpius *Ubi supra*, immo nec in aliqua purgatione passiva constitutus, utpote jam perfectissimus, & illuminatus; atque confirmatus in gratia, a quo nunquam abscedebat sui operis interioris clara cognitio. Alia est ratio, quia nimirum Apostolus satis superque sciebat discernere, & distinguere inter operationem spiritus, & carnis; propterea clare poterat cognoscere, quod in eodem tempore spiritus suus condelectabatur legi Dei, & sua caro in lege peccati, quæ erat in membris suis: Secus autem contingere potest in anima, quæ hac sensus purgatione torquetur, utpote quia adhuc carnalis est, & puri spiritus ignara, quinimmo & operationibus sensuum omnino tradita, & tunc ex causa purgativi luminis penitus obscurata, & confusa, tantummodo percipit illam vehementissimi sensus præcipitationem.

36. Quamobrem Director per antecedentia, & subsequentia tentationis debet hoc signum investigare: si enim his temporibus anima habeat æstimationem legis divinæ, & firmissimum propositum non peccandi; potest moraliter sibi persuadere, quod in illo luctaminis intermedio resistit tentationi, & superior voluntas non consentit; quia ut bene notat Rosell. *In practic. de bon. conscient. c.* 48. *n.* 17. „ Non „ tam subito, & facile mutari solet hominis „ voluntas, ut ea quæ multoties odio habe- „ mus, facile postea diligamus. " Et cum adest aliqua negligentia, aut non plene deliberatus consensus, non est tamen sufficiens ad culpam lethalem.

37. Secundum signum superioris dissensus animæ est, si prætermissa tentatione reperitur stabilis, & firma in Dei timore & quantum in se est millies mori est parata, antequam voluntarie ad eandem, & similem tentationem redeat, quia hoc est magnum signum dissensus: „ Quod si peccato consensisset (ait ipse „ Auctor *Ubi supra n.* 22.) remaneret volun- „ tas per peccatum depravata, deordinata, in „ virtute debilis, & infirma, a Deo a- „ versa, & ad creaturam conversa, & ho- „ mo sentiret in se propensionem animi „ majorem, & intensiorem affectum ad pec- „ catum.

38. Tertium signum est cura, & diligentia animæ in divino obsequio, quæ semper, & ubique Deo placere desiderat, & omnia quæ illi displicere possunt dolet, & contristatur. Hæc est ingens conjectura dissensus, ut tenet Richardus a Sancto Victore. *Lib. de differ. peccat. mor. & venial.* loquens cum anima sic afflicta: „ Immo (inquit) times Deum, & ejus of- „ fensam, quia de tentatione tristaris: Ergo „ mortaliter non deliquisti, immo quia tibi di- „ splicet, imputatur ad meritum, propter „ molestiam, & tristitiam, quam susti- „ nes.

39. Quartum signum est quod anima ad operis peccaminosi consummationem non accedat, sed dum fervescente furore præceps ruere incipit, illico lumen illud supradictum irradiat, quo ab opere peccaminoso, & ab insania appetitus resilit. Hæc quidem non tam est dissensus conjectura, quam moralis evidentia: Voluntas quippe (ut bene notat Arpius *Ubi supra*) si libere consensisset, difficile ab incœpto opere cessare posset, tum ob deliberatum capessendæ delectationis propositum, tum ob suam debilitatem ex pleno consensu generatam, tum ob vehementiam appetitus, cujus motum libere promovit; tum denique propter Dæmonis suggestionem, qui male affectam voluntatem, ad operis peccaminosi complementum pertrahit.

40. Si igitur per hujusmodi signa cognoscat Director, deliberatum consensum tentationis non adfuisse, curet animam sic afflictam, & desolatam suadere, quod amicitiam Dei non amisit; quinimmo & quasi validum militem sibi eum in strictiorem amicum assumpsisse; ac demum quod per multas tribulationes oportet eam ad fœlicissimum unionis statum pervenire; cujus tranquillæ suavitatis memoriam, ad sustinendos hujus purgationis horrores, ad mentem animæ revocare, necesse est. Excitet insuper eam per spem obtinendæ victoriæ, si legitime in luctaminis arena decertaverit, & quod transacta tribulationis hyeme, floridus ver contemplationis apparebit.

41. Præterea quod dum impetus passionis furere incipiat, se muniat firmissima dissentiendi protestatione; & quantumcunque indevotus, & aridus sit, plures actus amoris eliciat; ad Deum clamet, & Beatissimam Mariam Matrem nostram, & suum Angelum Custodem, & ad præliandum prælium Domini accingatur, suaque membra decenter componat, & firma teneat, ne ad passionis vehementiam moveantur, & in quantum ei possibile sit, mentem suam ad Deum firmiter erigat.

42. Quod si hæc non sufficiant; præcipiat ei quod foras exeat, & bonorum hominum honestam adeat conversationem (ut bene suadet Henricus Suson. *Ser.* 1. *de tentat.*) atque omnia in-

instrumenta, quibus se ferire valeat, a se amoveat, in Domino confidens, nullam ei spiritualem jacturam permissuro, quandoquidem animas non venit perdere, sed salvare, & dare animam suam in redemptionem pro multis: Et denique omnia, quæ illi in tentationibus contingant, faciat ad cautelam clavibus Sacramenti Pœnitentiæ submittere; raro enim, aut nunquam hujusmodi tentationes culpis saltem venialibus vacare solent.

CAPUT IV.

De tertio instrumento hujus purgationis, quod est Dæmonis astutia.

43. A Deo difficile, & arduum est opus quod per hanc purgationem agendum est, quod jure possumus dicere nihil esse minus quam animas e terrenis reddere cælestes; quandoquidem sensibilibus delectationibus mortuæ, & spiritu tantum viventes, in illud, quod supra naturam est divinum objectum, omnium virium suarum efficacia habitualiter debeant assurgere, in illo assidue inhabitare, & cum illo mystice, & perfecte uniri: Ad quod necessarium est tendere per omnimodam negationem, & abstractionem ab omni materialitate, & sensibilitate, & a modo ordinario tendendi erga exercitium cognitionis divinæ, ut expresse docet Dionysius *Th. Myst. c. 1.* per hæc verba: „ Quapropter qui contemplatur, ab omnibus „ liberatur (intelligitur symbolis, & discursibus) & caliginem ignorationis ingreditur, „ vere mysticam, in qua denegat omnia, quæ „ cognitioni subsidio esse possunt, & in omnimoda intangibilitate, & invisibilitate fit ejus „ qui omnia superat, totus existens, & nullius „ equidem sui ipsius, nec alterius, sed ei utpote qui omnino ignoscibilis sit, omnis cognitionis indifferentia præsentius unitus, & „ nihil cognoscendo supra naturam, & capturf „ mentis cognoscens. Quam ergo arduum sit „ hoc, omnibus manifestum est.

44. Sunt tamen nonnulli adeo rudes, & divino scalpro rebelles, quod ad hujusmodi transformationis dispositionem regularis purgatio non sufficit; quapropter indigent severiori instrumento ut disponantur. Cum autem Dominus ita benignus, & misericors sit, quod (si ita dici potest) quasi doleat per se ipsum horribilem hanc purgationem infligere, ipse enim dicit per Hieremiam 29. 11. *Ego cogito cogitationes pacis, & non afflictionis.* Ad quod Theophylactus: *In ep. ad Rom.* 8. „ Neque enim „ iram, indignationem, tribulationemque & „ angustiam dixit a Deo inferri; vivificandi a „ Deo inest facultas: nobis vero pro nostra ignavia cruciatus, & supplicia alienum opus „ ab eo. Videtur quidem juxta viscera misericordiæ ejus, non posse sustinere per se ipsum, „ horribilia animabus tormenta infligere.

45. Propterea sævissimi hostis manibus eas per dirissimos cruciatus torquere permittit, ut tenet B. Joannes a Cruce *Lib. 1. noct. obscur. cap. 14. in princ.* & veluti charissimus pater, qui filii sui resecationem brachii, vel cruris videre non sustinens, permittit quod se absente Chirurgus sectionem exequatur; eodem modo permittit, Dæmonem per dirissima tormenta carnalis hominis putridam naturam resecare: Quamobrem (ut ait quidam doctus) Jobum Sanctum torqueri a Sathana permisit, ibique dicitur, quod egressus est Sathan a facie Domini: *Ut solet* (inquit Speranza: *In select. sacr. punct. 26. fol. 69.*) *qui videre sectiones non sustinet, aut discedit, aut Chirurgo dicit, ut seorsim ad secandum vadat.* Quandoquidem ex naturali sua benignitate ad misericordiam potius, quam ad rigorem convertitur: Quod Seneca *Lib. 2. de ira cap. 27.* licet Gentilis cognovit, dicens: „ Sunt quædam quæ nocere non possunt, nullamque vim nisi beneficam, & salutarem habent, ut Deus immortalis, qui „ nec vult obesse, nec potest; natura enim in „ illo mitis, & placida est, tam longe remota „ ab aliena injuria, quam a sua.

46. Constituit igitur Dæmonem hujus purgationis Ministrum, quatenus suo odio implacabili omnibus quibus potest mediis eas mortificat, propterea tametsi crudelius, brevius purgatio percipitur, ut bene notat Philippus a SS. Trinitate *Part. 1. tract. 3. discurs. 2. art. 2.* & confirmat Laurentius Justinianus *De Discipl. Monast. cap. 12. n. 14.* Quod interdum (ex divina permissione) Dæmon agit per se ipsum, & interdum per satellites suos, de utrisque ea quæ rariora sunt, ad instructionem Directoris adducemus.

47. Per se ipsum solet Dæmon hujusmodi animas perturbare visionibus horribilibus, mæstissimis spectris, & horrisonis vocibus, blasphemiis, & minis; simulque acerbissimos dolores, nervorum contractiones, & obscuritates illis infligendo: Interdum illas quasi pilas jactat, & adeo violento impulsu, quod non solum strepitus & ictus corpori clare percipiatur, sed etiam totam patientis cameram tremere, & titubare faciat: Sæpissime quasi arcum oppressum ad mittendam sagittam earum caput cum pedibus per dorsum injungit, & repente solvit, ut ambobus extremis, nempe capite, & pedibus, pavimentum violenter concutiat: Aliquando ignitis gladiis, & lanceis summo cum dolore corpus confodit, easque quasi in equuleo stridet, & eis videtur, quod earum corpora minutatim dividat, & ferri penetrantis in visceribus & membris dolorem percipiunt (*S. Aug. de Civit. Dei lib. 19. c. 4. & lib. de Eccles. dogmat. c. 8. S. Chrysost. hom. l. 3. de patient. Job. Tolet. in Lucam c. 4. n. 93. deinceps. Lanuz. Patroc. Angel. par. 3. lib. 2. c. 15. & deinceps.*) Varia referuntur exempla in vita B. Mariæ Magdalenæ de Pazzis apud Blascum de Lanuza *ubi sup. c.*

24. *per tot.* & multa videri possunt in Laurentio Justiniano *de inter. conflict. c.* 5. Hieron. Spert *Select. myst. par.* 5. *c.* 14. & 15. Philippo a SS. Trinitate *ubi sup. per tot.* Novariano *de occult. Dei benef. c.* 32. & 35. Alvarez de Paz *de vita spirit. tom.* 2. *lib.* 8. *par.* 2. *cap.* 8. & aliis.

48. Ad has omnes Dæmonis fabulationes potissimum remedium est perseverare in patientia, & resignatione (ut docet Ignatius de Loyola *de regul. ad mot. anim. reg.* 8.) sustinentes rabiem, & amaritudinem, aut dolorem incussum, Deumque intimis clamoribus invocando, seseque signo Crucis muniendo, obtestantes Dæmonis fallaciis dissentire, & providentiæ altissimi in omnibus, & per omnia se submittere, & in Domino confidentes superbi hostis machinationes despicere, quia est maximum medium ad profligandam Dæmonis fortitudinem: „ Dictum sufficiat (ait Theresia *in vita sua* „ *cap.* 31. *in medio*) ut verus Dei servus par„ vipendat hæc terriculamenta, ad incutien„ dum timorem oblata, & pro certo sciant, „ quod semper ac illa contemnimus, rema„ nent Dæmones viribus confracti, & anima „ redditur dominatior & fortior.

49. Si autem anima tunc possit tranquillo spiritu in Deum assurgere, ibique permanere, gaudens pro eo tribulationem pati; absque dubio statim Dæmon fugiet, quia ille unionem animæ cum Deo sustinere non potest, & anima ex divino consortio consequitur miram, & invincibilem fortitudinem, quam Dæmones horrent, & formidant; quia (ut ait August. *lib. de mor. Eccl.*) „ Non est Angelus cum inhæ„ remus Deo mente nostra potentior; nam si „ potestas virtus est in hoc mundo, toto mun„ do sublimior est mens Deo inhærens. Verumtamen non facile poterit anima ejusmodi unionem adipisci, maxime si prædictorum inexperta sit, quandoquidem communiter ejus materiales potentias caligine densa tunc obruat, & ipsa tristissima tædio, & hebetudine ponderosa spiritus ad omnia operanda inepta, & gravis sentiatur, & tunc nullum aliud remedium suppetit, nisi in patientia, & resignatione propter amorem Dei perseverare, seseque Signo Crucis munire, & aqua benedicta circumaspergere.

50. Nullo modo permittat Director, quod anima Dæmonem lacessat, aut in prælium vocet, neque similiter quod ejus fabulationibus attendat, nec satisfacere procuret, cum eo argumentando, & respondendo; efficacior quippe in illum syllogismus erit contemptus, & vilipendium illius, quod fieri debet humiliter, non in propria virtute innixa; sed in Domino, a quo omnis fortitudo, & robur procedit, audacter tamen, & absque formidine quasi muscam, aut contemptibilem formicam despiciat (*S. Theres. in vita sua c.* 25. & 31.) alioquin (ut testatur Ignat. de Loyola *de regul. ad disc. spirit. reg.* 12.) fiet fortior, & potentior. Speret firmiter in Domino, ac cum silentio præstoletur salutare ejus, quia scriptum est: *In silentio, & spe erit fortitudo vestra* (*Isaiæ* 30. 15.)

51. Quod si videat ædificium, aut cubiculum in quo orat, quod a cardine usque ad verticem scinditur, conquassatur, & ruit, vel quod tigna domus, aut cameræ super caput ejus cadere incipiunt, locum orationis non deserat, neque foras exeat, ut bene suadet Henricus Suson *de occult. tentat. serm.* 1. omnis quippe illa conquassatio est apparens, & oculorum fascinatio; ut arenam relinquat, & cum Dæmonis cachinno (si ruinam timendo fugiat) confusionem, & improfectum sustineat. Credat firmiter quod nihil ei continget mali, & quod Dæmon citra divinam facultatem, quam nefas est impedire) in nullo ei valet nocere: Sufferat itaque tentationem, quoniam cum probatus fuerit, & fidelis inventus, accipiet coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se.

52. Multoties Dæmon, ut domos eorum, qui purgantur, inquietet, strepitus horrisonos, & pavorosos efficit in mediæ noctis silentio, aut circum circa, quibus totam familiam terret, atque mille imaginationibus implet, ut variis exemplis confirmant Ubierius *de præsug. Dæmon. lib.* 3. *c.* 9. & 12. & Mayolus *in dieb. canic. part.* 1. *collo.* 14. & *de Sagis*. Detegat eis tunc Director ejus fallacias (tacendo tamen personam, cujus causa efficiuntur) sed illis prudenter suadeat, esse Dæmonis astutiam, ut eos possit perturbare; propterea non timeant, neque magni æstiment rumores, sed securi conquiescant, domumque aqua benedicta aspergant; & Evangelium Sancti Joannis in charta scriptum, vel symbolum Apostolorum cum signo Crucis in cameris collocent, & quotidie recitent, attente investigando si veri sint hujusmodi strepitus; sæpe enim contingit esse imaginationes, vel Felium, aut Murium, aut aliorum animalium corrosiones, vel grunnitus, & interdum (quod pejus est, & multoties visum) aliquod inhonestum commercium cum famulabus, aut aliis familiaribus, ad cujus faciliorem consecutionem hujusmodi strepitus Larvarum, & Lemurium contingunt. Communiter quippe cum fiunt propter alicujus animæ purgationem, ab ea, & non ab aliis percipiuntur, quasi ad ejus tantum exercitium a Deo permissi, & hæc est consuetudo divinæ providentiæ, quam in praxi ostendit Dominus in Gethsemanæ horto dicens: *Si ergo me quæritis, sinite hos abire* (*Joan.* 18. 8.)

CA-

CAPUT V.

De aliis cavillationibus Dæmonis per ſe ipſum actis ad purgationem animæ.

53. SOlet etiam Dæmon in familia animæ purgandæ magnam adverſus eam averſionem, & faſtidium. generare, ita ut ejus ſingulos quaſi ad nauſeam provocet, & aliquando vaſa, & aliqua ſupellectilia domus confringit, ut adverſus eam Dominorum iracundiam commoveat, qui ſi famulus ſit, nimis angitur, maxime ſi illic eum perſeverare oporteat, quia abſque dubio exponitur expulſioni, & incommoditati. Quod ſi forſan actu expellatur, curabit Dæmon ne iterum illuc redire poſſit, & ſimiliter quod in alia domo non recipiatur; quo in caſu non parva difficultas adeſt Directori, qui ſi muneri ſuo ſatisfacere cupit, debet primo animam hortari ad patientiam, reſignationem, & firmam ſpem in Deo, qui eam non patietur ultra vires tentari, & dum illud hoſpitium ei abſtulit, commodius aliud conferre poteſt; quamobrem in Deo ſuo omnem ſpem collocare ſtudeat, quia ſcriptum eſt: *Jacta ſuper Dominum curam tuam, & ipſe te enutriet: non dabit in æternum fluctuationem Juſto* (*Pſ.* 54. 23.)

54. Secundo eam moneat, quod diligentius, & hilarius ſolito heris, & domeſticis famuletur, atque eorum humores, & aſpera verba ſtudeat tolerare, mitiſſimaque ſemper reſponſa dare; quia ut ait Sapiens: *Reſponſio mollis frangit iram* (*Prov.* 15. 1.) Forte enim, quia amabilis eſt virtus, poterit familiam illam in meliorem ſenſum, & humaniorem converſationem mutare: Propterea neceſſarium eſt, quod ſine murmuratione, aut excuſatione omnia ſperet, omnia ſufferat, & omnia propter Dei amorem toleret, & ſi quid querimoniæ, aut moleſtiæ habeat, ad eum pro levamine, & conſolatione accedat. Curet igitur Director eam conſolari, & exemplo Chriſti, & Sanctorum ad ſuſtentandam perſecutionem dirigere.

55. Tertio, ſi videat Magiſter quod ſupradicta non proficiant, ſed quod effectu famulum illum, vel famulam e domo ejicere tentant, debet heros ejus adire (caſu quo oporteat illic parmanere, quia ſæpius non oportebit) & hortari, ut apud ſe illam famulam retineant, affirmando eſſe virtuoſam, & bene affectam familiæ, cujus ſuſtentatio, & protectio erit Deo beneplacens, illiſque ad eleemoſynam, & meritum reputabitur. Quod ſi neque hoc proficiat, debet Magiſter aliquas perſonas pias, & devotas juxta ſexum patientis habere paratas, ut eam in ſuis domibus hoſpitio recipiant, donec ille de alio provideat, ubi tutius poſſit famulari; quas quidem devotas perſonas indiget Magiſter præparare ad hos, & ſimiles eventus, qui in Miniſterio animarum paſſim occurrunt.

56. Quod ſi Director hujuſmodi perſonas pias non habeat, debet ſuis propriis expenſis eam in aliquo decenti hoſpitio reponere, donec de alia honeſta domo provideat: Hæc quippe ſunt lucra Magiſterii ſpiritualis, quæ optimus Director debet reportare; a Domino enim pro egregio facinore, & eleemoſyna centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit: licet male ſonet Directoribus (ſi forte ſit) qui ex ſua directione non modicum quæſtum requirunt, atque officium, & miniſterium hoc oneroſum prorſus, & formidandum, pro ſolo aſportando lucro arripiunt: Debent igitur perfecti Directores exequi monitum Domini per Iſaiam dicentis: *Diſcite benefacere; quærite judicium; ſubvenite oppreſſo; judicate pupillo; defendite viduam, & venite arguite me, dicit Dominus* (*Iſaiæ* 1. 17.18.). Hoc eſt Directorum munus; hoc eſt lucrum, quod ex miniſterio aſportare debent, & dum pretioſarum margaritarum exercent mercimonium (ſi eas ita habere oporteat) vendere debent omnia quæ habent, & comparare eas.

57. Veruntamen in hujuſmodi caſu debet caute procedere, maxime ſi hoc evenire contingat cum puellis, aut fœminis gratioſi vultus, quia cum a Dæmone purgationis cauſa hæc ſit tempeſtas excitata, poterit mundo ſuggerere aliquam inhoneſtam, vel fœdam Magiſtri ſuſpicionem, & propterea diximus, neceſſarium eſſe habere paratas aliquas pias perſonas, quibus tuto poſſit Director negotium, & cauſam manifeſtare: Quod ſi ipſis caruerit, debet abſque ullo timore, & malæ ſuſpicionis formidine opus Dei agere, quandoquidem veri Chriſti Diſcipuli, & animarum Magiſtri munus ſuum obire debent, docente Apoſtolo, *Per gloriam, & ignobilitatem; per infamiam, & bonam famam; ut ſeductores, & veraces* (2. *ad Corint.* 6. 8.). Deus quippe erit eorum refugium, & virtus, gloria & honor; qui eos, licet hic contemptos, in æternum coronabit.

58. Procurat etiam Dæmon, quod aliqui impoſturam, vel fœda crimina animabus purgandis imponant, ut tanquam hypocritæ, vitæque perverſæ ab omnibus reputentur, ut confirmant Bonaventura *de proceſ. relig. proceſ.* 4. *a c.* 1. *& deinc.* Fr. Philippus a SS. Trinit. *ubi ſup.* & alii, & interdum cum dedecore, & confuſione ſuorum directorum; in quibus nullum aliud eſt remedium præter patientiam, & reſignationem, quin ullo modo curent ſe excuſare, neque hominibus ſatisfactionem præbere, niſi in caſu, quo miniſterio directionis nimis officiat calumnia, vel ſi adverſus fidem verſetur, vel contra veritatem doctrinæ, quam docent; in quibus caſibus ipſa divina veritas nos docet reſpondere, ut per Evangeliſtas conſtat, & expreſſe docet Hieronymus *Epiſt. ad Rufin* dicens: *Non eſt patientia beata, contra doctrinam, aut Catholicam fidem ſuſtinere calumniam, neque Chriſti Diſcipuli diſſimulare.* In cæteris vero cum ſilentio, & patien-

patientia procedendum esse arbitramur, Deo soli negotium committendo, quia scriptum est: *Mihi vindicta, ego retribuam dicit Dominus* (*ad Rom.* 12. 19.). Quinimo & debemus pro persecutoribus, & calumniantibus nos Deum exorare, ut simus filii Patris nostri, qui in Cælis est, scientes, quod juxta sententiam Domini per Matthæum: *Beati erimus cum nos oderint homines, & persecuti nos fuerint, & dixerint omne malum adversum nos mentientes.... Gaudeamus, & exultemus, quoniam merces nostra copiosa est in Cælis* (*Matth.* 5. 11.)

59. Insuper solet Dæmon animas perturbare per aliam perniciosam suggestionem, in eis inferendo odium, aversionem, vel contemptum erga Magistrum; quæ quidem suggestio est valde nociva, quia exinde provenit sui interioris occultatio, quæ ad recipiendas diabolicas fallacias disponit. Si hæc tentatio manifestatur Directori, statim evanescit: Si autem anima ex verecundia tacere incipiat, multa mala gignit. Poterit Director cognoscere in ea hanc tentationem, licet illam studiose celare procuret, quando videat quod ex suis monitis, & doctrina non consolatur, sicut heri, & nudius tertius; imo cum sui interioris rationem reddit, tepide se gerit; atque dum aliquid manifestare intendit, aliquantulum retrahitur, & conturbatur; quia cum Deus fidelis sit, ei inspirat, quod internum suum integre Directori manifestet; quæ dum interiorem impulsum sequi tentat, statim eam Diabolus per hujusmodi suggestionem impedit, & occludit; quamobrem vultu concidit, ac rubore suffusa silentio se committit.

60. Tunc Director absque hæsitatione ei affirmet, illam esse adversus eum aliqua tentatione affectam, & hoc subito, & ejus vultum consideret, nam si verum sit, proculdubio erit in vultu subita mutatio, & verecundia, & tunc eam humaniter arguat, & a concepro errore eruere satagat: Si autem nulla sit in ea mutatio vultus, poterit esse a tali suggestione libera: Veruntamen sunt nonnulli sic simulare scientes, quod in nullo eventu vultum mutent. In his ergo si observet, quod cum antea aperti essent, nunc penitus fiunt taciturni, indubie credat, aliquam adversus eum habere tentationem, & tunc eis ad cautelam incommoda, & pericula hujus pessimæ taciturnitatis latius exponat.

CAPUT VI.

De aliis modis, quibus Dæmon per se ipsum cooperatur huic purgationi, & agitur de Energumenis, & eorum signis.

61. INhumanum prorsus, atque ferinum est tormentum, quo per se ipsum Dæmon (permittente Deo) animas torquet, & dilaniat; in earum scilicet corporibus ingrediendo, ad eas tantummodo exercendas, & probatur ex Dialogis Sancti Severi, Discipuli Sancti Martini, & confirmant Ambrosius *lib. de Cain, & Abel cap.* 2. Augustinus *in Ps.* 26. & 148. Gregorius *lib.* 40. *Moral. cap.* 13. Paulinus *Epist.* 16. *ad Delphin.* Petrus Damianus *serm.* 2. *de S. Vital. mar.* Bonaventura *in* 2. *dist.* 8. *q.* 1. Birgitta *in revel. lib.* 1. *cap.* 32. & alii: quibus stipulantur Jacobus Spengerus *in mall. malefic. part.* 2. *q.* 1. *c.* 10. & Henricus *ibidem*. Inquisitores Germaniæ, Joannes Nider *in formicar. c.* 7. & Mengus Vitaliensis *in fust. Dæmon. c.* 11. & *in compen. lib.* 2. *cap.* 11. & latissime probat Abbas Vincentius Blasco de Lanuza in suo Patrocinio Angelorum *part.* 3. *lib.* 2. *c.* 7. *per tot.*

62. Et quamquam ipsius Dæmonis testimonium omnino falsum reputari debeat, a posteriori tamen cognoscitur in aliquibus, eum non ex maleficio datum, sed ex divina permissione ad exercitium, & purgationem concessum esse, quia ad eum expellendum nulla ex usitatis diligentia sufficit; ipseque gemens conclamat, se nullatenus egressurum, licet hoc ardenter desideret, quousque in illa creatura facta sit integra purgatio, ut colligitur ex revelationibus Sanctæ Birgittæ *lib.* 3. *revel. c.* 3. & vere facta purgatione, ipse ultro, & absque exorcismo exit, ut in quadam spirituali persona observavimus. Vidimus etiam in ea, quod Dæmon nimis ægre ferens magnum illius animæ profectum, quem ex tormentis ab eo inflictis comparabat, ille quasi rabidus canis insolitis latratibus de Deo acriter conquerebatur, quod illum compelleret in creatura ad illius profectum perseverare, dum ei suavius millies esset in carceribus Inferni detrudi, quam ipsius causa conspicere, animam justam mirabiliter mereri, & reformari. Infra adducere oportet signa, quibus Director conjiciat, quando ad exercitium animæ permissum est.

63. In his Energumenis clavum, & cælum perdunt spirituales Naucleri; nullum quippe adeo procellosum mare est, quod eorum mentibus possit comparari: Ibi enim adest confusio, obscuritas, ambiguitas, illusio, & talis complicatio fabulationum, quod ibi nullus videatur spiritualis ordo, sed ingens confusionis horror inhabitat, ut tenet Lanuza *ubi sup. par.* 3. *lib.* 2. *c.* 15. §. 1. *n.* 2. Sed difficultas, & hæsitatio Directoris in duplici tempore solet haberi, nempe antequam spiritus manifestetur, & postea.

64. Ante ejus manifestationem summe difficile est, & impenetrabile negotium, utpote quia Dæmon cavillose se dissimulat, ne tormentis exorcismorum verberetur, ut probat idem Lanuza *ubi supra c.* 16. *n.* 4. unde nisi per revelationem, aut gratiam discretionis cognoscatur, proculdubio Magister in animæ illius directione decipiet, quia nimirum Dæmon non solum species imaginationis perturbat, & confun-

fundit; verum etiam eas complicando, & obscurando Imaginationem infatuat: ita ut sæpius judicet, animam esse lunaticam, quia plerumque eam inveniet obedientem, humilem, & devotam, & repente, & sine causa vertitur in superbam, inobedientem, & dissolutam (*S. Hieron. in Matth. cap.* 4. *S. Ignat. de Loyol. de* 2. *oran. mod. regul.* 13.)

65. Interdum etiam affirmabit, se Angelorum visionem vidisse, vel terram ei phantasmata minitari; Nubes, columnas, & vapores atros conspicere, sæpiusque per ejus os, aut nares ingredientes, & egredientes: Aliquando dicet, quod Imagines Sanctæ ei rident, vocant, & ad aliquod arduum opus suadent: Quod si forte Director eam per communes regulas spiritus juxta suum statum dirigere tentat, in majorem incidet confusionem, quia multoties putabit, visiones ejus esse veras, eamque in altissimo perfectionis gradu constitutam, & breviter non solum de sua perfectione, sed de sua gratia, & justitia dubitabit; quia adeo à suis passionibus præcipitatur, quod interdum blasphemias, interdum graves detractiones, & interdum magnas inobedientias, & contumelias proferat (*Lanuza ubi supra cap.* 25. *n.* 6. *& seqq. & cap.* 22.)

66. Aliquando etiam eam reperit melancholicam, & mania affectam, ut confirmat Joannes Nider *ubi supra* Lanuza *ubi supr.* Quod si debita remedia apponat, plus tristatur, atque ad rabiem, & desperationem movetur. Interdum Dæmon ita lente incutit rabiem, & impatientiam, quod Magister poterit putare non esse Dæmonis astutiam, sed animæ negligentiam, aut culpam, quibus dum occurrere certat, nullum fructum consequitur, quinimo & anima magis dissoluta, & inobediens redditur.

67. Sæpe dum eam interrogat, si ea, quæ illi injunxit, executa sit, resolute respondebit, non habere gustum, vel voluntatem parendi, & hoc in eodem tempore, quo altissimas intelligentias, vel visiones habuisse affirmabit; quamobrem putabit esse illusam, vel prorsus deperditam (*Lanuza ubi sup. n.* 3.) Denique tot inconsequentias passim reperiet, quod nec regulas spiritus observare, nec indicationes sumere, nec probabile de ejus perfectione judicium agere valebit.

68. Si ergo in aliqua animarum prædicta observaverit, & ferre voluerit, an sit a Dæmone possessa; primo vultum ejus consideret; & dum eam increpat, & corrigit, attendat, si aliquam in eam novitatem inspiciat, utpote si ostentet iracundiam; si oculos reddit torvos, obscuros, & conturbatos; si immodeste cachinnat, & breviter ejulose plorat; si loquitur superbe, & elate, & interdùm voce crassiori, & obscuriori quam naturali, si dum aliquid loqui incipit, non absoluta sententia præcipite in aliud transit (*Lanuza ubi sup. c.* 20. *a n.* 2.) Si dum ambulat habet motus, vel gestus dissolutos, & superbos; si ei habitualiter, & citra morem fœteat anhelitus; quia hæc omnia, una cum confusione spiritus, dæmoniacæ possessionis sunt signa; quia nimirum Diabolus, quasi Rex inter omnes filios superbiæ, suam immodestiam, elationem, & iracundiam omnino dissimulare non potest.

69. Observet deinde, si dum anima opus bonum interius, vel exterius incipit operari, ad aliud non ita bonum violenter ducitur, & aliquando ad id impatienter movetur. Interdum etiam dum bonum agere incipit, repente ei evenire solet exanimatio, & virium deliquium; & si ad aliud indifferens, aut non ita bonum convertatur, illico reficitur, & sanatur. Sæpe continget eam ægrotare, & languere, quin ullo modo remedia medicinæ proficiant, ejusque languor, vel ægritudo fallit omnes regulas, & modos ordinarios infirmitatum, & synthomata, & indicationes sunt raræ, & extra ordinem naturalem: Tunc a remediis medicinæ abstinendum judicamus, & ad remedia Ecclesiæ recurrendum, quia plus nocent, quam proficiunt, & Dæmon nihil aliud quærit, nisi vires illius debilitare, ut eam melius, & facilius turbet, & ut mortificationem, pietatisque exercitia penitus prætermittat; quamobrem a medicinæ remediis (nisi in gravissima necessitate) abstinendum est. Circa omnia prælibata de Energumenis videantur D. Franciscus Torreblanca *in pract. jur. spirit. lib.* 3. *c.* 8. *a n.* 45. *& lib.* 12. *c.* 3. *per tot.* & Abbas Lanuza *ubi supra a cap.* 16. *& deinceps.*

70. Energumeni, qui per maleficium a Dæmonibus possidentur, habent alia signa præter supradicta, quæ videri possunt apud Isidorum *lib.* 8. *etimolog. cap.* 9. & libros exorcismorum Ecclesiæ; quæ regulariter sunt nauseæ frequentes, provenientes ex quodam quasi involucro, quod ex ventriculo usque ad guttur ascendit, & descendit, & quasi acubus consitum latera œsophagi lacerat, & pungit. Demum in variis corporis partibus, quasi quemdam formicarum motum, & pruritum sentiunt, & interdum quidam aer, jam frigidus, jam calidus inter eorum carnem, & cutim velociter circumcursat, & continue verticem capitis habent frigidum, & cum manu Sacerdotis tangitur, illico incalescit. In his frequentiores sunt infirmitates, languores, & cordis palpitationes, aliaque accidentia, quæ subjectum reddunt macidum, pallidum, rarisque infirmitatibus consitum. Hæc sunt potissima signa maleficii, quæ in libris exorcismorum approbatis debet videre Director, ut cognoscat, vel saltem conjiciat, an ex maleficio, vel purgatione animæ Energumenæ constituantur (*Torreblanc. ubi sup. Lanuza ubi supra*)

71. Cum igitur timeat Magister, quod illa sit ab spiritu malo possessa, debet secreto, & apud se tantum submissa voce exorcizare, vel quan-

quando ea confitetur, vel dum cum ea colloquitur; caute tamen ne ipsa cognoscat exorcizari, & præcipiat Dæmoni sub gravibus pœnis, quod se illico manifestet, & præcipue debet in oratione, & jejunio Deum enixe deprecari, quod ipsum in veritatis cognitionem adducat: Quod si penitus non indubius manserit, debet eam juxta Romanum ritum exorcizare, licet non in publico, quousque omnino manifestetur; quia tunc debet eam exorcizare in Ecclesia, ut in Manuali dispositum est.

72. Si vero nihil horum sufficiat, ut manifestentur, non ideo angatur Director, nec desistat: sed quotidie imponens ei manus, quatuor solita Evangelia recitet, & pœnas, atque præcepta Dæmonibus augeat, & quandoquidem (ut tenet Bonavent. *in 2. dist. 6. q. ult.* Magister sententiarum *lib. 2. dist. 6.* Fr. Richardus de Mediavilla *in Mag. Sent. dist. 7. art. 3. qu. 1.* & alii) inter ipsos Dæmones sit ingens odium, & inimicitia, & aliqui eorum sint, qui aliis præsunt, & dominantur: injungat in dulcissimis, & tremendis nominibus Jesu, & Mariæ, quod viliores eorum adversarii, qui corpus Energumeni possident, eos dirissime torqueant, & flagellent, donec manifestentur, quia mirum in modum proficiet, siquidem eorum adversarii (hac occasione arrepta) suæ inimicitiæ crudelem vindictam sumunt, ut tenet Fr. Hieronymus Mengo Vitaliensis *in fust. Dæm. cap. 6. per tot.*

73. Non minor adest difficultas cum Dæmon jam manifestus est (casu quo datus sit ad animæ purgationem) quia ejus mens quasi Babilon magna innumeris linguarum generibus confunditur: Propterea necessarium est, nihil eorum quæ ei interius contingunt æstimare, neque internis motibus attendere, neque ei ullam fidem præbere, omnia quippe sunt mendacia, & fabulationes Dæmonis; sed animam tantummodo moneat, quod in tempore tranquillitatis explicite detestetur omnia, quæ adversus Deum, Sanctos, & Catholicam veritatem sibi offerantur, obtestando, quod si per vehementiam passionis, aut Dæmonis suggestionem, vel violentiam aliquid contrarium admittat, agat, vel proferat; non a sua voluntate libera (quæ semper in vera fide, & sanctitate permanere cupit) sed Dæmonis operatione, & impulsu procedet.

74. Curet præterea, quod Sacrosancta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ Sacramenta frequentissime sumat; per hæc enim adversus Diabolum fortiora præsidia, & arma validiora exhibentur, ut confirmat Augustinus *de Civit. Dei lib. 21. cap. 14. & lib. 22. cap. 22.* & Cassianus *Collat. 1.* & tenet Malleus maleficarum *Par. 2. qu. 2. c. 5.* Quod si Dæmon eam ab accessu Ecclesiæ, & Sacramentorum per infirmitates, examinationes, & interdum per nervorum contractiones impedire procuret, præceptis, & pœnis horribilibus contorqueat, & ad solvenda illa membra compellat. Quod si hæc non sufficiant, faciat illam aliorum manibus, vel sella aliqua innixam in Ecclesiam deferre: non enim oportet quod Dæmon, vel in magno, vel minimo victor evadat; præsertim cum necessitas sumendi ejusmodi Sacramenta longe major sit in prædicta, ubi infirmitas spiritus multum superat corporis infirmitatem.

75. Similiter curet quod nulla excusatione exercitium orationis, & mortificationis relinquat, etiam si corporali indispositione laboret, dummodo non sit gravis ægritudo: nam solet dumtaxat esse indispositio repentina, debilitas, vel deliquium virum, aut impedimentum membrorum, quibus Dæmon tentat ab exercitiis pietatis avertere. Quamobrem sub pœnis supradictis præcipiat Dæmoni Director, quod eam relinquat liberam, & ad solita pietatis opera aptam.

76. Præcipue disponat animæ, quod virtutes humilitatis, & obedientiæ præ cæteris colat, & pro quolibet earum defectu ei injungat, quod pedes alicujus mendici, vel leprosi exosculetur, & per aliquod temporis expansis brachiis ad modum crucis persistat; quia hæc frangunt Dæmonis vires, & potestatem; cui nunquam permittere debet, quod suum intentum assequatur; quandoquidem si in re adhuc minutissima sui compos voti evadat, difficile deinceps poterit subjugari (*Blosius in marg. spirit. par. 4. §. 4. n. 8. & in specul. spirit. c. 9. §. 3. n. 3.*)

77. Non sit curiosus interrogando Dæmonem de rebus non necessariis, sed tantum interroget, an per maleficum, aut per exercitium ingressus sit, quomodo vocentur qui creaturam inhabitant, qui sit eorum Princeps, & cætera quæ in Rituali Romano disponuntur: omnibus vero aliis omnino abstineat, quia mille fallaciis, & illusionibus exponetur; præterquamquod nullatenus licitum est Dæmonem sine necessitate interrogare, & per ordinem supernaturalem secreta percipere, ut cum multis probat P. Thomas Sanchez Societatis Jesu *Tom. 1. in decalog. lib. 2. cap. 42. a numero 25.*

78. Hortetur animam ad patientiam, & fortitudinem in fide, & spe divinæ veritatis, & bonitatis, & ad nihil credendum de his quæ interius, vel exterius audiat, vel videat, quantuncunque ei bona videantur, ut visiones Christi, Beatæ Virginis, & Sanctorum, revelationes per verba exteriora, vel interiora, & alia, quæ apparenter videntur communicationes, quæ quidem sensibus tantum communicantur, & maxima suspicione non carent, quia communiter sunt fallaciæ Dæmoniacæ, ut melius animam decipere possint, & expedit ei, ut omnibus resistat, signo Crucis se muniat, eas aqua benedicta aspergat, & aliquando oportebit eas expuere, & contemnere, quia experientia docuit, quod in Energumenis

nis hujusmodi visiones non Dei veritates, sed Dæmonis cavillositates existunt: Et si forsitan aliqua ex Deo sit, non ægre feret quod anima de omnibus se exuat, ne per aliquam earum decipi possit: Præterquamquod magis Domino placet obedientia quam victima, & in paupertate Spiritus fidem tantum, & spem firmam retinere (*Lanuza ubi sup. c.* 25. *n.* 6.)

79. In cæteris omnibus sequatur manuale Exorcistarum, quia omnia ibi contenta proficient, etiam his Energumenis, qui propter purgationem, & exercitium possidentur, & nullo modo ab exorcismis desistat, licet sibi persuasum habeat, non egressurum Dæmonem, quousque perfecte facta sit purgatio, quatenus semper per ea multum torquetur, sicque melius permittit animam sua exercitia prosequi, & eo fortior, & validior efficitur, quo Dæmon per exorcismos, & castigationem redditur debilior, & moderatior.

80. Denique Director orationibus, & jejuniis a Deo lucem, & fortitudinem postulet, ut in tam difficili, & irretito negotio se exhibere possit tanquam Dei Ministrum, & fidelem dispensatorem mysteriorum Dei; quia neque libri, neque consilia sapientium, neque longa experientia aliquando sufficiet ad tot, & tam difficiles eventus, qui in hac lubrica materia quotidie occurrunt; propterea necesse est semper, illum totius sapientiæ fontem adire, quia scriptum est; *Si quis vestrum indiget sapientia, postulet a Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat; & dabitur ei* (*Jacobi* 1. 5.)

81. Solet præterea Dæmon multimodis suggestionibus, stimulisque luxuriæ animas exercere, & colaphizare; de quibus plurima, quæ in libris habentur, ad praxim reducere poteramus, a quibus nunc merito abstinere decernimus, quandoquidem pro casibus evenientibus poterunt Directores occurrere ad ea, quæ circa hanc materiam scripserant *Hieronymus* lib. 6. in Isaiam cap. 16. *August.* lib. 15. de Civit. Dei cap. 23. *S. Gregor.* lib. 2. Dialogor. cap. 2. *D. Thomas* 1. par. qu. 51. art. 3. ad 3. *Sixtus Senensis* in Biblioth. lib. 5. annot. 77. *Pontanus* in Histor. de stat. Relig. *Thomas Babancius* in lib. de Apibus. *Guilielm.* de univers. cap. ultim. *Dom. Francisc. de Torreblanca* in sua pract. jur. spirit. lib. 1. cap. 5. *Vincent. Blaschus de Lanuza* in patrocin. Angelor. par. 3. lib. 2. cap. 14. per tot. *Joannes Nider* in Formicar. cap. 2. *Malleus Maleficarum* tom. 1. par. 2. qu. 2. cap. 1. *Ludovicus Blosius* instit. spirit. cap. 8. §. 3. *Baldelus* de consc. erron. disp. 4. *Jacob. Alvarez de Paz.* de vita spirituali tom. 2. lib. 5. cap 8. *Claudius Roda* in vita S. Andreæ. *Fr. Thomas a Jesu* de orat. divin. lib. 3. cap. 10. §. 1. *Fr. Philippus a SS. Trinit.* Theol. Myst. p. 1. tract. 3. discur. 2. art. 1. per tot. & fere omnes communiter. In prædictis tamen rara, & valde difficilia reperient; Multa etiam circa hujusmodi materiam extant exempla in vitis Catharinæ Senensis, Mariæ Magdalenæ de Pazzis, Angelæ de Fuligno, & aliarum, valde enim necessarium erit Directoribus pro solvendis innumeris difficultatibus, quæ passim illis occurrere possunt. Alia etiam Deus solet adhibere hujus purgationis instrumenta; nempe, persecutiones hominum, jacturam rerum sensibilium, & privationem bonorum corporis, ut docent Bernard. *Serm.* 21. & 54. *in Cantic.* Bonavent. *de process. Relig. process.* 4. *a c.* 1. *usque ad* 10. *inclusive*, *& proc.* 7. *c.* 21. Thomas a Jesu *de orat. div. lib.* 2. *a c.* 11. *usque ad* 18. *inclusive*, Philippus a SS. Trinitate *Theol. Myst. par.* 1. *tract.* 3. *discurs.* 1. *&* 2. *per tot.* & alii, in quibus videri possunt: Nos vero in tribus præadductis instrumentis, ad quæ cætera referuntur, omnia collegimus; in his quippe pro Directoribus potest esse ambiguitas, & difficultas, quibus solum occurrere fuit noster scopus.

CAPUT VII.

De commodis hujus purgationis passivæ.

82. Recte ait August. *in epist.* quod *Sicut est misericordia puniens, ita & crudelitas parcens.* Quia licet Deus de nulla personarum acceptione argui potest, omnibus enim juxta eorum dispositionem occurrit, nihilominus nostro loquendi modo dicere possumus, minus animæ favere, quam non corripit, quam ei, quam misericorditer castigat: *Quis enim filius, quem non corripit Pater* (*Ad Hebr.* 12.) Et alibi dicit: *Ego quos amo, arguo, & castigo* (*Apocalyps.* 3. 19.) In virga igitur hujus purgationis visitat dilectos suos, ut ab eis misericordiam obtinendæ suæ intimæ conversationis, & unionis non auferat, & dum verberibus cædit, meritis cumulat, atque ultra multitudinem dolorum, postea eorum animas consolationibus lætificat. Jobum Sanctum in filiis, bonis, & salute jacturam perpeti permisit, ut deinceps multiplicatis his, quæ amiserat, majori gaudio, & fœlicitate potiretur (*Job.* 24. 12.) Tobiam Justum cæcitatis calamitate prævenit, quasi ad reficiendos oculos, quibus filium suum prosperum, atque digna uxore desponsatum alacrius solito conspiceret (*Tobiæ* 4. 2.) Et Saram piissimam ab Asmodæo Dæmone toties permisit viduitate contristari, ut deinde in juvene Tobia digniori perfrueretur conjugio (*Tobiæ* 8. 5.) Denique Deus mortificat, ut vivificet; deducit ad Inferos, ut ad superos reducat; purgat, ut illuminet; illuminat, ut perficiat; perficit, ut in hac vita mystice ei uniatur anima, & unit temporaliter, ut in æternum eam sibi completo matrimonio copuletur; & hæc est misericordia puniens.

83. Hoc propemodum conspicitur in hac sensus passiva purgatione; quantuncumque enim illa pœnosa sit, atque horribiles fiat in

ea di-

ea divinæ permissiones, tanto amplius anima in fortitudine crescit, & passionum suarum quoddam quasi dominium assequitur, quo eas compescit, ordinat, & ad regulam rectæ rationis reducit. Demum efficitur cauta, prudens, ad divinam unionem aptior, & ad aliorum eruditionem doctior: Propterea dicit Ecclesiasticus: *Qui non est tentatus, quid scit?* (*Eccles.* 34. 9.) Cui Rabanus *apud Liran. hic*: „ Quanto enim „ qui Tribulationis experitur labores, si in „ fide persliterit, & patientiam servaverit, tan„ to circa alios labores in virtute tolerantiæ „ fortior erit, & qui multa didicit, ipse aliis „ verbum sani intellectus, & spiritualis conso„ lationis rite enarrare valebit.

84. Secundum commodum est, quod per hanc purgationem disponitur anima ad aliam purgationem passivam spiritus, quæ est immediata dispositio ad unionem divinam, & supernaturalem, ad quam accedere absque hac sensus purgatione non potest. (*B. Joannes a Cruce lib.* 2. *noct. obsc. cap.* 1. *in princ.*) hæc quippe deponit calceamenta, quæ necessario tollenda sunt, dum anima ad videndum Deum accedat, & in ea mystice dicitur animæ illud Exodi 3. 5. *Solve calceamentum de pedibus tuis*. Quia sicut homo per calceamenta innititur, & adhæret terræ; ita per partem sensibilem terrenis delectationibus, & sensibilibus objectis glutinatur; quæ nimirum necesse est deponere cum Moyse, & sicut ille depositis calceamentis cœpit spinarum aculeis pungi, ut ad visionem Dei perveniret; sic similiter anima per hanc purgationem depositis calceamentis, in sentibus, & spinis alterius purgationis incipit lacerari, ut tandem in viridi, & ardenti rubo contemplationis passivæ ad videndum Deum accedere valeat.

85. Tertium commodum est, quod per hanc purgationem ingreditur anima in illam habitualem, & amatoriam notitiam Dei, quæ activæ solet, & potest comparari: ut tenet B. Joannes a Cruce *Libr.* 1. *noct. obscur. cap.* 12. *nu.* 4. utpote absque materialibus phantasmatibus, & formis imaginariis (quæ improprie divini objecti sunt) subtilius, intimiusque cum eo confabulari assuescit, quod quidem absque hac sensus purgatione minime habere potest ex habitu, quatenus sensibilibus delectationibus sensuum, & materialibus formis assuefacta, nequit introire interiora velaminis, id est puri spiritus, ubi Deus clarius, & purius eam erudit, & illustrat, juxta illud Isaiæ: *Quem docebit scientiam* (ait Dominus) *& quem intelligere faciet auditum? Ablactatos a lacte, avulsos ab uberibus* (*Isaiæ* 28. 9.). Lac quidem, & ubera sunt materiales formæ, & sensificationes corporeæ; quas dum anima penitus non relinquit, neque parili auditu vocem Dei loquentis percipit, neque plenam recipit scientiam spiritus: Cum autem per hujusmodi purgationem gustus sensuum omnino arescat, & anima per labores, & dolores a sensibilibus, & terrenis delectationibus abstrahatur, quia nimirum dum in eis nihil præter laborem, & dolorem considerat, ad interiora, & spiritualia fugit, a quibus ne iterum eis torqueatur, exire formidat; subinde ibi manere spiritualiter discit, ubi a Deo intime docetur, & illustratur.

86. Quartum, & ultimum commodum est, quod anima ab immediata Dæmonis jurisdictione liberatur, ut tenet Augustinus *Lib. de moribus Ecclesiæ*, & Joannes a Cruce *Lib.* 1. *noct. obscur. cap.* 13. *num.* 9. quandoquidem (ut sæpius diximus) nequit ille spirituales potentias immediate invadere, nisi mediis sensibus, & materialibus formis, quas dum anima non transcendit, in proxima Dæmonis jurisdictione versatur, quod egregie concinuit sponsa sub hac metaphora: *Descendi in hortum meum, ut viderem poma convallium, & inspicerem si floruisset vinea. Nescivi, & anima mea conturbavit me, propter quadrigas Aminadab* (*Cant.* 6. 10.) Quia nimirum anima, quæ jam a sensibilibus, & materialibus delectationibus abstracta, ad eas iterum descendit, ex immuni præsidio spiritualis exercitii, ad hortum, & vineam materialium sensuum conversa, illico (ut ait B. Joannes a Cruce *lib.* 2. *noct. obscur. cap.* 23.) a quadrigis Aminadab, idest a Dæmonis oppugnationibus impetita, turbatur, confunditur, ejusque jurisdictioni exponitur: Cum autem ex vi istius purgationis sensibilis anima a sensibus sciat recedere, & ad interiora spiritus converti, ubi strepitus quadrigarum Aminadab timere non potest, proculdubio ab illis fabulationibus liberatur. Demum aliqua plurima oriri animæ commoda ex hac sensibili purgatione affirmat idem Ecstaticus Doctor; scilicet, profundam humilitatem, debitam conversandi cum Deo reverentiam, ejusque sedulam recordationem, atque ed expugnanda vitia mirabilem fortitudinem, & alia quæ videri possunt apud ipsum (*B. Joannes a Cruce lib.* 1. *noct. obscur. cap.* 12. 13. *&* 14.)

87. Tempus, quo hæc purgatio durat, non est in omnibus æqualis, ut docet B. Joannes a Cruce *lib.* 1. *noct. obscur. cap.* 14. per hæc verba: „ Neque certus durationis ejus terminus præscri„ bi potest, quatenus non in omnibus eodem mo„ do, neque eisdem tentationibus agitur, quia „ hoc a Deo disponitur, & juxta majorem, vel „ minorem imperfectionem animæ purgandæ, & „ similiter juxta gradum unionis, & amoris, „ ad quem elevanda est, magis, aut minus in„ tense, & diuturne eam humiliat, & purgat: „ Debiles vero remisse, & morose, parvisque „ tentationibus per hujusmodi purgationis no„ ctem diuturno tempore conducit; eis plerum„ que concedendo sensibiles consolationes ne „ quasi pusillæ, & ad labores sustinendos im„ potes terga vertant, aut recalcitrent; quam„ obrem in hac vita sero ad purum spiritum „ perveniunt, & aliquæ nunquam. Hæc Ecsta„ ticus Doctor.

88. Hæc purgatio solet esse vorago spirituum, &

& stagnum animarum, ab ea siquidem paucissimæ resiliunt; tum propter earum ignaviam, & desidiam, quatenus scilicet purgationem sustinere nolunt, aut nequeunt; quapropter consolationes sensibiles, & materiales gustus, quos devotiones vocant, quæsitare non cessant: Tum propter inscitiam Directorum, qui ad labores, & tenebras animæ cæcutientes, & semitas puri spiritus ignorantes, ab intima, & spirituali arrepta via, ad sensibilem, & jam prætermissam viam revocant: Tum denique (ut bene notat Arpius *lib.* 3. *part.* 2. *cap.* 13. *num.* 4.) propter debilitatem, aut velleitatem animarum, quandoquidem hæ, vel horroribus, & tentationibus conterritæ, vel a persistentia tam duri itineris defessæ, illud penitus relinquunt, vel saltem per illud passim recalcitrantes incedunt: Quamobrem fere omnes in hac purgatione vitæ suæ cursum consummant; interdum laboribus attritæ, & interdum consolationibus affectæ, juxta augmentum gratiæ, & incrementum virtutum, magis, aut minus mereri consequuntur.

89. Sed quia Dominus electis suis, & Discipulis suam crucem quotidie tollere præcipit; hoc est, labores, & ærumnas, tam naturæ, quam hominum tolerare; propterea fere nullus est qui non variis laboribus & doloribus exerceatur, ut in fine hujus tractatus fusius explicabimus; sed non ideo est in hac purgatione, si prædicta ejus signa non habeat; quamobrem ad illa recurrere debet Director; pariterque ad modum quo anima patitur, & torquetur; præsertim in illis consolationibus quæ ad reficiendam animam inter labores, & pœnas intercalantur, quia si vere sit anima in hac purgatione, illæ non erunt omnino sensibiles, sed magis spirituales, & simplices quam antea, ita ut in eis spiritualitas semper crescat, & sensibilitas minuatur. Demum animam, dum in illo pacifico amore conquiescit, sentit utique quandam formidinem, aut suspicionem rediturae tempestatis; quam veluti a longe conspiciens, dulcedinem amoris cum amaritudine timoris immiscet, & hoc est evidens purgationis signum.

90. Si vero illæ consolatoriæ intercapedines sint omnino sensibiles, & palpabiles, & exercitium mentis sit penitus imaginarium, & voluntas valde affecta ad illam consolationem sensibilem, seclusa omnino suspicione, aut formidine tribulationis venturæ, signum est evidens, quod anima non est in hac purgatione, sed quod a Domino exercetur propter alios suæ divinæ providentiæ altissimos fines. Sed de hoc fusius infra.

CAPUT VIII.

De purgatione passiva Spiritus.

91. DE hac passiva purgatione spiritus nobis visum est pauca loqui, maxime cum elevatus spiritus B. Joannis a Cruce latissime per totum librum secundum Noctis obscuræ, ejus causam, proprietates, & effectus descripserit, quem necessarium erit Directori attente legere, & considerare. Nos vero ea tantum quæ ei practice occurrere poterunt, pro consueto more adducere contenti sumus.

92. Hæc purgatio spiritus validior est purgatione præterita; quia (ut bene notat Fr. Philippus a SS. Trinitate *Part.* 1. *tract.* 3. *discurs.* 3. *art.* 1.) prima purgatio sensus efficitur, ut pars inferior proportionetur superiori, eique perfecte subordinetur: Purgatio vero spiritus efficitur, ut pars superior disponatur ad unionem animæ cum Deo. Unde cum sit infinite major distantia inter creaturam rationalem, & Deum, quam sit inter partem inferiorem, & superiorem ejusdem naturæ, & suppositi, ut ex se patet; Ideo purgatio spiritus necessario debet esse major, & fortior, quam sit purgatio partis sensitivæ: Propterea igitur hæc purgatio spiritus, tanto horribilior, & fortior est præterita, quanto distat Cælum a terra, caro ab spiritu, & afflictio corporis, ab intima, & subtili afflictione animæ: Nam licet verum sit quod ex dolore, quo in prima purgatione afficitur sensus, ingens etiam in spiritu dolor resultet; est tamen longe inferior illo, quo plene, & immediate spiritus vulneratur, ut ocular iter inspicitur in homine laborante gravi corporis ægritudine, ex cujus morbifico dolore, & labore animus dolet, quia in eo magis quam in illo dolor consistit. Sed longe acrius dolet (& sine comparatione) homo qui honoris jacturam, amissionem facultatum, mortem uxoris, liberorum, vel Parentum patitur, quandoquidem hujusmodi dolores sæpe sæpius homines subito interemerunt; quod quidem non efficit dolor ægritudinis, siquidem æger, non ex dolore interit, sed ex humore naturam superante, vel ex debilitate naturam extinguente. Dolor vero secundus immediatus homicida est; ipse per se ipsum vitam extinguit; ipse est gladius quo filiorum animam, & corpus nectens secat; quamobrem longe crudelior est, utpote immediate percutiens animam: Proinde omnis schola cum D. Thoma docet, longe acerbissimam esse pœnam damni, quam pœnam sensus, non obstante quod ambæ animam contorquent (*D. Thom.* 1. 2. *quæst.* 87. *art.* 4.)

93. Purgatio spiritus non statim ac perfecta, & absoluta est, purgatio sensus initium sumit (ut docet B. Joannes a Cruce *ubi sup. cap.* 1.) sed magis, vel minus procrastinatur secundum majorem, vel minorem animæ dispositionem, & comparatam fortitudinem ad sustinendos labores venturos; in cujus temporis intervallo manet anima tranquilla, pacifica, quieta, & ad simplicem, atque amatorium Dei intuitum (seclusis sensibus, & phantasmatibus) habilis, & prompta; quæ interdum ex brevissima medi-

meditatione, & interdum ex levissima tantum Dei memoratione ad hujusmodi activum exercitium fidei, & charitatis simpliciter, & faciliter assurgit: Hic merito omnis sensus imaginarias operationes fastidit, quia cognoscit specialius, & purius Deum intueri in suo interiori fundo, ubi experimentali securitate cum illo conversatur.

94. Sensus quoque & deordinati appetitus plerumque quasi sopiuntur, quandoque autem (licet mitius solito) reviviscunt; dum enim hæc purgatio spiritus non perficitur, sæpe animam oppugnare non cessat; quia ut docet B. Joannes a Cruce *Lib. 2. noct. obscur. cap. 3.* „ Omnes „ imperfectiones, & inordinati affectus partis „ sensitivæ vim habent, & radicem in spiritu. „ Propterea dum mali habitus non purgantur, „ pervicaciæ, & improbi mores non possunt bene purgari. Sed nihilominus tamen post factam purgationem sensus faciliter anima ab eis liberatur, quatenus illis egredientibus ipsa ad interiorem sui fundum se recipit.

95. In hac intercapedine curare debet Director, quod anima brevibus meditationibus utatur, nec sensui, aut ejus exercitio vacet, sed per discursum, & pondus rationis statim in termino meditationis conquiescat, & per species fidei edocta, & ducta, in simplicem, & amatorium divinæ veritatis intuitum consurgat, faciliter nanque, & interdum per solam Dei memoriam in eo otius conquiescet: Quod si diu ibi permanere non valeat, brevissimam meditationem, vel aliquam amatoriam, & fervidam jaculatoriam eliciat, & illico ad requiescendum in termino aspiret.

96. Exercitium virtutum, & omnimodæ, & solicitæ mortificationis, studiosius hoc tempore colere debet; alioquin breviter retrorsum revocabitur, quia hæc oratio quæ ad casus particulares non descendit, licet det intensionem in virtutum radice, facilitatem tamen non præstat; quia hæc ex repetitione actuum, & ex remotione impedimentorum gignitur, ut visum est *supra tract. 3. n. 25.* Unde in earum exercitio sentiet difficultatem, & oratio absque mortificatione parum, aut nihil proficit, nec sine his duabus alis mortificationis, & orationis, (ut docet Sanctus Bernardus *serm. 4. super Isaiam 6.*) poterit spiritus in Deum elevari; sicut enim passer, qui utramque pennam non movet, nequit perfecte volitare, ita anima, quæ utramque alam mortificationis, & orationis æqualiter non exercet, a terra suæ naturæ corruptæ, in elevatam divinæ congnitionis sphæram consurgere non poterit: Quamobrem licet in exercitio orationis otium sanctum colat, debet in actione de mortificatione, & exercitio virtutum solicitius curare.

97. In hoc tempore solent esse visiones, deliquia, lacrymæ, & revelationes, quia ut bene docet B. Joannes a Cruce *ubi supra cap. 1.* „ Hu- „ jusmodi res fiunt quando communicationes ani- „ mæ non sunt puræ spirituales, hoc est, non „ pro solo spiritu, sicut illæ quæ fiunt perfectis, „ & jam secunda spiritus purgatione purgatis, „ in quibus omnino cessant hæc deliquia, cor- „ porisque tormenta, quatenus jam gaudent li- „ bertate spiritus: Quamobrem nullo modo „ eorum sensus obscuratur, nec patitur aliena- „ tionem. Quia igitur animæ non sunt omnino a sensibilibus solutæ, sed multum adhuc de sensibilitate formarum participant; proinde earum communicationes non sunt pure spirituales, sed cum aliqua materialitate permixtæ; propterea sensus ex divini luminis infusione patitur, & deliquiis, atque alienationibus laborare solent; unde eveniunt visiones, & revelationes sensibiles, quæ tot periculis obnoxiæ sunt, ut visum est *supra tract. 5. num. 57. & 92.*

98. Hinc oritur, quod passim videmus, scilicet complures animas, quæ in hominum conspectu nimium collucent, & propter hujusmodi favores (prorsus periculosos) in maxima æstimatione habentur; quæ forsan si per peritos, & valde expertos viros examinarentur, proculdubio in hoc intermedio statu constitutas esse cognosceretur, & quia ab habitibus imperfectis non sunt omnino purgatæ, plura habent vitia spiritualia, & modicam virtutem; proinde aliquando miseros lapsus, & deplorabilia scandala earum causa experiri solent.

99. Igitur reputare debet Magister, tanquam vere spirituales, eos nimirum, qui per viam virtutum, mortificationis, & puritatis, in paupertate spiritus, & terrenarum omnium abnegatione, Christum consectantur, atque in se ipsis induere concernant; nec eos qui extraordinariis rebus & sensibilibus visionibus onusti sunt, propter eas æstimet, maxime si virtutibus heroicis careant, quas solum magni facere debet; quinimmo & timeat hujuscemodi animas sua auctoritate tueri, vel extollere, vel palam facere; potest enim in magna incommoda incidere: Videatur Bonaventura *de proces. relig. proces. 7. cap. 20.*

100. Denique (ut tenet Taulerus *Inst. c. 11. & tom. 2. serm. de Martyr.*) post aliquod tempus, aut annos, quibus prædictæ animæ interdum laboribus exercitæ, & interdum consolationibus refertæ, iter suum fervide obsequuntur, si tamen in eis sit dispositio, & in earum directoribus diligentia, cum suo videri fœliciter, suaviterque cum divino suo Sponso cubant in meridie (ut affirmat Henricus Arpius *Theol. myst. lib. 3. part. 2. cap. 13. num. 3.*) repente eis supervenit horribilis, & atra nox; atque subita quasi violentia ablato lumine, palpabili tenebra, & densa caligine obteguntur; adinstar illius quidem Solis splendorem conspicit in suo auge, aut meridie, improvise ei absconditur lux, & profundæ noctis umbris circum volvitur, ut deplorat Hieremias, dicens: *Quomodo obtexit caligine in furore suo Dominus filiam Sion? Projecit de Cœlo in terram inclytam Israel* (*Tren*

H 2

Hier. 2. 1.) Hic Propheta late describit hujus densissimæ noctis labores, & afflictiones sub metaphora Arcis Sion, quæ est animæ sanctæ figura.

CAPUT IX.

De primo instrumento hujus purgationis, quod est lumen infusum modo purgativo.

101. PRinceps instrumentum hujus obscurissimæ noctis est lumen infusum modo purgativo, de quo sermonem fecimus *supr. cap. 1. a num. 8. & deinceps*, quod in hac purgatione valde efficacius animam torquet, & aliquos effectus diversos ab alia purgatione parit: quia non solum in ea inducit caliginem, cæcitatem, & interiorem, & irreflexam conversionem ad ejus fundum, unde arescunt sensus, & mortificantur, simulque obcæcatur potentia per excessum infusi luminis; verum etiam (ut ait Taulerus *Inst. cap.* 12.) eam quasi per immensam molem, & ponderosum plumbi talentum, ita assidue onerat, & opprimit, quod quasi viribus suis confracta succumbit, & quasi suffocari, vel crepari videtur; ut contingeret ei qui alicujus ponderis mole oppressus, in terram concideret; quod si loco levandi oneris amplius ei adjiceretur, proculdubio crepari, & disrumpi necesse erit; Sic similiter (quamvis comparatio infirma est) anima ob suam incapacitatem a pondere infusi luminis oppressa, loco levandi eam per illius suspensionem, constanter a Deo majori luminis onere opprimitur; quamobrem si ab eo non reficeretur, indubie vitam cum morte commutaret; ideo ajebat Jobus: *Nolo multa fortitudine contendat mecum, ne magnitudinis suæ mole me premat* (*Job* 23. 6.) Et sancta Sponsa flagitabat, quod quasi capra, vel cervorum hinnulus ab ea discederet: *Fuge* (inquit) *dilecte mi, assimilare capreæ, hinnuloque cervorum super montes aromatum* (*Cant.* 8. 14.) Hic quippe luminis impulsus quasi immensum pondus premit spiritum; qui simul ab eo obscuratus, & densa caligine circumseptus angustiam mortis, atque imponderabilem pœnam patitur (*S. Greg. lib.* 16. *moral. cap.* 14. *B. Joan. a Cruce lib.* 2. *noct. obscur. c.* 5. *prop. fin.*)

102. Præterea hoc lumen in anima parit dolorem intimum, & profundissimam annihilationem, ut confirmat Philippus a SS. Trinitate *ubi supra, art.* 2. quatenus animam componit Deo, utpote monstrando ejus altissimam Majestatem oppositam nimiæ dejectioni, & miseriæ animæ, & simul quam dignus sit omnium creaturarum obsequio, & quam ingratissime peccata pro cultu retribuit; Exinde divinam justitiam, Deique vultum, quasi vindictam sumere volentem, in pauperculæ animæ oculos exponit; quæ nimio horrore perculsa, Baratri potius cavernas eligeret, quam iratum Dei vultum intueri; Quem affectum explicat Job, dicens: *Quis mihi tribuat, ut in Inferno protegas me, & abscondas me donec pertranseat furor tuus?* (*Job* 14. 23.)

103. Ex hujusmodi contrapositione nimis depauperatur anima, quandoquidem nihil se boni considerans, divinæ sanctitati composita redditur quasi squallida, & polluta menstruis: *Vere scio*, (ajebat Job) *quod ita sit, & quod non justificetur homo compositus Deo: Si voluerit contendere cum eo, non poterit respondere unum pro mille* (*Job* 9. 2.) Et Psalmista irradiante hoc purgatorio lumine ita annihilari videbatur, quod neque se ipsum scire, neque invenire poterat: *Quia inflammatum est cor meum* (inquit) *& renes mei commutati sunt, & ego ad nihilum redactus sum, & nescivi* (*Psal.* 72. 22.) Videatur Gregorius (*Lib.* 8. *moral. cap.* 2.)

104. Amplius depauperatur anima: Quia sentit in se (ait B. Joannes a Cruce *Lib.* 2. *noct. obscur. cap.* 6.) quoddam profundum vacuum, & paupertatem ex triplici bonorum genere, quæ ad animæ gustum ordinantur; videlicet, naturalium, temporalium, & spiritualium, quandoquidem se conspicit in manus adversariorum traditam, hoc est, miseriarum IMPERFECTIONIS, quæ in comparatione sanctitatis divinæ, quasi maximæ pravitates videntur: ARIDITATIS, quia lumen omnino arefacit omnes delectationes sensuum: CARENTIÆ APPREHENSIONUM, quia lumen infusum in nullo naturalium discursuum inniti permittit. Denique DESOLATIONIS SPIRITUS IN CALIGINE, quia hæc profunda caligo ab infuso lumine procedens, una cum præconcepta Dei severitate, adeo afflictam generat desolationem, quod (teste Jobo *c.* 23. 8.) anima circumquaque conspiciendo, nullum invenit auxiliatorem: *Si ad orientem iero* (ait) *non apparet: Si ad occidentem, non intelligam eum. Si me vertam ad dexteram, non videbo illum: Probavit me quasi aurum quod per ignem transit:* Quod pulchre Psalmista comparat jacentibus in sepulchris. *Sicut vulnerati dormientes in sepulcris* (ait) *quorum non es memor amplius, & ipsi de manu tua repulsi sunt: Posuerunt me in lacu inferiori, in tenebrosis, & in umbra mortis. Super me confirmatus est furor tuus, & omnes fluctus tuos induxisti super me* (*Psal.* 87. 6.)

105. Hinc evenire solent animæ (ut ait Henricus Arpius *Lib.* 2. *part.* 2. *cap.* 13. *num.* 4.) non solum mortis angores, & desperationis affectus, qui vere dolores Inferni a David vocantur: *Dolores Inferni circumdederunt me: praeoccupaverunt me laquei mortis* (*Psal.* 17. 6.) Quia ei sicut olim Hieremiæ videtur, quod suæ salutis via omnino præclusa est: *Conclusit* (inquit) *vias meas lapidibus quadris* (*Hier. Thren.* 3. 9.)

3. 9.) Unde obscuritate teterrima oppressa dicit cum Isaia: *Non videbo Dominum Deum in terra viventium* (*Isaiæ* 38. 11.) Sed etiam ex hujusmodi caligine oritur ei spiritus vertiginis, qui adeo animam in suis operationibus obscurat, quod trepidando timore, ubi non erat timor, in omni opere peccare lethaliter timet; nam sicut advesperescente lumine omnia quanquam exigua ad umbram conspectam apparent magna; ita in hac caliginosa purgatione, ubi crepera & dubia ad afflictionem animæ lux infunditur, bona opera ad umbram ejus conspecta, quasi sordida, & menstruata intuetur.

106. Tot denique sunt angustiæ, dolores, scrupuli, & horrores, quos in anima efficit hoc lumen purgativum, quod eos impossibile est referre, & ad numerum reducere (*Arpius ubi supra*), ex quibus plures refert B. Joannes a Cruce *ubi sup.*, ubi videri possunt, & fiunt a lumine dupliciter: Uno modo per vim infusionis, qua anima immenso divinitatis pondere premitur, concutitur, deficit, & obscuratur; alio modo per ablationem reflexionis, qua omnium quæ bene egit, & agit, & quæ ei offerre poterant consolationem, penitus obliviscitur, & eorum tantum, quæ male egit, & suo obscuro videri male egit, & quæ ei magnam afferunt afflictionem, tantummodo recordatur; perinde desolata, amaritudine oppressa, de sua salute pene desperat, ut tenet Philippus a SS. Trinitate *ubi supra*.

107. Hæc omnia sapientissime molitur Deus, ut occulte animas eruditas, & a rubigine vitiorum in fornace tribulationis emundet; inter fumosam caliginem abscondens flammam, tetram animam reddit, ut nec bona videat quæ agit, ne immoderato amore sibi complaceat, & ut mala quæ egit per fumum defluentibus oculis dolorose conspiciat, & eorum radices penitus evellat; unde nec in sua justitia valet consolari, neque de sua injustitia non horribiliter timere (*S. Gregor. lib. 7. moral. a c. 31. usque 34. inclus. D. Tho. in lib.* 10. *lect.* 2.) Hunc effectum exprimit Sanctus Job. 10. 14. hisce verbis: *Si peccavi, & non ad horam pepercisti mihi; cur ab iniquitate mea mundum me esse non pateris? Et si impius fuero, væ mihi est, & si justus, non levabo caput: Saturatus afflictione, & miseria, & propter superbiam, quasi leæna capies me; reversusque mirabiliter me crucias.* Hæc omnia efficit prædictum lumen, ubi ipse Deus occulte inhabitat, qui solum ibi ad dolorem, & confusionem animæ intuetur, ut ipse Job 23. 15. testatur dicens: *Idcirco a facie ejus turbatus sum, & considerans cum timore solicitor. Deus mollivit cor meum, & omnipotens conturbavit me.* Videatur Gregorius *Lib.* 16. *mor. c.* 18. *&* 19.

CAPUT X.

De secundo instrumento hujus purgationis, quod est amor infusus modo purgativo.

108. Inseparabilis comes luminis purgativi, & infusi est amor vivus, & ardens, similiter infusus, & purgativus; qui duplicem (ut tenent S. Bernardus *Ser. 67. in Cant.* & Taulerus *Sermone de Martyrib.*) parit in anima pœnosissimum effectum. Primus est dirissime torquere, & opprimere potentiam, propter suam exuberantem fortitudinem, & potentiæ debilitatem, & indispositionem, ita ut merito affirmare possimus, quod licet hic ignis non sit materialis, neque elevatus, ut ignis Purgatorii, tamen torquet animam superiori, & excessiva activitate, utpote ex ejus violenta, & abundanti fortitudine spiritum angit, cremat, & suffocat; hoc est, adeo opprimit, quod omnes ejus motus ad ea quæ concupiscit, & appetit, destruit, conflagrat, & consumit, ita ut ei videatur amandi virtutem penitus amisisse, & oculorum mentis obcæcato lumine, cor infuso igne consumptum perdidisse: *Cor meum* (ait David) *conturbatum est, dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum, & ipsum non est mecum.* (*Psal.* 37. 22.)

109. Hoc intelligetur per exemplum illius, qui dum cibum quem appetit in os immittere tentat, repente alia manus ab ejus ore violenter eripit; unde manet appetitus dolenter mortificatus, & illusus (*Tauler. ubi sup.*) Ita similiter contingit voluntati, quæ cum ad ea quæ concupiscit extenditur, vel moveri incipit, illico per infusi amoris flammam ejus motus extinguitur, & quasi a voluntatis faucibus revocatur, & illa hujus amoris involuta flammis dolet quod ita illusa sit, nec quidquam appetere audet, quamobrem omnes vitiosi habitus evelluntur.

110. Secundus effectus amoris purgativi est, causare in anima dolorosam pœnam eorum quæ antea concupivit, & dilexit; itaque potitum bonum fit ei quasi gladius biceps, qui corpus, & animam confodit, & ratio est; quia cum omne, quod naturaliter dilexit, immoderate amavit, cujus speciem apud se retinet, contra cujus deordinationem amor iste purgativus dirigitur, quot sunt species imperfecti amoris, tot habet contrarios, quos destruere debet amor purgativus; quod quidem fieri non potest absque ingenti dolore voluntatis, in ea quippe divinus amor quasi in luctaminis campo cum amore humano belligeratur; hujus indicantis prælii buccina intimum animæ ignito clangore conturbat: quod optime pinxit Hieremias, dicens: *Sensus cordis mei turbati sunt in me; non tacebo quoniam vocem buccinæ audivit anima mea, clamorem prælii, contritio super contritionem vocata est, & vastata est omnis terra;* repente

repente vastata sunt tabernacula mea, subito pelles meæ (*Hierem.* 4. 19.). Vide Richardum *De grad. violent. charit.* & Arpium *ubi supra num.* 3.

111. Deinde præterita gaudia voluntatis, quæ in bonis spiritualibus habuit, quasi omnino deperdita, & irrevocabilia offeruntur, quorum ablata spe remanet voluntas in omnimoda paupertate, & desolatione, dolenter plangendo antiquam illam opulentiam, qua nunc privari in æternum conspicit (*B. Joannes a Cruce ubi sup. cap.* 16. *Arpius ubi supr.*) quod bene dolebat patientissimus Rex inquiens: *Ego ille quondam opulentus repente contritus sum; tenuit cervicem meam; confregit me, posuit me sibi quasi in signum: Circumdedit me lanceis suis, convulneravit lumbos meos, non pepercit, & effudit in terra viscera mea. Concedit me vulnere super vulnus, irruit in me quasi Gigas* (*Job* 16. 13.) Hoc est, non solum oppressit cor meum altissimus, irruens in me quasi Gigas: verum etiam ita convulneravit voluntatem meam, quod omnia desideria mea in terram veluti deperdita effudit, suisque ignitis lanceis circumdans me, non solum opulentiam quam habui sustulit, verum etiam tenuit cervicem meam, & confregit, ne in antiquam opulentiam redirem. Et Hieremias incipit his verbis lamenta sua: *Ego vir videns paupertatem meam in virga indignationis ejus, me minavit, & adduxit in tenebras, & non in lucem* (*Thren.* 2. 3. 1.) Quia acrius deploratur amissa prosperitas, quam paupertas nativa: Potita fuit olim voluntas amplexibus Dilecti, sed repente obtenebrata, & ab ulnis sponsi avulsa amissas delicias acrius dolet, quam si unquam eas possedisset, atque sponsi amorem (suo videri) in odium conversum implacabili odio ingemiscit.

112. Circumcursitat voluntas varia objecta, ut aliquod solatium capiat; sed dum in omnibus laborem, & dolorem experitur, nullis se se tradere audet; omnia formidat, quod durius est, Deum quem iratum concipit, non solum adire perhorrescit, sed etiam de illo loqui, & recordari formidat (*B. Joannes a Cruce ubi sup.*); quamobrem in se ipsa præcluditur, ubi crescente flamma, & æstuante purgativo igne, quasi in calcaria fornace inclusa crudeliter dolet, comburitur, & suffocatur, ut de se fatetur Hieremias, dicens: *Et dixi non recordabor ejus, neque loquar ultra in nomine illius, & factus est in corde meo quasi ignis exæstuans, claususque in ossibus meis, & defeci ferre non sustinens.* (*Hier.* 20. 9.)

113. Hic effectus quem ignis ante Deum præcedens, vel potius ipse Dominus quasi ignis conflans in voluntate producit, eam reddit quasi temulentam, aut titubantem; propterea (ut merito tenet Bernardus *Ser. 67. in Cant.*) hinc, atque illinc circumducitur, quin in ullo objecto pedem figere valeat; sed in omnibus trepidat, titubat, & cadere videtur; ossa corporis contremiscunt, & pavent, & quasi a vino madidus, qui interno ejus ardore incalescens, in nullo se valet tenere, & conquiescere, sic similiter anima, neque divini Verbi fulcris, neque terrenæ felicitatis deliciis sustentari potest; quamobrem quasi amens, aut ebria hinc, atque illinc trahitur, & reducitur. Quod mire depinxit Hieremias cum dixit: *Contritum est cor meum in medio mei, contremuerunt omnia ossa mea; factus sum quasi vir ebrius, & quasi homo madidus a vino a facie Domini* (*Hier.* 23. 9.)

114. Denique purgativus amor ita voluntatem dolorose consauciat, quod quasi sitibundus languens, qui ardenter cupit guttis aquæ frigidæ linguam refrigerare, sic anima amoris adustione conflagrata, illius, cujus caput plenum est rore, & cincinni ejus guttis noctium; id est cælestis sponsi cupit ardenter favoribus irrorari: Sed dum labia ejus stillare dulcissimam confessionem putat, & vehementer sitim mitigatura perquirit, labia ejus, non dulcem aquam, sed myrrham amarissimam stillare experitur; quamobrem amor ipse quo illum desiderat, in majus ei tormentum vertitur, quatenus amor amplexus Dei inire compellit, & ita quam in illo conspicit, eam severissime rejicit: Itaque jam tracta, jam retracta, quasi a contrariis funibus raptata dirissime torquetur (*B. Joannes a Cruce ubi sup. c.* 7.)

115. Ex hoc affectu oritur in anima quædam obscuritas, & impedimentum potentiarum, quibus adhuc clamare ad Deum non potest; Putat enim preces ejus despicere, minimeque eam auditurum, quinimmo & pungentium sentium muris se conclusisse, ne voces ejus audire valeat, eamque simul septu ignis impenetrabili circumsepisse (*B. Joannes a Cruce ubi supra cap.* 8.) unde Hieremias (*Thren.* 3. 7.) dixit: *Circumædificavit adversum me, ut non egrediar: aggravit compedem meum; sed & cum clamavero, & rogavero, exclusit orationem meam.*

116. In hac hebetudine potentiarum ita immergitur anima, quod nec actioni, nec contemplationi apta redditur, & continuo eam occupant quædam obliviones, & profundissimæ absorbitiones, quibus ubi sit, ignorat, quandoquidem neque Cæli, neque terræ, neque ipsius suæ occupationis reminiscitur; sed tota absorpta tristis, & immersa, potius marmorea statua, quam vivens homo videtur; & hoc quidem evenit, quia Deus eam adeo intensissime occupat, quod ad nihil aliud, nisi ad illam intimam, & dolorosam pœnam, & afflictionem spiritus potest attendere, & hoc mirabili artificio Deus animæ memoriam, non solum ab omnibus speciebus contrariis divinæ unioni purgat, verumetiam novis, & supernaturalibus erudit, & illustrat (*B. Joannes a Cruce ubi sup.*)

CAPUT XI.

De tertio instrumento hujus purgationis, quod est commercium creaturarum.

117. TErtium instrumentum hujus purgationis est creaturarum commercium, a quo non pauca animæ eveniunt tormenta, ut pulcre affert Laurentius Justinianus *in fasc. amor. cap. 16.* tripliciter enim eam molestant, & affligunt: Primo in ipsa pia affectione, qua eam consolari intendunt, illæ siquidem quasi artificii Domini iguaræ, veluti amici Job, tribulationem quam vident, non exercitio, & purgationi, sed culpis, & peccatis referunt; quamobrem mirum in modum augent animæ afflictionem, quandoquidem consita obscuritatibus, jam apud se putat, pro suis peccatis ita dirissime contorqueri: Unde firmius in suo erroneo sensu (per consolatorum sententiam) confirmatur; subindeque ejus dolor, & afflictio multiplicantur; (*S. Greg. lib.5. moral. c.* 10.) propterea eis poterat dicere cum patientissimo viro: *Consolatores onerosi omnes vos estis* (*Job* 16. 2.)

118. Si vero meliori pietate, vel sensu ducti de animæ afflictione condoleant; non quod illa exoptat, sed quod odio habet consuadent; utpote quasi carnales, & spiritum nescientes, putant, per diversionem, & terrenarum occupationum voluptatem, dolorem ejus esse levandum; unde vehementer suadent, quod orationem saltem ad tempus relinquat, quod sibi delectationem honestam quærat, & interdum quod ludis, & voluptatibus tristitiam suam eliminare procuret: Et dum per eorum suasionem potius eam desolari quam consolari conspiciunt, eam quasi amentem, & fatuam reputant, & spernunt, & ex amicis facti sunt ei inimici: Quod quidem in hac purgationis nocte in metaphora Arcis Sion congemuit Hieremias, dicens: *Plorans ploravit in nocte, & lacrymæ ejus in maxillis ejus; non est qui consoletur eam ex omnibus charis ejus. Omnes amici ejus spreverunt eam, & facti sunt ei inimici.* (*Thren.* 1. 2.) Videatur Anselmus 1. *ad Corinth.* 1. *vers.* 23. *in fin.*

119. Secundo; quia creaturæ fiunt ei obstaculum ad assequendam tranquillitatem spiritus; in eis siquidem nihil aliud reperitur nisi labor, & dolor: Et si interdum levandi sui doloris causa aliquantulum faciem ad eas convertat, vel eis congaudere procuret, ita illico conturbatur spiritus, quod interius sentiat, affectus suos crudelius solito venire ad arma: Exinde conspiciens omnia sibi esse nociva, vitæ suæ tædere incipit: *Idcirco* (ait Ecclesiastes) *tæduit me vitæ meæ videntem mala universa esse sub Sole, & cuncta vanitatem, & afflictionem spiritus* (*Eccle.* 2. 17.) Et cum in hac mortalitate degens vivere absque creaturis impossibile sit, angitur, & ultra id quod dici potest affligitur spiritus, qui in nullo quiescere concupiscit nisi in Deo, quem ex defectu reflexionis, & teterrima obscuritate nequit invenire (*Tauler. epist.* 8.)

120. Tertio; quia regulariter animæ, quæ sic purgantur, a creaturis patiuntur dirissimas persecutiones, & testimonia: (*Fr. Philipp. a SS. Trinit. par.* 1. *tract.* 3. *discurs.* 2. *art.* 3.) Cum enim ad unionem divinam, quæ hanc purgationem consequitur, requiratur exactissima purgatio, & omnium virtutum eximia radicatio, quæ per labores, & dolores facienda est, ut anima exuat veterem hominem cum actibus suis, & novum induat, qui secundum Deum creatus est in justitia, & sanctitate veritatis; ad hoc magnopere juvant persecutiones, & falsa testimonia, quia præ ceteris laboribus superbiam domant, qua vetus homo fuit affectus; & mansuetudinem, & humilitatem gignunt, quibus novus homo præditus fuit, ipso dicente: *Discite a me, quia mitis sum, & humilis corde* (*Matth.* 11. 29.)

121. Propterea permittit Deus, quod hujusmodi animæ variis persecutionibus, & testimoniis falsis a creaturis inficiantur (ut probat Augustinus *de verb. Apost. ser.* 10. & tenet Blosius *Psylag. lib.* 1. *c.* 18. *& lib.* 3. *cap.* 8. *nu.* 5. *& inst. spirit. cap.* 8. §. 3. *per tot.*) ut quasi lapides vivi, & uniendi sunt illi lapidi offensionis, & petræ scandali, qui tandem factus fuit in caput anguli, tunsionibus, & pressuris expoliti, deinceps suis locis per divini Artificis manum possint coaptari; quod quidem in se ipso expertus fuit S. Job, 16. 11. cum dixit: *Aperuerunt super me ora sua, & exprobrantes percusserunt maxillam meam, saturati sunt pœnis meis.* Et idem lamentatur Hieremias, inquiens: *Audivi opprobrium eorum Domine, omnes cogitationes eorum adversum me; labia insurgentium mihi, & meditationes eorum adversum me tota die* (*Hier. Thren.* 3. 16.) Idem etiam experiebatur Psalmista, cum a suis derelictus, & calumniis infectus concinebat: *Longe fecisti notos meos a me; posuerunt me abominationem sibi; traditus sum, & non egrediebar* (*Ps.* 87. 9.)

122. Per hujusmodi persecutiones, & testimonia crescit in anima tolerantia, & patientia, quarum habitus magnopere intenduntur, ita ut sibi superior effecta, quasi puerorum ludos, aut culicis punctiones eas æstimet, ut tenet B. Joannes a Cruce *ubi sup. c.* 16. quia nimirum dum interius intensioribus pœnis occupatur, & delicatiori dolore torquetur, exteriores pœnas, & calumnias despicit, & contemnit; ex quarum contemptu habitus fortitudinis, & temperantiæ, quibus irascibilis, & concupiscibilis ordinantur, mirum in modum crescunt, & radicantur.

123. Propter eandem rationem contemnit Dæmonis fallacias, & deordinatos motus appetitus; non quia ab utrisque non sentiat invasiones,

nes, & ſtimulos; ſed quia in ſuo obſcuriſſimo dolore tota immerſa, cetera quaſi longe minora contemnens, veluti incus ferreum, malleos malleatorum propulſat, & excutit. Hac proculdubio ratione, cum B. Joannes a Cruce *ubi ſup. c.* 16. 22. *&* 23. de hac purgatione agit, nullam de tentationibus, & Dæmonis ſuggeſtionibus mentionem facit, ſed tantum de lumine, & amore purgativis, quaſi de principalibus hujus purgationis inſtrumentis; quia licet homo dum vivit ſemper a Dæmone, Mundo, & Carne impugnetur; ſed quia majori, ac profundiori pœna in hac purgatione immergitur, & occupatur, propterea cetera ita deſpicit, & contemnit, quaſi ab eis non oppugnaretur; quamobrem nullam de eis mentionem fecit.

124. Longe abeſt ab hac purgatione immediata Dæmonis aſtutia, ut tenet Philippus a SS. Trinitate *part.* 1. *tract.* 3. *diſ.* 1. *art.* 4. utpote pure interna, & ſpirituali, atque in animæ fundo operante: Verumtamen propter externa ſigna, atque profundam animæ immerſionem, & triſtitiam, maxime cum ſuas fallacias conſpicit deſpectas, hujuſmodi purgationem conjicit. Cumque eam conſideret quaſi hortum ſuis inſidiis concluſum, & virtutum floribus perornatum; ut callidus inſidiator murum circuit, & deforis nequiſſima deſperationis tela intus immittit; quandoquidem ſcit, unum ex effectibus purgationis eſſe ingratitudines, & peccata animæ conſiderata ut oppoſita Divinæ Majeſtati, & puritati, a qua oppoſitione ſpiritus deficit, confunditur, & deſperationis ſtimulis agitatur. Propterea hic callidus hoſtis per alias ſpecies imaginationi oblatas, curat etiam peccata animæ adeo gravia repræſentare, quod ei quaſi penitus irremiſſibilia offerat, ut illa de ſua deſperans ſalute, in ultimum deſperationis præcipitium labatur: Quæ dum hoc affectu jam per infuſum lumen præoccupata eſt, per hanc Dæmonis ſuggeſtionem maximum incurrit periculum: Perinde a Directore indiget ſolicite conſolari, & fulciri.

125. Denique magnopere torquetur anima per Magiſtri ſpiritualis converſationem, & provenit ex pauca conſolatione, & ſatisfactione quam ex ejus directione, & monitis conſequitur, quatenus exiſtimat eam non intelligere, nec veritatem rei cognoſcere, & hoc eſt maximum animæ tormentum, quandoquidem nulla alia ei remanebat conſolatio, neque aliud laborum ſuorum levamen, niſi Directoris ſui præſentia, & commercium; quo deficiente omnem prorſus deſolationem incurrit: „ Cum enim illa (verba „ ſunt B. Joannis a Cruce *lib.* 2. *noct. obſcur.* „ *c.* 7.) in illo malorum, & dolorum pelago ſit „ imbibita, & immerſa, in quo quaſi in clariſſi„ mo ſpeculo ſuas miſerias intuetur, putat quod „ ea quæ illa clare inſpicit, ceteri non vident, „ nec ſentiunt; quamobrem abſque illarum „ intelligentia eam conſolari procurant; unde „ loco conſolationis, majorem dolorem reci„ pit. Quam magna ſit hujuſmodi pœna, dicant experti.

CAPUT XII.

De aliquibus Requiſitis, & ſignis hujus purgationis.

126. SÆpius videmus nonnullos Magiſtrorum confundi in dignoſcenda hac paſſiva purgatione ſpiritus, & dum animam conſpiciunt obſcuritatibus, laboribus, & tentationibus circumactam, putant in hac purgatione eſſe conſtitutam: Sed frequenter male, quia ad eam pauciſſimi accedunt ob eorum indiſpoſitionem, & rari ſunt, qui eam attingant, cum fere certum ſit, quod purgati in ea ſtatum fœliciſſimum ſpiritualis matrimonii aſſequerentur, & rariſſimi ſunt, qui ad hunc ſtatum accedant, ſubindeque nec ad hanc ſpiritus purgationem.

127. Non igitur omnes, qui laboribus, & obſcuritatibus atteruntur, ſunt in hac purgatione, maxime cum Deus nunquam deſiſtat exercere Juſtos; utpote omnes corripit ad eruditionem, caſtigat ad ſatisfactionem, & torquet ad meritum, ut latius in fine hujus tractatus manifeſtum fiet: Paucos tamen ad Myſticam Theologiam, ſive ad ſui intimam unionem eligit; unde rari ſunt, qui hac obſcuriſſima purgatione, quæ immediate ejuſmodi unionem præcedit, purgentur, propterea ne in re tanti momenti errare poſſint Directores, neceſſarium eſt aliqua requiſita ad hanc purgationem prælibare, ac demum ſigna illius offerre, quibus cognoſcere valeat Magiſter animæ labores, & obſcuritates, non ex alio exercitio, ſed ex hac purgatione procedere.

128. Primum requiſitum eſt, quod anima de ſua perfectione valde ſolicita, & in ſuis operationibus fervida, tranſgreſſa jam ſit ordinatum curſum viarum purgativæ, & illuminativæ, atque in mortificationibus, meditationibus multum profecerit; ita ut non ſolum ea quæ lethaliter opponuntur perfectioni, & ſanctitati vitet, & horreſcat; ſed etiam ea quæ tantum venialiter, & imperfecte adverſantur, & quod in communi perfectorum ſtatu diu conſtituta, & exercitata ſit, quia nimirum hæc purgatio ordinatur ad diſponendam, & perficiendam immediate animam ad unionem paſſivam, & Myſticam Theologiam; quam utique diſpoſitionem præcedere debent omnia prædicta, ut labores, & dolores, quos nunc anima perpetit, ad hanc ſpiritus purgationem referri poſſint (*B. Joannes a Cruce lib.* 2. *noct. obſcur. c.* 1.)

129. Secundum requiſitum eſt; quod anima ſuo tempore tranſgreſſa etiam ſit purgationem paſſivam ſenſus; omnis namque operatio hominis incipit a ſenſu; unde omnis ejus perfectio, & operationis purgatio debet incipere a ſenſu, ut deinceps ſuo ordine ſpiritus perficiatur, quatenus hic indiget morigeratos habere ſenſus, ne ordi-

ordinem rectum spiritus perturbent, ut ipsa purgari possit, & perfici: Alioquin inconsequens esset, & difficillimum, spiritum ordinare, & perficere, relicto sensu inordinato, & rebelle (*B. Joannes a Cruce, ubi supr.*)

130. Tertium requisitum est, quod anima similiter transgressa sit illam intercapedinem consolationis mediantem inter passivam purgationem sensus, & spiritus; in ea enim disponitur anima ad assequenda requisita statim dicenda, & consequenter dispositionem immediatam ad purgationem passivam spiritus, & necessarium est, quod per eam dignoscatur opus, quod in sensu actum est, & assuescat anima sensum relinquere, & purgatio spiritus plene, & integre in purum spiritum ordinetur, quod fieri non posset, si anima diu per hujusmodi intervallum relinquere sensum non assuefecerit (*B. Joannes a Cruc. ubi supra cap. 3. in princ.*) Præterquamquod ad sustinendam hanc horribilem purgationem indiget anima per illam consolatoriam intercapedinem refici, & roborari, & nunquam vidimus quod illa prætermissa immediate Deus a purgatione sensus in purgationem spiritus animam transferat, ut ex auctoritate B. Joannis a Cruce visum est *supr. cap.* 8. *n.* 93. Quamobrem si hoc intervallum factum non est, labores, & obscuritates, quas anima patitur, referendæ sunt potius ad purgationem sensus, quam spiritus.

131. Quartum requisitum est, quod licet anima non sit a sensibilibus delectationibus penitus absoluta; quinimmo & eis ad satietatem uti procuret, spiritus tamen aliquo modo (quasi pastus delicatiori cibo) easdem sensibilitates, quas appetitus concupiscit, fastidiat, & sæpissime in intima solitudine, & paupertate consistat, ut bene notat Henricus Suson *Epist.* 10. *in med.* quia nimirum ex vi antecedentis purgationis remanet spiritus simplicior, & purior ad percipiendam in sui fundo divinam unionem; quæ eo efficacius spiritum ad se trahit, quo anima efficitur purior, & simplicior; quamobrem gustato spiritu, delectationes appetitus fastidire necesse est.

132. Quintum requisitum est, quod anima nullatenus de sua sensibili, & delectabili fruitione sit secura; sed quod dum abundantia spiritus congaudet, profundam in se sentiat amittendæ dulcedinis suspicionem; latet enim intrinsecus quasi delicatissimus dolor, qui est præsagium venturæ tribulationis, ut dictum est *sup. num.* 89.

133. His suppositis requisitis, signa hujus purgationis spiritus, quæ solicite, & attente debet considerare director, hæc sunt. Primo, quod anima nullo modo possit per sensibilia phantasmata, & meditationes Deum invenire, quia hæc purgatio adeo animam absorbet in illa intima, & densa caligine, ubi spiritus delicatissime, & irreflexe Deum gustat, quod omnia sensibilia, & materialia additamenta horret, despicit, & fastidit, (*B. Joannes a Cruc. ubi supra cap.* 17. *&* 21.) Præterquamquod ei impossibile est alio divertere, quia in sui fundo quasi in obscurissimo carcere ita inclusa est, & tradita, quod nullo pacto ab eo egredi potest, ut fatetur David, dicens: *Traditus sum, & non egrediebar, oculi mei languerunt præ inopia* (*Psal.* 87.10.). Et Hieronymus: *Clausum, & non prodeuntem posuisti me*: Alii legunt apud Lorinum: *Carceratus sum, & non exibo, vel conclusus sum, & non egrediar*: Item alii: *Ut exire nequeam; vel in carcere inclusus sum, ut non videam quomodo explicem me*: Et idem expertus fuit Job cum dixit: *Si expavi ad multitudinem nimiam, & despectio propinquorum terruit me, & non magis tacui, nec egressus sum ostium* (*Job* 31. 34.). Quasi dicat: Ad nimiam multitudinem dolorum expavi, & suspendium sensibilium elegi, & a tumultu eorum quasi propinquorum conterritus sum, & intra me mutus, & tacens, ad amplius cum illis conversandum non sum egressus. Videatur Gregorius *l.* 22. *moralium, c.* 12. *&* 17.

134. Secundum signum est, quod anima illa caligine circumsepta sentiat, se vehementissimo amore comburi, & vulnerari, ac si in ardenti fornace inclusa, densoque ejus fumo obcæcata, nihil præter ignis ardorem perciperet; cujus effectus causa est, quia ut ait B. Joannes a Cruce *ubi supra c.* 10. „ Omnes animæ „ vires in amore coacervantur, & colliguntur, „ quia dum intellectus caligine involvitur, to„ta vis animæ in amorem declinat; subinde„que necesse est, quod magna amoris flamma „ excitetur, qua anima vehementer conflagra„ta, in dilecti desiderio incalescat. Quod quidem experiebatur Isaias, cum dicebat: *Anima mea desideravit te in nocte, sed & spiritu meo in præcordiis meis* (*Isaiæ* 26. 9.)

135. Tertium signum est, quod anima habeat æstimativum Dei amorem; hoc est, quod solum doleat, & angatur, quatenus judicat in omnibus Deo displicere; non autem quatenus illa tormentis afficitur, ut multis rationibus probat B. Joannes a Cruce *ubi supra cap.* 13. ita ut si de complacentia dilecti esset secura, suam totam voluptatem, & gloriam constitueret in tormentis; & hoc est quod dolebat Job, dicens: *Quare posuisti me contrarium tibi, & factus sum mihimetipsi gravis? Cur non tollis peccatum meum, & quare non aufers iniquitatem meam? Ecce nunc in pulvere dormiam* (*Job* 7. 20.)

136. Quartum signum est: „ Quod non ob„ stante ariditate (verba sunt B. Joannis a Cru„ce *ubi sup. c.* 16. *in fin.*) caligine, & dolore, „ valde solicita sit anima, non solum in vitan„dis peccatis, & imperfectionibus, sed etiam „ in perquirendis omnibus, quibus magis possit „ dilecto placere. „ Quod nimirum provenit ex ejus ardentissimo, & appretiativo amore, & omnia, quæ dilecto suo placere possunt, operari non renuit, etiam quocumque laboris, & doloris pretio.

137. Quin-

137. Quintum, & ultimum signum est, quod anima in hac purgatione nullam molestiam sentiat tentationum, suggestionum, aut persecutionum, ut multis rationibus probat B. Joannes a Cruce *ubi sup. c. 16. 21. & 23.* non quia earum non agitetur stimulis, sed quia longe majori pœnæ attenta, minoribus attentionem non præstet; quinimmo in sua caligine immersa, tela nequissimi quasi in longinquo manere, & configi intuetur: Itaque si anima, vel ardore libidinis, vel persecutionibus, aut aliis tentationibus angitur, & turbatur, absque dubio purgationem hujusmodi non attingit quandoquidem nullum istorum signorum deficit animæ sic purgatæ. Ex quibus poterit conjectari Director, an labores, quibus anima affligitur, sint ex hac purgatione, aut ex alia divina permissione.

CAPUT XIII.

De practicâ instructione Directoris circa hanc purgationem spiritus.

138. OMnibus prædictis mature perpensis, si cognoscat Director, quod vere anima sit in hac horribili purgatione spiritus, debet cum illa se gerere compassive, & humaniter, quia afflicto non est danda afflictio: Quamobrem caveat proferre ei verba inconsolatoria, minusque nullo eventu, vel causa affirmare, illam esse deperditam, aut illusam; poterit enim eam in desperationem adducere; sed quasi infirmam, & gravissima ægritudine laborantem curet eam mulcere, & consolari: Deinde nullo prætextu ei permittat confessionem generalem facere, neque vitæ anteactæ, aut præsentis scrupulos admittat, sed omnes ejus phantasias despiciat, quandoquidem longe absunt a libera cooperatione voluntatis; sed proculdubio oriuntur ab spiritu vertiginis, citra animæ consensum: Curet etiam, quod frequentius solito (facta prius brevi peccatorum confessione) ad Sacrosanctam Eucharistiam accedat, quia regulariter talis anima propter suum phantasticum timorem, & divinæ magnitudinis conceptum, tentatione non communicandi affecta erit, quam utique fovet, & auget Sathanas, ne in fortitudine cibi istius usque ad montem Dei Oreb, id est, usque ad altitudinem unionis, possit pervenire: Præterquamquod etiam anima indiget hac divinissima refectione, ut possit induere fortitudinem ad tolerandos hujus pœnosissimæ noctis labores.

139. Si Discipulum hunc videat corporaliter ægrotare (multoties enim contingit, tam ex naturali, quam ex supernaturali causa) ei humaniter, & affabiliter assistat, atque ab eo damnationis timores auferre procuret; solent enim aliqui in hujusmodi casu animam nimis torquere: Si prospera valetudine potiatur, eum non oneret pœnitentiis, & rigoribus, quinimmo & solitos temperet; aut si casus exegerit, omnino auferat; pœna enim qua interius torquetur, longe superat omnes exteriores pœnitentias; quamobrem indiget interdum aliqua honesta recreatione, ut bene consulit Joannes a Jesu Maria *in schol. orat. tract. de tentat. n. 3. & 11.* nisi forte talis sit illa caliginosa absorbitio, quod recreatio ei in majorem pœnam, & dolorem convertatur, ut regulariter contingit.

140. In tantæ obscuritatis offuscatione solet Deus lumen purgativum in illuminativum convertere, ut tenet Richardus *Part. 1. de grad. viol. charit.* utpote coaptando potentiam lumini, vel lumen accommodando capacitati potentiæ, & tunc illo anima ab omnibus suis afflictionibus liberatur, & oriente veritatis Sole, fugientibusque tenebris omnia clare, ut sunt, conspicit; nempe omnes suos timores fuisse umbras, & phantasmata purgativæ noctis, subindeque vanos, & nullius momenti, Deumque habere Patrem, Amicum, & Sponsum: Insuper manifeste cognoscit bona, quæ in illa obscuritate assequuta est, & opus mirabile quod in ea operatur, dignum solius manus Divini Artificis.

141. Tunc ei ardens amor conceditur adeo suavis, sapidus, & dulcis, quod in illa Sponsi vinaria cella, quasi ebria superabundat gaudio, & exuberat consolatione, ut confirmat Taulerus *Serm. de Martyr. prop. fin.* & ita secura dilecto gaudet, ut vere putet, quod jam tribulationum hiems transiit, & imber caliginum abiit, & recessit, & ver floridus nunquam marcescendus feliciter advenit, ejus quippe consolationis abundantia sæcula omnia transigere videtur, ut in simili eventu credebat Psalmista, concinens: *Ego dixi in abundantia mea, non movebor in æternum* (*Psalm. 29. 7.*)

142. Si autem purgatio non sit consummata, licet animæ videatur præsentem felicitatem metas temporalis durationis pertransire: „ Nihilominus tamen (ait B. Joannes a Cruce „ *ubi sup. c. 7.*) non omnino tollitur ab anima ali„ quid (licet nesciat quid sit) quod latet intrin„ secus, & animæ felicitatem cum aliqua cala„ mitate permiscet, utpote intus sentiendo quen„ dam inimicum, qui licet quietus, & quasi „ soporatus videatur, timet tamen quod aliquan„ do a somno excitetur, eamque in majorem „ calamitatem inducat: Et vere ita contingit, „ quia dum magis secura judicatur, iterum „ eam deglutit, & absorbet in alio caliginis „ gradu plus obscuro, duro, lamentabili, & „ diuturniori, quam præterito. Quod similiter „ post suam abundantiam expertus fuit idem Psalmista; propterea subjunxit: *Avertisti faciem tuam a me, & factus sum conturbatus* (*Ps. 29. 8.*)

143. In hac igitur afflictionum parenthesi debet

debet Director sui muneris ostendere peritiam, quatenus debet ita animæ delectationem mensurare, quod ad reficiendam eam sufficiat, & nihil supersit ad immoderatam delectationem appetitus: Insuper debet ejus affectus ita ordinare, quod neque extinguat hoc levamen a Deo misericorditer concessum, neque gaudio ejus perfrui usque ad satietatem animæ permittat, eamque debet per illuminativam consolationem ita dirigere, quod simul prædicta dulcedine fruendo, ejusdem dulcedinis gustum, & proprietatem mortificet; alioquin ei multum nocere poterit, ut affirmat Bonaventura *de proces. relig. proc. 7. c. 21.* utpote si eam privat consolatione, qua ad vires spiritus reficiendas indiget, vel si eam usque ad satietatem perfrui concedat.

144. Quod cognosci poterit per exemplum cujusdam famelici hominis, cui post longam inediam plurima offertur ciborum copia, quibus vesci permittitur usque ad satietatem. Si igitur ille immoderate epulis tradatur, exuberante stomacho, plus ei noceret cibus, quam reficeret; sed indiget illum tantum cibum sumere, qui facultatem stomachi non excedat, ut optima coctione facta dissipatæ admodum vires reficiantur: Ita similiter debet Director gaudium consolationis temperare, & immoderatam animæ fruitionem impedire.

145. Modus autem practicus temperandi consolationem est, præcipere animæ quod statim ac libere possit (si viderit consolationem in sensum derivari) omnino illam delectationem prohibeat; quamvis ad hoc media pœnosa adhibeat; totam vero vim consolationis ad purum spiritum reducat; in quo non ad satietatem, sed caute, & moderate motionem amatoriam sequatur; quod quidem fit humiliter, sibi persuadendo breviter eventuram esse majorem caliginem, & tribulationem: Itaque timor, & amor in illa consolatione miscentur, & dum amor vehementi dulcedine spiritum rapit, timor vim amoris cohibet, & temperat, & ad debitum ordinem reducit: Propterea debet anima ita gaudere consolatione, ut habeat pro certo, quod eo pœnosior erit ventura caligo, quo major sit præsens consolatio; quamobrem tremens gaudeat, gaudens tremat, & proprietatem consolationis amittat, & hoc modo simul mortificatur, & reficitur spiritus, & consolatio infusa vires ejus non enervat, sed reparat.

146. In hoc medio tempore solent contingere impetus, non omnino materiales, nec pure spirituales, sed mixti; pro quorum directione recurrere debet Director ad ea quæ superius diximus, cum de illis sermonem fecimus *supr. tract. 5. c. 16.* sciens quod omnis ejus cura ad duo reduci debet; nempe ad tempus laboris, & caliginis, in quo animam debet consolari, & in quantum possibile sit, levare, & reficere, & ad tempus intermediæ consolationis, in quo prædicto artificio debet gaudium temperare, & animam ad nudam paupertatem spiritus dirigere, quatenus ab ea dum consolationis inordinationem abstulerit, & pure Deum solum quærere, datoremque magis quam donum æstimare docuerit, velocius purgatio spiritus terminabitur, quandoquidem hæc sit ad penitus evellendam animæ proprietatem.

CAPUT XIV.

De commodis hujus purgationis.

147. Quam pulcre cecinit Anna Mater Samuelis: *Dominus mortificat, & vivificat; deducit ad Inferos, & reducit; Dominus pauperem facit, & ditat; humiliat, & sublevat; suscitat de pulvere egenum, & de stercore elevat pauperem, ut sedeat cum Principibus, & solium gloriæ teneat* (1. *Reg.* 2. 6.) Quæ quidem prophetica modulatio purgationi spiritus merito coaptatur, quia nimirum anima quæ per hanc purgationem mortificatur a Deo, & sibi ipsi, ac veteri homini mortua, mortisque angores experta, in novam transfertur creaturam; novique hominis indumento circumdata mirabiliter a Deo vivificatur, & dum in suæ vilitatis profundum, & dirissimæ æmulationis Infernum deducitur, ad passivæ illuminationis fœlicem statum reducitur, & quanto magis naturalibus requisitis, & supernaturalibus donis depauperatur, tanto amplius (ut alter Jobus) in duplum eisdem donis locupletatur: Et denique dum humiliatur usque ad corruptionis, & prævaricationis suæ stercus, ad mysticam Dei unionem, divinumque contubernium elevatur, & ex hac mortalitate, ubi terræ adhærens, quasi a longe, & inter velamina Deum contemplatur: Tandem mortalitate deposita, facie ad faciem ad videndum Deum Deorum in Sion accedat, ibique sedeat cum Principibus, & solium gloriæ teneat. (1. *Reg.* 2. 8.)

148. Multa commoda ex hac horribili nocte, & humiliatione evenire animæ, dubium non est, quæ breviter referre operæ pretium erit. Primum sit, quod per eam evellitur in anima, & eradicatur omnis inordinatus creaturarum affectus, quandoquidem anima annihilatur in ordine ad res terrenas, quia in illis nihil reperit præter laborem, & dolorem, vanitatem, & afflictionem spiritus: Similiter depauperatur in ordine ad cælestia, quia ea procul a suis operibus inspiciendo, Deumque quasi inimicum formidando, nec propter spem gloriæ movetur, nec Deum propter aliquod proprium lucrum diligit, sed propter solam ejus bonitatem increatam; cujus amore tanto intrinsecus tangitur, quanto extrinsecus omnibus lucris privatur, quamobrem omnia contemnendo sublimius in omnibus dominium acquirit, quo postea ordinate, & absque periculo, in Deo, & propter Deum omnia possit melius possidere: Ideo dixit Apostolus: *Tanquam nihil habentes, & omnia possidentes* (2. *ad Cor.* 6. 10.)

149. Ra-

149. Rationem affert B. Joannes a Cruce *ubi supra l. 2. c. 9.* his verbis: „ Quia sicut elementa ut omnibus entibus, & compositis naturalibus communicentur, oportet quod nulli particularitati colorum, odorum, vel saporum sint affecta, ut cum omnibus coloribus, odoribus, & saporibus possint concurrere: ita oportet spiritum simplificari, purgari, & denudari ab omnibus modis affectionum naturalium, tam actualium, quam habitualium, ut possit libere communicare amplitudinem spiritus divinæ Sapientiæ, in quo ob ejus munditiam, certo excellentiori modo omnium rerum sapores degustat. Hæc ecstaticus Doctor.

150. Secundum commodum est, quod voluntas manet immediate disposita ad recipiendas passivas influentias divini amoris, congenito in eo quodam speciali sensu extra omnem sensum naturalem, ad plene, & suaviter degustandas illas amatorias, & divinas communicationes, ut testantur Laurentius Justinianus *in fasc. amor. c. 14.* & Joannes a Cruce *ubi sup. c. 9.* quod clare indicavit Ecclesiasticus, dicens: *Creavit illis scientiam spiritus, sensu implevit corda illorum* (*Eccli. 17. 6.*) Ut igitur cor, sive voluntas animæ possit hujusmodi sensu impleri, necessarium est, quod evacuetur, & purgetur, non solum ab omnibus affectionibus terrenis, sed etiam ab earum habitibus, quia dum aliquid remanet in corde, quod possit affectionibus terrenis inhærere, hoc divino sensu impleri non potest, & hoc consequitur per hanc purgationem, quandoquidem per eam omnium terrenarum affectionum habitus evelluntur.

151. Tertium commodum est, quod intellectus manet immediate dispositus ad divinam unionem; ut confirmant prædicti; quia nimirum ab omnibus naturalibus formis abstrahitur, siquidem in nulla earum potest fulciri, neque pedem figere, quamobrem assuescit in illa cognitione, quæ supra se ipsum est, perseverare, subindeque dilatatur, & fit capax recipiendi divinam, & passivam communicationem, quæ rationa exactissimæ purgationis, & adeptæ perfectionis, non procul abest ab anima sic purgata (*S. Lauren. Justinian. ubi supra. B. Joannes a Cruc. ubi sup. c. 25. n. 3. & 4. & c. 13.*

152. Quartum commodum est, quo hæc purgatio plene pertingit usque ad divisionem animæ, & spiritus, ut tenet Joannes a Cruce *ubi supr. cap. 13. in fin. & cap. 14. in fine*, quia illa prætermissa cognoscit anima, & distinguit motus partis inferioris, & superioris; ac perinde in ea oritur libertas spiritus, quia nullis deinceps scrupulis angitur, quatenus clare distinguit operationes carnis, & repugnantiam spiritus, subindeque rationabiliter nequit conturbari, sed ingreditur in perfectam libertatem filiorum Dei.

153. Quintum commodum est, quod facile scit fugere jurisdictionem Dæmonis immediatam, cum illico ac ille ad imaginationem immittit suggestionem, anima ad sui fundum colligitur, eumque foras illusum, & rabidum derelinquit, ex cujus repetita illusione, & præcipue ex perfectissima purgatione, tale super illum acquirit dominium, quod veluti immundam muscam, vel formicam despiciat, & contemnat, ut confirmant Laurentius Justinianus *de cast. connub. c. 14.* Ignatius de Loyola *de 2. oran. mod. reg. 12.* & Joannes a Cruce *ubi supr. c. 23. per tot.* quinimmo Dæmon ita timet has animas purgatas, quod regulariter earum præsentiam, absque magno tormento sustinere non potest: Quod quidem animæ provenit ex divino consortio, & intima cum Deo unione, de cujus fortitudine quodammodo participat.

154. Sextum & ultimum commodum hujus purgationis est, quod præter dona, virtutes, & charismata, quibus animam remanet ornata, per eam disponitur immediate ad unionem passivam, quam a Deo frequentissime recipit, ut testantur Laurentius Justinianus *ubi supra*, Joannes a Cruce *ubi supra, cap. 24. n. 3.* & Henricus Arpius *lib. 3. p. 2. c. 13. n. 4.* quandoquidem Deus animæ pulsanti aperire non dubitat: Huic animæ, quam per tales labores, & dolores mundam, & perfecte purgatam relinquit, non solum illico aperit, sed ipse Dominus cordis ejus januam frequenter pulsat, ut in eam intrare, & cum illa cœnare possit; propterea dixit: *Ecce sto ad ostium, & pulso; si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi januam, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipse mecum* (*Apoc. 3. 20.*)

155. Adeo enim benignus est divinus amor, quod non solum aperienti statim occurrit, sed mille verbis precatoriis, & amatoriis clamoribus, cordis januam reserare, & intrare solicitat, ut in Canticis canticorum dicitur: *Vox dilecti mei pulsantis; aperi mihi soror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea, quia caput meum plenum est rore, & cincinni mei guttis noctium* (*Cant. 4. 2.*) Benedictus sit tantus amor, tantaque benignitas in tam excelsa, tamque incomprehensibili majestate, & erga miserum prorsus, & contemptibilem creaturam: O fœlix dolor o fortunate labor! Quam egregie Apostolus dixit: *Non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis* (*Ad Rom. 8. 18.*)

CAPUT XV.

De purgatione passiva amoris.

156. NOvum forte multis videbitur, quod de tertia purgatione passiva sermonem habeamus, quandoquidem fere ab omnibus Mysticis prætermittitur, qui duas tantum purgationes passivas concedunt: maxime cum homo alias non habeat facultates, præter sensitivas, & spirituales, pro quibus satis abunde providetur

tur in duabus purgationibus sensus, & spiritus, nam pars sensitiva perficitur per purgationem passivam sensus, sicut & pars superior per purgationem spiritus; quamobrem superflua videtur altera nova purgatio. Sed licet hoc verum videatur, nihilominus tamen experientia, quæ est optima rerum Magistra, docet, dari tertiam purgationem, quam etiam suadet ratio (ut infra videbitur) & nullus Mysticorum expresse negat, quinimmo absque nomine purgationis, sed amoris pœnosi, eam suis scriptis commendant, & præcipue B. Joannes a Cruce, in pluribus locis sui mirabilis Cantici.

157. Singularissime autem expertissimus vir Henricus Arpius, inclyti Ordinis Sancti Francisci, has nostras ternas purgationes ordinate refert, sub insigne trium sagittarum probationis; scilicet, sensus, spiritus, & amoris purgativi, qui postquam commoda purgationis spiritus describit, atque frequentes divini amoris contactus, quos (ea prætermissa) patitur anima purgata, ex quibus amore languens in ardentissima Sponsi desideria prosilit; de hac amoris purgatione loquens, sic effatur: „ Et in hoc „ desiderium vulnerabit cor ejus sensibili do- „ lore, qui dolor augetur, & renovatur in e- „ xercitiis anhelosi amoris ad Deum: Et hæc „ est tertia probationis sagitta. Unde quando- „ que videbitur languenti, quod cor, & sen- „ sus dilaniabuntur, & disrumpentur, & tot „ natura desideriosis consurrectionis impulsibus „ mori, & deperiri debeat, efficacia amoris „ impatientis agitata. Dum igitur impatiens „ amator sic æstu divini amoris vulneratus, & „ languidus, ardore continuo per impatientiam „ decoquitur, & detorretur, flamma desiderii, „ & affectionis in dies accrescente, quandam „ intolerabilem cordis angustiam incurrit, ve- „ lut si parturiens parturiendi facultate prive- „ tur. Quo fit, ut dum intuitu vicario, nunc „ vulnus cordis, nunc vultum amati contem- „ plari non desinit, siccitate crescente (quæ „ simia caloris est) simul crescat, & ardor im- „ patientiæ, & dolor angustiæ: Et hic proban- „ tur occulte filii Dei. Hæc Arpius *Theol. myst. lib. 3. p. 2. cap. 13. n. 4. prop. fin.* Cum igitur amor, qui hisce animabus infunditur, non solum pariat habitualem dolorem, sed etiam purget voluntatem ab aliqua indispositione, sive, habituali dissimilitudine cum divino objecto, cui perfecte copulanda est; proinde merito purgationis amatoriæ nomine insignitur, de qua brevissime agere oportet, quia in ea parum operis restat Directori.

158. Hæc amoris purgatio tota dirigitur ad voluntatem (ut ex Augustino probat Dionysius Carthusianus *De fon. luc. art.* 17.) licet illius motiva in intellectu recipiantur, quia efficitur vulnerando voluntatem efficaci radio divini amoris, præcedente in intellectu altissimo conceptu dilecti; cui additur quædam activissima, & penetrativa amoris flamma, quæ inflammando voluntatem, simul ab ea aliquid imperfectum consumit, scilicet aliquem quasi fumum proprietatis, qui ad perfecte introducendam formam divinam aliquantulum resistebat; Quare pulcre Sponsa Sancta flammam illam comparat flammæ lampadis, quæ simul ardet, & fumum extrahit: *Lampades ejus* (inquit) *lampades ignis, atque flammarum* (*Cant.* 8. 6.)

159. Ratio hujus purgativi amoris probari potest per paritatem purgationis spiritus: Sicut enim hæc fit ad eradicandos habitus imperfectos, quia prima purgatio sensus propter naturalem animæ invaletudinem eos omnino evellere non potuit; unde necesse est per secundam purgationem perficere, quod prima imperfectum reliquit: Ita similiter evenit in hoc casu, quia licet per secundam purgationem maneat spiritus purgatus, & vacuus ab omnibus formis impedientibus divinam unionem, & voluntas simul vacuata a suis imperfectis habitibus, remanet tamen in ea aliquis præceps motus, vel amatorius impetus, sive aliquod inquietum desiderium de amato.

160. Et licet hæc amatoria inquietudo non sit immunditia, aut vitium culpabile, ut colligitur ex Laurentio Justiniano *Tract. de triumph. Christ. agon. c.* 24. inducit tamen aliquem obicem ad perfecte introducendam formam divinam; sicut in tabula bene perpolita non est vitium radicale, quod non sit quieta, & immobilis, & tamen Artifex non potest in ea optimam cælaturam facere, donec quieta sit, & firma: Neque similiter vitium est lucidissimi speculi quod inquietum sit, & tamen nequit vultus prospicientis in eo perfecte repræsentari, donec quietum sit, & tranquillum: Ita etiam in anima, in qua licet illa amatoria inquietudo non proveniat ex vitio radicali, tamen indiget pacificari, ut perfectum opus divinum, & deiformitas perfecte introducatur: Et sicut Angeli purgantur non ab immunditia, aut vitio, quod habere non possunt, sed ab habitu dissimilitudinis, & a divini luminis minoratione, ut tenet Dionysius *De Cælest. Hierarch. cap.* 3. ita similiter anima hic purgari debet, non ab immunditia, aut vitio, quod non habet, nam per purgationem spiritus mundata est; sed ab hac inquietudine, & ab habitu dissimilitudinis impediente introductionem deiformitatis perfectæ.

161. Nullus equidem expertorum negare poterit, quod in matrimonio spirituali, ad quod immediate hæc anima disponitur, quanto sunt elevatiores, purioresque ejus communicationes, tanto necessaria est in anima major, & elevatior dispositio, & tranquillitas, quæ nimirum assequenda est, non ampliando, & dilatando potentiam, sed eam acuminando, & simplificando; quod efficitur, non solum superaddendo, sed potius auferendo ea omnia, quæ obstare possunt puræ, & simplicissimæ communica-

cationi divinæ, & hanc ablationem merito purgationem vocamus; quo enim purius, & subtilius cryſtallus illuminanda eſt per radium lucis, eo perfectiùs a nævis, & maculis eſt purganda.

162. Nulla potentia ita ſubjecta eſt immoderationi, ſicut appetitiva, ob duplicem rationem: Prima, quia affectiva eſt, & ex natura ſua caret modo, & rapitur in objecta, unde ajebat Bernardus *De diligen. Deo* quod *modus diligendi Deum eſt ſine modo diligere*: Quod quidem intelligendum eſt de conſtituendo termino amori, non vero de modo amandi, qui poteſt eſſe inquietus, & interdum valde imperfectus, & quia potentia affectiva facile metas moderati amoris excedit, quatenus deſiderium, quod eſt actus ejus elicitus, ſæpius debito limites tranſgreditur.

163. Secunda ratio eſt, quia potentia appetitiva eſt cæca, quamobrem ad præcipitium eſt facilis, maxime cum prætergrediatur metas intelligentiæ, ut ſupra probavimus ex D. Thoma *Tract.* 2. *n.* 127. Cum autem hæc potentia, ut modi divini fiat particeps, indigeat ſe ei totaliter aſſimilari, non ſolum in motivo amoris, ſed etiam in modo, & cum divinus modus amandi ſit quietus, pacificus, & tranquillus, abſque ulla præcipitatione, inquietudine, aut immoderatione: ideo neceſſarium eſt, quod per hanc purgationem diſponatur ad amandum intenſiſſime, ſed tranquille, pacifice, & abſque impetu, & præcipitatione.

164. Cum autem anima ex arida, & profunda nocte purgationis exeat ſitibunda, & vulnerata; & conſtituatur in deſponſatione ſpirituali, quia communiter Deus facta ſecunda purgatione illico animæ deſponſatur. & cum in hac deſponſatione (ut ait Thereſia) *multoties Deus ab illa recedat*, ex hujuſmodi abſentia amati adeo dolens, & quaſi impatiens redditur, quod (B. Joanne a Cruce teſte *Can.* 1. *verſ. ult.*) *ſi Deus illam non roboraret, ac fulciret, abſque ulla dubitatione moreretur*: Tanta eſt abſentiæ, & amoris pœna; quæ quidem debet moderari, & pacificari ad aſſequendum divinum matrimonium, in quo licet amoris flamma animam abſumat, & conſummat, veruntamen omnem pœnam, & dolorem excludit, ut idem B. Doctor *Cant.* 39. affirmat dicens: *Eſt flamma, quæ conſumens, pœnam non parit, quia eſt flamma ſuavis tranſformationis amoris*. Itaque ut hæc transformatio, & deiformitas perfecte fiat, neceſſarium eſt quod anima per eandem flammam amoris purgetur, & diſponatur; id eſt omnino reddatur pacifica, & tranquilla.

165. Igitur fit hæc purgatio per quandam vividam amoris flammam, quæ areſcit, & conſumit in voluntate omnem inquietudinem, impetum, & præcipitationem; ſimulque eam afficit adeo delicata, & ſuavi pœna, ac ſi gladio ſubtiliſſimo, & ancipiti transfoderetur; cujus intenſiſſimum, licet ſuavem, dolorem ſuſtinere non poſſet, niſi divinitus confortaretur. In hoc divini amoris ſublimatorio omnis diſſimilitudinis habitus, & imperfectionis rubigo penitus extrahitur, & anima ſecundum hanc potentiam exit ſublimata, ſimplex, & plene ad deiformitatem diſpoſita, atque ad recipiendas altiſſimas matrimonii communicationes apta. Videantur Arpius *ubi ſupra uſque ad fin. cap.* 13. & Dionyſius Carthuſianus *ubi ſupra*.

166. Et quamvis hæc amoris ſublimatio, ſive purgatio ab ſtatu deſponſationis uſque ad ſtatum matrimonii continuetur, ibique finiatur, tamen ſcire oportet, quod etiam in ſtatu matrimonii (quia Deus ſemper magis, magiſque communicabilis eſt) aſſidue ad ulteriores favores recipiendos eam purgat, & diſponit; ſed quia amor, quo illic eam diſponit, & purgat, nullum habet affectum pœnoſum, propterea non eum purgativum vocamus, ſicut iſtum, qui diriſſimam, & ſuaviſſimam pœnam cauſat.

167. Amplius progreditur hic amor purgativus, nempe ad perfecte purgandum id, quod forte imperfectum permanſit ex ſecunda purgatione ſpiritus; abſumit namque, & conſumit in anima omne terrenum; quamobrem jam vitam terrenam non vivit: Quæ enim per hanc purgativam amoris flammam purgatur, jam non in ſe, neque ſibi vivit, ſed tota vivit Deo, & in Deo; unde poteſt dicere cum Apoſtolo: *Vivo ego, jam non ego, vivit vero in me Chriſtus* (*Ad Galat.* 2. 20.) Sed non propterea tentationes non ſentit, quandoquidem dum in hac degimus mortalitate, abſque luctamine vivere non poſſumus; ſcriptum eſt enim: *Militia eſt vita hominis ſuper terram* (*Job* 7. 1.) Unde dum ab hac mortalitate non eximitur, nec a mortalitatis ægritudinibus liberatur; Veruntamen in hoc amoris ſublimatorio jam purgata, omne id, quod Deus non ſit, deſpicit, & quod Deo diſplicere poteſt, totis viribus fugit, & odit. Denique ea quæ in prædicta purgatione agere debeat Director, dicemus in manuductione practica.

CAPUT XVI.

De aliis laboribus, & afflictionibus quibus animæ extra purgationem exercentur.

168. Solent multoties ſpirituales Magiſtri, dum animam conſpiciunt afflictionibus, laboribus, vel diabolicis perſecutionibus affectam, ſtatim putare, & affirmare, eſſe in una ex prædictis purgationibus conſtitutam, & multum errare poſſunt, quandoquidem pro animabus purgantibus valde diverſa debet eſſe directio, & ſecuritas; quæ enim ſunt in purgatione licet, aliquando affirment, aut timeant peccatis conſentire, non ſtatim, nec ita eis, ſicut & ceteris, quæ non purgantur, adhibenda eſt

est fides, quia habent intellectum consitum tenebris, subindeque eis album videtur nigrum, & e converso: Præterquam quod diversa eis adhibenda sunt remedia, quamobrem examinare debet causas laborum, & tentationum, quæ multifariæ esse possunt; & nobis congruum erit aliquas adducere.

169. Prima esse solet, ut anima assuefacta ad bellum non amittat præliandi consuetudinem, & non desidia, nec segnitia; sed vigilanti studio quasi in procinctu certaminis semper posita sit, ut a Dæmone reportata victoria, verificari in illa possit illud Apocalypsis c. 2. 10. *Esto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.*

170. Secunda, ut per labores, & ærumnas probetur, an anima Deo digna sit, ut constat ex illo Sapientiæ 3. 5. *Deus tentavit Justos, & invenit illos dignos se.* Et illud: *Tanquam aurum in fornace probavit electos Dominus, & invenit illos dignos se.*

171. Tertia, ut anima justa suavissimo exempli odore, Ecclesiam respergat, & plures alii per ejus fortitudinis, patientiæ, & resignationis exemplum ad vitæ hujus pro Christo tolerandos labores stimulentur, secundum illud Tobiæ: *Hanc tentationem permisit Deus evenire illi, ut posteris daretur exemplum patientiæ ejus, sicut & Sancti Job* (*Tobiæ* 2. 12.)

172. Quarta, ut anima Sancta interversa discat Deo gratiam agere; quamobrem tentavit cæcitate Tobiam, & ille sic perculsus gratias ei agere non cessavit: *Non est contristatus contra Dominum, quod plaga cæcitatis evenisset ei: sed immobilis in Dei timore permansit, gratias agens Deo omnibus diebus vitæ suæ. Tobiæ* 2. 13.

173. Quinta, ut a terrenis rebus animæ verberata, & afflicta erudiatur, & discat terrena, quæ delectando pungunt, despicere, & cælestia quæ veram lætitiam & gaudium afferunt, amare; propterea canebat Psalmista; *Imple facies eorum ignominia & quærent nomen tuum Domine* (*Psal.* 82. 17.)

174. Sexta ut anima quæ in se aliquas virtutes, & fervidas operationes, vel divinos favores intuetur, terram suæ vilitatis teneat, & suæ virtuti, aut potestati non attribuat, juxta illud Pauli: *Ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus Sathanæ qui me colaphizet.* 2. *ad Corinth.* 12. 7.

154. Septima, ut anima per exercitium resistendi tentationibus, contrarias virtutes acquirat, quibus in via Dei multum proficiat, juxta illud Psalmi: *Ascensiones in corde suo disposuit in valle lacrymarum* (*Psalm.* 83. 6.) Et præcipue virtutem patientiæ, quæ opus perfectum habet, & per tribulationem operatur secundum illud Apostoli: *Tribulatio patientiam operatur:* (*Ad Rom.* 5. 3.) *Patientia autem opus perfectum habet* (*Jacob.* 1. 4.) Quam etiam commendat Dominus dicens: *In patientia vestra possidebitis animas vestras* (*Lucæ* 21. 19.)

176. Octava, ut anima quæ ex assidua Passionis Christi meditatione, ad ejus imitationem accensa ardenter postulat labores, & dolores experiri, suo pio, & devoto desiderio satisfaciat; atque hic complantata similitudini mortis ejus, in Patria deinceps gloriosæ ejus resurrectionis particeps fiat, juxta illud Apostolicum: *Si enim complantati facti sumus similitudinis mortis ejus, simul & resurrectionis erimus.* (*Ad Rom.* 6. 5.)

177. Propter prædictas causas quotidie videmus laboribus, & afflictionibus attritas animas, & eas præcipue, quæ rebelles sunt, & duræ cervicis, & quæ indigent ad odiendum malum, & consectandum bonum in virga ferrea per rectam salutis viam perduci; quas quidem, & ceteras juxta laborum causam debet mederi Director remediis proportionabiliter, quæ in spiritualibus libris abundant.

178. Animæ autem quæ ad coronam, & meritum, sive ad exemplum torquentur, licet postea per hujusmodi mysticas purgationes exercendæ sint, fere semper labores, & tentationes experiuntur; Deus namque assidue Justus exercet, corripit, erudit, & perficit; quamobrem prædictæ (excepto tantum statu matrimonii spiritualis, in quo nullus est labor, dolor, neque afflictio, sed perpetua lætitia, gaudium, & pax in Spiritu Sancto) in ceteris vitæ statibus, in eis labores, & solatia, dolores, & consolationes, mœrores, & gaudia commiscentur; sicut neque ulla dies est, quæ ex luce, & tenebris non compingatur; propterea scriptum est: *Risus dolore miscebitur, & extrema gaudii luctus occupat. Proverb.* 4. 13.) Cum eis igitur quæ statum, modum, & signa purgationum non servant, communia remedia, suis laboribus accommodata utenda sunt.

CAPUT XVII.

De alio genere animarum quæ torqueri solent extra purgationem.

179. ALius reperiri solet status animarum valde difficilis cognitionis, difficile enim cognosci potest si earum tribulationes, & tentationes, ab una ex purgationibus passivis, vel ab alia divina permissione oriantur. Videre est enim animas ab infantia sua a Deo vocatas, atque ex illa tenera ætate favoribus supernaturalibus imbutas, quæ cursum vitæ suæ in omni virtutum exercitio impediunt, & præcipue in virtute humilitatis, & charitatis, quæ Alpha, & Omega perfectionis sunt, mirabiliter procellunt: In eis adeo crescere solet desiderium imitationis Domini nostri Jesu Christi quod pro miseris, & peccatoribus ad ejus exemplum pati, & contumeliis affici ardenter po-

postulant, vitamque suam pro salute proximorum offerre non dubitant, atque corpus suum pro levandis eorum necessitatibus mille tormentis offerre peroptant, & videmus eas interdum ita a Domino exaudiri, quod earum dolores, languores, tormenta, tentationes, & obscuritates in maximum Directorum stuporem vertantur.

180. Quædam siquidem illarum horribilia interdum spectra conspiciunt, Dæmones illis fœdissimis formis offeruntur, easque torquent, verberant, fustibus cedunt, equuleos, & crates ferreas extendunt, corpus, & ejus membra discindunt, in patibulis, ferreisque paxillis suspendunt, & eodem tempore vehementissimis vitiorum omnium stimulis colaphizant, atque mentes earum spiritibus blasphemiæ, desperationis, inobedientiæ, & vertiginis præoccupant; infirmitatibus extraordinariis, & nervorum contractionibus inficiunt: & denique quidquid diabolicus furor (Deo permittente) potest machinari ad earum tormenta, non prætermittunt.

181. Ex alia parte revelationes, visiones Christi, Virginis Mariæ, & Sanctorum solent frequenter accipere, eisque dolorem suum temperare, & interdum per eas a suis omnibus tormentis liberantur, ut deinceps comparata fortitudine possint Dæmonibus, eorumque telis se exhibere quasi signum ad sagittam, & hoc modo vitam suam agunt, & consumunt; quamobrem Directores in earum cognitione solent desipere, putantes, aliquando eas esse in purgatione, & aliquando in perditione: Ad quorum tollendam confusionem dicere oportet ea quæ ex earum observatione didicimus, quamvis forte a vero scopo multum aberremus; quod judicio Doctorum relinquimus, volentes, quod ea quæ proferamus, non judicia sint, sed conjecturæ.

182. Dicimus igitur, quod nulla ex prædictis animabus est in aliqua ex prædictis passivis purgationibus, sed in mera probatione ad proprium meritum, vel ad proximorum impetrandam salutem; & ratio est, quia ejusmodi animæ, neque aliqua purgationum signa habent, quandoquidem possunt meditari, & si forte ad tempus impeditæ sint, redeunt tamen ad devotas meditationes, & considerationes imaginarias: Deinde numquam spiritus in eis simplificatur per gradus, hoc est, ita sensim a formis materialibus abstrahitur, quod ad eas redeundi facilitatem amittat, & habitum consistendi in divino objecto absque prædictis formis materialibus comparet, ut per primam purgationem consequitur (in qua est difficultas; nam de secunda dubitari non potest, quod in illa non sint) quia prædicta licet aliquando ad contemplationem eleventur, & a sensibilibus formis abstrahantur, tamen semper ad sensum redeunt, in sensu consistunt, & sensibilibus visionibus gaudent; quamobrem in purgatione sensus non consistunt.

183. Longe minus sunt in purgatione spiritus, cum certum sit eam esse immunem ab imaginariis visionibus, a tormentis, & laboribus prædictis; consistit enim in sola illa obscuritate, & amore purgativo, in quo spiritus penitus annihilatur, & depauperatur, & quasi in ardentissima fornace inclusa, omni vitiosi habitus rubigine purgatur; per cujus prælibata signa, & requisita manifeste cognoscitur, in hac spiritus purgatione non versari. Propterea investigare debemus causam hujus perpetui, & horribilis exercitii.

184. Et supposita superiori facti contingentia, dicimus, certum esse quod Deus similes animas ab infantia sua quasi prævenit, ut non solum pro peccatoribus exorare, & veniam eorum impetrare procurent, sed etiam ut imminentem divinæ justitiæ gladium suspendant, ne mundum juxta delicta sua, & assidua peccata statim evertat, & confundat, ut ex Ezechiele constat dicente: (*Ezech.* 22. 30.) *Et quæsivi ex eis virum, qui interponeret sepem, & staret oppositus contra me pro terra, ne dissiparem, & non inveni.* Et Propheta Isaias hujus divini desiderii gnarus, dicit: *Non est qui invocet nomen tuum, & consurgat, & teneat te*, (*Isaiæ* 64. 7.). Et propterea Ecclesia Sancta quæ se obtulit in præsidium pro peccatis, atque iram Altissimi suis assiduis precibus curat temperare, in Sponsæ figura sic canit: *Ego murus, & ubera mea sicut turris, ex quo facta sum coram eo quasi pacem reperiens.* (*Cant.* 8. 10.)

185. Hæc divinæ ultionis placatio fieri debet per labores, & afflictiones, ut constat ex Levitico 16. 18. Daniele, & ex Psalm. 105. 23. ubi dicitur, stetisse Moysem in confractione, *ut everteret iram ejus, ne disperderet eos.* Cui addit Pampolitanus *in Isai.* 53. 4. Nisi Sancti „ stent & perseverent in contritione cordis ge„ mentes, patientes, & orantes pro Populo in „ conspectu Domini id faciendo. Quæ quidem „ contritio, afflictio, & dolor, aliqua saltem proportione respondere debet pœnis, quæ pro peccatis infliguntur, alioquin divinæ Justitiæ non satisfacerent, neque ejus ultionem suspenderent; quamobrem pœnæ æternæ sensus, & damni respective respondere debet pœna temporalis damni, & sensus, quam forsan ob eandem causam experiebatur David, cum dicebat: *Dolores inferni circumdederunt me.* (*Psalm.* 17. 6.) Cui „ addit Lorinus: „ Doloribus Inferni idem af„ ficitur sensus, de acribus, & magnis dolori„ bus, qui aut similes habentur his, quos In„ ferni habitatores damnati experiuntur. *Lorinus in Psalm.* 17. *vers.* 6.)

186. Propterea pœnis supra relatis, quæ aliquam saltem habent similitudinem cum pœnis damnatorum, una cum teterrima obscuritate spiritus, & Dei absentia, prædictæ animæ afficiuntur; ad quas plene sustinendas, necessario debent permanere in exercitio sensuum; alioquin prædictas pœnas non paterentur, quia ut bene

do-

docet B. Joannes a Cruce *Lib. 2. noct. obscur. cap. 1.* „ In viris jam perfectis, & extra sensum positis, cessant omnino deliquia materialia, & corporis tormenta; nemo enim pati potest ubi non est, & communicationes efficaces, & passivæ regulariter sensum privant dolore, & afflictione, quandoquidem anima ab illis subtracta nihil tormenti sentiret, licet corpus torqueretur. Notent hanc doctrinam Directores, & de pluribus erroribus circa plures animas, quas ducunt, eruentur: Itaque si prædictæ animæ ad temperandam divinam justitiam passuræ sunt pœnam sensus, necessario debent semper in sensu versari, & consistere.

187. Sed non ideo minoris sunt meriti aliis quæ extra sensum elevantur, cum meritum in bonorum operum exercitio consistat, quod habent prædictæ in gradu eminenti; sed quia in sensibilibus versantur, sunt etiam in meditullio diabolicæ jurisdictionis positæ, subindeque expositæ ejus sabulationibus, & periculis; ex quibus etiam majoris meriti laureas adipiscuntur, si a Dæmone victoriam reportaverint; verumtamen cum eis præcaute se gerat Director, quia in omnibus quæ patiuntur, vident, & audiunt, potest esse illusio, & diabolica fallacia, ipsarumque vehemens imaginatio; quandoquidem omnia hæc regulariter sunt imaginaria, quia neque vere, & realiter scinduntur, neque patibulis suspenduntur, neque in Infernum detruduntur, nec mucronibus, & lanceis transverberantur, nec cum eisdem turpissima Dæmones realiter exercent; sed imaginantur hæc videre, & in corpore pati, & hoc est verosimilius, licet ipsæ affirment, quod per tactum cognoscunt hæc illis fieri realiter, & physice, quia regulariter non ita est, sed fiunt in imaginatione a Dæmone commota, & perturbata, atque fuliginosis, tetrisque humoribus occupata, quibus affectæ credunt, hæc omnia pati, & sustinere; licet non negemus, quod interdum a Dæmone fustibus, & pugnis cædantur, & de uno ad alium locum jactentur; cetera vero regulariter imaginaria sunt.

188. Sic similiter sunt earum visiones Christi, & Sanctorum; in quibus magna cautio adhibenda est, quia plerumque falsæ sunt, & Dæmonum cavillationes, & quantumcunque veræ sint, & boni spiritus, regulariter sunt imaginariæ, aut externæ, & non pure spirituales (quidquid ipsæ affirment); & ratio est, quia prædictæ animæ ob supradictam rationem sunt in sensu, & in sensu torquentur, & prædictæ visiones, & consolationes fiunt ad roborandam, & confovendam partem patientem, proinde debent ad sensum dirigi, & per consequens sensibiles esse: Ideo S. Gregorius de Sancti Jobi consolationibus loquens, dicit: „ In ea enim mensura consolatum se, in qua afflictus fuerat, indicat; qui lætificatum se secundum multitudinem dolorum clamat. (*S. Gregorius lib. 31. Mor. c. 8.*)

189. Unde conjicere debet Director, quod revelationes, visiones, locutiones, & prophetiæ prædictarum, in ullo debent pretio æstimari, quandoquidem omnia sensibilla, & imaginaria innumeris fallaciis, illusionibus, & periculis sunt obnoxia: Præterquamquod hujusmodi animæ habent imaginationem læsam, debilem, tetram, vaporibusque sanguineis, & eterogeneis confusam, atque a Dæmonibus omnino turbatam; proinde semper tristia, aut ignea, aut rara imaginantur, & frequentissime earum visiones sunt meræ imaginationes, & capitis vertigines, quamobrem misere errabit Director, si ullam eis fidem in magno, aut in minimo præstiterit, sed ad omnium virtutum exercitium erigat, & dirigat.

190. Deinde eas præveniat, & muniat ad dirissimam Dæmonum pugnam per media supradicta (*Cap. 4. n. 48. & deinceps.*) easque consoletur, roboret, & per considerationes suis tormentis accommodatas fulciat; multum vigilet, & solicite curet, ne ab spiritibus blasphemiæ, infidelitatis, & desperationis seducantur, illisque suadeat quod resistant fortes in fide, firmæ in spe, & fervidæ in charitate, & diligenter attendat doctrinis quæ eis a Sanctis, vel a Dæmonibus, aut damnatis proferuntur, ne forte in eis aliquis error contra fidem, aut contra doctrinam receptam, aut bonos mores misceatur: Earum ægritudines caute mederi permittat, ut supra de energumenis dictum est *Cap. 6. num. 96. & 75.* & curet quod frequentissime accedant ad Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ; denique multum oret, jejunet, & enixe a Deo lumen postulet, ut in tam difficili, & impenetrabili negotio possit bene se gerere, & prout casus exegerit, viros doctos, & expertos consulat; hoc enim satis frequenter erit necessarium.

191. Aliæ sunt animæ, quæ licet a tenera ætate ad hujusmodi negotium non ducantur, in diversis tamen eventibus, & statibus a Domino moventur, ut pro communibus, aut particularibus necessitatibus se offerant extorquendas, & aliquando vidimus Deum earum oblationes admittere, & dirissime prædictas animas torqueri variis cruciatibus, & pœnis, vel sensus, vel spiritus. Si ergo pœnas prædictas patiantur, idem dicimus de his, sicut de antecedentibus, & hoc in quocumque perfectionis statu sint constitutæ. Cum enim habent torqueri in sensu, eisdem periculis sunt expositæ, & eadem eis sunt adhibenda remedia.

192. Nullæ ex prædictis animabus sunt in purgationibus passivis regularibus, nec cum eis utendum est remediis purgationis, licet interdum possint aliquibus uti prout casus exegerit: Animæ autem, ut in purgationibus regularibus versentur, debent per status suos ordinate procedere, & signa omnia purgationis habere; quia licet Deus possit hunc ordinem inver-

invertere, & tempora non servare, raro tamen, aut nunquam visum est, & potius ex pravo homine, aut fœmina subito faciet perfectum, ut egit in Paulo, & Magdalena; qua seorsim purget primo spiritum quam sensum, vel ante arreptam viam virtutis (in qua homo proficere incipiat) inchoet spiritus purgationem; itaque secundum ea, quæ ibi dicta sunt, procedat Magister: Pro cujus instructione, & rerum mysticarum notitia, hucusque dicta sufficiant; ex omnibus enim quæ regulariter eveniunt, & communiter in directione occurrunt, aliqua prælibavimus, quæ sufficere possunt, ut saltem dubitare, & consulere sciat Director; quem obsecramus, ut nostræ ignorantiæ parcere dignetur, suisque orationibus Deo commendet.

MANUDUCTIO

BREVIS PRACTICA

juxta hujus voluminis doctrinam.

Sufficiebant plane ad spiritualis Directoris praxim, quæ in toto hoc nostro volumine prælibavimus, quandoquidem omnia quæ illi practice, & communiter evenire possunt, & quæ ad exactam sui muneris adimpletionem spectant, integre (licet compendiatim) tractaverimus. Sed ne aliquid nostro desiderio deficiat, prælibatam libri nostri doctrinam, ordinate, & breviter ad praxim deducere decernimus, ut facilius animam a limine perfectionis, usque ad perfectam consummationem, per omnes vias, & status possit dirigere: Propterea hanc nostram manuductionem in quatuor status dividemus, in quibus animæ versari solent, in tribus viis purgativa, illuminativa, & unitiva: Purgativæ quidem respondet status incipientium; illuminativæ, status proficientium, & Unitivæ conveniunt duo status; scilicet perfectorum, & unitorum, sive in matrimonio spirituali versantium: Nec novum videatur, duplicem dari statum perfectorum, cum non omnes perfecti sint in matrimonio spirituali constituti, sed illi tantummodo quos divina largitas ad hujusmodi altissimum statum eligit, quem statum esse affirmavimus, ut visum est *Sup. tract.* 5. *num.* 289. Quamobrem nos in tribus communibus viis de his quatuor statibus (annuente Domino) agemus, ac per eorum singulos directionem nostram ordinabimus; faxit Deus Optimus Maximus, quod saltem pro unius animæ profectu labor noster sufficiat; hoc enim tantummodo contenti erimus.

Via purgativa status incipientium, ejusque exercitia, & directio practica.

1. Ut clarius in hac materia procedamus, supponendum est cum omnibus Mysticis, quod tres sunt animarum viæ, per quas ad perfectionem tendunt, nempe Purgativa, Illuminativa, & Unitiva. Purgativa dicitur illa, in qua totum animæ studium versatur in extirpandis vitiis, & purgandis suis peccatis, tam mortalibus, quam venialibus. Ad quod necessarium est (post factam confessionem generalem cum eo quem eligit Directorem ut dictum est *Sup. tract.* 1. *n.* 68. quod anima se reputet quasi sordidum sterquilinium, & cœnosum stagnum culparum, & defectuum, quod penitus aggreditur mundare, & clarescere: Ad quod triplex tantum suppetit medium, scilicet integra confessio, pura contritio, & actus charitatis, ut tenet Gregorius *Lib.* 37. *Moral. cap.* 27. Hugo *Libr. de virt. orat.* Alexander de Ales *Part.* 4. *q.* 26. *memb.* 1. *art.* 1. Suarez *De Relig. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 6. & alii communiter. Cum autem medium integræ confessionis positum sit, restat ut sua omnia exercitia ad medium puræ contritionis reducat; quandoquidem illud non solum mundat a sordibus præteritis, & præsentibus, sed etiam fulcit timorem sanctum, qui est initium divinæ sapientiæ: Igitur iste actus contritionis nihil aliud est, nisi quidam dolor divinæ offensæ ob solam ejus bonitatem increatam; non sensibiliter in appetitu inferiori, sed spiritualiter habitus in appetitu superiori, sive in voluntate.

2. Ad cujus eliciendi actus facilitatem quod Director hujusmodi incipientibus ordinet meditationes novissimorum, præsertim fœditatis peccati, ac damnorum ejus, & quod divisim, & attente consideret ejus deformitatem, gravitatem, & incommoda, ut de peccatis suis pœnitere, & in posterum ea non committere discat; & hoc non propter timorem servilem, utpote æternæ damnationis, aut temporalis pœnæ, quæ solet per peccatum evenire, sed propter timorem filialem, & castum; nempe quia Deum offendit peccatum, ejusque divinæ bonitati opponitur; aliter enim exercitium contritionis, quod hujus viæ, & status peculiare est, non haberet; quinimmo & servili timore perculsa fieret pusillanimis, & contracti spiritus.

3. Hic contritionis actus faciliter potest ex omni-

omnibus meditationibus novissimorum elici, & exemplum dabimus in consideratione Inferni, quæ longior est a timore filiali, & propinquior timori servili. Consideret igitur anima, quod horribilia Barathri tormenta habent durationem infinitam, non ex alio capite, nisi quia peccatum directe opponitur divinæ & infinitæ bonitati; propterea ejus malitia est infinita ex parte objecti; unde per infinitam durationem torquenda est, & in hoc affectu, & ponderatione demoretur, in se ipsam inviscerando, quam nocivum, & abominabile sit divinam bonitatem offendere, & statim anima in affectum contritionis ducetur: Quod similiter potest fieri in omnibus meditationibus novissimorum.

4. Ut igitur anima bene instruatur, in modo meditandi, & eliciendi affectus, debet Director una cum Discipulo (si fœmina non sit) cubiculum secretum intrare, atque genua flectendo (hymno dicto, aut sequentia Missæ de Spiritu Sancto) præparationem quam affert Molina Carthusianus *Tract. de orat. cap.* 1. clara voce cunctanter legere, & Discipulum moneat, quod se Deo altissimo præsentem judicet, ad cujus divinam Majestatem oculos animæ dirigat; & tunc Director incipiat modo supradicto meditationem contexere, & cum ad actum contritionis deveniat, ei præcipiat ibi demorari, considerando, & in se ipsum inviscerando illam infinitam bonitatem offensam, & enormem gravitatem offensæ factæ per vilissimum vermiculum, & sordidam, ac despectam creaturam, & facto silentio per aliquod tempus, aliquando Magister clara voce aliquas ad propositum jaculatorias jactet: V. G. *Domine tu qui infinite bonus es, a me vilissima creatura offensus!* vel: *O Domine tu per me ingratissime colaphizatus, verberatus, illusus, & crucifixus! Tu!* vel *O peccatum vilissimum quod sic illam summe amabilem bonitatem percussisti!* & paululum tacendo subjungat: *O Domine, quis millies mortuus non fuisset, priusquam tuam bonitatem offendisset!* vel: *O Domine, prius omnia tormenta Inferni pati vellem, quam te iterum offendere.* Et hoc dicat cum maximo dolore, & affectu, ut anima discipuli ad ponderationem gravitatis peccati, & ad contritionem moveatur, in his enim brevibus discursibus colligitur totus orationis fructus, nam continue discurrere, & de uno ad aliud serpendo transire, parum, aut nihil proficit; si bene masticatum cibum in ventre spiritus per quietis calorem non excoquit.

5. Si autem Discipulo tunc eveniant distractiones, vel suggestiones, doceat eum resistere, illas respective contemnendo, scilicet, si circa res indifferentes sint, & suæ recollectionis negotio attendendo: Si vero sint circa objecta peccaminosa, curet primo ab eis spiritum eripere, attente suæ recollectioni insistendo: Quod si hoc non sufficiat, & adhuc molestent; si versantur circa materiam luxuriæ, curet ab eis avertere imaginationem, & intensius in Dei præsentiam confugere, quia scriptum est: *Fugite fornicationem* (1. *ad Corint.* 6. 18.) & nullum aliud tutius præsidium invenire poterit, quam Deum, *qui factus est refugium pauperi, adjutor in opportunitatibus, in tribulatione.* (*Ps.* 9. 10.)

6. Si autem tentationes versentur circa alia vitia, quæ contrariis actibus superantur, & non sufficit earum contemptus, ut omnino cessent; tunc contrariis actibus resistat; verumtamen semper se in divina præsentia præliare consideret, quinimmo & ex ipsis tentationibus agere debet cimbalum, aut tintinnabulum, quo anima excitetur ad Deum, & ad producendos suos contritionis actus, & simul advertat, quod cum peccata meditatur, non in particulari fiat, sed ea consideret quasi maximam molem fœtidam, & horribilem, nihil eorum singulariter meditando, maxime peccata iræ, & luxuriæ; sæpius quippe occurrunt in eis aliquæ circumstantiæ, quæ potius ad vanitatem, libidinem, vel vindictam, quam ad odium, vel contritionem excitant, & hujusmodi animæ teneræ adhuc sunt, & in timore Domini non bene fulcitæ.

7. Si anima ita insipida, vel defessa, aut arida inveniatur, quod actus contritionis elicere non possit, & facta prædicta diligentia, adhuc in sua ariditate, & indevotione persistat, poterit aliarum virtutum actus exercere, & quantocius possit, ad suum contritionis actum debet redire: Et si forte ad aliud exercitium virtutum, aut considerationem interius moveatur, vel ad eam affectus inclinetur, debebit sequi devotionem, & affectum, dummodo levitas non sit, & eo prætermisso redeat ad suum actum contritionis, quasi ad proprium exercitium sui status. Ad quod valde necessarium est, quod tam per lectionem, quam per meditationem bene perpensas, & intime consideratas habeat bonitatem divinam, offensam, & offensæ gravitatem, ut facilius possit ex omni meditatione actum contritionis extrahere, & in operibus peccata vitare, & odire; quandoquidem hic status incipientium reducitur ad purgandum peccatum, & ad sanctum timorem, quasi fundamentum totius perfectionis comparandum.

8. Si anima ex consideratione pœnarum Inferni nimis angatur (multæ enim valde pusillanimes sunt) vel ex consideratione peccatorum afflictionem incurrat, curet Director quod in aliis meditationibus se exerceat, quousque extrema illa vitiosa sciat vitare, & debitum medium eligere, & tenere, quod fieri debet contrariis considerationibus, & monitis: Cumque ad debitum medium reducatur, tunc primis meditationibus ad extorquendam contritionem uti debebit. Denique Magister cum prædictis parvulis in Christo se habeat quasi spiritualis nutrix, utpote temperando cibum juxta illorum insipidum palatum, inter-

terdum lac, & interdum escam eis ministrando.

9. Maximopere curet quod anima occasiones peccatorum adhuc remotas fugiat, & similiter conversationem, & familiaritatem hominum perversorum, aut parum de æterna sua salute curantium, & quod (habita ratione status) solitudinem, & recollectionem procuret, in omnibus suis operibus virtutes exercendo, vitia viriliter debellando, præcipue illa a quibus majus damnum recipit, accipiendo videlicet unum, & illo superato, aliud debellandum, & eradicandum assumat; proinde quotidie de illo faciat particulare examen, considerando an in illo deficiat, atque in virtute contraria proficiat, actus vitii, & virtutis contrariæ numerando, de quibus Directori suo strictam rationem reddat, & cum negligenter se habuerit, aliquam dolorosam pœnitentiam sumat, & in posterum se emendare firmiter proponat, sed non propterea debet aliarum virtutum exercitium omittere, sed in omni operatione sua debet pro viribus declinare a malo, & facere bonum.

10. Caveat Director quod anima iners, vel deses fiat, sed quod juxta vires suas (minus aliquid) pœnitentiam agat, & pœnales mortificationes sumat, quæ in hoc statu possunt esse majores, & asperiores; tum ex necessitate satisfaciendi pro culpis, & subjugandi passiones, quæ hic sunt nimis rebelles; tum quia anima est recenter conversa, & non macerationibus attrita, proinde majores habet vires, tum denique quia ut ejus deordinatæ passiones in medio debito perseverent, indiget ad partem magni rigoris non declinare.

11. Curet igitur eam in omnibus, & per omnia mortificare, maxime in propria voluntate, & judicio; veruntamen prudenter, & humaniter, attendendo semper ejus teneritati, & & viribus, ne forte mortificatione, & rigore perterrita a via spirituali recedat: Aliquando propterea debet in licitis, & indifferentibus cum ejus convenire voluntate, sed caute prius ei negando quod postulat, & tandem sagaciter concedendo: Debet etiam interdum aliquas ei honestas recreationes permittere, factus nimirum omnibus omnia, proinde debet cum Apostolo: (*Ad Rom.* 12. 15.) *Flere cum flentibus; gaudere cum gaudentibus: Omnibus omnia factus, ut omnes salvos faciat* (1. *ad Corint.* 9. 22.) Doceat animas esse obedientes, simplices, claras & apertas, quia hoc valde necessarium est.

12. Incipientibus non injungat diuturnum orationis tempus; sunt enim nonnulli qui neque per quadrantem horæ possunt in ea persistere; sed paulatim eos ad orationem alliciat, & illos qui nec quadrantem possunt sustinere, hortetur, quod ad pedes Crucifixi accedant, ibique eum vulneratum, & pro illis spirantem intueantur; & quantum possint illic permanere studeant, & de eadem hortari debet eos, qui propter suam rusticitatem, aut mentis hebetudinem non possunt; vel nesciunt meditari.

13. Alios reperiet, qui non possunt flexis genibus orare, quod quidem parum interest; proinde tunc illis injungat, quod sedentes, vel stantes, vel humi jacentes meditentur; benigniter enim a divino spiritu tacti geniculabuntur. Alii nolunt se privare elegantibus adornamentis, aut aliqua passione, vel diversione, quæ si peccaminosa non sit, non ideo dimittendi sunt, sed eos quomodolibet veniant intrare permittat, quia brevi tempore a Spiritu Sancto moniti, omnia vana, & superflua resecabunt; magna quidem ei prudentia, & dexteritas necessaria est in hoc statu, in quo animæ sunt teneræ, & vanitatibus, atque delectationibus sensus assuefactæ, eisque via perfectionis, quasi chorus castrorum objicitur; quamobrem nulli earum permittat ultra duas horas orationis, unam mane, alteram vespere; sufficiunt namque pro hoc statu; ne illis gravosa sit oratio, & tædio affectæ ab arrepta via divertant.

14. Nunc primum addat Dæmonis astutia, qui tentationibus, & persecutionibus impedire tentat viæ spiritualis ingressum; eosque jam ingressos molestat, ut iterum egrediantur; propterea Director, quasi Pastor bonus, debet gregem istum parvulorum solicite circuire, ne Lupus infernalis aliquam ex ejus ovibus extrahat, vel devoret; unde omnibus eventibus illico occurrere necessarium est, & pro omnibus remedia prompta habere; quamobrem revolvere debet libros mysticos, & spirituales, ubi de modo exercendi virtutes, superandi tentationes, & evadendi Dæmonis astutias instruetur: Oportet enim nihil horum ignorare, ut possit statim morbis ovium suarum occurrere.

15. Prudenter, & humaniter curet hujusmodi incipientes ducere ad humilitatem, mortificationem, patientiam, resignationem, & paupertatem spiritus, auferendo ab eis omnem passionem, & motum bono spiritui contrarium, & quantum in ipso sit, procuret formare animas robustas, & capaces cujuscumque divinæ communicationis, quia regulariter consistit in Directore, quod anima apta sit ad magna, vel ad parva; Ductor enim spiritualis est quasi quædam obstetrix; & sicut hæc in naturali Infantium ortu eorum membra componit, ut robusta sint, & bene disposita; ita Doctor spiritualis debet membra spiritus componere. hoc est potentias animæ ita ordinare, & dilatare, quod robustæ sint, & cujuslibet communicationis capaces, ut in illis imago Christi formari valeat, ad exemplum Pauli, dicentis: *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis.* (*Ad Gal.* 4. 19.) Cui merito facit illud Ambrosii: *Primus discendi ardor, nobilitas est Magistri.*

16. Circa cujus status durationem variæ sunt Doctorum opiniones: Quidam sunt qui dicunt sufficere spatium duorum mensium, maxime

me si anima sit servida, & robusta: Alii ad unius anni tempus protendunt: Alii melius affirmant, debere animam in hoc statu perseverare, quousque habeant passiones mediocriter ordinatas, & omnia peccata mortalia facile vitet. Certissimum autem est quod personæ religiosæ, & præcipue a frequenti hominum consortio abstractæ, citius quam seculares ad viam illuminativam transire possunt, quandoquidem in illis facilius radicatur sanctus timor, & firmum propositum non peccandi.

17. Nos vero judicamus, quod certum signum vocationis animæ ad viam illuminativam est, habere timorem sanctum ita imbibitum, & inviseratum, quod anima omnia peccaminosa, & nociva faciliter propulset, & omnia mala, tam spiritualia, quam temporalia perpeti determinata sit priusquam Deum saltem graviter offendat: Tunc eam Director tuto poterit ab exercitio novissimorum amovere, & ad meditationes viæ illuminativæ transferre; licet propterea non damnemus Directores, qui animabus viæ illuminativæ præcipiunt, quod matutino tempore meditentur vitam, & passionem Domini, & vespertino quatuor novissima: Veruntamen dicimus, quod in via purgativa consistentes vespere, & mane debent meditationi novissimorum insistere; sicut hi qui in via illuminativa consistunt, meditationi vitæ, & passionis Domini; licet interdum juxta casus exigentiam possint materiam meditationis maturare; tametsi unusquisque statim revertatur ad meditationem suo statui propriam, & accommodatam; oportet enim negotium hoc perseveranter sumere, usque ad perfectionem cujuslibet status, nec quasi parvuli fluctuare, & omni vento meditationis circumferri.

18. Caveat igitur Director extraere animam de uno statu ad alium; hoc est, de una ad aliam viam, statumque ulteriorem transire absque Dei vocatione: Si enim Deus animam non disponat, & vocet, temeritatis, & improfectus damno exponitur, & a Domino audire merebitur: *Quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem?* (*Matth.* 22. 12.) Sed illa in quantum in se est, in infimo loco recumbat quousque dicatur illi: *Amice, ascende superius:* Tunc cum Dei gloria & proprio profectu poterit in altiorem locum ascendere, quia scriptum est: *Omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur.*

19. Signum denique hujus divinæ vocationis ad ulteriorem statum esse solet, quod anima jam non sentiat devotionem, & fervorem in meditationibus illius status, in quo consistit, & interius moveatur perseveranter ad meditationes ulterioris status, in quibus spiritus fervescit, & recolitur: Quamobrem dum in meditationibus novissimorum nullam devotionem, & fervorem accipit, & moveri interius sentit ad meditationes vitæ, & passionis Christi, in quibus cum devotione, & fervore versatur spiritus (concurrentibus ceteris requisitis) evidenter cognoscitur, animam esse vocatam ad viam illuminativam; sed hujusmodi motio debet esse continua, & certa, & non ex levitate procedens.

Via illuminativa status proficientium, ejusque exercitia, & directio practica.

20. AD viam Illuminativam pertinet status proficientium; hæc via vocatur Illuminativa, quia nimirum postquam anima in via purgativa a sordibus peccatorum purgata est, in hac via illuminari, & ornari virtutibus procurat, & quia sic illuminari virtutibus proficere est in via spirituali, secundum illud Psalmi: *Ibunt de virtute in virtutem*, (*Psal.* 83. 8.) proinde status proficientium huic viæ Illuminativæ merito accommodatur.

21. Hæc animæ illuminatio, aut profectus per exercitium virtutum, probari potest exemplo Artificis, qui vult formosam imaginem ex ligno conficere, qui ab eo prius per ferreum scalprum aufert superflua; sicque auferendo, apparere incipit imago, quæ virtualiter, & potentialiter erat in ligno; quam postea coloribus illuminat, tandemque per altiorem illuminationem perficit; ita etiam in anima contingit, qua ad imaginem Dei facta, & formata, per ligni paradisi prævaricationem abrasa est illa pretiosa imago, quam nunc per exercitium perfectionis iterum intendit proportionaliter restaurare; quamobrem quasi Artifex, qui de novo incipit lignum cælare, debet in principio spiritualis viæ per ferreum scalprum contritionis peccata, & deordinatas passiones, & superfluitates appetitus auferre; quibus ablatis incipit apparere imago illa, quæ in rudi prævaricationis trunco occultabatur; & consequenter sequitur, quod in hac via Illuminativa eam virtutum coloribus illuminare debet, ut de hac activa claritate, ad aliam passivam, & altiorem conscendens, hæc Dei pretiosissima imago aliquo saltem modo instauretur.

22. Cum autem virtutes, & earum exercitium in nullo magis ad exemplum clarescant, quam in Vita, & Passione Domini nostri Jesu Christi, qui via est, per quam venire nos oportet ad Patrem; proinde exercitium peculiare hujus status est, meditari, recolere, & attente considerare ejus Vitam, & Passionem Sanctissimam; ad quam instruenda est anima, ut ex hac arbore vitæ possit uberrimum fructum reportare, ut consulunt Basilius *lib. de Spirit. S. cap.* 8. *serm.* 22. *in Cant.* & Bonaventura *in lib. de part. bon. part.* 3.

23. Ut igitur recte meditari valeat, & debitum, atque optatum fructum percipere, debet ante omnia habere bene perpensa, & considerata illa capita libri P. Molina *de oration tract.* 3. *a cap.* 3. *& deinceps*, in quibus de

Per-

Personæ Christi luculenter, & diffuse pertractat: ibi enim mire explicatur in quo consistat hoc Sacratissimum suppositum, ex divina, & humana natura hypostatice unitis, absque earum confusione compactum; quod quidem anima debet habere satis perpensum, & consideratum; ut bene instructa de persona agente, & patiente, possit facilius, & melius affectum excitare.

24. Debet etiam habere bene perpensas, atque in se invisceratas ceteras omnes circumstantias, quibus meditatio Vitæ, & Passionis Christi circumvestiri oportet, quas similiter in eodem Auctore luculenter pertractatas reperiet, quæ quidem omnia præliminarie habenda sunt, & non ad tempus orationis differenda, ad exemplum periti, & providi structoris, qui omnia necessaria præparat, priusquam domum ædificare incipiat: sic similiter anima debet prius bene considerata habere, tam personam agentis, quam circumstantias operis, ut cum aliquod mysterium meditari incipiat, illico in aliquem affectum voluntas moveatur.

25. Sic præparata anima, & disposita, signoque Sanctissimæ Crucis munita, atque Hymno Spiritus Sancti dicto, cum ceteris quæ ad dignam præparationem sunt necessaria, legat cunctanter, & attente punctum, aut historiam illius quod Dominus egit, vel passus fuit, atque id paululum considerans, & breviter epilogans, statim quærat intra se, quis sit qui talia, & tanta perpessus est? Et cognita persona, juxta id quod præmeditatum habet, componat, sive comparet cum ejus magnitudine, & excellentia, illa indigna, & vilissima ludibria quæ pertulit; vel illa humilia, & dejectissima opera ad quæ se humiliavit, & paululum in hac compositione demorando illico in admirationem rapietur, vel ad compassionem dolorum, aut ejus imitationem excitabitur, & cognita inclinatione voluntatis, ibi conquiescat, quin ullum discursum, vel considerationem immisceat, donec sentiat voluntatem amittere illum calorem, aut affectum quem habebat, & tunc circa eandem materiam poterit aliam circumstantiam considerare, ut voluntas ad similem, aut alium affectum moveatur; qua excitata, debet iterum ibi requiescere, & demorari.

26. Si hunc profecto modum observet, non indigebit longis discursibus, a quibus, abstinere debet anima, ut communiter docent omnes spirituales Magistri, sed eos formare breves, & efficaces, quandoquidem non in discursu, sed in ejus quieta consideratione, & voluntatis motione totus orationis fructus consistit: v. g. incipit anima credendo, quod Verbum incarnatum passum fuit talem dolorem, vel tale opus operatum est, & paululum ponderando personam agentem, vel patientem, simulque vilitatem creaturæ propter quam tale egit, vel substinuit, eliciat hanc, vel similem ponderationem: *Possibile est, quod Deus magnus incomprehensibilis, & immensus, propter me vilissimam, & ingratissimam creaturam, talia, & tanta ludibria perpessus sit, vel tale humilitatis opus fecerit! Si igitur sua Divina Majestas talia, & tanta pro me sustinuit, quanto magis ego debeo pro illo multa pati, & sustinere!* Et conquiescat in illo pondere rationis, scilicet in eo quod ipsa debet multa pati, & sustinere pro illo; qui cum Deus esset, semetipsum exinanivit, ut pro vilissimo servo moreretur, & hac ratione paululum in silentio perpensa excitet animam, & applicet voluntatem ad desiderium amandi, vel imitandi, vel gratificandi, vel laudandi illam incomprehensibilem bonitatem, vel ad desiderium se mortificandi, humiliandi, despiciendi, vel labores, & ærumnas pro eo tolerandi; &c. & cum cognoscat quod voluntas ad unum ex his affectibus inclinatur, in illo conquiescat, & persistat, quin alium immisceat.

27. Cum autem viderit voluntatem circa illum affectum frigescere vel arescere per tentationem, distractionem, aut tepiditatem dejici, & debilitari; iterum se excitare conetur, repræsentando videlicet voluntati eandem rationem, qua antea fuerat excitata; neque ad aliam transeat, si hæc sufficiat. Secus autem si per illam repetitam rationem non moveatur, tunc enim poterit, & debebit per alium brevem discursum, & rationem efficacem eam movere: Si vero nulla sufficiat ibi consistat ad pedes Humanitatis Sacrosanctæ, pro ea sustinens illam ariditatem voluntatis; interdum tamen aliquibus jaculatoriis se excitando, habens pro certo, quod ibi resignata, & humilis multum fructum afferet in patientia.

28. Ad hunc modum brevem meditandi, & orandi movemur aliquibus rationibus: Prima est, quia ita nos Christus docuit orare, cum dixit per Matthæum: *Orantes nolite multum loqui* (*Matth. 6. 17.*) Quod idem est ac dicere: cum oratis nolite longis uti discursibus, sed potius in desiderio, & affectu conquiescite, & cum nobis injunxit semper orare, & cum nunquam deficere, nullam nobis longiorem materiam præstitit, nisi solam orationem dominicam, quod quidem ipse per exemplum docuit in sacro Gethsemani loco, ubi per tres prolixas horas, modo a nobis prælibato, in oratione perseveravit, quandoquidem totam ejus orationem ad unicum discursum, & ad pauca verba reduxit: *Pater mi, si possibile est, transeat a me calix iste, sed non sicut ego volo, sed sicut tu* (*Matt. 26. 39.*) Et cum semel, & iterum orationem interrumperet, ait Matthæus: *Iterum abiit, & oravit tertio eundem sermonem dicens.*

29. Hic igitur nos docuit, quod non solum meditatio, & discursus debet esse brevis, & efficax sed quod veniente tentatione, aut distractione

(quæ per interruptionem dominicæ orationis significatur) repetendus est iterum atque iterum idem discursus, vel ratio, quæ prius nos movit, siquidem Dominus quem movit (quod erat voluntas Patris) ut calicem biberet, eandem rationem, quæ prius illum moverat, iterum suæ parti inferiori proposuit: Cum autem hic specialiter Christus præbuit nobis exemplum orandi, sequitur quod hic modus sit præ omnibus potior, & excellentior.

30. Hoc similiter suadet ratio; quia cum vires animæ sint limitatæ, quanto magis datur speculationi, tanto minus tribuitur affectui, & eo pluris arescit voluntas, quo magis per intellectum animæ virtus effunditur: Et cum fructus orationis consistat in exercitio voluntatis, huic, & non alteri concedenda est præcipua exercitatio: Discursus ergo in tantum est necessarius, in quantum non excitatur affectus; immo vero illo excitato, omnino cessare debet meditatio, & discursus: „ Meditationibus (inquit Insula Bracharensis *Fr. Barthol. de Martyr. in comp. spirit. doct. cap.* 20.) non aliter quam lignis utendum est ad amoris ignem eliciendum, nutriendum, & augendum; quæ tamen si illum præfocant, rejiciendæ sunt; ideo ea meditationum portio assumenda est, quæ ad excitandos affectus satis esse videatur, qui si cessent, aut cor tepescat, ad considerationum suasionem confugiendum est: Si forte contingat cor in amore accensum affectionis delectatione detineri, non inde amovendum est, aut deturbandum, ut ad meditationes se convertat. Hæc Bracharensis, & est communis Doctorum instructio.

31. Docet etiam experientia, hunc esse potissimum modum orandi; nam animæ quæ illo utuntur, breviter ad contemplationem accedunt; quo enim mens magis vacuatur speciebus, & formis materialibus meditationis, tanto aptior, & capacior fit ad divinam illuminationem, & quanto anima assuescit in pondere inventæ veritatis conquiescere, tanto amplius ad simplicem divinitatis intuitum disponitur, ut expresse docent Laurentius Justinianus *de cast. connub. cap.* 22. & Richardus de Sancto Victore *de extermin. part.* 1. *cap.* 15. & damna immoderatæ meditationis afferunt Joannes Gerson *tom.* 3. *de meditat. consid.* 6. *& seqq.* Jacobus Alvarez *de vit. spirit. tom.* 2. *lib.* 3. *par.* 5. *sect.* 1. *cap.* 3. & Paulus Segneri, Societatis Jesu, *in concor. orat. p.* 1. *c.* 1. §. 1. & 2.

32. Denique hic orandi modus est facilis, & magnæ consolationis iis, qui nesciunt, aut non possunt subtiles discursus elicere; nullus enim quantumvis rudis sit, ineptus erit hujusmodi brevibus meditationibus; quamobrem est potior modus orandi, siquidem omnibus, tam aptis, quam ineptis oratio præcipitur; unde ille erit melior modus orandi, qui pro omnibus sufficiat; alioquin soli litterati, & discursivi essent ad orationem apti; quod utique erroneum est.

33. Affectus qui ex meditatione eliciuntur, non debent permanere in solo motivo virtutis ad quam pertinent, sed ad altioris motivum virtutis erigendi sunt, utpote ad motivum charitatis, a qua debent imperari: Itaque licet anima eliciat desiderium se mortificandi, non debet remanere in solo mortificationis motivo, quod est coercitio appetitus; sed debet habere pro motivo satisfactionem divinæ bonitatis offensæ, vel placere Deo ob ejus bonitatem increatam, & idem dicendum est de ceteris actibus virtutum, tam internis, quam externis, ut hortatur Apostolus, dicens: *Sive manducatis, sive bibitis, sive quid aliud facitis, omnia in gloriam Dei facite*. (1. *ad Corinth.* 10. 13.)

34. Hoc quidem licet omnibus utilissimum sit, his tamen qui ad contemplationem vocantur, est summe necessarium; non solum quia longe sublimius est motivum charitatis, quam quia mentem abstrahit, & elevat ad simplicem, & amatorium Dei intuitum, in quo substantialiter consistit contemplatio: Insuper extinguit per illud anima omnes quotidianos defectus, perinde purior redditur, & ad divinam communicationem aptior.

35. Tentationes in hoc statu solent esse valde vehementes, unde indiget anima per Directorem roborari, & solicite coadjuvari: Ad quarum præcautionem, simul & resistentiam necessaria est sedula mortificatio, & exercitium pœnitentiæ; quamobrem Director curet, quod eas in omnibus exerceat, quandoquidem ejus principale negotium est vitia extirpare, & virtutes comparare, quod per omnimodam mortificationem, & pœnitentias agendum est: Sed licet eam exterius mortificet, curet magis illam interius mortificari; ibi enim est radix vitiorum, & prudens Medicus primum tollit causam morbificam, & postea faciliter impacti humores curantur, & in hoc statu anima non solum habet habitus vitiosos valde intensos ex pravo rerum terrenarum usu, verum etiam ex inordinata rerum spiritualium prosecutione; proinde solicite, & assidue exercenda est omnimoda coercitio, & mortificatio.

36. Solent in hoc statu evenire visiones imaginariæ, & materialia deliquia, in quibus se habere debet Director juxta regulas superius adductas *tract.* 5. *cap.* 3. *per totum*, *& cap.* 18. *&* 19. *per tot.* & pro certo habeat, quod illi tribuenda erit culpa, si anima per viam periculosam incedat, quandoquidem ejus peritia, & dexteritas in regendo potest faciliter eam ab hujusmodi periculosa via liberare, utpote auferendo animam ab his extraordinariis rebus, & ad puram, & spiritualem Dei cognitionem adducendo; quod quidem in earum exordio facillimum est, si sequatur ea quæ superius dicta

cta sunt; scilicet, quod ex hujusmodi rebus assumpto solummodo dono excitationis, visionem penitus renuntiet, & ad purum spiritum recurrat; quia tunc Deus, qui semper se accommodat capacitati animæ, videns eam capacem spiritualis communicationis, non jam cum illa in sensu, sed in spiritu loquitur; quamobrem omnino cessabunt communicationes materiales, ut supra probatum est; quiquid dicant inexperti, qui putant, non posse animam ab hujusmodi rebus liberari.

37. Si autem Director negligenter se habeat circa harum rerum renuntiationem, easque permittat usque ad satietatem uti, vel corticem earum conservare, postea difficillimum erit, animam a prædictis sensibilibus liberare, utpote quia incrassatur spiritus, & quasi quadam pinguedine, aut hebetudine ita torpescit, quod jam non potest ab illis separari, & plerumque continget, non solum spiritum amittere, verumetiam corpus destruere, quia nimirum dum anima plusquam oportet eis traditur, ex ordinariis deliquiis, quæ ab eis procedunt, hebetatur sensus; ex quarum assidua fruitione potest mens infatuari, & allucinari, & in maniam & amentiam venire, ut pluries vidimus.

38. Si aliqua ex his animabus in mortale peccatum lapsa fuerit (ut est possibile) si fervida fuerit, magno dolore tangetur, atque per multum temporis confusa permanebit. Si autem fuerit tepida, quamvis de culpa doleat ad remissionem, parum tamen dolebit ad confusionem, & humilitatem; propterea si ex primis fuerit, & non sit melancholica, aut desperatione affecta, debet per duos, vel tres dies in prædicta Dei offensa meditari: Si autem melancholica sit, aut pusillanimis, post contritam, & humilem confessionem, commissæ culpæ, non recordetur; quinimmo & Dei bonitatem, & misericordiam meditetur, quibus spem veniæ augeat, & melius in charitate persistat. Si anima fuerit ex secundis, id est ex tepidis, præcipiat ei Director, quod per dies multos culpam suam revolvat, eamque assidue consideret, ut per suæ culpæ confusionem, possit deinceps cautius vivere, & sanctum Dei timorem procurare.

39. Frequentia Sacramentorum debet hoc tempore ab anima procurari; & licet viri docti, & pii affirment, quod animæ a mortali peccato liberæ quotidie possunt digne, & fructuose accedere, quam frequentiam cum Augustino *de Eccles. dogmat.* nec laudamus, nec vituperamus; nobis autem videtur, quod pro hujuscemodi proficientibus sufficere potest, quod bis in hebdomada ad Sacrosanctam Eucharistiam accedant; vel prout expedire judicaverit Director, juxta sententiam D. Thomæ *In 1. ad Corinth. cap. 11. lect.* „ sic „ effantis: Considerare quilibet in se ipso „ debet, quem effectum in se habeat frequens „ susceptio hujus Sacramenti; nam si aliquis „ sentiat se proficere in fervore dilectionis ad „ Christum, & in fortitudine resistendi pecca- „ tis, quæ plurimum consequuntur homines, „ debet frequenter sumere: Si vero ex frequen- „ ti sumptione sentiat aliquis in se minus re- „ verentiam hujus Sacramenti, monendus est „ ut rarius sumat. Hanc doctrinam sequatur in praxi, neque animas fervidas, & proficientes privet hujus divini cibi fortitudine, licet aliquando in gravia inciderint peccata, si debite de illis pœnituerint, & humilientur, siquidem eas privare, est auferre unicum remedium ad præcavenda peccata, præsertim cum a Domino dictum sit per Matthæum: *Non est opus valentibus Medicus, sed male habentibus; non enim veni vocare justos, sed peccatores.* (*Matth.* 9. 12.)

40. Tempus orationis in hoc statu ad duas ad minus horas protrahatur, si tamen commode fieri potest, quatenus negotium evellendi vitia, & plantandi virtutes satis arduum est, & indiget per orationis calorem consoveri; sed quantuncunque anima fervida sit, non ei ultra tres horas orationis permittat, quatenus in hoc statu non est adeo robusta; quod ea prolixa oratio tædium, & fastidium afferre non possit; quamobrem generaliter pro omnibus sufficit duarum horarum spatium.

41. Suppleat animæ orationem per assiduam Dei præsentiam modo intellectuali, & non imaginario, aut circumscripto formatam, quia sic ligaretur, & coarctaretur spiritus, sed libere cogitans Deum ubique adesse per essentiam, præsentiam, & potentiam; ante cujus Majestatis oculos reverenter, & humiliter ambulare procuret; ad cujus assiduam memoriam per aliqua signa, vel loca determinata procuret excitari, & frequenter orationes jaculatorias emittere. Potest itaque Deum considerare sicut anima se ipsam considerat, quam nec loco, nec figuræ subjectam intuetur; vel sicut ille qui in tenebris cum amico suo, quem multum diligit, conversatur, qui dum cum illo loquitur, non attendit, an sedeat, stet, aut habeat hanc, vel illam figuram; sed credit, ibi esse præsentem, & cum illo libere colloquitur: Ita similiter debet anima Deum considerare præsentem, absque aliqua ubicatione, aut figura; sed libere, & reverenter quasi ubique præsentem credere, amare, & colere.

42. Et si Sanctissimæ Humanitatis præsentiam (ut æquum est) ferre voluerit, debet hoc Sacrosanctum suppositum considerare ex divina, & humana natura compositum; quamobrem dum eam intuetur, debet in illa latentem divinitatem inspicere, & cum illa in suis operibus consociari, abstrahendo scilicet spiritum in ipsa humanitate in Divinitatem, exempli gratia: Dum anima aliquid operari intendit, ut suum sacratissimum consocium oculos mentis configens, intimo affectu proferat: *O amor infinite, pro*

pter hoc facio! vel: *O Domine incomprehensibilis propter tuum amorem hæc sustineo!* vel: *O Bonitas vulnerata, aut Magnitudo humiliata: ut tibi placeam, tibi serviam, ut te colam, hoc opus aggredior!* vel: *O Magnitudo exinanita, ut te imiter, hanc contumeliam,* vel *hoc opus humile sustineo!* His namque, & similibus aspirationibus in ipsa Sanctissima Humanitate elevatur spiritus ad Divinitatem, & ad contemplationem disponitur: hoc modo Divinitatem sumit & Humanitatem non dimittit.

43. Durationem hujus viæ, & status, non possumus certo præscribere: verumtamen dicimus, quod nullatenus Director animam ab eo extrahere tentet, donec a Domino ad aliam ulteriorem viam vocetur; cujus vocatio per signa superius adducta dignoscenda est, quæ ex auctoritate B. Joannis a Cruce sunt: „ Cum „ omnino cessant actus discursivi, & propria „ animæ meditatio, una cum primævis fervo- „ ribus, & sensibilibus delectationibus, ita ut „ non possit quemadmodum antea meditari, „ nec aliquod fulcimentum per sensum reperi- „ re, sed omnino remanet arida, quia jam „ merces ejus non in sensu, sed in puro spiri- „ tu constituta est. (*B. Joannes a Cruc. in lib. flam. amor. viv. Cant.* 3. §. 5.)

44. Hæc sunt certa signa, ut anima tuto possit transire ad viam Unitivam; quæ ut evidenter possit cognoscere Director, recurrere debet ad ea, quæ diximus *supr. tract. 6. cap. 2. a num. 22. & deinceps*, quatenus regulariter per hæc signa incipere solet passiva purgatio sensus, quæ etiam in hoc statu inchoatur: Sed valde notandum est, quod dum hæc signa contingunt absque laboribus, tentationibus, & obscuritatibus, indicant, quod anima vocatur ad ulteriorem viam, sed ejus purgatio exigua erit, & ad secundam spiritus purgationem non perveniet; quia ut bene notat B. Joannes a Cruce *Lib. 1. noct. obscur. cap.* 14. „ Juxta gradum unitivum amoris, ad „ quem Deus animam provehere intendit, „ magis vel minus intense illam humiliat. „ Quamobrem anima quæ ita mitius pur- „ gatur, exiguæ perfectionis gradum attin- „ get.

45. Si comitetur hæc signa aspera, & rigida purgatio, recurrat Director ad ea, quæ superius *Tract. 6. cap.* 3. 4. & 5. diximus: Si autem hæc signa simpliciter, & sola eveniant, poterit nihilominus anima pertransire ad viam Unitivam, dummodo hæc signa non ex negligentia, culpa, aut ægritudine proveniant, & hoc sive vir sit, sive fœmina, sive sæcularis, sive Regularis; sequi enim debet Dei vocationem, quia spiritum suum singulis communicat prout vult: Verumtamen licet in prædictis una cum signis non adveniat purgatio, semel tantum ingressi viam Unitivam, sive magna sit, sive exigua, tamen veniens veniet, & non tardabit.

46. Hortamur denique, quod si prædicta signa concurrant, non vereatur Director animam ducere ad unitivam quietem spiritus, quandoquidem ei multum oportebit ad suæ conscientiæ securitatem; nimis quippe errare poterit in suæ & alterius animæ detrimentum, si vel ante corpus animam ad unitiva exercitia evexerit, vel semel a Deo vocatam evehere prohibuerit. Legat obsecro B. Joannem a Cruce *in libro flammæ amoris viv. cantico* 3. *vers.* 3. §. 4. *usque ad* 15. & nullo in tempore, neque in quovis altissimo statu permittat quod rigores, pœnitentias, flagellationes, jejunia, & his similia, anima prætermittat, juxta ea, quæ diximus *supr. tract. 1. cap. 6. a num. 49. usque ad* 55. Dedecet enim homini spirituali corpori suo indulgere, quinimmo & illud semper respective ad vires ejus, & statum animæ semper rigoribus, & pœnitentiis debet macerare; nam licet elevationem sui spiritus non impediat, debet tamen quasi servum rebellem, onustum, afflictum, & macerationibus Crucis affixum illud tenere, generaliter quippe Dominus homini contulit, tollere Crucem suam quotidie, & eum sequi.

Via unitiva, status perfectorum, ejusque exercitia, & directio practica.

47. IN via Unitiva duplicem statum constituimus, nempe perfectorum, & unitorum, seu passivam contemplationem colentium; verumtamen hujusmodi statum non distinguimus ab statu perfectorum, intelligentes quod omnes perfecti non sint quodammodo Deo uniti (sunt etenim, ut diximus *supra in prologo hujus manuduct.*) quandoquidem unio consistit in exercitio fidei, & charitatis; quod quidem proprium est omnium perfectorum; sed quia hæc unio est activa, & se habet quasi medium ad passivam, in qua mediantibus desponsatione, & matrimonio spirituali unio perfecta, & infusa consistit; proinde illos tantum vocamus unitos, qui per unionem passivam Deo copulantur; alios vero qui per unionem activam Deo uniuntur, solummodo perfectos vocamus.

48. Igitur status perfectorum nihil aliud est, nisi status eorum qui in omnibus, & per omnia exercentur in charitate, juxta illud Pauli: *Super omnia autem charitatem habete, quod est vinculum perfectionis* (*Ad Colossens.* 3. 14.) Qui quidem status proprie vocatur contemplationis activæ, & incipit a tempore quo finem habuit status proficientium; & perseverat respective usque ad purgationem passivam spiritus, quæ est immediata dispositio ad unionem passivam, & infusam.

49. In hoc statu ducenda est anima ad interiora deserti, & ad solitudinem materialium formarum, ut vocem Dei loquentis convenienter audire valeat, secundum illud Oseæ: *Ducam*

eam

eam in solitudinem, & loquar ad cor ejus (*Osee* 2. 14.) Curet igitur Director animam non impedire prolixis discursibus, sed doceat eam sequi divinam vocationem, quæ intus in sui fundo, in sibilo tenuis auræ susurrat, & ubi Deus eam quasi alterum Moysem vocat de medio caliginis. (*Exod.* 24. 17.)

50. Sciat quod in hac contemplationis nebula mistice traditur animæ clavis scientiæ spiritus, ut ipse ad recipiendam divinam sapientiam referatur, & amplietur: Quod si eam introire prohibeat, incurret utique Domini sententiam adversus legisperitos per Lucam prolatam: *Væ vobis legisperitis* (dixit Christus) *quia tulistis clavem scientiæ; ipsi non introistis, & eos qui introibant prohibuistis.* (*Lucæ* 11. 52.) Quandoquidem damnabile est, quia ipsi in hanc Domini requiem non introierunt, alios prohibere intrare, ut in hac materia litteraliter contingit.

51. Et cum certum sit, quod Deus dispositioni animæ se accommodet, atque, ut ait Theologus, se habet ad modum recipientis, si anima ad obsequendam divinam vocationem non disponitur, sed eam fugit, vel eam Director consequi prohibuerit, profecto incapax fiet ad recipiendam illam divinam scientiam, quam in interiori suo fundo discere poterat. Propterea si per præterita signa & servatis omnibus circumstantiis cognoverit a Domino vocari ad caliginem, jubeat illam tenebram introire, ubi, teste Joanne, lucet *lux vera quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* (*Joan.* 2. 9.) Lumen quippe divinum in fundo animæ communicatur in tenebra, atque in illa materialium, & sensibilium rerum ignoratione lux divinæ incomprehensibilitatis involvitur; quod optime perpendens David concinebat: *Quia tenebræ non obscurabuntur a te, & nox sicut dies illuminabitur; sicut tenebræ ejus, ita & lumen ejus.* (*Ps.* 138. 12.)

52. Ne timeat quod anima remaneat vacua, aut otiosa, quia nimirum supposita divina vocatione, & comparato habitu sistendi in illa caliginosa requie, nullum valet otiositatis periculum incurrere; quamobrem cunctanter pensitet, & mature perpendat Director si hujusmodi anima vere vocata sit, & si ad hanc transmigrationem signa habeat manifesta, & si de his omnibus fiat securus, nihil formidet, quia nullo modo vacua, & otiosa remanebit, & pro certo habeat, tantum ei damni esse allaturum, si vocatam introire prohibeat, quantum periculi incursurum, si non vocata introire præcipiat.

53. Si igitur anima se sentiat vocari ad illam simplicem, & amatoriam Dei notitiam, ibi persistat, & cum silentio præstoletur salutare Dei, illum affectum intra se conservando, ut docet S. Franciscus Salesius *in pract. amor. divin. lib. 6. cap.* 8. *in fine.* „ Si forte (ait) „ Theotime mi, te inveneris juxta Dominum „ in recollectione spiritus, cum simplici, & „ pura filiali confidentia, nullatenus te vertas „ ad eliciendos sensibiles actus, neque intel„ lectus, neque voluntatis; quia iste amor „ simplicis confidentiæ, & ista amatoria sopo„ ratio in ulnis Salvatoris, eminenter com„ prehendit quidquid per tuum conatum, & „ gustum quæris; melius enim est in hoc sa„ cro pectore dormire, quam in quolibet alio „ loco vigilare. Debet enim anima (dum mota sit) nec meditationem aliquam, vel discursum, nec conatum aspirationis interponere, ut ait Suarez *De relig. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 12. *n.* 19. sed in illa simplici, & amatoria Dei præsentia, veluti alter David ad modum auscultantis perseverare: *Audiam* (ajebat) *quid loquatur in me Dominus Deus* (*Ps.* 84. 9.) Qui licet tunc verbis formalibus non loquatur (ut sæpius solet), inspirationibus tamen, & spiritualibus fomentis loquetur, & communiter in pace, & tranquillitate spiritus, ut ipse Regius Psaltes affirmat, subdens: *Quoniam loquetur pacem in plebem suam, & super Sanctos suos, & in eos qui convertuntur ad cor.* Per hanc pacem, quam anima ad suum cor conversa percipit, ei Deus mystice communicat scientiam divinam, & vitæ æternæ verba loquitur; quæ licet distincte non audiat, sentit tamen divinæ communicationis effectus, utpote desideria mortificationis, & abstractionis, fortitudinem ad removenda impedimenta virtutis, terrenarum rerum contemptum, devotionem, & his similia.

54. Si autem mota non sit, vel habitum prædictum non habuerit, debet (ut bene notat Suarius *Tom.* 2. *de Relig. lib.* 2. *c.* 11. *n.* 6.) per brevem meditationem, discursum, aut jaculatoriam aspirationem se excitare, vel aliquid legere quod ei ad novam motionem possit materiam ministrare, & potissimus erit ille aureus liber simboli fidei P. Ludovici Granatensis, vel liber P. Eusebii Nieremberg, de Pulcritudine divina, in quibus de perfectionibus divinis late, & luculenter pertractatur.

55. Sed licet ab omnibus Mysticis ejusmodi attributorum meditationes pro animabus perfectis præscribantur, nos autem qui Sanctissimæ Humanitatis Christi devoti cultores sumus, quandoquidem via est per quam venimus ad Patrem, veritas quæ nos ducit ad supernaturalia, & divina, & vita qua spiritus vivere debet, & respirare; & sicut nullus vivere absque respiratione potest, ita absque assidua hujus Sanctissimi suppositi memoria vivere nequit spiritus. Propterea consuademus, quod dum anima perfecta sumit meditandum aliquod divinum attributum, illud componat cum aliqua Christi Domini nostri operatione, aut passione: Hæc enim Sacrosancta Hypostasis in nullo orationis gradu relinquenda est; quinimo, & judicamus ingratissimum valde esse, Dominum Jesum Christum veluti mate-

rialem per humanitatem ab exercitio pure spirituali separare, & prorsus erroneum dicere, quod possit esse obstaculum, etiam altissimæ contemplationi.

56. Igitur cum hac Sanctissima Humanitate componat anima perfectionem divinam respondentem; v. g. Consideret divinam illam Majestatem in Christo exinanitam, & humiliatam, & eum, qui melior Angelis effectus est, nunc factus est virorum novissimus, & vir dolorum, & ad illam Sacratissimam Humanitatem, ut vere unitam Divinitati oculo fidei, & simplici, atque amatorio intuitu attendat, & in ponderatione ejus magnitudinis compositæ ejus dejectioni, & humilitati pacifice conquiescat, & nullum alium discursum intermisceat; dum illa amatoria ad eum conversio perseveret, quam aliquando per aliquam aspirationem universalem, & brevem poterit confovere, nimirum dicens, *O altissima Majestas sic despecta, humiliata, & exinanita!* vel: *O incomprehensibilis pulchritudo, sic fœdata, & obscurata, & abrasa!* vel aliam his similem aspirationem, statimque in illa admiratione applicet voluntatem ad illud attributum divinum, in Sanctissima Humanitate latens, & hoc universaliter, & abstractive, conspiciendo scilicet eam quasi vas crystallinum, in quo inhabitat plenitudo Divinitatis; verumtamen absque ulla vasis imaginaria forma, sed simpliciter per fidem, sine circumscriptione, ibi credendo Divinitatem.

57. Præsentia Dei in hoc statu simplicior, & spiritualior efficitur, & communiter animæ, quæ per veram vocationem ad eum transierunt, sciunt jam Deum libere, & spiritualiter invenire, etiam inter exteriora negotia, & occupationes. Sed nihilominus ob naturæ fragilitatem monendæ sunt, quod aliquibus signis, vel aspirationibus ad divinæ præsentiæ conservationem se excitare procurent.

58. Curet solicite Director animam hujus status exuere ab omni proprietate, & adhæsione, adhuc in rebus licitis, & sanctis; nihil quippe amare debet, neque ipsum Deum, nisi propter ejus bonitatem increatam, & non propter proprium commodum, vel delectationem; plerumque enim Dæmon, qui jam eam conspicit a sua immediata jurisdictione exemptam, & res terrenas odio habentem, curat, quod in bonis, & spiritualibus aliquam proprietatem immisceat, qua iterum ad suam jurisdictionem reducat; quia cum in ea non est facta adhuc purgatio spiritus, quæ omnes radices vitiorum prorsus eradicat, facilis est ad aliquam in bonis spiritualibus proprietatem capessendam: Quamobrem Director ejus desideria, & inclinationes attente investiget, & in omnibus eam mortificare, & proprietate, aut delectatione privare satagat, quia hic jam suppetunt animæ vires ad tolerandam quamlibet mortificationem, & proprii commodi privationem.

59. Curet etiam ab ea auferre omnia superflua, & suo statui inconvenientia, & in præcise necessariis proprietatem, & inordinationem tollat, seamque doceat omnia operari propter solam Dei gloriam, & dilectionem, & extra id nihil quærat, nihil cupiat, nihil possideat, & nihil amet, ut expresse docent Bernardus *Serm. de divers.* Chrysostomus *Homil. in Epist. ad Rom.* Hieronymus *in Psalm.* 27. *vers.* 25. Ambrosius *ibidem*, Basilius *ibid.* & communiter omnes Patres: Sed omnia in Deo, & propter Deum, vel potius Deum in omnibus diligat, seclusa omni propria commoditate, & proprietate, aut delectatione, ut agebat Psalmista cum dicebat: *Mihi enim quid est in Cœlo, aut a te quid volui super terram?* (*Psal.* 72. 25.) Propterea curet eam instruere, & stabilire in paupertate spiritus, in nuditate, in humilitate, in resignatione, & in ceteris virtutibus, quæ valde ei necessariæ erunt ad horribilem purgationem, quam breviter ingressura est, si ad illam optime se disponat.

60. Sed frequenter solent esse in causa Directores, ut anima non perveniat ad secundam spiritus purgationem, & ad passivam, & infusam contemplationem; quandoquidem si essent valde soliciti, & periti, fere nulla esset anima, quæ ad hunc statum pervenit, quæ ad ulteriorem non transiret; nam licet plures propter negligentiam, aut tepiditatem non transeunt, possent tamen Directores sua solicitudine, & peritia hanc in eis negligentiam corrigere, & emendare, utpote eis pedetentim, & caute mortificationem, & nuditatem inferendo, easque a sensibilibus prudenter ablactando; Deus namque qui eas ad hunc perfectorum statum vocat, opus suum perficeret, si vel propria animarum aut aliorum causa non illi obex opponeretur.

61. Plures itaque in hoc statu constitutos videmus, rarissimos vero qui ad purgationem spiritus, & ad passivam unionem accedant; quod quidem interdum provenit ex metu, aut inscitia Directorum, & interdum ex negligentia, & culpa animarum. Metus, & inscitia Directorum solet consistere in eo, quod animas jam a Domino vocatas, & bene dispositas prohibent intrare in sanctam requiem, & in quietam Dei amatoriam notitiam: quidam ex eis, quia nec hanc orationem sciunt, neque illius ullam experientiam habent: quamobrem dicere non verentur quod Discipulus non debet esse super Magistrum, sed ei sufficere, si sit sicut Magister ejus; alioquin animam in altiori gradu constitutam nullo modo possent dirigere, & gubernare, & in hoc recte judicant; verumtamen tunc astricti sunt (ut docet B. Joannes a Cruce, & nos supra diximus *tract.* 1. *cap.* 4. *n.* 28. & 29.) eas ad peritiorem, sive magis expertum Directorem mittere; sed hoc raro, aut nunquam videmus; immo parum humiliter putant, se pro omnibus sufficere; faxit Deus quod ita sit.

62. Alii

62. Alii eas intrare prohibent, quia affirmant, melius esse meditari in Vita, & Passione Domini nostri Jesu Christi, quam contemplari: quandoquidem hoc judicant esse frustra tempus terere, otiari, & intellectus habilitatem pervertere, quem Deus nobis donavit ad investiganda fidei Mysteria. Sed quam a recto veritatis itinere aberrent, satis compertum est, siquidem omnibus concurrentibus circumstantiis, quæ in animadversionibus, prolegomenis, & in pluribus hujus libri locis adduximus, collocare spiritum in illa cognitione, & amore, non solum non est otiari, verum etiam testibus Dionysio, D. Thoma, & fere omnibus Patribus hæc est altior, & potior intellectus, & voluntatis occupatio, quandoquidem per eam solam habent hujusmodi potentiæ perfectum complementum, & adæquatam perfectionem: Propterea nefas est proferre, quod anima bene disposita, & consistens in simplici, & amatorio divinæ veritatis intuitu, otiosa est, & ab omni exercitio vacua, & quod potentias suas pervertit, cum potentiæ sint nobis donatæ (ut vulgariter concinunt pueri Catholici) ad cognoscendum, amandum, & colendum Deum in hac vita; ac demum in altera videndum, & perfruendum, & cum primum sit primæ tabulæ mandatum, *diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota mente tua, & ex totis viribus tuis:* cuilibet pervium erit quod integre adimpleatur per exercitium fidei, & charitatis, quod in hujusmodi occupatione habet anima.

63. Dicunt insuper hoc esse otium illuminatorum, & quietistarum, sed immerito quidem, & non absque dolore audiendum, siquidem nullatenus cum illo perverso istorum hominum otio collineat; cum illi omne suum studium constituant in omnimoda potentiarum vacatione, ita ut nihil aliud cogitent, nisi nihil cogitare, sesequе exhibere quasi vacua instrumenta, quæ dicunt Deum passive, & supernaturaliter moturum: Insuper docent, quod ut potentiæ superiores sint in majori pace, & tranquillitate, plene indulgeant inferioribus omnia, sive licita, sive illicita usque ad satietatem, ne suis inquietis desideriis internam illam, & falsam quietem perturbent: Docent insuper (surripientes mysticos terminos) debere animam persistere in unico actu fidei, sine actuum multiplicatione; quod erroneum esse probavimus, & illusioni valde propinquum (*supra in prolog. animadver. n. 24. & deinceps*). Præterea mortificationem tanquam inutilem repudiant, Crucem Dominicam odiunt, ventrem, & concupiscentiam carnis sequuntur, tentationibus non resistunt, tandemque omnibus, quæ Domini sunt, omnino mortui, & omnibus, quæ mundi, ejusque concupiscentiarum sunt, viventes, quasi meri trunci, aut statuæ marmoreæ in illo diabolico otio persistunt, ut videri possunt apud Rusbrochium *de rit. spirit. nupt. lib. 2. c. 77. usque ad 79.* Acazium March. *in suo dict. Moral. verbo Inquisitio*, & alios. Sed quantum distet ab his fallaciis, & erroribus, atque hæresibus exercitium veræ contemplationis hic expositum, omnibus legentibus manifestum erit.

64. Similiter immerito dicunt, quod hujusmodi exercitium procul abest a meditatione Vitæ, & Passionis Domini, cum commendatum relinquamus *supra n. 55. & 56.* quod assidue per hanc Sacrosanctam Humanitatem, quasi veram divinitatis januam, in divinæ incomprehensibilitatis profundum introeatur (ut docet S. Bonaventura *Myst. Theol. p. 3. c. 3.*) quinimmo & enixe commendamus, & iterum suademus, quod etiam in quolibet contemplationis statu per hoc sanctissimum suppositum curet anima ad Patrem venire; nemo enim ad eum venire potest nisi per illum: Quamobrem modum meditandi, & contemplandi in hac Sacrosancta Humanitate practice ostendimus perfectis, ut in ipsa Divinitatem reperiant, simplicique fidei oculo hoc divinum contemplantes speculum in imaginem ipsius transformentur, de claritate in claritatem, tanquam a Domini spiritu.

65. Igitur iterum, iterumque hortamur Directores, atque in ipsius visceribus Jesu Christi obsecramus, quod nullam animam in quovis altissimo contemplationis gradu constitutam, in quantum debeat active operari, aliud sumat suæ orationis, vel contemplationis exordium; quin ullo modo damnare intendamus eos, qui asserunt, animas perfectas habere in divinis perfectionibus versari, atque illam simplicissimam, & amatoriam notitiam (suppressis naturalibus discursibus & operationibus, nempe in totius ignorationis caligine) introire. Nos vero suademus, & hortamur (& merito quidem) quod hujusmodi divinæ perfectiones, & divina attributa, quæ statui perfectorum conveniunt consideranda, in hoc Sacrosancto supposito (modo supra a nobis adducto *n. 57.*) contemplentur, & respiciantur: Cum enim verus Deus sit, & Homo, in eo quasi in divinissimo speculo, omnia divina attributa relucent, & nihil obstat, quominus anima divinam essentiam, & tributa huic Humanitati componat, in immensam, & incomprehensibilem eorum abyssum immergatur, atque insuper excedentem omnis humanæ facultatis essentiam (suppressis naturalibus discursibus, & totius similitudinis, & naturalis cognitionis ignoratione) per cognitionem supernaturalem fidei (modo supradicto) ingrediatur.

66. Hic quidem modus contemplandi Sacrosanctum hoc suppositum, proculdubio convenit omnibus quantumvis perfectis; nullusque ab eo alienus debet judicari; est enim Alpha, & Omega totius sanctitatis, utpote exordium, progressus, & consummatio perfectionis; in eo cognoscitur Divinitatis altitudo, latitudo, sublimitas, & profundum; quia (Paulo attestante) *in eo habitat plenitudo divinitatis corporaliter* (*ad Colossen. 2. 9.*). Hæc est illa petra angularis, in qua innixa erat Scala Jacob, ad quam Angeli descen-

descendebant, & exinde ascendebant, quia nimirum animæ contemplativæ ex humanitate ad divinitatem, & ex divinitate ad humanitatem pro temporis opportunitate, aut necessitate alternare debent; ita ut nemo ascendere possit nisi prius hanc sacratissimam petram pertranseat; illa enim communicat animæ fortitudinem, & virtutem ut possit velocius, & melius ad divinitatem conscendere: Quamobrem nullis perfectiorum potest esse obstaculum, sed adminiculum; quandoquidem nemo reputari potest perfectior Apostolo affirmante, nihil aliud scire, *nisi Jesum Christum; & hunc crucifixum* (1. *ad Corint.* 2. 2.) Curet igitur Magister in hujusmodi veritate animas instruere, easque in quantum active operari oportet, doceat in hac Sacrosancta Humanitate modo supradicto se exercere, ibique ad contemplandam divinitatem elevari, tandemque ipse cognoscat erroneum sensum eorum qui affirmant, per activam contemplationem penitus eliminari considerationem Vitæ, & Passionis Domini.

67. Provenit etiam impedimentum accedendi ad purgationem passivam spiritus, & ad contemplationem, & unionem infusam, ex eo scilicet quia animæ exercitium omnimodæ mortificationis, & pœnitentiarum prætermittunt, & otio tantum contemplationis attentæ, mortificationis sensuum, & potentiarum obliviscuntur; seque jam perfectas reputantes, tanquam alienas a mortificatione, pœnitentia, & exercitio virtutum se reputant; quod quidem erroneum est, & prorsus periculosum, quanto enim magis anima in perfectione crescit, tanto perfectius debet virtutes exercere, ad quarum perfectum usum requiritur exactior passionum mortificatio.

68. Propterea debet Director hujusmodi animabus majori cura præscribere exercitia mortificationis, & virtutum, & ita eas exerceat in negatione propriæ voluntatis, & judicii, quod neque in minimo, neque in magno proprium sensum, aut inclinationem sequi permittat, & omne quod ab earum voluntate oriatur, licet bonum sit, penitus abscindat, & in aliud bonum convertat; Doceat eas non solum patienter tolerare labores, ærumnas, & persecutiones, verumetiam cum gaudio, & gratiarum actione; & ægritudines, si magnæ non sint, patienter, & sine querela absque ullis medicinæ remediis sustinere; indispositiones nullo modo verbis aperire, lingua taceat, & vultus loquatur; per eum igitur, & non per verba ægritudo patescat.

69. Curet insuper quod in solo Deo, & in laboribus, & doloribus Jesu Christi quærant consolationem, quod in omnibus fugiant vanitatem, & propriam æstimationem; quapropter soli Deo, & Directori virtutes, & charismata manifestent, ceteris vero penitus occulant, & denique juxta omnia quæ in hoc lumine habentur, ea ordinet, dirigat, & respective exerceat: Si enim ea diligenter observaverit, sperare poterit eas ad maximam perfectionem eventuras; caveatque ne propter suam negligentiam, & imperitiam tanto bono & felicitate priventur.

70. Solet præterea aliquando contingere his animabus perfectis dum in exercitio orationis versantur, quod eis supernaturaliter occurrunt quædam memoriæ alicujus Mysterii Sanctissimæ Humanitatis Christi, quas aliqui volunt negandas esse, ne actum contemplationis impediant: Alii e converso affirmant, omnino esse conservandas: Nos vero sequentes B. Joannem a Cruce *Lib.* 3. *ascen. Mont. Carmel. c.* 1. *in fine*, & Fr. Bartholomæum a Martyribus *In compen. spirit. doctrin. c.* 11. suademus prædictas memorias, nec positive esse investigandas, nec multo minus expellendas, sed in eis anima passive se habeat, quia hæ sacratissimæ memoriæ sunt quasi ligna, quæ divini amoris rogo adjunguntur, quibus maximopere augetur sacræ dilectionis flamma; quamobrem valde nocivum erit eas abdicare: Cum enim optatum a Deo effectum consequuntur, subito evanescunt, & anima in illa Divinitatis caligine profundius, & ardentius immergitur, ut testatur S. Bonaventura *de stimul. amor. c.* 7. *p.* 1.

71. Sed notandum est, quod cum istæ memoriæ a bono spiritu procedunt, sunt pacificæ, efficaces, simplices, suaves, & mirum in modum spiritum elevant, & conflagrant, & tunc anima in eis passive se habeat: Si vero sint nimis materiales, inquietæ, inefficaces, ponderosæ, vel insuaves, & spiritum foras extrahant; tunc procedunt a malo spiritu, qui tentat animam per hujusmodi devotas memorias ab exercitio contemplationis revocare, quamobrem omnino rejiciendæ sunt, & puro suæ contemplationis exercitio insistere.

72. Sic similiter evenire contingunt memoriæ Beatissimæ Virginis Mariæ, quæ etiam per motivum hujus mirabilis creaturæ magnopere incendium divini amoris adaugent, & quamquam puræ contemplationis exercitio officiant creaturarum memoriæ, hæ tamen per speciale privilegium (ut putamus) nullatenus officiunt contemplationi, quinimmo & mirabiliter prosunt; quod quidem concedunt qui habent ejusmodi experientiam. De quibus idem dicimus respective, quod diximus de memoriis Sanctissimæ Humanitatis. Ceteras vero creaturarum notitias, & species quæ in actu contemplationis occurrunt, debet anima positive, & suaviter expellere, atque in simplici, & amatorio divinæ veritatis intuitu, in quantum ei possibile sit, perseverare; tantum applicando considerationi, quantum necessarium sit ad conquiescendum in illo divino termino, quem velut Sponsa Sancta tenere debet, & non dimittere.

73. Hinc status perfectorum solet post factam

ctam purgationem sensus per plures annos perdurare, & purgatio spiritus multum differri: In aliis vero durat per totum vitæ spatium, quin unquam ad spiritus purgationem deveniant: Alii (& hoc frequentius) ab hoc statu decidunt, & recalcitrant tum ob eorum imbecillitatem, qua assiduam mortificationem diu sustinere non audent: tum quia putant se in hoc modo orationis nihil profecturos, ac proinde ad imaginariam, & sensibilem orationem revertuntur; qui cum a Deo vocentur ad quietem internæ recollectionis, ac propterea non possunt facile meditari, maximam sibi ipsis inferunt violentiam, qua spiritus exsiccatur, extinguitur, & deperditur, unde ab hoc felici decidunt statu: tum denique propter imperitiam, vel negligentiam Directorum, qui vel eos nesciunt ad purgationem spiritus disponere, vel de eorum profectu parum curant.

74. Qui vero optima dispositione, & directione præditi sunt, ita placitum sit ante Dominum, opportuno tempore horribilem spiritus purgationem ingrediuntur, quatenus per eam disponendi sunt ad contemplationem infusam, & unionem supernaturalem desponsationis, & matrimonii spiritualis: Et quia de hac purgatione, & de omnibus ad illam pertinentibus longum protraximus sermonem *supr. tract. 6. c. 8. usque ad 25. exclusive*, nunc de statu Unitorum necessarium duximus pertractare.

Status Unitorum, ejusque exercitia, & directio practica.

75. STatum Unitorum illum dicimus, in quo anima prætergressa jam purgationem spiritus peculiariter, & quasi ex officio in exercitio contemplationis & unionis passivæ, & infusæ versatur; quæ licet in quantum passiva est non possit ad libitum exerceri, quia tamen in anima jam purgata frequentissime hac passiva infusione afficitur, proinde hanc frequentiam recipiendi hujusmodi infusionem vocamus statum passivum contemplationis, & unionis mysticæ.

76. Hic status incipit a consummatione purgationis spiritus, per quam anima ab habitibus vitiosis penitus defæcata, ad spiritualem desponsationem adducitur. Consummationem purgationis spiritus facile dignoscere poterit Director: tum quia divina, & supernaturalis infusio fere continua est, & durabilis: tum quia pax, & tranquillitas, qua fruitur anima, firma omnino est, & absque formidine, & suspicione venturæ calamitatis: tum denique quia in vera libertate filiorum Dei anima ad egregias operationes ducitur, atque finibus spiritus explicatis, quasi immensam in se amplitudinem cognoscit; proinde ex minimis ad sublimia elevatur, & magna tunc (quasi antea minima) mira fortitudine aggreditur.

77. Sic anima disposita, atque virtutibus perornata, illico Dominus qui dilectis suis nescit favores procrastinare (quandoquidem nescit tarda molimina Spiritus Sancti gratia) humaniter cum ea spiritualem desponsationem contrahit, & sicut in desponsatione naturali (parcat terminis pius Lector; nullis namque aliis uti possumus, nisi hos, quos terricula hæc misera nobis præstat) illi qui ad invicem se promittunt, ac spondent, non statim copulantur; sed facta intercapedine usque ad consummationem matrimonii sæpissime se visitant, & futurus Sponsus dona, & pretiosa munera Sponsæ præmittit: Ita similiter contingit in hac spirituali desponsatione, de cujus substantia, & modo late sermonem fecimus *sup. tract. 5. cap. 27. per totum*.

78. Visitat ergo animam divinus Sponsus per altissimas notitias, & divini amoris contactus, quibus ei pretiosissima ornamenta, & ditissima virtutum monilia confert. Verumtamen aliquando recedit, donec consummetur spirituale matrimonium, in quo quasi inseparabiliter Deus animæ assistit, & copulatur, ut testatur expertissima Theresia per hæc verba: „ Matrimonium valde differt a desponsatio„ ne spirituali, in qua multoties ab anima „ recedit; secus autem in matrimonio, ubi „ semper anima cum Deo suo manet unita „ in illo centro. (*S. Theresia Mans. 7. cap. 2.*)

79. Igitur ex hac intercapedine visitationum oriuntur in anima spirituales impulsus, vulnera, & languores divini amoris (de quibus supra *tract. 5. c. 14. 25. & 26.*). In eis uti debet Director remediis ibi adductis ad levandum animæ dolorem, & moderandam inordinationem, quam forsan ex ardentissimo amati desiderio potest incurrere: Quod ut perfecte fiat per opus divinum, & anima ad matrimonii consummationem disponatur, quod summam expetit in anima tranquillitatem, & ordinationem; propterea in hac parentesi fit purgatio amoris passiva; quæ ut diximus *tract. 6. c. 15. n.* 158. conficitur per vivam amoris flammam, modo purgativo infusam, & lumen divinum, modo illuminativo communicatum: oportet enim quod lumen divinum non obscuret intellectum, quinimmo & sublimius illustret, ut voluntas ardentius in divinum objectum feratur, quæ ex vehementi, & superabundanti flamma infusa adeo exuritur, exsiccatur, & inflammatur, quod omnem motum præcipitem, omnemque scoriam, & rubiginem proprietatis excoquit, & consumit; quamquam enim suaviter consaucietur, tamen penetrabiliter, & subtiliter mortificatur, & flamma quasi subtilissimus gladius biceps, animæ immoderationem scindit, & spiritus separationem agit, ita ut videatur animæ inter vitam suam, & mortem, tenuissimum tantum quasi capillum intercedere, & revera si a Domino non roboraretur, proculdubio vitam suam cum felici morte commutaret.

80. Hæc

80. Hæc intima annihilatio, & totius proprietatis extinctio, quæ proprie mors mystica dici potest, omnino disponit animam ad matrimonium spirituale, in qua vigere debet peritia spiritualis Directoris: licet enim in omnibus purgationibus dignoscenda sit ejus dexteritas, potissime autem in hac delicatissima amoris probatione; quandoquidem in purgationibus antecedentibus providere debet, quod anima citius ejus ope, & auxilio purgetur, & perficiatur, sapienter ab ea auferendo proprietatem, quin omnino debita consolatione privet; sed sicut agitur cum parvulis quibus cerasum datur, ut eis auferatur nummus, ita dum ei aliqua permittitur exigua consolatio, non solum in illa tollenda est proprietas, sed etiam in solitudine, & silentio docendo, ut labores horribiles toleret, & dolores acerbos sustineat.

81. In hac vero purgatione amoris longe subtilius debet operari; quamquam enim maxima, & pœnosa sit desolatio, & paupertates nullam animæ permittere debet consolationem, sed eam verbis reficiendo dirigere, ut in intima illa amoris fornace se concremari, & comburi permittat; atque illos vehementes amoris impulsus ita intra se suffocare, & colligere procuret, quod nihil inquietæ motionis indulgeat affectui; sed veluti ille qui mortali vulnere confossus in ulnis charissimi amici se reclinat, ut in eis moriatur. Ita anima in cælestis sponsi sinu, hoc est in ejus beneplacito, & voluntate, dirissimum sui vulneris dolorem sustinens, reclinetur: Ne timeat animam hac ejus dulcissima ægritudine morituram, quoniam infirmitas hæc non est ad mortem naturalem, sed ut manifestentur opera Dei in illa, & cum contigerit mori (quod longe abest) felix millies si velut alter Moyses in osculo Domini moreretur; Veruntamen casu quo affectus amoris, utpote non penitus spiritualis, adeo vehemens sit, quod vires corporis nimis destruat, eas convenienter reficiat; sed sapienter, & caute, ne magis minusve sit, quam oporteat.

82. In cæteris operationibus debet ab ea omnem tollere proprietatem, atque ejus pia desideria in modum, & tranquillitatem reducere, ita ut primo omnia prohibeat animæ, & cum jam mortificata sit, ejusque proprietas, & desideria extincta; tunc ei præcipiat exequi, quod optavit, si bonum sit, & magis perfectum; alioquin omnia resecet, & abscindat: Totum si quidem Directoris studium versari debet in sedandis hujus animæ motibus, ut ad matrimonium citius perveniat. Caveat multum ne anima fugiat infusam illam flammam purgantem, quærendo scilicet alia exercitia, aut diversionem, quandoquidem natura oppressa ab illa ardenti, & ponderosa infusione, cupit tanti ponderis levamen, quod nullatenus oportet, cum per solam eam fieri possit hoc opus mirabile, & hæc altissima exinanitio, & purgatio, quæ regulariter per mensem, aut amplius absolvitur, quia Deus (si ita dici potest) quasi impatiens est se totum communicandi suæ dilectæ sponsæ, cui sibi perpetuo copulari spopondit.

83. Cum igitur anima in hoc amoris sublimatorio tranquilla efficitur, & prorsus disposita, tunc divina Bonitas, cujus delitiæ sunt esse cum filiis hominum, incipit ei matrimonio spirituali se communicare, & ita frequentissime, quod videatur in voluntate animæ esse constitutum divini sui sponsi amplexibus perfrui: sicut enim in carnali matrimonio quoties vult sponsa fruitur suo sponso; sic similiter in hoc spirituali matrimonio contingit, quia ut ex Seraphica Theresia vidimus *Super. tr.* 5. *c.* 78. *n.* 300. „ Adeo Deus in hoc matrimonio conjun-„ gi dignatur creaturæ, quod sicut illi, qui non „ possunt se ad invicem separari, ita Deus ab „ anima separari non sustinet. (*Mans.* 7. *c.* 2.)

84. In hujusmodi ergo divini sponsi thalamo adeo sunt dulcissimi favores, adeo altissimæ, & sublimes intelligentiæ, adeo superexcedens, & excelsum lumen; adeo delicata, & suavia sancti spiritus charismata, & unctiones, quod licet multa egregia contineantur in canticis canticorum, in libro cantici B. Joannis a Cruce, in tota Mansione septima Beatæ Theresiæ, & in vitis SS. Geltrudis, Lutgardæ, Catharinæ Senensis, Mariæ Magdalenæ de Pazzis, & aliorum Sanctorum, nihil, aut parum est totum hoc in comparatione eorum, quæ Deus his animabus sibi in Matrimonio copulatis communicare potest, & multoties communicat: Cum quibus, ut testatur Theresia *in vita sua c.* 7. „ Talia & tanta operatur, quod nemo poterit „ credere, nisi habeat fidem valde vivam, qua-„ tenus illi videri poterit, quod sit nimia pla-„ nities, dejectio, & familiaritas in illa altis-„ sima majestate, ita servis suis se communi-„ care.

85. Sed profecto hæc, & longe majora capit ille infinitus amoris pelagus, longe enim majus fuit Verbum divinum incarnari & mortem Crucis subire, seseque in cibum, & potum corpus, & sanguinem suum hominibus manducandum præbere, & tamen nemo miratur, non quia majus non est, & stupendum (ut ait Augustinus) sed quia usitatum est, nostræque quotidianæ experientiæ commune: multo ergo magis credi potest, quod se ita communicare dignetur his, quos ad tam specialissimam unionem eligit, ut cum eisdem suas delicias habeat.

86. Prædictæ animæ (ut communiter tenent Mystici) jam in omni operatione modum divinum induunt, & ad modum Dei operantur, hoc est speciali instinctu divini spiritus; quod videtur fateri Apostolus cum dicit: *Quicumque spiritu Dei aguntur, ii sunt filii Dei* (*ad Rom.* 8. 14) Licet enim anima operetur, in ea operatur Christus, quandoquidem ipsa non in se vivit, sed in Christo, aut potius Christus vivit in ea, ut de se fatetur Apostolus cum dixit: *Vi-*

Vivo ego; jam non ego, vivit vero in me Christus. (*Ad Galat.* 3. 20.)

87. Hæc anima jam extra imaginarium exercitium posita, ad divinam cognitionem spiritualiter assurgit, & sensus habet adeo mortificatos, & ab eis ita separatum spiritum, quod non eos veretur Deus, dum eam favoribus cumulet, quatenus possunt impune esse testes divinarum communicationum spiritus. Quamobrem neque alienantur, neque amittuntur, nisi per corporis elevationem; in qua licet naturalem usum amittant, melioribus tamen supernaturalibus proprietatibus, & dotibus imbuuntur.

88. Hic denique (ut ait B. Joannes a Cruce *in Icon. Mont. Carmel. ad calcem lib.* 1. *ascens. Mont. Carmel.*) omnis jam via deficit, quæ intelligitur naturalis; sed animæ solus Christus est via: Quamobrem si deficit via naturalis, & humana, deficere pariter debebat humanum Magisterium. Sed licet verum sit quod Deus hujusmodi animæ magisterium sibi assumat; vult tamen eam humano magisterio ad obedientiam, & meritum esse subjectam; Propterea quamquam cum illa nihil restet agendum quoad internarum potentiarum directionem, quoad externas operationes, & communes actiones, debet nihilominus eam habere omnino subjectam, & assidue mortificare, & interdum ad probationem Sacrosancta Eucharistia privare, & omnia exequi, quæ ad conservandum eam in humilitate, dejectione, & paupertate spiritus ei viderit expedire; quandoquidem dum vita vivit naturali, obnoxia est lapsui, & eo humilius, & dejectius tractari debet a Directore, quo altius, & sublimius a Deo occupatur. Ipse nobis per suam piissimam clementiam hunc felicissimum statum concedat, in quo eum perfecte cognoscamus, firmiter speremus, & ardenter diligamus, ut tandem in Patria cælesti complete illo perfrui valeamus, per infinita sæcula sæculorum.

Et hæc omnia sint sub correctione Sanctæ Matris Ecclesiæ, & Tribunalis Sanctæ Inquisitionis, toto terrarum orbe venerandi.

INDEX
LOCORUM SACRÆ SCRIPTURÆ.

EX PSALMIS.

Ps.

EX PROVERBIIS.

EX ECCLESIASTE.

EX CANTIC. CANTICOR.

EX LIB. SAPIENTIÆ.

EX LIB. ECCLESIASTICI.

CAP. 6. 8. *Est amicus secundum tempus suum, & non permanebit in die tribulationis. tr. 4. n. 166.*

CAP. 9. 11. *Colloquium illius quasi ignis exardescit. tr. 4. n. 10.*

CAP. 11. 30. *Ante mortem ne laudes hominem quemquam. tr. 5. n. 356.*

CAP. 17. 6. *Creavit illis scientiam spiritus; sensu implevit corda illorum. tr. 6. num. 150.*

CAP. 27. 6. *Vasa figuli probat fornax, & homines justos tentatio tribulationis. tr. 4. n. 166.*

12. *Homo Sanctus in sapientia manet sicut Sol; nam stultus sicut luna mutatur. tr. 4. n. 168.*

CAP. 30. 24. & 25. *Tristitiam longe repelle a te, multos enim occidit tristitia, & non est utilitas in ea. tr. 1. n. 36.*

CAP. 34. 9. *Qui non est tentatus, quid scit? tr. 6. n. 83.*

EX ISAJA.

CAP. 1. 17. & 18. *Discite benefacere; quærite judicium; subvenite oppresso; judicate pupillo; defendite viduam, & venite, arguite me, dicit Dominus. tr. 6. n. 56.*

24. *Heu consolabor super hostibus meis, & vindicabor de inimicis meis. tract. 1. n. 113.*

CAP. 11. 2. *Et requiescet super eum spiritus Domini; spiritus sapientiæ & intellectus; spiritus consilii, & fortitudinis; spiritus scientiæ, & pietatis; & replebit eum spiritus timoris Domini. tr. 3. n. 43.*

CAP. 12. 15. *Flere cum flentibus, gaudere cum gaudentibus. Man. n. 11.*

CAP. 26. 9. *Anima mea desideravit te in nocte; sed & spiritu meo in præcordiis meis. tr. 6. n. 134.*

CAP. 28. 9. *Quem docebit scientiam, & quem intelligere faciet auditum? Ablactatos a lacte; avulsos ab uberibus. tr. 6. n. 16. & 85.*

CAP. 30. 15. *In silentio & in spe erit fortitudo vestra. tr. 6. n. 50.*

CAP. 38. 11. *Non videbo Dominum Deum in terra viventium. tr. 6. n. 105.*

CAP. 40. 18. *Cui ergo similem fecistis Deum? Aut quam imaginem ponetis ei? Nunquid sculptile conflavit faber, aut aurifex auro figuravit illum? aut laminis argenteis argentarius? tract. 3. in præf.*

CAP. 50. 5. *Dominus Deus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico; retrorsum non abii. tr. 3. n. 44.*

CAP. 52. 6. *Quia ego ipse qui loquebar, ecce adsum. tr. 5. n. 102.*

CAP. 55. 6. *Sic erit verbum meum quod egredietur de ore meo; non revertetur ad me vacuum, sed faciet quæcunque volui, & prosperabitur in his, ad quæ misi illud. tr. 5. n. 97.*

CAP. 64. 7. *Non est qui invocet nomen tuum, qui consurgat, & teneat te. t. 6. num. 184.*

EX HIEREMIA.

CAP. 4. 19. *Sensus cordis mei turbati sunt in me: non tacebo quoniam vocem buccinæ audivit anima mea, clamorem prælii: Contritio super contritionem vocata est, & vastata est omnis terra; repente vastata sunt tabernacula mea; subito pelles meæ. tr. 6. n. 110.*

22. *Sapientes sunt, ut faciant mala: bona autem facere nescierunt. tr. 3. n. 31.*

CAP. 9. 21. *Ascendit mors per fenestras nostras. tr. 2. n. 43.*

CAP. 15. 15. *Noli in patientia tua suscipere me. tr. 5. n. 156.*

CAP. 20. 9. *Et dixi, non recordabor ejus, neque loquar ultra in nomine illius, & factus est in corde meo quasi ignis exæstuans, claususque in ossibus meis, & defeci ferre non sustinens. tr. 7. n. 112.*

CAP. 23. 2. *Vos dispersistis gregem meum & ejecistis eos, & non visitastis eos: Ecce ego visitabo super vos malitiam studiorum vestrorum, ait Dominus. tr. 1. n. 109.*

9. *Contritum est cor meum in medio mei: Contremuerunt omnia ossa mea; factus sum quasi vir ebrius, & quasi homo madidus a vino a facie Domini. tract. 6. n. 113.*

28. *Quid paleis ad triticum, dicit Dominus? Nunquid non verba mea sunt quasi ignis, dicit Dominus, & quasi malleus conterens petram? tr. 5. n. 100.*

CAP. 29. 11. *Ego cogito cogitationes pacis, & non afflictionis. tr. 6. n. 44.*

EX THRENIS.

CAP. 1. 2. *Plorans ploravit in nocte, & lachrymæ ejus in maxillis ejus: Non est qui consoletur eam ex omnibus charis ejus. Omnes amici ejus spreverunt eam, & facti sunt ei inimici. tr. 6. n. 118.*

CAP. 2. 1. *Quomodo obtexit caligine in furore suo Dominus filiam Sion. Projecit de Cælo in terram inclytam Israel? tr. 6. n. 100.*

CAP. 3. 1. *Ego vir videns paupertatem meam in virga indignationis ejus, me minavit, & adduxit in tenebras, & non in lucem. tr. 6. n. 111.*

7. *Circumædificavit adversum me, ut non egrediar; aggravavit compedem meum; sed & cum clamavero, & rogavero, exclusit orationem meam. tract. 6. num. 115.*

9. *Conclusit vias meas lapidibus quadris. tr. 6. n. 107.*

61. *Audisti opprobrium eorum Domine; omnes cogitationes eorum adversum me; labia insurgentium mihi, & meditationes eorum adversum me tota die. tract. 6. n. 121.*

CAP. 5. 21. *Converte nos Domine ad te, & convertemur; innova dies nostros sicut a principio. tr. 6. n. 6.*

EX EZECHIELE.

CAP. 3. 14. & 15. *Spiritus quoque levavit mei, & abii amarus in indignatione spiritus mei, & veni ad transmigrationem*. t. 2. n. 14.

19. *Si autem tu annunciaveris impio, & ille non fuerit conversus ab impietate sua, & a via sua impia; ipse enim in iniquitate sua morietur; tu autem animam tuam liberasti*. t. 1. n. 125.

CAP. 8. 3. *Et emissa similitudo manus apprehendit me in cincinno capitis mei, & elevavit me spiritus inter terram, & cælum*. t. 5. n. 216.

CAP. 22. 30. *Et quæsivi ex eis virum, qui interponeret sepem, & staret oppositus contra me pro terra, ne dissiparem eam, & non inveni*. t. 6. n. 184.

CAP. 34. 4. *Cum austeritate imperabatis eis, & cum potentia: Quod infirmum fuit, non consolidastis, & quod ægrotum, non sanastis; quod confractum est, non alligastis, & quod abjectum est, non reduxistis*. t. 1. n. 118.

EX OSEA.

CAP. 2. 14. *Ducam eam in solitudinem, & loquar ad cor ejus*. t. 5. n. 309. & Man. n. 49.

20. *Sponsabo te mihi in fide, & scies quia ego Dominus*. t. 5. n. 290.

CAP. 5. 1. & 2. *Quia vobis judicium est, quoniam laqueus facti estis speculationi, & victimas declinastis in profundum, & ego eruditor omnium eorum*. tr. 1. n. 23.

EX JOEL.

CAP. 2. 28. *Effundam spiritum meum super omnem carnem, & prophetabunt filii vestri, & filiæ vestræ; senes vestri somnia somniabunt, & juvenes vestri visiones videbunt*. t. 5. n. 135.

EX JONA.

CAP. 3. 4. *Adhuc quadraginta dies, & Ninive subvertetur*. t. 5. n. 54.

EX ZACHARIA.

CAP. 11. 17. *Et assumpsi mihi duas virgas; unam vocavi decorem, & alteram appellavi funiculum, & pavi gregem*. t. 1. n. 119.

EX MATTHÆO.

CAP. 5. 11. *Beati estis cum vos oderint homines, & persecuti vos fuerint; & dixerint omne malum adversum vos mentientes propter me: gaudete, & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in Cælis*. t. 6. n. 58.

28. *Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mæchatus est eam in corde suo*. t. 2. n. 39.

CAP. 6. 6. *Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora Patrem tuum in abscondito*. tract. 5. n. 348.

17. *Orantes autem nolite multum loqui*. Man. n. 28.

CAP. 7. 20. *A fructibus eorum cognoscetis eos*. t. 4. n. 145.

22. *Domine nonne in nomine tuo prophetavimus? Respondit: Numquam novi vos*. t. 4. n. 70.

CAP. 8. 4. *Vide nemini dixeris; sed vade, ostende te Sacerdoti*. t. 4. n. 35.

CAP. 9. 12. *Non est opus valentibus Medicus, sed male habentibus; non enim veni vocare justos, sed peccatores*. Man. n. 39.

CAP. 11. 19. *Venit filius hominis manducans, & bibens*. tr. 3. num. 21.

29. *Discite a me, quia mitis sum, & humilis corde*. t. 6. n. 220.

CAP. 13. 43. *Fulgebunt justi sicut Sol in Regno Patris eorum*. t. 5. n. 335.

46. *Vendidit omnia quæ habuit, & emit eam*. t. 2. in præfat.

CAP. 15. 14. *Cæcus autem si cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadunt*. t. 1. n. 26.

16. *Adhuc & vos sine intellectu estis*. t. 1. n. 58.

CAP. 16. 17. *Beatus es Simon Barjona, quia caro, & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui in Cælis est*. t. 4. num. 61.

24. *Tollat Crucem suam, & sequatur me*. t. 1. n. 114. & t. 4. n. 21.

CAP. 17. 1. *Et duxit illos in montem excelsum seorsum*. t. 3. n. 21.

CAP. 22. 2. *Simile factum est Regnum Cælorum homini Regi, qui fecit nuptias filio suo*. t. 5. n. 333.

12. *Quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem?* Prolog. n. 20. & Man. num. 18.

37. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*. t. 2. n. 137.

CAP. 25. 28. *Tollite ab eo talentum, & date ei qui habet decem talenta: omni enim habenti dabitur, & abundabit; ei autem qui non habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo, & inutilem servum ejicite in tenebras exteriores; illic erit fletus, & stridor dentium*. t. 2. in præfat.

CAP. 26. 39. *Pater mi, si possibile est, transeat a me calix iste; sed non sicut ego volo, sed sicut tu*. Man. n. 28.

EX MARCO.

CAP. 7. 36. *Et præcepit illis ne cui dicerent*. t. 4. n. 35.

CAP. 8. 26. *Vade in domum tuam, & si in vicum introieris, nemini dixeris*. Ibid.

CAP. 16. 17. *Linguis loquetur novis*. t. 4. n. 181.

EX LUCA.

CAP. 8. 16. *Et fructum afferunt in patientia*. t. 2. n. 5.

52. & 56. *Non est mortua puella, sed dormit; & præcepit eis ne cui dicerent*. t. 4. n. 35.

CAP. 10 2. *Quia messis quidem multa; operarii autem pauci*. t. 1. num. 108.

20. *In hoc nolite gaudere, quia spiritus vobis subjiciuntur: gaudete autem quod nomina vestra scripta sunt in Cælis*. t. 5. n. 358.

CAP. 11. 52. *Væ vobis Legisperitis, quia tulistis clavem scientiæ; ipsi non introistis, & eos, qui introibant, prohibuistis*. Man. n. 50.

CAP.

EX JOANNE.

EX ACTIS APOSTOLOR.

EX EPIST. AD ROM.

EX I. AD CORINTHIOS.

pretetur, ut Ecclesia ædificationem accipiat. Nunc autem fratres si venero ad vos linguis loquens, quid vobis prodero, nisi loquar vobis, aut in revelatione, aut in scientia, aut in prophetia, aut in doctrina? Tamen quæ sine anima sunt vocem dantia, sive tibia, sive cithara, nisi distinctionem sonituum dederint; quomodo scietur id quod canitur, aut citharizatur? Etenim nisi certam vocem det tuba, quis præparabit se ad bellum? Ita & vos per linguam nisi manifestum sermonem dederitis, quomodo scietur quod dicitur? Eritis enim in aera loquentes. t.4. num. 187.

18. Gratias ago Deo meo, quod omnium vestrum lingua loquor. t. 4. n. 181.

21. Quoniam in aliis linguis, & in labiis aliis loquar Populo. ibid.

34. & 35. Mulieres in Ecclesiis taceant; non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse, sicut lex dicit: Si quid autem volunt discere, domi viros suos interrogent; turpe est enim mulieri loqui in Ecclesia. t. 4. n.10.

CAP. 15. 44. Seminatur corpus animale, surgit corpus spirituale. tr. 5. numer. 335.

EX II. AD CORINTHIOS.

CAP. 3. 5. Non sumus sufficientes cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex Deo est. t. 3. n. 45.

CAP. 4. 8. Habemus autem thesaurum istum in vasis fictilibus. t. 1. n. 48.

CAP. 6. 8. Per gloriam, & ignobilitatem; per infamiam, & bonam famam; ut seductores, & veraces. t. 6. n. 57.

10. Tanquam nihil habentes, & omnia possidentes. t. 6. n. 148.

CAP. 7. 9. Nunc gaudeo; non quia contristati estis; sed quia contristati estis ad pœnitentiam; Contristati enim estis secundum Deum, ut in nullo detrimentum patiamini. t. 2. n. 42.

CAP. 9. 6. Qui parce seminat, parce & metet; & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet, unusquisque prout destinavit in corde suo. t. 1. n. 48.

CAP. 12. 2. Sive in corpore, sive extra corpus, nescio: Deus scit. tr. 5. n. 217.

4. Et audivi arcana verba, quæ non licet homini loqui. tr. 5. n. 219.

7. Ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus Sathanæ, qui me colaphizet. tr. 6. n. 174.

9. Gloriabor in infirmitatibus meis ut inhabitet in me virtus Christi. tract. 5. num. 306.

EX EPIST. AD GALAT.

CAP. 1. 18. Sed licet nos, aut Angelus de Cælo evangelizet vobis præterquamquod evangelizavimus vobis, anathema sit. tract. 3. n. 58. & t. 5. n. 115.

CAP. 2. 20. Vivo ego, jam non ego, vivit vero in me Christus. t. 6. n. 167. & Man. n. 86.

CAP. 4. 19. Filioli mei quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis. Man. n. 15.

CAP. 5. 17. Caro concupiscit adversus spiritum; spiritus autem adversus carnem; hæc omnia sibi invicem adversantur. t. 2. n. 25. & t. 4. n. 161.

19. 20. & 21. Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt, fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum servitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, invidiæ, homicidia, ebrietates, comessationes, & his similia. t. 4. n. 151.

22. Fructus autem spiritus est, charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas. tr. 4. n. 146.

EX EPIST. AD EPHES.

CAP. 4. 25. Loquimini veritatem unuquisque cum proximo suo. t. 1. n. 125.

CAP. 5. 13. Omne quod manifestatur, lumen est. t. 5. n. 8.

CAP. 6. 9. Non est personarum acceptio apud Deum. t. 1. n. 83.

EX EPIST. AD PHILIPPEN.

CAP. 1.23. Coarctor e duobus, desiderium habens dissolvi, & esse cum Christo. t. 5. nu. 156. & 157.

CAP. 3. 21. Qui reformabit corpus humilitatis nostræ. t. 5. n. 261.

CAP. 4. 5. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus. t. 1. n. 31. & t. 5. n. 252.

EX EPIST. AD COLOSSEN.

CAP. 2. 9. In eo inhabitat plenitudo divinitatis corporaliter. Man. n. 66.

CAP. 3. 14. Super omnia autem hæc charitatem habete, quod est vinculum perfectionis. Man. n. 48.

EX EPIST. I. AD TIMOTH.

CAP. 2. 4. Hoc enim acceptum est coram Salvatore nostro Deo, qui omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. t. 1. n. 83.

11. & 12. Mulier in silentio discat cum omni subjectione: Docere autem Mulieri non permitto, neque dominari in virum, sed esse in silentio. t. 4. n. 10.

CAP. 4. 8. Corporalis exercitatio ad modicum utilis est: Pietas autem ad omnia. tr. 1. n. 49.

EX

EX II. AD TIMOTHEUM.

CAP. 2. 19. *Novit autem Dominus eos qui sunt ejus*. t. 4. n. 70.

EX EPIST. AD HEBRÆOS.

CAP. 2. 18. *In eo enim in quo passus est ipse, & tentatus potens est, & eis qui tentantur, auxiliari*. tr. 1. n. 24.

CAP. 9. 27. *Statutum est hominibus semel mori; post hoc autem judicium*. tr. 2. num. 18.

CAP. 12. 7. *Quis enim filius, quem non corripit Pater*. t. 6. n. 81.

EX EPIST. JACOBI.

CAP. 1. 4. *Patientia autem opus perfectum habet*. tr. 6. n. 175.

5. *Si quis vestrum indiget sapientia, postulet a Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & dabitur ei*. tr. 6. num. 80.

EX I. PETRI.

CAP. 5. 8. *Adversarius vester Diabolus tanquam Leo rugiens, circuit quærens quem devoret, cui resistite fortes in fide*. tr. 5. num. 33.

EX II. PETRI.

CAP. 12. *Non enim voluntate humana allata est aliquando Prophetia, sed Spiritu Sancto inspirati loquuti sunt Sancti Dei homines*. tr. 4. n. 62. & 195.

EX I. EPIST. JOANNIS.

CAP. 1. 8. *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est*. tr. 4. n. 160.

CAP. 3. 4. *Qui non diligit, manet in morte*. tract. 3. n. 38.

EX APOCALYPSI.

CAP. 1. 10. *Fui in spiritu in Dominica die* tract. 2. num. 13.

17. *Cecidi ad pedes ejus tanquam mortuus*. tr. 5. n. 138.

CAP. 2. 10. *Esto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ*. tr. 6. num. 169.

CAP. 3. 19. *Ego quos amo, arguo, & castigo*. tract. 6. n. 82.

20. *Ecce sto ad ostium, & pulso. Si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi januam, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipse mecum*. tr. 6. n. 154.

INDEX
RERUM NOTABILIUM,
Quæ in hoc Volumine continentur.

A

næ injungat, quod a Deo postulet, ut a tam periculosis rebus eam eripiat (quando his fruitur communicationibus) & quod per securam, & interiorem viam eam ducat: in oratione per pondus rationis, & non per immagines, & phantasmata, nec compositionem loci eam dirigat, & cum affectuose mota sit in Deum, per fidem, & charitatem in illum assurgat; a consortio hominum fugiat; ab his, quæ illam ad hæc deliquia excitant, se abstineat, & suaviter ab imaginatione expellere curet formas, vel phantasmata quæ illam ad hoc excitant, t. 5. n. 196. usque 199.

Desponsatio spiritualis animæ cum Deo triplex est; prima fit in Baptismo; secunda fit per spontaneam traditionem, ut in professione religiosa, & Ecclesiastico statu; tertia fit per altissimam Dei communicationem. t. 5. n. 200. 291. & 292. Hęc Mystica desponsatio licet regulariter celebretur a Deo cum anima jam penitus purgata, aliquando vero in infantili, & juvenili ætate, ob prævisum a Deo matrimonium celebrata fuit, ad quod aliqua adducuntur exempla. t.5.n.294. Primus actus hujus desponsationis fit, vel per visionem externam, vel imaginariam, aut per spiritualem repræsentationem: Quos effectus producat? Quomodo Dæmon possit in illa se dissimulare; & qualiter Magister illum cognoscere, & animam dirigere valeat? t. 5. num. 295. 296. & 297.

Discipulus spiritualis cum se dirigendum tradit Magistro, cum illo confessionem generalem faciat. Quod si scrupulis sit nimis affectus, & jam anteactæ vitæ sit rite confessus, vel confessionem generalem jam emisit, quia huic nociva erit repetitio, sufficiet narratio suarum inclinationum, inordinatarum passionum, conversationum, & genii, ut conjicere possit Director vocationem divinam in eo, siquidem communiter Deus genio, conversationi, & capacitati animarum se accommodat. t. 1. n. 68. & 69. Si fuerit vivacis intellectus, discretionique & acumini valde deditus, non est aptus solitudini, exercitioque sanctæ quietis; sed in timore Dei, gratia, charitate, piisque operibus, & considerationibus persistere curet. In piis considerationibus, facta discursus emissione, & excitato affectu, quantum ei possibile sit, in illo conquiescat. t. 1. n.70. Si fuit tranquillæ, maturæ, que indolis, licet subtili polleat intellectu, aptus est ad pacificum contemplationis exercitium; & servatis aliis necessariis ad illud paulatim est illiciendus. t. 1. n. 71. Si fuerit affectuosus, pacificus, & suavis, sed valde remissus, licet aptus esse possit contemplationi, tamen indiget maxima probatione in mortificatione, qua superet illam desidiam, & in piis considerationibus per longum tempus debet perseverare. t. 1. n. 72. Si fuerit pusillanimis timidus, & piger regulariter ineptus est contemplationi, sed per sollicitudinem Magistri potest ad eam capax fieri, nempe per assiduas meditationes, mortificationes, virtutumque exercitio; de quarum actibus quotidie ei rationem reddat. t. 1. n. 73. Si fuerit amicus laxitatis, nimis confidens, dissolutus, intrepidus in operationibus, & ad voluptates inclinatus: Hunc procul dubio in timore, & tremore debet Director conservare, ei scilicet disponendo assiduas Novissimorum considerationes, exercitiaque virtutum, de quibus omnibus hebdomadibus strictam ei rationem reddat. t. 1. n. 74. Si fuerit vivax, inquietus, simulque scrupulosus, & melancolicus; ineptus est pacifico exercitio, licet activæ perfectioni possit esse aptus. Hic in Novissimorum consideratione per modicum tempus exerceatur, in vita vero, & passione Domini mysteriisque fidei, juxta motionem, & affectum debet demorari. Orationis tempus minus sit, quam lectionis, & extra hæc exercitia, honestam quærat alicujus spiritualis amici conversationem. t. 1. n. 75. Si fuerit aridus, inaffectus, & aliquantulum melancolicus, sed nimis patiens, & taciturnus, aptior supradictis erit contemplationi ad quam est alliciendus; in eo enim Magister sine obstaculo quidquid voluerit, operari poterit. t. 1. n. 76. Si fuerit impatiens, inquietus, & ad quemlibet eventum fluctuat, ineptus est contemplationi. In piis vero considerationibus, virtutum exercitio, propriæ voluntatis mortificatione, exactaque obedientia perseveret. Magister interdum virga, interdumque lenitate illum ducat, strictamque rationem de omnibus ei petat. t. 1. n. 77. Si fuerit adeo mortuus, qui neque ad bonum, neque ad malum deflectitur, vel si in illa desidia sit impatiens, & magis ad malum, quam ad bonum inclinetur, ineptus est contemplationi, in illa enim in turpe otium, & illusiones incideret. Iste virga, & calcaribus indiget, in Novissimorum meditatione, mortificatione, exercitioque virtutum debet perseverare. Quod si Magister viderit in hoc proficere, in meditatione vitæ, & passionis Domini poterit illum exercere. t. 1. n. 79. Omnes discipuli singulis saltem hebdomadibus de suis defectibus, & tentationibus, & spiritualibus exercitiis, tam exterioribus quam interioribus, nihil occultando, rationem suis directoribus reddant; ad quod quotidie particulare agant examen. t. 1. n. 126. *Distractiones*, & tentationes, quæ in oratione animabus eveniunt, qualiter sistendæ, vel contemnendæ, vel fugiendæ, sunt? Man. num. 5. & 6. & t. 2. num. 5.

Dona Spiritus Sancti distincta sunt a Virtutibus; sunt septem, & quare non amplius? t. 3. n. 43. 44. 48. 49. Necessaria sunt homini ad salu-

ficationem alterius cooperatur; unde sequitur hominem absque propriis meritis illam a Deo recipere, non ad sui justificationem, sed ad proximi profectum, & potest reperiri in homine gratia, & charitate destituto. t. 4. n. 1. & 2. Hæ gratiæ sunt novem ibi numeratæ, & quid operentur in recipiente? t. 4. n. 3. 4. & 5. Sunt longe inferiores gratia sanctificante t. 4. n. 7. Prima gratia est *Sermo Sapientiæ*, & est habitus a Deo infusus, quo homo sublime, & profunde judicat de rebus divinis, taliter quod possit eas alios docere, & recipitur in intellectu. t. 4. n. 9. Communiter hæc non conceditur mulieribus, & quare? Magister quomodo se gerere debeat circa hanc gratiam discernendam, & in discipulo dirigendam? t. 4. n. 10. usque 17. *Gratia Scientiæ* est habitus, qui in intellectu recipitur, & respicit ad penetrationem, & explanationem divinorum per verba, comparationes, & argumenta, quibus ea stabiliat, doceat, defendat, & adversarios confundat. t. 4. n. 18. Regulariter conceditur Doctoribus, Prædicatoribus, & Operariis Evangelicis, quia quaslibet gratias Deus regulariter communicat illis, quibus sunt propriæ, secundum sexum, statum, & occupationem eorum. t. 4. n. 20. 21. & 22. *Gratia Fidei* est habitus, qui in intellectu recipitur, & est specialissimum lumen, quo homo profunde penetrat misteria fidei, taliter ut possit alios erudire; sed hoc sine ornatu verborum, & absque probationibus, & argumentis, & invenitur interdum in hominibus, & mulieribus simplicibus, & idiotis. t. 4. n. 23. Magister cum discipulis hac gratia præditis quomodo se gerere debeat; & qualiter ab indiscretis collocutionibus prætextu spiritus, & maxime cum mulieribus, illos secernere debeat? t. 4. n. 25. usque 28. *Gratia sanitatum* est habitus, quo homo ut instrumentum Dei miracula operatur, in ordine ad salutem corporum. t. 4. n. 29. Magister quomodo in discipulis cognoscet hanc gratiam esse veram? Illos caute, prudenter, & humiliter debet instruere ad has sanitates operandas tract. 4. num. 30. usque 37. *Gratia Operationis virtutum* ordinatur ad aliqua portenta, & prodigia operanda, supra naturalem potestatem, quæ solius potentiæ divinæ sunt. In ceteris cum antecedenti convenit. tract. 4. num. 38. Illusiones Dæmonum circa hæc prodigia ponuntur, ut caute procedat Magister. tract. 4. num. 39. usque 37. *Gratia Prophetiæ* est quoddam supernaturale lumen, quo res futuræ, aut occultæ manifestantur, & agnoscuntur, cujus finis utilitas est proximi. tract. 4. num. 49. Actus prophetiæ est certus, & infallibilis, quia ejus auctor est Deus. tract. 4. num. 50. Quantum ad nostram intelligentiam sæpius in illis fallimur; unde convincitur error Magistrorum, & aliorum, qui in vaticiniis, & revelationibus Mulierculaum credunt, vulgant, & per revelationem petunt ab illis responsum de aliquo, & hi omnes maximis Dæmonum illusionibus exponuntur. tract. 4. num. 52. usque 59. Non datur habitus hujus gratiæ. tract. 4. num. 60. Quid sit lumen propheticum? & quot sint prophetiæ? tract. 4. cap. 8. per tot. Quare hæ sicut ceteræ gratiæ gratis datæ possint reperiri in homine gratia, & charitate destituto? & de fallaciis Dæmonum circa has revelationes, seu prophetias, & de instructione Magistri circa illa. tract. 4. cap. 9. per tot. *Gratia Discretionis spirituum* est quidam habitus vel supernaturale lumen, quo occulta, & interiora cordium manifestantur, & recipitur in intellectu, vel ad solam penetrationem interiorum, vel simul etiam ad directionem illorum, tr. 4. n. 79. & 80. Diversimode hoc lumen animabus infunditur, & regulariter in modo Deus se accommodat statui recipientis. tr. 4. num. 81. usque 85. Magister quomodo cognoscet a bono, vel malo spiritu ministratam esse hanc intelligentiam? & qualiter se geret cum anima illam recipiente? tr. 4. n. 85. usque 89. *Gratia linguarum* est quidam habitus infusus, quo faciliter homo omnium gentium linguis, & idiomate loquitur. t. 4. n. 181. Altera sententia ait, hanc gratiam consistere in eo, quod loquendo in proprio idiomate, illum intelligant omnes diversi idiomatis audientes, & utroque modo accidit. t. 4. num. 182. usque 186. Hisce temporibus hæc gratia regulariter reducitur ad faciliter addiscenda diversa idiomata, sicut evenit Missionariis. t. 4. num. 188. Si persona non spiritualis, & idiota loquatur linguam latinam, vel aliam a suo idiomate alienam, Magister diligenter attendat ad ea quæ profert, quia plurimis sunt fallaciis exposita maxime in vaticiniis, instructionibus, &c. possunt esse a malo spiritu possessæ hujusmodi personæ. Si sit persona spiritualis, similiter cautissi ne omnia perpendat, quia regulariter hæc gratia solum in strictissimo casu in remotissimis partibus a Deo solet concedi, & extra maximam necessitatem minime permittat idiotis, nec fæminis latine loqui, nec loca Sacræ Scripturæ, nec Sanctorum sententias proferre: Quod enim frequenter accidit hujuscemodi personis valde spiritualibus est, verba Sacræ Scripturæ ad suum profectum intelligere, & Spiritus divinus eas impellit, nec publice latine loquantur, sed solum quando necessarissimum est, & tunc ut lingua materna sententias Sacræ Scripturæ proferant. tr. 4. num. 189. & 190. *Gratia interpretationis sermonum* est habitus infusus, quo homo non solum penetrat misticum, & arcanum sensum sacrorum verborum, sed etiam aliis interpretari,

tari, & explanare potest, & hoc sapienter, venuste, & efficaciter. t. 4. n. 193. Regulariter conceditur hæc gratia viris Apostolicis, Doctoribus, & his, quibus competit munus docendi & prædicandi, & fœminis quando concedatur? t. 4. n. 194. Magister moneat hos, quibus competit munus docendi, prædicandi, vel animas dirigendi, quod doctrinas novas fugiant; & subtilibus discursibus & quæstionibus se abstineant; Scripturam Sacram juxta usum Ecclesiæ, & Sanctorum Patrum expositionem interpretentur; quorum sententias recitent, & venerentur, neque in via spiritus compendia periculosa effingant, sed communi, & trito gressu per tres vias juxta statum animarum illas dirigant; licet aliquando si experientia aliquid novum illum doceat, non contrarium doctrinæ Catholicæ, nec Sanctis Patribus, & validis roboratum fundamentis, simplici animo docere poterit, se subjiciendo meliori intelligentiæ, & correctioni. t. 4. n. 195. & 196.

H

Habitus virtutum, & donorum subjectantur in potentiis animæ, & non in ejus substantia. t. 2. n. 72.

Homo indiget appetitu sensitivo. t. 2. n. 22. In puris naturalibus constitutus incapax est unionis divinæ, & quare? t. 3. in præfat. Sensitivus est, & rationalis; vocatur mundus parvus; capax est cognitionis, & amoris divini, & factus ad imaginem, & similitudinem Dei. t. 2. in præfat. Dicitur homo interior, in quantum componitur ex animæ substantia cum suis potentiis spiritualibus, nempe intellectu, memoria, & voluntate. Dicitur exterior, in quantum componitur ex anima unita corpori organico, qui habet quinque sensus exteriores, & duos interiores, scilicet sensum communem, & appetitum materialem sensitivum; in his convenit homo cum brutis. t. 2. n. 2.

Humanitas Sanctissima Christi Domini quomodo ab anima in via illuminativa constituta, sit consideranda, ut ex illa fructum, & profectum capiat. Man. n. 24. usque 34. Qualiter ejus præsentia circa suam divinitatem, simul & humanitatem sit exercenda. Man. num. 42. In nullo orationis gradu relinquenda est, quia cuilibet contemplationi, licet altissimæ, non obstaculum, sed potissimum est adminiculum, & qualiter in activa contemplatione anima eam inspiciet? Man. num. 55. & 56. Per hanc Sanctissimam Humanitatem in Divinitatem Dei introeant animæ, dum active operantur; quia per illam venimus ad Patrem, & hoc sit exordium orationis, vel contemplationis in quolibet perfectionis statu, cujus mirabiles in animabus effectus enumerantur. Man. num. 64. & 66. Memoriæ alicujus mysterii Sanctissimæ Humanitatis, quæ supernaturaliter a Deo animæ in oratione constitutæ infunduntur, nec positive tunc sunt investigandæ, nec expellendæ; sed passive recipiendæ, quia cum illis maximopere augetur amoris flamma: Quando a bono, vel a malo spiritu procedant? ut primæ humiliter recipiantur, & secundæ omnino rejiciantur. Man. num. 70. & 71.

I

Imaginatio est cathedra pestilentiæ, in qua Dæmon sedet, & sua perversa dogmata docet. t. 5. num. 50. Appellatur sensus communis, quia in se recipit omnes species objectorum, quæ a sensibus exterioribus percipiuntur: Est potentia materialis cognoscitiva, quæ species materiales objectorum conservat, ut iterum per easdem ipsa objecta valeat cognoscere, & sub ratione convenientiæ, vel incommoditatis illa exhibet appetitui sensitivo. t. 2. num. 4. Varia referuntur imaginationis nomina, ob diversa officia. t. 2. num. 7. & 8. Illius molestia nullatenus orantem conturbet, si involuntarie se habeat, & ad illam sedandam non violenter, sed suavi despectu, & elevatione mentis in Deum se gerat anima, patienter tamen illam sustinendo. t. 2. numer. 5. Situs imaginationis est in cerebro in parte fronti proximiori, & enumerantur damna illorum, qui in oratione magis traduntur imaginationi, quam ponderi rationis. t. 2. num. 20.

Impetus supernaturales oriuntur ex lumine infuso, simul & impatienti amore Dei, sunt vel materiales, vel spirituales: Materiales fere semper fiunt animæ non recollectæ, & hoc repente, & improvise, cum dirissima pœna, simul & suavi gaudio, & anima in extraordinarios motus prorumpit, quod diversimode contingit: aliquando ex aliqua supernaturali visione, quæ in appetitu sensitivo redundat, oriuntur, & quos effectus in anima materiales impetus producant? t. 5. n. 156. usque 163. Non possunt, nec homo, nec Dæmon hujusmodi impetus juxta lumen, & amorem infusum producere; nec Dæmon sapidam pœnam potest effingere: Si autem aliquos in animabus impetus effingat, quos effectus habebunt? t. 5. n. 163. 164. & 165. In impetu spirituali lumen, & amor illum producentes, altiores, & validiores sunt, quam in impetu materiali, sed nullos violentos pariunt effectus in anima, siquidem jam est sufficienter purgata, & aliquando in ecstasim terminantur, & Magistro nihil in illo restat agendum. t. 5.

t. 5. n. 166. 167. & 168. Impetus materiales communiter præcedunt purgationem passivam spiritus, & quia sunt sensibiles, & imperfecti, debent ab anima moderari, & pacificari, non violenter, sed suaviter, aliter enim multum noceret naturæ; & hoc fiat, divertendo imaginationem in aliud honestum objectum, vel in secreto loco vocibus, & suspiriis cor oppressum respirando, & ad simplicem cognitionem Dei, & amorem assurgendo, nulla admittendo phantasmata in imaginatione, ut sic appetitus irritatus paulatim conquiescat. t. 5. n. 168. 169. & 170. Si a Dæmone processerint, muniat animam Magister, ut dicitur in visionibus a malo spiritu procedentibus. t. 5 n. 171. Si aliquis ad Magistrum accedat, qui ex fervorosa meditatione, vel sensibili devotione in affectus impetuosos movetur, in desideria martyrii, conversionem infidelium, vel peccatorum, & his similia, quomodo cognoscet, si e spiritu divino, diabolico, vel lunatico procedant; & qualiter cum illo se gerere debeat? t. 5. num. 172. usque 176.

Incipientibus non ministretur esca perfectorum, ne in turpe otium incidant. Prolog. num. 1. & 2.

Intellectus humanus definitur. t. 2. num. 73.

Infallibilitas triplex. tract. 2. num. 87. Dividitur in agentem, & patientem. t. 2. n. 74. Triplicem operandi modum habet; nempe, per simplicem, & simplicissimam apprehensionem, judicium, & discursum, & qualiter hoc fiat? t. 2. n. 75. & 76.

Intellectio, sive actio immanens, & verbum mentis quid sint? t. 2. num. 77. Cum hoc verbo, vel conceptu, intellectus cum se ipso loquitur. t. 2. num. 78. Cognitio intellectus una dicitur directa, & alia reflexa: Directa fortior, & intensior est reflexa, & ex ea oritur timor his, qui contemplantur Deum, quia cogitant nihil illos agere, dum hac cognitione occupantur, in quo clare falluntur, & quare? t. 2. n. 79. 80. & 81. Dividitur etiam cognitio in certam moraliter, physice, & metaphysice. t. 2. nu. 86. Cognitio intuitiva, & abstractiva exponuntur. t. 2. n. 88. Cognitio comprehensiva, perfecta, & imperfecta, & cognitio Dei quoad an sit, & quoad quid sit, explicantur. t. 2. num. 91.

Intellectus in statu naturali non potest cognoscere, nisi se convertendo ad phantasmata; sed modo supernaturali per species ab habitu fidei ministratas, & non per sensum sumptas, potest Deum cognoscere. t. 2. num. 92. Nobilior est intellectus voluntate, & hoc sumitur ab objectis harum potentiarum. t. 2. num. 93. Domicilium intellectus est in anima, prout est in media parte capitis; quia ibi suos exercet actus. t. 2. n. 94.

L

Labores, & afflictiones, quas animæ patiuntur, nec semper sunt signa passivæ purgationis, quia multoties ad earum meritum, & coronam, vel aliorum exemplum torquentur, & enumerantur aliquæ causæ harum afflictionum, & qualiter sint hæ animæ dirigendæ. t. 6. numer. 168. usque 178. Animæ, quæ a sua infantia maximis laboribus, afflictionibus, & Dæmonum impugnationibus probantur, quæ in humilitate, & caritate, potius quam in aliis virtutibus splendent, quæ aliquando ad sustinendos labores a Deo maximis favoribus roborantur; probatur, illas non esse in ulla ex passivis purgationibus, sed in mera probatione ad proprium meritum, vel ad impetrandam proximis salutem. t. 6. num. 179. usque 183. Hæ animæ a Deo moventur, ut pro peccatoribus orent, patiantur, & imminentem divinæ justitiæ gladium, quo mundum everteret, suspendant. t. 6. numer. 184. 185. & 186. Qualiter prædictæ animæ, & aliæ quæ in sensu extra purgationem patiuntur, sint medendæ, & dirigendæ? t. 6. n. 187. usque 192.

Lacrymæ bonæ, & activæ sunt magis, vel minus perfectæ, juxta perfectius motivum quod habent in anima. t. 5. n. 138. usque 144. Has lacrymas aliis videntibus debet anima reprimere, & in abscondito loco plorare, ac in Deum amatorie consurgere, ut sic cor ejus pacificari possit. t. 5. n. 145. Lacrymæ perfectæ, & passivæ, quarum causa omnino supernaturalis est, & infusa; nempe, supernaturale lumen infusum, una cum arbore charitatis, juxta statum perfectionis animæ sunt, vel doloris, vel pœnæ impatientis, vel amoris vulnerati, & hæc tria genera lacrymarum explicantur, cum practica doctrina in singulis. t. 5. n. 146. usque 152. Dæmon non potest hujusmodi lacrymas effingere, juxta earum motiva. Si tamen per sensus se in illis ingerat, per motiva, & effectus clare dignoscetur, & similiter si proveniant ab infirmitate debilis naturæ, & non ab infuso dono. t. 5. num. 153. & 154.

Languor divinus, sive ægritudo divini amoris ab activitate ipsiusmet amoris procedit, & tanto crescit, & suavior redditur, quanto amor crescit, & perficitur, qui sic definitur: Affectio quædam de absente dilecto, amantem conficiens. Duplex est, unus proficientium, & alius perfectorum. t. 5. numer. 262. & 263. Quos effectus in proficientibus producit? & si corpus ægrotat, qualiter sit medendum, & anima evacuanda? t. 5. num. 264. 265. & 266. Languor perfectorum in causa cum antecedenti convenit; in effectibus vero, & statu

& statu ab illo differt. t. 5. num. 267. & 268. Iste consistit in pœnosissima quadam abstractione, qua suspensa anima, & divino amore] contacta, nec terrena, quæ fastidit, vult sequi; nec cœlestia, quæ ardenter appetit, ad votum suum consequi potest; unde delicatus languor in illa resultat: quos effectus producat; quæ damna afferat; & qualiter anima, quæ illos patitur, sit medenda, & dirigenda? t. 5. n. 269. usque 273.

Liberum arbitrium. Vide verb. *Voluntas*.

Libros Mysticos, & spirituales revolvere debet Magister, ut discat quod convenit ad instruendas animas in omnibus eventibus, statibus, exercitio virtutum. Man. n. 14. & 15. Hos nullatenus permittat legere illis qui jam viam supernaturalem ingrediuntur. tract. 5. num. 111.

Locutiones per verba supernaturaliter a Deo infusa fiunt animabus in oratione, vel extra illam, & hæc verba sunt, vel successiva, vel formalia, vel substantialia. t. 5. n. 79. *Verba successiva* sunt, quæ videntur animæ in se ipsa recollectæ ab alio (licet non clare) ei proferre, & mutuo colloquio cum illo versari circa aliquam veritatem quam intuetur: In his fallaciæ Dæmonum, & proprii intellectus vivacitas possunt immisceri, maxime in mulieribus, & qualiter sint hæ locutiones discernendæ? t. 5. n. 80. usque 85. Magister doceat animas hæc verba, licet bona sint, renuntiare, & assumpta eorum excitatione per simplicem cognitionem, & amorem in Deum assurgere, & hoc ratione probatur. t. 5. nu. 86. & 87. *Locutiones per verba formalia* fiunt animabus ut in successivis; sed in eis clare percipiuntur, non a se, sed ab alio fieri, & finis eorum est, illam de re aliqua erudire, & effectus non sunt magni momenti, & in uno verbo plura comprehenduntur. t. 5. n. 88. 89. & 90. Possunt esse proprii conceptus maxime in melancholicis, & aliquando Dæmonis fraudes, simulantis se per imaginationem, & quomodo hoc cognoscatur? t. 5. n. 91. usque 95. *Locutiones per verba substantialia*, quæ sunt etiam formalia, fiunt sicut antecedentes; sed ab illis distinguuntur in eo, quod substantialia verba in anima vere imprimunt id, quod significant, quin eorum receptionem, nec effectus possit anima impedire, & excellam continent majestatem, & aliquando per totam vitam remanent sculpta in animo. t. 5. num. 96. Mirabiles sunt in anima hujusmodi verborum effectus, nec a Dæmone, nec a proprio intellectu possunt effingi. t. 5. numer. 97. & 98. Si Dæmon in horum verborum apparentia se dissimulet, quomodo cognoscatur? t. 5. numer. 99. 100. & 101. Si aliquis ad Magistrum accedat, affirmans, sibi factam fuisse aliquam ex his locutionibus substantialibus, qualiter debeat examinare, an vera sit, vel falsa? & si vera, corticem doceat renuntiare, excitationem vero assumere, ut ad Deum anima per cognitionem, & amorem assurgat. tract. 5. numer. 101. usque 105.

M

Magister spiritualis maximopere est necessarius ad directionem animarum. Prolog. numer. 3. Priusquam speculator fiat, se ipsum speculetur, & in se debet intueri ingentem profectum in oratione omnimoda mortificatione, exercitioque virtutum, & non aliter hoc munus suscipiat nisi cum consilio sui Directoris, vel viri pii, & docti, qui nulla passione ductus ei consilium præbeat. tract. 1. numer. 23. & 24. In abstractione creaturarum, internaque solitudine per multum tempus prius se exerceat. tract. 1. numer. 25. 26. & 27. Sit docilis, & inaffectus, ut cum animæ altiori indigeant doctrina, quam ille scit, ad alios eas mittat. t. 1. num. 28. & 29. Sit modestus, & gravis, strictique silentii observator, ne alicui dicat, quod in secreto ab animabus accepit, nisi quando ad ædificationem, vel aliorum utilitatem conveniat, & tunc suppresso nomine discipuli, & suo. tract. 1. numer. 31. 32. & 33. Sit in operationibus, verbis, & resolutionibus temperatus, & ponderosus. tr. 1. num. 34. Si negotium illi consultum sit grave, tempus sibi assumat ad illud Deo commendandum, ut securius se determinet: Si statim illud sit agendum, in se ipso recollectus petat a Deo consilium bonum. tr. 1. num. 35. Sit modeste hilaris, circumspectus, & solitarius; fugiat nimiam familiaritatem cum suis discipulis, nec eos frequenter in eorum domibus visitet, & assidue inveniatur in loco confessionum, in cella, vel in domo. tr. 1. num. 136. 137. & 138. Cum filiabus spiritualibus sit magis circumspectus, & abstractus, quas nunquam visitet, nisi urgenti necessitate. tr. 1. num. 39. 40. & 41. Sit omnibus æqualis; si conversationi fœminarum sit nimis deditus, illum movet occulta libido, & non est illis aptus. tr. 1. n. 42. & 43. Sit sine affectatione excultus, & mundus; immunditia enim exterior non est virtus, nec sanctitatis signum. tr. 1. num. 44. In Theologia scholastica sit sufficienter instructus; in mystica vero, & viis spiritus multum versatus, & doctus; ad quod plurimos debet Mysticorum revolvere libros, ut animas per vias illi proprias dirigat, se accommodando aptitudini, & capacitati cujuslibet. tr. 1. num. 45. 46. & 47. Præditus sit maxima prudentia, tam respectu sui ipsius, quam discipulorum; fugiat extrema, teneatque me-

medium in virtutibus, mortificationibus, ceterisque piis operibus, & spiritualibus exercitiis, observando tempora, loca, status, humores, profectum, labores, aliasque quaslibet circumstantias. t. 1. num. 48. 49. 53. & 54. Orationis tempus viribus, statuique animarum accommodet, ne ob longum, vel modicum tempus illis damnum inferat. tr. 1. n. 55. Illos qui orationem horrent, suavi lenitudine ad eam allicere debet, ut saltem per quadrantem sua novissima considerent, vel se præsentent ante pedes Crucifixi, illum considerando, vel adorando, juxta eorum capacitatem. t. 1. n. 56. Omnes occasiones graviter peccandi omnino in animabus resecet; deordinatas vero passiones, non omnes simul; sed de una in aliam, de facilibus ad difficilia procedere conetur. t. 1. n. 57. Non expavescat ob defectus incipientium, nec miretur aliquando illos in mortale peccatum incidisse, ne eos terreat, arceatque a debita lapsuum eorum manifestatione; sed humaniter ad emendationem, dolorem, & perseverantiam in virtutes eos alliciat. t. 1. n. 59. incipientibus licet tepidis, & remissis, numquam dicat, illos minime profecturos, ne illos exanimet, perturbet, & desperet; sed caute confirmet, eos jam excusando, jamque efficaciter corrigendo. t. 1. n. 60. Aliquando sit lenis cum severitate, scilicet cum animabus jam multoties de suis defectibus correctis, & negligentibus ad media illis proposita assumenda. t. 1. n. 61. Sit magnanimus, dilatatique spiritus, & si a natura sua sit pusillanimis, sciat dissimulare, & cum libertate spiritus dirigat animas. t. 1. n. 64. Animas in passivis purgationibus constitutas non affligat, nec oneret; sed eas consoletur, confortet, & foveat cum spe futuræ tranquillitatis, & in rebus arduis oret, libros revolvat, virosque pios, & doctos consulat. t. 1. n. 65. & 66. Unitivam perfectionem ad quam animæ poterunt devenire, & earum vocationem unde conjectari poterit? t. 1 n. 103. & 104. Solas illas animas sibi regendas assumet, quas possit commode, & solicite gubernare. t. 1. n. 109. Nullius directioni se offerat, sed tantum illas admittat, quas Deus illi miserit. t. 1. n. 110. Moneat animam ad suam directionem admissam, quod jam amplius non habeat velle, & nolle, sed in omnibus, & per omnia illi sit obediens; & non aliter eam admittat: Quod si sit pusillanimis ad hanc totalem subjectionem, eam per aliquod tempus probet; quæ si non resipiscat, illam rejiciat. t. 1. n. 111. Sit solicitus in animarum perfectione curanda, ne suum profectum parvipendant. t. 1. n. 120. Suæ commoditati non sit nimis deditus, deficiendo necessitatibus, & consolationibus animarum. tr. 1. n. 121. A suis discipulis nullum munusculum, vel donum quovis prætextu accipiat: aliter enim plurima in se, & discipulos damna inferet. tr. 1. n. 122. & 124. Postposita omni attentione, arguat, obsecret, increpet in omni patientia, & doctrina; prudenter vero, & charitative. t. 1. n. 125. Singulis saltem hebdomadibus discipulis suis injungat, ut de omnibus suis ei rationem reddant: Si vero renuerint ei omnes suos defectus, & eventus manifestare, illos charitative moneat: Quod si sæpius moniti non resipiscant, eos a se ejiciat. t. 1. n. 126. Rebus supernaturalibus extraordinariis non sit affectus, sed potius in se, & in aliis amet viam tritam, & securam, tendentem per mortificationem, exercitiaque virtutum. t. 5. n. 352.

Mariæ Sanctissimæ memoriæ, quæ in contemplatione animabus infunduntur, si a bono spiritu procedant, passive, & humiliter sunt recipiendæ; multum enim proficiunt, & contemplationi maximopere officiunt. Man. n. 72.

Martyrii desideria quæ sint vera, & quæ falsa, & quomodo in omnibus statibus sint cognoscenda, ut secure in illis se determinet magister. t. 3. n. 73. 74. & 75.

Matrimonium spirituale animæ jam purgatæ cum Deo, juxta suum divinum beneplacitum, initiatur in hac vita, ut in futura perficiatur, & est quidam specialissimus, & præ ceteris omnibus altissimus Dei contactus, quo anima secundum omnes suas spirituales potentias sublimiter elevata, & disposita, ita intime, & totaliter unitur Deo, quod aliquo saltem modo deiformitatem induisse videatur. t. 5. n. 299. & 300. Mirabiles ejus effectus enumerantur per totum cap. 28. Magistro fere nihil cum hac anima restat agendum, siquidem regulariter a Spiritu S. in omnibus docetur, & gubernatur. t. 5. n. 315. Actus inchoationis illius regulariter fit per visionem imaginariam, licet interdum per spiritualem, & si Dæmon in hoc aliquid effingat, quomodo cognoscetur. t. 5. n. 313.

Meditatio non aliter relinquenda est, nisi quando a Deo movetur, vel vocatur anima ad tranquillam pacem, sanctumque otium in termino meditationis: prolog. n. 6. & t. 1. n. 93. Si sit assidua, generat habitum, quo faciliter in termino illius conquiescit anima, & hæc est activa contemplatio, a qua non est retrocedendum, dum sic occupata fuerit anima. Prolog. n. 7. & 8. Meditatio quæ ad contemplationem acquisitam non transit, aut infructuosa, aut periculosa est, siquidem illa se habet ut medium ad finem. in Prolog. n. 10. In exordio vitæ spiritualis fere omnibus placet meditatio, & ex illa sensibilem extrahunt devotionem; Deus enim cum animabus se habet ad modum operantis, & recipientis, & ex hoc non sequitur, ineptas illas esse ad contemplationem. t. 1. n. 101.

Me-

N

O

P

Præ-

Q

R

Spe-

T

V

animam dispositam introire, neque non paratam ad illam permittat ascendere; alioquin ipse, & anima maxima damna incurrent: Opera pœnalia debent in hac via exerceri. Man. n. 43. usque 46.

Via unitiva, statusque perfectorum peculiare est exercitium charitatis, & in omnibus, & per omnia hujusmodi charitatem exercere debent, & in hoc statu perseverant usque ad passivam spiritus purgationem. Man. num. 48. Magister qualiter animam ad interiorem spiritus solitudinem, sanctumque otium diriget? Man. num. 49. usque 54. Debet curare, ut animæ istæ a proprietate rerum omnium, tam naturalium, quam supernaturalium evacuentur, & solicite eas ad passivam unionem disponere. Man. num. 58. 59. & 60. 68. & 69. Quare rarissimæ sint animæ, quæ ad purgationem spiritus, passivamque unionem accedant? & satisfit objectionibus illorum, qui animas in simplici Dei intuitu constitutas, otiari dicunt, & in quo consistat abominabile quietistarum, & illuminatorum otium? Man. n. 61. usque 67. Hic status, antequam animæ ad passivam purgationem spiritus accedant, solet per multos annos perdurare, & aliquæ numquam ad illam transeunt; immo & ab hoc statu retrocedunt. Man. num. 73.

Unitorum status ille dicitur, in quo anima prætergressa jam purgatione spiritus, frequentissime in infusa contemplatione, unioneque passiva versatur, & incipit a consummatione purgationis spiritus. Man. n. 75. & 86. Anima in hoc statu desponsationem cum Deo contrahit, posteaque matrimonium consummat, & maximis favoribus, & dotibus perornatur a Deo, & in hoc statu per flammam amoris purgatur, & disponitur ad totalem deiformitatem. Magister debet omnem consolationem, & proprietatem ab illa solicite eradicare, & in humilitate, obedientia, paupertateque spiritus eam conservare. Man. n. 77. usque 88.

Virtus in communi definitur. t. 3. n. 1. & 2. Virtutes intellectuales, quarum habitus in intellectu subjectantur, quæ, & quales sint? t. 3. num. 3. Virtutes morales, & cardinales, quæ sint? & earum habitus ubi subjectentur? tr. 3. num. 4. usque 9. Virtutes theologicæ sunt fides, spes, & charitas, & earum habitus ubi subjectentur? t. 3. n. 10. Virtutes intellectuales non sunt inter se connexæ: & ideo potest quis unam sine aliis habere. t. 3. n. 12. Morales vero e contrario, sunt in anima cum quadam concatenatione, taliter, quod prudentia nequeat esse sine ceteris moralibus, & hæ omnes æqualiter crescunt, & decrescunt in anima: & licet aliqui præcelluerint magis in una, quam in alia, hoc fuit quoad usum, non quoad habitum, tract. 3. num. 11. 13. & 14. Virtutes non in extremo, sed in medio consistunt, & hoc juxta regulas prudentiæ, quarum est inseparabilis comes: Unde colligitur error illorum qui singularitates, & extrema appetunt. t. 3. num. 17. 18. 20. & 21. In virtutibus theologicis extrema in illarum intensione non sunt vitiosa. t. 3. num. 19. Virtutes morales necessariæ sunt ad moderandas passiones, & dispositive pertinent ad vitam contemplativam. t. 3. nu. 22. Virtutis habitus quomodo det facilitatem ad actus, & unde procedat difficultas bene operandi? t. 3. num. 25. & 26.

Unio Mystica, & totalis animæ cum Deo consistit in respectiva totali assimilatione intellectus, & voluntatis humanæ, cum intellectu, & voluntate divina; quod fit per fidem, vel juxta fidem, & charitatem. t. 1. n. 10. Hæc unio dividitur in activam, & passivam: *Activa* fit per gratiam ordinariam sanctificantem, & per habitus supernaturales fidei, & charitatis, quotiescumque homo voluerit; sed in illa diu perdurare nequit, nisi per strictam mortificationem, exercitium virtutum, & exactam animæ purgationem. t. 1. n. 11. & 14. usque 17. *Unio passiva*, & omnino supernaturalis in substantia eadem est ac activa, sed homo eam ad libitum suum habere non potest, nec retinere, utpote quia a Deo liberaliter, & citra proprium meritum illam recipit. Distinguitur ab activa in modo, & intensione; in modo, quia illam homo recipit, & non agit; in intensione, quia lumen quod recipitur in illa est altius, & validius, & amor fortior, ardentior, & suavior. t. 1. n. 18. & 19. Indiget anima disponi multimodis purificationibus, & horribilibus purgationibus in sensu, & spiritu ad recipiendum hoc infusum lumen, & amorem, quibus mediantibus passive cum Deo uniri possit, & omnia rarissima, & extraordinaria, ut sunt extases, raptus, elevationes, &c. medio hoc infuso lumine, & amore Deus in anima operatur. t. 1. nu. 19. & 20. Variis metaphoris, symbolis, & nominibus a mysticis appellatur hæc unio; sive hoc infusum lumen, & amor, quibus mediantibus, & non aliter, Deus animabus se communicat. t. 1. n. 21. & 22. Ad unionem mysticam vacuandus est humanus intellectus, & voluntas, & indiget homo elevari supernaturalibus auxiliis, ut possit illam adipisci. t. 5. n. 1. 2. & 3.

Visiones supernaturaliter infusæ dividuntur in externas materiales, imaginarias, & intellectuales, quarum *materiales externæ*, impulsu supernaturali prætermisso, possunt ab anima repudiari; & quomodo fiant? t. 5. num. 18. usque 21. Hæ externæ, & materiales fieri solent animabus incipientibus, quamvis non repugnet aliquando fieri proficientibus, & perfectis. t. 5. n. 2. Quæ a bono, & quæ

& quæ a malo ſpiritu procedant ? quos effectus in animabus producant ? t. 5. n. 22. uſque 25. Infuſio hujus viſionis nequit ab anima impediri ; prætermiſſa tamen ejus efficacia, poterit ad libitum operari. t. 5. n. 26. Accepta illarum medulla, vel excitatione in Deum, quam primum poſſit, debet anima corticem, ſive accidentia illarum (ſuaviter tamen) renuntiare ; quod auctoritatibus, & ratione probatur. t. 5. n. 33. & 34. Si ad elevationem ſacroſanctæ Euchariſtiæ viderit aliquis Puerum Jeſum in hoſtia contentum, quomodo eum inſtruere debet Magiſter. t. 5. n. 35. Magiſter ſpiritualis inſtruitur circa ea quæ docere debet animas, in modo quo ſe habere debent in his viſionibus, t. 5. n. 36. 37. & 38.

Viſiones imaginariæ fiunt a Deo infundente immediate in imaginatione ſpecies objectorum, quæ cito tranſeunt ; ſed illorum imago remanet tenaciter impreſſa in potentia, & anima ad illarum infuſionem contremiſcit, & non poteſt eas diu intueri, & interdum improviſe, & celeriter ei eveniunt, & regulariter fiunt incipientibus, & proficientibus ; quarum effectus ſimiles ſunt antecedentibus, & iſtæ majoribus quam illæ ſunt expoſitæ fallaciis, & illuſionibus. tract. 5. num. 39. uſque 43. In illis inſtruendæ ſunt animæ ſimiliter ac in præteritis, quæ ſi non illico renuntientur, Diabolus propter animarum proprietatem, eas pervertere, & fabulationes ingerere curabit. tract. 5. num. 44. uſque 47. Fœminæ pluſquam viri ſunt obnoxiæ his viſionibus, & quomodo cum eis ſe gerere debeat Magiſter ? tra. 5. num. 48. & 49. Anima renuntiare debet has imaginarias formas viſionis, licet a bono ſpiritu procedant, quia plurimis ſunt expoſitæ fallaciis, & damnis, & ſumendo ex illis excitationem in Deum, ad illum per cognitionem fidei, & amorem charitatis aſſurgere conetur. tract. 5. num. 50. uſque 57. Hæ viſiones non ſunt in pretio aliquo habendæ, quia ex natura ſua ſunt communicationes ſpiritus imperfecti ; quia liceat aliquando fuerunt factæ perfectis, & ſanctis, pro tunc juxta divinam diſpoſitionem fuerunt ſtatus perfecti. t. 5. n. 58. & 59.

Viſio intellectualis eſt quædam altiſſima notitia ſupernaturaliter donata intellectui, vel per ſpecies acquiſitas, vel de novo a Deo productas, & ab illo immediate intellectui hominis applicatas, abſque ſenſuum, & imaginationis medio. tract. 4. num. 60. Cauſa efficiens illius eſt ſolus Deus, abſque Angelorum miniſterio. tract. 5. num. 61. Cauſa inſtrumentalis poteſt eſſe lumen fidei, & donorum ſapientiæ, & intellectus. tr. 5. n. 62. Species infuſæ, vel ſunt ex his quæ erant in memoria, vel ſunt de novo productæ. t. 5. n. 63. Modus illius, vel eſt ad inſtar repentini fulguris in nocte ; vel dum orat anima repente ſuſpenditur, & inſtruitur, & velociſſime tranſit, reliquendo fixam in intellectu notitiam quam Deus vult illi infundere. t. 5. num. 64. 65. & 66. Ejus effectus ſublimes ſunt, & pretioſiſſimi. t. 5. n. 67. Plerumque fit hæc viſio circa ſubſtantias corporeas ; circa incorporeas vero raro evenit. tract. 5. n. 68. Signa adhibentur ad dignoſcendum an viſiones ſint intellectuales, vel imaginariæ. t. 5. n. 64. uſque 72. Quando ſunt a Dæmone per imaginationem, & non intellectuales viſiones ? t. 5. n. 73. uſque 76. Aliquando ſunt vehementes imaginationes ſubjecti, & non viſiones, & omnes adductæ ſunt in ordine ad creaturas, & non in ordine ad divinam eſſentiam. tr. 5. n. 77. & 78. Viſiones, revelationes, & omnes ſupernaturales communicationes, quæ animabus contingunt, nec applaudat, nec deſpiciat Magiſter, nec oſtendat eas in aliquo pretio habere, licet bonæ ſint ; ſed diſſimulet, obſervet, & caute examinet, & in eis animas ordinet ; nec operari permittat ſine ſolicito examine. t. 1. n. 62. Si a Dæmone factas fuiſſe clare cognoſcat, non dicat animabus a Dæmone deceptas fuiſſe (niſi quando tenaciter illas defendant) ſed quod illas renuntient, & ſigno crucis ſe muniant. Si a Deo factas fuiſſe clare cognoſcat, ſimiliter eis hoc non manifeſtet ; ſed quod ſanctitas in gratia, & charitate conſiſtet, & non in his rebus tot Dæmonis illuſionibus expoſitis. t. 1. n. 63.

Voluntas hominis ſuperior definitur ; ejus objectum eſt bonum, & malum : Bonum eſt triplex, nempe honeſtum, utile, & delectabile : Malum ſimiliter eſt triplex illis oppoſitum. t. 2. n. 104. Potentia hæc eſt cæca, nihil enim poteſt velle, vel nolle, quin id ei ab intellectu tanquam bonum, vel malum prius proponatur. t. 2. num. 105. Voluntas, vel eſt libera a ſervitute, vel a coactione ſimpliciter, aut ſecundum quid ; vel eſt libera a neceſſitate, & hæc indiget ad ſuum meritum, vel culpam ; in qua liberum arbitrium conſiſtit, quod definitur. tract. 2. n. 106. uſque 111. Hæc libertas eſt quadruplex. t. 2. n. 112. uſque 115. Requiſita hujus libertatis, ut poſſit dici, voluntatem in peccatum conſenſiſſe. t. 2. n. 116. uſque 123. Voluntatis princeps actus eſt amor, qui quadruplex eſt. tr. 2. nu. 124. & 125. Licet non poſſit amare, niſi quod ante cognovit intellectus, ſed circa objectum cognitum plus poteſt amare, quam intellectus cognoſcere : In objectum incognitum, nee divinitus poteſt ferri, & quare. tract. 2. num. 126. 127. & 128. Voluntas ceteras vires, & potentias animæ ad libitum ſuum gubernat, & ducit, & hujus operationis modus

dus explicatur. tract. 2. n. 131. usque 136. Situs illius probabilius est esse humanum cor. t. 2. n. 137.

Vulnus divinum, sive viva plaga amoris consistit in quodam subtilissimo, & ardenti tactu Dei in animæ substantia, a quo suaviter, & repetitis ictibus vulnerata inflammatur, & novo semper vulneris dolore afficitur; sed tranquille, utpote jam omnino purgata. t. 5. n. 274. & 275. Hoc vulnere diffulminati fuerunt S. Franciscus Assisius, & B. Theresia a Jesu, non solum intus a Deo in anima, sed etiam exterius a quodam Seraphim in corpore. tract. 5. n. 279. 280. & 281. Hoc vulnus nequit a Dæmone infligi, licet possit Seraphim effingere; & aliquando erit propria imaginatio, quod ab effectibus, infusione, & statu animæ clare dignoscetur, maxime in fœminis. tr. 5. num. 282. & 283. Si aliquis ad Magistrum accedat affirmans, sibi dolores, & stigmata Christi Domini in sextis feriis, vel alio tempore fuisse communicata, & interius, exteriusque impressa (ut accidit aliquibus ancillis Dei, quæ memorantur) non facile illud credat, quia potest esse propria imaginatio, vel Dæmonis illusio, quod patebit perpendendo statum animæ, ejusmodi infusionem, ejusque effectus. tract. 5. n. 284. 285. & 286. Si vera fuerit hæc altissima communicatio, qualiter hæc anima sit dirigenda? tract. 5. n. 287.

F I N I S.

